

Primož Trubar

Cerkveni red (1564)

ERKOVNA
ORDNINGA.

Trubar v sodobnem jeziku 3

Primož Trubar: Cerkevni red (1564)

Znanstvenokritična izdaja dela Cerkovna ordninga z notrajjezikovnim prevodom
v sodobni slovenski knjižni jezik

Zbirka Trubar v sodobnem jeziku, 3. zvezek

© 2014 ZRC SAZU in Združenje Trubarjev forum

Uredil in spremno študijo napisal: Kozma Ahačič

Kritični prevod: Vinko Ošlak, Kozma Ahačič

Priprava diplomatičnega prepisa: Kozma Ahačič, Aleksander Erniša

Prva lektura: Andreja Petek

Uredniški odbor: Benjamin Hlastan, Aleksander Erniša, Geza Erniša, Peter Novak,

Drago Sukič, Nenad Hardi Vitorović

Izdala: Inštitut za slovenski jezik ZRC SAZU in Združenje Trubarjev forum

Zanju: Marko Snoj, Drago Sukič

Založila: Založba ZRC, ZRC SAZU

Zanjo: Oto Luthar

Oblikovna zasnova in prelom: Studio oko d.o.o.

Tisk: Tiskarna Cicero, Begunje, d.o.o.

Naklada: 600 izvodov

Cena: 39 evrov

Izid knjige so podprli Javna agencija za knjigo RS in donatorji Združenja Trubarjev forum.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

094.1=163.6"15"

274.5(497.4)"15"

TRUBAR, Primož

Cerkveni red (1564) : znanstvenokritična izdaja dela Cerkovna ordninga z
notrajjezikovnim prevodom v sodobni slovenski knjižni jezik / Primož Trubar ; uredil
[in spremno študijo napisal] Kozma Ahačič ; [kritični prevod Vinko Ošlak, Kozma Ahačič]. -
Ljubljana : Založba ZRC, ZRC SAZU, 2014. - (Zbirka Trubar v sodobnem jeziku ; zv. 3)

ISBN 978-961-254-721-9

275600384

Digitalna različica (pdf) je pod pogoji licence CC BY-NC-ND 4.0 prosto dostopna:

<https://doi.org/10.3986/9789612547219>

Primož Trubar

Cerkveni red

(1564)

*Znanstvenokritična izdaja dela
Cerkovna ordninga z znotrajjezikovnim
prevodom v sodobni slovenski
knjižni jezik*

Uredil
Kozma Ahačič

2014

Kljub svojemu kratkemu življenju je protestantizem v obdobju slovenske reformacije odločilno prispeval k začetku oblikovanja slovenske cerkvene, kulturne in narodne zavesti. Osnovni razlog je bila splošna protestantska verska usmerjenost k Svetemu pismu, edinemu viru Božje besede, ki pa govori ljudem neposredno le, če jim govori v njihovem jeziku. Za slovenske protestantske pisce je bil tak jezik slovenski, Slovenci pa smo tako s Primožem Trubarjem, Jurijem Dalmatinom in drugimi dobili slovensko Cerkev in s tem prvo slovensko tiskano knjigo, prevod celotnega Svetega pisma ter mnoga druga verska besedila, z Adamom Bohoričem pa še slovensko slovnico. S tem smo se umestili v srce evropskega duhovnega in kulturnega prostora kot pomembna jezikovna in duhovna sila.

Obletnice so priložnost, da sodobnikom, predusem pa zanamcem, pojasnimo za nas pomembna dogajanja v zgodovini in sporočilo, ki nam ga ta dogajanja prinašajo danes. Ob praznovanju 450. obletnice izida Cerkovne ordnine se tako ponovno soočamo z vrednotenjem življenja in dela Primoža Trubarja. Pri tem večkrat spregledujemo, da sta bila tako Trubarju kakor tudi ostalim reformatorjem jezik in knjiga orodje za doseg cilja, kot orodje v Božjih rokah pa so doživljali tudi same sebe. Trubar je svoj cilj zelo jasno izrazil že s prvim stavkom Katekizma (1550), in sicer z besedami: »Za vse Slovence prosim milosti, miru, usmiljenja in pravega spoznanja Boga po Jezusu Kristusu.« Trubar je bil izraziti homo religiosus – človek vere, ki se je kot globoko veren sin Katoliške cerkve sicer držal cerkvenih predpisov, ko je tako kot Martin Luther iskal mir za svojo dušo, vendar

pa je istočasno odkrival, kaj pomeni iustitia Dei – pravičnost Božja. Sveže reformacijsko odkritje evangelijskega sporočila »pravični bo živel iz vere« je tudi Trubarja privedlo do vere, temelječe na Svetem pismu, ki mu je pomenila uresničitev Božje obljube, da je človek lahko odrešen le po milosti iz vere v Jezusa Kristusa. Z dušo in srcem je od svoje zgodnje mladosti na podlagi čiste Božje besede in prve stare krščanske vere zorel in tudi dozorel v pokončnega, prepričanega in pričevalnega evangeličanskega duhovnika. Krščanstvo je jemal kot misijonski projekt, za katerega je potreboval urejeno Cerkev, da bi ljubi Slovenci vedeli in razumeli, kaj in zakaj verujejo, in da bi se le tako lahko odvrnili od med njimi tako zelo prisotnega praznoverja.

Ko je duhovnik Primož Trubar leta 1562 v Ljubljani sprejel službo superintendenta slovenske Evangeličanske cerkve, se je zavedal, da za svojo Cerkev potrebuje dobre, ne samo teološke, ampak tudi enotne liturgične in trdne organizacijske temelje. Odločno je vzel pero v roke in dokazal svojo pripadnost augsburški veroizpovedi in Kristusovemu evangeliju ter spisal Cerkovno ordningo (Cerkveni red), ki je izšla pred natanko 450 leti, jeseni leta 1564. Poleg svetopisemskih prevodov je to njegovo najpomembnejše delo. Z njo je Trubar postal ne samo oče slovenske teologije in slovenske teološke govornice, ampak tudi začetnik slovenske šolske, filozofske in pravne terminologije.

Kakor smo Slovenci potrebovali duhovno reformacijo v 16. stoletju, jo potrebujemo tudi danes. Večina Slovencev le bežno pozna reformacijsko dediščino Trubarjeve Cerkve Božje slovenskega jezika. Razsvetlenski razcep med religioznim in posvetnim je močno zarezal tudi v dušo slovenskega človeka in pripeljal do sekulariziranega sveta, ki Boga odklanja in se zanj ne meni. Kot je Trubar veroval, da človek samo po Božji besedi ponovno najde izgubljeno in vedno znova ogroženo dostojanstvo, bi morali tudi mi danes ob utrjevanju življenja po tej isti Božji besedi raznemati in dvigovati krščansko zavest in ponos. Trubar v Cerkovni ordninki opozarja, da je celota Božjega razodetja skrita v njegovi modrosti, potrebni za sedanje življenje, da je »pravi krščanski nauk velika in visoka Božja modrost, ki je ne more doumeti nobena stvar; te modrosti se bomo učili v večnosti, ko bomo gledali Boga«. Božja beseda v Svetem pismu je modrost, ki nam ljudem daje to, kar potrebujemo za sedanje življenje.

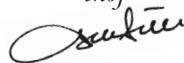
Cerkovna ordninga zrcali Trubarjevega duha in ustreza takratnim kot tudi današnjim slovenskim razmeram, ima globoko, ne samo duhovno, ampak tudi

etično razsežnost. Po Trubarju se namreč prava vera vedno zavzema tudi za izobraževanje, razumništvo in splošno blaginjo. Če delo ne bi bilo zaplenjeno in večinoma uničeno, Trubar pa dokončno izgnan iz slovenskih dežel, bi v svojem času prav gotovo uresničil vse dobro premišljene in pogumno zastavljene cilje. Kljub vsemu pa je njegovo vabilo Slovincem na pot spoznanja Boga ostalo prisotno vse do danes v okrilju slovenske Evangeličanske cerkve, ki si skupaj z vsemi protestantskimi skupnostmi s Svetim pismom v roki prizadeva ostati v pravi veri, spoznati pravega Boga in mu prav služiti. Nobenega razloga ni, da si Slovenci Trubarjevih ciljev ne bi znova postavili pred oči in jih kot izziv tudi sprejeli za svojo prihodnost.

Iskrena zahvala Združenju Trubarjev forum in Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU za pripravo in izdajo Trubarjeve Cerkovne ordnina. V sodobnem jeziku nas tako tudi danes nagovarja k osebni reformaciji. Hvala Javni agenciji za knjigo Republike Slovenije in donatorjem Združenja Trubarjev forum za podporo pri izdaji tega za Slovence tako pomembnega dela dediščine slovenske reformacije.

Geza Filo,

škof

CERKOVNA ORDNINGA.

*Poufod per
Kerfzhenikih, ufe
rizhy fufeb uti
Cerqui, fe imaio
prou poshtenu inu
per redn rounati
inu dershati.
1. Cor. 14.*

ENA praua cela Ordninga oli Naredba Cerkoune, ftoy neruezh vshtyrih rizheh oli shtukih. Nerpopei, de fe ta cela Boshia bešfeda, tu ie, ta Poštaua, te Sapuuidi inu ta Euangeli, tim ludem vti Cerqui ozhytu, prou inu faštopnu prydiguie Inu de fe ty S. Sacramenti, ta S. Kerft, ta S. Vezheria Criftufeu, prou dile inu iemlo. Inu¹ de fe tu prauu Prydigane, fa ueliku shaza, dershi inu ohrani, po ufem Kerfzhanftui. Sakai Bug ie od fazhetka, to fuoio shego inu volo, uti nega Poštaui inu vtim Euangeliiu tei Cerqui, daial nafnane. Inu hozhe taku skufi inu ftakim Pridiganem, po nega veliki dobruti inu milofti, fa volo fuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa, febi eno Cerkou, is vŕeh shlaht ludi, ukupe sbrati inu perprauiti, de nega prou ſpoſna, zhefty, huali, na nega klizhe, moli, inu de nemu upraui pokorszhini fueiftu ſlufi. Satu Bug hozhe taku ozhitu poshtenu ukupe hoyene inu sbrane tih ludi natim fueitu imeiti, inu de ty eni, tim ludem imaio to celo bešfedo Boshyo, to Poštauo inu ta Euangeli, ozhitu prydigati, Inu te S. Sacramente diliti, koker od tiga ſam Criftus Math: 28. gouori, kir prau i htim logrom, Puidite ui tiakai inu vuzhite ufe ludi, inu nee Kerftite, vtim imeni tiga Ozhetka, Synu inu S. Duha, Inu vuzhite nee dershati ufe tu, kar ſem ieſt uom ſapouedal. Inu Mar: 16. prau i, Prydiguite ta Euangeli ufi [ia] ftuari: Inu ſam Boshy Syn ie ta prau i Pridigar inu Farr ſhe utim Paradishu bil, Inu potle utim nega zhloueftui ie ſam uſem ludem ozhytu dolgu pridigal. Inu on ie tudi poprei te Preroke inu potle fa febo te logre, prydigati vunkai poſhilal, inu ie knim dial. Ioh: 20. Koker ie mene mui Ozha poſlal, taku ieſt uas poſhilem.

¹ V izvodu V je ta vrstica poškodovana.

CERKVENI RED

[UVOD]

Bistvo pravega, celovitega cerkvenega reda ali uredbe lahko povzamemo v štirih delih ali členih. Najprej, da moramo ljudem v Cerкви jasno, prav in razumljivo pridigati Božjo besedo v celoti, to je postavo, zapovedi in evangelij, in da moramo v Cerкви prav deliti in jemati sveta zakramenta,¹ sveti krst in sveto Kristusovo večerjo. In da moramo pravo pridiganje ceniti in ohranjati po vsem krščanskem svetu. Bog je namreč s postavo in evangelijem Cerкви že od začetka oznanjal takšne navade in razkrival svojo voljo. Bog želi po svoji veliki dobroti in usmiljenju zaradi svojega ljubega sina Jezusa Kristusa s takim pridiganjem zbirati Cerkev iz najrazličnejših ljudi in jo pripraviti do tega, da ga prav spozna, slavi, hvali, k njemu kliče, ga moli in mu zvesto služi v pravi pokorščini. Zato želi Bog, da bi se na tem svetu ljudje na tak način javno ter pošteno zbirali in da bi jim nekateri izmed njih javno pridigali Božjo besedo v celoti, postavo in evangelij ter podeljevali svete zakramente, kakor govori sam Kristus (Mt 28), ko pravi učencem: »Pojdite tja in učite vse ljudi. Krščujte jih v imenu Očeta, Sina in Svetega Duha in učite jih izpolnjevati vse, kar sem vam zapovedal!« In (Mr 16): »Oznanjajte evangelij vsemu stvarstvu!« In sam Božji sin je bil že v raju pravi pridigar in duhovnik in potem je v času svojega učlovečenja

Povsod pri kristjanih, posebej v Cerкви, ga moramo prav, pošteno in premišljeno upoštevati in se ga držati pri vseh stvareh (1 Kor 14).

¹ Trubar pri zakramentih dosledno rabi množino, čeprav je iz celotnega besedila Cerkvenega reda razvidno, da kot zakramenta razume le sveti krst in sveto Kristusovo večerjo. Poleg dejstva, da je Trubar pogosto namesto dvojine rabil množino (pluralizacija dvojine), na kar je vplivala tako raba v govorjenem jeziku kakor tudi stanje v nemščini, ki dvojine ne pozna, moramo upoštevati tudi, da Trubar večkrat govori o zakramentih na splošno. Ko pri Kristusovi večerji delimo Kristusovo telo in kri, moramo namreč govoriti o enem zakramentu, ki ga sestavljata dva; ker ga/ju delimo več ljudem, pa delimo zakramente. Na tak način je treba tudi brati in razumeti naš prevod.

V katoliškem nauku zakrament ni le simbol Božje milosti, ampak vsebuje Njegovo milost in je vzrok za to milost (Tridentinski koncil ipd.). Čeprav Trubar in njegovi viri uporabljajo isti izraz, pojmujejo zakrament drugače, kot je razvidno iz nadaljnjega besedila.

Na letu Criftuleuu vunkai poshilane, imαιο ty Pridigary ufelei fmisliti, inu unih nuyah fe troshtati, de nec ta Syn Boshy tako vunkai poshila, inu nim veli pridigati, inu de hozhe biti per nih do konza tiga Suita. Inu skufi nih Preprofto Pridigo tiga Euangelia febi eno vezhnu Cerkou sbrati. Glih taku Sueti Paul od tiga gouori Ephe: 4. kir prau, Criftus ie vnebefsa gori shel,² inu daie Daruue tim ludem, te logre, te Preroke, te Euangelifte, te Paltyrie, te uzhenike. &c. Sam Syn Boshy ie ta vezhni Farr inu varih tiga prauiga Prydigarftua, inu on fam to Cerkou, tu ozhytu poshtenu vkupe hoyene inu Sbrane, inu tu Prydigane gori dershi inu brani. Sa volo te Cerque inu Pridigarftua, ie Bug tudi to Gofposzhino gori poftauil, de ima shno oblaftio Criftufu inu nega Cerqui slushiti. Inu on Criftus fam zhafi te Pridigarie gori obudi inu ftaui, koker ie te Preroke inu te logre gori poftauil. Inu per tim ie tei Cerqui, tu ie, ufim vernim fapouedal, de oni fami imαιο faptopne vuzhene Pridigarie poklyzati inu po ufesh Cerquah poftauti. Tit: 1. Obtu htimu obdershanu inu ohranenu tiga Pridigarftua shlishio, Ordinatio, Synodi, Vifitationes. Poklyzane inu poftaulene tih Pridigarieu. Inu te Cerkoune prauide, de fe tu Prydigane, dobrim, vuzhenim faptopnim inu vmeitalnim ludem ifrozhi inu porozhi, Inu [1b] de fe falsh vuk ne terpi, Inu de fety ozhyti ueliki greshniki shtrafaio inu lozhio od te Cerque.

*Ceremonie oli
nekar ueliku
moraio uti Cerqui
biti.
Acto.: 2.*

Hdrugimu slishi tudi hti Cerkouni Ordingi te Poshtene Ceremonie, tu ie, te dobre vunane Boshye slushbe, De fe vse rizhy, koker fteim Pridiganem, Obhaylom, Branem, Petiem, Molenem, fteimi Prafniki, vtim prauim Kerfzhanskim faptopu, per prauim zhafu, lipu inu poredu, pres fatrena inu osliplena te Vere, inu pres sbasfnene inu fmotene dobrih vifty, uti Cerqui fe rounaio inu oppraui, De taku ozhytu poshtenu ukupe hoyene tih ludy, bo nom pridnu inu de Gofpudi Bogu dopade.

*Vcerqui fe moraio
Flance pelzatij
mladi Pridigary
rediti.*

Htretim, De fe dobre Shule gori narede inu dershe, Sakai Bug hozhe, de fe ty eni ludy od mladosti gori koie, rede inu vuzhe, De ta Pyfma tih Prerokou inu logrou bodo vmeili brati, prou faptopiti, inu druge ie shnih vuzhiti. Htimu slishi faptop mnogeterih Iefykou. Obtu S. Paul fuiga Timotea viffoku opomina, de tu S. Pyfmu ima veden brati, de fteim bo mogel febe inu te kir ga bodo poslushali ohraniti. 1. Thim. 4.

*Sledna Cerkou
ie dolfbna fuim*

Hzhertetim, Ta Cerkou more tudi fufeb enu laftnu guishnu blagu imeiti, skaterim fe imαιο ti Pridigary inu ty Vuzheniki vnih Shulah,

² Vizvodu V je ta vrstica poškodovana.

sam dolgo javno pridigal vsem ljudem. In tudi prej je pošiljal pridigat najprej preroke in zatem svoje učence in jim dejal (Jn 20): »Kakor je Oče mene poslal, tako jaz vas pošiljam.« Pridigarji morajo vselej misliti na to Kristusovo »pošiljanje« in se v svojih stiskah tolažiti, da jih v javno delovanje pošilja Božji sin, da jim zapoveduje, naj pridigajo, in da bo pri njih do konca tega sveta. Po njihovi preprosti pridigi evangelija želi Kristus zbirati pri sebi večno Cerkev. O tem govori tudi sveti Pavel (Ef 4), ko pravi: »Kristus je šel v nebesa in daje ljudem darove: apostole in preroke, oznanjevalce evangelija, pastirje in učitelje itd.« Sam Božji sin je večni duhovnik in varuh pravega pridigarstva in on sam vzdržuje in ohranja Cerkev, pošteno javno zbiranje in pridiganje. Zaradi Cerkve in pridigarstva je Bog postavil tudi gosposko, da bi s svojo oblastjo služila Kristusu in njegovi Cerkvi. In Kristus sam včasih postavlja in prebuja pridigarje, kakor je postavjal preroke in učence. Ob tem pa Cerkvi, to je vsem vernim, zapoveduje, naj tudi sami pokličejo razumne, učene pridigarje in jih postavljajo po vseh cerkvah (Tit 1). Zato k vzdrževanju in ohranjanju pridigarske službe sodijo *ordinatio*,² *synodi*,³ *visitationes*,⁴ klicanje in postavljanje pridigarjev ter cerkveni zakoni: da nalagamo pridigarsko službo učenim, razumnim in sposobnim ljudem ter da ne dovoljujemo napačnih nauk in da očitne, velike grešnike kaznujemo in izločimo iz Cerkve.

Drugič sodijo v Cerkevni red poštene obrede. Obredi so 'dobre zunanje Božje službe': da v Cerкви opravljamo vse stvari, na primer pridiganje, obhajanje, branje, petje, molitve, praznike⁵ pravilno, s pravim krščanskim razumevanjem, ob pravem času, lepo in po vrsti, ne da bi ob tem uničevali ali oslepljevali vero in ne da bi pohujševali in zapeljevali dobre vesti; da bi bilo javno in pošteno zbiranje ljudi nam v prid in Gospodu Bogu dopadljivo.

Tretjič, da postavimo in vzdržujemo dobre šole. Bog namreč želi, da se nekateri ljudje od mladega vzgajajo, razvijajo in učijo, da bodo znali brati in prav razumeti pisma prerokov in apostolov ter druge učiti iz njih. K temu sodi razumevanje mnogih jezikov. Zato sveti Pavel močno opominja svojega Timoteja, naj vedno bere Sveto pismo, da bo mogel s tem obvarovati sebe in te, ki ga bodo poslušali (1 Tim 4).

Četrtič: Cerkev mora seveda imeti tudi posebno lastno premoženje, s katerim je treba nastavljanje in vzdrževanje pridigarjev in

V Cerкви moramo imeti obrede, a jih ne sme biti veliko (Apd 2).

V Cerкви je treba zasajati sadike – vzgajati mlade pridigarje.

Vsaka Cerkev je dolžna pomagati

² Lat. 'potrditev novega duhovnika'.

³ Lat. 'cerkveni zbori, shodi'.

⁴ Lat. 'vizitacije, nadzorni obiski cerkvenih predstojnikov'.

⁵ Izraz *praznik* je pomenil nedelje in cerkvene praznike.

*Pisijriem inu
bofim ludem dati
nih potrebo.*

bofi Shulary inu ludy, omisliti inu gori dershati, koker od tiga fam Bug vdoftih meiftih vtim S. Pyfmu fapouiduie. Ty ftari Ifraelski Cerqui ie Bug fapouedal, tim Faryem to Deffetino dati, inu od tih Offrou nih deil vfeti, de fo febe, fuie Shene inu Otroke, shnim mogli shiuiti. Inu tim Bofim ptuim ludem, ie bil fuleb eno Deffetino odlozhil, inu te oftanke na Nyuah inu Vinogradih rekal dati. Glih taku vtim nouim Testamentu fam Chriftus Luc. 10. gouori, De sledni Delouez [2a] inu slushabnik te Cerque, ie vreden fuiga lona. Inu oblubuie velik lon vfem tim, kir le en trunk vode enimu Prydigariu podade. Inu S. Paul fastopnu fadoftimi beffedami prizhuie, De Criftus ie taku naredil inu postauil, De ty kir ta Euangeli ofnanuio, Ty ifti imao tudi od tiga Euangelia shiueti. 1. Cor. 9.

učitelje v njihovih šolah, revne šolarje in ljudi, kakor to zapoveduje Bog sam na številnih mestih v Svetem pismu. Stari izraelski Cerkvi je Bog zapovedal, naj daje duhovnikom desetino in naj vzame zanje del darov, da bi mogli s tem preživljati sebe, svoje žene in otroke. Ob tem je posebej določil, naj Cerkev daje desetino in ostanke na njivah in v vinogradih revnim tujcem. Prav tako v Novi zavezi Kristus sam (Lk 10) govori, da je sleherni delavec in služabnik Cerkve vreden svojega plačila. In obljublja veliko plačilo vsem, ki dajo pridigarju že en sam kozarec vode. In sveti Pavel razumljivo in obširno razlaga, da je Kristus zapovedal in uredil, da se morajo oznanjevalci evangelija z oznanjevanjem evangelija tudi preživljati (1 Kor 9).

*svojim pastirjem
in ubogim ljudem,
kadar rabijo
pomoč.*

OD TIGA PERVIGA SHTVKA, KIR HTI

*Cerkouni Ordningi nerpoprei slishi,
kateriga ie ner bule potreba,
tu ie, od tiga uuka.*

*Eniga, tšakimu
zhloueku btimu
lfuehzbanu, ie
potreba, prau
Criftus, Luc. 10.*

TA vligamogozhi, rifnizhni Bug, ie te Angele inu tiga zhloueka, po nega zhudnim, modrim fueitu fa tiga volo ftuaril, De on ima te fueie ftuare, katerim on od te fueie modrufiti inu dobrute daic inu dili, Inu de bo on od nih prou fpoſnan, zheftzhen inu hualen. Inu on ie tudi, po tim Padzu tiga Adama inu te Eue, is nega preuelike Milofti, fa volo fuiga Synu, te ludy fpet vto fuio Gnado inu Miloft gori vfel inu pryel, De hozhe taku vfelei is te zhloueske shlahte, febi eno vezhno Cerkou vkupe sbrati inu perprauiti. Obtū fe ie on tim ludem fozhitnimi, guishnimi, beſſedami, ſpryzhami, fzhaihni inu zhudeſi, refodel inu dal nafnane. On ie poſlal fuiga Synu na ta fueit, le dal tim ludem en rifnizhni guishin vuk, inu to fuio beſſedo, de skufi tu, ty ludy ga imaio prou fpoſnati, prou ne nega klyzati inu nega prou is ferza lubiti, zheftyti inu hualiti inu nemu ſo vſem biti volni inu pokorni.

*Gdi fe prou
Prydiguie, ueruie
le tei Boshy beſſedi,
uundukai nigdir
drugdi ie ta praua
Cerkou.*

Inu Bug tako fuio beſſedo, inu ta nega Vuk, ie skufi te Proroke inu logre puſtil vtu Pyfmu poſtauiti inu ſapiffati, Inu taku Pyfmu ie fueelikimi zaihni ſaprizhal inu poterdil, [2b] Inu kletei fueie beſſedi ie to fuio Cerkou, vſe fueie verne ludy, taku peruefal, De drugdi te prauē Cerque, ne Erbyzheu tiga lſuelizhana nei, Samuzh kateri fe lete nega beſſede dershe, po ni veruio, ſluſhio Bogu, molio, te S. Sacramente dile, iemlo, nih Stan, leben po ni pelaio inu dershe. Obtū ty Aydi, Turki, ludy, Papeshniki, kir ta S. Euangeli, to zhifto beſſedo Boshyo, fouurashio, po nim ne veruio, Bogu ne ſluſhio, ne ſo ta Cerkou Boshya, ne ti lſuoleni ludy Boshy, Temuzh tiga Hudyzha inu Anticriſta. Sakai letaku S. Paul 1. Cor. 3. gouori: Oben drugi grunt oli fundament, fe ne more poloshiti, Samuzh ta, kir ie poloshen, kateri ie Ieſus Chriſtus. Inu Criftus ſam Iohan. 17. prauī: Letu ie ta vezhni leben, da tebe ſamiga prauiga Boga inu Ieſufa, kateriga ſi ti poſlal, de ie on ta Criftus, ſpoſnaio. Spet naſai gdi fe leta prauī zhifiti kerszhanski Vuk prydiguie, Vundukai ie guishnu ta Cerkou Boshya, Sakai Bug ie mozhan skufi ta fui Euangelium, on tu fueie ſturi inu oprauī. Inu vtaki Drushbi inu

[I. NAUK]

O členu, ki je v Cerkvenem redu prvi in najpomembnejši: o nauku

Vsemogočni, resnični Bog je ustvaril angele in človeka po svojem čudežnem, modrem sklepu zato, da bi imel svoje stvarstvo, ki bi mu dajal in delil svojo modrost in dobroto; da bi ga stvarstvo prav spoznalo, slavilo in hvalilo. In On je iz svojega preobilnega usmiljenja zavoljo svojega Sina po padcu Adama in Eve znova sprejel ljudi v svojo milost in usmiljenje, da bi si tako iz človeškega rodu neprenehno zbiral večno Cerkev in jo urejal. Zato se je ljudem razodel in se jim dal spoznati z jasnimi, zanesljivimi besedami, pričami, znamenji in čudeži. Na svet je poslal svojega sina in dal ljudem resničen, trden nauk in svojo besedo, da bi ga po tem ljudje prav spoznali, prav klicali k njemu in ga prav iz srca ljubili, slavili in hvalili in mu bili v vsem vdani in pokorni.

*Vsak človek
potrebuje za
zveličanje le eno,
pravi Kristus
(Lk 10).*

In Bog je tako dal svojo besedo in svoj nauk po prerokih in apostolih postaviti in zapisati v Pismo in to Pismo je izpričal in potrdil z velikimi znamenji. In svoji besedi je svojo Cerkev, vse svoje verne ljudi zavezal tako, da prave Cerkve in dediščine odrešenja ni drugje kot tam, kjer so ljudje, ki se držijo njegove besede, verujejo vanjo, služijo Bogu, molijo, delijo in prejemajo svete zakramente ter živijo po Božji besedi in ji sledijo. Zato pogani, Turki,⁶ Judje, papežniki, ki sovražijo sveti evangelij, čisto Božjo besedo, in ne verujejo v skladu z evangelijem, ne služijo Bogu, niso Božja Cerkev, niso izvoljeni Božji ljudje, ampak so hudičevi in antikristovi. Sveti Pavel namreč govori takole (1 Kor 3): »Drugega temelja namreč nihče ne more položiti namesto tistega, ki je že položen, in ta je Jezus Kristus.« In Kristus sam pravi (Jn 17): »Večno življenje pa je v tem, da spoznajo tebe, edinega resničnega Boga, in Jezusa, ki si ga poslal; da je on Kristus.« Naj ponovim: kjer pridigamo pravi, čisti krščanski nauk, tam je zanesljivo Božja Cerkev, kajti Bog je močan po svojem evangeliju, on stori in opravi svoje. In v družbi ali

*Kjer prav
pridigamo in
verjamemo le
Božji besedi, tam
in nikjer drugje je
prava Cerkev.*

⁶ Tj. muslimani.

Sbranu tih ludy, kir ta Euangelium poslushaio, te S. Sakramente prou dile inu iemlo, fo vfelei eni Suetniki inu Isuoleni, kir bodo Isuelyzhani, koker od tiga fam Crifus gouori Iohan. 10. kir prau: Muie ouzhice poslushaio muio shtymo. Inu sledni zhlouik, kateri hozhe ifuelizhan biti, ta ifti mora leta prauē Boshye Cerque en vud inu touarish biti. Inu letu ie vfeh prauih vernih, vnih nadlugh, velik Trosht, de per obeni drugi Veri, ne vobenim touarishtui inu Sbranu, tiga Ifuelizhana nei, inu oben ifuolen Suetnik, kir bi Bogu dopal, fe ne naide, Samuzh vletei Cerqui, vletim touarishtui, vkaterim fe ta Euangelium prou pridiguie, ti S. Sacramenti prou dile inu [3a] iemlo. Obtū Daud Pfal. 27. moli taku, Letu famu proflim ieft od tiga Gofpudi, De prebiuam vti nega Hyshi vfe muie shiue dni.

OD TIGA NAVVKA.

*Od S. Trojice od
Prauiga Boshijga
Stanu, fe le is S.
Pifma prou Vuzhi*

O Btu inu fa tiga volo vti Kerszhanski Cerqui, ie letu ner potrebnishe inu pridnishe, de fe ta beffeda Boshya, ta prau Nauuk Boshy, od Boshyga Stanu inu od nega vole pruti nom, lipu, zhiftu, fapopnu inu ozhytu pridiguie, refodeua inu vfem ludem nafnane daie, koker ta ifti Nauuk ie vtim Pyfmi tih Suetih Prerokou inu Iogrou, inu vtih Symbolih inu Verah, tih Iogrou, tiga Nicenishkiga Concilia, inu tiga S. Atanafia, fapopaden inu vkupe poftaulen. Skaterim Nauukom fe tudi gliha ta Catchifmus inu Confefsio, Spofnane te vere tiga Raiha, timu Ceffariu Vaufpurgu inu Conciliu Vrientu naprei poftaulena inu poloshena. Letiga Nauuka fummo, inu vfe potrebne Shtuke inu Deile, kir hti prau Kerszhanski Veri slishio, ima inu mora sledni Paftry,

zboru ljudi, ki poslušajo evangelij ter prav delijo in prejemajo svete zakramente, so vselej sveti in izvoljeni, ki bodo zveličani, kakor o tem govori sam Kristus (Jn 10), ki pravi: »Moje ovce poslušajo moj glas.« In slednji človek, ki hoče biti zveličan, mora biti ud in tovariš prave Božje Cerkve. In to je velika tolažba vseh pravih vernih ljudi v njihovih nesrečah, da pri nobeni drugi veri, v nobenem drugem občestvu in zboru ni odrešenja, in nobenega izvoljenega svetnika⁷ ni, ki bi bil Bogu všeč, razen v tej Cerkvi, v tem občestvu, v katerem prav pridigamo evangelij, prav delimo in prejemamo svete zakramente. Zato David (Ps 27) moli takole: »Samo to prosim Gospoda, da bi mogel prebivati v njegovi hiši vse svoje žive dni.«

O NAUKU

Zato je nadvse potrebno in koristno, da v krščanski Cerkvi lepo, čisto, razumljivo in javno pridigamo in razlagamo Božjo besedo, pravi Božji nauk o bistvu Boga in o njegovi volji z nami in z njim seznanjamo vse ljudi, in sicer tako, kot je predvideno v pismih svetih prerokov in učencev ter v veroizpovedih apostolov,⁸ nicejskega koncila⁹ in svetega Atanazija.¹⁰ Temu nauku ob bok lahko postavimo tudi katekizem in *confessio*,¹¹ spoznanje vere v kraljestvu, predstavljeno in predloženo cesarju v Augsburgu¹² in koncilu v Tridentu.¹³ Povzetek tega nauka in vse potrebne člene in dele, ki sodijo k pravi krščanski veri, mora poznati, v

O Sveti Trojici, o pravem Božjem bistvu, se lahko prav poučimo le iz Svetega pisma.

⁷ Raba izrazov *svetnik* in *sveti* je pri Trubarju in njegovih virih precej široka: gre za vse, ki na tem svetu verujejo ter so posvečeni po Jezusu Kristusu. Poleg takšne rabe pa Trubar tako kot drugi reformatorji 16. stoletja v svojih spisih praviloma ohranja tudi uveljavljene svetniške oznake (npr. *sveti Peter*, *sveti Pavel*). Takšno dvojnost rabe izpričuje tudi izraz *svetnik*.

⁸ Tj. apostolska veroizpoved. Izraza *simbol* in *vera* sta pri Trubarju rabljena sinonimno, prevajamo ju kot 'veroizpoved'.

⁹ Nicejski veroizpovedni obrazec je nastal v okviru nicejskega koncila (325), je daljši od apostolskega in določneje opredeljuje nauk o Sveti Trojici. Dopolnjen je bil na carigradskem koncilu leta 381.

¹⁰ Atanazij Veliki (295–373) se je v svojem delu osredotočil na obrambo nicejske vere, pobijanje arijanske herezije in na razlago nauka o Sveti Trojici.

¹¹ Lat. 'veroizpoved'.

¹² Augsburško veroizpoved je sestavil Filip Melanchthon iz členov, ki jih je zasnoval skupaj z M. Luthrom in sodelavci. Nemški protestantski stanovci so jo predložili cesarju 25. 6. 1530 na državnem zboru v Augsburgu.

¹³ Tridentinski koncil je potekal med letoma 1545 in 1563 v Tridentu (zdaj: Trento) v Italiji. Glavna tema koncila je bilo oblikovanje stališč Katoliške cerkve do reformacije. Glede njenih temeljnih stališč je izrazil *anatemo*.

Pridigar inu Farmoshter, veiditi inu faftopiti cilu is grunta, inu druge lipu prou porredu inu faftopnu vuzhiti, De ty mladi inu preprofti ludi, mogo faftopiti inu famerkati, de bodo fnali inu famerkali, inu mogli ta pravi Boshy Vuk, od tiga falsh kriuiiga fodyti inu lozhiti. Inu Bug ie mozhan, tu fuie oprai skuli to fuio beffedo, koker Criftus profsi, Iohan. 17. kir prai: Ozha pofueti nec fto tuio Rifnizo, Sakai tuia beffeda ie ta Rifniza. Inu S. Peter. 1. Pet. 1. Vi fte fpet druguzh rojeni skuli to shiuo beffedo Boshyo. Inu S. Paul Rom. 1. prai: Ta Euangeli ie ena muzh Boshya, [bb] htimu Ifuelyzhanu, vřakimu kir na nega veruie. Inu nerpopei inu neruezh fe ima ta celi Catehifmus, tim mladim inu preproftim ludem, prydigati, inu lipu poredu tar faftopnu islagati. Sakai vtim Catehifmi, fo ty neruegshi, potrebnishi inu nuznishi Articuli inu Shtuki te Vere Kerszhanske, řapopadeni.

Natu ie potreba, de ty Pridigari lete Article, katere tukai osdolai kratku poredu hozhmo pořtauiti, inu kratku isloshiti, dobru is grunta faftopio, inu te ludi faftopnu is S. Pyřma, řpreproftimi befedami zheftu vuzhe.

Inu lete potrebne prietne Article inu řtuke, imaiio ty Prydigary te fuie Ouzhice inu Farmane, ty Shulmoiftri nih řularie, ti řtarishi nih Oťroke inu mlaishie, kratku faftopnu vuzhiti, od nih zheftu shnimi gouoriti, inu nec uprashati, aku te ifte prou umeio is vuna inu faftopio. Steim fe ty mladi inu preprofty ludi, to řuřno ufeh shtukou, te prauie Vere Kerszhanske navuzhe.³ Inu de bodo řtali inu prebiuali uti prai Pokuri, Vboshy milofiti, de bodo prou molili inu klizjali na Buga vfeh shlaht nadlugh, inu na Smerti ueideli fe trořtati, inu de bodo uekoma Isuelyzani.⁴

KAI LOZHI TA PRAVI KERSZHANSKI VVK
inu to Kerszhansko Vero, od tiga Iudouskiga, Aydous-
kiga, Turskiga, inu tiga Falsh Kershzhanf-
kiga Vuka, inu od nih Vere?

ODGVVOR.

ludi, Turki, Aydi
inu ufi sbat ludi,

TA řadashni Iudouski, Aydouski inu falsh Kerřtzhanski inu Kezarski Vuk oli Nauuk, ie řgul enu [4a] řřřřouitu,⁵ prekletu, řerdamnasku

³ V izvodu V je ta vrřtica pořkodovana.

⁴ Sic.

⁵ Sic.

celoti in temeljito razumeti in druge pravilno, sistematično in razumljivo učiti vsak dušni pastir, pridigar in duhovnik, da bi jih mladi in preprosti ljudje lahko razumeli in si jih zapomnili in bi znali presojati pravi Božji nauk in ga ločevati od napačnega. In Bog je močan, vse, kar želi, stori s svojo besedo. Tako prosi Kristus (Jn 17): »Oče, posveti jih v resnici; kajti tvoja beseda je resnica!« In sveti Peter (1 Pt 1): »Prerajeni ste po živi Božji besedi.« In sveti Pavel (Rim 1) pravi: »Evangelij je Božja moč v zveličanje vsakomur, ki veruje vanj.« In najprej in najbolj je treba celotni katekizem pridigati in ga lepo, sistematično in razumljivo razlagati mladim in preprostim ljudem, kajti v katekizmu so povzeti najbolj potrebni in najbolj koristni členi krščanske vere.

Potem je potrebno, da pridigarji dobro in temeljito razumejo člene krščanskega nauka, ki jih bomo na kratko po vrsti predstavili in razložili v nadaljevanju, in da nato pogosto, razumljivo in s preprostimi besedami poučujejo ljudi iz Svetega pisma.

Te potrebne in koristne člene naj pridigarji na kratko in razumljivo podajajo svojim ovčicam, faranom, učitelji svojim šolarjem, starši svojim otrokom in mladim, naj z njimi o njih pogosto govorijo in jih sprašujejo, ali jih prav znajo na pamet in ali jih prav razumejo. S tem se bodo mladi in preprosti ljudje naučili povzetka vseh členov prave krščanske vere in bodo stali in živeli v pravi spokoritvi, v Božjem usmiljenju, bodo prav molili in klicali Boga v vseh nadlogah in se ob smrti znali tolažiti in bodo za vekomaj zveličani.

*Pridigarji,
učitelji, starši
morajo mladim
in preprostim
razumljivo
predajati krščanski
nauk.*

KAJ LOČUJE PRAVI KRŠČANSKI NAUK *in krščansko vero od judovskega, poganskega, turškega in napačnega krščan- skega nauka in vere?*

ODGOVOR:

Sedanji judovski, poganski in napačni krščanski ali krivoverski uk ali nauk je zgolj strašno, prekleto malikovanje in ni nič drugega kakor

*Judje, Turki,
pogani in*

*kir tiga Euangelia
nemaio, ne
poslushio, Boga, ne
nega uole, ne fnaio,
bodo fgbleni.*

Malikouane, inu nih Vuk drugu nishter nei, famuzh en maihin Deil oli Shtuk od te Poftaue, inu od te vunane zhloueske brume, inu od tiga poshtena. Sakai lety ludii nishter ne ucido inu ne faftopio, od tiga S. Euāgelia, od oblube Boshye, od Boshye milofti, odpuszhanec tih Grehou, fa volo Iefufa Criftufa. Inu kadar oni od tiga Boshyega Synu Iefufa ne ucido, ne fnaio, ga ne zhefte, ne faftopio, du ie on, fakai ie zhlouik ratat, fe puftil martrati, umoryti, inu fakai ie uftal od Smerti. Obtū fō taki ludi od prauiga Boga fauersheni, fouurasheni inu bodo ferdamnani Ioh. 3. Inu lety ludy unih Boshyh slushbah drugiga ne tihtaio ne mislio, ne delaio, inu ne dopernashaio, famuzh fglul Malycouane inu grolsouito pregreho. Sakai oni tiga prauiga Boga, kateri ie en Ozha nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, inu kir fe ie unega Syna nom dal nafnane, inu kir ie rekai,⁶ de ufi ludy imaio letiga nega Synu Iefufa poslushati, slushati, po nega uuku verouati, slushiti Bogu, inu foulem po nega befsedi inu fapuuidi fe dershati, ne fnaio, ne slushaio, ne zhefte, ne molio, temuzh eniga drugiga Boga kir nei Bug.

KOKV, SZHIM INV SKVSI KAI
*imamo inu moramo Gofpudi Boga,
prou fposfnati?*

ODGVVOR.

*Kai, kakoue
nature inu shege ie
Bug. Tu S: Pifmu
refodeua.*

TAku koker fe ie on fam Bug miloftiuu tim ludem refodel inu nafnane dal, Inu tu taku nega refodiue ne inu fnane, ie utu Pyfmu tih Prerokou inu Iogrou, inu [4b] ute Symbole, ute Vere, puftil fapifati, inu poftauti. Is letiga S. Pyfma fe mi uuzhimo, de Gospud Bug, ie en fam dini Boshy ftan, de ie vfīgamogozh, Moder, Rifnizhin, dober, Prauizhin, Zhift, Suitat, Miloftiu, vsem dobru fturi, fray nikomer poduershen, de fe groffouitu ferdi zhes te grehe, inu ufe greshne ftuare fourashi.

*Ta prau Bug inu
Stuarnik ufēh
rizhi ie Ozha,
Sijn, S. Duh.*

Inu uletim enim famim dinim Bogafui, fo try reflozhene Perfone oli Imena. Ta uezhni Ozha, ta uezhni Syn, ta uezhni S. Duh, Inu ta uezhni Ozha, fred fteim Synum inu S. Duhum, ie is nishter tu Nebu, to Semlo, te Angele inu te ludy, inu ufe druge ftuare inu rizhi, ftuartil, koker leta Articul ie obylnu utim S. Pyfmu inu utih uerah isloshen inu fpryzhan.

⁶ V izvodu V je ta vrstica poškodovana.

le majhen del postave in zunanje človeške pobožnosti in poštenja. Ti ljudje namreč nič ne vedo in ne razumejo o svetem evangeliju, o Božjih obljubah, o Božjem usmiljenju ter o odpustitvi grehov zavoljo Jezusa Kristusa. In ker o Božjem sinu nič ne vedo, ga ne častijo, ne razumejo, kdo je, zakaj je postal človek, se pustil mučiti, umoriti in zakaj je vstal od smrti. Zato pravi Bog take ljudi zavrže, sovraži in bodo pogubljeni (Jn 3). In ti ljudje v svojih bogoslužjih ne mislijo na nič drugega, ne delajo nič drugega, kakor le malikujejo in počenjajo strašne pregrehe. Oni namreč ne poznajo, ne poslušajo, ne častijo, ne molijo pravega Boga, ki je oče našega Gospoda Jezusa Kristusa in ki nam je dal spoznati svojega edinorojenega sina in ki je rekel, da morajo vsi ljudje poslušati njegovega sina Jezusa, ga ubogati, verovati v skladu z njegovim naukom, služiti Bogu in se povsem držati njegove besede in njegovih zapovedi, ampak nekega drugega boga, ki ni Bog.

*najrazličnejši
ljudje, ki nimajo
evangelija in ga
ne poslušajo, ne
poznajo Boga in
ne njegove volje,
bodo pogubljeni.*

KAKO, S ČIM IN PO ČEM *moremo in moramo prav spoznati Gospoda Boga?*

ODGOVOR:

Tako, kakor se nam je razodel in se nam dal spoznati Bog v usmiljenju do ljudi. Svoje razodetje in spoznanje sebe je dal zapisati v pisma prerokov in apostolov in v veroizpovedi. Iz Svetega pisma se učimo, da je Gospod Bog en sam, enega Božjega bistva, da je vsemogočen, moder, resničen, dober, pravičen, čist, svetel, usmiljen, da vsem dela dobro, da je svoboden in nikomur podvržen, da se strašno jezi nad grehi in sovraži vse grešne stvari.

In v tem enem samem božanstvu so tri različne osebe ali imena: večni Oče, večni Sin, večni Sveti Duh. In večni Oče je skupaj s Sinom in Svetim Duhom iz nič ustvaril nebo, zemljo, angele in ljudi in vse druge stvari in reči, kakor je ta člen izdatno razložen in izpričan v Svetem pismu in v veroizpovedih.

*Kaj, kakšne
narave in
kakšnega značaja
je Bog, to razodeva
Sveto pismo.*

*Pravi Bog in
stvarnik vseh
stvari je Oče, Sin
in Sveti Duh.*

KOKV SE IMAIO TE PERSONE

*oli ta Imena, utim Bogafstuu
reslozhiti?*

ODGVVOR.

Bug Ozha.

TA Vezhni Ozha, ie utim Bogafstui ta perua vfigamogozha Perfona, katera tiga Synu (kir ie tiga Ozheta rauen inu spodoben Pild inu obras) ie od Vezhnufti rodil, Inu ie steim Synum inu S. Duhum ufe rizhi ftuaril, inu te ifte fred Synom inu S. Duhom rouna, pela inu gori dershi, de konza ne ufamo.

Bug Sin.

Ta uezhni Syn, ie utim Bogafstui, ta druga uezhna Vfigamogozha Perfona, royena od uezhnufti, od tiga Ozheta, inu ie tiga Ozheta Besseda inu rauen Pild [4a] inu spodoba, Inu ie utim odlozhenim zhaffu, to zhlouesko Naturo, uti Diuici, kfebi inu nafe perufel, inu ie en Offer inu Plazhillu, fa uolo te zhloueske shlahte, ratal, Inu ie od tiga celiga Bogafstua, kanimu Oduetniku, Bessedniku inu spraulauzu ufeh ludy postaulen. Skufi inu fa nega volo, daie ta vezhni Ozha ufem vernim tu odpufzhane tih Grehou, tiga S. Duha, to Prauizo inu ta uezhni leben.

Bug S. Duh.

Ta S. Duh ie ta Tretya Vfigamogozha Perfona, kir od uezhnufti od tiga Ozheta inu Synu gree, Inu ie ta famaftoyezha lubefan inu tu vefselie Vbugi, inu tu naklanane inu rounane kuufimu dobrimu inu brumnimu. Inu bo uta verna ferza skufi to bessedo Boshyo dan, de unih ta Troft, ta leben, inu tu Pofuizhene obudi inu naredi. De bodo tei Boshy Modrufti inu voli glih inu podobni. Koker S. Paul gouori, 2: Cor. 3. Mi uidimo utim Gospudi Criftufu, koker uenim Shpeglu, mi bomo uta ifti Pild premineni, skufi ta Duh tiga Gospudi.

KAKO JE TREBA RAZLIKOVATI

*osebe ali imena v
božanstvu?*

ODGOVOR:

Večni Oče je v božanstvu prva vsemogočna oseba, ki je Sina (ki je Bog Oče. Očetu enak in njegova ustrezna podoba) rodil od večnosti in je s Sinom in Svetim Duhom ustvaril vse reči, ki jih skupaj s Sinom in Svetim Duhom uravnava, vodi in vzdržuje, da se ne končajo.

Večni Sin je v božanstvu druga večna, vsemogočna oseba, rojena od večnosti od Očeta in je Očetova beseda in podoba. V določenem času je prevzel k sebi in nase človeško naravo v devici in postal žrtev in plačilo zavoljo človeškega rodu; in od vsega božanstva je bil postavljen kot odvetnik, zagovornik in spravljivec vseh ljudi. Po njem in zavoljo njega daje večni Oče vsem vernim odpusčanje grehov, Svetega Duha, pravičnost in večno življenje. *Bog Sin.*

Sveti Duh je tretja vsemogočna oseba, ki od večnosti izhaja od Očeta in Sina in je samostojna ljubezen in veselje v Bogu in nagibanje in usmerjanje k vsemu dobremu in pravičnemu. In v verna srca bo dan po Božji besedi, da v njih obudi in naredi tolažbo, življenje in posvečenje. Da bodo Božji modrosti in volji enaki in podobni, kakor govori sveti Pavel (2 Kor 3): »Vsi mi vidimo v Gospodu Kristusu – kakor v ogledalu, kako se bomo spremenili v isto podobo po Gospodovem Duhu.« *Bog Sveti Duh.*

SAKAISE⁷ IMAIO VTIM BOGASTVI, TA
Try Imena, oli try Perfone, ſpoſnati, zheſtiti,
molyti inu na nee klyzati, Inu ne-
kar na nih, ne uezh, ne
mane?

ODGVVOR.

Vim Bogafui
nei uezh ne mane
Imē; oli Perſon,
Samuzh Try.

O Btu inu fa tiga volo, kir ta Boshy Stan inu ta Boshya vola, fe ima ſamuzh letaku ſpoſnati, koker fe ie ſam Bug tim ludem reſodil inu dal naſnane, Inu letu ſnane inu reſodiene Boshye, ie zheſtu utim s. [4b] Pyſmi ſapopadenu inu naprei poſtaulenu, Neruezh inu Ozhytiſhe per Criſtufeum Kerſtu. Vundukai uſaka Perſona fuſeb fe ie iſkaſala, Ta Syn ie ſtal poleg tiga lordana, Ozha ie is Nebes gouuril, Letu ie mui lubi Syn, Sueti Duh ie bil doli zheſ Criſtufa priſhal uſtalti eniga Goloba. Math: 3. Luc: 3. Mar: 1. Ioh. 1 Inu kir Criſtus ſapoueda Kerſtyti utim Imeni tiga Ozheta, tiga Synu, inu tiga S. Duha. Item utih Symbolih oli utih Verah.

Kai ie ta Perſona
oli tu Ime uti S.
Troyzi.

Potreba ie tudi de fe prou ſaſtopi ta beſeda Perſona, oli tu Ime utim Bogafui, De ta Perſona oli Ime, nei ena finiſhlana oli mertua rezh, oli kir bi fe preminouala oli na eni drugi rezhi leſhala, oli uiſila. Temuzh ie ena fama Fray, ſhiua, ſaſtopna Vligamogozha rezh, kir nikoger ne potribuie, od nikoger ne bo noſhena, ne gori derſhana, koker en celi zhlouik ie ena Perſona, oli tu nega ſamu Tellu oli trupu nei ena Perſona, Sakai tu Tellu bo noſhenu od ene ſhlahtniſhe Nature inu rizhi, Tu ie, od te Duſhe. Inu kadarfe ta Duſha od tiga Telleſſa lozhi, taku tu Tellu doli pade inu ſegnje.

KATERA PERSONA IE ZHLOVIK
ratala?

ODGVVOR.

Ta Sijn, nekar
Ozha, ne S. Dub
ie btimu Bogafui

T A druga Perſona, tu ie, ta uezhni Syn Boshy, kir ie tiga vezhniga Ozheta rauen Pild, Ta ifti ie to zhlouesko Naturo na fe uſel uti Diuici Marij, Inu ſo taku obei Naturi, ta Boshya inu ta zhloueska zhudnu ukupe ſglihane inu

⁷ Sic.

ZAKAJ NAJ V BOŽANSTVU SPOZNAVAMO

*tri imena ali tri osebe, jih slavimo, mo-
limo in k njim kličemo; in samo
k njim, ne več ne
manj?*

ODGOVOR:

Zato in zavoljo tega, ker je mogoče Božje bistvo in Božjo voljo spoznati samo tako, kakor se je Bog sam razodel ljudem in se jim dal spoznati. Poznavanje in razodetje Boga je pogosto zaobjeto in prikazano v Svetem pismu; v največji meri in najbolj očitno pri Kristusovem krstu. Tam se je pokazala vsaka oseba posebej. Sin je stal ob Jordanu, Oče je govoril iz nebes: »To je moj ljubljeni Sin.« Sveti Duh se je spustil nad Kristusa v podobi goloba (Mt 3, Lk 3, Mk 1, Jn 1). In ker Kristus zapoveduje krščevati v imenu Očeta, Sina in Svetega Duha. Prav tako v veroizpovedih.

*V božanstvu ni ne
več ne manj imen
ali oseb kakor
samo tri.*

Treba je tudi prav razumeti besedo oseba ali ime v božanstvu: da oseba ali ime ni kaka izmišljena ali mrtva reč, ki bi se spreminjala ali bila odvisna od česa drugega. To je namreč svobodna, živa, razumna vsemogočna stvar, ki nikogar ne potrebuje, je neodvisna in samozadostna, kakor je človek ena oseba, samo njegovo telo pa ni oseba, zakaj telo je odvisno od plemenitejše narave in stvari, od duše. In ko se duša loči od telesa, tedaj telo umre in segnije.

*Kaj je oseba ali
ime v Sveti Trojici.*

KATERA OSEBA JE POSTALA

človek?

ODGOVOR:

Druga oseba, to je večni Božji Sin, ki je enakovredna podobavečnega Očeta, je vzel nase človeško naravo v devici Mariji, pri čemer sta se obe naravi, Božja in človeška, čudežno sestavili, da je odrešenik Jezus

*Sin (ne Oče, ne
Sveti Duh) je ob
svojem božanstvu*

*in zhlouefinu,
perufel, inu Srednik
Spraulauez ufel
ludy ratel.*

fpraulene, De ta Ohranenik Iefus [6a] Criftus ie le ena fama Perfona, Bug inu zhlouik. Inu lete duei Naturi, unim ne bodo narefan refderene ne refdilene, Sakai tu zhudnu uifoku dellu inu oprauilu, tiga nashiga Odreshitua, fe ie moralu skufi leto Perfono kir ie Bug inu zhlouik, fcuriti inu dopernefti, Potehmal fo ty zhloueki greshili, ie en zhlouik moral to peno inu Shtraifingo nefti inu preterpeti. Inu de taka shtraifinga inu Pena bo fadofiti inu obylna fa ta Greh, Ie leta Spraulauez tudi Bug moral biti. Inu obena ftuar bi nemogla tako teshko Peno inu Shtraifingo nefti inu preterpeti. Inu kadar ie on tei Kazhi to Glauo fterl, ta Greh, to Smert, tiga Hudyzha premogel, inu od tih Vernih prozh ufel inu pregnal, to Prauizo, Suetuft, inu ta vezhni Leben tim Vernim fpet pourazhuie, daie inu shenkuie. Satu ie on praui Bug. Inu kadar ie on to zhlouesko Naturo nafe ufel, pomaga on tim ludem, dela inu opraula unih to Prauizo inu ta Leben. Inu ie taku ta praui Immanuel, tu ie, Bug fnami. Od letiga zhudniga fucita inu Della Boshyga, kir ie Bug zhlouik ratel, Vmerl, spet gori uftal, fakai ie tu fturieny, Imaio ty Prydigari febe inu druge, is grunta inu prauiga faftopa tiga Euangelia, poduishati inu nauuzhiti, Inu premisliti to preueliko ne ifrezheny Miloft Boshyo inu nega Synu, kir on ima pruti nom bofim reunim greshnim zhlouekom.

SZHIM OLIVZHEM, INV SAZHES VOLO, SE
*ty praui Kerszheniki fteim Molenem inu klizanem
na Buga inu fto Vero, fteimmi Iudi, Turki,
Aidi inu falsh Kerszheniki ne mogo
sglihati ne fmiriti?*

ODGVVOR. [6b]

*Le tij praui
Kerszheniki, na
prauiga Boga
klyzheio inu molio.*

NEruezh fa volo dueyu rizhy, fe ty, kir fo te prauie Vere, fteimi kir fo kriue, fteim Molenem inu klyzanem na Buga, ne mogo fglihati, inu ene Vere biti. Ta ena rezh ie, fa volo tiga Boshyga ftanu, Ta druga ie, fa volo te vole Boshye. Sakai aku glih ty Aydi, Turki, Iudi inu ty falsh nefafstopni Hynaufki Kerszheniki, oli Kezary, fe veliku hualio, gouore inu pisheio, de prou veruio, fnaio tiga prauiga Boga, Inu de molio inu klyzheio na tiga prauiga Boga, kir ie ftuaril Semlo inu Nebu &c. Oli lete nih misli, beffede Vera inu Molytue, fo fgul debele lashe, inu tu cillu Malykouane. Sakai oni ne Veruio inu ne klyzheio na tiga prauiga Boga, Temuzh oni

Kristus ena sama oseba, Bog in človek. In ti dve naravi se v njem ne bosta razdelili, kajti čudežno visoko delo in opravilo našega odrešenja se je moralo uresničiti po osebi, ki je Bog in človek. Ker so ljudje grešili, je moral človek nositi in pretrpeti kazen in pokoro. In da bi taka kazen in pokora zadostili grehu, je moral biti spravljevec obenem tudi Bog. In nobena stvar bi ne mogla nositi in pretrpeti tako težke kazni in pokore. Ker je kači strl glavo, premagal in od vernih pregnal greh, smrt in hudiča, ker vernim vrača, daje in podarja pravičnost, svetost in večno življenje, je on pravi Bog. Prevzel je človeško naravo, pomaga ljudem, v njih dela in vodi pravičnost in življenje. In je tako pravi Emanuel, kar pomeni *Bog z nami*. O čudežnem Božjem sklepu in delu, da je Bog postal človek, umrl, spet vstal, in zakaj se je to zgodilo, naj pridigarji podučijo in naučijo sebe in druge, da bodo v celoti in prav razumeli evangelij, in naj premislijo, kako neizmerno, neizrekljivo je usmiljenje Boga in njegovega Sina do nas, ubogih, revnih, grešnih ljudi.

*privzel človeško
naravo in postal
srednik, spravitelj
vseh ljudi.*

ZAKAJ, KAKO IN V ČEM SE PRAVI
*kristjani ne morejo zediniti in pomiriti z Judi,
Turki, pogani in napačnimi kristjani
glede molitve, klicanja k Bogu in
glede vere?*

ODGOVOR:

Glede molitve in klicanja k Bogu se pravoverni ne morejo zediniti s krivoverci in biti z njimi ene vere predvsem iz dveh vzrokov. Prvi vzrok je razumevanje Božjega bistva, drugi pa je razumevanje Božje volje. Kajti čeprav se pogani, Turki, Judje in nepravi, nepoučeni, hinavski kristjani ali krivoverci na veliko hvalijo, čeprav govorijo in pišejo, da prav verujejo, da poznajo pravega Boga in da molijo in kličejo k pravemu Bogu, ki je ustvaril zemljo in nebo itd., so njihove misli in besede, njihova vera in molitev zgolj debele laži in navadno malikovanje. Oni namreč ne verujejo v pravega Boga in ne kličejo k

*Pravi kristjani
kličejo in molijo k
pravemu Bogu.*

fami na nakai⁸ mislio, veruio, klyzheio inu vupaio, kir nei inu ne bo Bug. Sakai oni ne hote letiga Boga imeiti, kateri ie ta Ozha nashiga Gofpudi inu Odreshenika Iefufa Criftufa, Inu kateri fe ie taku vtim S. Pyfmi inu vtim Euangeliju, vtim nega Vuki, tim ludem refodel inu dal nafnane. De ta vfigamogozhi, rifnizhni⁹ Bug, Ie ta vezhni Ozha, ta dini Syn Iefus Chrifus,¹⁰ iuu¹¹ ta S. Duh. Obtui ie Crifus gouuril od tih Aydou, Ioh. 4. Vi ne veifte na koga vi klyzhet, Mi pagveimo koga mi molymo. Tukai vletih beffedah, bomo mi Kerszheniki, fuciftu poduuzheni inu opominani, de imamo resmisli vtim nashim klyzanu inu molenu, na kakouiga Boga mi klyzhemo inu koga mi profsimo. Inu tu nashe klyzane inu Molene imamo od tiga Aydouskiga, Turshkiga inu od falsh neuerniga klyzane inu Molene delezh lozhyti. Tu nashe ferce ima fto Vero, tiga prauiga Boga, kir fe ie tim ludem Viefufu Criftufu refodil, gledati inu na nega klyzati. [7a]

*Praui Kerzheniki
ne zbiulaio unih
Molituah, fo
faguishani, de
fo nih Proshne
uslishane.*

Hdrugimu, Ty Aydi, ludi, Turki inu vli Neuerniki, ne veido nishter od tiga Oduetnika, od nashiga spraulauza Criftufa, Inu aku Bug hozhe te boge greshne Ludy vslishati, Inu fa zhes volo hozhe nee vslishati, Vpyo gori pruti nebeffom, oli vtim zbiulaio, fo li uslishani, fe ferde inu fo neuolni pruti Bogu vnih nadlughah. Letu vse nei enu Molene oli klyzane, temuzh enu shentouane. Mi pag vtih nashih Molytuah inu nadlughah imamo fmsli vtim gledati na nashiga Oduetnika inu Spraulauza Iefufa Criftufa Synu Boshyga, inu terdnu verouati, De Bug fa volo tiga nashiga Oduetnika Gofpudi Iefufa, nom hozhe biti dober inu miloftiu, Inu te nashe proshne guishnu vslishati, inu vtih nadlughah nas ne fapuftiti, temuzh miloftiu per prauim redu inu zhaffu pomagati. Vletaki Veri inu vletakim Scuupanu, na tiga prauiga Boga vtim imeni Criftufa, imao te nashe Molytue poftaulene inu fturiene biti.

OD TIGA STVARIENA¹² *ufeh ftuary.*

*Ta S. Trojza, tu
cilu Bogafstu,
ie Stuarrik ufeh
rizhy.*

VTim Articuli oli Shtuki te nashe Vere, od tiga ftuariena, ie dofti vifflokiah Nauukou fapopadenu, katere Nauuke tukai poredu prauiti inu shteti

⁸ Sic.

⁹ V izvodu M zaradi poskodbe manjka besedilo: *vfigamogozhi ri*.

¹⁰ V izvodu M zaradi poskodbe manjka besedilo: *fus Ch*.

¹¹ Corr. *inu*. Črka *n* je v natisu obrnjena.

¹² V izvodu M zaradi poskodbe manjka besedilo: *STV*.

njemu, pač pa mislijo na nekaj, verujejo v nekaj, kličejo k nečemu in upajo v nekaj, kar ni in ne bo Bog. Kajti oni nočejo imeti Boga, ki je Oče našega Gospoda in odrešenika Jezusa Kristusa in ki se je ljudem razodel v Svetem pismu in v evangeliju, v svojem nauku, in se jim dal spoznati. Da je to vsemogočni, resnični Bog in večni Oče, edini sin Jezus Kristus in Sveti Duh. Zato je Kristus govoril o poganih (Jn 4): »Vi ne veste, komu kličete, mi pa vemo, koga molimo.« Te besede nas, kristjane, neprenehoma poučujejo in opominjajo, da moramo v našem klicanju in molitvi premisliti, katerega boga kličemo in koga prosimo. Naše klicanje in molitve moramo strogo ločevati od poganškega, turškega in napačnega krivovernega klicanja in molitev. Naše srce mora z vero gledati pravega Boga, ki se je ljudem razodel v Jezusu Kristusu, in klicati k njemu.

Drugič, pogani, Judje, Turki in vsi neverniki ne vedo nič o zagovorniku, našem spravitelju Kristusu, ne vedo, ali bo Bog uslišal uboge grešne ljudi in zakaj jih bo uslišal; vpijejo proti nebesom, vendar pa dvomijo, ali bodo uslišani, se v svojih nadlogah jezijo na Boga in so nejevoljni do njega. Vse to pa ni molitev ali klicanje, ampak preklinjanje. Mi pa moramo v svojih molitvah in nadlogah misliti in gledati na našega zagovornika in spravitelja Jezusa Kristusa, Božjega sina, in trdno verovati, da bo Bog zavoljo našega zagovornika Gospoda Jezusa do nas dobrotljiv in usmiljen in bo zagotovo uslišal naše prošnje in nas ne bo zapustil v nadlogah, ampak nam bo usmiljeno pomagal, kakor in kadar bo prav. V taki veri in v takem zaupanju v pravega Boga v Kristusovem imenu morajo biti utemeljene in opravljene naše molitve.

Pravi kristjani, ki v svojih molitvah ne dvomijo, imajo zagotovilo, da bodo njihove prošnje uslišane.

O STVARJENJU *vseh stvari*

Člen naše vere o stvarjenju vsebuje dosti pomembnih naukov, ki so preobsežni, da bi jih tu obravnavali in naštevati posamično. Vsi

Sveta Trojica, vse božanstvo, je stvarnik vseh stvari.

bi billu predolgu. Ampag letu imao vfi ludy veiditi inu zheftu resmisli, De tu ftuariene ie od tih vfeh Tryeh perfon fturienu, De ta vezhni Bug Ozha, vezhni Bug Syn, vezhni Bug S. Duh, ie tu Nebu, to Semlo, te Angele, te ludi inu vfe ftuare vitezhe inu neuidezhe, is fuie fray, laftne dobre vole, pres vfiga permorane, is nishter fturil inu [7b] ftuaril. Sakai ta vezhni Ozha ie to beffedo rekal, Inu vti beffedi ie vfe rizhi, vfako po nee Pildu ftuaril, inu skufi S. Duha bode nim tu gibane inu gori dershane danu.

*Bug ie poufod inu
ufelei per fuih.
Stuarih.*

Inu per tim, fa volo tiga nashiga Troshta inu klyzane, ie tudi fylnu potreba veiditi, De per tim ftuarienu tudi tu Goridershane, ohranene inu varouane, vfeh rizhy inu ftuari, fe ima faftopiti. Sakai Bug od tih fuih ftuarih nei prozh shal inu odstopen, koker en Cymmerman, kadar on eno hysho oli en zholn fturi, prozh gre inu odstopi, Inu pufti potle druge to hysho oli zholn rounati inu pobulshouati, Temuzh Bug oftane inu ie vfelei per fuih ftuarih, per Nebefsih, per Semli, per Angelih inu per ludeh, on fturi de ta femla rody, vfaku leitu fui Saad perneffe, daie vfem raftezhim rizhem nih muzh, shiuot inu de rafto, Koker S. Paul Act. 17. gouori: Vnim mi shiuimo, fimo, inu fe giblemo.

*S. Troyza ufe
rizhy, fufeb tiga
Verniga, rouna,
pela uisha inu
uaruie.*

Rauen tiga ie tudi potreba veiditi, De Bug vtih fuih ftuaril to fuio Ordningo dershi,¹³ oli nekar is permorena, Temuzh koker on fam hozhe. Sakai on zheftu to fuio Ordningo premuni, To femlo vfelei ne shegna, pufti te ludy vmreti, fa volo tih velikih Grehou. Spet nafai Bug shegna zheftu to femlo, daie fdraue, poterdi to Naturo, daie frezho inu vfo shlaht dobruto, hdoobrimu tei fui Cerqui, kir na nega klyzhe, inu ga zhefty, koker Moifes Deut. 30. prau: Bug ie tui leben, tui shiuot, tuia staroft inu odlog tuiga shiuota. Na letu imamo vtih nashih Molytuah fmisliti, De Gofpud Bug vfe rizhy inu nash shiuot, vtih fuih rokah dershi, rouna, premore inu hozhe nom tudi vtih nadlughah, kir fe tim ludem fdy, de ie ne mogozhe, koker vognu, Vuodah, vti Smerti, pomagati. [8a]

OD PADZA INV GREHA TIH *peruih Zhlouekou.*

*Perua zkloueka¹⁴
fia cillu fueta,*

L Etu ie guishnu, inu fe ima fa rifnizhnu dershati, De Gofpud Bug ie vfe ftuare, cilu dobre ftuaril, Koker od tiga Moifes Gen. 1. ozhytu pryzhuei.

¹³ V izvodu V je ta vrstica poškodovana.

¹⁴ Corr. *zhloueka*.

ljudje pa morajo vedeti in pogosto premišljati o tem, da je bilo stvarjenje storjeno po vseh treh osebah, da je večni Bog Oče, večni Bog Sin, večni Bog Sveti Duh iz nič naredil in ustvaril nebo in zemljo, angele, ljudi in vse vidne in nevidne stvari iz svoje svobodne, lastne volje, brez vsake prisile. Kajti večni Oče je izrekel besedo in s to besedo je ustvaril vse stvari, vsako po njeni podobi, in po Svetem Duhu jim je bilo dano gibanje in ohranjanje.

Da bi lahko ohranjali svojo tolažbo in klicanje k Bogu, pa moramo nujno vedeti, da moramo v okviru stvarjenja razumeti tudi ohranjanje, vzdrževanje in varovanje vsega stvarstva. Bog namreč stvarstva ni zapustil, od njega ni odstopil kakor tesar, ko naredi hišo ali čoln in potem pusti drugim, da z njima upravljajo in ju izboljšujejo, pač pa Bog vselej ostane in je pri svojem stvarstvu, v nebesih, na zemlji, pri angelih in pri ljudeh; on stori, da zemlja rodi, da vsako leto prinaša sad; daje vsem rastočim rečem njihovo moč, življenje in rast, kakor govori sveti Pavel (Apd 17): »V njem živimo, smo in se gibljemo.«

Poleg tega je treba vedeti tudi, da Bog v svojem stvarstvu ohranja svoj red, a ne, ker bi to moral, temveč kakor ga je volja. Zato svoj red tudi pogosto spreminja. Zemlje na primer ne blagoslovi vedno in pušča ljudi umirati zaradi velikih grehov. Po drugi strani pa zemljo spet pogosto blagoslavlja, daje zdravje, utrjuje naravo, daje srečo in vsakršno dobroto – vse to v dobro svoje Cerkve, ki kliče k njemu in ga slavi, kakor pravi Mojzes (5 Mz 30): »Bog je tvoje življenje, tvoja starost in dolgost tvojih dni.« V svojih molitvah moramo misliti na to, da Gospod Bog drži vse stvari in naše življenje v svojih rokah, ga uravnava, omogoča in nam pomaga tudi v nesreči, kadar se ljudem zdi, da je nemogoče, da bi pomagal, na primer ob požarih, ob povodnjih, ob smrti.

Bog je povsod in vselej pri svojem stvarstvu.

Sveta Trojica vodi, uravnava in varuje vse reči, posebej še verne ljudi.

O PADCU IN GREHU *prvih ljudi*

Zanesljivo in resnično je, da je Gospod Bog vse stvarstvo ustvaril kot povsem dobro, kakor o tem jasno pričuje Mojzes (1 Mz 1).

Prva človeka sta bila ustvarjena

*Modra inu dobra
fuariena.
Gen. 1.*

Inu letu ie guishnu, De ta zhlouk ie htimu ftuarien, de ie Bug hotel vnim prebiuati, inu nemu to fuio Modroft inu dobruto podiliti. Obtue ie Bug tiga zhloueka taku peruizh bil ftuaril, inu nega fteim neruegshim blagum, kir ie Vbugi billu obdeilil, Tu ie, De ta zhlouk ie bil Moder, Suet, Prauizhin, fray fuie vole, inu en zhift Rauenpild Boshy. Inu ta perua dua Zhloueka, Adam inu Eua, bi billa imeila letu blagu na fuie Otroke inu Mlaishi vfe, kir bi fa nimi do konza tiga fuita bili, Erbat, De bi ona dua billa vti Boshy Pokorszhini oftala. Inu Bug bi bil vtim zhloueku ta fui ftan inu vefelie imel. Ampag Adam inu Eua,¹⁵ fta skufi tu fapelane inu pregouorene tiga Hudyzha, inu skufi nyu fray lafno volo, tei Boshy Sapuuidi ne pokoina¹⁶ ratala, Inu fta taku vto Vnemiloft Boshio, vta Greh, vto Smert pala, Inu fta taku od tiga Rasboinika Sludia ranena inu obrupana, koker od tiga vti Perglihi fam Criftus Luc. 10. gouori: Ona fta ob to Gnado Boshy obrupana, de ne fta Bogu vezh dopala, inu fta te velike Darrue Boshye, to lipo luzh, tu cillu prauu fpofnane Boshye vti faftopnofti, to ferzhno lubefniu Pokorszhino, pruti Bogu, Inu ta vezhni Leben, febi inu vfem fuim Otrokom fubilla. Rauen inu zhes letu, fta ranena inu oskrunena, De ta nih faftopnoft ie polna zbiulane, fmote, sblafnene inu kriuiiga faftopa, nih ferce, miffal inu vola, fo polne [8b] hudih shely, nespodobnih gardih lushtou, ftraha, beshane inu trepetane utih teshkih nadlugah, inu uti Smerti. Inu ty ludy bi morali taku uti telefni inu vezhni Smerti oftati, de bi nim ta Syn Boshy nash Oduetnik inu Ohranenik, ne bil hpomozhan fto fuoio Martro prishal.

*Bug nei tiga
Greha ftuaril.*

Inu per tim fe ima tim ludem poueidati, de ie rifniza, inufe¹⁷ ima fa guishnu inu terdnu verouati, De Bug nei vrshaher, ne fazhetig tiga greha, Bug tiga Greha ne della, nishter knemu ne pomaga, inu ga kratku ne hozhe, Temuzh fe fylnu zhes ta Greh ferdi. Ampag ta Sludi inu tiga zhloueka lafna uola, fo vrshahary tih Grehou.

KAI SO TE PORODNI OLI ERBOVI, INV *ty Stureni, Grehi.*

*Greh ie sledna
kriuina inu
buduba.*

SVeti Iansh 1. Ioh. 3. lipu faftopnimi, skratkimi befsedami prau, kai Sie ta Greh, kir taku gouori, Kar fe fturi fubper to Poftauo Boshy. Lete befsede fe imao prou refmisлити inu faftopiti, nekar le famuzh fa volo

¹⁵ V izvodu V je ta vrstica poškodovana.

¹⁶ Corr. *nepokorna*.

¹⁷ Sic.

In zanesljivo je, da je človeka ustvaril, ker je hotel prebivati v njem in mu podeljevati svojo modrost in dobroto. Zato je Bog najprej ustvaril človeka, tako da ga je obdaril z največjim bogastvom, ki je bilo v Bogu, to je, da je bil moder, svet, pravičen, svobodne volje in čista podoba Boga. In prva človeka, Adam in Eva, bi bila prepustila to bogastvo v dediščino svojim otrokom in vsem, ki bi bili za njima do konca tega sveta, če bi ostala pokorna Bogu. In Bog bi imel v človeku svoje bivališče in svoje veselje. Adam in Eva pa sta, potem ko ju je zapeljalo hudičevo prigovarjanje, po svoji svobodni volji prenehala spoštovati Božje zapovedi in sta tako padla v Božjo nemilost, v greh, v smrt in ju je zato razbojnik hudič ranil in oropal, kakor o tem v priliki govori Kristus sam (Lk 10). Oropana Božje milosti pa Bogu nista bila več pogodu in sta izgubila velike Božje darove, lepo luč, celotno pravo spoznanje Boga v razumevanju, srčno ljubeznivo pokorščino do Boga in večno življenje za sebe in vse svoje otroke. Zato sta bila ranjena in oskrunjena, njun razum je postal poln dvomov, zmot, zavedenosti in krivega razumevanja, njuni srce, misel in volja polni hudih hotenj, nespodobnih grdih strasti, strahu, bežanja in trepetanja v težkih nadlogah in v smrti. In ljudje bi morali zaradi njiju ostati v telesni in večni smrti, če jim s svojim trpljenjem ne bi prišel na pomoč Božji sin, naš zagovornik in odrešenik.

*popolnoma sveta,
modra in dobra
(1 Mz 1).*

In ob tem je treba ljudem povedati, da je resnica in da moramo z gotovostjo in trdno verovati, da Bog ni povzročitelj ne začetnik greha, Bog greha ne dela, mu ne pomaga in ga, skratka, ne želi, temveč se nad grehom silno jezi. Hudič in človekova lastna volja, to sta povzročitelja greha.

*Bog ni ustvaril
greha.*

KAJ SO IZVIRNI ALI PODEDOVANI IN *kaj storjeni grehi?*

Sveti Janez (1 Jn 3) z naslednjimi razumljivimi, kratkimi besedami lepo pove, kaj je greh: »Kar storimo zoper Božjo postavo.« Te besede je treba prav premisliti in jih razumeti, ne le glede zunanjih dejanj in

*Greh je vsaka
krivica in
hudobija.*

tiga uunaniga Diana inu Pregreshena, Temuzh tudi od tiga noterniga osliplena, nefaftopnofti, od nefpodobnih miffal, sheli, hudih lushtou, kir noter utim zhloueku tizhee, Sa katerih uolo ie ta zhlouik Vboshy nemilofiti, inu tei vezhni Smerti inu timu Hudyzhu poduershen.

*Vfi ludy fo Vgrehib
pozheti inu rojeni,
Obtu fo Boshymu
ferdu poduersheni.
Pfal. 51.
Eph. 2.*

TA Porodni, Dedni, Erbni Greh, ie inu pryde, od tiga peruiga pregreshena tiga Adama inu te Eue. Inu ie ta slipota, te hude shele inu naklonene, kir fo skufi nyu Padez inu Greh zhes nas pryshle, inu noter unas tizhee Inu fa tih volo fmo vnemilofiti Boshy. Inu leta greh ie na ufesh ludeh, kir fo od zhloueskiga Semena po Naturski [9a] shegi rojeni, Satu fo ufi unemilofiti, Inu morao biti uekoma ferdamnani, kateri skufi Criftufa Odpuszhane tih Grehou ne dobo, Inu druguzh skufi to Vodo, ta Kerft inu S. Duha ne bodo rojeni. Sakai koker tiga Adama inu te Eue Natura, po tim Padzu ie iskashena inu na hudu preminena, taku fe nyfu¹⁸ ufi otroci inu ludy kir fo po Naturski shegi rojeni, podle iskasheni, Ne fo uezh hyshe inu ftanuui Boshy, fo polni zbiulane od Buga inu od nega vole, fo polni hudih nefpodobnih lushtou, inu taka zhloueska slipota, nefaftopnoft, zbiulane, Inu taki neposhteni¹⁹ lushti, fo ty Grehi, inu shtritaio Bogu fubper, koker od tiga S. Pau: Ro: 8. faftopnu gouori, kir prau, Melfeno Mifal inu shego imeiti, ie enu fouurashtuu subper Boga. Obtu kadar ta zhlouik Odpuszhane tih grehou skufi Criftufa ne dobi, Taku on fa letih Grehou uolo, oftane utim Vezhnim ferdu, uti Shtraifingi inu ferdamnofiti.

*Ty uunani fturieni
Greibi, fo ta Saad
tiga Erbouiga
Greba.*

TY fturieni oli doperneffeni Grehi, fo ufa ta Della oli Diana, kir fe deio oli fture, tei Boshy Sapuuidi fubper, Is notra uti Dushi inu utim fercei, Inu ifuuna fteim Telleffom, inu fteimi Vudi. Inu ta kir taku, bodi is notra oli is uuna greshi, Ta ie fa volo taci Grehou vboshy nemilofiti, Inu bo ferdamnan, aku fe ne preoberne, Pokure ne dei, skufi to Vero Viefufa odpuszhane ufesh Grehou ne dobi. Inu tim ludem fe ima poueidati, de na te grehe ie ta telfefna inu uezhna shtraifinga poloshena. Na tim Sueitu morao ty Greshniki to Smert, ufe shlaht bolejni inu reue preftati. Inu aku fe ne preoberno, prau Pokure ne deio, Viefufa ne veruio, tako po letim lebnu ftuprou morao Vpeklu fe ufemi Sludiemi, vtrepetanu, vshalofiti, ushkrypanu tih foob, utim uezhnim ogni, fideti inu terpeti. [9b]

*Shtraifinga tih
Grehou, fo ufe
shlahr bolejni, reue
nadluge inu ta
Smert.*

TA Telfefna Smert, te reue inu nadluge, fo tudi na te ludy na tim Sueitu od Buga poloshene, Nerpopei fa tiga volo, de mi skufi te ifte imamo fpofnati, to Boshyo shego inu Naturo, de Gofpud Bug ie guishnu moder, Dober, Rifnizhin, Prauizhin inu zhift. Sakai kar ie tei nega Shegi

¹⁸ Corr. fo nyu.

¹⁹ Črki e in s sta slabo odtisnjeni.

pregreh, ampak tudi glede notranje slepote, nerazumnosti, nespodobnih misli, želja, zlih strasti, ki tičijo v človeku in zavoljo katerih je človek v Božji nemilosti ter podvržen večni smrti in hudiču.

Izvirni, dedni, podedovani greh je in prihaja od prvega greha Adama in Eve in je slepota, so zle želje in nagnjenosti, ki so po njunem padcu in grehu prišle nad nas in tičijo v nas in mi smo zaradi njih v Božji nemilosti. In ta greh je v vseh ljudeh, ki so iz človeškega potomstva rojeni po naravni poti. Zato so v nemilosti in morajo biti za vekomaj prekleti vsi, ki ne dobijo odpuščanja grehov po Kristusu in ki niso drugič rojeni z vodo, krstom in v Svetem Duhu.¹⁴ Kakor je namreč narava Adama in Eve po padcu izprijena in naravnana v zlo, tako so vsi njuni otroci in ljudje, ki so rojeni po naravni poti, izprijeni, niso več Božje hiše in bivališča, so polni dvomov o Bogu in njegovi volji, so polni zlih nespodobnih strasti. In taka človeška slepota, nerazumnost, dvomljenje in take nepoštene želje so grehi in se Bogu upirajo, kakor o tem razumljivo govori sveti Pavel (Rim 8), ko pravi: »Meseno mišljenje in navade so sovraštvo do Boga.« Če kak človek ne dobi odpuščanja grehov po Kristusu, potem zaradi grehov ostane v večni jezi, kazni in prekletstvu.

Vsi ljudje so spočeti in rojeni v grehib, zato so podvrženi Božji jezi (Ps 51; Ef 2).

Storjeni ali zagrešeni grehi so vsa dela ali dejanja, ki jih naredimo zoper Božje zapovedi znotraj v duši in srcu ter zunaj s telesom in udi. In ta, ki greši bodisi notranje ali zunanje, je zaradi svojih grehov v nemilosti pri Bogu in bo preklet, če se ne spreobrne, ne dela pokore, ne dobi odpuščanja grehov po veri v Jezusa. In ljudem je treba povedati, da nam grehi naložijo telesno in večno kazen. Na tem svetu morajo grešniki prestati smrt, vse vrste bolezni in težav. In če se ne spreobrnejo, ne delajo prave pokore, ne verujejo v Jezusa, morajo po tem življenju sedeti v peklu in trpeti z vsemi hudiči, v trepetu, žalosti, škripanju z zobmi, v večnem ognju.

Zunanji storjeni grehi so sad izvirnega greha.

Telesno smrt, težave in nadloge je Bog naložil ljudem že tudi na tem svetu. Najprej zaradi tega, da bi po njih spoznali Božji značaj in naravo, da je Gospod Bog zanesljivo moder, dober, resničen, pravičen in čist. Kar je namreč zoper njegov značaj in naravo, to

Kazen za grehe so vse vrste bolezni, težave, nadloge in smrt.

¹⁴ Db. skozi vodo, krst in Svetega Duha.

inu Naturi fubper, tu on fouurashi inu shtraiffa, na ludeh inu Hudyzhih. Bug ie tudi take shtraifinge na te greshnike polushil, de shnimi hozhe umei teimi ludmi na tim Sueitu tu Poshtene, to Brumo, Prauizo, inu ta myr obdershati inu terditi, Inu te shentauce, falsh Perfegauce, Vboinike, Rasboinike, preshushnike inu Kezarie, prozh diati inu iftrebiti. Koker tu uidimo inu slishimo poufod, de aku glih ta Gosfoshina tacih uelikih Greshnikou ne shtraifa, Taku uini bodo od Buga zhudnu refodiueni inu shtraifani, koker od tiga fam Criftus gouori Math. 26. kir prau, Kateri Mez h iemle (lastopi pres porozhena inu Vbya) ta bo od mezha konez ufe. Inu od tih Kezarieu, kadarfe Brat fto Sestro oli preblishno shlah to ukupe fmesha, taku gouori Leuit. 20. Varuitefe pred takimi Grehi, de uas ta Semla ne isbluie. Gospud Bug hozhe tudi vunane Poshtene inu brumo umei ludmi na tim Sueitu imeiti, fatu ie dal te Sapuuidi inu te Poftaue, kadar bi fe ty, kir Boshie Poftaue ne dershe, ne ftraifali, Taku bi fe te Boshye Sapuuidi nishter inu le fa eno prafno shtymo, fa ene bafne, inu fa en glas ders hale. Obt u Bug te uelike Greshnike fam groffouitu shtraiffa, koker fe tu na ufeh Deshelah mu ludeh uidi inu slishi.

*Nadluge, Smert
nas opominajo
H pokuri, de
milofiti per Bugi
izbemo.*

Htretim u Bug tudi tim ludē take nadluge nalaga, de taku nih Grehe fpo fnaio, zhes nee shaluio, usdihaio, de prauo [10a] Pokoru deio, inu ohraneni bodo, Inu da ty Suetniki, prau Kerszheniki, ueden inu zhedale bule ta ferd Boshy fubper te Grehe rafmislio, de unih ta Strah Boshy ta Vera, tu klizane, gori iemle, rafte inu mozhneshi bode, Koker S. Paul 1. Cor. 11. prau, Kadar mi bomo shtraifani, Taku bomo mi pouuzheni inu fuareni, de fteim Suitom ne bomo ferdamnani. Inu potehmal uletei nashi iskasheni Naturi, dotle fmo uletei koshi, she dofti nefpodobnih gorezhih shely inu lushtou tizhy. Rauen tiga tudi ty eni ueliki Suetniki, koker Aaron, Daud, S. Peter inu drugi uelike Grehe pado. Obt u Bug dopufti take uelike Nadluge zhes te Ludy, tudi zhes Suetnike, na tim Sueitu pryti, de utim fpo fnaio, de fo greshniki, De profsio, Odpufti nom nashe dolge &c. Od tiga fe bo potle utim uprashanu, fa zhes uolo ta Cerkou ueliku terpi, uezh gouurilu.

sovraži in kaznuje pri ljudeh in hudičih. Bog je grešnikom naložil take kazni, da bi z njimi med ljudmi na tem svetu ohranil in utrdil poštenost, pobožnost, pravičnost in mir ter odstranil in iztrebil preklinjevalce, krivoprisežnike, ubijalce, razbojnike, prešuštnike in krivoverce. Vidimo namreč in povsod slišimo, da Bog sam čudežno odkrije in kaznuje velike grešnike, tudi če jih gosposka morda ne kaznuje, kakor o tem govori Kristus sam (Mt 26), ko pravi: »Vsi, ki primejo za meč (razumi: brez naročila in ubijajo), bodo z mečem pokončani.« In glede krivovercev, kadar se brat speča s sestro ali bližnjo sorodnico, pravi (3 Mz 20): »Varujte se pred takimi grehi, da vas ne izbljuje zemlja.« Gospod Bog hoče imeti med ljudmi na tem svetu tudi zunanje poštenje in pravičnost, zato nam je dal zapovedi in zakone. Če bi teh, ki se ne držijo Božje postave, ne kaznovali, potem se zapovedi ne bi nihče držal ali pa bi se jih držal le s prazno besedo in bi jih imel za prazne marnje. Zato Bog velike grešnike sam strašno kaznuje, kakor lahko vidimo in slišimo med ljudmi v vseh deželah.

Tretjič pa Bog nalaga ljudem nesreče tudi zato, da bi spoznali svoje grehe, jih obžalovali, vzdihovali nad njimi, delali pravo pokoro in bi se rešili. In da bi svetniki, pravi kristjani, vedno in čedalje bolj premišljevali o Božji jezi zoper grehe, da bi v njih rastle, se dvigali in krepili strah Božji, vero in klicanje k Bogu, kakor pravi sveti Pavel (1 Kor 11): »Ko bomo kaznovani, bomo poučeni in posvarjeni, da ne bi bili obsojeni s svetom vred.« In ker v naši izprijeni naravi, dokler smo v tem telesu, tiči še dosti gorečih hotenj in strasti in ker tudi veliki svetniki, kakor Aron,¹⁵ David,¹⁶ sveti Peter in drugi, padajo v velike grehe, zato Bog dopusti, da ljudi, tudi svetnike, doletijo na tem svetu tako velike nesreče, da bi prek njih spoznali, da so grešniki, da bi prosili: »Odpusti nam naše dolge itd.«. O tem bo več govora v nadaljevanju ob vprašanju, zakaj Cerkev veliko trpi.

*Nadloge in smrt
nas opominjajo k
pokori, da iščemo
milost pri Bogu.*

¹⁵ Aron je bil Mojzesov brat in prvi postavljeni duhovnik. Njegov greh je bila izdelava zlatega teleta, ki so ga potem častili sinovi Izraela.

¹⁶ Izraelski kralj David, znan po boju z Goljatom, je imel obilo dobrih lastnosti. Kljub temu je zagrešil prešuštvo z Betšebo in umoril njenega moža Urijaja.

OD TE BOSHYE VEZHNE POSTAVE.

*Inu od Reslotka tih Deffet Sapuuidi, Od tih drufih
Moisefouih Leuitiskih Ceremoniskih inu
Purgarskih postau inu Sapuuid.*

*Moisefoue Pofiane
oli Sapuuidi, fo
Truye.*

TV ftaru reſdilene, tih Moisefouih Poſtau, na try Deile, ie prou inu faſtopnu tim mladim preproſtim ludem, kir fo taku reſdelili, De te ene Poſtaue fo Morales, katere mi imenuiemo, To vezhno Poſtauo, oli prauo ſubper ta Greh, vuſeh ludeh, koker potle bomo vezh gouurili. Te druge Poſtaue fe imenuio Ceremoniales, tu ie, od Cerkounih Boſhyh ſluſhbi, od Offrou, od Reſlotka te Shpendie, tih dni, tiga guanta &c. Te tretye fe imenuio Iudiciales, tu ie, Deſhelske Purgarske Praude, [10b] od Erbszhine, od Malefiza inu tacih rizhy, Ordninge inu Poſtaue, De ty Regimenti inu poſhtene, Prauiza inu Mir, fe mogo obdershati inu ohraniti.

*Te duei Sapuuidi
od Cerkounih inu
Purgarskih rizhi,
nas Kerſzhenike ne
ueſheio.*

Per tim fe ima veiditi, De letei duei Poſtaui od Ceremonieu, od Cerkounih Boſhyh ſluſhbi, Inu od Deſhelskih, Purgarskih Praud, fo le tim ludom, timu Iſraelskimu Folku, do eniga zhaffa, bile dane, Inu fo le te lude inu nekar druge ludij, fauefale, Inu fo per nas Kerszhenikih gori vſdignene, Inu fteim Meiftom Ieruſalem reſualene, koker od tiga ty Iogri Acto. 15. Inu S. Paul htim Galateriem inu Coloſeriem, ſadoſti inu ozhytu pryzhui, Od tiga fmo mi tudi vti Predguuori te Epiftole htim Rymlanom gouurili.

*Te Deffet
Sapuuidi, ie ta
uezbna Poſtaua
im Vola Boſhya,
Bug hozhe de se od
uſeh Angelou inu
ludy dershe.*

Ampag leta Poſtaua, lex Moralis, ta vezhna Poſtaua, nei ena minezha oli gori vſdignena Poſtaua, Inu fe nei peruizh fteim Moisefom fazhella, Temuzh ie ta vezhna ne preminezha Modroft Vbugi, inu ta Regula oli ſhnura te Prauice vti Boſhy voli, katero ie on is nega preuelike dobrute, vte nega faſtopne ſtuare poſtauil, inu vnee faſladil. Inu tako nega Poſtauo ie vſelei pred inu pred vti nega Cerqui od Adamouiga zhaffa, vti nega Pridigi iſlagal inu ponaulal, De mi is nega take Poſtaue imamo veiditi inu fe nauuzhiti, kakoue ſhege inu Nature ie on, Tu ie, De ie Moder, Dober, Riſnizhin, Prauizhin, inu zhift, inu de hozhe, de ta faſtopna ſtuar ima nemu glih inu podobna biti. Obt u ie on leto ſuio viſſoko Modroft, ſto faſtopno ſtuario podelil, katera Modroft Boſhya, ta Poſtaua, vſe faſtopne ſtuare faueſhe inu febi poduershe. Sa tiga volo fe Bug oftru inu groſſouitu ferdi ſubper vſe tu, kar ie letei nega Modruſti, tei Poſtaui ſubper, inu on [11a] tu iſtu ftare, reſuali inu konzha.

O VEČNI BOŽJI POSTAVI

in o razliki med desetimi zapovedmi in drugimi Mojzesovimi levitskimi obrednimi in civilnimi postavami in zapovedmi

S tara razdelitev Mojzesovih postav na tri dele je primerna in razumljiva za mlade in preproste ljudi. Razdeljene so tako, da so prve imenovane *morales*, mi pa jim pravimo »večna postava« ali »sodba nad grehom vseh ljudi«, kakor bomo o tem več govorili v nadaljevanju. Druge postave imenujemo *ceremoniales*, to je, »ki se nanašajo na cerkvene Božje službe, na darove, dneve, oblačila itd.«. Tretje se imenujejo *iudiciales*, to so deželni civilni zakoni o dedovanju, zločinih in podobnih stvareh, redi in postave; z njimi se vzdržujejo in ohranjajo red in poštenost, pravičnost in mir.

Pri tem je treba vedeti, da sta bili obe postavi, obredna, o cerkveni Božji službi in o deželnih civilnih zakonih, dani Judom, izraelskemu ljudstvu, v določenem času in sta zavezovali Jude in ne drugih ljudi, pri nas kristjanih pa sta ukinjeni in porušeni skupaj z mestom Jeruzalem, kakor o tem izčrpno in jasno pričujejo apostoli (Apd 15) in sveti Pavel v pismih Galačanom in Kološanom; o tem smo govorili tudi v predgovoru k pismu Rimljanom.¹⁷

A *lex moralis*,¹⁸ večna postava, ni minljiva ali ukinjena postava in se ni začela z Mojzesom, ampak je večna, neminljiva modrost v Bogu in *regula*¹⁹ ali vrstica pravičnosti v Božji volji, ki jo je Bog iz svoje prevelike dobrote postavil in vsadil v svoje razumne ustvarjene stvari. In takšno svojo postavo je v svoji Cerkvi vselej od Adamovega časa razlagal in ponavljal v pridigah, da bi iz nje spoznali in se naučili, kakšnega značaja in narave je On; to je, da je moder, dober, resničen, pravičen in čist in da želi, da bi bile razumne ustvarjene stvari njemu enake in podobne. Zato je svojo visoko modrost podelil z razumnimi ustvarjenimi stvarmi, Božja modrost, postava pa vse te razumne ustvarjene stvari zavezuje in si jih podreja. Zato se Bog ostro in strašno jezi zoper vse, kar je njegovi modrosti, postavi nasprotno in to stre, razdre in pokonča.

*Mojzesove postave
ali zapovedi so
treh vrst.*

*Zapovedi o
cerkvenih in
civilnih rečeh
nas kristjanov ne
zavezujejo.*

*Deset zapovedi so
večna postava in
Božja volja; Bog
boče, da se je držijo
vsi angeli in ljudje.*

¹⁷ Mišljeno je Trubarjevo delo *Ta drugi deil tiga noviga testamenta*, Tübingen, 1560.

¹⁸ Lat. 'npravni zakon'.

¹⁹ Lat. 'pravilo'.

*Bug ie ufelei inu bo
te Angele inu ludy,
kir fo tim Deſſetim
Sapuuidom
ſubper, ſdobro uolo
pregreſhibi, ofiru
ſhinaſjal.*

Inu leto Poſtauo mi po nauadi imenuiemo te deſſet Sapuuidi. Sakai vtih deſſetih Sapuuidah, ſo te ner potrebnishe beſſede inu Perpuuidi, lipu po reddu poſtaulene. Lete beſſede vtih Sapuuidah ſe imaio pag taku ſaſtopiti, koker ie te iſte ſam Bug iſluſhil. Inu koker leto viſſoko Modroſt Boshyo vtih deſſetih Sapuuidah ſapopadeno, obena ſtuar ne premore prou iſgruntati, ſaſtopiti inu rezhi, Taku vſai mi vini moramo koker ty Otroci te deſſet Sapuuidi veden pred ſebo imeiti inu ſe nec vuzhiti, Inu imamo veiditi, De te deſſet Sapuuidi vſe ſaſtopne ſtuare, vſe Angele inu vſe ludy ſauſeſheio, Tu ie, Goſpud Bug ſam pod te nega Sapuuidi poſtaui inu poduershe. Inu letu gouorene vtih deſſetih Sapuuidah, ie ena oftra riſnizhna Prauda inu ſodba, zhes vſe greſhne ſtuare, inu enu pryzhouane, De Bug ſe ſerdi zhes nec. Inu leto Boshyo inu tih nega Sapuuid Praudo inu ſodbo vſi ludy pozhutio, kadar nih viſty vnaſlugah inu na Smerti leſhohz, pado vta ſtrah inu trepetane, Inu tak ſtrah inu trepetane pred Boshym ſerdom, te ludy perprau i vtou zagouane, vto telleſno inu vto vezhno Smert, Aku Troſhta ne dobe, ſkufi tu ſpoſnane tiga Goſpudi Ieſufa Criſtufa, is tiga Euangelia, vtakih naſlugah inu nuyah ſtuprou prou ſaſtopio inu ſpoſnaio ty ludy, kai ie ta Poſtaua, kai ſo te Sapuuidi Boshye, Sice pres take iſkuſhnaue inu naſluge, ſe te Sapuuidi Boshye ne mogo prou ſaſtopiti ne iſrezhi. Obtou inu ſa letiga volo ſe ie leta vezhna Poſtaua Boshya, lex Moraliſ, ta Prauda inu ſodba Boshya, ſubper ta Greh, vti Cerqui Boshy vſe lei inu veden od tiga Adamouiga zhaſſa pridigala. Inu Criſtus ſam ie no zheftu pridigal inu [11b] iſlagal. Inu S. Paul prau i, Skufi to Poſtauo ie tu ſpoſnane tih Grehou. Inu tu ie riſniza, de ie tu ta vola inu oftra Sapuuid Boshya, De ſe leta vezhna Poſtaua Boshya, ima vti Cerqui pridigati, ſa leteyu dueyu riſhi volo, De mi ſkufi tako Poſtauo ſpoſnamo inu veimo, to Pokorſzhino, katero ſmo mi dolſhni Bogu, Inu taku te naſhe Grehe inu to nezhiſtoft ſpoſnamo, inu ſe pred Boshym ſerdom preſtrahimo. Inu de ty, kir ſo ſe preobernili, inu diali Pokuro, imaio to beſſedo Boshyo, de is tih veido inu ſo ſaguſhani, katera dobra Della inu katere Boshye ſluſhbe dopado Bogu.

RESLOTIK VMEI TO POSTAVO INV *umei teim Euangeliom.*

*Kateri Pridigar
ne ſna te Poſtaue*

LEta Reſlotik inu letu reſdilene, Ie ta neruegſhi Nauuk vti Kerszhanski Cerqui. Inu kadar ſe leta Reſlotik inu Nauuk puſti paſti, doli priti inu

In to postavo po navadi imenujemo *Deset zapovedi*. V desetih zapovedih so namreč najpotrebnejše misli in prepovedi postavljene lepo po vrsti. Besede v teh zapovedih pa je treba razumeti tako, kakor jih je Bog sam sestavil. In čeprav visoke Božje modrosti v desetih zapovedih ne more nobena stvar prav doumeti, razumeti in povedati, jih moramo imeti kot otroci vedno pred sabo in se jih učiti. In vedeti moramo, da deset zapovedi zavezuje vse razumne ustvarjene stvari, vse angele in vse ljudi, to pomeni, da jih Gospod Bog sam postavi in podvrže svojim zapovedim. In besedilo desetih zapovedi je ostra, resnična pravičnost in sodba nad vsemi grešnimi ustvarjenimi stvarmi in pričevanje, da se Bog jezi nad njimi. In to pravičnost in sodbo Boga in njegovih zapovedi začutijo vsi ljudje, ko pade njihova vest v nadlogah in na smrtni postelji v strah in trepet; in tak strah in trepet pred Božjo jezo pripravi ljudi v obup, v telesno in večno smrt, če ne dobijo tolažbe po spoznanju Gospoda Jezusa Kristusa iz evangelija. Ljudje šele v takih stiskah in nuji prav razumejo in spoznajo, kaj je postava, kaj so Božje zapovedi, saj brez take preizkušnje in stiske ne morejo prav razumeti in izrekati Božjih zapovedi. Zato in zaradi tega so večno Božjo postavo, *lex moralis*, Božjo pravičnost in sodbo pridigali v Božji Cerkvi vselej od Adamovega časa. Tudi Kristus sam jo je pogosto pridigal in razlagal. In sveti Pavel pravi, da je spoznanje grehov dano po postavi. In res je, da je Božja volja in ostra zapoved, da se mora večna Božja postava pridigati v Cerkvi iz dveh vzrokov: da bi po taki postavi spoznali in poznali pokorščino, ki smo jo dolžni Bogu, in bi tako spoznali svoje grehe in nečistost in se prestrašili Božje jeze; in da bi imeli ti, ki se spreobrnejo in spokorijo, Božjo besedo, da bi po njej vedeli in bili gotovi, katera dobra dela in katere Božje službe so Bogu všeč.

*Bog je vselej in
bo vselej ostro
kaznoval angele in
ljudi, ki se po svoji
volji pregrešijo
proti desetim
zapovedim.*

RAZLIKA MED POSTAVO IN *evangelijem*

Ta razlika in razlikovanje je največji nauk v krščanski Cerkvi. In če dopustimo, da to razlikovanje in ta nauk pade, izgine in se

*Pridigar, ki
postave ne zna*

*od tiga Euangelia
narefan lozhiti
ta febe inu fiiie
ouzhice fapelaua.*

pofabiti, Koker ie per tih Papeshnikih doli prishal, pofablen inu fmeshan, Taku fdaici vftano vti Cerqui velike fmote, fmeshnaua inu velika slipota. De ty ludy mislio inu menio, Ta zhloulik bo prauizhin inu Ifuelyzhan, fa volo fuih laftnih Dell, inu faslushi tu odpufzhane tih Grehou, fa volo fuiga laftniga faslushena, Inu potehmal vfi ludy, dotle fo vletim shiuotu, ta Greh per febi inu vfebi pozhutio, obtu oftano vtim zbiulanu, ne mogo prou na Buga klyzati, zbiulaio, fo vnemilofiti Boshy, na konzu zagaio inu pado vto vezhno Smert. Sakai oni ne veido, prou ne fästopio, inu ne veruio, fakai inu fa zhes volo ie Boshy Syn na ta fucit poslan Inu prishal, Oftano vti slipoti inu nefästopnofiti, [12a] koker ty Farifci per Iudih, kir nei fo obeniga prauiga fästopa od tiga Mefia, tu ie, od Criftufa, imeili. Ty pusledni ludi inu Farifci fo cilu ta praui fästop tiga S. Pyfma bili fgbili, ne fo fnali te Poftaue od tiga Euangelia lozhyti, koker ty fadashni Menihi inu Papeshniki, tudi to Poftauo fteim Euangeliom vkupe meshaio. Ampag Gofpud Bug ie pred inu pred veden per tih Iudih, te Preroke gori budil, Ty fo ta praui reslotik vmei to Poftauo inu vmei to oblubo Boshy, vmei tim Euangeliom pridigali, koker ie Criftus fam, inu potle ty nega Iogri fo vuzhili. Inu per nashim zhafu ie Bug tudi tiga Luteria obudil, ta ie prou fästopnu to Poftauo, od tiga Euangelia, po Vuki S. Paula, tih Iogrou inu Prerokou, reslozhil inu vuzhil.

*Poftaua zhloueka
le kriiuga della
inu fätofbuie pred
Bugom.*

Ta poftaua ie leta vezhna Boshya Modroft, koker ie poprei gouorienu, katero ie Bug vtim ftuarienu vto fästopno ftuar, tu ie, vte Angele inu vte ludy, fäfadil inu poftauil. Inu potle pred inu pred vtim Pridigarftui ponaulal. Leta Modroft vuzhi inu pryzhuiie, De ta Zhloulik ima Gofpudi Boga prou fposnati, nemu biti pokoren, Inu de taka Pokorszina fe ima fo vfemi vudi iskafati, Inu ie taku po tim Grehu, ena groffouita ftrashna Prauda inu fodba zhes tiga zhloueka pryshla, inu pala. Sakai oben zhloulik, famuzh ta Syn Boshy ie take popolnome Pokorszine iskafal inu doperneffel. Inu ta Poftaua ne ofnauie inu ne daie tiga Odpufzhana tih Grehou, Temuzh ona praui inu pryzhuiie od Boshyga ferda fubper ta Greh. Inu aku fo glih zhafsi per tei Poftaui te Oblube peruefane, taku ona vfai hozhe to obylnu polno Pokorszino imeiti, katero oben zhloulik od fam febe ne more dopernefti. Inu ta poftaua ne praui, De Bug te nashe Grehe, fäbfton [12b] is milofstifa volo Iefufa Criftufa odpufiti inu prozh vfame.

*Ta Euangeli to celo
Guado,²⁰ Milofi,
Odpufzhane
ufeh Grehou inu*

Ampag ta Euangelium ie ta praua dobra milofstiuva vefela pridiga, od Synu Boshyga Iefufa Criftufa, kateri ie vtim vezhnim zhudnim Modrim fucitu te S. Troyce, te Boshye Maiefete kanimu Oduetniku, Belfedniku, Spraulauzu inu

²⁰ Corr. *Gnado*. Črka *n* je v natisu obrnjena.

pozabi, kakor je izginil, se pozabil in pomešal pri papežnikih, tedaj v taki Cerkvi takoj nastanejo velike zmote, zmešnjava in velika slepota. Ljudje mislijo in menijo: »Ta človek bo opravičen²⁰ in zveličan zovoljo svojih lastnih del in si zasluži odpuščanje grehov zovoljo lastnih zaslug.« In potem vsi ljudje, dokler bivajo v svojem telesu, čutijo pri sebi in v sebi greh, zato dvomijo, ne morejo prav klicati k Bogu, dvomijo, so v nemilosti pri Bogu, na koncu obupajo in padejo v večno smrt. Ne vedo namreč, ne razumejo prav in ne verujejo prav, zakaj in zaradi česa je bil Božji Sin poslan na ta svet in je prišel nanj, ostajajo v slepoti in nerazumevanju kakor farizeji pri Judih, ki niso imeli nobenega razumevanja o Mesiji, to je o Kristusu. Poslednji Judje in farizeji so celo izgubili pravo razumevanje Svetega pisma, niso znali razlikovati postave od evangelija, kakor tudi sedanji menihi in papežniki mešajo postavo z evangelijem. A Gospod Bog je pri Judih neprestano prebujal preroke; ti so razumeli pravo razliko med postavo in Božjo obljubo in so pridigali o evangeliju kakor Kristus sam; za njim pa so o tem učili njegovi učenci. In v našem času je Bog obudil Luthra, ki je prav tako razumljivo razlikoval postavo od evangelija po nauku svetega Pavla, učencev in prerokov in učil o njej.

Postava je večna Božja modrost, kakor prej povedano, ki jo je Bog vsadil in postavil v razumne ustvarjene stvari, to je v angele in ljudi. In potem je to kar naprej ponavljal v pridigah. Ta modrost uči in izpričuje, da mora človek Gospoda Boga prav spoznati, mu biti pokoren, in da se mora taka pokorščina izkazati v vseh udih, da je torej po grehu prišla in padla nad človeka strašna pravda in sodba. Noben človek namreč, razen Božji sin, ni zmožen izkazati in uresničiti tako popolne pokorščine. In postava ne oznanja in ne daje odpuščanja grehov, pač pa le govori in pričuje o Božji jezi zoper greh. In čeprav so včasih na postavo vezane obljube, pa vendar hoče imeti obilno in polno pokorščino, ki je sam iz sebe ne more izvršiti noben človek. In postava ne pravi, da nam Bog odpusti in odvzame grehe zastonj, iz milosti, zovoljo Jezusa Kristusa.

Evangelij pa je prava, dobra, usmiljena, vesela pridiga o Božjem Sinu Jezusu Kristusu, ki je bil po večnem, čudežnem, modrem svetu Svete Trojice, Božjega veličastva, določen in postavljen za zagovornika,

*razlikovati
od evangelija,
zapeljuje sebe in
svoje ovce.*

*Postava človeka
dela zgolj krivega
in ga obtožuje pred
Bogom.*

*Evangelij ponuja
vso milost,
usmiljenje,
odpuščanje*

²⁰ Db. pravičen.

*ta Vezbni leben
Vcriftufu ponuie
inu fabfton daie.*

Ifuelyzhariu vfe zhloueske shlahte, odlozhen, inu poftaulen. Leta Pridiga tiga Euangelia, nerpoprei fuari inu shtraifa vfe Grehe, Inu neruezh leta velik Greh, kir vufch Ludeh tizhy, inu prebiua, De to oblubo Boshyo od nega Synu, ne hote gori vfeti, ni verouati, Inu tiga Boshyga Synu fpofnati inu vnega verouati. Obt prauil fam Chriftus Ioh. 16. Ta S. Duh, (fastopi vti Euangeliski Pridigi) bo fuaril inu shtraifal ta Sucit, fa volo tiga Greha, kir on na me ne Veruie. Inu ta 2. Pfalm prauil, Kushaite tiga Synu, &c. Inu ta Euangeli rauen tiga fuara inu shtraifana te Neuere, inu tih drugih Grehou, ofnanuie ta vezhni, miloftiui Trosht, De nom Bug Ozha nebeski, fa volo fuiga lubiga Synu, guishnu, fabfton, is Gnade, pres vfiga nashiga faslushena, pres nashih dobrih Dell, Gratis, hozhe dati tu cilu polnu odpufzhane vfeh Grehou, inu nas hozhe fa volo fuiga Synu, fa Sute, brumne inu Prauizhne shazati inu dershati, Inu nas gori vfeti skuli to vero Viefufa, Inu fa lube Otroke, Synuue, shzhere iuu Erbyzhe tiga vezhniga Nebeskiga blaga inu vefselia, imeiti inu dershati. Inu leta Trosht Iefus Criftus fam, skuli to Pridigo tiga Euangelia, tim vernim fam daie, htim ferzom is notra fam gouori, nim daie tiga S. Duha, Inu nas fturi taku htim Erbom tiga vezhniga lebna. Inu letu fe drigazhi ne godi inu ne fturi, Samuzh skuli to vero, tu ie, kadar ie tuie ferce vueliki reui, nuy inu nadlugi, vti [13a] fmerti leshozh, kadar fe boy Boshyga ferda, vezhne fmerti, Hudyzha inu Pekla, De ti terdnu veruieshim timu Euangelii, De tebi famimu fa volo Criftufa, fo guishnu, rifnizhnu inu ftonouitnu vfi tui Grehi mali inu veliki cilu odpufzhenei, Nekar fa volo te Poftaue oli fa volo tuih Dell, oli fa volo tuie brume oli fa volo tuiga faslushena, kratku nekar, Temuzh le fabfton is Gnade fa Criftufeuo volo.

*Ta Euangeli ie ena
fiara Pridiga.*

Inu leta Euangeli, nei ena noua Pridiga, kir bi poprei, pred Criftufeuim Roiftuum, preden ie Criftus is Diuice royen, ne bila, Temuzh ta Euangeli, tu ie ta Obluba od Iefufa nashiga Odreshenika, kir ta Greh inu to Smert prozh vfame, inu daie to Gnado inu ta vezhni Leben, Ie fdaici ofnanen inu Pridigouan po tim Adamouim inu Euinim Padzu. Inu ta Pridiga tiga Euangelia fe ie per tim iftim zhaffu notri vtim Paradishu fazhela. Inu ta perui pridigar tiga Euangelia ie fam Syn Boshy Iefus Criftus bil, Ta ie nerpoprei ta Greh tiga Adama inu te Eue suaryl inu shtraifal. Inu ie nima to Miloftiuo Oblube inu Gnado Boshyo, refodil inu ofnanil, kir ie dial, Tu Shensku Seime bo tei kazhi nee Glauo fterlu, katere vole inu Oblube, poprei obena ftuar nei fnala inu veidila.

Inu leta Trosht ie ta Syn Boshy kmallu fto vunano beffedo, inu is notra htima zhlouekoma vtu nyu ferce gouuril, Inu ie taku tiga Adama

besednika, spravitelja in zveličarja vsega človeškega rodu. Pridiga evangelija najprej svari pred grehi, najbolj pred velikim grehom, ki tiči in prebiva v vseh ljudeh, da nočejo sprejeti Božje ponudbe njegovega Sina, ne verovati vanjo in spoznati Božjega Sina in verovati vanj. Zato pravi Kristus (Jn 16): »Sveti Duh (v tej evangelijski pridigi) bo svaril svet glede greha, ker ne verujejo vame.« In (Ps 2): »Poljubite Sina itd.« In evangelij svari pred nevero in drugimi grdimi grehi in jih razgalja, poleg tega pa oznanja večno, usmiljeno tolažbo, da nam bo Bog, nebeški Oče, zavoljo svojega ljubega sina zagotovo, zastonj, iz milosti, brez vseh naših zaslug, brez naših dobrih del, *gratis*, dal celotno in polno odpuščanje vseh grehov in nas bo imel zavoljo svojega sina za svete, pobožne in pravične in nas sprejel po veri v Jezusa in nas imel za ljube otroke, sinove, hčere in dediče večnega nebeškega bogastva in veselja. In to tolažbo daje vernim Jezus Kristus sam po pridigi evangelija, sam govori v srcih, jim daje Svetega Duha in nas tako naredi za dediče večnega življenja. In to ne poteka drugače, se ne naredi drugače kakor po veri, to je, da trdno veruješ evangeliju, ko je tvoje srce v veliki bedi in stiski, ko ležiš na smrtni postelji, ko se bojiš Božje jeze, večne smrti, hudiča in pekla, da veruješ, da so prav tebi zagotovo, resnično in vedno v celoti odpuščeni vsi tvoji mali in veliki grehi samo zavoljo Kristusa, ne pa zavoljo postave ali zavoljo tvojih del ali zavoljo tvoje pravičnosti ali tvojega zaslužnja, skratka, nič od tega, pač pa zastonj, iz milosti, zavoljo Kristusa.

*vseh grehov in
večno življenje v
Kristusu in jih
daje zastonj.*

In evangelij ni kaka nova pridiga, ki bi je prej, pred Kristusovim rojstvom, preden je bil Kristus rojen iz device, ne bilo, temveč je bil evangelij, to je obljuba Jezusa, našega odrešenika, ki odjemlje greh in smrt in daje milost in večno življenje, oznanjen in pridigan takoj po Adamovem in Evinem padcu. Pridiga evangelija se je začela že v rajskem vrtu in prvi pridigar evangelija je bil sam Božji Sin Jezus Kristus. Ta je najprej svaril Adama in Evo pred grehom in ga kaznoval. Toda razodel in oznanil jima je usmiljeno obljubo in Božjo milost, ko je dejal: »Žensko seme bo kači strlo glavo«, ²¹ te volje in obljube pa prej ni poznala nobena stvar in zanj ni vedel nihče.

*Evangelij je stara
pridiga.*

In to tolažbo je Božji Sin govoril najprej z zunanjo besedo, nato pa z notranjo v srcih prvih dveh ljudi in je tako odrešil Adama in Evo

²¹ 1 Mz 3,15.

inu to Euo od te vezhne fmerti odreshil, Inu ie nyu fpet shiue fturil, koker od tiga Iohannes i. Ioh. prau: Vnim Vcriftufi, ie ta Leben oli shiuot. Inu ie nyu kmallu fteim S. Duhum obdeilil inu poterdil, De fta fpet nyu vefelie inu Trosht na Bugi imeila, inu de fta fpet fmeila klyzati na Buga, Sta nega, to nega [13b] Gnado fposnala, de na nyu fpet miloftiuu gleda, nyu varuie, Inu fta taku vtaki Veri na tu prihodnu Shensku feime, kateru fta onadua vti Boshy beffedi inu Oblubi fposnala, pred inu pred vnyu nadlugh reuah inu na Smerti leshozh zhakala, shnim fe troshtala inu gori dershala, de neifsta na Milofti inu Pomuzhi Boshy zagala, Sta terdnu tei Oblubi Boshy, de nima fa volo fuiga Synu hozhe biti vfelei dober inu miloftiu, verouala, na nega klyzala, inu nemu is ferza volnu inu vefelu slushilla, vнадлугаh terpesliua inu volna billa, Inu fta taku dobilla ta vezhni Leben.

*Per sledni prau
Euangeliski
Pridigi ie Criftus
shmega Duhum
Obtu fe nigdir
fabfton nepridnu
ne Pridiguie.*

Inu skufi leto Oblubo Boshyo inu Pridigo tiga Euangelia, ie ta Syn Boshy, od fazhetka tiga fuita, pred, inu pred eno ozhyto Cerkou sbyral inu gori dershah, Vkateri Cerqui fo vfelei ty eni Ifuoleni inu prou verni bili. Inu druga sbrana inu Drushbe nei na fuetukir²¹ bi ta praua Rifnizhna Boshya Cerkou bila, Samuzh leta, vkateri fe prou, ozhytu faptopnu vuzhi inu Pridiguie ta Euangeli od Boshyga Synu. Inu tukai ie fylnu potreba, de fe ty Ludy zheftu poduuzhe inu opominaio, de oni fa guishnu dershe inu terdnu veruio, De taka Pridiga inu resmishlene tiga Euangelia, nei ena prafna vnuzna rezh, ena misfal oli en glafs, kir nishter neuela, nishter ne oprau, Temuzh skufi inu fto Pridigo, ie ta Syn Boshy mozhan vtih vernih ferzih, inu oprau tu, kar hozhe, koker od tiga S. Paul gouori Rom. 1. kir prau: Ta Euangeli ie ena Muzh Boshya, kir vfakiga, kateri nemu veruie Ifuelyzha. Inu S. Paul 2. Cor. 3. prau: Ta Euangeli ie ena Oblaft oli slushba tiga Duha, Tu ie skufi ta Euangeli bode ta S. Duh dan inu tu fuie opraula. Inu Galat. 3. De mi to Oblubo tiga [14a] Duha primemo skufi to Vero. S. Peter 1. Pet. 1. prau: Vi fte druguzh rojeni, skufi to shiuo beffedo Boshyo, inu kir vfelei oftane. Skufi Efaia prau Bug. Efa. 45. Skufi mene fem iest fam perfegal, Is muh vuf puide ena beffeda te Prauice, ta ifta ne bo fabfton, Sledne kolenu fe bo pred meno poklonilu. Inu bodo na me klyzali inu gouurili, Rifnizhnu iest imam vtim Gofpudi to prauizo inu Muzh. Inu taki knemu prido, Ty pag kir fo nemu fubper, bodo oftali na framoti, Ampag vfe Seime Ifraelsku, bode vtim Gofpudi prauizhnu, Inu ga bo zheftillu inu hualillu. Inu Efa. 55. prau Bug: Koker ta Desh inu ta Sneg padeta is Nebes, inu fe tiakai nepouerneta, temuzh ona dua to Semlo fmozhit, inu fturita no rodouito inu rafelno, De

²¹ Sic.

večne smrti in ju spet naredil živa, kakor o tem govori Janez (1 Jn 5): »V njem, v Kristusu je življenje.« In kmalu jima je podelil Svetega Duha in ju potrdil, da sta spet imela svoje veselje in tolažbo v Bogu in sta spet smela klicati k Bogu, da sta spoznala njega in njegovo milost, da nanju spet gleda z usmiljenjem, ju varuje, in sta tako v veri v prihodnje žensko seme, ki sta ga spoznala v Božji besedi in oblubi, neprestano čakala v svojih stiskah, trpljenju in na smrtni postelji, se z njim tolažila in vzpodbujala, da nista obupala nad Božjim usmiljenjem in pomočjo. Trdno sta verjela Božji oblubi, da jima bo zavoljo svojega Sina vselej dober in usmiljen, klicala sta k njemu in mu iz srca voljno in veselo služila, bila potrpežljiva in voljna v stiskah in sta tako dobila večno življenje.

In po tej Božji oblubi in pridigi evangelija je Božji Sin od začetka sveta nenehno zbiral in ohranjal vidno Cerkev. V tej Cerkvi so bili vselej izvoljeni in pravoverni. In na svetu ni drugega zbora in družbe, ki bi bila prava resnična Božja Cerkev, samo ta, v kateri se prav, enostavno in razumljivo uči in pridiga evangelij Božjega Sina. In pri tem je na moč potrebno ljudi pogosto poučiti in opominjati, naj trdno verujejo, da pridiga evangelija in premišljanje o njem ni prazna, nekoristna reč, misel ali glas, ki nima veljave, ki ničesar ne opravi, temveč da dobi po takšni pridigi Božji Sin moč v srcih vernikov in naredi, kar hoče, kakor o tem govori sveti Pavel (Rim 1), ki pravi: »Evangelij je Božja moč, ki zveliča vsakogar, ki vanj veruje.« In sveti Pavel pravi (2 Kor 3): »Evangelij je oblast ali služba Duha,« to pomeni, da bo Sveti Duh prišel in opravljal svoje po evangeliju in (Gal 3) da prejmemo obljubo Duha po veri. Sveti Peter pravi (1 Pt 1): »V drugo ste rojeni po živi Božji besedi, ki ostane za vedno.« Po Izaiju pravi Bog (Iz 45): »Sam pri sebi sem prisegel, iz mojih ust pride beseda pravičnosti, ki ne bo zaman: meni se bo priklonilo vsako koleno. Klicali me bodo in govorili: 'Resnično, v Gospodu imam pravičnost in moč.' In taki bodo prišli k njemu, tisti pa, ki so mu nasprotni, bodo osramočeni. Ampak vsi Izraelovi potomci bodo v Gospodu pravični in ga bodo častili in hvalili.« In Bog pravi (Iz 55): »Kakor prideta dež in sneg iz neba in se ne vrmeta tja, temveč napojita zemljo in jo naredita rodovitno in brstečo, da daje sejalcu seme in uživalcu kruh za jed, takó bo z mojo besedo, ki prihaja iz mojih ust: ne vrne se k

*Pri slednji pravi
evangeljski pridigi
je Kristus s svojim
dubom, zato se
nikjer ne pridiga
zaman in brez
koristi.*

da feime htimu fyanu, Inu ta Kruh hti leidi. Glih taku bo ta muia beffeda, kir is muih vuft gre, ona ne pride prafna fpet kmeni, Temuzh ona bo oprauila inu fturila tu, kar meni dopade. Inu ni puidе po roci inu po frezhi, kam fem ieft no poslal. Letu inu timu glih pryzhouane od te beffede Boshye, imamo mi zheftu resmisлити inu terdnu verouati, De Gofpud Bug inu nega Syn ie skuli ta Euangelium mozhan inu kripag.

OD ODPVSZHANA TIH GREHOV INV KO-
ku ta Zhlouik pred Bugom Prauizhin rata inu
postane, le fa uolo Criftufa, skusi to Vero.

KOKV OLI SKVSI KAI DOBI INV
dofeshe ta Zhlouik tu Odpufzhane
tih Grehou?

ODGVVOR. [14b]

Criftus fam shne,
ga²² Martro
Smertio, obena
druga rezh, ne
Suetnik, ie ufem
Vernim dobilinu²³
saslushil Odpufzig
ufeh Grehou.

SAmuzh skuli to Vero na Boshyga Synu Iefufa Criftufa, is Gnade, Gratis, fabfton, Nekar fa volo nashih laftnih dell oli slushbi, oli fa volo nashiga faslushena, Temuzh fa volo tiga famiga Oduetnika inu frednika Iefufa Criftufa, kateri ie en Offer inu Plazhillu fa nashe grehe ratal, inu on ie ta Spraulaez, skuli kateriga mi guishnu prymemo tu odpufzhane ufch Grehou. Inu leta troft fam Syn Boshy, gouori htim nashim fercem, skuli ta Euangeli. Inu aku Veruiemo, taku nas uunkai ufame inu ifdere is te nuye, shalofti, inu is tiga Pekla. Inu nom da fuiga S. Duha, de tu ferce ima Vefselie na Bugi, inu nom bo ta Criftufeua bruma inu prauiza perfoiena, de popademo inu fmo lubi Bogu. Sakai ta Criftufeua Pokorszchina inu tu nega Terplene, ie tu plazhillu fa uolo nashih Grehou, fa nega volo fmo mi prauizhni inu Erbizhi tiga vezhniga lebna, aku unega veruiemo. Leta ueliki potrebnі Nauuk ie zheftu utim S. Pyfmi fapopaden, fa ftopnu gouorien inu ifrezhen. Ioh. 3. praui fam Syn Boshy, Bug ie taku ta Sueit lubil, de ie fuoiga diniga royeniga Synu dal, de ufi ty, kir na nega veruio, ne bodo fgubleni, famuzh bodo imeli ta vezhni leben. Inu S. Peter Act: 10. praui, Letimu Gofpudi

²² Corr. shnega.

²³ Sic.

meni prazna, temveč bo opravila, kar sem hotel, in posrečilo se ji bo to, za kar sem jo poslal.« To in temu podobno pričevanje²² Božje besede moramo pogosto premišljati in trdno verovati, da je Gospod Bog in njegov Sin po evangeliju močan in krepak.

O ODPUŠČANJU GREHOV IN KAKO *doseže človek opravičenje²³ pred Bogom le z avoljo Kristusa, po veri*

KAKO ALI S ČIM DOBI IN *doseže človek odpuščanje grehov?*

ODGOVOR:

Samo po veri v Božjega Sina Jezusa Kristusa, iz milosti, zastonj, ne zaradi naših lastnih del ali služb ali zaradi naših zaslug, temveč z avoljo zagovornika in srednika Jezusa Kristusa, ki je postal daritev in plačilo za naše grehe in ki je spravitelj, po katerem zagotovo prejmemo odpuščanje vseh grehov. In to tolažbo nam govori v naših srcih po evangeliju sam Božji Sin. In če verujemo, tedaj nas iztrga iz stiske, žalosti in iz pekla. In dá nam svojega Svetega Duha, da bi se srce veselilo v Bogu in bi dobili Kristusovo pravičnost, da bi jo ponotranjili in bi bili Bogu všeč in ljubi. Kristusova pokorščina in njegovo trpljenje sta namreč plačilo za naše grehe, z avoljo njega smo pravični in dediči večnega življenja, če vanj verujemo. Ta veliki in potrebni nauk pogosto povzema, razumljivo razlaga in navaja Sveto pismo. Sam Božji Sin pravi (Jn 3): »Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinorojenega Sina,

Odpuščanje vseh grehov: je dobil in zaslužil za vse verne Kristus sam s svojo mučeniško smrtjo, ne pa kaka druga reč ali kak svetnik.

²² Raba *pričevanj* (lat. *testimonia*) je bila v tedanjih besedilih (še posebej v besedilih teološke narave) eden najbolj priljubljenih retoričnih postopkov. Šlo je za odlomke ali primere iz Svetega pisma, ki so podkrepili določeno splošno trditev v predhodnem besedilu (prim. Ahačič 2007: 294–295). Trubar jih v *Cerkvenem redu* rabi tako na mestih, ki so prevedena, kot v svojih izvirnih dodatkih.

²³ Db. *postane pravičen*.

Ilefufu Criftufu ufi Preroki daio tu pryzhouane, de ufi ty, kir unega Ime veruio, vřamo inu primo tu odpufzhane tih grehou. Inu S. Paul tudi prau, Rom: 3. Mi bomo prauizhni pres nashih dell, pres nashiga řaslushena, skufi to nega Gnado, skufi tu odreshituu, kateru ie Viefufu Criftufu, kateriga ie Bug poftauil kanimu Stolu te Gnade, skufi to Vero unega Kry &c. Lete inu tim glih beřfede inu lipe uifřoke perpuuidi, ^[15a] imao ufi Ludy ueideti, inu te ifte prou řaftopiti Inu shnimi řeuufeh nadlugh troshtati, de ufi Ludy imao odpufzhane ufeh grehou, le řa volo Ilefufa skufi to Vero, de Bogu dopadeio, de fo Erbyzhi tiga vezhniga Isuelyzhana, de řmo odresheni od Grehou, od Smerti inu od Pekla, inu de řmo řpet hti prauici inu htimu vezhnimu lebnu prishli. Sakai letu ie ta milofitiui Trořt, kateri ie tim ludem uti perui oblubi, inu neruezh utim Euangelii refodiuen inu naprei poloshen. Inu ty Ludi imao prou biti poduuzheni, de leta Trořt inu ta Euangeli, ne gouori od tih shiher Nepokurnih Ludy, kir utih Smertnih Grehih prebiuaio, Temuzh kadar tu řerce ře rifnizhnu preřtrashi pred Boshym řerdom řubper ta greh. Vtakim řtrahu ima ta zhluuik Hcriftufu beshati, inu utaki nuy verouati inu uupati, de fo nemu guishnu řa uolo Criftufa pres uřiga nega řaslushena, ufi Grehi odpuszheni. Inu ta Vera ima letiga Gofpudi Ilefufa Criftufa, koker tiga prauiga Boga inu zhloueka, kateri ie řa nega en Offer, Plazhilu inu en řpraulauetz ratal, gledati.

*Kateriga řerce
htimu Euangelii
perlořhi, Trořht
Veffele skufi
Criftusa na Bugi
ima, Ta iřti ie
Criftufe, ima S.
Duha.*

Inu kadar ti taku ta Euangeli pořlushash, inu to tuio Vero Viefufa terdiřh, inu unadlugh ře gori derřiřh, ²⁴ Taku on Criftus řam tebe utuim řercei trořta, inu htebi is notra gouori inu prau, Tebi ie Bug Milofitiu. Koker zheřtu utim Euangelii prau, Tebi řo tui Grehi odpuszheni, Imei Myr řbogom. Taku ie on utebi, inu on ne puřti tebe utim Peklu utopyti inu tezhati, On daie tebi tudi S. Duha, de imash Veffelie na Bugi. Inu tukai tuie řerce řpofna inu terdnu Veruie, de ie Bug řuio Gnado upryzho inu per tebi, skufi tiga nega řynu, kateri Boshy řyn, utim Euangeliutebi ²⁵ to Boshyo Gnado inu ^[15b] Milofť utim řercei řkashuie inu ponuie, inu skufi S. Duha tebi daie tu Veffelie na Bugi, inu tebe pergane na tu prauu řerzhnu klyzane, hti molitui, inu hti uolni pokorřzhini pruti Gofpudi Bogu. Inu taku Vuzhe lete beřfede inu perpuuidi, Ioh. 5. Kateri ima tiga řynu, ta ima ta vezhni leben. Inu ti imash tiga řynu, aku na nega Veruieřh, Inu skufi ta Euāgelium, Trořht inu Veffelie na Bugi primesh. Vezh prau i řohannes i. Ioh. 5. Per letim mi řpofnamo, de mi unim ořtanemo inu on unas, řakai on nom da od řuoiga Duha. Inu S. Paul Gal. 3. prau, Mi to Oblubo tiga Duha primemo skufi to Vero.

²⁴ Sic.

²⁵ Sic.

da ne bo nihče, kdor vanj veruje, pogubljen, ampak bo imel večno življenje.« In sveti Peter pravi (Apd 10): »O Gospodu Jezusu Kristusu pričujejo vsi preroki, da vsak, ki veruje v njegovo ime, dobi in prejme odpuščanje grehov.« In tudi sveti Pavel pravi (Rim 3): »Opravičeni²⁴ bomo brez svojih del, brez svojega zasluženja, po njegovi milosti, po odrešenju, ki je v Jezusu Kristusu, ki ga je Bog postavil k prestolu milosti, po veri v njegovo kri itd.« Ljudje morajo poznati in prav razumeti te in podobne besede in lepe visoke pripovedi in se z njimi tolažiti v vseh stiskah: da imajo vsi ljudje odpuščanje grehov le zavoljo Jezusa po veri, da so Bogu všeč in da so dediči večnega zveličanja, da smo odrešeni od grehov, od smrti in pekla in da smo spet prišli v pravičnost in večno življenje. To je namreč milostna tolažba, ki se je ljudem razodela v prvi obljubi in najbolj v evangeliju. In ljudi moramo prav poučiti, da tolažba in evangelij ne govorita o zanesljivo nepokornih ljudeh, ki prebivajo v smrtnih grehih, temveč o ljudeh, katerih srce se iskreno boji Božje jeze zaradi greha. V takem strahu mora človek pribežati h Kristusu in v taki stiski verovati in upati, da so mu zavoljo Kristusa brez vsakega njegovega zasluženja zagotovo odpuščeni vsi njegovi grehi. In vera mora gledati Gospoda Jezusa Kristusa kot pravega Boga in človeka, ki je zanj postal daritev, plačilo in spravitelj.

Ko poslušáš evangelij in izpoveduješ svojo vero v Jezusa in vzdržiš v stiskah, tedaj te Kristus sam tolaži v srcu in ti govori v notranjosti in ti pravi: »Bog ti je milostljiv.« Kakor pogosto pravi v evangeliju: »Odpuščeni so ti grehi, imej mir z Bogom,« tako je On v tebi in te ne pusti, da bi utonil in obtičal v peklu; daje ti tudi Svetega Duha, da imaš veselje v Bogu. In tu tvoje srce spozna in trdno veruje, da je Bog pred teboj in pri tebi po svojem Sinu, ki je Božji sin, da ti v evangeliju izkazuje in ponuja svojo milost in usmiljenje in ti po Svetem Duhu daje veselje v Bogu in te pripravi k pravemu srčnemu klicanju, k molitvi in k voljni pokorščini do Gospoda Boga. In tako učijo izreki in modre misli (Jn 5): »Kdor ima Sina, ima večno življenje. In ti imaš Sina, če vanj veruješ, in po evangeliju prejmeš tolažbo in veselje v Bogu.« Več govori o tem Janez (1 Jn 5): »Po tem spoznamo, da ostajamo v njem in on v nas, kajti on nam daje od svojega Duha.« In sveti Pavel (Gal 3): »Obljubo Duha prejemamo po veri.«

*Čigar srce
se uskladi z
evangelijem in ima
po Jezusu tolažbo,
veselje pri Bogu, ta
je Kristusovi, ima
Svetega Duha.*

²⁴ Db. pravični.

*Kateri S. Duha
ima, tajsti prou inu
terdnu S. Pyfmu
Veruie inu to
prauo Vero ima.*

Inu leta Regula inu leta Nauuk S. Atanafia fe ima dobru famerkati inu refmisliti, kir prau, Gdi kuli ftoy pissanu, de ie uuenim zhloueku ta S. Duh, taku imash ueiditi, de ta S. Duh drigazhi utim zhloueku ne prebiua, famuzh uti inu skufi to befsedo S. Duh unega fercei gouori od Boshyega Synu, inu tu ferce refuizhuie, inu tako utim nashim fercei nareia, pobulshaua, inu terdi tu spofnane Boshye, tu uesfelie inu to lubefan pruti Bogu. Inu letu fe godi inu fturi, kadar utim prauim uelikim preftrashenu inu shalofiti ta Euangeli fprauo Vero poslushamo inu gori ufamemo, Inu taku fe notri unas fturi inu dopernefe tu druguzhroyene, Inu tu nashe ferze rata en Stan inu Prebiualiszhe Boshye, Koker Criftus fam prau, Ioh 14. Kateri mene lubi, ta bo muio befsedo ohranil, Inu mui Ozha ga bo lubil, inu mi hozhmo knemu pryti, inu per nim enu Prebiualiszhe fturiti. Inu S. Paul. Eph: 1. prau, Criftus ie ta Glaua te Cerque, katera ie nega Tellu, inu ona della inu oprau ufeh ufe rizhi. [16a] Inu Eph: 3. De ui bote skufi nega Duha poterieni, de Criftus utim nashim fercei prebiua, skufi to Vero 2. Cor. 3. prau, Mi ushe sdai gledamo uto Glorio, fuitlobo oli tu Gofpoftuu tiga Gofpudi, koke Vuenim Shpeglu refoduienim oblizhem, Inu mi bomo premineni uta ifti Pild, od ene Glorie oli Suitlobe, uto drugo, koker od tiga Duha tiga Gofpudi. Vletih befsedah S. Paula bodo imenuuane ufe Try inu iskasane Perfone utim Bogaftui. Ta Vezhni Ozha, tukai bo imenuuan ta Gofpud. Nega Pild, Gloria, oli Suitlobo, ie ta Syn, kir nam daie tu spofnane tiga Ozheta, Inu ta S. Duh, kir ta nasha ferza terdi, de utakim spofnanu oftano inu prozh ne pado, Temuzh de pred inu pred le zhedale Vezh spodobnisha bodo tei befsedi, katera befseda ie glih inu podobna timu uezhnimu Ozhetu, inu kir ga refodeua inu tim ludem daie nafnane. Letu imaio ufa verna ferza, utim prauim obernenu, uti Pokuri, ufeh nadlugh inu vtroshtih, ueden fe vuzhiti inu refmishlouati.

In dobro je treba pomniti in premisliti *regulo* in nauk svetega Atanazija,²⁵ ki pravi: »Kadar je pisano, da je v človeku Sveti Duh, tedaj moraš vedeti, da Sveti Duh v človeku ne prebiva drugače kakor po besedi in da po njej govori Sveti Duh v srcu tega človeka o Božjem Sinu in razsvetljuje to srce in da tako Sveti Duh v našem srcu vnema, izboljšuje in utrjuje spoznanje Boga, veselje in ljubezen do Boga.« In to se godi in stori, kadar v pravem velikem strahu in žalosti poslušamo in sprejemamo evangelij s pravo vero; in tako se znotraj nas zgodi drugo rojstvo in naše srce postane Božji stan in prebivališče, kakor pravi Kristus sam (Jn 14): »Kdor mene ljubi, ta bo ohranil mojo besedo in moj Oče ga bo ljubil in prišli bomo k njemu in imeli pri njem prebivališče.« In sveti Pavel (Ef 1) pravi: »Kristus je glava Cerkve, ki je njegovo telo, in ona dela v vseh vse reči.« In (Ef 3): »Da boste potrjeni po njegovem duhu, da Kristus prebiva v našem srcu po veri.« In (2 Kor 3): »Mi že sedaj gledamo slavo, svetlobo in veličastvo Gospoda kakor v obličju, vidnem v zrcalu, in bomo spremenjeni v enako podobo, iz ene slave ali svetlobe v drugo, prav kakor od Duha, od Gospoda.« Prav v teh besedah svetega Pavla so imenovane in izkazane vse tri osebe v božanstvu. Večni Oče, tu je imenovan Gospod. Njegova podoba, slava ali svetloba, to je Sin, ki nam daje spoznanje o Očetu. In Sveti Duh, ki utrjuje naša srca, da ostanejo v pravem spoznanju in ne odpadejo, temveč so neprestano le čedalje bolj dostojna Besede, ki je enaka in podobna večnemu Očetu in ga razodeva ter daje spoznati ljudem. Tega se morajo vedno učiti vsa verna srca v resničnem spreobrnjenju, v pokori, vseh stiskah in tolažbah, in o tem premišljevati.

*Kdor ima Svetega
Duha, ta prav
in trdno zaupa
Svetemu pismu in
ima pravo vero.*

²⁵ Gl. op. 10.

AKV SE TV PROV VVZHI INV GOVORI,
kir prauio, Samuzh skufi to Vero bomo
prauizhni pred Bogom?

ODGVVOR.

Ta beffeda, Gratis
fabfton bomo
prauizhni, Vpismi
S. Paula fe ima
dobro famerkati.

LETA Perpuuid, De mi famuzh skufi to Vero bomo prauizhni. SOLA FIDE IVSTIFICAMVR, Ie glih leta Perpuuid, kir po vuki S. Paul. Rom. 3. prauimo, GRATIS IVSTIFICAMVR, FIDE, PER ILLIVS GRATIAM. Pres nashiga faslushena, fabfton, skufi nega Gnado, bomo mi pred Bugom prauizhni sturieni, [16b] Tu ie, Pres nashih dobrih Dell, pres nashiga faslushena, imamo mi tu odpufzhane ufeh Grehou, Inu mi dopademo inu fmo lubi Bogu, fa uolo tiga Gofpudi Criftufa, skufi to Vero, Inu leta perpuuid inu lete beffede, fto beffedo GRATIS, SABSTON, fo utim Pyfmi S. Paula zheftu fapopadene.

SVBPER GOVORIENE. SA IE DOSTI DRVGIH
dobrih rizhi uti Pokuri, koker shalofst, Greuinga
zhes te Grehe, naprei ufetie dobru diati,
brumen biti, lubefan inu Vupane?

ODGVVOR.

Ta obluba
Milofi Boshia,
tu Saslushene
Criftnufenu,
kateriga fe mi le
fjo Vero fturimo
dilesbni, nas
Ifuehyzha.

RIniza ie, Da uti Pokuri, ie dofti dobrih rizhi inu moraio per pokuri biti. Oli one ufai ne fo take rizhi inu faslushena, inu take urednufti, de bi tuliku uelale, debi shnimi oli fa nih volo dobili per Bugi tu Odpufzhane tih grehou, Inu debi fa nih volo bili prauizhni inu brumni pred Bugom, Inu debi fa nih volo Dopali inu lubi bili Bogu. Temuzh le fa volo tiga Gofpudi Criftufa dobimo inu primemo mi tu odpufzhane tih grehou, inu fmo prauizhni, fmo Bogu lubi inu perietni. Inu letu mi drigazhi ne moremo pryeti ne dobiti, famuzh skufi to Vero, katera Vera, pryeme

ALI PRAV UČIJO IN GOVORIJO,

ko pravijo: »Samo po veri bomo opravičeni²⁶ pred Bogom«?

ODGOVOR:

Stavek, da bomo samo po veri narejeni za pravične, SOLA FIDE IUSTIFICAMUR,²⁸ je prav stavek, ki ga izrekamo po nauku svetega Pavla (Rim 3): »GRATIS IUSTIFICAMUR, FIDE, PER ILLIUS GRATIAM. – Brez našega zasluženja, zastonj, po njegovi milosti bomo dosegli opravičenje²⁹ pred Bogom.« To je, brez naših dobrih del, brez naših zaslug imamo odpuščanje vseh grehov in smo Bogu všeč in ljubi zavoljo Gospoda Kristusa, po veri. In ta stavek in te besede z besedo GRATIS, ZASTONJ, so pogosto zajete v pismu svetega Pavla.

Besedo gratis – zastonj bomo opravičeni²⁷ – v pismu svetega Pavla si moramo dobro zapomniti.

UGOVOR: ALI NI DOSTI DRUGIH
*dobrih reči v pokori, na primer žalost, obžalovanje
zaradi grehov, sklep, da bomo delali dobro
in bomo pravični, ljubezen in upanje?*

ODGOVOR:

Res je, da je v pokori dosti dobrih reči in morajo biti del pokore. Vendar pa to le niso stvari, ki bi imele takšno zasluženje in takšno vrednost, da bi z njimi ali zavoljo njih pri Bogu dobili odpuščanje grehov in da bi bili zavoljo njih pred Bogom pravični in pobožni ter bi Bogu ugajali in mu bili ljubi. Pač pa dobimo in prejmemo odpuščanje grehov in smo opravičeni,³⁰ Bogu ljubi in prijetni zgolj zavoljo Gospoda Kristusa. In tega ne moremo prejeti in dobiti drugače kakor samo po veri, ki

Obljuba, Božja milost, Kristusovo zasluženje, ki ga postanemo deležni le po veri, nas zveliča.

²⁶ Db. pravični.

²⁷ Db. pravični.

²⁸ Lat. 'Opravičeni bomo samo po milosti.'

²⁹ Db. narejeni za pravične.

³⁰ Db. pravični.

inu popade to Oblubo Boshyo, Koker S. Paul gouori, Obtū is te Vere, fabſton, de ta obluba ie guishna Rom: 4.

SVBPER GOVORIENE. SA TY SLVDY TVDI
veruio inu ne ſo prauizhni? Sakai ti tedai prauish.
Skufi to Vero ſamo, bomo mi prauizhni? [17a]

ODGVVOR.

*Ty Sludij inu tſi
 Neuerniki kir ne
 Veruio Bogu, ga
 ne lubio, Temuzh
 ſe ga le groſnu
 boye inu ga
 ſourarashio.²⁶*

TY Sludy Veruio leto Iſtorio tu Ieſufou Diane oli dellu, Terplene, Goriuſtaiene inu Gorihoiene uta Nebefſa. Oni pag ne Veruio, de Criftus ie nim hdobrimu is Nebes od Buga poſlan, Inu da ie nih Iſuelizhar. Ia ty Sludy dobru ueido, de Criftus ie nec htimu groſſouitimu Vezhnimu Terplenu odlozhil inu ferdamnal, obtu ſo oni ſylnu nemu inu uſem, kir unega veruii ſourash. Ampag mi imamo Verouati, de ta Goſpud Ieſus Criftus Syn Boſhy, Ie nom hdobrimu is Nebes od Buga poſlan, nam hdobrimu inu Iſuelyzhanu, en Offer, ta nasha Prauiza inu Spraulaua, ratal inu poſtal, koker uti Niceniski Veri poiemo. QVI PROPTER NOS HOMINES, ET PROPTER NOSTRAM SALVTEM DESCENDIT DE COELO. CRISTVS IE SANASZHLOVEKOV VOLO, INV SA NASHIGA ISVELYZHANA VOLO IS NEBES PRYSHAL. Inu Eſaias 9. prauī, Ta Syn ie nom dan, Ta Syn ie nom royen. Leta Reſlotik te praue Vere tih prauih Kerſzhenikou, inu te Vere tih Sludieu inu falſh Kerſzhenikou, ſe ima tim ludem ſaſtopnu dati naſnane, inu fueiftu iſloſhiti.

²⁶ Corr. *fourashio*.

prejme Božjo obljubo in zgrabi zanjo. Sveti Pavel pravi, da je zato obljuba zanesljiva iz vere, zastonj (Rim 4).

UGOVOR: SAJ TUDI HUDIČI VERUJEJO
*in niso opravičeni.*³¹ *Zakaj tedaj praviš: »Po veri
 sami bomo opravičeni«?*³²

ODGOVOR:

Hudiči verujejo v zgodbo, v Jezusovo delovanje ali delo, trpljenje, vstajenje in vnebohod. Ne verujejo pa, da jim je Kristus poslan iz nebes v dobro in da je njihov zveličar. In hudiči dobro vedo, da jih je Kristus določil in prekel za strašno večno trpljenje, zato silno sovražijo njega in vse, ki vanj verujejo. Mi pa moramo verovati, da nam je Gospod Jezus Kristus, Božji Sin, poslan iz nebes v dobro in v zveličanje, da je postal daritev, naše opravičenje³³ in sprava, kakor pojemo v nicejski veroizpovedi:³⁴ »QVI PROPTER NOS HOMINES, ET PROPTER NOSTRAM SALUTEM DESCENDIT DE COELO. – KRISTUS JE ZAVOLJO NAS LJUDI IN NAŠEGA ZVELIČANJA PRIŠEL IZ NEBES.« In Izaija pravi (Iz 9): »Sin nam je dan, sin nam je rojen.« Razliko med pravo vero pravih kristjanov in vero hudičev in napačnih kristjanov je treba posredovati ljudem na razumljiv način in jo vztrajno razlagati.

*Hudiči in vsi
 neverniki, ki ne
 verujejo v Boga,
 ga ne ljubijo,
 temveč se ga le
 grozno bojijo in ga
 sovražijo.*

³¹ Db. pravični.

³² Db. pravični.

³³ Db. pravica.

³⁴ Gl. op. 9.

SVBPER GOVORIENE. ONV IE NEMOGOZHE
ne bi gdu Prauizhin bil, famuzh skufi
uedene oli spofnade²⁷. Nu ta Vera ie
le enu uedeine inu sposnane?

ODGVVOR.

Ta praua Vera nei
enu shleht uedene
od Boshya
Diana, Temuzh
enu Seuupane na
Milofi inu oblubo
Boshio.

TA Vera, skufi katero ta zhlouk tu Odpufzhane ufeh Grehou dobi, Prauizhen, brumen inu Suet [17b] rata pred Bugom, nei famuzh enu uedene oli spofnane, koker ie tudi utih Sludyh inu utih Neuernih Hynauskih Ludeh, enu uedene te Iftorie oli Diana od Buga, Temuzh leta praua Kerfzhanska Vera, le enu rifnizhnu uedene inu spofnane ufeh Articulu te Vere Kerfzhanske, Da ta zhlouk uci, fna inu Veruie, de utim Bogaftui fo try Perfone, inu de tu Bogaftuu te S. Troice hozhe ufim Vernim fa volo te druge Perfone, kir ie Syn Boshy, fa nega Martre vole biti miloftiu, Inu de taki Boshy oblubi terdnu Veruie. Nakateri Articul, ty drugi Articuli te nashe Vere ufi gredo, de ta praua Vera, ie enu rifnizhnu ferzhnu ftonouitu sauupane inu faneffene, na tiga Synu Boshyga Iefufa Criftufa, de ta zhlouk cillu inu terdnu. Veruie, de Criftus ie ta praui nega Odreshenik, Oduetnik, Belfednik, Spraulauiz, Srednik inu Isuelyzhar, Inu de ufi Verni fa nega volo inu skufi nega, imao tu Odpufzhane tih Grehou, to Gnado, Myloft per Bugi inu tu vezhnu Ifuelyzhane. Lete Vere inu taku seuupane, nema oben Hudyzh ne Neuerni inu hynauski zhlouk, ia leta Vera fe od Sludieue inu ufeh Neuernikou taku delezh lozhi, koker fe lozhi tu Nebu od Semle, ta Leban od te Smerti.

Praui Kerfzheniki
ne zbiulaio,
Temuzh fo guishni
defo Vmilofii
Boshy.

Inu ty Ludi fe imao zheftu inu fuciftu poduuzhiti, De uti Veri leta Articul kir prauio, Ieft Veruio Odpufzhane tih Grehou, dobru famerkaio inu refmislio. Ty Kerfzheniki ne imao koker ty sludieui Verouati, de drugim koker Dauidu, Petru, Marij Magdaleni, bodo tij Grehi odpuszeni, Temuzh de vfaki fufeb fa fe ima terdnu Verouati, de fo nemu ufi Grehi odpufzhani fa Criftufeuo volo. [18a]

Verni Veruio
terdnu de skufi
Criftufa imao

Leta Vera fapopade inu dershi ufebi ufe Articule, Inu ie tu ftonouitu terdnu Sauupane na Gospudi Boga skufi Iefufa Criftufa, koker S. Paul Ro. 5. gouori, Smo li mi skufi to Vero prauizhni, taku mi imamo Myr

²⁷ Corr. spofnane.

UGOVOR. NEMOGOČE JE, DA BI BIL

*kdo opravičen,³⁵ razen po vednosti in
spoznanju. Toda ali je potem vera
le vednost in spoznanje?*

ODGOVOR:

Vera, po kateri dobi človek odpuščanje vseh grehov in postane pravičen, pobožen in svet pred Bogom, ni kakršna koli vednost ali spoznanje, saj tudi hudiči in neverni hinavski ljudje poznajo Božjo zgodbo in delovanje, ampak je prava krščanska vera resnična vednost in spoznanje vseh členov krščanske vere: da človek ve, spozna in veruje, da so v božanstvu tri osebe in da bo božanstvo Svete Trojice milostno do vseh vernih zavoljo druge osebe, ki je Božji Sin, zavoljo njegovega trpljenja in da trdno veruje v tako Božjo obljubo. Določeni člen in drugi členi naše vere govorijo, da je prava vera resnično srčno in stanovito zaupanje in zanašanje na Božjega Sina Jezusa Kristusa, da človek scela in trdno veruje, da je Kristus njegov pravi odrešenik, odvetnik, zagovornik, besednik, spravitelj, srednik in zveličar in da imajo vsi verni zavoljo njega in po njem odpuščanje grehov, milost, usmiljenje pri Bogu in večno zveličanje. Te vere in takega zaupanja nima noben hudič niti neverni in hinavski človek, saj se ta vera tako močno loči od vere hudičev in vseh nevernikov, kakor se loči nebo od zemlje, življenje od smrti.

*Prava vera ni zgolj
kakšna vednost o
Božjem delovanju,
temveč zaupanje v
Božje usmiljenje in
obljubo.*

Ljudi pa moramo pogosto in zvesto poučiti, da si člen v veroizpovedi, ki pravi: »Verujem v odpuščanje grehov«, dobro zapomnijo in ga premislijo. Kristjani ne smejo verovati kakor hudičevi, da bodo grehi odpuščeni drugim, kakor so bili Davidu,³⁶ Petru, Mariji Magdaleni, ampak da mora vsak zase trdno verovati, da so mu vsi grehi odpuščeni zavoljo Kristusa.

*Pravi kristjani ne
dvomijo, ampak
so gotovi, da so v
Božji milosti.*

Vera vsebuje in ohranja v sebi vse člene in predstavlja neprestano, trdno zaupanje v Gospoda Boga po Jezusu Kristusu, kakor govori sveti Pavel (Rim 5): »Če smo opravičeni³⁷ po veri, potem imamo mir

*Verni trdno
verujejo, da imajo
odpuščanje vseh*

³⁵ Db. pravičen.

³⁶ Gl. op. 16.

³⁷ Db. pravični.

*Odqushane²⁸
ufëh Grehou inn²⁹
na Bugi imaio
Trosht inu Veffelie.*

per Bugi. Inu Eph. 3. Skufi Criftufa fmemo inu imamo tu Vupane ftopiti pred Buga, kateru fauupane pride skufi to Vero na nega. Letaku fe ima ta Reslotik umei to Prauo inu umei to falsh Hudizheuo vero faftopiti. Ty Hudizhi ne Veruio, debi nim nih Grehi bili odpuszheni. Mi pag imamo terdnu Verouati de nom fo ty nashi Grehi guishnu odpuszheni. Inu de nas Bug miloftiuu fa volo tiga Srednika inu Ohranenika Iefufa gori ufame. Inu tu ucidene oli fnane tih Sludieu perneffe nim strah, trepetane, beg, sloban ferd inu grofnu fouuraftuu fubper Boga. Ampag ta Vera praua, inu tu feuupane na Synu Boshiga, nam pernefe inu da ta Trosht inu veffelie na Bugi, De mi ufëh shlaht nadlugah inu na Smerti Hbugi beshimo, inu klyzhemo is ferza na nega, fdobrim ftonouitum feuupanem de od nega fapufzheni inu oduersheni ne bomo.

SVBPERGVVOR. TI PRAVISH, SKVSI TO VERO
fmo mi Brumni inu Prauizhni pred Bugom. Nu fa
ta Vera ie tudi enu Dellu? Obtui mi bomo
uini skufi ta Della brumni
inu prauizhni?

ODGVVOR.

*Vera, koker enu
nashe dellu oli
miffal, nafne
Ifuelizha, temuzh
Criftufeuu
faslushene,
kateriga fe mi
fio Vero Vnega
dileshni ftiurimo.*

LEta islaga ie fylnu potrebna, kadar fe prauai, skufi to Vero fmo mi Bogu oblubi inu Prauizhni, leta Perpuuid inu lete beffede, fe imaio faftopiti letaku, De mi is [18b] Gnade Boshye, po oblubi Boshy, fa volo inu fa tiga faslushena, Martre inu Smerti Criftufoue, (katere fe mi fto vero ftiurimo dileshni) Imamo odpufzhane vfeh Grehou, inu fmo od Buga miloftiuu gori vleti, inu fto Prauizo Criftufeuo oblizheni, Nom bo ta Criftufeuu Bruma, fuctuft, inu Prauiza perfoiena. Inu Criftus per tim nom tudi da odfuiga S. Duha. 1. Iohan. 3. Inu letu vfe fe godi inu fe fteri, skufi to vero, kadar tu ferce to Boshyo Oblubo od Criftufa gori vfame inu popade, Inu gleda na Criftufa, ga gori vfame. Inu fe nema faftopiti, De ta Vera, koker ena nasha Miffal oli enu nashe viffoku Dellu oli veliku Diane, Temuzh correlatiue fe imaio lete beffede faftopiti, De skufi Criftufa imamo tu odpufzhane tih Grehou, to Gnado inu Myloft Boshyo, kateriga Criftufa

²⁸ Corr. *Odpuszhanie.*

²⁹ Corr. *inu.* Črka n je v natisu obrnjena.

pri Bogu«; in (Ef 3): »Po Kristusu smemo imeti in imamo upanje, da stopimo pred Boga, saj to zaupanje prihaja po veri vanj.« Le tako je treba razumeti razliko med pravo in krivo, hudičev vero. Hudiči ne verujejo, da bi jim bili njihovi grehi odpuščeni. Mi pa moramo trdno verovati, da so nam naši grehi zanesljivo odpuščeni. In da nas Bog milostno sprejme zavoljo srednika in rešitelja Jezusa. Hudičem prinaša njihova vednost in njihovo vedenje strah, trepet, beg, zloben srd in grozno sovraštvo zoper Boga. Prava vera in zaupanje v Božjega Sina pa nam prinašata in dajeta tolažbo in veselje v Bogu, da v vsakršnih stiskah in ob smrti bežimo k Bogu, ga iz srca kličemo in mu popolnoma zaupamo, da nas ne bo zapustil ali zavrzel.

*grehov po Kristusu
in imajo v Bogu
tolažbo in veselje.*

UGOVOR: PRAVIŠ, PRED BOGOM
*smo pobožni in pravični po veri. Kaj ni tudi
vera delo? Smo torej vendarle
pobožni in pravični
po delih?*

ODGOVOR:

Ta razlaga je zelo pomembna. Kadar pravimo, da smo Bogu ljubi in pravični po veri, moramo ta stavek in te besede razumeti tako, da imamo odpusčanje vseh grehov po Božji milosti, po Božji obljudi, zavoljo Kristusa in po Kristusovem zasluženju, trpljenju in smrti (ki jih z vero postanemo deležni) in da smo pri Bogu milostno sprejeti in oblečeni v Kristusovo pravičnost in nam bo prisojena Kristusova pobožnost, svetost in pravičnost. In pri tem nam Kristus tudi da od svojega Svetega Duha (1 Jn 3). In vse to se zgodi in stori po veri, ko srce sprejme in se poprime Božje oblube o Kristusu in gleda na Kristusa, ga sprejme. In tu ne smemo razumeti, da je vera kakor kaka naša misel ali pomembno delo ali veliko dejanje, pač pa moramo te besede razumeti *correlative*:³⁸ tako da imamo po Kristusu odpusčanje grehov, Božjo milost in usmiljenje;

*Ne zveliča nas
vera kakor naše
delo ali misel,
temveč Kristusovo
zasluženje, ki ga
postanemo deležni
z vero.*

³⁸ Lat. 'soodnosno'.

mi fto vero primemo, inu nega blaga, dobrute inu vfiga nega faslushena,
fe mi dileszni fturimo.

SVBPERGVVOR. TA PRAVIZA IE ENV DO
*polnene oli Doperneffene te Poftaue, inu ie enu,
Glihane inu fpodoba sbugom, Kletimu slishio
ufa dobra Della, inu nekar le Vera fama?
Sakai ti tedai prauish, De le skufi
famo Vero bomo prauizhni?*

ODGVVOR,

*Vera ufe Article
inu tu prauu
ftonouitu
Seuupane na
milof Boshyo
fapopade.*

LEta Kreg oli shtrit, inu letu Pryzhouane ftoy vletim, De fe leta
beffeda, Vera, inu Prauizhin biti pred Bugom, prou faftopio. De ta
beffeda Vera, fe ima vletim faftopi refumeiti, de kader mi gouorimo, left
imam to prauo Vero, tu ie tulikain rekozh, left fnam, veim, faftopim [19a]
inu fa rifnizhnu dershim vfe Article oli Shtuke oli Deile te Kerszhanske
Vere, left fnam veim inu dershim fa rifnizhnu, De vtim enim famim
Bogaftui fo try Perfone, Bug Ozha, Bug Syn, Bug S. Duh, left fnam
veim, fa rifnizhnu dershim, De Gofpud Bug po nega rifnizhni ftonouiti
Oblubi, ie meni Miloftiu fa volo nega Synu. Sakai left vnega veruicem, De
taku ta vera kmalu vkupe ta Boshy ftan vti S. Troyci, inu poleg oli rauen
to Boshyo oblubo, ta S. Euangeli fapopade inu pryime, Inu ta Vera ie enu
ferzhnu feuupane inu feneffene na tiga Synu Boshyga, na Iefufa Cristufa,
na prauiga Boga inu na prauiga Zhloueka.

*Ty, kir imaio
Odpuszhane
tih Grebou, fo
Prauizhni pred
Bugom. Pfal. 32.*

Prauizhin biti pred Bugom, Sepraui inu fe ima faftopiti, Tu
odpufzhane vfeh Grehou imeiti, Bogu lub perietin biti inu Bogu dopafti,
skufi to Vero, fa volo Iefufa, kateri ie nash Srednik, Myrnik, Spraulauiz inu
Oduetnik, Inu kir nas fto nega brumo, fuetuftio inu Prauizo, pokriua inu
odeua, Tu ie, fto nega Pokorszhino, Martro inu fteim nega Saslushenem
ta prauizhin Serd Boshy pruti nom, doli tolashi, brani de ne bo zhes
nas islyt. Sakai ta nasha boga reuna Natura ie Greshna, nema te obilne
Prauice, kir pride is tiga dershana te Poftaue oli is tih Sapuuidi Boshy,

in Kristusa sprejmemo z vero in postanemo deležni njegovega bogastva, dobrote in vsega njegovega zasluženja.

UGOVOR: OPRAVIČENJE³⁹ JE DOPOLNITEV
*ali uresničenje postave in je naše ujemanje z Bogom
 in podoba Boga v nas. K temu sodijo tudi vsa
 dobra dela, ne le vera sama. Zakaj tedaj
 praviš, da bomo opravičeni⁴⁰
 le po veri sami?*

ODGOVOR:

Jedro takšnega spora ali prepira in pričevanje ob njem je v vprašanju, ali prav razumemo izraza *vera* in *biti opravičen*⁴¹ *pred Bogom*. Beseda *vera* se mora razumeti v naslednjem pomenu. Ko govorimo: »Imam pravo vero,« je mišljeno: »Poznam, znam, razumem in imam za resnične vse člene ali poglavja ali dele krščanske vere; znam, vem in imam za resnično, da so v enem samem božanstvu tri osebe, Bog Oče, Bog Sin in Bog Sveti Duh; znam, vem, imam za resnično, da je Gospod Bog po svoji resnični, stanoviti obljubi milosten do mene zavoljo svojega Sina, kajti jaz verujem vanj; s svojo vero bom tako kmalu razumel Božjo naravo v Sveti Trojici in poleg tega Božjo obljubo in sveti evangelij in ga prejel. In moja vera je srčno zaupanje in zanašanje na Božjega Sina, na Jezusa Kristusa, na pravega Boga in pravega človeka.«

*Vera povzema
 vse člene in
 pravo, stanovitno
 zaupanje v Božje
 usmiljenje.*

*Biti opravičen*⁴² *pred Bogom* moramo razumeti kot 'imeti odpuščenje vseh grehov', 'biti Bogu ljub in prijeten in mu biti všeč po veri, zavoljo Jezusa, ki je naš srednik, pomirjevalec, spravitelj in zagovornik'. On nas pokriva in odeva s svojo pobožnostjo, svetostjo in pravičnostjo, to je, s svojo pokorščino, trpljenjem in zasluženjem potolaži upravičeno Božjo jezo proti nam, brani, da se ne bi razlila nad nas. Zakaj naša uboga narava je grešna, nima obilne pravičnosti, ki pride iz spoštovanja postave ali Božjih zapovedi; naša narava ni in ne

*Ti, ki imajo
 odpuščenje grehov,
 so pravični pred
 Bogom (Ps 32).*

³⁹ Db. *pravica*.

⁴⁰ Db. *bomo pravični*.

⁴¹ Db. *pravičen*.

⁴² Db. *pravičen*.

Nei inu nemore ta nasha Natura, fo vŕem Bogu nega Poŕtaui biti glih inu podobna. Koker od tiga Daudi Pŕal. 143. gouori. Oben kir ie shiu, nei Prauizhin pred tebo. Inu Iob 9. prau: left riŕnizhnu veim, De ta Zhlouik nei prou oli Prauizhin pred Bugom.

*Leti, kir Vero
Vcriftuŕa imaio,
prou molio, inu
ta prau iŕionouŕki
Trosht na Bugi
imaio.*

Inu letu fe ŕtuprou ty ludi nauuzhe, kadar fe prou Hbugi preoberno, prauo Pokuro deio, inu vŕelei kadar hote prou Molyti inu klyzati na Buga. Sakai tu zhlouesku [19b] ferce fe boij inu fe ŕtrashi pred Boshym ŕerdom ŕubper te nashe Grehe, inu ne more drigazhi veŕŕelia inu Troshta imeiti na Bugi, Samuzh skufi tiga ŕrednika inu Oduetnika nashiga Gofpudi Ieŕuŕa Criftuŕa, Boga inu Zhloueka, De ta Zhlouik terdnu veruie, de ta ŕrednik inu Oduetnik Ieŕus, ie te nega Grehe ŕakril inu pokril, inu de nemu hozhe to ŕuio, brumo, ŕuetuŕt inu Prauizo podiliti inu perŕoditi, De bo Gofpudi Bogu lub inu perieten. Stako vero inu ŕtakim ŕeuupanem ŕmei ta Zhlouik veŕŕellu pred Buga ŕtopiti, molyti, klyzati na nega, inu vŕeh shlaht nadlugah tudi na ŕmerti leshozh vŕiga dobriga inu guishne pomuzhi fe pruti nemu ŕeuupati inu ŕaneŕti. Sice ŕobenno drugo riŕhio ne ŕmei ŕtopiti pred Buga. Sakai tu ferce, ta veit vŕelei inu narpoprei vti Molytui inu nadlugi, iŕzhe Gnade iuu odpufzhane tih Grehou. Obtu S. Paul. Rom. 5. prau: Skufi Ieŕuŕa imamo ferce inu ŕmemo ŕtopiti pred Buga, Inu kletei Gnadi ŕmo mi skufi to Vero priŕhli. Inu tu ie tudi guishnu inu riŕniza, De vletakim Troshtu skufi to Vero, nash Gofpud Ieŕus Criftus ŕam notri vtim fercei tiga verniga gouori, ga Troshta, della inu nareia vnim ta leben, inu ie vnim, ga ne puŕti vtim Peklu obtezhati, nemu daie S. Duha, de on ima Trosht veŕŕelie na Bugi, De tu nega ferce ŕpoŕna inu vti Viŕty pozhuti, De ie Bug ŕuio Gnado inu Miloŕtio vpryŕho per nim, skufi ŕuiga Synu, kateri Syn Boshy vtim Euangeliu timu vernimu kaŕhe inu ponuie, to Gnado Boshy, Inu ŕteim S. Duhum is notra vnega fercei ga ŕaguishuie inu Troshta, de ie Vboshy Miloŕti, on nemu daie veŕŕelie inu lubefan Hbugi, ga pergane inu naklane hti Molytui, na tu klyzane, inu hti Pokorŕzhini pruti Bogu. [20a] Inu koker letu Druguzh royene tiga verniga fe taku koker ŕmo ŕdai gouurili, godi inu ŕturi, Oli vŕai ta Vera ima vŕelei pred inu pred naprei timu Zhloueku ŕueititi inu naprei puiti, De ti imash inu ŕi pryl tu odpufzhane tih Grehou, de ŕi Brumen, Prauizhin, Bogu lub inu perietin, le ŕa volo tiga ŕrednika Ieŕuŕa Criftuŕa, kateri vtim Boshym ŕkriunim ŕueitu ŕtoy, inu proŕŕi ŕa nas. Inu noŕŕi naprei inu prau Bogu tu nashe vŕdihane, te nashe proshne inu Molytue, Sakai pred Buga inu Hbugi niŕzhe pres Criftuŕa ne pride, koker on ŕam Criftus gouori, Ioh. 14. Niŕzhe ne pride htimu Ozhetu, ŕamuzh skufi mene.

more biti v vsem enaka in podobna Bogu in njegovi postavi. Kakor o tem govori David (Ps 143): »Nihče, ki živi, ni pravičen pred tabo.« In Job (9) pravi: »Resnično vem, da človek ni pravišen ali pravičen pred Bogom.«

In tega se ljudje zares naučijo, ko se obrnejo k Bogu na pravi način, naredijo pravo pokoro, in vselej, ko hočejo prav moliti in klicati k Bogu. Človeško srce se namreč boji in ima strah pred Božjo jezo zoper naše grehe in ne more imeti veselja in tolažbe v Bogu drugače, kakor le po sredniku in zagovorniku, našem Gospodu Jezusu Kristusu, Bogu in človeku. Človek naj trdno veruje, da je ta srednik in zagovornik Jezus zakril in pokril njegove grehe in da mu bo podelil in prisodil svojo pobožnost, svetost in pravičnost, da bo Gospodu Bogu ljub in prijeten. S tako vero in takim zaupanjem sme človek veselo stopiti pred Boga, ga moliti, klicati k njemu in v vsakršnih stiskah, tudi ko leži na smrtni postelji, upati od njega vse dobro in zanesljivo pomoč in se nanj zanesti. Sicer z nobeno drugo rečjo ne sme stopiti pred Boga. Srce namreč, vest vselej in še posebej v molitvi išče usmiljenja in odpuščanja grehov. Zato sveti Pavel (Rim 5) pravi: »Po Jezusu imamo srce in smemo stopiti pred Boga in do te milosti smo prišli po veri.« In tudi gotovo in resnično je, da govori naš Gospod Jezus Kristus sam v srcu vernega le v taki tolažbi po veri, ga tolaži, dela in vzbuja v njem življenje in je v njem, ga ne pusti obtičati v peklu, mu daje Svetega Duha, da ima tolažbo in veselje v Bogu, da njegovo srce spozna in v vesti začuti, da je Bog s svojo milostjo in usmiljenjem pri njem po svojem Sinu; on v evangeliju vernemu kaže in ponuja Božjo milost in ga s Svetim Duhom dela gotovega v njegovem srcu in ga tolaži, da je v Božji milosti; on mu daje veselje in ljubezen do Boga, ga vzpodbuja in pripravlja k molitvi in h klicanju Boga in k pokorščini Bogu. A tudi ko se zgodi, kakor smo pravkar govorili, drugo rojstvo vernega, mora v človeku vselej in neprestano svetiti in napredovati vera, da imaš in si prejel odpuščanje grehov, da si pobožen, pravičen, Bogu ljub in prijeten zavoljo srednika Jezusa Kristusa, ki stoji v skitem Božjem svetu in prosi za nas; in prinaša ter pripoveduje Bogu o našem vzdihovanju, naših prošnjah in molitvah, zakaj nihče ne pride pred Boga in k Bogu brez Kristusa, kakor govori Kristus sam (Jn 14): »Nihče ne pride k Očetu drugače kot po meni.«

*Ti, ki imajo
vero v Kristusa,
prav molijo in
imajo pravo ter
stanovitno tolažbo
v Bogu.*

*Vfëb Suetnikou
Molytue fo le na
to Milofti Boshyo
poftaulene.*

Inu koker ty eni leto beffedo Prauiza, drigazhi islagai, taku ie vñai letu guishnu inu rifnizhnu, inu vñem faftopnim Kerszenikom veidezhe, De mi vñelei pred inu pred kadar hozhmo prou klyzati na Buga moremo nerpopei tu odpufzhane tih Grehou, skufi to vero pryeti, Inu taku ima tu ferce ta Trosht, inu ta Zhlouik dopade Bogu, koker od tiga S. Paul gouori, Rom. 5. kir prau, taku: Smoli mi Prauizhni ratali skufi to vero, taku imamo Myr pred Bugom. Inu ty ftari verni Ozhaki, koker poufod vtih Pyfmih tih Prerokou ftoy, le po letei formi shegi inu letaku fo molyli, Gofpud fmiliffë zhes me, fa volo tuie mylofti. Inu vtaki molytui vñelei ie ta frednik Criftus fapopaden, koker vti molytui tiga S. Daniela, kir prau, Dan. 9. Nekar fa volo te nashe Brume inu Prauice ti Gofpud Bug nas vslishi, temuzh is tuie velike Milofti fa volo tiga Gofpudi. Glih taku imamo my tudi molyti, Inu ta vera ima vñelei le na tiga frednika inu oduetnika Criftufa Iefufa, na Buga inu Zhloueka, na nega fashushene inu fprauo gledati, Inu tu ferce ima terdnu verouati, [20b] De tebe Gofpud Bug guishnu gori vñame, ie tebi periatel fa volo te nega oblublene milofti, Inu vtim nema oben Zhlouik zbiulati, Is tiga vshe vñaki lahku faftopi, de ta nash Trosht vus le na Criftufu inu na nega fashushenu leshi inu ftoy, inu nekar ne nashi zhiftofti, brumi prauici oli fashushenu.

KAI LOZHI TA NASH PRAVI EVANGE- *liski Nauuk uletim Articuli od tiga kriiuga Papeshouiga Nauuka.*

ODGVVOR.

Samoprauizhary.

NEruezh fe imai,io lety try Reslotki famerkati, Ta perui, Ty Papeshniki mislio inu menio, koker ty Farifei, Iudi, Aydi inu Turki, En Zhlouik bo fatu Prauizhin inu Bogu lub, kadar on dobru dei, tu ie, kadar fe poshtenu dershi vtih vunanih rizheh. Inu per tim ty Papeshniki menio, de ta Zhlouik ftakimi dobrimi Delli fashushi per Bugi tu odpufzhane tih Grehou, Inu menio de oni tu Odpufzhane tih Grehou, inu tu Ifuelyzhane dobee, ner vezh fteimi Mashami inu fteim Menihshtuom,

In čeprav nekateri besedo opravičenje⁴³ razlagajo drugače, je gotovo, resnično in razvidno vsem kristjanom, da moramo vselej in neprestano, kadar hočemo prav klicati k Bogu, najprej prejeti odpuščanje grehov po veri: tako ima srce tolažbo in tak človek je Bogu všeč, kakor o tem govori sveti Pavel (Rim 5): »Če smo postali opravičeni⁴⁴ po veri, tedaj imamo mir pred Bogom.« In stari verni očaki, kakor je pisano povsod v pismih prerokov, so molili le na naslednji način in po naslednji *formi*: »Gospod, usmili se me zavoljo svoje milosti!« In v taki molitvi je vselej kot srednik mišljen Kristus kakor v Danielovi molitvi, ki se glasi (Dan 9): »Nikar nas ne usliši, Gospod Bog, zaradi naše pobožnosti in pravičnosti, temveč iz svoje velike milosti zavoljo Gospoda.« Prav tako moramo moliti tudi mi in naša vera se mora vselej nanašati le na srednika in zagovornika Jezusa Kristusa, na Boga in človeka, na njegovo zasluženje in spravo in naše srce mora trdno verovati, da te Gospod Bog zagotovo sprejme, da ti je prijatelj zavoljo svoje milosti, ki jo je obljubil, in glede tega naj nihče ne dvomi. Iz tega lahko vsakdo razume, da naša tolažba v celoti leži in stoji le na Kristusu in njegovem zasluženju, nikakor pa ne na naši čistosti, pobožnosti, pravičnosti ali zasluženju.

Molitve vseh svetnikov temeljijo le na Božji milosti.

KAJ LOČUJE NAŠ PRAVI EVANGELJ- *ski nauk v tem členu od napačnega papeškega nauka?*

ODGOVOR:

Najbolj si je treba zapomniti naslednje tri razlike: Prvič, papežniki mislijo in menijo, kakor farizeji, Judje, pogani in Turki, da bo človek opravičen⁴⁵ in Bogu ljub takrat, ko dela dobro, to je, ko se pošteno drži zunanjih reči. In pri tem papežniki menijo, da človek s takimi dobrimi deli zasluži pri Bogu odpuščanje grehov; in menijo, da bodo dobili odpuščanje grehov in zveličanje predvsem z mašami in meništvo –

Hinavci.

⁴³ Db. *pravica*.

⁴⁴ Db. *pravični*.

⁴⁵ Db. *pravičen*.

Glih koker fo ty Farifei menili oni shnih Offrouanem faslushio per Bugi tu Odpufzhane tih Grehou inu ta Nebessa.

*Neuerni Boshym
Oblubom.*

Hdrugimu prauio ty Papeshniki, kadar ta Zhlouik ne vei, le li on tulikain dobriga vnega shiuotu fturil, debi on shnega dobrimi Delli ta nebesa faslushil, Obtui imao ty Ludy veden pred inu pred zbiulati, aku oni imao tu odpufzhane tih Grehou, Inu aku fo vmilofiti Boshy, inu aku dopado Bogu. Letu zbiulane ie ta praua Aydoulka slipota. [21a]

Offertniki.

Htretimenu menio inu prauio, De ta Zhlouik premore vletim shiuotu to Poftauo Boshyo popolnema ohraniti, dershati inu dopernefti. Item, On nishter ne veido, ne vuzhe inu ne prauio, koku ima inu more en Zhlouik, skufi ta Euangeli inu S. Duha, druguzh royen biti.

LETIMV PAPESHNIKOVIMV NAVVKV SVB *per, My utih nashih Cerquah imamo prau rifnizhni inu stonouitni Nauuk.*

*Celi Odpufzig
no bo od Buga
is Milofiti ja uolo
Cristufa dan.*

NErpoprei, vtih nashih Cerquah fe lipu, zhiftu inu fastopnu is tiga S. Pyfma vuzhi inu prau, De nom tu Odpufzhane tih Grehou, guishnu inu gotouu, pres vliga nashiga dobriga diana inu faslushena, Samuzh is Gnade inu Mylofti Boshye, fa volo nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, ie danu inu shenkanu. Inu tu ie enu guishnu Malykouane, kadar fe taku vupane na laftnu diane, inu na ta zhloueska della poftau, Inu shnimi fe hozhe ta Boshy ftrashni velik ferd vtolashiti &c. Inu vtih nashih Cerquah fe vuzhi, De ta Zhlouik nei Prauizhin fa volo tih dobrih Dell, aku glih vti Veri, vtim Druguzh royftuu fo fturiena, Temuzh le fa volo Iefufa Criftufa skufi to vero.

*Verni ne zbiulaio
na Boshy Oblubi,
Veruio terdnu
timu Euangelii
inu de fo Vmilofiti
Boshy.*

Hdrugimu, vtih nashih Cerquah fe vuzhi, De ty verni nemaio na Gnadi, milofiti Boshy inu na tim Ifuelyzhanu zbiulati, Temuzh letu imao veiditi inu fa guishnu dershati, De ty Ludi, kateri vtih velikih smertnih Grehih, kir fo fubper nih veyft, shiuo inu prebiuaio, Inu ne veruio Viefufa, De ty ifti fo vtim Boshym ferdu, Inu aku fe ne preoberno, prau Pokure ne deio, pridu vto vezhno Peklensko ftraifingo, Inu oni tudi na tim fueitu, bodo [21b] fto telefno ftraifingo, koker fto slipoto inu fdrugimi nadlugami, ftraifani. Ampag timu fubper inu nafai vfi ty, kir ta ftrah vnih vifty inu vferci,

prav tako, kakor so farizeji menili, da s svojimi daritvami zaslužijo pri Bogu odpuščanje grehov in nebesa.

Drugič, papežniki pravijo, da morajo ljudje, ker ne vedo, ali so storili v svojem življenju toliko dobrega, da bi si s svojimi dobrimi deli zaslužili nebesa, vedno in kar naprej dvomiti, ali imajo odpuščanje grehov in ali so v Božji milosti in ali so Bogu všeč. Ta neprestani dvom je prava poganska slepota.

*Tisti, ki ne verujejo
v Božje obljube.*

Tretjič, menijo in pravijo, da zmore človek v tem življenju popolnoma ohraniti Božjo postavbo, se je držati in jo uresničiti. *Item*⁴⁶ ti nič ne vedo, ne uče in ne pravijo, kako mora in more biti človek v drugo rojen po evangeliju in Svetem Duhu.

Darovalci.

ZOPER NAUK PAPEŽNIKOV PA IMAMO *v naših cerkvah pravi, resnični in stanovitni nauk*

Najprej, v naših cerkvah se lepo, čisto in razumljivo poučuje in govori iz Svetega pisma, da nam je odpuščanje grehov dano in podarjeno zanesljivo in gotovo brez vsakega našega dobrega dejanja in zasluženja, samo iz Božje milosti in usmiljenja, zavoljo našega Gospoda Jezusa Kristusa. Brez dvoma pa je malikovanje, kadar se upanje postavi na lastno dejanje in na človeška dela in ko se hoče z njimi potolažiti strašno in veliko Božjo jezo itd. In v naših cerkvah se poučuje, da človek ni opravičen⁴⁷ zavoljo dobrih del, tudi če so storjena v veri, v drugem rojstvu, temveč zavoljo Jezusa Kristusa po veri.

*Odpuščanje nam
bo dano od Boga
iz milosti, zavoljo
Kristusa.*

Drugič, v naših cerkvah se poučuje, naj verni ne dvomijo v Božjo milost in usmiljenje in v zveličanje, ampak naj vedo in se tega zagotovo držijo, da so ljudje, ki živijo in bivajo v velikih smrtnih grehih, ki so zoper njihovo vest, in ne verujejo v Jezusa, v Božji jezi, in če se ne spreobrnejo, ne delajo prave pokore, pridejo v večno peklensko kazen in bodo tudi na tem svetu kaznovani s telesno kaznijo, na primer s slepoto in drugimi nadlogami. A nasprotno od tega naj vsi ti, ki čutijo v svoji vesti in srcu strah

*Verni ne dvomijo
v Božjo obljubo,
trdno verujejo v
evangelij in da so v
Božji milosti.*

⁴⁶ Lat. 'enako', 'prav tako', 'tudi'.

⁴⁷ Db. pravičen.

pred Boshym ferdom pozhuto, inu fe fcelim fercem³⁰ Hbugi oberno, prauo Pokuro dcio, shele, pegeruio Boshyc Milofci, Ty ifti nemaio kratku zbiulati, Temuzh cilu inu terdnu verouati, De Bug nim hozhe guishnu nih Grehe odpufititi, le is nega velike Gnade inu Milofci, fabfton, fa volo Iefufa Criftufa. Inu imαιο vshe naprei vty m Boshym ftrahu, vti veri gori iemati inu rafti, inu vti h Grehi h, kir fo fubper to veyft, nekar vezh prebiuati. Inu ty Preoberneni, kir fo to prauo Pokuro diali, imαιο terdnu verouati, De fo Vboshy Gnadi. De dopado Gofpudi Bogu, fa volo Iefufa Criftufa, aku fo glih shibki vti veri, inu cilu popolnoma vfiga ne fture, kar bi imeili fturiti.

*Verni imαιο utim
shiuotu dofii
pomancana, molio
Odpufiti nom
nashe dolge.*

Htretimu vti h nashih Cerquah fe vuzhi, De ta Zhlouik na tim fueitu, dotle ie vletim shiuotu, ne premore tih Boshyh Poftau inu Sapuuid popolnoma dershati inu dopernefti. Inu aku glih ta Zhlouik tu vunane poshtene inu to vunano brumo inu prauizo pred ludmi nakuliku premore dershati, Taku on vfai pres tiga Euangelia, inu pres Synu Boshyga, inu pres S. Duha leta dobra Della, koker ta prau i Boshy ftrah, to prauo vero, tu prauu cilu feuupane na Buga, tu klyzane na Buga inu Molene, to prauo lubefan pruti Bogu ne premore fazheti, Temuzh taka fazheta Pokorfzhina gre ftuprou po tim Druguzh roystuu. Inu aku glih po tim Druguzh royftuum taka Pokorfzhina inu dobra Della bodo fazheta, Taku ie vfai velika shibkota, inu mnogeteri Grehi fo vtim Zhloueku. Inu ta nasha dobra Della fo she delezh, od tiga popolnena [22a] te Poftaue inu dokonane tih Boshyh Sapuuid.

IE LI TA PAPESHKI VVK PROV, DE EN
*Zhlouik ima pred inu pred na zbiuli oftati, Ima li
on Odpufzhane tih Grehou, Aku on Bogu
dopade oli nekar?*

ODGVVOR.

*Kateri na Boshyh
Oblubah inu
perfegab zbiula,
Ta Boga ftaiui na
lashe.*

TA Papeshki vuk, De ty Kerfzheniki na nih Ifuelyzhanu imαιο zbiulati, ie ena groffouita Aydouska slipota. Obt u ie potreba od letiga zbiulane te ludi zheftu inu prou poduuzhiti, Potehmal ta Papesh inu ty Schoffi na tim Conciliu Vtrienti, vmei druge nih falsh Article inu Poftaue, fo tudi leta poftauili, De ta Zhlouik ima pred inu

³⁰ V izvodu V črka c ni odtisnjena.

pred Božjo jezo in se s celim srcem obrnejo k Bogu, delajo pravo pokoro, želijo in prosijo za Božje usmiljenje, niti malo ne dvomijo, temveč scela in trdno verujejo, da jim bo Bog zanesljivo odpustil njihove grehe le iz svoje velike milosti in usmiljenja, zastonj, zavoljo Jezusa Kristusa. In naj še naprej napredujejo in rastejo v strahu pred Bogom, v veri, nikakor pa naj ne bivajo več v grehih, ki so zoper vest. In spreobrnjeni, ki so delali pravo pokoro, naj trdno verujejo, da so v Božji milosti, da so Gospodu Bogu vseh zavoljo Jezusa Kristusa, tudi če so šibki v veri in ne storijo popolnoma vsega, kar bi morali storiti.

Tretjič, v naših cerkvah poučujejo, da se človek na tem svetu, dokler živi, ne more povsem držati Božjih postav in zapovedi in jih uresničevati. In tudi če se človek lahko nekoliko drži zunanje poštenosti in pravičnosti pred ljudmi, pa vendar brez evangelija in brez Božjega Sina in brez Svetega Duha ne more začeti delati dobrih del, ne more na primer imeti pravega strahu pred Bogom, prave vere, pravega in celovitega zaupanja v Boga, ne more prav klicati in moliti k Bogu in ne more imeti prave ljubezni do Boga, ampak se tako začeta pokorščina uresniči šele po drugem rojstvu. In čeprav po drugem rojstvu začne s pokorščino in začne delati dobra dela, pa je človek še vedno zelo šibek in poln grehov. In naša dobra dela so še daleč od izpolnjevanja postav in od upoštevanja Božjih zapovedi.

Verni imajo v tem življenju dosti pomanjkljivosti in molijo: »Odpusti nam naše dolge«.

ALI IMA PAPEŠKI NAIK PRAV, DA MORA
človek kar naprej dvomiti, ali so mu
grehi odpuščeni, ali je Bogu
vseh ali ne?

ODGOVOR:

Papeški nauk, da naj kristjani dvomijo v svoje zveličanje, je strašna pograbska slepota. Zato je treba o človeškem dvomljenju pogosto in prav učiti. Papež in škofje so namreč na koncilu v Tridentu⁴⁸ med druge napačne člene in določila uvrstili tudi to, da naj človek neprestano dvomi, ali je Bogu vseh ali ne. In so krivo razlagali odlomek

Kdor dvomi v Božje obljube in prisege, ta Boga postavlja na laž.

⁴⁸ Gl. op. 13.

pred zbiulati, aku on Bogu dopade oli nekar. Inu fo to Perpuuid tiga Salomona beffede, kriuu na nih maningo vlekli, kir ftoy Ecclefiaste 9. fapiffan vtim ftarim Tolmazhenu letaku, Nefcit homo vtrum amore an odio dignus fit, fed omnia in futurū feruantur incerta &c. Katere beffede ne fo prou is ludouskiga Iefika istolmazhene, Temuzh letaku bi fe imeile istolmazhiti: lufti & fapientes, & eorum ferui in manu Dei funt, Et neque dilectionem neque odium cognofcit homo cuiufquam qui coram illo eft, Tu ie tulikain: Ty Prauizhni inu Modri, inu ty kir fo pod nimi fo Vboshyh rokah, oli vfai ta Zhlouik ne fna obeniga, ne lubefni ne fouourashtua, kir ima pred febo. Lete beffede gouore, de oben Zhlouik guishnu ne more veiditi, fo li nemu Ludi periatel oli fouourash, koker tu vfag dan vidimo, de ta fueit ie taku hud, de kadar fe [22b] kei kanimu vfaga dobriga feuupash, ta ifti tebi ner to vegsho nefueifzhino iskashe. Obtū ty Papeshniki fo lete beffede falsh na en kriū faftop preobernili, De nishzhe ne more veiditi ie li Bug nemu periatel oli fouourash, Inu taku Criftufa ftauiō na lashe, kir ie dial. Bug ie taku ta Sueit, tu ie, vfe ludy lubil, de ie on fa nega volo dal fuiga diniga Synu &c. Ioh. 3. Is tiga sledni Zhlouik lahku fpoſna, De Bug tiga Zhloueka lubi, kir ie fa nega volo fuiga lubiga Synu dal vto Smert. Bug ie tudi vfem vernim oblubil, dober inu miloſtiu biti, Bug ie tudi rekal ta Euangeli vfem ludem pridigati, nec Kerszhouati, obhaiati, fteim vfe ludi faguishuie, de ie nim guishnu periatel. Obtū kir na tih Boshyh beffedah, oblubah, Sakramentih zbiula, ta Boga ftaui na lashe.

*Verni morao fami
shnih porodno
Neuero fe sbtritati,
Nib ferze inu
miſſalhti Boshy
beffedi knega
oblubi perloſhiti.*

Obtū mi imamo to uolio Boshyo, pruti nom, nekar is te frezhe oli nefrezhe, is tiga kir nom dobru oli hudu gre, fpoſnati inu foditi, Temuzh is te befsede Boshye. Daidu ie zheftu hudu po nefrezhi shlu, oli on utim nei na Boshy miloſti inu pomuzhi zbiulal, Temuzh ie terdnu Veroual, de Bug ie nemu periatel, ga ne fapufsti uti fmerti. Ieroboamu inu drugim Neuernim Kraleu ie zheftu dobru inu po frezhi shlu, oli oni fa tu nefo dopali Bogu. Natu she pag koker poprei ieft prauim, De ufi lety Ludi, kir utih fmertnik Grehih, kir fo fubper to veiſt prebiuaio, oli kir fo pres te prauē Vere Vcriftufa, ty ifti imao fa rifnizo ueiditi, de fo unemiloſti inu uferdu Boshym. Inu aku fe nepreoberno Hbugi, prauē pokure ne deio, Ty ifti pado inu pridu uta Pekal, uto vezhne shtraifingo. Sakai taku S. Ianſh gouori Ioha. 3. Kateri ne veruie na tiga Synu Boshyga, ta ifti ne bode [23a] uidil tiga lebna, temuzh na nim oftane ta ferd Boshy. Inu S. Paul. 1. Cor. 6. prauī, Ne puſtite fe faſpelati, Oben Curbar, oben kir Bogu prou ne slushi, oben Preshushnik, ne bo tiga Boshyga Kraleuftua erbal. Spet nafai ufi ty kir ta ftrah inu ferd Boshy fubper te nih Grehe unih fercei inu uefty

iz Salomonovih izrekov in ga prilagodili svojemu prepričanju; tam je po starem prevodu zapisano naslednje (Prd 9): »Nescit homo, utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum servantur incerta etc.«⁴⁹ Te besede niso prav prevedene iz judovskega jezika. Prevesti bi jih bilo treba takole: »Iusti et sapientes et eorum servi in manu Dei sunt, et neque dilectionem neque odium cognoscit homo cuiusquam qui coram illo est.« Torej takole: »Pravični in modri in vsi ti, ki so pod njimi, so v Božjih rokah, vendar pa človek ne more predvideti ne ljubezni ne sovraštva nikogar, ki ga ima pred sabo.« Te besede govorijo, da noben človek zagotovo ne more vedeti, ali so mu ljudje prijatelji ali sovražni, kakor vidimo vsak dan, da je ta svet tako hudoben, da ti izkaže največjo nezvestobo ta, ki se mu do konca zaupaš. Zato so papežniki te besede napačno prevedli in narobe razumeli, da nihče ne more vedeti, ali mu je Bog prijatelj ali sovražnik; in tako postavljajo na laž Kristusa, ki je dejal: »Bog je ta svet, to je vse ljudi, tako ljubil, da je zavoljo njega daroval svojega edinega Sina itd.« (Jn 3). Iz tega lahko slednji človek spozna, da Bog človeka ljubi, ko pa je zavoljo njega dal svojega ljubljenega Sina v smrt. Bog je tudi vsem vernim obljubil, da bo dober in usmiljen; Bog je tudi naročil pridigati evangelij vsem ljudem, jih kršćevati, obhajati; s tem zagotavlja vsem ljudem, da jim je zanesljivo prijatelj. Zato ta, ki dvomi v Božje besede, obljube, zakramente, postavlja Boga na laž.

Zato moramo spoznati Božjo voljo glede nas samih, nikakor iz sreče ali nesreče, iz tega, ali nam gre dobro ali slabo, ampak iz Božje besede. Davidu se je pogosto godilo po nesreči, on pa pri tem ni dvomil v Božjo milost in pomoč, temveč je trdno veroval, da je Bog njegov prijatelj, da ga ne bo zapustil v smrti. Jerobeamu⁵⁰ in drugim nevernim kraljem je šlo pogosto dobro in srečno od rok, a ne, ker bi bili všče Bogu. Zato pravim, kakor že prej, da morajo vsi ljudje, ki bivajo v smrtnih grehih, ki so v nasprotju z vestjo, ali ki so brez prave vere v Kristusa, vedeti za resnico, da so v Božji nemilosti in srdu. In če se ne bodo spreobrnili k Bogu, če ne bodo delali prave pokore, bodo padli in šli v pekel, v večno kazen. Kajti tako govori sveti Janez (Jn 3): »Kdor ne veruje v Božjega Sina, ta ne bo videl življenja, temveč nad njim ostane Božji srd.« In sveti Pavel (1 Kor 6) pravi: »Ne pustite se zapeljati, noben nečistnik, nobeden, ki Bogu prav

Vérni se morajo sami boriti s svojo prirojeno nevero, da bi svoje srce in misel prilagodili Božji besedi, njegovim obljubi.

⁴⁹ Lat. 'človek ne ve, ali je vreden ljubezni ali sovraštva, vse je pred njim v prihodnosti.'

⁵⁰ Jerobeam I. je bil izraelski kralj, ki je sezidal svetišči z zlatima teletoma (prim. 1 Krn).

pozhute, inu bi radi Vboshy milofti bili, bi fe radi Hbugi oberbili, inu Pokuro diali. Ty ifti nemaio utim zbiuli oftati, la kratku nemaio zbiulati, Temuzh terdnu inu ftonouitu Verouati. De Gofpud Bug hozhe nim ufe grehe odpuftiti ie Gnade, fabfton, fa volo Iefufa Criftufa. Inu taku ushe naprei utim Boshym ftrahu inu uti Veri imamo gori iemati, rafti, inu utyh Grehih, kir fo fubper to veift, nemaio uezh prebiuati. Inu de taku zbiulane na milofti Boshy inu na Odpufzhanu tih grehou nei prou inu nei Sbugom, pryzhuie nerpoprei ta logerska vera, vkateri mi prauimo. Ieft veruio tu Odpufzhane tih Grehou. Kadar pag tuie ferce prau, Ieft zbiulam, fo li meni ty mui Grehi odpuszheni, taku tuie ferce ie fubper inu fe shtritta fto logersko Vero. Hdrugimu, Te Boshye oblube inu Perfege fo rifnifzhne inu ftonouite, Obt ufi ty, kir takim oblubom Boshym inu Perfegom ne veruio, ty ifti Gofpudi Boga fashpotuio, nega ne hote fpoftati, ne dershati fa Rifnizhniga. Onu ie pag ozhito inu vfem uedeiozh, De Gofpud Bug ie oblubil ufem ludem tu odpufzhane tih Grehou fa volo fuiga Synu, Inu per tim Bug fapoueda, de fe taki nega oblubi ima verouati, Sakai letaku S. Peter gouori. Act. 10. Letimu Iefufu vfi Preroki pryzho daio, de tu Odpuszhanie tih Grehou primo, skufi tu nega Ime vfi ty, kir nanega Veruio. Letu kai ie obluba Boshya [23b] guishna inu gotoua, inu ie vfem ludem ponuiena, inu Bug hozhe kratku od tih ludi imeiti. Inu S. Paul Rom. 4. prau, obtu is te Vere, pres fashushena, de ta obluba guishna inu gotoua oftane. Per tim inu rauen tiga ima tudi ufaki zhluuik, na to Boshyo perfego, ufelei fmisliti inu to ifto preraitati, kir prau Ezechielis 33. Koker fem iest guishnu shiu, Ieft nezho de ta Greshnik umerie, Temuzh de fe preoberne, inu de bo imel ta vezhni leben. Kateri tedai uti pokuri inu utim Preobernenu, ne hozhe taki Boshy oblubi inu perfegi verouati, Ta ifti fashpotuie to vifoko perfego Boshyo, katero nom Bug ozhitu perfeguie, inu on fashpotuie fa nishter dershi ta Boshy Teftament, kateri ie fto Kryo Criftusheuo poterien inu fapezhaten. Letu vfe imamo mi prou refmisliti inu tu nashe ferce, to Vero fubper tu zbiulane terdyti. Sakai onu ie rifniza, da ie inu oftane pred inu pred uletim shiuotu tu zbiulane, trepetane inu ftrashene tudi na tih uelikih Suetnikih inu prauih Kerfzenikih. Oli mi imamo fteim S. Euangeliom terditi to nasho Vero, tu zbiulane premozhi inu odgnati od nas, inu ta prau celi Trosht, inu tu cilu Veffelie na Bugi imeiti. Obt ti verni kir fo fe Hbugi preobernili, to prauo pokuro diali, ty ifti imaio, pred inu pred, veden inu vfele terdnu inu ftonouitnu verouati, de oni Gofpudi Bogu fo lubi, nemu dopado, fa volo Iefufa Criftufa, tar aku fo she glih uti Veri shibki, Koker S. Paul Rom. 5. prau, Kadar fmo

ne služi, noben prešušnik ne bo dedoval Božjega kraljestva. « Nasprotno pa naj vsi, ki čutijo v svojih srcih in vesti Božji strah in srd proti svojim grehom in bi bili radi v Božji milosti, bi se radi spreobrnili k Bogu in delali pokoro, ne ostajajo v dvomih, ti skratka naj ne dvomijo, temveč trdno in stanovitno verujejo, da jim bo Gospod Bog odpustil vse grehe iz milosti, zastonj, zavoljo Jezusa Kristusa. In tako naj še naprej rastejo v Božjem strahu in veri, naj pa ne bivajo več v grehih, ki so v nasprotju z vestjo. Da tako dvomljenje v Božjo milost in odpuščanje grehov ni pravilno in ni z Bogom, najprej izpričuje Apostolska vera, v kateri pravimo: »Verujem v odpuščanje grehov.« Ko pa tvoje srce pravi: »Dvomim, ali so mi moji grehi odpuščeni,« tedaj je tvoje srce v nasprotju z Apostolsko vero in je z njo v sporu.

Drugič: Božje obljube in prisege so resnične in stanovitne, zato vsi, ki ne verujejo v Božje obljube in prisege, zasmehujejo Gospoda Boga, ga nočejo spoznati, ga imeti za resničnega. Očitno pa je in vsem znano, da je Gospod Bog obljubil vsem ljudem odpuščanje grehov zavoljo svojega Sina in pri tem zapovedal, naj njegovi oblubi verjamemo, kajti sveti Peter govori takole (Apd 10): »Vsi preroki pričujejo za Jezusa, da prejmejo odpuščanje grehov po njegovem imenu vsi, ki vanj verujejo.« Tu je Božja obljuba zanesljiva in gotova in je ponujena vsem ljudem, to, skratka, hoče Bog imeti od ljudi. In sveti Pavel (Rim 4) pravi: »Zato je ta obljuba zanesljiva in gotova iz vere, brez zaslužnja.« Pri tem in zaradi tega naj tudi vsak človek vselej misli na Božjo prisego in jo upošteva, kakor pravi Ezekiel (33): »Kakor sem zanesljivo živ, nočem, da grešnik umre, temveč, da se spreobrne in bo imel večno življenje.« Tisti, ki tedaj nočejo verovati v pokori in spreobrnjenju taki Božji oblubi in prisegi, ti zasmehujejo visoko Božjo prisego, ki nam jo Bog jasno prisega, in ti zasmehujejo in dajejo v nič Božji testament, ki je potrjen in zapečaten s Kristusovo krvjo. Vse to moramo prav premisliti in utrditi svoje srce, svojo vero zoper dvom. Kajti res je, da je in ostane vsekoli v telesu dvom, trepetanje in strah tudi pri velikih svetnikih in pri pravih kristjanih. Mi pa moramo z evangelijem utrditi svojo vero, premagati dvom in ga odgnati od sebe in imeti pravo celovito tolažbo in vse veselje v Bogu. Zato morajo verni, ki so se spreobrnili k Bogu, delati pravo pokoro, ves čas, vedno in vselej, trdno in stanovitno verovati, da so Gospodu Bogu ljubi, da so mu všeč zavoljo Jezusa Kristusa, četudi so v veri šibki, kakor pravi sveti Pavel (Rim 5): »Ker smo torej opravičeni⁵¹ iz vere, imamo mir z Bogom po

⁵¹ Db. *postali pravični*.

mi skufi to Vero prauizhni ratali, Taku mi imamo myr per Bugi, skufi nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, skufi kateriga my imamo priftop oli prihod skufi Vero kletei Gnadi, vkateri my ftoimo. Obtú gdi letake Vere inu feupane na [24a] Criftufa nei, vundukai tudi nei obeniga perftopa inu perblishane Hbugi, inu takim ludem ie Bug nemiloftiu. Inu Rom. 1. prauí, Ta Prauizhin bo is te fuie Vere shiu. Inu Eph: 3. Skufi Iefufa fmemo ueffelu ftopiti pred Buga, fteim feupanem, kateru ie fto Vero na nega, Is letih befedi ufaki lahku fapoti, de gdi inu nei take Vere, vndukai tudi nei prauiga klyzane na Buga. Sakai tu ferce bishi pred Bugom, inu taye uti shalofiti, inu nema obeniga vefselia ne Troshta na Bugi. Od tiga S. Paul Ro. 10. gouori, kir prauí, Koku hote na nega klyzati, kadar oni ne Veruio? Inu tu ferce ta veift tudi vti prauih kerfzhenikih inu Vfuetnikih, vfelei misli gouori inu prauí fama febo. Koku iefi hozho verouati, de fem Bogu lub inu nemu dopadé; potehmal iefi she ufebi pozhutim, de fem veliku inu zheftu greshil, inu fem poln hudih lushtou, hudih nefpodobnih miffal, fem naklonen le kufimu hudimu, inu ne Pozhutim ufebi nifter dobriga, inu cilu malu refuizhena? ODGVVOR. Tu nashe Savupane nema ftati na nashi brumi, na nashi zhiftofti oli Suetufti, oli na nashih dobrih dellih, Temuzh na tim famimu Iefufu Criftufu, fa kateriga volo nom ie Bug dober inu miloftiu. Inu letu moramo my skufi ta Euangeli fto Vero pryeti, Koker David utim 130. Psalmi prauí, Muia Dusha zhaka na tiga Gofpudi, Inu po nega befedi iefi vupam. Obtú mi nemamo to oblubo inu beffedo Boshyo fapuftiti, inu drugih Zaihneu inu fnamin iskati. Letu ufe ima fe dobru famerkati, fubper ta kriui fapelaui Papeshki Nauuk, inu fubper ta Concyli Vtrienti, kir prauio, pisheo inu vuzhe, ty Kerfzheniki imaio Zbiulati fo li umilofti Boshy, Inu na nih Ifuelyzhanu. Subper leta [24b] Papeshki vuk, fe mogo ty ludi shee fuegshimi inu obilnimi beffedami is S. Pyfma poduuzhiti. Nim fe more tudi leta Nauuk naprei poftauti.

našem Gospodu Jezusu Kristusu, po katerem imamo po veri dostop ali vstop do milosti, v kateri stojimo.« Zato tam, kjer ni take vere in zaupanja v Kristusa, tudi ni dostopa in približevanja k Bogu in do takih ljudi je Bog neusmiljen. In v pismu Rimljanom (1) pravi: »Pravični bo živel iz svoje vere.« In (Ef 3): »Po Jezusu smemo veselo stopiti pred Boga z zaupanjem, kar pomeni: z vero vanj.« Iz teh besed lahko vsak razume, da tam, kjer take vere ni, tudi ni pravega klicanja k Bogu. Srce namreč beži pred Bogom in tava v žalosti in nima nobenega veselja ne tolažbe v Bogu. O tem govori sveti Pavel (Rim 10), ki pravi: »Kako naj bi klicali k njemu, ko pa ne verujejo?« In srce, vest tudi pri pravih kristjanih in svetnikih vselej misli, govori in pravi sama sebi: »Kako naj verujem, da sem Bogu ljub in sem mu všeč, ko pa v sebi čutim, da sem veliko in pogosto grešil in sem poln zlih poželenj, zlih nespodobnih misli, sem nagnjen le k vsemu hudemu in ne čutim v sebi nič dobrega in prav malo resničnega?«

ODGOVOR: Naše zaupanje naj ne stoji na naši pravičnosti, naši čistosti ali svetosti ali na naših dobrih delih, temveč samo na Jezusu Kristusu, zavoljo katerega nam je Bog dober in usmiljen. In to moramo prejeti po evangeliju z vero, kakor pravi David v 130. psalmu: »Moja duša čaka na Gospoda in po njegovi besedi upam.« Zato ne smemo zapustiti Božje oblube in besede in iskati drugih prikazni in znamenj. Vse to si je treba dobro zapomniti v nasprotju s krivim in zapeljivim papeškim naukom ter koncilom v Tridentu,⁵² kjer pravijo, pišejo in učijo: »Kristjani morajo dvomiti, ali so v Božji milosti in v svoje zveličanje.« Zoper ta papeški nauk lahko ljudi poučimo s še večjimi in številnejšimi besedami iz Svetega pisma. Predstavimo jim lahko tudi naslednji nauk.

⁵² Gl. op. 13.

SAKAI SE MORA LETA BESSEDA, GRA-
tis, *fabſton oli le ſamo Vero homo ifuelizhani, uti*
Pridigi S. Euangelia, ohraniti
inu obdershati?

ODGVVOR.

*Ner ta uegshi
Nauuk inu
Trosht ie tib
Kersheniliou,
kir ueido is tiga
Euangelia de
Bugfabſton is
Onade bozhe
nim odpustiiti nih
Grebe, inu nee
ufeti kſebi uta
Nebesſja.*

SA tiga volo. Sakai leta Troſt ie ner ta uegshi inu potrebnishi Troſht ſufeh ſhlaht nadlugah, kir ie utim Euangeliju refodiuen. Inu leta Troſht ie zheftu ſkufi to beſſedo Gratis, fabſton, tim ludem naprei poſtaulen, Inu ty Preroki ſo ſto beſſedo, Nekar, ta ifti Troſht, Gratis, is ſluſhili. Daudi prau i Pſal. 243. Oben Zhlouk ne bo pred tebo prauizhin. Inu koker tu naſhe ſaſluſhene inu ta naſha dobra Della ſo iſpahnena. Taku ſe mora tu ſaſluſhene inu Spraulane Criſtufouu, timu Boſhymu ferdu ſubper derſhati inu ohraniti. Obt mi zheftu taku gouorimo, De ſa ftyrih rizhi inu vrſhahou volo, ie potreba vtim Kerſzhanſtui to Pridigo tiga Euangelia, ta Gratis, de fabſton, is Gnade, ſa volo Criſtufa, ſmo inu homo Ifuelyzhani obdershati. S. Pyſmom ſpryzhati inu terditi. Nerpoprei ſa tiga volo, De ſe ſteim timu naſhimu Goſpudi Ieſufu Criſtufu, ta nega zhaſt, huala inu Oblaſt, kir ie nemu od nega nebeſhkiga Ozheta dana, inu kir nemu podobnu ſliſhi, da inu perfodi. Potle, De utim ſpoſnanu, ſtrahu inu zagouanu tih naſhih Grehou, imamo en guiſhen ſtonouiten Troſht, Koker ie ta ifti Troſht [25a] nom vtim Euangeliju refodiuen inu naſnane dan. Htretimu, De mi moremo prou iſ ferza, ſprauo Vero, inu ſdobrim terdnim Seuupanem, vtim Imeni inu ſkufi naſhiga Srednika inu Oduetnika Ieſufa, klyzati na Buga, inu nekar ſteim zbiulaskim neſadoſtim vupanem na to naſho ſuetuſt, brumo, inu na naſha dobra Della. Hzheterdimu, De ſe ſteim ta Euangeli od te Poſtaue ozhitu reſlozhi, Sakai ta Poſtaua ne prau i, Gratis, fabſton, is Gnade, ſa volo Criſtufa bo ta Zhlouk Ifuelyzhan, Temuzh prau i, Derſhi, ſturi to Poſtauo cilu inu popolnema, taku boſh ſhiu inu Ifuelyzhan.

ZAKAJ JE TREBA BESEDO *GRATIS*
 'zastonj', 'samo z vero bomo zveličani', ohraniti
 in obdržati v pridigi svetega
 evangelija?

ODGOVOR:

Ker je tolažba, ki je razodeta v evangeliju, največja in najbolj potrebna tolažba v najrazličnejših stiskah. In ta tolažba je ljudem pogosto predstavljena z besedo *gratis* 'zastonj' in preroki so z različnimi nikalnicami razložili isto tolažbo: *gratis*.⁵³ David pravi (Ps 143): »*Noben* človek ni pred tabo pravičen.« In kakor so naše zasluženje in naša dobra dela zavržena, tako se mora Kristusovo zasluženje in sprava držati in obdržati pred Božjo jezo. Zato pogosto govorimo, kako je zaradi štirih reči in razlogov treba v krščanstvu ohraniti pridigo evangelija, ta *gratis*, da smo zastonj, iz milosti, zavoljo Kristusa, prejeli zveličanje in ga bomo ohranili. To moremo izpričati in zatrditi s Svetim pismom. Prvič, ker s tem dajemo in prisojamo našemu Gospodu Jezusu Kristusu slavo, hvalo in oblast, ki mu jo je dal nebeški Oče. Drugič, da imamo v spoznanju, strahu in obupavanju zaradi svojih grehov zanesljivo stanovitno tolažbo, ki nam je razodeta in naznanjena v evangeliju. Tretjič, da lahko kličemo k Bogu prav, iz srca, s pravo vero in z dobrim trdnim zaupanjem po našem sredniku in zagovorniku Jezusu in v njegovem imenu – ne pa z dvomečim nezadostnim upanjem v našo svetost, pravičnost in naša dobra dela. Četrtrič, da se v tem evangeliju jasno loči od postave, kajti postava ne pravi *gratis*, zastonj, iz milosti, zavoljo Kristusa bo človek zveličan, temveč pravi: »Drži se postave in jo izpolnjuj v celoti in popolnoma, tako boš živel in boš zveličan.«

*Največji nauk
 in tolažbo imajo
 tisti kristjani, ki iz
 evangelija vedo, da
 jim bo Bog zastonj,
 iz milosti odpustil
 njihove grebe in
 jih vzel k sebi v
 nebesa.*

⁵³ Mišljen je odlomek Rim 3,28 in njemu podobni.

OD DOBRIH DELL, KAKOVA DOBRA
*della, oli kakoue Boshye slushbe fe imaio
 uuzhiti inu sturiti?*

ODGVVOR.

*Zhloueskimi oli od
 Ludy smisenimi
 Slushbami, fe Bogu
 jabstou slushi.
 Math. 15.*

Leta dobra Della inu lete Boshye slushbe fe imaio delati inu dopernashati, katera so vtih deffetih Sapuuidah fapouedana. Inu te deffet Sapuuidi fe imaio letaku ifloshiti inu fastopiti, koker so te ifte fam Criftus, inu ty logri zheftu islagali. Inu my verni imamo leta Trosht, vletei nashi shibkoti na tim fueitu, De aku fe mi prou Hbugi preobernemo, prauo Pokuro deimo, na Buga Ozheta vtim Imeni Criftufa klyzhemo, inu fa pomuzh profsimo, Taku nom guishnu Bug Ozha inu nega Syn Iefus, tiga S. Duha da, Ta ifti vtim nashim fercei vushge inu gori obudi, ta prau i ftrah Boshy, prauo Vero, tu vefelie na Bugi, lubefan, zhiftoft, vfe dobru, brumo [25b] inu poshtene. Taku inu vtaki vishi fe ta dobra Della fture inu dopernello fto Boshyo pomozhio. Inu ty verni bodo zhudnu na tim fueitu obarouani, skufi Iefufa Criftufa, kateri on te verne fylnu varuie, brani inu ohrani pred teimi Sludiem, Inu obdershi tu fueie mahinu kardelce, kateru mnogeteri nadlugi, vreui, vnefrezhi, vpreganenu, inu fatrenu tih Kraileuftuih veden tyzhi inu prebiua, koker on fam Criftus gouori Iohan. 10. Nishzhe ne bo muih Ouzhiz is muih rok ifderl.

KOKV INV SA ZHES VOLO TA NASHA DO-
*bra Della dopado Bogu? Kadar tukai notri inu
 na nas utim shiuotu, she dofti shibkote inu
 dofti Grehou tizhe inu prebiuaio?*

ODGVVOR.

*Kadar ta zhlouik
 ie Sbugom skufi
 ta Kerfi inu Vero
 Viefufa spraulen
 inu smyrien,
 Natu kar on dei*

TA nasha dobra Della dopado Bogu, skufi to Vero Viefufa Criftufa. Inu letu fe ima isloshiti sleteimi Tryemi Articuli. Nerpoprei sledni verni Zhluouik ima terdnu verouati, De Gospud Bug to nega bogo greshno Perfono, is Gnade, pres vliga nega dobriga diane oli faslushena, Sabstou, fa volo fuiga Synu, ie miloftiuu gori vfel, Inu de ie on taku Prauizhin,

O DOBRIH DELIH: KAKŠNA DOBRA

*dela ali kakšne Božje službe bi morali
učiti in opravljati?*

ODGOVOR:

Delati in opravljati je treba dobra dela in Božje službe, ki so zapovedane v desetih zapovedih. Deset zapovedi moramo razložiti in razumeti, kakor so jih pogosto razlagali sam Kristus in apostoli. In mi verni imamo v svoji šibkosti na tem svetu tolažbo, da če se prav obrnemo k Bogu, delamo pravo pokoro, kličemo k Bogu Očetu v Kristusovem imenu in prosimo za pomoč, potem nam Bog Oče in njegov Sin Jezus zagotovo dá Svetega Duha; ta pa v našem srcu vžge in obudi pravi Božji strah, pravo vero, veselje v Bogu, ljubezen, čistost, vse dobro, pravičnost in poštenje. Tako in na tak način je treba z Božjo pomočjo delati in opravljati dobra dela. In verni bodo na tem svetu čudežno obvarovani po Jezusu Kristusu, ki verne silno varuje, brani in rešuje pred hudičem in ohranja svoje majhno ljudstvo, ki vedno tiči in prebiva v najrazličnejših stiskah, v bedi, nesreči, preganjanju in zatiranju kraljestev, kakor govori Kristus sam (Jn 10): »Nihče ne bo iztrgal mojih ovčic iz mojih rok.«

*S človeškimi ali od
ljudi izmisljenimi
službami zaman
služimo Bogu
(Mt 15).*

KAKO IN ZAVOLJO ČESA SO NAŠA DOBRA

*dela Bogu po volji, če pa je v naši notranjosti
in v našem telesu še toliko
šibkosti in grehov?*

ODGOVOR:

Naša dobra dela so Bogu po volji po veri v Jezusa Kristusa. To pa je treba razložiti v treh členih. Najprej mora vsak veren človek trdno verovati, da je Gospod Bog usmiljeno sprejel njegovo ubogo grešno osebo iz milosti, brez vsakega njenega dobrega dejanja ali zasluženja, zastonj, zavoljo svojega Sina in da je ta tako postal pravičen, to je Bogu

*Če je človek po
krstu in veri v
Jezusa spravljen in
pomirjen z Bogom,
potem je Bogu všeč,
kar dela po Božji*

*po Boshy bešfedi,
aku,³¹ gluh nekar
popolnoma, Taku
tu iſtu dopade
Bogu.*

tu ie, Bogu lub inu perieten ratal inu poſtal, fa volo Ieſufa Criſtufa. Hdrugimu, ima Sledni verni veiditi, ozhitu ſpoſnati, inu is ſerza klagouati inu veden Goſpudi Bogu toſhiti, De noter vnm ſhe doſti Grehou tizhe inu prebiuaio, De ie notri vnm doſti neſaſtopnoſti, neſpodobnih gardih ſhely inu luſhtou, velika lenoba inu nemarnoſt kuſimu dobrimu, [26a] De tu nega ferce ſe Boga prou cilu inu popolnema ne boy, ga ne lubi, ne veruie, na nega ne vupa, koker bi ſe ſpodobilu inu ſmo dolſhni, Koker od tiga S. Ianſh. gouori, 1. Iohan. 1. Aku mi prauimo de nei vnas Greha, taku mi ſami ſebe obnorrimo inu ſapelamo, inu ta Riſniza nei vnas. Htretimu, Ima ſledni verni veiditi, De Goſpud Bug hozhe kratku imeiti od vſakiga Zhloueka, de ſe preoberne Hbugi, Pokuro dei, De fazhne vſhe naprei Bogu pokoren inu volan biti, De vtih ſmertnih Grehih, kir fo ſubper to Veift, vezh ne prebiua, Koker od tiga ta Boshya Perſega pryzhuie, kir ie gouuril, Ezech. 33. Koker ſem ieſt ſhiu, Ieſt nezho de ta Greſhnik vmerie, temuzh de ſe preoberne, inu de bo ſhiu. Tukai ſliſhimo, de Bug hozhe od tiga Greſhnika, hozhe li ſhiu biti, tu Preobernene, to Pokuro imeiti. Inu S. Paul 2. Corin. 5. prau: My bomo preoblizheni, aku nagi ne bomo naideni. Inu leta Boshya prauda zhes te Greſhnike ſtanouita oftane, kir prau: htim Nepreobernenim inu Nepokurnim Greſhnikom. Ne puſtite ſe pregouoriti inu ſapelati, Oben Curbar, Preſhushnik, kir Malykom ſluſhi, Tat, Reſbunik, Pyanez Vnebeſſa ne pride. 1. Cor. 6. Gal. 6. Obtui potreba, de mi terdnu Veruiemo, de htimu vezhnimu Lebnu ie potreba inu mora biti ta Pokura, inu ena volna noua ſerzhna Pokorszhina pruti Bogu inu nega Sapuuidom, Inu de taka nasha neobylna fazheta Pokorszhina, Goſpudi Bogu dopade inu ie perietna, fa volo nashiga Goſpudi Ieſufa Criſtufa, ſkufi to Vero vnega, koker od tiga S. Peter gouori, 2. Pet. 2. Offruite te Duhouske Offre, kir Bogu dopado, ſkufi Ieſufa Criſtufa. Inu letaki ludy kir fo ſe Hbugi preobernili, od dan do dne [26b] vtim Boshym ſtrahu inu vti Veri gori iemlo inu raſto, bodo nim nih Grehi, kir vnih tizhe inu prebiuaio, fa volo te Vere Vieſufa, ſakriueni, Koker Daudid Pfal. 32. gouori: Sueti inu frezhni fo ty, katerim ie nih hudoba inu kriuiua odpuſzhena, inu nih Grehi fo pokriueni.

³¹ Sic.

ljub in prijeten zavoljo Jezusa Kristusa. Drugič mora slednji vernik vedeti, jasno spoznati, iz srca obžalovati in vedno tožiti Gospodu Bogu, da je v njegovi notranjosti še dosti grehov, nerazumnosti, nespodobnih grdih želj in poželenj, veliko lenobe in nemarnosti do vsega dobrega; da se njegovo srce Boga ne boji prav, v celoti in popolnoma, ga ne ljubi, vanj ne veruje, vanj ne upa, kot bi se spodobilo in kot smo dolžni, kakor o tem govori sveti Janez (1 Jn 1): »Če pravimo, da v nas ni greha, tedaj sami sebe varamo in zapeljujemo in v nas ni resnice.« Tretjič mora slednji vernik vedeti, da hoče Gospod Bog, da bi se vsak človek spreobrnil k Bogu, delal pokoro, da bi začel biti Bogu pokoren in vdan ter da ne bi več prebival v smrtnih grehih, ki so v nasprotju z vestjo, kakor o tem pričuje Božja prisega, ki se glasi (Ez 33): »Kakor jaz živim, nočem, da grešnik umrje, temveč da se spreobrne in živi.« Tu slišimo, da hoče Bog od grešnika, če ta hoče živeti, spreobrnjenje in pokoro. In sveti Pavel (2 Kor 5) pravi: »Preoblečeni bomo, če nas ne bodo našli gole.« In Božja pravičnost nad grešniki ostane stanovitna, ko pravi nespreobrnjenim in nepokornim grešnikom: »Ne pustite se pregovoriti in zapeljati; noben nečistnik, prešuštnik, malikovalec, tat, razbojnik, pijanec ne pride v nebesa« (1 Kor 6; Gal 6). Zato je potrebno, da trdno verujemo, da je za večno življenje potrebna in nujna pokora in voljna, nova, srčna pokorščina pred Bogom in njegovimi zapovedmi. In da bo tako naša v začetku majhna pokorščina Bogu po volji in prijetna zavoljo našega Gospoda Jezusa Kristusa po veri vanj, kakor o tem govori sveti Peter (1 Pt 2): »Darujte duhovne žrtve, ki bodo po Jezusu Kristusu všeč Bogu.« In le tistim ljudem, ki so se spreobrnili k Bogu, ki od dneva do dneva pridobivajo na Božjem strahu in veri, bodo njihovi grehi zavoljo vere v Jezusa pokriti, kakor govori David (Ps 32): »Sveti in srečni so ti, ki jim je pregreha in hudobija odpuščena in so jim grehi pokriti.«

*besedi, četudi ni
popolno.*

AKV VTIH SVETNIKIH, TV IE, VTIH
pravih Kerfzhenikih uletim shiuotu.
Grehi oftano?

ODGVVOR.

*Suetniki imajo ia
 odpustiliue Grehe,
 nekar Smertne
 na febi.*

V Tih Suetnikih inu vfeh pravih Kerfzhenikih, dotle fo na letim fueitu, dofti Grehou inu veliku pomancane oftane, koker naklonene oli vola htimu hudimu, velike garde nefpodobne shele inu lushti, shihroft, nefaltopnoft, famuicene, lenoba inu nemarnoft Vboshyh rizheh &c. Oli kadar pag oni fuio volo, fubper to fuio laftno Veift, te Boshye Sapuuidi preftopio inu prelomio, Ty ifty nei fo vezh eni Suetniki, ne prau Kerfzheniki, Sakai oni reshaliuo inu odpahno od febe tiga S. Duha, pado fpet vta Boshy ferd, fo dolshni inu poduersheni tei Vezhni shtraifingi. Inu aku fe nekar fpet Hbugi ne preoberno, taku oni oftano pod teim vezhnim Serdom Boshym, koker Saul, inu veliku ftu taushent Ludi fpet is te Gnade Boshye, skufi nih laftno dobro volo, pado: Vtih iftih potle ta Sludi fylnu regira, inu Gofpoduie, koker od tiga Criftus fam vti Perglihi, Math. 12. gouori: Od te pozhishzhene hyshe, kir ie prafna ftala, tu ie, fe Boga nei bala, fe nei Grehou varouala, vto fo bili veliku vezh inu [27a] husheuih Hudizheu prishli, koker fo vni poprei bili. Ena taka Hysha is Boshyga Templa enu Hudizheuu gnefdu, rata. Inu zhes no fe Bug fylnu ferdi, Sakai vni hushe, koker ie poprei bilu, rata. 2. Pet. 2. Leta reslotik vmei teimi Grehi, kir fe ftare fubper to Veift, Inu kir vfi ludi po Naturi na febi imajo, imajo vfi ludy veiditi inu dobru famerkati, Koker ti Porodni Grehi inu ta nasha shibkota, kir ne moremo cilu biti pres Grehou, inu popolnema tih Boshyh Sapuuidi ne dershimo, fo tudi veliki Grehi, Oli vlai ie en velik reslotik, Inter peccatum regnans & non regnans. Vmei teimi Grehi kir vnas kraluio, inu kir ne kraluio. Vmei letimi Grehi, kir fo fubper to Veift, inu fubper S. Duha, Inu vmei teimi Grehi pres katerih ne moremo biti, Sa katerih volo fo vfemi Suetniki mi veden molymo. Odpufti nom nashe dolge. Math. 6. Pfalm. 130. 143.

ALI IMAJO V TEM ŽIVLJENJU GREHE

*tudi svetniki, to je pravi
kristjani?*

ODGOVOR:

Svetniki in vsi pravi kristjani imajo, dokler so na tem svetu, dosti grehov in veliko pomanjkljivosti, kot so na primer nagnjenost ali volja do zlega, velike, grde, nespodobne želje in poželenja, brezskrbnost, nerazumnost, zamujanje, lenoba in nemarnost v Božjih rečeh itd. A če prestopijo in prelomijo svojo voljo zoper svojo lastno vest, Božje zapovedi, niso več svetniki ne pravi kristjani, saj žalijo in zavračajo Svetega Duha, spet padejo v Božjo jezo, so krivi in podvrženi večni kazni. In če se znova ne obrnejo k Bogu, tedaj ostanejo pod večno Božjo jezo, kakor so Savel⁵⁴ in več sto tisoč ljudi znova padli iz Božje milosti po svoji lastni volji. V teh potem z veliko močjo vlada in gospoduje hudič, kakor govori Kristus (Mt 12) v priliki o počiščeni hiši, ki je stala prazna, to je, se ni bala Boga, se ni varovala grehov: vanjo je prišlo še več še hujših hudičev, kakor so bili oni prej. Taka hiša postane iz Božjega templja hudičevo gnezdo. In nad njo se Bog silno jezi, kajti v njej postane hujše, kakor je bilo prej (2 Pt 2). Razliko med grehi, ki so storjeni zoper vest, in grehi, ki jih imajo vsi ljudje po naravi, naj vsi ljudje dobro poznajo in si jo zapomnijo. Poleg izvirnega greha in naše šibkosti, da ne moremo biti povsem brez grehov in se ne držimo popolnoma Božjih zapovedi, so namreč tudi veliki grehi, a obstaja velika razlika *inter peccatum regnans et non regnans*, med grehi, ki kraljujejo v nas, in grehi, ki v nas ne kraljujejo. Med grehi, ki so zoper vest in zoper Svetega Duha, in med grehi, brez katerih ne moremo biti, zavoljo katerih z vsemi svetniki vedno molimo: »Odpusti nam naše dolge« (Mt 6; Ps 130; Ps 143).

Svetniki imajo grehe, vendar odpustljive in ne smrtnih.

⁵⁴ Ker je Savel zavrgel Božjo besedo in zapovedi, mu je Bog odvzel kraljevanje nad Izraelom (1 Sam 13,13–14; 15,23).

OD TIH SACRAMENTOV, OD *tiga S. Kerfta.*

*Nuz oli prid tiga
S. Kerfta Inu kai
pomeni.*

KAI ie tu, kir fe prau, leſt tebe Kerftim utim Imeni tige Ozheta, Synu inu S. Duha?

ODGVVOR. Ieſt, prau, ta Sluſhabnik te Cerque, tebe Kerftim, inu klyzhem zhes te, tige prauiga Boga, kateri ie ta vezhni Ozha nashiga Goſpudi Ieſufa Criſtufa, inu ta nega vezhni Syn, inu ta vezhni S. Duh. Inu ieſt tukai pryzhuicem, de leta prau, vezhni Bug, tebe gori vſame vto ſuio Gnado inu miloſt, Inu tebi odpuſti vſe tuie Grehe ſa volo ſuiga Synu. Inu on tukai tebe ſleteim Kerftom omnye inu obperre, hkanimu pomenenu, De ſo ty tui grehi ſto kryo Criſtufeuo is tebe cilu doli iſprani, [27b] inu de on tukai tebe ſteim S. Duhom kani noui inu vezhni Prauci, ſuetuſti, inu htimu vezhnimu lebnu inu iſuelizhanu hozhe poſuetiti. Letu vſe bo tebi, kir fe Kerftiſh od tige prauiga Boga vti S. Troyci miloſtiuu inu guishnu oblublenu. Inu lete iſrinizhni Boſhy oblubi ti imash terdnu verouati, vtaki oblubi tige prauiga Boga ſpoſnati, na nega vſeh tuih nadlugah klyzati, zheſtiti, hualiti, grehou varouati, inu od vſeh drugih falſh Ver, Boſhyh ſluſhbi inu malykouane, ſe lozhiti. Leta ſaſtop od S. Kerfta ſe ima tim ludem zheſtu naprei klaſti inu iſloſhiti, de is tige Kerfta prau, vuk inu Troſht uſelei mogo vſeti inu imeiti.

AKV SE TY MLADI OTROZHIZHI TV- *di imaio Kerſtiti?*

ODGVVOR.

*Otrokom ie Bug
ſuio Miloſt tudi
oblubil, Criſtus
ueſy kſebi neſti,
Obtu ſe imaio
kerſz bouati.*

IA Ty Mladi Otrozhizhi ſe imaio Kerſtiti. Sakai tu ie guishnu inu riſniza, de ta Boſhya Obluba od nega Gnade, odpufzhanie tih Grehou, od S. Duha, od tige uezhniga lebna inu iſueſlyzhane, tudi tim mladim Otrozhizhem ſliſhi inu priſtoy. Koker ſam Criſtus htim Otrozhizhem gouori. Mar. 10. Tacih ie tu Nebeshku Kraleuſtuu, Inu Math. 18. Muiga Ozheta Nebeshkiga vola nei, de bi edan is letih ner manſhih Otruzhizh konez vſel. Inu letu ie Criſtus guishnu od tih mladih Otrozhizh kir ſo tei Cerqui poduerſheni, inu kir ſo Hcriſtufu perneſſeni, gouuril. Sakai iſuuna is Cerque pres Criſtufa,

O ZAKRAMENTIH, O

svetem krstu

Kaj je to, ko rečemo: »Krstim te v imenu Očeta, Sina in Svetega Duha?«

*Korist ali prid
svetega krsta; kaj
je krst.*

ODGOVOR: Jaz, pravi služabnik Cerkve, te krstim in kličem čez te, pravega Boga, ki je večni Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa, ta pa njegov večni Sin in večni Sveti Duh. In tu pričujem, da te pravi večni Bog sprejme v svojo milost in usmiljenje in ti odpusti vse tvoje grehe zavoljo svojega Sina. In On te s krstom umije in opere, tako da so tvoji grehi v celoti oprani s Kristusovo krvjo in da te s Svetim Duhom posveti v novo in večno pravičnost, svetost in večno življenje in zveličanje. Vse to je tebi, ki se krstiš, milostno in zagotovo obljubil pravi Bog v Sveti Trojici. In tej resnični Božji obljubi moraš trdno verjeti, v taki obljubi spoznati pravega Boga, k njemu klicati v vseh svojih nadlogah, ga slaviti, hvaliti, se varovati grehov in se ločiti od vseh drugih nepravih ver, obredov in malikovanja. To razumevanje svetega krsta je treba ljudem pogosto kazati in razlagati, da bodo lahko iz krsta pridobili in vselej imeli pravi nauk in tolažbo.

ALI NAJ SE KRŠČUJEJO TUDI

majhni otroci?

ODGOVOR:

Da, majhni otroci naj se krščujejo. Kajti zanesljivo in resnično je, da se Božja obljuba njegove milosti, odpuščanja grehov, Svetega Duha, večnega življenja in zveličanja nanaša tudi nanje. Kristus sam govori otrokom (Mr 10): »Takih je nebeško kraljestvo«; in (Mt 18): »Moj nebeški Oče ne želi, da bi bil pogubljen en sam izmed teh najmanjših otrok.« Pri tem je Kristus zanesljivo mislil mlade otroke, ki pripadajo Cerkvi in ki jih prinesemo h Kristusu. Kajti zunaj Cerkve, brez Kristusa, ni zveličanja. Zato je nadvse potrebno krščeovati otroke, jih prinašati h

*Bog je tudi
otrokom obljubil
svoje usmiljenje.
Kristus naroka,
naj mu prinašajo
otroke, zato jih je
treba krščeovati.*

nei Ifuelyzhane. Obtu ie velika potreba. De fe ty Otrozhizhi imao Kerftiti, nee Hcriftufu nefiti, inu nemu naprei [28a] poftauti, fa nee profsiti, inu is nih vude te Cerque fcuriti, inu hti Cerqui perdrushiti. Inu leta Trosht, od tiga Kerfta tih Otrozhizh, imao ty ludi dobro famerkati, per tim faftopiti inu veiditi, inu Gofpudi Boga vifoku fahualiti, de ty nih Kershzhene Otroci fo te praue Cerque vudi inu touarishi ratali, Inu de fo Vboshy Gnadi, de bodo od Buga uarouani inu ohraneni htimu vezhnimu lebnu.

*Otroci imao
Tero;³² koker io
faftopnofi, nai fi fe
na nih ne uidi.*

Kir pag ty neuuzheni Hudizheui Bidertauffary upyo inu fubper nas po kotih gouore, Ty Otrozhizhi nishter ne ueido, ne faftopio, inu nemaio Vere, Obtu nim ta Kerft nishter ne nuza. &c. Pruti takimu nih gouorienu, Imamo mi lete beffede Criftufeye terdnu dershati, kir ie dial, Pufcite te Otrozhizhe kmeni priti, fakai tacih ie tu kraleuftuu nebesku. Inu tu ie guishnu inu rifniza, De nishzhe ne bo en Erbizh tiga Nebeshkiga kraleuftua, famuzh fa volo inu skufi Criftufa, inu skufi S. Duha. loh. 3. Ta beffeda Nebesku kraleuftuu, fe ima tukai faftopiti, Tu odpuszane tih Grehou, ta fuetuft inu prauiza, ta S. Duh inu ta Erbfzhina tiga vezhniga Ifuelyzhana. Obtu ie guishnu inu gotouu, de nash Gofpud Iefus Criftus daie utim Kerftu tim otrozhizhem tiga S. Duha, ta ifti unih rouna, regira inu opraula po nih meri inu potrebi.

OD TE VEZHERIE CRIS- *tufeye.*

KAI fe vti Vezhery nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa vunkai dili inu Kiemle? OGDVVOR. Tu prauu Tellu inu ta praua Kry nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa. [28b] Inu Iefus ie letu Dilene inu lemlene gori poftauil, de on fteim pryzhuie, de ie rifnizhnu inu ftonouitu vpryzho per nas, inu noter vnas hozhe biti inu per tih Preobernenih inu pokurnih prebiuati, nim tu nega blagu podiliti, Inu vnih biti mozhan, hozhe tu fuie vnih oprauti, koker on loh. 25. gouori, Ofanite vi vmeni, iest hozho vuas.

³² Corr. Vero.

Kristusu in jih postavljati predenj, prositi zanje ter iz njih narediti ude Cerkve in jih Cerkvi pridružiti. In tolažbo, ki jo dobimo pri krstu otrok, naj si ljudje dobro zapomnijo, pri tem pa razumejo in vedo, se Gospodu Bogu globoko zahvalijo, da so njihovi krščeni otroci postali udje in tovariši prave Cerkve in da so v Božji milosti, da jih bo Bog varoval in rešil v večno življenje.

Ker pa nepoučeni hudičevi prekrščevalci⁵⁶ vpijejo in nas po kotih obrekujejo: »Otroci nič ne vedo, ne razumejo in nimajo vere, zato jim krst nič ne koristi itd.«, se moramo ob takem govorjenju trdno držati naslednjih Kristusovih besed: »Pustite otroke, naj prihajajo k meni, kajti takih je nebeško kraljestvo.«⁵⁷ In zanesljivo in resnično je, da nihče ne bo dedič nebeškega kraljestva, razen zaradi Kristusa in po Svetem Duhu (Jn 3). Besedo nebeško kraljestvo je tu treba razumeti kot 'odpuščanje grehov, svetost in pravičnost, Sveti Duh in dediščina večnega zveličanja'. Zato je zanesljivo in gotovo, da naš Gospod Jezus Kristus daje v krstu otrokom Svetega Duha, da v njih deluje, jih vodi in upravlja po njihovi meri in potrebi.

Otroci imajo vero, kakor jim jo dopušča razumevanje;⁵⁵ tudi če se to na njih ne vidi.

O KRISTUSOVI *večerji*

Kaj se deli in jemlje pri večerji našega Gospoda Jezusa Kristusa? **KODGOVOR:** Pravo telo in prava kri našega Gospoda Jezusa Kristusa. In Jezus je to deljenje in jemanje postavil, da bi s tem pričeval, kako je resnično in stanovitno pri nas in kako bo bival v nas ter v spreobrnjenih in spokorjenih, jim podeljeval svoje bogastvo in bo v njih močan; v njih želi opraviti svoje, kakor govori (Jn 15): »Ostanite v meni in jaz bom ostal v vas.«

⁵⁵ Izvirnik je zaradi napake pri stavljenju nejasen, opomba pa je izvirna Trubarjeva.

⁵⁶ Anabaptisti (pri Trubarju: *bidertaverji*) so bili pripadniki ponovnega krščenja (priznavali so le krst odraslih) in radikalnih verskih ter družbenih sprememb.

⁵⁷ Mr 10,14.

SAKAI INV SZHEMV SE IMA TV

*Tellu Criftuseuu, inu ta nega Kry,
diliti int³³ iemati?*

ODGVVOR.

*Ta Vezherya
Criftuseua ufakiga
fufeb faguishuie,
de Criftus ie nemu
guishnu dobil
Boshio Milofti inu
ta Nebessa*

SA volo tiga poteriena te Vere, vtih kir prauo pokuro deio, inu fe Sprou obero Hbugi. Sakai ta Vezhni Syn Boshy, ta pred inu pred sbyra febi eno Cerkou, skuli to vunano Pridigo tiga Euangelia, inu skuli te Sacramente, skuli ta uidezha fnamina, katerafo³⁴ vti Boshy befsedi fapopadena inu od Criftufa famiga gori poftaulena, Pertim on fam tudi tu fuie oprau. Inu potehmal ta Boshia Obluba, ie ena taka beffeda Boshya, vkateri Bug ufem ludem kir fe preoberno, Pokuro deio inu veruio, to fuio Gnado ponuie, inu ftau naprei, Htaki fui Boshy ponuieni Gnadi, ie Bug te Sacramete, ta uidezha vunana fnamina perdial inu perlushil, katera fnamina nas faguishuio inu fo pryzhe, de take Boshie oblube inu gnade en vfaki fufeb, kir Suero te Sacramente iemle, ie dileschin. Obtut Sacramenti, fo pryzhe te Boshye oblube od te gnade, inu de fmo dileschni te Boshie oblube inu nom ponuiene inu naprei poftaulene gnade inu milofti. De [29a] Criftus Iefus nash Gofpud ie taku dilene inu iemlene tih Sacramentou gori poftauil, de nas imaio opomeniti inu faguishati od vfiga Nouiga Testamenta. Obtut on prau, Letu ie ta kry, tiga Nouiga Testamenta. Ta noui Testament pag, ie ta Punt inu Naredba, kateri ie fto Criftuseuo kryo dobyt inu poterien, De nom bo tu Obpufzhane tih Grehou, ta Gnada, ta vezhni leben, ta vezhna prauiza inu Suetuft oblublana, shenkana inu dana. Od letiga nebeskhiga vfiga blaga, nas tu dilene iemlene tiga Telleffa Criftuseuiga, inu nega kry pertei³⁵ nega Vezhery, fumni inu nom pridiguie. Inu potehmal ie od famiga Criftufa nom porrozhenou inu fapouedanou, de en vfaki fufeb fa fe ima te Sacramente iemati, Steim Criftus daie vfem nafnane inu pryzhuie, de ta Gmain oblublana gnada vfakimu fufeb bo guishnu dana inu shenkana, Inu de en vfaki take Gnade inu dobrute Boshye bo dileschin. Stakim refmishlenem inu ftako Vero, fe imaio od vfakiga prauiga Kerfzhnika, ty Sacramenti diliti, iemati inu pryeti, Obtut oben nema tih Sacramentou

³³ Corr. *inu*.

³⁴ Corr. *katera fo*.

³⁵ Sic.

ZAKAJ IN ČEMU JE TREBA DELITI *in prejemati Kristusovo telo in njegovo kri?*

ODGOVOR:

Da potrdimo vero v teh, ki delajo pravo pokoro in se prav obračajo k Bogu. Večni Božji Sin namreč neprestano zbira k sebi Cerkev po zunanji pridigi evangelija in po zakramentih,⁵⁸ po vidnih znamenjih, ki sta zaobsežena v Božji besedi in ki ju je postavil Kristus sam; pri tem pa tudi on sam opravi svoje. In ker je Božja obljuba Božja beseda, v kateri Bog vsem ljudem, ki se spreobrnejo, delajo pokoro in verujejo, ponuja svojo milost in jo postavlja pred nas, ji je Bog kot svoji ponujeni Božji milosti dodal in priložil zakramente, vidna zunanja znamenja, ki nam zagotavljajo in pričujejo, da je vsakdo, ki jih prejema z vero, deležen Božje obljube in milosti. Zato so zakramenti priče Božje obljube milosti in tega, da smo deležni Božje obljube in ponujene in predstavljene nam milosti in usmiljenja; da je Jezus Kristus, naš Gospod, postavil takšno podeljevanje in prejemanje zakramentov, da bi nas spominjali na novo zavezo in bi nam jo zagotavljali. Zato pravi: »To je kri nove zaveze,« nova zaveza pa je prisega in ukaz, ki je izdan in potrjen s Kristusovo krvjo: da nam je obljubljeno, podarjeno in dano odpuščanje grehov, milost, večno življenje, večna pravičnost in svetost. Na to nebeško bogastvo nas spominja in opominja deljenje in jemanje Kristusovega telesa in njegove krvi pri njegovi večerji. In potem nam je sam Kristus naročil in zapovedal, naj jemlje zakramente vsak izmed nas. S tem nam Kristus sporoča in pričuje, da bo milost, ki jo je obljubil vsem na splošno, zagotovo dana in podarjena vsakemu posebej in da je bo vsakdo deležen. S takim razmišljanjem in s tako vero mora vsak pravi kristjan deliti, jemati in prejemati zakramente,

*Kristusova večerja
vsakemu posebej
zagotavlja, da
mu je Kristus
zagotovo pridobil
Božjo milost in
nebesa.*

⁵⁸ Gl. opombo 1. Tu govori Trubar le o zakramentu Kristusove večerje, ki je dvojen (telo in kri), prejema pa se lahko spet v množini. Zato smo bili v zadregi, ali prevajati primere z dvojino ali množino.

pryeti, famuzh on fe ie poprei prou Hbugi preobernil, prauo pokuro dial, inu tih Grehou, kir fo subper to veift ifuabil. Sakai en zhlouik, kir pokure ne dei, ta per tih Sacramentih, obeniga Troshta ne prime, inu ne fastopi, fzhemu fo ty Sacramenti od Criftufa gori poftauleni. Kateri pag fe Hbugi preoberne, inu Troshta per Criftufu ishzhе, Ta isti ima hti Vezhery Criftuseui stopiti, Inu per tim refmisliti inu terdnu Verouati, de nekar le drugim temuzh nemu famimu tu odpufzhane tih Grehou inu ta Gnada bo dana, Nekar fa volo nega faslushena oli diana, Temuzh fa famiga Criftufa volo, kateri ie ta veliki ferd Boshy vtolashil. [29b] Inu tukai fto nega vezherio pryzhue inu nas faguishuie, de fmo nega vudi, inu shnega kryo ozhifzhени inu obrani. Na leta Trosht, inu po iemlenu tih Sakramentou, ima poyti inu biti enu ferzhnu vefelu fahualene, Molytua, Proshna fa nas, fa vse Kerszhenike, fa Gofposzhieno &c.

OD TIGA KRIVIGA ISPAZHENIGA

Papeshouiga Nuza inu iemlena tih Sakramentou.

*Shtyri veliki Grehi
Vpapeshouih
Mashab tizhe.*

NErpoprei, Ty Papeshniki neruezh nih Fary kriuu deio inu groffouitu greshio, kir nih veliku te Sacramente, to vezherio Criftuseuo, le po nauadi, pres vse Andohti, pres Pokure, inu kir vozhitih velikih Smertnih Grehih ftoye, iemlo, inu Hboshy Myfi perftopio. Od letih S. Paul gouori, de fo dolshni na tim Telleffu inu kry Criftuseui, inu de bodo grofsouitu na Dushi inu na Telleffu shtraifani. Hdrugimu ty Papeshniki deio kriuu, kir tiga celiga Sacramenta, te kry, vfem ne dado. Htretimu kir prauio, de ftakim iemlenem oli dianem inu Mashouanem, fe faslushi odpuszhanе tih grehou, inu nishter ne prauio od pokure, ne od vere. Hzhertertimu, kir fo to Vezherio Criftuseuo preobernili inu is pazhili, de no faperio, Offruio, okuli nofsio, molio, fa denarie inu fa druge rizhi daio inu prodaio. Sakai ty Sacramenti fa nemaio kobeni drugi rizhy nuzati, ne iemati, Samuzh htimu, hkatterimu fo od Criftufa poftauleni. Nu Criftus fam prau, vlamite, Icite, ne prau Offruite, faperyte, nofsite okuli. [30a]

zato jih nihče ne sme prejemati, če se prej ni prav spreobrnil k Bogu, delal pokore in priznal grehov, ki so zoper vest. Zakaj človek, ki ne dela pokore, z zakramentom ne prejme nobene tolažbe in ne razume, čemu je Kristus zakramente sploh postavil. Tisti pa, ki se spreobrnejo k Bogu in iščejo tolažbo pri Kristusu, naj pristopijo h Kristusovi večerji in pri tem premišlujejo in trdno verujejo, da bodo dobili odpuščanje grehov in milost samo oni in noben drug – in to ne zavoljo svojih zaslug ali dejanj, temveč zavoljo samega Kristusa, ki je potolažil veliko Božjo jezo in ki s svojo večerjo pričuje in nam zagotavlja, da smo njegovi udje in da smo očiščeni in oprani z njegovo krvjo. Tej veliki tolažbi naj po jemanju obeh zakramentov⁵⁹ sledi srčno, veselo zahvaljevanje, molitev, prošnja za nas, za vse kristjane, za gosposko itd.

O NAPAČNI IN IZKRIVLJENI

papeški rabi in prejemanju zakramentov

Najprej, papežniki, predvsem njihovi župniki, delajo napak in strašno grešijo, ker jih veliko prejema zakramente, Kristusovo večerjo, le iz navade, brez vsake poglobitve, brez pokore, in ko je očitno, da tičijo v očitnih, velikih grehah in takšni pristopajo k Božji mizi. O takšnih govori sveti Pavel, da so krivi na Kristusovem telesu in krvi in da bodo strašno kaznovani na duši in telesu. Drugič, ravnaajo papežniki narobe, ker ne dajejo vsem zakramenta v celoti: ne dajejo krvi. Tretjič, ker pravijo, da se s takim prejemanjem ali podeljevanjem in maševanjem zasluži odpuščanje grehov, nič pa ne govorijo o pokori ne o veri. Četrtič, ker so Kristusovo večerjo sprevrgli in izkrivili, da jo zapirajo, darujejo, nosijo naokoli, jo molijo, delijo in prodajajo za denar in druge reči. Zakramentov namreč ni dovoljeno uporabljati in jih jemati za noben drug namen, ampak le za ta, ki ga je postavil Kristus. Kristus pa sam pravi: »Vzemite, jejte«; ne pravi: »Darujte, zapirajte, nosite naokoli«.

*V papeških mašah
so štirje veliki
grehi.*

⁵⁹ Torej: telesa in krvi.

SAKAI SE IMA TA PAPESHKA MASHA

doli diati inu faurezhi.

ODGVVOR.

*Papeshoua Masha,
Iefufou Martro,
Saslushene inu
Zhafi doli tarre
Obtu usaki pred
no ima beshati.*

TY Papeshniki prauio, ta Farr shnega Mashouanem inu Offruanem fashlushi febi inu drugim Odpuszhane tih grehou, Le ex ope³⁶ operato, koker oni gouore, Tu ie, fteim nega dellom, ter aku glih ta Farr, ta kir te Sacramente dili inu iemle, vozhitih, vfmertnih gardih Grehih ftuy, inu vuelikih, Grehih, kir fo subper to veist prebiua, potle vezh prauio, de oni ftakim Mashouanem fashlushyo tim mertuim tu Odpuszhane inu Odreshituu is tih Vyz. Item, tim Shiuim tu Sdrauie, Srezho inu vfe dobru. Inu fto Masho kupzhuio inu no prodaio fa mnogetere rizhi, koker ty Farifei inu Aydi fo nih Offre prodaiiali inu shnimi kupzhouali. Letu Preurazhene inu Ispazhene te Mafe, ie polnu fapelane, fmote inu kriuiene, inu tu prauu cilu Malykouane. Sakai kir prauio oni shnih Mashouanem fashlushio tu odpuszhane tih Grehou, Letu ie timu Articulu cilu inu ozhito subper, kir veruiemo inu pranim³⁷ po vuki vfeh Prerokou inu Iogrou, De le skufi to Vero fa volo Iefufa Criftufa, pres vliga nashiga fashlushena, My imamo tu Opdufzhane³⁸ tih gresou. Inu S. Paul, Heb. 10 praui, Sanim famim Offrom ie Criftus vfe pofuezhil. &c. Obtuo obeniga zhlouka nei na fucitu, kir bi mogel en Offer fa te grehe fturiti. Inu kir tudi prauio, Ta Masha pomaga tim Mertuim, fashlushi frezho inu drugu blagu tim ludem na tim fucitu, Tu ie falsh, kriuu, inu lasha, Sakai vfem ie veidezhe inu ie ozhito, da ta [30b] Vezheria, ta praua Masha Criftusheua, nei tim Mertuim oli fa te mertue poftaulena, inu fa telefni inu pofuetnih rizhi tudi nekar, Temuzh tim shiuim kir icido inu pyo, Letu kanimu fpominu te britke Martre inu Smerti Cristufeue.

*Kar fo Papeshoue
Masbe gori
prishle, od tiga
zhaffa Turki tu
Kerfzhanftuu doli
tarro, Suero nekar
Smasho bomu*

Is letiga ushe ufaki lahku faftopi, De uti Papeshki Mashi ie dofti kriuiiga, falsh inu Malikouskiga. Nu ie pag guishnu inu rifnizhnu, De Gospud Bug ta Sueit, ufe shlaht ludi, grofflouitu shtraiffa, fa volo Malikouane, fa volo tih falsh Boshyh slushbi, fa volo poboya, nezhistofti, inu fa tih drugih uelikih Grehou volo. Leta uelik ferd inu shtraifingo Boshyo, imao ufi ludy prou refmisлити, te Sacramente prou diliti, inu

³⁶ Corr. opere.

³⁷ Corr. prauimo. Črka n je v natisu obrnjena.

³⁸ Corr. Odpufzhane.

ZAKAJ JE TREBA PAPEŠKO MAŠO

odpraviti in zavreči?

ODGOVOR:

Papežniki pravijo, da župnik s svojim maševanjem in darovanjem zasluži sebi in drugim odpusčanje grehov le *ex opere operato*,⁶⁰ kakor govorijo, to je z dejanjem samim, pa čeprav župnik, ki deli zakramente in jih prejema, stoji v očitnih smrtnih, grdih grehih in biva v velikih grehih zoper vest. Potem še pravijo, da s takim maševanjem zaslužijo mrtvim odpusčanje in odrešitev iz vic. *Item*,⁶¹ živim zdravje, srečo in vse dobro. In z mašo kupčujejo in jo prodajajo za mnoge reči, kakor so farizeji in pogani prodajali svoje daritve in kupčevali z njimi. To sprevračanje in izkrivljanje maše je polno zapeljevanja, zmote in krivoverstva in je pravo malikovanje v vsakem oziru. Ko namreč pravijo, da s svojim maševanjem zaslužijo odpusčanje grehov, je to očitno nasprotno členu vere, po katerem v skladu z naukom prerokov in apostolov verujemo in pravimo, da imamo odpusčanje grehov le po veri, zavoljo Jezusa Kristusa, brez vsakega svojega zasluženja. In sveti Pavel (Heb 10) pravi: »Z eno samo daritvijo je Jezus Kristus vse posvetil« itd. Zato ni na svetu nobenega človeka, ki bi mogel opraviti žrtev za grehe. In ko tudi pravijo: »Maša pomaga mrtvim, prisluži srečo in drugo bogastvo ljudem na tem svetu,« je to narobe, izkrivljeno in lažnivo, zakaj vsem je razvidno in očitno, da večerja, to je prava, Kristusova maša, ni postavljena mrtvim ali za mrtve ali zaradi telesnih in posvetnih reči, temveč živim, ki jedo in pijejo v spomin na Kristusovo bridko trpljenje in smrt.

*Papeška maša
ponižuje Jezusovo
trpljenje,
zasluženje in slavo.
Zato naj vsak beži
pred njo.*

Iz tega lahko vsakdo razume, da je v papeški maši dosti izkrivljenega, napačnega in malikovalskega. Zanesljivo in resnično pa je, da Gospod Bog svet in vse ljudi strašno kaznuje zavoljo malikovanja, zavoljo napačnih Božjih služb, zavoljo umorov, nečistosti in zaradi drugih velikih grehov. Veliko Božjo jezo in kazen morajo vsi ljudje prav premisliti, prav podeljevati in prejemati zakramente

*Odkar so
se uveljavile
papeške maše,
Turki zatirajo
krščanstvo; z
vero in ne z mašo
bomo deležni*

⁶⁰ Lat. 'zaradi samega opravljenega dejanja' ali 'iz opravljenega dela'.

⁶¹ Gl. op. 46.

*Criftusfeue Martire
dileshni.*

iemati, inu pred Papeskho fmoto, pred falsh Boshymi slushbami inu pred Malykouanen beshati. Sdai vnuuizh fo ty eni fazheli to Masho drigazhi malati inu imenouati, kir prauio, Ta Masha nei enu faslushene, temuzh Adplicatio, enu perdrushene, enu podilene, de edan fto oli skufi to Masho, bo dileshin tiga Criftusheuga faslushena. Natu ima ufaki veideti, de obenu Farryeuu oli drufiga deilu, enimu drugimu ne more te gnade Boshye adplicirati, perdrushiti inu fturiti dileshniga, Tenuzh³⁹ en vfaki fe mora tiga Criftusheuga faslushena fturiti dileshen, le skufi to Vero inu iemlene tih Sacramentou. Fide propria fit adplicatio, non propter opus alienum. Leta fastop vtim Iemlenu tih Sacramentou, imαιο vfi ludy imeiti, de en vfaketeri fufeb skufi fuio lastno vero vtim Iemlenu to Vezherio Criftusheuo fe te Gnade inu Milofsti Boshye fturi dileshin inu tu Odpufzhane vfeh Grehou doby. [31a]

VMEI PRAVO STARO KERSZHANSKO MA-
sho inu Boshymi slushbami te prauie stare Kerszhan-
ske Vere, Inu umei Papeshnikouimi Boshymi
slushbami inu Mashouanem ie
en uelik Reslotik.

*Papeshniki Po
fui pameti, uumi
inu norški Glau
Sacramente dile,
Iemlo inu slushio
Bogu. Tij prau
Kerfzheniki pag le
po beffedi Pofitau
inu Sapuuidi
Boshy.*

TY Papeshniki preobrazhuio vfe stare prauie Boshye slushbe, inu to Vezherio Criftusheuo, katero fo oni zhudno ispazhili, is nee eno Maso, Offer inu enu Saslushene fturili, fa shiue inu mertue. Inu fo lizhkake norre inu Malikouske falsh Boshye slushbe vtim Kerfzhanftui gori narredili inu perprauili, koker tu slushene tim Suetnikom, tu klyzane na mertue, tu Rumane, vnuznu Cerque fydane, prafnouane, kadene, kropila. &c. Ty praui Kerfzheniki pag, dershe inu obhaieio le fame te Boshye slushbe, katere ie fam Bug inu nega lubi Syn Iefus Criftus gori poftauil, naredil inu fapouedal dershati, oni pridiguio inu poslushaio to Pridigo tiga S. Euangelia, po nim nih Vero, vfe Boshye slushbe, nih fran inu poklyzane rounaio, pelaio inu dershe, te S. Sacramente dile inu iemlo, molio inu klyzheio na Buga ozhito vti Cerqui, vtim poshtenim sbranu. Sakai Gofpud Bug hozhe to fuio Cerkou ozhito, fnano, videzho inu enu poshtenu lipu vkupe hoyene inu Sbrane imeiti, kir ga ozhito pred vfemi

³⁹ Corr. Temuzh.

in bežati pred papeško zmoto, pred napačnimi Božjimi službami in pred malikovanjem. Zdaj spet so nekateri začeli mašo drugače slikati in imenovati, ko pravijo: »Maša ni zasluženje, ampak *adplicatio*, pridružitve, približanje, da bomo z mašo deležni Kristusovega zasluženja. Glede tega mora vsakdo vedeti, da nobeno župnikovo ali koga drugega dejanje ne more nikomur *adplicirati* Božje milosti, ga pridružiti le-tej, pač pa je vsak lahko deležen Kristusovega zasluženja le po veri in prejemanju zakramentov. *Fide propria fit adplicatio, non propter opus alienum*.⁶² Tako razumevanje glede prejemanja zakramentov morajo imeti vsi ljudje, da bi bil tako vsakdo zase po lastni veri z jemanjem Kristusove večerje deležen Božje milosti in usmiljenja in bi dobil odpuščanje vseh grehov.

Kristusovega trpljenja.

MED PRAVO STARO KRŠČANSKO MAŠO *in Božjimi službami prave stare krščanske vere ter med papeškimi Božjimi službami in maševanjem je velika razlika*

Papežniki preobračajo vse prave, stare Božje službe oziroma Kristusovo večerjo, ki so jo čudno spačili, iz nje naredili mašo, darovanje in zasluženje za žive in mrtve. Tako so v krščanstvu vzpostavili različne nore in malikovalske ter napačne Božje službe, kakor so služenje svetnikom, klicanje mrtvih, romanje, nesmiselno zidanje cerkva, praznovanje, kajenje, kropljenje itd. Pravi kristjani pa imajo in obhajajo samo Božje službe, ki jih je postavil in zapovedal spoštovati Bog sam in njegov ljubi Sin Jezus Kristus, pridigajo in poslušajo samo pridigo svetega evangelija, po njem vero, vse Božje službe, po tem uravnavajo svoj stan in poklic, podeljujejo in prejemajo zakramente, molijo in javno, v poštenem zboru kličejo k Bogu. Gospod Bog namreč hoče imeti svojo Cerkev kot javen, znan, viden in pošten zbor in shajanje, kjer se ga javno pred vsemi

Papežniki delijo in prejemajo zakramente ter služijo Bogu po svoji pameti, umu in obnoreli glavi. Pravi kristjani pa le po Božji besedi, postavi in zapovedi.

⁶² Lat. 'pridružitve dosežes z lastno vero, ne pa s tujim dejanjem'.

ludy, zhefti, moli, huali inu ſpofna, inu Cristus tako Cerkou, poshtenu vkupe hoyene, inu sbrane zhudnu inu miloftiuu hrani inu varuie. Obtu S. Duh vtim Psalmi prau, Nega zhaft inu huala ie vti Gmaini, vtim vkupre sbranu tih Suetnikou. Inu Bug hozhe, De ta nega Syn nash Gofpud Iefus Cristus bo od vſeh ludy [31b] ſpofnan, zheftzhen inu hualen, inu de ſe ta nega preuelika gnada inu Miloft vſem ludem Vcristufu oblublana inu ponuiena ozhitu, faſtopnu, gloſno pridiguie vſem ludem, inu ſe nim refodei, da naſnane inu ponuie. Inu de ſe ſto inu vti Pridigi ozhitu vſe Malykouane, vſe falſh Boshye ſluſhbe, vſe hudobe inu vſi Grehi, fuare, ſhtraiffaio inu doli perprauio. Kletim rizhem ſliſhio inu imao biti tu Poshtenu vkupe hoyene inu sbrane tih ludy, te Pridige, Molitue inu ty Sacramenti. Inu kletim inu htakim rizhē inu ſa tiga volo, Bug da tim Kerszenikom, tei Cerqui, po vſim fueitu, vtte, ſhotone,⁴⁰ ſtanure,⁴¹ inu Erperge, Inu te iſte Verne brani inu gori derſhi pred Sludiemi, pred Turki, inu pred Tyranni, Sakai ty Sludieui is ſouurashtua, kir imao pruti Criftufu Boshymu Synu, bi radi kmali tu celu Kerfzhanſtuu faterli inu obpuſtili, Oli Criftus tiga nim ne dopuſti. Obtu ie potreba de ty Kerfzheniki inu vſi ludy prou veido inu refoumeio, kakoue Boshye ſluſhbe ſo te prae, nuzne, potrebne, inu katere Bogu dopado, zhloueka Iſuelyzhaio. Inu de ſe ima sledni zhlouk pred falſh Boshymi ſluſhbami, pred Malykouanem inu pred vſemi Grehi varouati, pred nimi beſhati koker S. Paul 1. Cor. 10 inu S. Ianſh 1. 5. Vuzhita inu ſapouiduiſta, kir prauita, Fugite Idola. Beſhyte pred Malikouanem.

OD PRAVIGA OBERNENA HBVGI

Tu ie, od te prae Pokure.

*Ta perui deil
te Pokure, Ie
tu ſpofnane tih
Grebov, Inu
preſtrahene pred
Boshym ſerdom.*

TA perua Pridiga, katero ie ſam Syn Boshy vtim Paradishu imel, ſhtraiffa groſſouitu ta Greh vtim Adamu inu vti Eui. Potle daie Trosht inu refodeua, ta [32a] zhudni, ſkriuni Suit Boshy, inu tu nega naprei vſetie, od tiga Odreſhitua inu Iſuelyzhane tiga Zhloueka, tu ie, od tiga Odpufzhane tih Grehou, ſkufi prihodnu Shensku Seime, kir ie imelu tei Kazhi to Glauo ſtreti. Inu leta pridiga tiga Boshyga Synu, nei en praſen ſabſton, vnucen, Glafſ oli ſhum bil, Temuzh ta Syn Boshy ie ſdaici inu per tim iſtim vnih ſerzih

⁴⁰ Corr. *shotore*.

⁴¹ Corr. *stanuve*.

ljudmi slavi, moli, hvali in spoznava; Kristus pa tako Cerkev, pošten zbor in shajanje čudežno in milostno ohranja in varuje. Zato pravi Sveti Duh v psalmu: »Njegova slava in hvala je v skupnosti, v zboru svetnikov.« In Bog želi, da bi njegovega Sina, našega Gospoda Jezusa Kristusa vsi ljudje spoznali, slavili in hvalili in da bi vsem ljudem javno, razumljivo in glasno pridigali, razodevali in ponujali njegovo preveliko milost, ki jo je Kristus obljubil in ponudil vsem ljudem, ter da bi jih učili o njej. In da bi s pridigo in v pridigi javno svarili pred vsakim malikovanjem, vsako napačno Božjo službo, vsakim zlom in vsemi grehi, jih kaznovali in preprečevali. K temu sodijo poštena zborovanja in shajanja ljudi, pridige, molitve in zakramenti. In zato ter zaradi tega naj Bog dá kristjanom, Cerkvi po vsem svetu lope, šotore, stanovanja in prenočišča in naj vernike brani in ohranja pred hudiči, pred Turki in tirani, kajti vsi hudičevi bi radi iz sovraštva do Božjega Sina zatrli in razpustili vse krščanstvo; a Kristus jim tega ne dopusti. Zato morajo kristjani in vsi ljudje dobro vedeti in razumeti, kakšne Božje službe so prave, koristne, potrebne in katere Božje službe so vseč Bogu ter v zveličanje ljudem. In da se mora slednji človek varovati pred napačnimi Božjimi službami, pred malikovanjem in pred vsemi grehi, pred njimi bežati, kakor uči in zapovedujeta sveti Pavel in sveti Janez (1 Kor 10; 1 Jn 5), ko pravita: »*Fugite idola!* Bežite pred maliki!«

O PRAVI SPREOBRNITVI K BOGU,

to je, o pravi pokori

Prva pridiga, ki jo je imel sam Božji Sin v raju, je strašno kaznovala Adamov in Evin greh. Daje pa nam tudi tolažbo in razodeva čudežni Božji sklep in njegov namen glede človekove odrešitve in zveličanja: grehi nam bodo odpuščeni po »ženskem semenu, ki bo kači strlo glavo«. In ta pridiga Božjega Sina ni bila kak prazen, zaman storjen, nekoristen glas ali šum, ampak je Božji Sin pri priči v njihovih srcih nastopil z vso močjo, ko je obtoževal njun greh z naslednjimi mogočnimi in globokimi besedami. Adamu je namreč dejal: »Zakaj si to storil?« Nato sta se oba grozno prestrašila in sta padla v smrtnost.

Prvi del pokore je spoznanje grehov in strah pred Božjo jezo.

*Ta drugi deil
te Pokure ie ta
Vera Viefusa, de
fe jameffe na to
oblubleno Milofi
Boshio.*

mozhan bil, kadar ie on zhes ta Greh toshil, sleteimi mozhnimi globokimi beffedami, kir ie gouuril inu ie dial htimu Adamu, Sakai li ti tu fturil? Taku fta fe oba grofnu vfrashila, inu fta vto Smert pala. Inu tako strashno Pridigo is te Boshye Poftaue shes⁴² ta Greh mi vfi vna dlugah inu na Smerti leshozh pozhutimo. Sakai aku ty ludy vnih slipoti inu vneftapnoffti en zhas pres ftraha vuefseley prebiuaio, Taku vfi potle pride vfkimu Zhloueku naprei ta oftra Prauda Boshya, pred katero vfi Zhlouik mora pryti, naprei, Taku fe ie Adamu, Saulu, Daidu, Ahitoffelu, Iudeshu inu drugim godylu.

Potle fta Adam inu Eua tudi is take Pridige od Boshyga Synu fpet ta shiuot, Leben inu Trosht na Bugi pryela, inu fdaici pozhutila, Inu fta ftako Boshyo Oblubo od Shenskiga Semena fpet is te Smerti inu is tiga Pekla fe ifderla. Inu taka Pridiga od Shenskiga Semena, de tu iftu bo tei kazhi no Glauo fterlu, ie pred inu pred vti Cerqui, per tih prauih ftarih Suetih Ozhakih bila inu fe pridigala pernih⁴³ Altaryh inu offrih. Inu skufi tako Pridigo ie ta Syn Boshy bil mozhan, inu ie taku febi skufi to ifto na tim fueitu eno Cerkou, te verne ludy sbiral. Sakai tu ie guishnu inu rifnizhnu, De Gofpud Bug, ie en brumen, fuet Rifnizhin inu Prauizhin Bug, fatu fe [32b] fylnu ferdi zhes te Grehe, inu te ifte shtraiffa fto nega beffedo vti Poftaui, inu fteimi ufemi shlaht nadlugami, inu fgroffouitit Strahum, koker tu mi ufi puzhutimo. Oli per tim imamo mi tudi ueiditi inu terdnu Verouati, De Gofpud Bug ne hozhe, debi my vtakim nega fouurashtui inu vnega vnemilofti imeili vfelei do konza oftati, inu hud konez vfeti, Temuzh hozhe de fe imamo od Hudizha hknemu oberniti, od Grehou pufititi, inu naprei nemu inu nega beffedi biti pokorni, inu volni, Koker skufi Ezechiela Preroka 18. 33. gouori, kir prau: Koker fem ieft shiu, ieft nezho de ta Greshnik vmerie, temuzh de fe preoberne, inu de bo shiu. Leto Pridigo ty Preroki inu logri zheftu vnih Pyfmih imaio. Inu kir ie fam Syn Boshy vtim Paradishu, inu potle vti Prerokih pridigoual, Taku ie on tudi vtim nega zhloueftui tako Pokuro pridigal, kir ie dial, Mar. 1. Preobernite fe inu veruite timu Euangeliu. Inu on ie tim logrom vfem fapouedal, neruezh pridigouati to Pokuro, inu tu Odpufzhane tih Grehou vnega Imenu. Is letiga vfi faptopi, de ie ta praua Vola inu Sapuuid Boshya, De fe ima od tiga Preobernena, tu ie, od te prau Pokure prou, veden inu vfem ludem pridigouati. Inu de mi tako Pridigo od ferda Boshyga inu od nega shtraifinge zhes te Grehe, inu od Odpufzhane tih Grehou, imamo gori vfeti. Inu de Bug ie guishnu vtaki Pridigi mozhan,

⁴² Corr. zhes.

⁴³ Sic.

In tako strašno pridigo iz Božje postave nad grehom mi vsi začutimo v stiskah in na smrtni postelji. Če namreč ljudje v svoji slepoti in nerazumnosti nekaj časa prebivajo brez strahu in veselo, pa nato vsak človek dočaka ostro Božjo pravičnost, ki doleti vsakega človeka. Tako se je godilo Adamu, Savlu, Davidu,⁶³ Ahitofelu,⁶⁴ Judežu⁶⁵ in drugim.

Potem sta Adam in Eva iz pridige Božjega Sina spet prejela življenje v Bogu in takoj začutila tolažbo; z Božjo obljubo o ženskem semenu sta bila spet rešena smrti in pekla. In pridiga o ženskem semenu, ki bo kači strlo glavo, se je v Cerkvi pri pravih starih svetih očetih ohranjala ves čas in se pridigala pri njihovih oltarjih in darovanjih. Po tej pridigi je imel Božji Sin moč in prek nje je na tem svetu zbiral verne ljudi v Cerkev. Resnično in gotovo je namreč, da je Gospod Bog pošten, svet, resničen in pravičen Bog, zato se silno jezi nad grehi in jih kaznuje s svojo besedo v postavi in z najrazličnejšimi stiskami in grozovitim strahom – kar mi dodobra občutimo. Ob tem pa moramo tudi vedeti in trdno verovati, da Gospod Bog noče, da bi bili obsojeni na njegovo sovraštvo in nemilost in da bi morali storiti hud konec, pač pa hoče, da bi se odvrnili od hudiča in obrnili k Njemu, da bi opustili grehe in bi bili odslej pokorni samo njemu in njegovi besedi, kakor govori po preroku Ezekielu (Ezk 18; 33) z naslednjimi besedami: »Kakor živim, nočem, da bi grešnik umrl, temveč da se spreobrne in da živi.« To pridigo imajo preroki in apostoli pogosto v svojih pismih. In ker je sam Božji Sin v raju in potem po prerokih tako pridigal, je tudi, ko je bil učlovečen, pridigal tako pokoro, ko je dejal (Mr 1): »Spreobrnite se in verujte evangeliju!« In vsem učencem je zapovedal, naj pridigajo predvsem o pokori in odpuščanju grehov v njegovem imenu. Iz vsega tega lahko vsakdo razume, da je prava Božja volja in zapoved, da je treba vedno in vsem ljudem pridigati o spreobrnjenju, to je o pravi pokori. In da si moramo pridigo o Božji jezi in o njegovem kaznovanju grehov in o odpuščanju grehov vtisniti v srce. In sprejeti moramo, da je Bog v taki pridigi zanesljivo močan, da v njej opravi svoje, odpušča

*Drugi del pokore
je vera v Jezusa, da
se človek zanesa na
obljubljeno Božjo
milost.*

⁶³ Gl. op. 16.

⁶⁴ Ahitofel je bil najpomembnejši svetovalec v Izraelu. Ko je videl, da Absalom ni sprejel njegovega nasveta glede napada na Davida, je odšel domov in se obesil (2 Sam 16,15 do 17,23).

⁶⁵ Judi Iškarjotu.

*Koku fe te Beſſede
Poenitentia
Pokura oli
Preobernene imao
faſtopiti.*

tu ſuie oppraui, odpufzha te Grehe, inu daie tim Vernim kir deio Pokuro, ta vezhni leben, to Prauizo inu tu veſſelie na nim.

Inu kadar ta prauai zhifiti vuk od letiga ner vishiga inu potrebnishiga Articula te pokure, ie skufi te Papeshnike, Farye inu Menihe cilu iſpazhen inu preminen, Imaio ty [33a] Pridigary te ludy od te Pokure prou vuzhiti, Nerpoprei De to beſſedo Poenitentia prou faſtopio, De veido inu faſtopio de ty Preroki inu Iogri, to beſſedo Pokuro oli Preobernene vletim faſtopu iemlo, piſheo inu gouore, koker vti Boshy perfegi ftoy, tu ie, de ta Pokura fe prauai inu faſtopi, pred Boshym ferdom fa volo tiga Greha fe ie ſerza ſylnu preſtrashiti, inu sbati, oli vſai vtakim ſtrahu na Boshy milofti inu pomuzhi ne zagati, Temuzh skufi to Vero na Ieſufa Criftufa, tu odpufzhane tih Grehou, to Gnado, inu tiga S. Duha pryeti, inu taku vtakim Troshtu inu Vſeuupanu ſpet Bogu pokoren biti, inu ofati en Erbizh tida⁴⁴ Vezhniga Iſuelyzhane. Letu preminene inu preobernene tiga zhloueka, tu S. Pyſmu zheftu imenuie Poenitentia, Inu potle ta Cerkou to beſſedo Poenitentia tudi zheftu iemle fa to beſſedo Preobernene. Obtuy Praui Pridigary tei obei, beſſedi Poenitentia inu Conuerſio, to Pokuro inu Preobernene fa eno rezh, venim faſtopu iemlo inu gouore.

*Heli Euangeli ki
Pokuri try rizhy
ſliſhio, Greuinga
Vera, Pokorſzhina.*

Inu fa volo tih mladih inu preproſtih ludy, fe ima ta pokura, tu prauu obernene Hbugi, Poenitentia, ſeu Conuerſio, taku reſloſhiti oli iſloſhiti, inu na lete Try Deile oli koſſy reſdiliti, de ta perui deil vti Pokuri, fe imenuie Cōtritio, u⁴⁵ ie, Greuinga, ſhaloft, fa volo tih Grehou, vti ie prauu preſtrashene, pred Boshym ferdom fa tih Grehou volo. Od letiga ſtraha inu trepetane Ezechias Krall, Efai. 38. taku gouori, Bug ie muie vſe koſty, koker en Lev ſterll. Inu leta Greuinga inu ſhaloft fa volo tih Grehou, nei ena ſhleht praſna miſſal, temuzh ner ta ſtrahouitnishi rezh, kir fe timu zhloueku more pridigati, koker vſi ludi vtih iſkushnauah, vuelikik nadlugh, inu na [33b] Smerti leshozh pozhutio inu iſkufio. Ta drugi Deil vti Pokuri, Ie ta Vera, de ta zhlouik terdnu timu Euangeliiu, tei riſnizhni oblubi Boshy terdnu Veruie, de ſo nemu nega Grehi cilu odpufzheni, de ie nemu Goſpud Bug ſpet miloftiu inu dober fa volo Ieſufa Criftufa, pres nashiga ſaſluſhene, Gratis is Gnade ſabſton. Inu kadar tu ferce ſto Vero inu Seuupanem na Boshyga Synu bo potroshtanu. Taku ta boshy Syn ie mozhan is notra vtim ſerzu, della inu opraula ta leban inu tu Veſſelie, inu takimu daie tiga S. Duha. Sakai potehmal ta pokura ie enu Preobernene Hbugi, de ta zhlouik fe premini, en drugi rata, bo druguzh royen, Obtuy

⁴⁴ Corr. tiga.

⁴⁵ Corr. tu.

grehe in daje vernim, ki delajo pokoro, večno življenje, pravičnost in veselje nad njim.

In ker so papežniki, duhovniki in menihi povsem popačili in spremenili pravi, čisti nauk o najvišjem in najpomembnejšem členu vere, o pokori, morajo pridigarji ljudi o pokori prav poučevati; najprej, da bodo prav razumeli besedo *poenitentia*, da bodo vedeli in razumeli, da preroki in učenci besedo pokora ali spreobrnjenje jemljejo, pišejo in govorijo, kakor jo razumemo na podlagi Božje prisege, to je, da pokora pomeni, da se iz srca prestrašimo pred Božjo jezo zaradi greha in se bojimo, da pa v takem Božjem strahu ne obupamo nad usmiljenjem in pomočjo, pač pa po veri v Jezusa Kristusa prejmemo odpuščanje grehov, milost in Svetega Duha in smo tako v taki tolažbi in zaupanju spet pokorni Bogu in ostanemo dediči večnega zveličanja. To človekovo spremembo in spreobrnjenje Sveto pismo pogosto imenuje *poenitentia* in potem Cerkev besedo *poenitentia* tudi pogosto uporablja v pomenu 'spreobrnjenje'. Zato pravi pridigarji obe besedi, *poenitentia* in *conversio*, pokoro in spreobrnjenje, razumejo in rabijo kot sopomenki.

In zaradi mladih in preprostih ljudi je treba pokoro, resnično spreobrnjenje k Bogu, *poenitentia seu conversio*, razložiti ali predstaviti, tako da jo razdelimo na tri dele. Prvi del pokore se imenuje *contritio*, to je obžalovanje, žalost zavoljo grehov, v katerem je pravi strah pred Božjo jezo zaradi grehov. O tem strahu in trepetu govori kralj Ezekija (Iz 38) takole: »Bog je strl vse moje kosti kakor lev.« In obžalovanje in žalost zaradi grehov ni zgolj kaka prazna misel, ampak najbolj strašna reč, ki jo lahko razložimo človeku v pridigi in ki jo občutijo in izkusijo vsi ljudje v skušnjavah, velikih stiskah in na smrtni postelji. Drugi del pokore je vera, ko človek trdno veruje evangeliju, resnični Božji obljubi, da so mu njegovi grehi v celoti odpuščeni, da mu je Gospod Bog spet milosten in dober zavoljo Jezusa Kristusa, brez njegovega zaslužnja, *gratis*, iz milosti, zastonj. In ko bo srce potolaženo z vero in zaupanjem v Božjega Sina, bo Božji Sin v srcu močan, opravljal bo svoja dela ter človeku dajal življenje in veselje ter Svetega Duha. Ker je pokora spreobrnjenje k Bogu, ker se z njo človek spremeni, postane drugačen, ponovno rojen, zato mu

*Kako je treba
razumeti besede
poenitentia,
pokora ali
spreobrnjenje.*

*K celotni
evangeljski pokori
sodijo tri reči:
obžalovanje, vera,
pokorščina.*

mi nemamo vezh vtim ftrahu, vti shalofti, inu vtim Peklu oftati, gdi fe boymo ferda Boshyga, inu bishimo pred Bugom, Temuzh mi imamo biti vefseli, cilu potroshtani, potehmal vtaki Pokuri nom Gospud Bug fa volo nega Synu to fuio Gnado, Miloft, Odpuszhane vfeh Grehou, to celo brumo, Suetuft, Prauizo inu ta Vezhni leben daie inu dili. Inu de leta Trosht nei fabfton inu ena prafna mifsal, veido inu fnaio tih prauih Kershzhnikou ferza, kir fo vueliki shalofti inu vftrahu pred Boshym ferdom tezhali, katera fo skufi to Vero fpet obeffelena, Koker S. Paul prau, Kadar fmo skufi to Vero Prauizhni fturieni, taku mi imamo myr per Bugi, Inu ftuprou fe prou S. Auguftina beffede faftopio kir prau, Credens fcit fe credere, Ta Verni uei, de Veruie.

*Hti Pokuri slishi
tudi ta Abfolutia,
tei fe ima koker
Boshy Shtimi
terdnu Verouati.*

Od lete Vere ie poprei praulenu, de ta Vera na ta Euangeli, tu ie, na to oblublenu Boshyo Gnado gleda, Htimu ta Abfolutio slushi, katera tim shaloftnim prefrashenim viftym, kir Troshta shele inu profsio, ta Euangeli naprei nefle inu dilli, Inu prau knim, Nekar komu [34a] drugimu, Temuzh tudi tebi fufeb fo tebi tuy vfi Grehi cilu odpufzheni, Aku na Criftufa Iefufa veruiesh inu na nega Vupash. Inu leto Abfolutio (tu ie, ta Odpuftig kir htebi on Pridigar is S. Euangelia gouori inu tebi ofnanuie, de fo tebi fa volo Criftufa tuy Grehi odpufzheni,) ima sledni Zhlouik, koker to Stymo Boshyo poslushati inu gori vfeti, koker ie Daud od fuiga Pridigarie Natana bil gori vfel, kir ie dial Natan Daudu, Ta Gospud ie tui Greh od tebe prozh vfel. Inu taku Odpufzhane ie od famiga Criftufa poftaulenu inu fapouedanu, kir ie dial htim Iogrom, katerim vy te Grehe odpufcite, tim bodo odpufzheni, Inu katerim vy fadershite, tim bodo fadershani. Inu Math. 18. prau Petrus Hcriftufu: Kuliku crat imam odpuftiti, Sedem crat? Criftus odgouori: Sedem defet crat fedem crat. Inu koker ty ludy imaio veiditi, de vti Ifpuuidi ne fo dolshni vfeh Grehou poredi shteti inu poueidati, oli mi fa volo nakaterih dobrih potrebnih rizhi, hozhmo to fufeb Abfolutio inu Ifpuuid vtih nashih Cerquah ohraniti inu obdershati, De fe sledni Zhlouik pred teim Obhaylom timu slushabniku te Cerque iskash. Vtakim fguuori fe mogo ty mladi ludy, aku prou veruio, aku fnaio inu faftopio ta celi Catechifmus ifuprashati, Inu taki mladi inu ty preprofti ludy, fe mogo vti Veri poduuzhiti, Inu ty nepokurni neframni ludy, fa volo nih velikih Smertnih Grehou fuariti, nim fe obhayati prepouedati. Obtutih nashih Cerquah ty Paftyry inu Pridigary nemaio tih mladih neisuprashanih ludi, inu tih kir vuelikih Grehih prebiuaio, htimu obhaylu inu htimu Kerftu perftopiti, dopuftiti. Ta treti Deil te Pokure, ie ta fazheta Pokorfzhina, De ta Zhlouik po tim Preobernenu, [34b] nema naprei vezh

ni treba več ostajati v strahu, v žalosti in v peklu, kjer se boji Božje jeze in beži pred Bogom, temveč mora biti vesel, povsem potolažen, ker nam v taki pokori Gospod Bog zavoljo svojega Sina daje svojo milost, usmiljenje, odpuščanje grehov, vso pobožnost, svetost, pravičnost in večno življenje. In da ta tolažba ni brez učinka in ni prazna misel, vedo srca pravih kristjanov, ki so tičala v veliki žalosti in strahu pred Božjo jezo in so po veri spet prejela veselje, kakor pravi sveti Pavel:⁶⁶ »Ker smo opravičeni,⁶⁷ iz vere, živimo v miru z Bogom.« In tako lahko razumemo besede svetega Avguština,⁶⁸ ko pravi: »*Credens scit se credere*. Verni ve, da veruje.«

Kot je bilo rečeno že poprej, je vera naslonjena na evangelij, na obljubljeni Božjo milost. Temu služi *absolutio*,⁶⁹ ki žalostnim, prestrašenim vestem, ki želijo in prosijo tolažbe, predstavlja in deli evangelij in jim pravi: »Ne komu drugemu, ampak tebi samemu so v celoti odpuščeni vsi grehi, če veruješ v Kristusa Jezusa in upaš vanj.« In to *absolutio* (to je odpuščanje, ki ti ga pridigar govori iz svetega evangelija in ti oznanja, da so ti zavoljo Kristusa odpuščeni vsi grehi) mora sleherni človek poslušati kot Božji glas in sprejeti, kakor ga je David sprejel od svojega pridigarja Natana, ko mu je dejal:⁷⁰ »Gospod ti je odpustil greh.« In tako odpuščanje je postavil in zapovedal sam Kristus, ko je dejal učencem:⁷¹ »Katerim grehe odpustite, jim bodo odpuščeni, in katerim jih zadržite, jim bodo zadržani.« In Peter pravi Kristusu (Mt 18): »Kolikokrat moram odpustiti, sedemkrat?« Kristus mu je dejal: »Sedemdesetkrat sedemkrat.« In čeprav naj ljudje vedo, da v spovedi niso dolžni naštevati in izpovedovati vseh grehov po vrsti, pa bomo posebno *absolutio* in spoved na samem zaradi nekaterih dobrih potrebnih reči obdržali v vseh naših cerkvah, da se bo sleherni človek lahko pred obhajilom izkazal za služabnika Cerkve. V takem pogovoru lahko izprašamo mlade ljudi, ali prav verujejo, ali znajo in razumejo ves katekizem, in tako lahko mlade in preproste ljudi poučimo v veri; posvarimo nepokorne, brezsrčne ljudi glede njihovih smrtnih grehov in jim prepovemo obhajanje. Zato pastirji in pridigarji v naših cerkvah

K pokori sodi tudi absolutio, vanjo je treba trdno verovati kakor v Božji glas.

⁶⁶ Rim 5,1.

⁶⁷ Db. *narejeni za pravične*.

⁶⁸ Avguštín (354–430), škof in cerkveni učitelj.

⁶⁹ Lat. 'odveza, odpuščanje grehov'.

⁷⁰ 2 Sam 12,13.

⁷¹ Jn 20,23.

vtih Grehih, kir fo subper to Veift, prebiuati. Sakai taki Grehi, kir fe deio subper to Veift, ifpahno tiga S. Duha, inu poduersho tiga Zhloueka timu Boshymu ferdu. Temuzh ta fasheta Pokura, ima vletei Reguli, od katere S. Paul i. Thi. 1. gouori ostati, kir prau: Voiskui eno dobro Voisko, ohrani to Vero, inu enu dobro Veift. Inu Romano. 6. prau, Ta Greh nema kralouati vtim nashim teleffu, Temuzh ty nashi Vudi imaoi biti enu oroshie te Prauice. My imamo enu Prebiualifzhe, en Stan inu Shotor Boshy oftati, de nas od dne do dne le zhedale vezh refueti inu ozhifiti, De tu klyzane inu tu fpofnane Cristufeuu, inu tu prauu feuupane na Boshyga Synu, le zhedale bule notri vnas mozhneshe inu terdneshe rata inu oftane. Inu de mi to nasho nezhistoft, le zhedale vezh fpofnamo, inu zhes to ifto Bogu toshimo, Inu de fe tiga Greha, inu vfiga tiga kar nas htimu Grehu nareia inu naklona, varuiemo, Inu de nekar koker ty Pfy, kar fmo isbluuali, gori ne polishemo.

VKAKOVIH RIZHEH INV SHTVKIH VTI *Pokuri, ty Papeshniki prou ne uuzhe inu ne ueruio.*

*Ta Papeshka
Pokura, kir
fa ufag Greh
fufeb, tulikain
Ozbanasbou
Aue Mary, Veer,
Mashe plazhouati,
rumati, pofityi,
shiffiati nalaga,
ie fgu enu
Mahykouane,
Iudouska Boshya
Slushba.*

TA Papeshki inu Menishki Nauuk od te Pokure, ie cilu kriiu, falsh inu taku fapleten, de fami kai od nee prauio, vuzhe, ne faftopio, Inu shnim fo dofti ludy fepelali inu vtu zbiulane perprauili. Oni to Pokuro tudi na try Deile dile, te oni imenuio, Contritio, Confessio, Satisfactio, Tu ie, na Greuingo, na Ifpuuid, na Sadoftidiane. Od te Greuinge, leta dua Shtuka kriiu vuzhe, kir [35a] prauio, Ta Greuinga mora obilna polna inu fadofti biti, Potle, de taka obilna Greuinga inu shaloft, dobi inu faslushi tu Odpufzhane tih Grehou. Pruti letimu vuku imamo mi veiditi, De oben Zhlouik obilne inu fadofti Greuinge nemore imeiti. Inu ako ta Greuinga, shaloft inu ftrah gori iemlo inu rafto, inu tu ferce nema obeniga Troshta na Cristufu, Taku tiga Zhloueka perprauio vtu zagane inu vta Pekal, koker fo Caina, Ishcariota inu Ahitofela perprauile, de fo na Boshy Milofti inu pomuzhi zagali, Obt u ty Papeshniki ne veido kai prauio, inu kai vuzhe. Potle ie tu tudi en velik nefaftop, inu enu veliku fapelane, tih bofih ludi, kir ozhitu prauio inu pisheio, Ta Greuinga faslushi tu odpufzhane tih Grehou, Letu ie enu ozhitu Shentouane inu Sashpotuane nashiga Gofpudi Iefufa Cristufa. Obt u fe ima leta Papeshki kriiu Nauuk od te Pokure viffoku fuariti inu

ne smejo pustiti, da bi mladi, neizprašani ljudje in ti, ki bivajo v velikih grehih, pristopali k obhajilu in krstu. Tretji del pokore je, da se začne pokornost: človek po spreobrnitvi ne sme več bivati v grehih, ki so zoper vest. Grehi proti vesti namreč izrinejo Svetega Duha in človeka podvržejo Božji jezi. Pač pa moramo pri pokornosti upoštevati pravilo, ki ga navaja sveti Pavel (1 Tim 1), ko pravi: »Bojui dober boj, ohrani vero in dobro vest.« In v pismu Rimljanom (6) pravi: »Greh naj ne kraljuje v našem telesu, ampak naši udje morajo biti orožje pravičnosti.« Ostati moramo Božje prebivališče, stan in šotor, da nas Bog od dneva do dneva čedalje bolj razsvetljuje in očiščuje, da postaja in ostaja naše klicanje in spoznanje Kristusa in pravo zaupanje v Božjega Sina čedalje močnejše in trdnjše. In da čedalje bolj spoznavamo svojo nečistost in nad njo tožimo Bogu ter se varujemo vsega, kar nas pripravlja in naklanja h grehu; da nikoli kakor psi ne »polizemo svojega izbljuvka«. ⁷²

V KATERIH REČEH IN NAUKIH O *pokori papežniki ne učijo in ne verujejo prav*

Papeški in meniški nauk o pokori je v celoti izkrivljen, napačen in tako zapleten, da ga niti ti, ki o njem govorijo in ga učijo, ne razumejo in so z njim zapeljali in spravili v dvom dosti ljudi. Tudi oni pokoro delijo na tri dele, ki jih imenujejo *contritio*, *confessio*, *satisfactio*,⁷³ to je na obžalovanje, spoved, zadoščanje. O obžalovanju učijo dva napačna nauka, ko pravijo, da mora biti obžalovanje popolno in zadostno: da torej takšno obilno obžalovanje in žalost pridobi in prisluži odpuščanje grehov. Nasprotno temu nauku se moramo zavedati, da noben človek ne more imeti tako obilnega in zadostnega obžalovanja. In če tako obžalovanje, žalost in strah naraščajo, srce pa je brez vsake tolažbe v Kristusu, potem pade tak človek v obup in pekel, kakor so Kajn, Iskariot in Ahitofel,⁷⁴ ki so obupali nad Božjo milostjo in pomočjo. Zato papežniki ne vedo, kaj pravijo in kaj učijo. Zato gre za veliko nerazumevanje in zapeljevanje ubogih ljudi, če javno izjavljamo in pišemo, da obžalovanje prisluži odpuščanje grehov: to je čisto bogokletje in zasmehovanje

Papeška pokora, ki za vsak greh posebej nalaga določeno število očenašev, zdravamarj, plačilo maš, romanja, post, darovanje, je zgolj malikovanje, judovska Božja služba.

⁷² 2 Pet 2,22.

⁷³ Lat. 'kesanje/obžalovanje, spoved, zadoščanje/zadoščenje'.

⁷⁴ Gl. op. 64.

shtraifati, kir oni vtim Preobernenu, vti Pokuri, nishter ne prauio inu ne vuzhe, od te Vere Viefufa, Skufi katero Vero famo, vfa prefrashena ferza, inu te shaloftne Bogaboyezhe Vifty, tu Odpufzhane tih Grehou, inu ta prauai celi Trosht inu Veffelie na Bugi, dobo inu dofesho, koker fmo vshe od tiga zheftu gouurili. Inu guishnu ie, de ta Papeshki Vuk, de ta Greuinga faslushi tu Odpufzhane tih Grehou, ie ena velika slipota inu enu grofnu Sepelane tih bofih Dush. Sakai tu Odpufzhane vfeh Grehou, fe dobi per Boshym Synuui Iefufu Criftufu skufi to Vero. Inu kadar ta Zhlouk vuelikim ftrahu, inu vueliki shalofti fa volo tiga Greha, oli na Smerti leshi, inu pozhuti ta ferd inu to oftro praudio Boshyo, Taku ftuprou faftopi, kakoua shlahтна добра velika nuzna inu troshtliua rezh ie ta Vera Viefufa, [35b] kir to oblublano Gnado Boshyo Vcriftufu prime, inu tu fuie cilu terdnu vupane, na Criftufa Iefufa poftauai.

*Ta Ifpuuid, katera
je Bogu fturi,
ta ifta te Grehe
odpufzhe. Ta pag,
katera je Faryu
fturi, Vuzhi kaku
inu skufi kai
bodo ty Grehi
odpufzheni. De
poenitentia Difi.
1. Cap. Quidam
Deo.*

Inu tako Ifpuuid hote tudi ty Papeshniki cilu imeiti, koker fo vtim Conciliu Vtrienti poftauili, De ie potreba htimu Ifuelyzhanu, na tei Ifpuuidi timu Faryu vfe Grehe poredu shteti inu prauiti. Inu praudio ozhitu, de taku shtiue ne inu praulene vfeh Grehou mora biti inu ie fapouedanu od Buga. Inu tudi fa tiga volo fe imao vfi Grehi timu Faryu poueidati, De fe more enimu vfkimu po nega Pregreshenu ta Pokura, tu ie, tu fadoftidiane, gori poloshiti. Oli letu ie pag ena ozhita lasha, Sakai nigdir vtim Euangeliju, nei taka Ifpuuid od tiga shtiue na tih Grehou fapouedana. Ta ozhiti Greshnik Luc. 18. fe ie le Gofpudi Bogu skratkimi beffedami ifpouedal, kir ie dial, Bug bodi miloftiu meni Greshniku. Inu taku poredu praulene inu shtiue ne vfeh Grehou ie nemogozhe, koker Daudid prauai, Pfal. 19. Du fna inu faftopi vfe Grehe? Inu hote leto nih kriuo Ifpuuid sleteime beffedami vbrani inu poterditi, kir praudio, Ta Farr na Ifpuuidi fidy koker en Rihtar, Nu en Rihtar ne more prauide ifrezhi, oli tiga fatosheniga proftiga ifpuftiti, Samuzh on ie nega poprei faslishal, Obtu ie taku faslishane na tei Ifpuuidi potrebnu inu mora biti. Inu leta Argument vleko tudi naprei vtim Conciliu Vtrienti. Natu fe ima nim tatu⁴⁶ odgouoriti, Ta Far oli slushabnik te Cerque nei en Rihtar tih skriunih, Grehou, Temuzh on ie le en Slushabnik Criftufeu, kir ima porrozhenie od Criftufa, De on ima tim ludem, kir fe preoberno, Gnade, milofti inu Odpufzhane tih Grehou per Iefufu Criftufu fto Vero ifzheio, Tim iftim on ima ofnaniti inu nee faguishati, fto beffedo Boshyo, de [36a] fo nim nih Grehi cilu odpufzheni, koker od tiga fam Critus

⁴⁶ Corr. taku.

našega Gospoda Jezusa Kristusa. Papeški izkrivljeni nauk o pokori je treba močno grajati in svariti pred njim, saj v okviru pokore nič ne govori in ne uči o veri v Jezusa, ko pa vendar samo po veri dobijo in dosežejo prestrašena srca in žalostne bogaboječe vesti odpuščanje grehov in pravo celotno tolažbo in veselje, o čemer smo že pogosto govorili. In gotovo je, da je papeški nauk, da obžalovanje prisluži odpuščanje grehov, velika slepota in grozno zapeljevanje ubogih duš. Odpuščanje vseh grehov se namreč dobi pri Božjem Sinu Jezusu Kristusu po veri. In ko človek občuti velik strah in veliko žalost zaradi greha ali če leži na smrtni postelji in občuti Božjo jezo in ostro Božjo sodbo, šele tedaj razume, kako žlahtna, dobra, velika, koristna in tolažilna reč je vera v Jezusa, ko prejme obljubljeno Božjo milost v Kristusu in svoje celotno trdno upanje postavi v Kristusa.

Papežniki bi radi imeli spoved v obliki, kakor so jo postavili na koncilu v Tridentu:⁷⁶ da je treba za zveličanje pri spovedi duhovniku naštetih in povedati vse grehe po vrsti. In javno izjavljajo, da mora biti in je tako naštevanje in pripovedovanje vseh grehov zapovedano od Boga. In da je tudi zaradi tega treba vse grehe povedati duhovniku, da je mogoče vsakemu naložiti pokoro, to je zadostitev, po njegovih grehih. To pa je očitna laž, saj nikjer v evangeliju ni zapovedana spoved z naštevanjem grehov. Očitni grešnik (Lk 18) se je spovedal Gospodu le s kratkimi besedami, ko je dejal: »Bog, bodi milosten meni, grešniku!« In tako pripovedovanje in naštevanje vseh grehov je nemogoče, kakor pravi David (Ps 19): »Kdo pozna vse grehe in se jih zaveda?« Svojo izkrivljeno spoved hočejo braniti z naslednjimi besedami: »Duhovnik je pri spovedi kakor sodnik, sodnik pa ne more izreči pravde ali izpustiti toženega na prostost drugače, kakor da ga prej zasliši. Zato je tako zaslišanje pri spovedi potrebno in nujno.« In ta argument se vleče dalje tudi na koncilu v Tridentu. Na to jim je treba odgovoriti takole: Duhovnik ali služabnik cerkve ni sodnik skritih grehov, ampak je le Kristusov služabnik, ki ima od Kristusa naročilo, da mora ljudem, ki se spreobrnejo, ki z vero iščejo milost, usmiljenje in odpuščanje grehov pri Jezusu Kristusu, oznaniti in zagotoviti z Božjo besedo, da so jim njihovi grehi v celoti odpuščeni, kakor o tem lepo razumljivo

*Spoved Bogu
odpušča grehe.
Spoved duhovniku
pa uči, kako in
po čem bodo
grehi odpuščeni:
De poenitentia
(Gracijanov
dekret, distinkcija
1, poglavje:
Quidam Deo).⁷⁵*

⁷⁵ Gracijanov dekret je ok. leta 1140 sestavil menih Janez Gracijan. Delo je bilo uvrščeno v *Corpus iuris canonici*. Zbirka vsebuje odloke in predpise iz različnih obdobjih in krajev do leta 1139.

⁷⁶ Gl. op. 13.

Ioh. 20. lipu faftopnu gouori, kir prau, komu vy te Grehe odpufcite, tim fo odpufzheni. &c. Inu leta Odpuftig bo rezhen, nekar ratione Iudicij, temuzh ratione minifterij, nekar po praudi, temuzh po slushbi. Inu tak ifrezhen Odpuftig ie mozhan fa volo tiga porozhena Cristufeuga, kir ie dial, Koker ie mene mui Ozha poslal, taku ieft vas poshilem. Sakai fam Syn Boshy, ie mozhan skufi ta Euangeli. Kar fe pag od tih Cerkounih praud, od tih ozhitih velikih grehou ima gouoriti inu veideti, Tu fe bode potle prauilu.

*Cristus fam ie tu
dokonane inu
dopolnene te
Postaue Vjakimu
kir unega Veruie.
Rom: 10. On ie tu
Iagne inu Offer fa
Grebe usiga Suia.
Ioh. 1.*

Ta trety deil te Papeshke Pokure, ie ta Satisfactio, tu ie, Tu fadoftidiane fa te grehe. Is tiga ie velika slipota inu grofnu Malykouane prishlu. Inu per tih Papeshnikih ta Satisfactio, tu fadoftidiane oli Pokura, fe imenuio ta dobra della, katera nei Bug rekal, ne postauil, ne fapouedal, temuzh ta della katera ta Ispuuidnik ta Far od fam febe, timu kir fe nemu Ispoueda, nalaga inu fturiti fapoueda. Koker kir fyra, masla, iayz, mleka, melsa vpetik, Vfoboto, Ob Quatrih, vpostu, inu vdruhig dnech icifti prepoueda, per fui porozheni Sheni nakuliko kednou leshati, rumati po Rymu, po Rakonatu, inu po drugih dolnih Cerquah hoditi, Roshenkrance, tulikain Ozhanashou, Auemary, tim Suetnikom molyti, tulikain Mash neyeti inu plazhati. &c. Inu is lete slipote, fmote inu is nefaftopa tih Faryeu inu Menihou, fo potle ty Papeshoui, Cardinalski inu Shcoffoui Odpuftki prishli, Kateri peruizh drufiga ne fo bili, famuzh enu Odpuszhanie te Pokure inu tiga fadofti diane fa te Grehe. Inu is taciga Odpufzhane ie potle ena kupzhya ratala. In Summa, [366] kratku gouorezh, Ta Papeshki Nauuk od tiga Sadoftidiane, fo fgul lashe, fepelane inu tu prauu cilu Malykouane. Subper tak Vuk imamo mi te beffede Cristufeue dershati, kir prau Math. 15. Sabfton meni slushio fteimi zhloueskimi postauami. Sakai oni moraoi fpoftnati, de te rizhi kir oni vti Pokuri tim ludem nalagaio, ne fo rizhi od Buga fapouedane. Rauen tiga inu per tim oni tudi tizhee vueliki slipoti inu vnefaftopnost ti S. Euangelia, Sakai oni te ludy uishaio le na nih laftna della inu faslushene, inu nekar ne Cristufeuu oprauilu inu faslushene, kateru famu ie vfem Vernim faslushillu inu dobilu Odpufzhane vfeh nashih Grehou.

govori sam Kristus (Jn 20), ko pravi: »Komur grehe odpustite, so jim odpušteni itd.« In to odpuščanje bo izrečeno ne *ratione iudicii*, ampak *ratione ministerii* – ne po sodbi, ampak po službi. In tako izrečeno odpuščanje ima moč zaradi Kristusovega naročila, ko je dejal: »Kakor je mene moj Oče poslal, tako jaz vas pošiljam.« Zakaj sam Božji Sin je močan po evangeliju. Kar pa naj bi govorili in kaj vedeli o cerkvenem pravu, o očitnih velikih grehah, o tem bo govor pozneje.

Tretji del papeške pokore je *satisfactio*, to je zadoščevanje za grehe. Iz tega se je porodila velika slepota in strašno malikovanje. In pri papežnikih *satisfactio* 'zadoščevanje' ali 'pokora' pomeni dobra dela, za katera Bog ni rekel, jih postavil ali zapovedal, ampak dela, ki jih spovednik, duhovnik, sam od sebe nalaga in zapove storiti temu, ki se mu spoveduje. Tako na primer prepovedujejo jesti sir, maslo, jajca, mleko, meso ob petkih, sobotah, ob kvatrah, postu in drugih dneh, nekaj tednov ležati pri svoji poročeni ženi, zapovedujejo romati v Rim, Recanati⁷⁷ in druge cerkve, moliti rožni venec, toliko in toliko očenašev in zdravamarij, moliti k svetnikom, plačati toliko in toliko maš itd. In iz te slepote, zmote in nerazumnosti župnikov in menihov so potem izšli še papeževi, kardinalski in škofovski odpustki, ki najprej niso bili nič drugega kakor samo odpuščanje pokore in zadoščenje za grehe. In iz takega odpuščanja je potem nastala kupčija. In *summa*,⁷⁸ skratka, papeški nauk o zadoščenju je zgolj laž, zapeljevanje in resnično malikovanje. Zoper tak nauk moramo postaviti Kristusove besede, ko pravi (Mt 15): »Zaman mi služijo s človeškimi postavami.« Spoznati morajo namreč, da reči, ki jih kot pokoro nalagajo ljudem, niso reči, zapovedane od Boga. Poleg tega in pri tem tičijo tudi v veliki slepoti in nerazumnosti glede svetega evangelija, saj ljudi napeljujejo le na njihova lastna dela in zasluženje, ne pa na Kristusovo delo in zasluženje, ki je edino vsem vernim zaslužilo in pridobilo odpuščanje vseh naših grehov.

Kristus sam je dokončanje in izpolnitev postave za vsakega, ki vanj veruje (Rim 10). On je jagnje in žrtev za grehe vsega sveta (Jn 1).

⁷⁷ Recanati (tudi Racanati), mišljeno je znamenito katoliško marijansko središče Loreto.

⁷⁸ 'Skratka', 'na kratko', 'naj povzamemo'. Gre za latinsko retorično frazo, ki so jo tedaj rabili za nakazovanje sklepne misli vsi evropski jeziki, zato je tudi ne prevajamo v slovenščino.

KAI IE TA KERSZHANSKA CERKOV,
*kei ie, skufi kakoua fnamina se more ta
 praua Cerkou fpošnati.*

*Ta Cerkou ie
 ena Gmaina,
 ukupe sbrane
 oli touarshtuu,
 lublenu od
 Criftufa inu
 Odreshenu, Inu
 ie pofuizbenu
 inu ozhiszbenu
 skufi ta Kerfi
 inu to beffedo,
 de ie prauizbna
 inu Erhyzh tiga
 Vezhniga lebna.
 Eph. 5.*

TA Kerszhanska Cerkou, na tim fueitu, Ie enu videzhe kardelu inu enu vkupesbrane vfeh tih ludy kateri ta prau i zhifti Nauuk tiga S. Euangelia gori vfamo, primo inu ga slushaio, Inu kateri te Sacramente prou po Criftufeu i poštaui dile inu iemlo. Inu vtaki drushbi inu Vkupesbranu ie nash Gofpud Iefus Criftus skufi to Pridigo tiga Euangelia mozhan, nih dofti preoberne htimu vezhnimu lebnu, inu nec pofuizhuie, Inu vtaki drushbi ie nih dofti, kir ne fo Suety, oli oni fo vini vtim vunanim touarshtui glihaio, inu glih dershe fteimi Suetniki fteim Vukum. Inu fe ima tukai veiditi, de mi od te Cerque, koker od ene Idea Platonica, ne gouorimo, od katere nishzhe ne vei, kei ie, inu gdi fe bo mogla naiti, Temuzh, [37a] koker ie poprei praulenu, De Gofpud Bug is nega preuelike Milofti inu dobrute, kir on ima pruti tei zhloueski shlahti, hozhe imeiti pred inu pred na tim fueitu, enu kardelce tih ludy, kateru nega inu nega Synu Iefufa Criftufa ima prou fnati, zheftiti, moliti, inu na nega klyzati, inu ozhitu pred vfemi ludy fpošnati. Sa tiga volo Bug hozhe de fe ima ta nega S. beffeda ozhitu pridigati, koker ta 19. Pfalm gouori, Po vfeh Deshelah ie ta nega Shtyma vunkai shla. Obt, koker zheftu krat ta Articul vti nashi Veri fpošnamo inu prauimo, Ieft veruio, de ie ena Sueta Kerszhanska Cerkou, tu ie, My veruiemo de ie enu vkupe sbrane, kateru glih ta Euangeli vuenim prauim faftopi dershi, vkaterim ie nih veliku Ifuolenih, htimu vezhnimu Ifuelyzhanu, Taku imamo vfelei fmsliti na to oblubo Boshyo, inu fe fto ifto troshtati kir pryzhuie, De ta Syn Boshy, pred inu pred vfelei, do Goriuftanena tih Mertuih, febi eno vezhno Cerkou vti zhloueski shlahti sbyra inu vkupe fpraula. Potle imamo tudi okuli pogledati kei ie ta ifta Cerkou. Guishnu drugdi nekar, Temuzh gdi fe ta odfgorai imenouana Snamina naido, katera fe nemogo skryti. Sakai ona fe mogo fozhima viditi inu fuushefmi slishati, Gdi fe kuli ta Euangeli prou zhiftu pridiguie, ty S. Sacramenti prou dile inu iemlo, Inu gdi fe takimu Pridiganu inu tim Boshym Sapuuidom, praua pokorfzhina iskashe, vundukai ie ta praua Cerkou. Obt vfi ty ludy kir letih fnamen nemaio, ne fo vti praui Cerqui Kerfzhanski, koker fo ty Aydi, Turki, fadashni ludy, Kezary, Inu vfi ty kir ta praui Vuk tiga S. Euangelia, inu tu prou dilene inu iemlene tih S. Sacramentou, fouurashio, fashpotuio,

KAJ JE KRŠČANSKA CERKEV, KJE JE, po katerih znamenjih je mogoče spoznati pravo Cerkev?

Krščanska Cerkev je na tem svetu vidna družba in zbor vseh ljudi, ki sprejemajo pravi, čisti nauk svetega evangelija in ga poslušajo, ki prav delijo in jemljejo zakramente po Kristusovi postavi. In v taki družbi in zboru je naš Gospod Jezus Kristus po evangelijski pridigi močan, dosti jih spreobrne k večnemu življenju in jih posvečuje; in v taki družbi jih je dosti, ki niso sveti, a so vendar svetim podobni v zunanjem tovarištvu in se ravnaajo po svetnikih in po nauku. In tu je treba vedeti, da ne govorimo o Cerkvi kot o kaki *idea Platonica*,⁷⁹ o kateri nihče ne ve, kaj je in kje bi jo bilo mogoče najti, ampak kakor je bilo povedano že prej, da Gospod Bog iz svojega prevelikega usmiljenja in dobrote, ki ju ima do človeškega rodu, hoče na tem svetu kar naprej imeti skupnino takih ljudi, ki prav poznajo njega in njegovega Sina Jezusa Kristusa, ga prav slavijo, molijo in k njemu kličejo in ga pred ljudmi javno priznavajo. Zaradi tega hoče Bog, da njegovo sveto besedo javno pridigamo, kakor o tem govori 19. psalm: »Po vseh deželah je šel njegov glas.« Zato moramo vsakič, ko priznavamo in izpovedujemo člen svoje vere, ki se glasi: »Verujem, da je ena, sveta krščanska Cerkev,« to je: »Verujemo, da je en zbor, ki ga združuje pravo razumevanje evangelija, v evangeliju pa je veliko izvoljenih k večnemu zveličanju,« pomisliti na Božjo obljubo in se z njo tolažiti; na obljubo, ki pravi, da Božji Sin neprestano, vselej, do vstajenja mrtvih zbira iz človeškega rodu k sebi večno Cerkev. Potem se moramo tudi ozreti naokoli, kje ta Cerkev je. Gotovo nikjer drugje kakor tam, kjer je mogoče najti zgoraj imenovana znamenja, ki jih ni mogoče skriti. Mogoče jih je namreč videti z očmi in poslušati z ušesi: kjer koli se prav in čisto pridiga evangelij, kjer se prav delijo in prejemajo zakramenti in kjer se takemu pridiganju in Božjim zapovedim izkazuje resnična pokorščina, tam je prava Cerkev. Zato vsi ljudje, ki teh znamenj nimajo, niso v pravi krščanski Cerkvi, kakor so to pogani, Turki, sedanji Judje, krivoverci in vsi ti, ki sovražijo, zasramujejo in preganjajo pravi nauk svetega evangelija in pravo podeljevanje in prejemanje zakramentov,

Cerkev je skupnost, zbor ali občestvo, ki jo je Kristus ljubil in odrešil in je posvečena in očiščena po krstu in besedi, da je pravična in dedič večnega življenja (Ef5).

⁷⁹ Lat. 'platonska ideja'.

pregano, koker ty [37b] fadashni Papeshi, ty eni Shcoffi, Fary inu Menihi deio, inu vfi ty, kir shnimi dershe, ne fo ta praua Sueta Cerkou Boshya, Temuzh ta huda Caijneshka falsh Cerkou. Leta Nauuk inu poduishane kei, per kom ie ta praua Cerkou, kateri ludy fo ty praui Vudi te Cerque Kerfzhanske, ie potreba vfem ludem veiditi inu fnati, De bodo veidili inu fnali to falsh Cerkou, od te prauae, te kriue Vude te Cerque, tu ie, te verne Kerszhenike, od tih falsh vernih narefen lozhiti, inu pred falsh Vuzheniki, kir fe hualio inu prauio, de fo ty praui Boshy Kerfzhanski Pridigary, teim bule fe varouati, po Vuki S. Paula, kir praui Gal. 1. Kateri en drugi Euangeli, koker fem ieft pridigal, vom bo pridigal, Ta bodi preklet.

*Sledni Kerszhenik
fe ima le hti prau
Cerqui ozhitu
dershati, gdi fe
prou Pridiguie,
Slushi Bogu,
prou Kerfzhuie
Masbuie, boditi.*

Inu kadar vshe mi veimo inu fpoznamo, kei, inu katera ie ta praua Cerkou Boshya, fmo mi inu vfi prauae Vere ludy dolshni, fe htaki Cerqui ozhitu dershati, Inu vti ifti Cerqui Vudi inu Purgary ratati, Sto ifto Cerkouio to Vero vtiga prauiga Boga inu nega beffedo ozhitu fpoznati, Na Buga ozheta vtim famim Imenu Criftufeum klyzati, Molyti, te S. Sacramente iemati, ta praui Kerfzhanski Nauuk pomagati fadadity, reftegniti inu obdershati, Inu leto Cerkou gori fydati inu nekar sblafniti, fmotiti oli refdreti, po Nauuki tiga 26. Pfalma kir praui, left fouurashim to Cerkou tih Neuernikou, left fe dershim, Gofpud, htim tuim Altariem. Inu po tim 27. Pfalmi, kir na meifti vfch vernih taku praui, Letu famu fem ieft profsil od tiga Gofpudi, de ieft vse muie shiue dni, vti Hyshi tiga Gofpudi bom prebiual. Inu vtim 84. Pfalmi praui: Dobru ie tim, kir vti Hyshi tiga Gofpudi prebiuaio. Inu Pfalmi 92. praui: Ty kir fo vti Hyshi tiga Gofpudi fafaieni, [38a] ty bodo zueli. Inu Pfalmi 122. Vy imate timu Ierufalemu vse dobro profsyti, Inu kateri no lubi, timu fe bode dobro godilu. Inu Criftus praui, Math. 12. Kateri fmeno ne dershi, ta ie fubper mene. Inu S. Paul Rom. 8. Kateriga ie Bug ifuolil, tiga ie on tudi poklyzal. Letu vse imamo refmisliti, kadar ta Articul ifrezhemo, left veruio ena fueta gmain Kerfzhanska Cerkou. Inu fe imamo hti praui Cerqui dershati, inu nekar htim Souurashnikom te prauae Cerque. Inu my nemamo byti Neutrales, fem ter tam, od ene Cerque hti drugi podati, fobema dershati, obema fubper to nasho Veift prou dati, vfako fagouariati. Inu nemamo po deshelah tekati, fuie laftne opinionones, maninge fmslouati, vse Pridigarie inu S. Sacramente tadlati, koker ty Bidertauffery deio. Inu kadar fmo mi vshe te prauae Cerque vudi poftali, inu fmo fe ie ferza Hbugi preobernili, Taku imamo vnashim fercei tei vnashi vifty pryzho, de fmo ty praui Otroci Boshy. Inu pozhutimo vsebi guishen Trosht inu noterne vesselie

kakor delajo sedanji papeži, nekateri škofje, duhovniki in menihi ter vsi, ki držijo z njimi; niso prava sveta Božja Cerkev, ampak zla, Kajnova, napačna cerkev. Nauk, kje, pri kom je prava Cerkev, kateri ljudje so pravi voditelji krščanske Cerkve, morajo znati in poznati vsi ljudje, da bodo vedeli za napačno cerkev in jo znali ločevati od prave; verne kristjane od izkrivljenih udov cerkve, to je krivovernih kristjanov, in od napačnih učiteljev, ki se hvalijo in pravijo, da so oni pravi Božji krščanski pridigarji; in da se bodo znali pred njimi čim bolj varovati po nauku svetega Pavla, ki pravi (Gal 1): »Kdor bi pridigal kak drug evangelij, kakor sem ga jaz pridigal, ta bodi preklet!«

In ko že vemo in spoznamo, kje in katera je prava Božja Cerkev, smo mi in vsi ljudje prave vere dolžni, da taki Cerkvi javno izkazujemo pripadnost in smo udi in državljani te Cerkve; s to Cerkvijo moramo javno priznavati vero v pravega Boga in njegovo besedo; klicati k Bogu Očetu v samem Kristusovem imenu, moliti, prejemati svete zakramente, pomagati sejati pravi krščanski nauk, ga širiti in ohranjati ter zidati Cerkev in nikakor ne zapadati zmotam ali razdirati – po nauku 26. psalma, ki pravi: »Sovražim cerkev nevernikov, držim se, Gospod, tvojih oltarjev.« In potem v 27. psalmu z vsemi verniki pravi takole: »Samo eno sem prosil Gospoda, da bi vse dni svojega življenja prebival v Gospodovi hiši.« In v 84. psalmu pravi: »Dobro je tem, ki prebivajo v Gospodovi hiši.« In psalm 92 pravi: »Ti, ki so posajeni v Gospodovi hiši, ti bodo cveteli.« In psalm 122: »Za Jeruzalem morate prositi vse dobro; in kdor ga ljubi, temu se bo dobro godilo.« In Kristus pravi (Mt 12): »Kdor ni z menoj, je proti meni.« In sveti Pavel (Rim 8): »Tiste, ki jih je Bog izvolil, je tudi poklical.« Vse to moramo premisliti, ko izrekamo člen: »Verujem v sveto, skupno krščansko Cerkev.« In držati se moramo prave Cerkve, nikakor pa ne njenih sovražnikov. In ne bodimo *neutrades*, tu in tam, da bi hodili od ene cerkve do druge, da bi z obema držali, obema dajali prav zoper svojo vest, vsako zagovarjali. In ne smemo tekati po deželah, si izmišljati lastne *opiniones*, svoja mnenja, grajati vse pridigarje in svete zakramente, kakor to delajo prekrščevalci.⁸⁰ In ko postanemo udje prave Cerkve in se iz srca spreobrnemo k Bogu, tedaj imamo v svojem srcu, to je v svoji vesti, pričo, da smo pravi Božji otroci. In v sebi čutimo zanesljivo tolažbo in notranje veselje v Bogu, kakor o tem pričuje sveti Pavel (Rim 8),

*Slednji kristjan
mora javno
izkazovati
pripadnost pravi
Cerkvi in hoditi
tja, kjer se prav
pridiga, služi
Bogu, prav krščuje,
mašuje.*

⁸⁰ Gl. op. 56.

na Bugi, koker od tiga S. Paul pryzhuie Rom. 8. kir prau: Vy fte tiga S. Duha pryeli, skufi kateriga vi morete klyzati Vbugi. Abba lubi Ozha.

SAKAI TA CERKOV KERSZHANSKA IE VSELEI
*pod Cryshom, de uezh ty prau Verni koker drugi
 ludy, morao na tim Sueitu terpeti, szhim
 inu koku se ima troshitati.*

*Sledni Abel mora
 poleg sebe eniga
 Caina imeiti,
 Vji kir bote po
 Cristufcuim Vuku
 shiueti, ty morao
 terpeti na tim
 fueitu 2. Thi. 3*

TY ludi inu ta Zhloueska fastopnost, vum inu pamet, fe fmotio, blafno, ne veido od kot tu pride, De ta Cerkou, ty dobri, brumni, prae Vere ludy, morao [38b] vezh nadlug, nefrezh inu slega preterpeti, koker ty Aydi, Turki inu hudi Neuerni ludy, kir ta prau Nauuk Boshy, ta S. Euangeli fashpotuio, nishter oli kriuu slushio Bogu &c. Obtui fynu potreba te ludy prou fastopnu is S. Pyfma poduuzhiti, de veido inu fastopio, Sakai inu fa zhes volo, ie ta Cerkou od Buga pod ta Crysh, velikimu terplenu na tim fueitu podloshena, Inu kir ie taku reunu, po vfem fueitu, vmei mnogeterimi ludy, refpoyena, inu reskroplena, inu vfi shlaht Gofpofzhini poduershena. Inu aku glih Bug zhafi tei Cerqui vmnogeterih Deshelah pod dobro verno Gofpofzhino, kir tudi fto Cerkouio red Boga fna inu klyzhe na nega, Myr, pokoi inu Erperge da, Taku vfa ta Cerkou nei enu Kraleuftuu oli Gofpoftuu, kir bi fuio laftno Oblaft inu Brambo imela, koker ta Papeshe ie fam ie febe eniga Krala fturil. Inu ie guishnu ena zhudna rezh od Buga, de on pred inu pred to fuio Cerkou na tim fueitu pod tulikain terplenem inu preganenen zhudnu ohrani, Varuie inu gori dershi. Koker kadar ie Abel vbyen bil, inu ta Cain ie bil od Buga padel, Tedai ie ta Cerkou veliku manshi inu voskeshi ratala. Inu ta Adam inu Eua fta fama vueliki shalofsti prebiuala. Oli ona fta oftala ta Cerkou, inu fta bila od Buga vti Veri poteriena, inu per tim vezhnim Lebnu obdershana inu okranena. Inu ie nima potle Bug fpet eniga Synu dal, ta ifti ie bil Hbugi preobernen, inu ie per prau Veri inu Vprauim Boshym fposnanu do konza oftal. De taku Bug vfelei pred inu pred eno Drushbo inu vkupesbrane na tim fueitu gori dershi, aku glih dofti Vudou bo vbyenu, inu ty druge vueliki reui, nadlugi inu shalofsti prebiuaio: [39a]

Natu vshe ty Kerszheniki imao te vrshahe inu tudi te Troshte veiditi, de tacih miffal koker ty Aydi inu nefastopni ludy, ne bodo imeili, kir fe nim fdy inu prauio, Potchmal vfi ludy imao mnogetere nadluge inu morao vfi

*Verni inu
 Neuerni bodo fa
 uolo Porodnih*

ko pravi: »Prejeli ste Svetega Duha, v katerem lahko kličete k Bogu: 'Abba, ljubi Oče'.«

ZAKAJ JE KRŠČANSKA CERKEV VSELEJ *pod križem, da morajo resnično verni na tem svetu trpeti več kakor drugi ljudje; s čim in kako naj se tolaži*

Ljudje in človeška razumnost, um in pamet so v zadregi, zmoti in ne vedo vzroka, zakaj mora Cerkev, dobri, pobožni, pravoverni ljudje, pretrpeti več nadlog, nesreč in zlega kakor pogani, Turki in hudobni, neverni ljudje, ki zasmehujejo pravi Božji nauk, sveti evangelij, ne služijo Bogu ali služijo narobe itd. Zato je nadvse potrebno te ljudi prav in razumno poučiti iz Svetega pisma, da bodo vedeli in razumeli, zakaj in zaradi česa je Cerkev od Boga položena pod križ k velikemu trpljenju na tem svetu in je tako ubogo razporejena in razkropljena med mnogimi ljudmi po vsem svetu in podvržena vsakršni gosposki. In četudi dá Bog včasih Cerkvi v mnogih deželah pod dobro verno gosposko, ki s Cerkvijo vred pozna Boga in kliče k njemu, mir, pokoj in zatočišče, pa vendar ta Cerkev ni kraljestvo ali gospodstvo, ki bi imelo svojo lastno oblast, kakor je papež iz samega sebe naredil kralja. In gotovo je čudežno Božje dejanje, da svojo Cerkev kar naprej po čudežu ohranja, varuje in vzdržuje na svetu kljub tolikšnemu trpljenju in preganjanju. Ko je bil na primer umorjen Abel in je Kajn odpadel od Boga, tedaj je Cerkev postala veliko manjša. In Adam in Eva sta prebivala sama v veliki žalosti. A ostala sta Cerkev in Bog ju je potrdil v veri in ohranil v večnem življenju. In Bog jima je potem spet dal sina, ta se je spreobrn timer Bogu in je do konca ostal pri pravi veri in v pravem Božjem spoznanju. Na tak način Bog neprestano ohranja svojo skupnost in zbor na svetu, čeprav je dosti udov umorjenih in čeprav prebivajo v veliki bedi, v nadlogah in žalosti.

*Slednji Abel
mora poleg sebe
imeti Kajna; vsi,
ki bočejo živeti
po Kristusovem
nauku, morajo na
tem svetu trpeti
(2 Tim 3).*

Zato morajo glede tega kristjani poznati vzroke in tolažbo, da ne bodo imeli takih misli kakor pogani in nerazumni ljudje, ki mislijo in pravijo: »Ker imajo vsi ljudje mnogo nadlog in morajo vsi umreti,

*Verni in neverni
bodo zavoljo
izvirnih in*

*inu fšurienih
uelikih Grebou
na tim fueitu glih
shtraifani inu
umerio fšiefno
Smertio, oli po
tei Smerti bodo
reslozheni.*

vmreti, Obtú Bug vfe shlaht ludy fa enu dershi, inu fa nec ne rodi. Subper take misli imamo ty Verni poduishani is S. Pyfma vti Veri, vprauim Troshtu poterieni biti, inu veiditi, De ie rifniza, de vfi ludy taku dobru ty verni, prauí dobri Kerszheniki, koker ty Aydi, Iudi, Turki inu hudi Neuerni ludy, fo glih tei Smerti poduersheni, fa volo tiga porodniga Greha. Per tim fe ima tudi veiditi, De Gofpud Bug te vunane velike grofne Smertne Grehe, taku dobru na tih Ifuolenih, koker na tih Aydi, hudih ludeh, groffouitu shtraifa, fmnogeterimi fšiefnimi shtraifingami, koker slakoto, Skregi, fšesdianem tih Meift inu Kraleuftui, fuefikimi bolefnami. Daud ie bil pregnan, fa volo tiga nega Preshuftua, koker ty drugi Aydouski Krali, Tyeftes, Tarquinius Superbus &c. Tu Meiftu Ierufalem ie groffouitu refualenu inu fatrenu, koker tu Meyftu Troya oli Tebe. Inu lete Shtraifinge Boshye gredo po vfm fueitu taku dobru zhes to Cerkou, zhes te ludy Boshye, koker zhes te Ayde inu Turke. Sakai Gofpud Bug vtih nega vunanih shtraifingah, zhes te vunane velike Grehe dershi eno gmain Regulo. Te vunane velike Grehe shtraifa, vfe ludy glih, fšeimi telefni vunanimi shtraifingami, Steimi on hozhe vfm ludem dati nafnane, De ie on Moder, Brumen, Suet inu Prauizhin, inu de fe rifnizhnu groffouitu ferdi zhes te Grehe. Oli koker ie en Reslotik bil vti Martri inu Smerti vmei teima dueima Rasbonikama, kir fta na Cryshu rauen [39b] Criftufa vífsila, Taku ie en Reslotik inu Reslozhene vmei Suetniki, vmei vprauimi vernimi Kerszheniki, Inu vmei Neuerniki vtih reuah, nadlugah, inu shtraifingah na tim fueitu.

Ta preoberneni Rasboinik inu ta Nepreoberneni fšotliuiz, obba glih fano Smertio telesnu fta vmerla, oli ta Neuerni pade uto vezhno shtraifingo, Ta drugi uerni pag gre vtu Ifuelyzhane, vta vezhni leben, Inu on ie na Crishu na tim fueitu vnega fercei inu vifty pozhutil Myr inu vefšelie na Bugi, inu ta fazhetig tiga vezhniga lebna. Glih taku nai fi ta Abel inu ty mladi Otrozhezhi vtim Egiptu inu potle utim Betlehemu bodo groffouitu vmoriení Exod. 1. 2. Math. 2 Oli oni vlai fo prishli vta vezhni leben. Ampag ta Sodomitishki folk, fo po tei telefni shtraifingi inu Smerti, tudi vto drugo vezhno inu vegsho shtraifingo prishli. Inu take telefne shtraifinge, tim kir fe preoberno, bodo zheftu odufete inu lesheshe fšuriene, koker ie Bug gouuril, Pfa. 50. Klyzhi na me vti nadlugi, Taku, íeft hozho tebe odreshiti. &c. Is letih beffed inu is letiga Nauuka, moremo ta eden vrshah faftopiti, fa zhes volo ie ta Cerkou, taku dobru koker drugi ludy, tei telefni Smerti inu drugim nadlugom inu shtraifingom

ima očitno Bog vse ljudi za enake in se ne meni zanje.« Da ne bi imeli takih misli, moramo biti verni poučeni iz Svetega pisma v veri in potrjeni v pravi tolažbi. Vedeti moramo, da je res, da so vsi ljudje, tako verni, pravi, dobri kristjani kakor tudi pogani, Judje, Turki in neverni ljudje enako podvrženi smrti zaradi izvirnega greha. Pri tem pa je tudi treba vedeti, da Gospod Bog strašno kaznuje zunanje, velike, strašne smrtne grehe tako pri izvoljenih kakor pri poganih in hudobnih ljudeh z mnogoterimi telesnimi kaznimi kakor z lakoto, vojskami, razdejanjem mest in kraljestev, z velikimi boleznimi. David je bil pregnan zavoljo svojega prešuštva,⁸¹ prav tako drugi poganski kralji: Tiest,⁸² Tarkvinij Ošabni⁸³ itd. Mesto Jeruzalem je bilo strašansko razdejano in strto – kakor mesti Troja ali Tebe. In te Božje kazni gredo po vsem svetu tako nad Cerkev, nad Božje ljudi, kakor nad pogane in Turke. Gospod Bog namreč v svojih zunanjih kaznih nad velikimi zunanjimi grehi ohranja neko splošno *regulo*. Velike zunanje grehe kaznuje pri vseh ljudeh enako z zunanjimi telesnimi kaznimi; z njimi želi, da bi vsi ljudje spoznali, da je On moder, čist, svet in pravičen in da se res strašno srdi nad grehi. Ali: kakor poznamo razliko v trpljenju in smrti med obema razbojnikoma, ki sta visela na križu zraven Kristusa, tako moramo vedeti, da obstaja tudi razlika med svetniki, med pravimi vernimi kristjani in med neverniki v nesrečah, nadlogah in kaznih na tem svetu.

Spreobrnjeni razbojnik in nespreobrnjeni zasmehovalec sta oba umrla z enako telesno smrtjo, a neverni je padel v večno kazen, drugi, verni, pa se je zveličal in dobil večno življenje; na križu je že na tem svetu v svojem srcu in vesti občutil mir in veselje v Bogu in začetek večnega življenja. Prav tako so bili grozovito umorjeni Abel in majhni otroci v Egiptu in potem v Betlehemu (2 Mz 1 in 2; Mt 2), a so nato prišli v večno življenje. Ljudstvo Sodome pa je po telesni kazni in smrti pričakala tudi druga, večna in večja kazen. A tudi telesne kazni so tem, ki se spreobrnejo, pogosto odvzete in olajšane, kakor je govoril Bog (Ps 50): »Klič me v stiski, rešil te bom itd.« Iz teh besed in iz tega nauka lahko razumemo enega od razlogov, zakaj je Cerkev tako kot drugi ljudje

*storjenih velikih
grehov na tem
svetu enako
kaznovani in bodo
oboji umrli telesne
smrti, a po smrti
bodo ločeni.*

⁸¹ Gl. op. 16. Davidova žena Batšeba je bila žena njegovega vojskovodje Urijaja, ki ga je David zaradi Batšebe poslal v smrt (2 Sam 11,15).

⁸² Tiest je oseba iz grške mitologije, Pelopsov in Hipodamejin sin. Njega in brata Atreja je izgnal iz svojega kraljestva njun oče, ker sta ubila svojega polbrata.

⁸³ Rimski kralj Tarkvinij Ošabni (535–496 pr. Kr.) je bil izgnan, ker je njegov sin Sekst posilil Lukrecijo, veljakovo ženo.

poduerahena,⁴⁷ Sa tiga volo, kir ie ta Zhloueska Natura she vfelei greshna inu huda, Inu Bug hozhe to greshno shego resdreri⁴⁸ inu fatreti, fatu oftane ta telefna Smert, inu letu ie taku od Buga poftaulenu inu ofnanenu vtihi peruih Buquah Moyfefeuih vtim Tryetim Capituli, Gdi fta Adam inu Eua fpet vto Gnado inu Miloft Boshyo vfeta, Oli nishter mane fta potle morala obba telfefnu vmreti. Inu ty Kerfzheniki inu veliki Suetniki tudi zheftu pado [40a] vuelike Grehe, koker Daudid, Ezechias, Petrus, Obtupride ta Smert inu druge telefne shtraifinge.

*Bug hozhe, de ty
Verni prou te fuie
Grehe fpoftnaio,
inu de fe prou
Pokure, pobleumi
bodo, Satu nim
take tesbke
nadlege od useb
firan pofhile.*

Potle, kir fo ty Suetniki, tu ie, ty prau verni Kerfzheniki (:ta Cerkou:) so na tim fueitu vuelikih reuah inu nadlugh, ie leta vrshah, De ie enu pryzhouane, de vfeh vernih Suetnikou Natura vletim lebnu ie greshna, fe premalu Boga boy, inu ie shibka vti Veri, ima vfebi dofti zbiulane inu dofti nespodobnih miffal, shel inu naklanene tei uoli Boshy fupber. Lete Grehe ta Sucit nefna, ne vidi, inu fa grehe ne dershi. Ampag Gofpud Bug hozhe, de ta Cerkou, ty verni, take grehe fe nauuzhe fpoftnati, inu de offertni ne bodo, fami febe fa modre inu fa zhifte, pres Greha fe ne dershe. Inu de is fuie laftne modrufti ne vuzhe, oli kakiga Regimenta ne fazhno, koker ti Kezary, Samofatenus, Arrius inu nih ueliku fo fazheli, inu she fdai eni fazheno. Natu imamo mi to nasho shibko noroft, inu to noterno nasho nezhistoft, le zhedale bule fpoftnati, zhes no toshiti Bogu, inu nekar fa mahin greh dershati, Temuzh imamo veideti, de Gofpud Bug fe fylnu ferdi zhes te Grehe, nai fi glih ta zhloulik od Buga, is Gnade, fa volo Iefufa Criftufa, bo vto nega myloft vfet. fakai gofpud Bug nehozhe debi ta nega fapuuid inu prauda bila fashpotouana. Inu Bug hozhe, de ta greh vtim zhloueku bo cilu fatren. Htimu slushio te mnogetere velike reue, nadluge inu shalofiti, skaterimi ty Suetniki bodo zheftu obdani, koker Adam, Eua, Abraam, Ifaac, Jacob, Iob, Ieremias. &c. fo dofti nadlug na tim fueitu imei. Lety Exempli vfi slishio pod to Daudidouo beffedo, kir prau na meiftu te Cerque Pfal. 119. Menie dobru de fi ti mene pokuril, fteim fe ieft vuzhim tuio Poftauo. Inu [40b] mi drugazhi nemamo misliti, temuzh de vfe tu, kar ie vifokiga, fe mora ponishati pred Bugom. Sakai Bug hozhe, de my te nashe grehe, inu praudo Boshyo nemamo fa shleht, mahino rezh dershati. Obtui ie potreba, de sledni zhloulik is ferza⁴⁹ pruti Bogu. Pfal. 22. Ieft fem en zheruizh, inu nekar en zhloulik, en shpot tih ludy inu en fauershek tiga folka. Inu lete beffede Criftufefue fe moraio guishnu dopolniti, kir prau, Luc. 16.

⁴⁷ Corr. *poduershena*.

⁴⁸ Corr. *resdreti*.

⁴⁹ Sic. Tako tudi več drugih skupaj zapisanih besed na tej in naslednji strani.

podvržena telesni smrti in drugim nadlogam in kaznim; zavoljo tega namreč, ker je človeška narava še vedno grešna in zla, Bog pa hoče to grešno naravo odpraviti, zato ostaja telesna smrt; tako je postavljeno od Boga in oznanjeno v prvi Mojzesovi knjigi v tretjem poglavju, ko sta bila Adam in Eva spet sprejeta v Božjo milost, a sta morala kljub temu telesno umreti. In kristjani in veliki svetniki tudi pogosto zapadejo v velike grehe, na primer David,⁸⁴ Ezekiel, Peter, zato pride smrt in druge telesne kazni.

Vzrok tega, da so svetniki, to je pravi verni kristjani (Cerkev), na tem svetu v velikih nesrečah in nadlogah, je v dejstvu, da je narava vseh vernih svetnikov v tem življenju grešna, se premalo boji Boga in je šibka v veri, ima v sebi dosti dvomov in dosti nespodobnih misli, želja in nagnjenj, ki so nasprotna Božji volji. Svet teh grehov ne pozna, ne vidi in jih nima za grehe, a Gospod Bog želi, da bi se jih Cerkev, verni naučili spoznati in da ne bi bili prevzetni, da ne bi mislili, da so modri in čisti in brez greha. In da ne bi drugih poučevali iz lastne modrosti in ne bi ustanavljali kakih ločin, kakor so to počeli krivoverci Samosaten,⁸⁵ Arij⁸⁶ in veliko drugih in kakor to še zdaj nekateri počnejo. Nato pa moramo vse bolj spoznavati svojo šibko zmotnost in svojo notranjo nečistost, glede nje tožiti k Bogu in je ne imeti za majhen greh, ampak vedeti, da se Gospod Bog silno srdi nad grehi, čeprav vemo, da bo človek od Boga iz milosti, zavoljo Jezusa Kristusa sprejet v njegovo milost, kajti Gospod Bog noče, da bi bili njegova zapoved in pravica zasmehovani. In Bog želi, da bi bil greh v celoti izkoreninjen iz človeka. Temu služijo mnoge velike nesreče, nadloge in žalostni dogodki, ki pogosto doletijo svetnike, kakor so se morali na primer Adam, Eva, Abraham, Izak, Jakob, Job, Jeremija itd. na tem svetu spopasti s številnimi nadlogami. Vse te primere pa zaobjema Davidova beseda, ko pravi (Ps 119) namesto Cerkve: »Dobro je zame, da si me pokoril, s tem se učim tvoje postave.« In tudi mi ne smemo drugače razmišljati, ampak se moramo zavedati, da se mora vse, kar je visokega, pred Bogom ponižati, kajti Bog želi, da svojih grehov in Božje pravice ne bi imeli za nekaj majhnega. Zato mora slednji človek iz srca priznati pred Bogom (Ps 22): »Jaz sem črv, ne človek, sramotenje ljudi in

Bog boče, da verni prav spoznajo svoje grehe in se prav pokorijo, da so ponižni, zato jim z vseh strani pošilja težke nadloge.

⁸⁴ Gl. op. 16.

⁸⁵ Pavel iz Samosate (200–275) velja s svojimi nauki za predhodnika arijanstva.

⁸⁶ Arij (ok. 256–336) je bil aleksandrijski duhovnik, začetnik arijanstva, nauka, ki trdi, da je Jezus človek, zanika pa, da je Bog. Ta nauk je bil označen za herezijo na prvem koncilu v Niceji (325).

Kar ie višfokiga pred ludmy, tu ie ena Pregreha pred Bugom. Letu fo fylne viſoke beſſede, katere obena ſtuar ne more fađofti premilliti. Oli mi imamo niſhter mane, vini na tiga Goſpudi Criſtufa gledati, ſakai on ie ta celi obilni Pild inu Exempel te praeue pohleufzhine, on tukai leſhi inu klezhi vtim Vertu pred Bugom fuiem Ozhetom, Inu tukai is notra na duſhi vti Veifti inu na tim telleſſu pozhuti inu noſſi ta neifrezheni preueliki ſerd Boshy, ſubper te muie inu tuie Grehe, koker bi on ſam te iſte bilſturil, inu ie popelnama vidil to Modroft inu to volo tiga fuiga vezhniga Ozheta, obtu fe ie on pred nim vtako Pohleufzhino dal. Od lete take pohleufzhine tiga vezhniga vſiga mogozhiga Synu nemore niſhzhe is gruntati inu fađofti iſgouoriti. Oli mi koker mladi Otroci, fe imamo vuzhiti, Deie tu ta prauizhna vola Boshya, de fe mi pred Bugō; is ſerza poklonimo, inu cilu pohleuni ratamo. Inu devtim nashim Terplenu iimamo na Criſtusheuu Terplene, inu na to nega Pohleufzhino gledati, po nega ſtopinahfe derſhati. Inu kadartu deimo, taku bomo tudi fa Criſtufeuo uolo, te boſhye mudrofti ſuetuſti, inu prauize, tiga uezhniga ueſeliadiſhni.

*Ta Kazha ſhe
uſelei Criſtufa inu
te nega Viude upeto
grife, nu pyca.
Gen. 3.*

Ta tretvy vrſhah, de ta Cerkou na tim ſueitu veden veliku terpy, fo ty Hudizhi, kateri vſelei gruſſouitiſhe inu [41a] ſerditiſhe ſubper to Cerkou dyuiaio, inu reſbijeio, koker ſubper te druge ludi. Sakai oni fo Bogu inu nega Synu nashimu Goipudi fylnu ſouurash, nuzh tar dan iſzheio, ſzhim inu koku bi Boga ſaſhpotouali, inu ſhentouali, Inu de bi doſti ludy od Buga odulekli inu pogubili. Inu tu ie ſuſeb en kreg inu veliku voiskouane. O i⁵⁰ per tim imamo en velik Troſht, kir Criſtus prau, Niſzhe ne bo mogel muih Ouzhiz is muih rok iſdreti. Inu kadar fo nam ty Hudizhi ſouurash, neruezh fa tiga volo, kir Boga Ozheta, nega Synu inu S. Duha ſhentuoio inu kalno, Natu imamo veiditi inu biti ſaguishani, de ta S. Troyza, tu cilu Bogafuu, fa volo te ſuie zhefti, nom hozhe guishnu pomagati. Sakai ty Hudizhi iſzheio, naſho reuo, neruezh fa tiga volo, de Goſpud Bug bo ſaſhpotouan inu ſhentouan. Letu imamo zheftu reſmiſliti, inu fe ſto Boſhio beſſedo troſhtati, kir prau, i. Ioh. 3. Ta Boſhy Syn fe ie iſkaſal, deon ta della Hudizheua reſdere.

*Poletim leb nu,⁵¹
ſuprou bo tim
brunnim dobru,
tim budim pag
budu.*

Ta zheterti vrſhah, De imamo enu guishnu ſtonouitu Pryzhouane inu riſnizhin Troſht tiga prihodniga vezhniga lebna, ſakai kadar te glaue te Cerque, ty veliki Suetniki, koker Criſtus, Abel, Eſaias, Ieremias, Ioannes Kerſtnik Petrus, Paulus, vſi Iogri inu Marterniki, fo vbyeni inu umorieni, tu ie enu guishnu ſnamine, de ie ſhe ena druga prauda, inu de ie en drugi

⁵⁰ Corr. Oli. Črka / ni odtisnjena.

⁵¹ Corr. lebnu.

prezir ljudstva. « In Kristusove besede se zanesljivo izpolnijo, ko pravi (Lk 16): »Kar je pred ljudmi visoko, to je pred Bogom pregreha.« To so silno visoke besede, ki jih nobeno ustvarjeno bitje ne more v celoti doumeti. Mi pa moramo pri tem vseeno gledati na Gospoda Kristusa, kajti on je celotna podoba in *eksempel* prave ponižnosti, on je ležal in klečal na vrtu pred Bogom, svojim Očetom, nato pa čutil in nosil v svoji duši, v vesti in na telesu neizmerni, nadvse veliki Božji srd zaradi mojih in tvojih grehov, kakor da bi jih on sam storil, in je v celoti videl modrost in voljo svojega večnega Očeta, zato se je pred njim tako ponižal. Te ponižnosti večnega vsemogočnega Sina nihče ne more doumeti in v celoti razložiti. Mi pa se moramo učiti kakor majhni otroci, da je pravična Božja volja, da se iz srca priklonimo pred Bogom in postanemo scela ponižni. In da moramo, kadar trpimo, gledati na Kristusovo trpljenje in na njegovo ponižnost, se držati njegovih stopinj. In če ravnamo tako, bomo tudi zavoljo Kristusa deležni Božje modrosti, svetosti in pravice, večnega veselja.

Tretji vzrok, da Cerkev na tem svetu vedno veliko trpi, so hudiči, ki vedno divjajo in udrihajo bolj grozovito in srdito po Cerkvi kakor po drugih ljudeh. Hudiči namreč silno sovražijo Boga in njegovega Sina, našega Gospoda; noč in dan iščejo priložnosti, da bi zasmehovali in preklinjali Boga in da bi dosti ljudi odvlekli od Boga in jih s tem pogubili. In to je zares velik spor in vojskovanje. Pri tem pa imamo veliko tolažbo, saj Kristus pravi: »Nihče ne bo mogel iztrgati mojih ovc iz mojih rok.«⁸⁷ Če pa so nam hudiči sovražni, še posebej ker preklinjajo Boga Očeta, njegovega Sina in Svetega Duha, se moramo zavedati, da nam bo zagotovo pomagala Sveta Trojica, vse božanstvo zaradi svoje slave. Hudiči namreč iščejo naše pomanjkljivosti predvsem zato, da bi zasmehovali in preklinjali Gospoda Boga. Pogosto moramo premišljevati naslednjo Božjo besedo in se z njo tolažiti (1 Jn 3): »Božji Sin se je razodel, da bi uničil hudičeva dela.«

Kača že od nekdaj grize in pika Kristusa in njegove ude v peto (1 Mz 3).

Četrty vzrok je, da imamo zanesljivo ter nepretrgano pričevanje in resnično tolažbo prihodnjega večnega življenja. Dejstvo, da so bili umorjeni voditelji cerkve, veliki svetniki kakor Kristus, Abel, Izaija, Jeremija, Janez Krstnik, Peter, Pavel, vsi učenci in mučenci, je namreč zanesljivo znamenje, da obstaja še druga pravica in da je po tem življenju še drugo bivanje in življenje. Ker je namreč Bog na tem

Po tem življenju bo pobožnim zagotovo dobro, budobnim pa budo.

⁸⁷ Jn 10,28.

ftan inu leben po letim lebnu. Sakai potehmal fe ie Bug na tim fueitu, na tacih Suetnikih fuiemi zaihni skufi nec zheftu iskafal, de ie en Bug, inu de Bug ie per nih, inu shnimi dershi, fa tu ie skufi nec te mertue obudil, inu druge zhudeffa inu zaihne fturil, inu fteimi poterdil, de fo nemu lubi, de nih Vera inu Nauuki fo prou, rifnizhni, inu dopado Bogu, Ino fo taki Suetniki [41b] od tih Sourashnikou framotnu inu po kriui ni vmorieni, Is letiga ufaki faftopi, de guishnu bo ena druga Prauda, inu ie en drugi Leben fa leteim, Vkaterim Bug bo fpet druguzh vfem ludem iskafal, de tih Suetnikou Vera, Nauuki, fo prou rifnizhni bili. Inu tih Souurashnikou inu Neuernikou Vera, Diane, rounane inu nih Boshye slushbe, fo kriue, falsh, inu Bogu subper.

*Ty Keszeniki
fo dolshni tudi
shnih kryo inu
Smertio terditi
to prauo Vero, ta
prauu Nauuk inu
te prauu Boshie
slushbe.*

Ta peti Vrshah, Bug hozhe, de tu Terplene, Martra inu Smert tih Suetnikou, katero oni fa volo tiga spofnane te prauu Vere terpe, Ie tudi enu Prizhouane, de oni to nih Vero inu Nauuk, fa guishne rishnizhne, Bogu dopadezhe rizhi dershe, inu de na nih cilu nishter ne zbiulaio, de Bug potle na fodni dan inu vti vezhnufi borefodel⁵² inu pryzho daial, de taka nihvera,⁵³ tak nih nauuk, te nih Boshye slushbe, fo Boshye, prou, rifnizhne, kir fame zhloueka Isuelyzhaio, fakai kadar mi uidimo, slishimo oli beremo, de ta Cerkou, ty prauu Suetniki fa volo te prauu Vere, fa nih Nauukou, inu fa prauu Boshih slushbi volo, ufo shlaht reuo, Martro inu to Smert, radi inu volnu terpe, Is tiga mi moremo lahkou faftopiti inu famerkati, De oni nih Vero, Nauuk inu Boshye slushbe fa prauu, guishne, risnizhne inu Bogudopadezhe rizhi dershe. Sakai kateri rad volnu to Martro inu to Smert terpi, Ta ifti fe Troshta inu guishnu Vupane ima, de bo po letim lebnu od Buga en bulshi imel. Obtú fa letih inu drugih rizhi inu Vrfahou volo, ie ta Boshy fuit, ta nega dobra modra vola, de ta Cerkou na tem fueitu mora pod teim Cryshom leshati inu prebiuati. Inu tu ie kratku od Boshyga prauiga, Modriga inu dobriga Suita odlozhenu inu poftaulenu, de taka Cerkou na tim fueitu mora biti [42a] vнадлугаh. Obtú nom nei potreba vfch Vrfahou veiditi, olj vfai ner ta vegshi Vrshah tiga Terplene inu Smerti tih Suetnikou ie leta, de Gospud Bug hozhe, de fe ta nasha greshna Natura resdere, inu na nas cilu pogine. Od letiga Vrfaha S. Paul Rom. 8. taku gouori, Tu nashe Tellu tizhy vti Smerti fa volo tiga Greha.

*Cristufeuu Terplene
famu, nekar tih
Suetnikou nas
Ifuelizha.*

Inu letu vfe ie gouorienu le od tiga nashiga Terplena. Sakai tu Iefufeuu Terplene, Martra inu Smert, inu ta nega vfa cella Pokorfzhina, imaio drugi Vrsah, Guishnu leta, De ie fteim te nashe Grehe vfe plazhal,

⁵² Sic.

⁵³ Sic.

svetu prek svetnikov s svojimi znamenji pogosto izkazoval, da je Bog in da je kot Bog pri njih in z njimi; ker je po njih obujal mrtve in delal druge čudeže in znamenja in s tem potrdil, da so mu ljubi, da so njihova vera in njihovi nauki pravi, resnični in so Bogu všeč; in ker so bili kljub temu taki svetniki sramotno in po krivem umorjeni od svojih sovražnikov – iz tega lahko vsakdo sklepa, da zanesljivo sledi še druga sodba in da je za tem življenjem še drugo življenje, v katerem bo Bog znova pokazal vsem ljudem, da so bili vera in nauki svetnikov resnični in pravi in da so vera sovražnikov in nevernikov, njihova dejanja in ravnanja in njihova bogoslužja izkrivljena, napačna in zoper Boga.

Peti vzrok: Bog želi, da bi bilo dejstvo, da so morali svetniki zaradi spoznanja prave vere trpeti, da so bili mučeni, da so morali umreti, tudi pričevanje, da so imeli vero in nauk za nekaj zanesljivega, resničnega, za nekaj, kar je Bogu všeč, in da ob tem niso dvomili, da bo Bog na sodni dan in v večnosti razodel in izpričal, da so njihova vera, njihov nauk in njihove Božje službe pravilne, resnične in zveličavne. Kajti ko vidimo, slišimo ali beremo, da Cerkev, pravi svetniki zavoljo prave vere, zavoljo naukov in zaradi pravih Božjih služb radi in voljno trpijo vsakršno nesrečo, mučeništvo in smrt, lahko iz tega razumemo in spoznamo, da imajo svojo vero, nauk in Božje službe za prave, zanesljive in Bogu všečne reči. Kajti kdor po svoji volji trpi mučeništvo in smrt, ta ima zanesljivo upanje in tolažbo, da bo po tem življenju prejel od Boga boljše življenje. Zato, zaradi teh in drugih reči in razlogov je Božja odločitev in njegova volja, da mora biti Cerkev na tem svetu pod križem. Skratka, po pravi, modri in dobri Božji odločitvi je določeno in postavljeno, naj Cerkev na tem svetu tepejo nadloge. Vseh vzrokov za to nam ni treba vedeti, največji vzrok trpljenja in smrti svetnikov pa je ta, da Gospod Bog želi, da bi bila naša grešna narava iz nas popolnoma in v celoti izkoreninjena. O tem velikem vzroku govori sveti Pavel (Rim 8): »Naše telo je mrtvo zavoljo greha.«

Kristjani so dolžni tudi s svojo krvjo in smrtjo utrjevati pravo vero, pravi nauk in prave Božje službe.

Vse, kar smo povedali, je zadevalo le naše trpljenje. Jezusovo trpljenje, mučeništvo in smrt in vsa njegova pokornost imajo namreč drug vzrok, in sicer, da je s tem plačal vse naše grehe, potolažil Božjo jezo, nas pomiril

Zveliča nas Kristusovo trpljenje, ne pa trpljenje svetnikov.

*Tij Kerfzheniki
fami imaio ta
prau Trosht
unadlugah.*

Boshy ferd vtolashil, nas Sbugom fmyril Obtuy Pridigary imaio. te ludi fliffom inu faftopnu ta Reslotik tiga Criftufcuiga Terplene od tiga nashiga poduishati inu Vuzhiti.

Dofehmal fmo my gouurili, de ta Cerkou, ta folk Boshy, te prau Vere ludi, na tim fueitu, pod Cryshom, vmnogeterih nadlugah leshe. Natu ie potreba, de mi tudi veimo, fzhim inu koku fe imaio ty Verni vtakih nih velikih inu teshkih reuah gori dershati inu Troshtati, Vkakouih rizheh nih ner vegshi bulshi inu ftonouitishi Trosht ftoy. Sakai ty Aydi, Turki, Neuerniki, hudi ludi, moraio tudi na tim fueitu terpeti, inu potle vekoma vpeklu goreti. Ta hudi Neuerni Rasbonih, Mordar inu Shahar (:kokersmo⁵⁴ poprei tudi diali:) vifsi na Crishu rauan Criftufa, Koker ta drugi Verni inu pokurni, Oli taki Neuerniki nemaio obeniga Troshta, ne Vefelia na Bugi, ne tiga Vezhniga lebna. Nu mi veimo is te ozhite faftopne beffede Boshye, de ie tu od famiga Boga od Vezhnufi odlozhenu, de ty, kir fe Hbugi Preoberno, nemaio vнадlugah konza vfeti, inu vti vezhni shalofiti oftati. Koku pag inu fzhim fe ty Aydi inu Neuerni, potei zhloueski [42b] faftopnofiti vnih nadlugah fe troshtaio, oli na konzuzagaio, bi tukai predolgo bilo gouoriri. My Verni pag, kir fmo Kerfzheniki, inu imamo to volo Boshyo vti nega beffedi refodiueno, fe imamo sleteimi shtyrimi Articuli oli shtuki poredu troshtati, inu te ifte vtih nashih nadlugah refmisiliti inu famerkati.

*Vfi nashi laffie fo
shtiueni, oben pres
Vole Boshye doli
is Glaue ne pade,
obena nadluga
pres nega Vole nom
ne duide.*

Ta fazhetig tiga nashiga Troshta vfeh nadlugah, fufeb na Smerti leshozh, ima biti leta. De te nashe nadluge ne pridoy pres Boshyga fuenta, inu pres nega vole, koker ta slepi fueit meni, inu ti Aydi tihtaio inu gouore. Inu ie ta rifnizhna vola Boshya, de ni⁵⁵ vtih nadlugah inu na Smerti imamo biti volni inu pokurni, Ne imamo kratku subper nega fe ferditi ne mermrati, Temuzh de imamo ta nasha ferza, vfo mifsal nakloniti, de tako butoro od Buga poslano, inu na nas nalosheno, Sboshyo pomozhio volnu nofsimo inu terpimo, koker od tiga nas S. Pe. i Pet. 5. lipu vuzhi inu vely, kir prau, Podaite fe pohleunu pod to Oblaftno roko Boshyo, faftopi, pod to Muzh inu Oblaft Boshyo, kir premore groffouitu shtraifati, inu kir tudi premore fylnu inu mozhnu te fueie Verne ludi, kir fe preoberno obarouati, isdreti is vfeh nadlug, ohraniti inu nim dati ta vezhni leben, koker fe vti Daidou inu tiga Manaffa, inu vdruhishtraifingah inu pomuzhish vidi, slishi inu bere. Na take Boshye shtraifinge inu pomuzhi,

⁵⁴ Sic.

⁵⁵ Corr. mi.

z Bogom. Zato naj pridigarji ljudi prizadevno in razumljivo poučijo o razliki med Kristusovim in našim trpljenjem.

Doslej smo govorili, da Cerkev, Božje ljudstvo, ljudje prave vere stojijo na tem svetu pod križem v mnogih nadlogah. Treba pa je vedeti tudi, kako in s čim naj verni vzdržijo in se tolažijo v velikih in težavnih nesrečnih okoliščinah; v čem se skriva njihova največja, najboljša in najbolj trdna tolažba. Pogani namreč, Turki, neverniki, zli ljudje morajo tudi na tem svetu trpeti in potem vekomaj goreti v peklju. Zli, neverni razbojnik, morilec in upornik (kakor smo že prej rekli) je visel na križu zraven Kristusa kakor oni drugi, verni in spokorjeni, a neverniki nimajo tolažbe ne veselja v Bogu ne večnega življenja. No, mi vemo iz povsem razumljive Božje besede, da je od samega Boga od vekomaj določeno, da ti, ki se spreobrnejo k Bogu, ne bodo končali v nesreči in ostali v večni žalosti. Kako pa in s čim se po svojem človeškem razumevanju v nadlogah tolažijo pogani in neverni in kako na koncu obupajo, o tem govoriti bi bilo predolgo. Mi verni pa, ki smo kristjani in imamo Božjo voljo razodeto v njegovi besedi, se moramo tolažiti s štirimi členi nauka, o njih v svojih nesrečah premišljevat in si jih zapomniti.

*Kristjani imajo
pravo tolažbo v
nadlogah.*

Začetek naše tolažbe v vseh nesrečah, posebej na smrtni postelji, naj bo tale: naše nadloge ne pridejo brez Božjega sveta in brez njegove volje, kakor meni slepi svet in tuhtajo ter govorijo pogani. In resnična Božja volja je, da moramo biti v nesrečah in ob smrti voljni in pokorni; naj se, skratka, ne jezimo in ne godrnjamo zoper njega, ampak naj svoja srca, vse svoje misli usmerimo v to, da bi z Božjo pomočjo voljno nosili in trpeli breme, ki nam ga je poslal in naložil Bog, kakor nas o tem lepo uči sveti Peter (1 Pt 5), ko pravi: »Ponižajte se pod oblastno Božjo roko,« to pomeni pod moč in oblast Boga, ki nas lahko strašno kaznuje in ki lahko hkrati svoje verne ljudi, ki se spreobrnejo, silno in močno obvaruje, izvleče iz vsake nesreče in jim da večno življenje, kakor lahko vidimo, slišimo in beremo o kazni in pomoči pri Davidu in Manaseju. Ko smo v nesreči, moramo vselej misliti na takšne Božje

*Vsi naši lasje so
preštet, nobeden
brez Božje volje
ne pade z glave,
nobena nesreča
nas ne doleti brez
njegove volje.*

*Tij Verni skufi
nadluge uprauo
Pokuro ftopio, fto
prydo Vnebeffa.*

*Vnadlugh notri
u nas ima ta Vera
inu tu klyzane na
Buga rafti, na te
ftonouite Oblube
Boshye, inu koku
fe ie nfem Starim
Suetnikom godillu
imamo fmisliti.*

katere ie Bug zheftu na tih Suetnikih, na fui Cerqui iskafal, imamo mi vnashih nadlugh vfelei fmisliti.

Potle Hdrugimu, vtih nashih nadlugh imamo gledati na ta konez, fa zhes volo Gospud Bug te shtraifinge inu vfe shlaht nadluge, inu to Smert pufti priti zhes nas. Guishnu nekar fa tiga volo, de bi mi imeli vekoma od [43a] Buga odpahneni inu fauersheni biti, Temuzh de mi skufi tu hti prau i Pokuri, htimu preobernenu, od Hudizha htimu Bogu opominani inu pergnani bomo. De taku vtaki reui fe preobernemo Hbugi, inu de shelimo inu ifzhemo tiga Odpuszhan tih Grehou fto Vero per Iefufu, inu taku Odpufzhane fto terdno Vero od Criftufa primemo inu dobimo, koker od tiga fto perfego Bug gouori, kir prau i, Ezech. 18. 33. Koker fem ieft shiu, ieft nezho debi ta Greshnik vmerl, Temuzh de fe preoberne inu ta Vezhni leben ima. Koker fta ta Manaffes inu Nabugdonofor, skufi uelike teshke shtraifinge hti Pokuri inu htimu Isuelizhanu bila poklyzana. Inu Bug dershi leto Gmain cefto hti Pokori. Obt u S. Paul gouori. 1. Cor. 11. Kadar my bomo shtraifani, taku bomo od Buga fuarieni inu poduishani, de mi fteim Sueitom ne bomo vekoma ferdamnani. Inu ta cela Cerkou prau i skufi Mihea 7. eft⁵⁶ hozho ta ferd tiga Gospudi nofsiti, fakai ieft fem fubper nega Greshila, Oli vti shtraifingi ie⁵⁷ hozho Trosht Vupane od nega imeiti.

Htretimu, kadar fmo fe vshe Hbugi preobernyli, inu per nim fto Vero Vieufu Odpufzhane tih Grehou, Miloft inu Gnado dobili, Taku ima ta Vera pred inu pred, od dan do dne gori rafti mozhneshi inu terdneshe biti, Inu guishnu vlaki verni ima terdnu verouati, inu cilu fe fanefci, De Bug hozhe tebe tuih Proshni vslishati, biti inu oftati per tebi, tebe fuim S. Duhum troshtati, tuio Vero terditi, Inu tebi ts⁵⁸ vfeh nadlug guishnu pomagati inu reshiti, inu dati tu vezhnu nebesku Veffelie. Inu mi imamo tudi vtih nadlugh letu vupane imeiti, De Gospud Bug tudi tukai na tim fueitu, tih vernih reuo inu nadlugo [43b] bo leshesho fturil, inu cilu od nih vfel, Aku pag na tim fueitu ne bosh cilu od vfeh nadlug pruft, Taku li viner en guishen Erbizh tiga vezhniga lebna. Inu kateri zhlouk taku vtih nega nadlugh inu reuah tiga Gospudi Boga fto nega miloftio, brambo, pomuzhio inu fteim Ifuelyzhanem, per febi pozhuti, inu vpryzh o vidi, Ta ifti vidi inu vpryzh o ima ner tu vegshe Blagu. Sakai tu ferce, ta prau i Trosht inu tu prau i Veffelie na Bugi pozhuti inu vidi, Inu bode od Buga is te Smerti odreshen, inu veruie de ima od Buga fpet ta leben, inu de nega nadluge bodo leshesho. Od letega

⁵⁶ Corr. *ieft*. Črka / ni odtisnjena.

⁵⁷ Corr. *ieft*.

⁵⁸ Corr. *is*.

kazni in pomoči, ki jih je Bog pogosto izkazoval svetnikom in svoji Cerkvi.

Drugič: V svoji nesreči moramo videti cilj, zaradi katerega Gospod Bog dopušča, da nas kazni in vsakršne nesreče in smrt sploh dosežejo. Zagotovo to ni zato, da bi bili vekomaj pahnjeni proč od Boga in zavrženi, ampak da bi bili skozi to opomnjeni in privedeni v pravo spokorjenje, od hudiča k Bogu; da se v takih nesrečah spreobrnemo k Bogu in da želimo in iščemo odpuščanja grehov z vero pri Jezusu in da tako odpuščanje prejmemo in dobimo s trdno vero v Kristusa, kakor o tem govori Bog v prisegi, ki se glasi (Ezk 18; 33): »Kakor jaz živim, nočem, da bi grešnik umrl, temveč da se spreobrne in ima večno življenje.« Tako sta bila na primer Manase in Nebukadnezar⁸⁸ po velikih in hudih kaznih poklicana k pokori in zveličanju. In Bog ohranja to skupno cesto k pokori. Zato sveti Pavel govori (1 Kor 11): »Ko bomo kaznovani, nas bo s tem Bog posvaril in poučil, da ne bi bili s tem svetom vekomaj pogubljeni.« In vsa Cerkve pravi po Miheju (Mih 7): »Gospodov srd bom nosila, kajti grešila sem proti njemu, a v tej kazni bom imela njegovo tolažbo in upanje.«

*Vérni se v nesreči
resnično spokorijo;
tako pridejo v
nebesa.*

Tretjič: Ko smo se že spreobrnili k Bogu in pri njem dobili odpuščanje grehov, usmiljenje in milost z vero v Jezusa Kristusa, naj naša vera venomer, od dne do dne raste in postaja močnejša in trdnjša. In prav vsak verni mora trdno verovati in se v celoti zanašati, da bo Bog tudi tebe uslišal v tvojih prošnjah, da bo pri tebi in bo pri tebi ostal, te tolažil s svojim Svetim Duhom, utrjeval tvojo vero in ti v vseh nadlogah zanesljivo pomagal in te reševal ter dal večno nebeško veselje. In tudi v nesreči moramo imeti upanje, da bo Gospod Bog vernim tudi tukaj na tem svetu olajšal in celo odvzel vse nesreče in nadloge. Če pa na tem svetu ne boš povsem prost vseh nadlog, tedaj boš vendarle zanesljivo dedič večnega življenja. In človek, ki v nadlogah in nesrečah čuti pri sebi Gospoda Boga z njegovim usmiljenjem, obrambo, pomočjo in zveličanjem, ta tudi vidi in ima pri sebi največje bogastvo. Srce namreč občuti in vidi pravo tolažbo in pravo veselje v Bogu, ve, da ga bo Bog odrešil smrti, in veruje, da bo od Boga

*V stiskah naj raste
naša notranja
vera v Boga in
klicanje k Bogu,
pomisliti moramo
na stanovitne
Božje obljube in
kako se je godilo
vsem dosedanjim
svetnikom.*

⁸⁸ Manase je bil judovski kralj (697–643 pr. Kr.). Bil je znan po svojem obilnem zlu, a se je kasneje spokoril (2 Krn 33,1–20). Nebukadnezar II. je bil vladar, ki je osvojil Jeruzalem in uničil tempelj (2 Kr).

Troshta ne veido ty Aydi inu Neuerniki cilu nishter. Ampag mi imamo veden gledati na te Oblube Boshye, fteimi iftimi to nasho Vero, tu nashe Vupane obuditi, terditi inu faguishati. Inu lete Oblube inu Troshte Boshye, vfelei pred ozhima inu vtim fercei imeiti, vнадлугаh na nee fmsliti, kir prau i Daud Pfal. 34. Ta Gospud ie blifi per tih, kir fo eniga shaloftniga ferza. Elaias 57. prau: Bug prebiua vtih shaloftnih fercih, de ie fpet shiue fturi. Pfal. 50. prau i fām Bug: Klyzhi name vtui shalofti inu potrebi, taku hozho tebe odreshiti, inu ti bosh mene zheftil inu poshtoual. Naum Prerok i. prau: Ta Gospud ie dober, inu terdi te kir fo vshalofti; inu on fna te, kir fe na nega feuupaio. Letake beffede inu Oblube Boshye imao vfi Kerszheniki fnati, fastopiti inu zheftu refmsliti, Inu fa guishne rifnizhne inu ftonouite Oblube Boshye pryeti, imeiti inu dershati, inu nigdar pofabiti, ne na nih zbiulati. Mi imamo tudi na te Exemple fmsliti inu gledati, koku ie Bug zheftu nim doftim pomagat, koker Adamu, Eui, Dauidu, Manaffu, Nubugdonoforu, tei Cananeiski Shen i &c. Glih taku Bug [44a] hozhe guishnu vfem pomagati, kateri bodo na nega klyzali, aku glih ta vunana telefna pomuzh fe veni vishi inu fdaici ne iskashe. Sakai mi moremo na leta Reslotik tudi gledati inu merkati, De ta posledna pomuzh htimu vezhnimu Ifuelyzhanu guishnu pride, inu vuni ne oftane, Aku glihie⁵⁹ ta vola Boshya, de mi vtim shiuotu na tim fucitu moremo terpeti inu vmreti, inu nas tellefſnu videzhe pred ludmi ne odreshi. Koker Abel, Preroki, Criftus, Iogri, fo vfi terpeli, vmerli, inu vtih telesnih nadlughap fapufzheni pred zhloueskima ozhyma, Oli Bug ie nim neuidezhe vti Smerti pomagat, Criftula ie na treti dan obudil od Smerti, Abelouo dushizo, tih Prerokou, Iogrou, Marternikou, inu vfeh Vernih Dushe, ie vfel kfebi inu poftauil vta S. Ray. Ionatas inu Mahabeus inu nih dofti, fo od nih Sourashnikou prebodeni, Oli oni fo vini Bogu dopali inu Erbizhi ratali tiga Vezhniga lebna, Inu unih nadlughap vti Smerti fo oni pozhutiti Trosht inu Vefselie na Bugi, Natu Iob prau i 3. taku, Aku on mene glih vbye, tako hozho vini na nega vupati. Obt u na tim fucitu tu pofuitnu odreshituu nei glih. Sakai Gofpud Bug po nega zkudnim⁶⁰ modrim fucitu ie taku odlozhil, de ta Cerkou vletim shiuotu ima pod teim Cryshom biti. Inu on hozhe de fe tudi ta Vera vnas probyra, inu de fe vidi na nas. Obt u mi nemamo Bogu zhafa inu maffe ftauti, kadai inu koku bi imel nom pomagati. Inu on hozhe tudi vtih nega shtraifingah to fuio Prauizo iskafati. Inu on vini ta fui ferd fto nega Miloftio fmesha inu doli pufti, koker od tiga Daud Pfal. 78. pryzhuie, kir prau: On nei fuiga vfiga ferda vushgal.

⁵⁹ Sic.

⁶⁰ Sic.

znova prejelo življenje in da bodo njegove nesreče lažje. O takšni tolažbi ne vedo pogani in neverniki prav nič. Mi pa moramo vedno gledati na Božje obljube in z njimi obupati svojo vero, upanje, ju utrjevati in delati gotova. In Božje obljube in tolažbe moramo imeti vselej pred očmi in v srcu ter misliti nanje v nesreči, kakor pravi David (Ps 34): »Gospod je blizu tem, ki so žalostnega srca.« Izaija (57) pa pravi: »Bog prebiva v žalostnih srcih, da jih poživi.« Sam Bog pravi (Ps 50): »Klič me v svoji žalosti in potrebi in te bom rešil in ti me boš slavil in spoštoval.« Prerok Nahum (1) pravi: »Gospod je dober in utrdi žalostne; in on pozna te, ki se zatekajo k njemu.« Take Božje besede in obljube morajo vsi kristjani poznati, jih razumeti in pogosto premišljati in jih imeti za zanesljive, resnične in stanovitne Božje obljube, jih nikdar pozabiti ali dvomiti o njih. Pomisliti moramo tudi na *eksempel*,⁸⁹ kako je Bog pogosto pomagal mnogim, na primer Adamu, Evi, Davidu, Manaseju, Nebukadnezarju, kanaanski ženi⁹⁰ itd. Prav tako bo Bog zagotovo pomagal vsem, ki bodo klicali k njemu, tudi če se zunanja telesna pomoč ne izkaže na določen način in takoj. Poznati moramo namreč tudi naslednjo razliko: tudi če je Božja volja, da moramo v življenju na tem svetu trpeti in umreti in nismo odrešeni tako, da bi bilo to ljudem vidno navzven, vseeno zagotovo prejmemo zadnjo pomoč k večnemu zveličanju. Tako so na primer Abel, preroki, Kristus, apostoli vsi trpeli, umrli in so bili – gledano s človeškimi očmi – zapuščeni, a Bog jim je v smrti nevidno pomagal: Kristusa je tretji dan obudil od smrti, Abelovo mlado dušo ter duše prerokov, apostolov, mučencev in vseh vernih je vzel k sebi in postavil v sveti raj. Jonatana⁹¹ in Makabejca⁹² in mnoge druge so ubili sovražniki, a bili so Bogu všeč in postali so dediči večnega življenja; in v svojih smrtnih stiskah so čutili tolažbo in veselje v Bogu. O tem pravi Job (13) takole: »Četudi me ubije, bom upal vanj.« Zato posvetna rešitev na tem svetu ni ista stvar. Gospod Bog je namreč s svojim nedoumljivim in modrim sklepom določil, da mora biti Cerkev v tem življenju pod križem. In On hoče, da se vera v nas tudi preizkuša in se na nas vidi. Zato Bogu ne smemo postavljati časa in mere, kdaj in kako naj bi nam pomagal. In On bo tudi v svojih kaznih

⁸⁹ Izraz *eksempel* (dobesedno: 'primer') ali *prilika* je pri Trubarju običajno rabljen za zgodbo, ki služi kot primer. Opisuje stvari, ki so se dejansko zgodile (iz Svetega pisma) ali bi se lahko zgodile (iz drugih virov). Retorični namen eksemplov je bil prepričati bralca ali poslušalca o določenem mnenju, teološki namen pa je bil podkrepiti splošno trditev s stvarnimi primeri iz Svetega pisma (prim. Ahačič 2007: 292–294).

⁹⁰ Mt 15,22–28.

⁹¹ Sin prvega izraelskega kralja Savla (1 Sam 31).

⁹² Gre najverjetneje za Jonatanovega naslednika Simona Makabejca (umrl 135 pr. Kr.).

Inu skufi Ofea 11. prau i Bug: Muie ferce fe od te milofti gible, inu te slobode muiga ferda [44b] ne zho islyti. Ioel 2. prau i: Ta Gospud ie miloftiu inu ga ta shtraifinga greua. Abacuc 3. Vtim ferdu ti fmlish na tuio Miloft. Obt u aku glih tu pomagane inu odreshituu na tim fucitu nei glih, inu fdaici ne pryde, Taku vini ta Vera, tu klyzane inu tu Vupane tiga Verniga nei laboston, ne obnorri inu ne falli, Temuzh dobe guishno pomuzh vti Smerti, Oli nim bodo te nadluge leshe she sturiene, inu zhafsi cilu odreshituu dobe, koker Daud inu Manaffes, katera fta bila fpet vnyu Kraleuftuu poftaulena. Inu vletih vfeh Shtukih inu Articulih od tiga Troshta, imamo mi vfelei na tiga Gospudi Iefufa Criftufa gledati, Sakai on ie ta celi popolnoma Exempel te Pohleufzhine inu tiga volniga Terplena, Potehmal ie on fuimu vezhnimu Ozhetu, vtim nega ftrashnim groffoutim teshkim terplenu pokoren inu volan bil. Obt u ie fpodobnu de mi tudi, kar mi ner vezh premoremo, tudi vti h nashih nadlugh, to nasho volo inu pokorfzhino iskashemo. Inu per tim imamo mi veiditi, De Criftus ie fa tiga volo to nasho shtraifingo nofsil inu preterpil, de mi vti shtraifingi ne poginemo, inu de ne bomo vekoma fauersheni, Temuzh de mi guishnu, famuzh fa volo tiga Oduetnika Iefufa, imamo Odpufzhane tih Grehou, to Gnado inu Miloft od Buga skufi o⁶¹ Vero.

*Sijn Boshy fjeim
kir ie tu zhloueftuu
na fe vfel nas f
guishuie,⁶² de Bug
nas v nadlugh ne
fapufii.*

Hzhertertimu, imamo veiditi od te guishne Pomuzhi Boshye, De Iefus Criftus Syn Boshy ie fa tiga volo zhlouesko Naturo na fe vfel, inu en zhlouik ratat, De hozhe tei zhloueski Naturi, vfimu zhlueftuu pomagati, tu iftu obdershati inu ohraniti vfeh nadlugh inu vti Smerti, htimu vezhnimu lebnu, Sakai koker tu Zhlouesku tellu oli truplu, fdaici koker ie ta dusha is nega, fe refuali inu fegnje, [45a] Glih taku bi ta zhloueska Natura fe bila cilu refualila inu konez vfela vekoma, De by ta Syn Boshy ne bil tiga zhloueftua na fe vfel, inu tei zhloueiski Naturi to Prauizo inu ta vezhni Leben ne bil dal inu shenkal. Obt u ie Criftus vfelei per nas, inu ie ta nash prau i Immanuel, tu ie, Bug ie f nami, Inu letu ie nash velik Trosht na Smerti inu vfeh nadlugh, kadar fmlismo de ta nasha Natura tudi Criftufu Iefufu nashimu Gospudi na garlu vfisi, kateri nekar famuzh nei to nasho shtraifingo nofsil inu preterpil, Temuzh on fam ie to nasho shibko Naturo vti Smerti inu Grobu, pred to Smertio, pred Hudizhem inu Peklom obdershal inu ohranil, Potehmal on fam ie tu Zhloueftuu nafe vfel.

⁶⁰ Corr. to. Črka t ni odtisnjena.

⁶¹ Corr. faguishuie. Črka a ni odtisnjena.

izkazal svojo pravičnost. Tako pomeša svoj srd s svojim usmiljenjem, kakor o tem pričuje David (Ps 78): »Ni prebudil vse svoje srditosti.« In po Ozeju (11) pravi Bog: »Moje srce se obrača v meni od usmiljenja, jeze svojega srca ne bom izlil.« Joel (2) pravi: »Gospod je usmiljen in mu je kazni žal.« Habakuk (3): »V jezi se spomni usmiljenja.« Zato tudi kadar pomoč in rešitev na tem svetu ne pride takoj in zdajci, pa vendar vera, klicanje in upanje vernega ni zastonj, ga ne razočara in ni zgrešena. Verni namreč dobi zanesljivo pomoč ob smrti, nadloge so mu lažje in se včasih celo razrešijo, kakor pri Davidu in Manaseju, ki sta bila spet postavljena v njuno kraljestvo. In v vseh teh členih o tolažbi moramo vselej gledati na Gospoda Jezusa Kristusa, zakaj on je popolni *eksempel* ponižnosti in prostovoljnega trpljenja, saj je bil svojemu večnemu Očetu pokoren in voljan v svojem strašnem, groznem in težkem trpljenju. Zato se spodobi, da tudi mi, kolikor le lahko, v svojih nadlogah izkažemo svojo voljnost in pokorščino. In pri tem moramo vedeti, da je Kristus nosil in pretrpel našo kazen zato, da bi se mi vsi v njej ne pogubili in ne bi bili vekomaj zavrženi, ampak da bi imeli zanesljivo odpuščanje grehov, milost in usmiljenje od Boga po veri in samo zavoljo odrešenika Jezusa.

Četrtič: zavedati se moramo zanesljive Božje pomoči; da je Jezus Kristus, Božji Sin, vzel nase človeško naravo in postal človek zato, da bi pomagal vsemu človeštvu, da v vseh nadlogah in v smrti obdrži in ohrani v večnem življenju svojo človeško naravo. Kakor namreč človeško telo ali truplo v trenutku, ko je duša zunaj njega, razpade in zgine, ravno tako bi človeška narava v celoti razpadla in bila pokončana za vekomaj, če se Božji Sin ne bi učlovečil in ne bi daroval človeški naravi opravičenja⁹³ in večnega življenja. Zato je Kristus vselej pri nas in je naš pravi *Emanuel*, to je, 'Bog je z nami'; in to je naša velika tolažba ob smrti in v vseh nadlogah, ko pomislimo, kako naša narava visi okoli vratu tudi Jezusu Kristusu, našemu Gospodu, ki ni le nosil naše kazni in je pretrpel, ampak je sam obdržal in pred smrtjo, pred hudičem in peklom ohranil našo šibko naravo, ker se je učlovečil.

*Božji Sin nam
s tem, da se
je učlovečil,
zagotavlja, da nas
Bog v nadlogah ne
zapusti.*

⁹³ Db. pravice.

OD TE MOLYTVE.

*Molytou ie en
Veren, ferzhan inu
pobleun Sguuor
Sbugom.*

*Hprauu Molytui
slishi nerpoprei ta
Vera inu Snane te
S. Troyze, inu de
nas Bug fa uolo
Cristufu hozhe
uslishati.*

*Vti Molytui
imamo ufleci*

KAI ie ta Molytou? ODGVVOR. Profsiti inu fahualiti. Letu duyee Boshyc slushbe. Sakai vti Molytui fe premisli, Du inu kai ie ta prau Bug, koku, fzhim inu skufi kai fe ie timu Zhloueku refodil inu nafnane dal, De fe spofna, de ie vfigamogozh, Miloftiu, inu de ie on fam ta prau Pomozhnik &c. Inu ta praua Verna Molytou, Ie, kadar fe vtim Imenu Iefufa Cristufa, sprauo Vero shely inu profsi od Buga, fa Odpufzhane tih Grehou, fa vezhni Leben, fa Duhousko inu telesno pomuzh, inu fa vfo shlaht potrebo, Inu ta Proshnik ne zbiula nega Proshna dopade Bogu, inu ie od Buga guishnu vslishana. Inu kani prau verni Kerfzhanski Molytui oli proshni slishio lety pet shtuki oli deili [45b]

Nerpoprei, kateri hozhe prou Molyti, ta ima ner peruizh premisliti, kateriga oli kakouiga Boga ty Molysh inu profish, Du ie Bug, Inu koku fe ie tim ludem refodel inu dal nafnane. Inu sledni prau Kerfzhenik, fe ima fto nega Molytuo, od tih Aydou, Iudou, Turkou, Neuernikou, Hynauceu inu od nefastopnih Kerfzhenikou, delezh narefen lozhiti. Sakai taku ie piflanu, prau fam Cristus Math. 4. Ti imash famiga Gospudi Boga molyti, inu nemu famimu slushiti. Obtu vfakiga verniga ferce ima le sleteim Bogum gouoriti inu ga profsiti, kateri fe ie skufi Iefufa Cristufa tim ludem nafnane dal inu refodil, Inu ie od febe Pryzhouane dal skufi nega zhudeffa, kir ie te Mertue obudil, inu druge zhudne rizhi na ludeh inu na nega drugih ftuarih iskafal. Inu rauen tiga ima sledni verni refmisliti, kai ie Bug, De ie guishnu vfigamogozh, vezhni, en fam Stan, poln Modrufti, Dobrute, Prauice, Milofti, Rifnice, De ie zhift Suital, Fray, fuie lafne Oblafti inu vole. Inu de ie vletim famim dinim Boshym Stanu fo try Perfone oli Imena. Ta vezhni Bug Ozha, ta vezhni Bug Syn Boshy Iefus Cristus, ta vezhni Bug S. Duh, katere Perfone fo vfe rizhi ftuarele. Inu de leta prau Boshy Stan, hozhe guishnu vfem ludem biti Miloftiu, vfe ludy ohraniti inu Ifuelyzhati, nih proshne vslishati fa Iefufeuo volo. Letu vfe ie potreba, de fe vtim fazhetku vfake Molytue prou refmisli. Inu vtakim refmishlouanu ima en vfaki na Cristufeu Kerft fmisliti, inu fto Vero nan gledati, Inu koker bi fam per tim Iordanu, poleg Iansha Kerftnika inu poleg tih drugih Suetnikih bil ftal, slishal inu vidil, koku fe ie vundukai ta celi prau Boshy ftan, Ta S. Troyza refodela, puftila viditi inu slishati. [46a]

Tu drugu refmishlouane ima biti, De Gospud ie fapouedal klyzati na fe inu molyti, Inu fa zhes volo ie Bug taku zheftu inu viffoku fapouedal

O MOLITVI

Kaj je molitev? ODGOVOR: Prosit in se zahvaljevati. To dvoje mora biti pri molitvi vedno združeno, to dvoje je za vero največja Božja služba. V molitvi namreč človek premisli, kdo in kaj je pravi Bog, kako, s čim in po čem se je razodel človeku in se mu dal spoznati, da lahko spoznamo, kako je vsemogočen, usmiljen in da je On sam pravi pomočnik itd. In prava verna molitev je, ko v imenu Jezusa Kristusa želimo in prosimo Boga s pravo vero za odpuščanje grehov, za večno življenje, za duhovno in telesno pomoč in za vsakršne potrebe in ko prosilec pri tem ne dvomi, da bi njegova prošnja ne bila vseh Bogu in da je Bog ne bi zanesljivo uslišal. In k pravi verni krščanski molitvi ali prošnji sodi tudi teh pet členov ali delov.

Prvič: kdor hoče prav moliti, mora najprej premisliti, katerega ali kakšnega Boga moliš in prosiš; kdo je Bog in kako se je razodel ljudem in se jim dal spoznati. In slednji pravi kristjan se mora s svojo molitvijo jasno razlikovati od poganov, Judov, Turkov, nevernikov, hinavcev in nerazumnih kristjanov. Tako je namreč pisano, Kristus sam pravi (Mt 4): »Samo Gospoda Boga moraš moliti in njemu samemu služiti.« Zato mora srce vsakega vernega govoriti le z Bogom in prositi le Boga, ki se je dal ljudem razodeti po Jezusu Kristusu in je dal pričevanje o sebi po svojih čudežih, ko je obudil mrtve in delal druge čudeže z ljudmi in s svojim drugim stvarstvom. Poleg tega pa mora slednji vernik premisliti, kaj je Bog, da je zanesljivo vsemogočen, večni, enega bistva, poln modrosti, dobrote, pravičnosti, usmiljenja, resnice, da je čist, svetel, svoboden, lastne oblasti in volje. In da so v enem Božjem bitju tri osebe ali imena: večni Bog Oče, večni Bog Sin Jezus Kristus, večni Bog Sveti Duh, osebe, ki so ustvarile celotno stvarstvo. In da bo to resnično Božje bitje zanesljivo usmiljeno do vseh ljudi, da bo vse ljudi obvarovalo in zveličalo ter uslišalo njihove prošnje zavoljo Jezusa. Vse to je potrebno za pravi premislek pred začetkom vsake molitve. In pri takem premišljanju naj vsakdo pomisli na Kristusov krst in naj nanj gleda z vero, in kakor da bi sam stal tam pri Jordanu poleg Janeza Krstnika in poleg drugih svetnikov in bi slišal in videl, kako se je tam razodelo in dalo videti vse resnično Božje bitje, Sveta Trojica.

Drugič moramo premisliti, kako je Gospod zapovedal klicati k sebi in moliti in zavoljo česa je Bog tako pogosto in odločno zapovedoval

Molitev je veren, pristrčen in ponižen pogovor z Bogom.

K pravi molitvi sodi najprej vera in spoznanje Svete Trojice ter vera in spoznanje, da nas bo Bog uslišal zavoljo Kristusa.

Pri molitvi moramo vselej

*fmisliti, de Bug ie
ofiru sapouedal
Molyti.*

molyti. Inu sakai Gofpud Bng⁶³ te ludy fam pergana inu permoruie hti molytui. Stem Bug daie vsem nafnane, de nom hozhe pomagati, nas ifuelyzhati, Inu hozhe per tei Molytui, de ga imamo prou fnati, veiditi inu terdnu verouati, De ie vfigamogozh, Moder, Dober inu Miloftiu &c. Letu fe vse vuzhi per tim prauim molenu inu klyzanu na Buga. Obtug Bug leto Boshyo slushbo fa veliko dershi. Sakai vti molytui damo mi Gofpudi Bogu ner to vegsho zhaft, inu ga lozhymo od vseh ftuarih, Sakai mi vti Molytui dershimo inu terdnu veruiemo, De Gofpud Bug fam inu oben Angel, ne Suetnik ne Suetniza ne obena ftuar nas varuie pred vsem slegom, nom pomaga is vseh nadlug inu is te Smerti, Inu de on sam more inu hozhe dati vse dobru na tim fucitu, inu potle Vnebefsih. Per tim imamo na nakatere Sapuuidi Boshye fmisliti, kir praui Criftus, Math. 7. Profsyte, taku bote pryeli. Luc. 18. De fe ima veden molyti, inu od Molytue nigdar puftiti. Pfalm. 50. Klyzhy na me vtui nadlugi, fteim ti mene zheftish, inu icht hozho tebe obarouati.

*Vmolytuah fe ima
tudi ufelei fmisliti,
de ie Bug oblubil
nas uslishati.*

Tu tretye Premishlouane ima biti, De fmislimo na te ftonouite rifnizhne Oblube Boshye, od te nega Gnade, Milofti inu guishne Pomuzhi, Inu nerpoprei fmislimo na te Oblube od fuie Gnade, Milofti, inu od Odpufzhene tih Grehou, koker kir Criftus praui Ioh. 3. Taku ie Bug ta Suet lubil, de ie fuiga diniga Synu dal, De sledni, kateri na nege Veruie, ne bo fgbulen, Temuzh bo imel ta Vezhni leben. Inu koker S. Paul Rom. 3. inu S. Peter [46b] Act. 10. gouorita. Od vunanih telefnih Pomuzhi Criftus tudi oblubuie, kir praui Math. 6. Ifzhite nerpoprei tu Kraleuftuu Boshye, inu to nega Prauizo, Taku uom bo tu drugo vse perdanu. Inu Paulus. 1. Thi. 4. Ta praua Vera te prauie slushbe Boshye, imao oblube tiga fadashniga inu tiga prihodniga lebna. Pfa. 37. Vtim zhaffu te lakote, bodo nafyteni.

*Per sledni praui
Molytui ima ta
Vera inu Pokura
biti.*

Tu zhetertu, per tei Molytui mora biti, ta praua Vera, inu tu terdnu Seuupane, skaterim mi obei Oblubi, od Odpushzhene tih Grehou, inu od te telefne pomuzhi primemo inu dobimo. Sakai te Boshie Oblube, tim kateri nih fto Vero ne prymo, fo fabfton inu vnuzne. Inu tu fe ima dobru famerkati, De ta Vera katera tu Odpufzhane tih Grehou, inu to Gnado Boshio pryeme, fa volo Criftufa, mora vselei naprei fucititi, inu per tei Molytui biti. Sakai tu ferce, sledniga zhloueka Veift, katera nei vseifti⁶⁴ inu nei faguishana tiga Odpufzhane tih Grehou te Boshye Gnade inu Milofti, Ta ifti beshi inu fe boy pred Bugom. Inu kateri ima hudo veift, vuelikih Smertnih Grehih

⁶³ Corr. Bug. Črka u je v natisu obrnjena.

⁶⁴ Corr. v fveifti.

moliti. In zakaj Gospod Bog ljudi sam priganja in prisiljuje k molitvi. S tem daje Bog vsem vedeti, da nam bo pomagal, nas zveličal in da želi z molitvijo doseči, da bi ga prav spoznali, da bi imeli o njem pravo vednost in bi vanj trdno verovali; da je vsemogočen, moder, dober in usmiljen itd. Vsega tega se naučimo pri pravilni molitvi in klicanju k Bogu. Zato ima Bog Božjo službo za nekaj velikega. V molitvi namreč dajemo Gospodu Bogu največjo slavo in ga ločujemo od vseh stvari, kajti v molitvi potrjujemo in trdno verujemo, da nas samo Gospod Bog – in ne kak angel ne kak svetnik ne svetnica ali kaka druga stvar – varuje pred vsakršnim zlom, nam pomaga v vsaki nesreči in ob smrti in da nam le On sam lahko da in nam bo dal vse dobro na tem svetu in potem v nebesih. Pri tem moramo še pomisliti na nekatere Božje zapovedi. Kristus tako pravi (Mt 7): »Prositi in boste prejeli,« da je treba vedno moliti in nikdar ne opustiti molitve (Lk 18), »Klič me na dan stiske, s tem me častiš in te bom obvaroval« (Ps 50).

pomisliti, kako odločno je Bog zapovedal moliti.

Tretjič moramo pomisliti na stanovitne in resnične Božje obljube, na njegovo milost, usmiljenje in zanesljivo pomoč, najprej pa na obljubo njegove milosti, usmiljenja in na odpuščanje grehov, kakor pravi Kristus (Jn 3): »Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega Sina, da slednji, ki vanj veruje, ne bo izgubljen, temveč bo imel večno življenje.« In kakor govori svet Pavel (Rim 3) in svet Peter (Apd 10). Kristus daje obljubo tudi glede zunanjih telesnih pomoči, ko pravi (Mt 6): »Iščite najprej Božje kraljestvo in njegovo pravičnost in vse drugo vam bo navrženo.« In Pavel pravi (1 Tim 4): »Resnična vera in prave Božje službe imajo obljube sedanjega in prihodnjega življenja.« Ps 37: »V času lakote bodo nasičeni.«

Pri molitvah je treba tudi vselej pomisliti, da je Bog obljubil, da nas usliši.

Četrtič: pri molitvi morata biti prava vera in trdno zaupanje, s katerima prejmemo obe obljubi, o odpuščanju grehov in o telesni pomoči. Božje obljube namreč tem, ki jih ne sprejmejo s pravo vero, ne koristijo in so zaman. In treba si je dobro zapomniti, da se mora vera, ki pridobi odpuščanje grehov in Božjo milost zavoljo Kristusa, vselej svetiti ob molitvi in biti ob njej. Kajti kadar srce, vest vsakega človeka nima zagotovila odpuščanja grehov, Božje milosti in usmiljenja, tedaj beži in se boji Boga. In kdor ima slabo vest, prebiva v velikih smrtnih

Pri vsaki pravi molitvi morata biti prisotni vera in pokora.

prebiua, nema vmisli od Grehou puftiti, Ta ifti tudi nemore Suero klyzati na Buga ne profsiti fa Pomuzh. Obtu per sledni Molytui mora biti tu prauu preobernene Hbugi, inu ta praua Vera od te Gnade Boshye. Satu Criftus prau ioh. 16. Rifnifzhnu Rifnizhnu iefv vom prauim, Vfe tu, kar vi bote muiga Ozheta profsili vmuim Imeni, tu vom bode dal. Vmoim Imeni, prau i Criftus, tu ie, vti Veri inu vtim Seuupani na tiga Gofpudi Iefufa Criftufa. Potle imao puiti tudi te Proshne fa telefno Pomuzh, inu fa te telefne rizhi. Inu fe ima terdnu Verouati, De tudi te Proshne tih Vernih fa te vunane [47a] telefne, fa fdrauye, fa Myr, fa dobro leitino, nefo fabfto inu vnuzne, Ino nemaio Bogu cila oli mafse ftauti, koku fzhim inu kadai bi nom imel pomagati, inu to oli vnu dati. Sakai mi veimo obuye, de Bug hozhe guishnu to fuio Cerkou na tim fueitu obdershati inu ohraniti. Inu hozhe tudi de ona bo na tim fueitu pod Cryshom. Inu ta Vera od te Gnade Boshye, inu tu feuupane od tiga Vezhniga lebna, moraio terdne oftati, aku glih Gofpud Bug te telfefne shtraifinge inu nadluge pufti zhes nas pryti. Ta telfefna shtraifinga ie zhes tiga Preoberneniga inu Pokurniga Shaharya inu Rasboinika uini shla Inu zhes druge Pokurne Greshnike, Taty inu Rasboinike gre, fa volo te Boshye Ordninge inu poftaue. Oli vtaki shtraifingi imao ty Pokurni inu Verni fteim lobom pruti Bogu is ferza gouoriti, Aku ti mene glih vbyesh inu vmorish, taku vini hozho na te vupati. Iob. 13.

*Bug hozhe, fa
Duhouske Vezhne,
inu fa Telfefne
poshtene rizhy
proshen biti.*

Tu Petu refmishleuane ima biti per tei Molytui, De premislmo fa kakoue Duhouske inu telefne rizhi inu potrebo hozhmo profsiti. Sakai mi nemamo fa nefpodobne kriue rizhi, kir fo od Buga prepouedane profsyti, koker fa Pomuzh vkriuih greshnih rizheh. Ampag fa vfe tu kar ie dobru, pridnu, poshtenu, fa kar ie Bug rekal profftyti, Tu iftu imamo profsiti Boga, koker fa Odpufzhane tih Grehou, fa Gnado, fa faftop, fa S. Duha, fa terdno mozhno Vero Viefufa, fa brumo, fa vezhni Leben, fa pomuzh vti Smerti. Potle fa telefne rizhi, koker fa fdrauye, fa vshytag, fa dober fuit, fa Myr te Cerque, de bi vlim Vernim dobru shlu, Sa Duhouske Pafiryte, fa dobro Gofpofzhino, fa fad te Semle, fa fe inu fa fuio drushino, fa Otkoke de brumni bodo, de bodo pred Grehi inu [47b] framotio obarouani. Lete rizhi vfe, hozhe Bug, de fe imao le per nemu iskati, Inu de fe nauuzhimo, de ie on fam Moder, Dober inu Vligamogozh, Inu de on nom taku blagu daie, de ga imamo fa taciga fpofnati inu dershati, Inu de on fam rifnizhnu tiga zhloueka hozhe per tim shiuotu obdershati, Inu de hozhe tei Cerqui fa volo fuiga Synu pomagati, no varouati, ohraniti inu dati ta Vezhni leben, skufi Iefufa Criftufa nega Synu Gofpudi inu Ohranenika nashiga, Inu nas pred teimi Hudizhi braniti. In Summa, kratku rekozh, Tu prauu faftopnu

grehih ter ne misli na to, da bi opustil grešnost, ta ne more v veri klicati k Bogu in ne prositi za pomoč. Zato mora biti pri vsaki molitvi pravo spreobrnjenje k Bogu in prava vera v Božjo milost. Tako pravi Kristus (Jn 16): »Resnično, resnično povem vam: če boste kaj prosili mojega Očeta v mojem imenu, vam bo dal.« V mojem imenu, pravi Kristus, to je v veri in v zaupanju v Gospoda Jezusa Kristusa. Potem lahko sledijo prošnje za telesno pomoč in za telesne reči. In trdno je treba verovati, da tudi prošnje vernih za zunanje telesne reči, za zdravje, za mir, za dobro letino niso zastoj in brez koristi. Bogu pa ne smemo postavljati načina ali mere, kako, s čim in kdaj naj bi nam pomagal in dal to ali ono. Vemo namreč oboje: da bo Bog zagotovo obvaroval in ohranil svojo Cerkev na tem svetu; in da hkrati želi, da bi bila na tem svetu pod križem. In vera v Božjo milost in zaupanje v večno življenje morata ostati trdna, čeprav Gospod Bog dopusti, da pridejo nad nas telesne kazni in nadloge. Telesna kazen je prišla na spreobrnjenega in spokorjenega upornika in razbojnika in nad druge spokorjene grešnike, tatove in razbojnike zaradi Božjega reda in postave. A v taki kazni morajo spokorjeni in verni z Jobom (13) iz srca govoriti k Bogu: »Tudi če me ubiješ, bom zaupal vate.«

Petič moramo, ko molimo, premisliti, za kakšne duhovne in telesne reči in potrebe bomo prosili. Ne smemo namreč prositi za nespodobne, napačne reči, ki jih Bog prepoveduje, ali za pomoč v napačnih grešnih rečeh. Pač pa moramo prositi Boga za vse, kar je dobro, prav, pošteno, za kar je Bog naročil prositi, na primer za odpuščanje grehov, za milost, za razumnost, za Svetega Duha, za trdno, močno vero v Jezusa, za pobožnost, za večno življenje, za pomoč v smrti. Potem za telesne reči, kakor za zdravje, za preživetje, za dober preudarek, za mir v Cerkvi, da bi šlo vsem vernim dobro, za duhovne pastirje, za dobro gosposko, za sad zemlje, zase in za svojo družino, za otroke, da bi bili pobožni, da bodo obvarovani grehov in sramote. Bog želi, da vse to iščemo pri njem in da spoznamo, da je On moder, dober in vsemogočen in da nam daje tako bogastvo, da bi ga lahko kot takega spoznali in ga za takega imeli; in da resnično želi ohraniti človeka pri življenju in zavoljo svojega Sina pomagati Cerkvi, jo varovati, ohraniti in ji dati večno življenje po Jezusu Kristusu, svojem Sinu, našem Gospodu in odrešeniku, in nas varovati pred hudiči. In summa,⁹⁴ skratka, prava, razumna molitev in

*Bog boče, da
ga prosimo za
večne duhovne in
poštene telesne reči.*

⁹⁴ Gl. op. 78.

ferzhnu Veru Molene inu klyzhane na Buga, ie ena velika rezh inu Modroft pred Bugom, Vtim fe en zhluouik velike pridne inu potrebne rizhi nauuzhi. Obtut ty Pridigary imao te ludi hti molytui zheftu opominati, Inu nim ta Ozha nash faftopnu isloshiti, De faftopio inu veido vtim Ozha nashu, fa vfe Duhouske inu telefne rizhi profsio.

*Sledni Kerfzhenik
Vnega Molytui
ima tudi Gofpudi
Boga fa uolo useh
prietnih ryzhi
fahualiti.*

Hti Molytui tudi slishi vfelei tu fahualene, koker S. Paul vely. 1 Tef. 5. kir prau: Veden molyte, inu sa vfe rizhi fahualite Boga. Inu Plal. 50. Klyzhi na me, taku tebe hozho ohraniti, inu ti mene poshtuiesh. Sakai tu ie ena nefpodobna rezh, veliku profsiti inu nishter ne Sahualiti. Obtut imamo Boga tudi is ferca, fa vfe rizhi, kir od nega primemo fahualiti, Inu de imamo veideti, De Gofpud Bug hozhe od nas tu fahualene imeiti. Sakai vtut fahualene fo letci duei leipi rizhi fapopadene, Ta rifniza inu ta Prauiza. Ta Rifniza vtim fahualenu fposna, od koga taka dobruta pryde. Ta Prauiza tebe faueshe, de imash timu, kir ie tebi dobru fturil, fpet slushiti, inu pruti nemu hualeshen fe iskalati. Inu Gospud Bug hozhe [48a] tako Rifnizo od nas imeiti,⁶⁵ de mi imamo veideti inu ozhitu fposnati, de le Bug fam, ie ta nash Varih inu Pomozhnik, Inu de veimo inu fposnamo, de ie on fam Moder Dober inu Vligamogozh. Inu de veimo inu terdnu Veruemo, de on nom fa volo fuiga Synu hozhe biti miloftiu, pomagati inu vobeni nadlugi, na Smerti tudi nekar, ne fapuftiti. Inu de ty preprostti ludi vnih Molytuah na tiga prauiga Boga fmyslio inu klyzheo, inu te Perfone vtim Bogaftui prou reslozhio, Imaio Letaku Molyti.

*Ena Forma ene
prau Kerfzhanske
Molytue,
knashimu
Bogu, Ozhe te⁶⁶
Neshkimu.⁶⁷*

O Vligamogozhi, Rifnizhni Bug, Vezhni inu dini Ozha nashiga Gofpudi inu Ohranenika Iefufa Cristufa, fred tuiem Samimroyenim Sinom inu fteim S. Duhum, Stuarnek tih Nebes inu te Semle, tih Angelou, ludy inu useh ftuarih, kir fi Moder, Dober, Prauizhin, Rifnizhin, Zhift, Miloftiu inu suie laftne Fray dobre uole &c. Ieft fposnam ozhitu, de fem en bog uelik greshni zhluouik, Inu mene is ferza greua, De fem ieft tebe taku zheftu referdil. Inu ieft pag tebe pohleunu profsim, de ti meni ufe muie Grehe hozhes miloftiuu odpuftiti, inu mene fturiti Prauizhniga, fa volo tuiga lubesniuiga Synu Iefusa Cristusa, inu skufi nega, kateri ie fa nashih Grehou volo en offer bil, na Cryshu umerl, Inu ie spet od Smerti ufal, inu ie shiu uekoma, Inu ie is te neisrezhene Modrutfi inu Milofti kanimu Sredniku, Oduetniku, Spraulauzu, Proshniku, fa nas inu Ifuelyzharyu poftaulen. Inu ti Bug Ozha hozhes tudi mene fa nega volo inu skufi nega fteim S. Duhum, pred inu pred pofueititi htimu Vezhnimu Lebnu, inu mene vishati, pelati inu regirati, de ieft tebe prauiga Boga fposnam, na te is ferza fprauo Vero klyzhem, Inu

⁶⁵ Sic.

⁶⁶ Verjetno: Nebeshkimu.

⁶⁷ Corr. Ozhetu.

klicanje k Bogu v srčni veri je velika reč in modrost pred Bogom, z njo se človek nauči velikih, dobrih in potrebnih stvari. Zato naj pridigarji ljudi pogosto opominjajo k molitvi in jim razumljivo razlagajo očenaš, da bodo vedeli, da v očenašu prosijo tako za duhovne kot za telesne stvari.

K molitvi pa vselej sodi tudi zahvala, kakor jo naroča sveti Pavel (1 Tes), ki pravi: »Vedno molite in se za vse stvari zahvaljujte Bogu.« In Ps 50: »Kliči me, rešil te bom in me boš častil.« Nespodobno je namreč, če veliko prosimo in se ne zahvalujemo. Zato se moramo Bogu iz vsega srca zahvaljevati za vse reči, ki jih prejemo od njega. In vedeti moramo, da Gospod Bog pričakuje našo zahvalo. Zahvala namreč vsebuje dve lepi stvari: resnico in pravičnost. Resnica v zahvali prinese spoznanje, od koga prihaja dobrota; pravičnost pa te zavezuje, da moraš temu, ki ti je storil dobro, spet služiti in mu izkazovati hvaležnost. In Gospod Bog želi, da bi prišli do resnice: da bi jasno vedeli, da je Bog naš edini varuh in pomočnik, da bi vedeli in spoznali, da je on edini moder, dober in vsemogočen; in da bi vedeli in trdno verovali, da bo do nas zavoljo svojega Sina usmiljen, da nam bo pomagal in nas ne bo zapustil v nobeni nesreči ali ob smrtni uri. In da bi preprosti ljudje v svojih molitvah mislili na pravega Boga in klicali k njemu ter bi prav razlikovali osebe v božanstvu, naj molijo takole.

O vsemogočni, resnični Bog, večni in edini oče našega Gospoda in odrešenika Jezusa Kristusa, eno z edinorojenim Sinom in Svetim Duhom, stvarnik nebes in zemlje, angelov, ljudi in vsega stvarstva, ki si moder, dober, pravičen, resničen, čist, usmiljen in imaš svojo svobodno voljo itd. Javno priznavam, da sem ubog, grešen človek in mi je iz srca žal, da sem te tako pogosto razsrdil. In ponižno te prosim, da mi milostno odpustiš vse moje grehe in me storiš pravičnega zavoljo svojega ljubljenega Sina Jezusa Kristusa in po njem, ki je bil darovan zaradi naših grehov, umrl na križu in spet vstal od mrtvih in živi vekomaj in je po neizrekljivi modrosti in usmiljenju postavljen za nas kot srednik, zagovornik, spravitelj, priprošnjik in zveličar. In ti, Bog Oče, boš tudi mene zavoljo njega in po njem venomer s Svetim Duhom posvečeval k večnemu življenju in me vodil in usmerjal, da bi spoznal tebe, pravega Boga, da bi klical k tebi iz srca, s pravo vero; in da bi ti ponižno in pokorno služil in ne bi nikdar padel v zmoto ali v greh. V tej deželi si boš zbral pravo sveto Cerkev in jo milostno obdržal in ohranjal. In dal nam boš dobro bogaboječo gosposko ter ustrezne

*Slednji kristjan
naj se v molitvi
tudi zahvaljuje
Gospodu Bogu za
vse dobre stvari.*

*Obrazec prave
krščanske molitve
k našemu Bogu,
nebeskemu Očetu.*

de iest tebi vŕlei pohleunu [48b] inu pokornu slushim, inu nigdar vkako fmoto, oli vte Grehe ne padem. Inu ti hozhes tudi vletei Desheli tebi eno prauo, fueto Cerkou vkupe sbrati inu miloftiuu obdershati inu ohraniti, Inu dobro Bogaboyezho Gofposzhino, inu prau i vshitag dati, inu ta nasha inu tih nashih boſih Otruk telleſſa inu dushe obarouati. Letu vŕe hozhes ti miloftiuu nom iskafati, inu fturiti, ſa volo tuiga lubiga Synu, kateri vŕe nashe vſdihane slishi, inu tudi ſa nas tebe proſi. Inu mi terdnu veruiemo, de tu nashe klyzane inu proshne, ſa nega volo tebi dopado, inu ne ſo ſabſton, Amen. Credo Domine, ſed opem fer imbecillitati meae.

DRVGA MOLYTOV.

*Ena praua
Molytou
Hcriſtuſu.*

O Ti Goſpud Ieſu Criſte, vſigamogozhi Syn Boſhy, inu tiga vezhniga Ozheta praua ſpodoba, Bug inu Zhlouik, kir ſi ſa nashih Grehou volo na tim Cryshu vmerl, inu ſi ſpet gori vſtal od te Smerti, inu ſi shiu inu Goſpoduieſh vekoma, Inu ſi kanimu fredniku, ſpraulauzu, vmei Bugom inu ludem, inu kanimu ſtolu vŕe Milofti Boſhye, odlozhen inu poſtaulen. Inu kir ſi dial, Prijdite vſi kmeni, kir ſte ſnadlugo oli ſhaloſtio obdani, inu oblosheni, Ieſt hozho vas oshiuiti inu ſpet kueku inu kmyru perprauiti. Ieſt tebe pohleunu is ferza proſim, de hozhes ti meni te muie Grehe Miloftiuu odpuſtiti, inu ſa me boſiga Greshnika Proshnik biti, inu mene brumniga, prauizhniga, inu fuetiga fturiti, inu ſtuim S. Duhum htimu vezhnimu lebnu poſueititi, viſhati inu regirati. Ti hozhes tudi pred inu pred vletei Desheli tebi eno vezhno Cerkou vkupe sbrati, Inu dobro Goſpoſzhino, prau i [49a] Regiment, nom dati, inu nas obarouati pred teim Hudizhem, koker ſi dial, Tu Shensku Seime, bo tei kazhi noo glauo ſterlu, Inu ti Goſpud Ieſu Criſte vſigamogozhi Syn Boſhy, ſi tudi dial, Nizſhe ne bo muih Ouzhiz is muih rok iſderl, Amen.

SAHVALENE.

*Ena Praua
Molytou inu
Sabualene pruti
S. Troyzi.*

O Vſigamogozhi, Riſnizhni Bug, vezhni inu fami Ozha nashiga Ohranenika Ieſuſa Criſtuſa fred ſtuieim dinim Synum, inu S. Duhum, ſtuarnik tih Nebes inu te Semle, tih Angelou inu Ludy, inu vſeh ſtuarih, kir ſi Moder, Dober, Prauizhin, Riſnizhin, Zhift, Miloftiu, inu fray ſuie vole, Ieſt tebe is ferza ſahualim, ſa vŕe tuie Gnade inu dobrute, katere ſo taku viſſoke inu velike, kir ſe ne mogo preſhteti,

dobrine in obvaroval telesa in duše nas in naših ubogih otrok. Vse to nam boš milostno izkazal in storil zavoljo svojega ljubega Sina, ki usliši vse naše vzdihljaje in pri tebi prosi za nas. In trdno verujemo, da so ti naši klici in naše prošnje zavoljo njega všec in niso zastonj. Amen. *Credo Domine, sed opem fer imbecillitati meae.*⁹⁵

DRUGA MOLITEV

O Gospod Jezus Kristus, vsemogočni Božji Sin in prava podoba večnega Očeta, Bog in človek, ki si zavoljo naših grehov umrl na križu in si spet vstal od smrti in si živ in gospoduješ vekomaj in si določen in postavljen za srednika, spravitelja med Bogom in ljudmi in za prestol vsega Božjega usmiljenja. In ki si dejal: »Pridite k meni vsi, ki vas preveva nesreča in žalost, jaz vas bom poživil in pripravil k moči in miru.«⁹⁶ Ponižno in iz srca te prosim, da mi milostljivo odpustiš moje grehe in si priprošnjik zame, ubogega grešnika, in me storiš pobožnega, pravičnega in svetega ter me s svojim Svetim Duhom posvečuješ, vodiš in usmerjaš v večno življenje. V tej deželi si boš venomer zbiral večno Cerkev in nam dajal dobro gosposko, pravi *regiment*,⁹⁷ in nas obvaroval pred hudičem, kakor si dejal: »Žensko seme bo kači strlo glavo,«⁹⁸ in ti, Gospod Jezus Kristus, vsemogočni Božji Sin, si tudi dejal: »Nihče ne bo mojih ovčic iztrgal iz mojih rok.«⁹⁹ Amen.

*Prava molitev b
Kristusu.*

ZAHVALA

Ovsemogočni, resnični Bog, večni in edini Oče našega odrešenika Jezusa Kristusa, s tvojim edinim Sinom in Svetim Duhom stvarnik

*Prava molitev in
zahvala k Sveti
Trojici.*

⁹⁵ Lat. 'Verujem, Gospod, a pomagaj moji nebogljenosti'.

⁹⁶ Po Mt 11,28.

⁹⁷ Tj. prave vladarje.

⁹⁸ 1 Mz 3,15.

⁹⁹ Jn 10,28.

ne premisliti. Nerpoprei pag iest tebe fahualim, kir fe taku miloftiu tim ludem refodil inu nafnane dal, Inu kir fi tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa kanimu Sredniku, Oduetniku inu Ifuelyzhariu odlozhil, inu fi ga knom na ta Sueit poslal, inu hozhes nas skufi nega ifuelyzhati. Sa tiga volo fi ti tudi nom ta Euangeli dal, inu sbyrash febi eno vezhno Cerkou, to ifto ti pofuezhuiesh steim S. Duhum htimu vezhnimu Lebnu. Ti fi tudi mene bofiga Greshnika htaki tui Gnadi miloftiuu ifuolil inu poklyzal, Inu ti meni te muie Grehe fabfton is Gnade odpufzhesh, inu ti mene miloftiuu gori iemlesh vto tuio Gnado, fa volo tuiga Synu, inu naklonuiesh tu muie ferce fto Vero htebi skufi S. Duha. Ti nom tudi daiesh shiuot, vshitag, fdrauye, Kerfzhansko Gofposzhino, prau Nauuk, Inu kir varuiesh inu branish nas, nashe [49b] Otroke inu hyshe. Sa lete inu fa vse druge dobrute, katerih vseh iest (bodi tebi toshenu) ne premorem refmisliti inu preshteti, is ferza fahualim, Inu tebe profsim, ti hozhes meni biti miloftiu, fa volo tuiga lubiga Synu, de iest nekar koker en Souurashnik inu Neuernik od tebe ne bom fauershen, Temuzh de bom na tebi enu vezhnu vesselie imel, inu mogel tebe so vfemi Angeli inu Ifuolenimi zheftiti inu hualiti vekoma, Amen.

OD TIGA KLYZANE NA *te Suetnike.*

*Le na famiga Boga
ueley tu S. Pyfmu
poufod klyzati.
Rom. 10.*

IE li tudi prou inu Sbugom, kir fe na te mertue Suetnike klyzhe? **LODGVVOR.** Na te mertue Ludi inu Suetnike klyzati, nih fa pomuzh profsiti, le enu ozhitu Aydousku Malykouane, inu ena strashna grofflouita, Pregreha: inu enu fatrene inu osliplene tiga prauiga klyzane na Buga. Sakai taku ie piflanu Math. 4. Inu ie fam Boshy Syn Iefus Criftus nash Gofpud inu Ifuelyzhar gouuril, Ti imash tuiga Gofpudi Boga famiga molyti, na nega klyzati, inu nemu famimu slushiti. Lete beffede ozhitu inu fastopnu fapouiduio, de fe ima le na famiga Boga klyzati. Inu tu ie tudi guishnu, kar kuli Gofpud Bug fapouei molyti, tu iftu ie guishnu Bug, Tu S. Pyfmu zheftu fapoueda inu vely, Iefufa Criftufa molyti, inu na nega klyzati, Is letiga fe fastopi inu vei, de ie Criftus ta praui Rifnizhni Bug.

*Le Bug fam uei,
uidi ufe ryzbi, En
fam Beffednik,*

Inu ty preprofti fe mogo sleiteimi Nauuki inu vrshahi poduuzhiti, de tu klyzane na te Suetnike nei prou, temuzh Bogu inu vfem Suetnikom cilu fubper. Kadar fe [50a] ena neuidezha rezh moli oli klyzhe, Taku fe ta ifta rezh

nebes in zemlje, angelov in ljudi in vsega stvarstva, ki si moder, dober, pravičen, resničen, čist, milostljiv in imaš svojo svobodno voljo, iz srca se ti zahvaljujem za vso tvojo milost in dobroto, ki je tako visoka in velika, da je ni mogoče prešteti ne razumeti. Najprej pa se ti zahvaljujem, ker si se tako milostno razodel ljudem in se jim dal spoznati in ker si svojega ljubega Sina Jezusa Kristusa določil za srednika, zagovornika in zveličarja in si ga poslal k nam na ta svet in nas hočeš po njem zveličati. Zavoljo tega si nam tudi dal evangelij in si zbiraš večno Cerkev ter jo posvečuješ s Svetim Duhom k večnemu življenju. Ti si tudi mene, ubogega grešnika, milostno izvolil k svoji milosti in me poklical in ti mi zastonj, iz milosti odpuščaš moje grehe in me milostljivo sprejemaš v svojo milost zavoljo svojega Sina in mi nagibaš moje srce k veri vate po Svetem Duhu. Ti nam tudi daješ življenje, dobrine, zdravje, krščansko gosposko, pravi nauk ter varuješ in braniš nas, naše otroke in hiše. Za te in za vse druge dobrote, ki se jih (tebi bodi potoženo) ne morem vseh domisliti in jih prešteti, se iz srca zahvaljujem in te prosim, da bi bil do mene usmiljen zavoljo svojega ljubega Sina, da ne bom zavržen pri tebi kot sovražnik in nevernik, ampak bom imel pri tebi večno veselje in te bom lahko z vsemi angeli in izvoljenimi slavil in hvalil vekomaj, amen.

O KLICANJU K *svetnikom*

Ali je prav in v skladu z Božjo voljo, če kdo kliče mrtve svetnike? **AODGOVOR:** Klicati k mrtvim ljudem in svetnikom, jih prositi pomoči, je očitno pogansko malikovanje in strašna, grozovita pregreha – in zatiranje in slepljenje pravega klicanja k Bogu. Tako je namreč pisano (Mt 4) in tako je govoril sam Božji Sin Jezus Kristus, naš Gospod in zveličar: »Gospoda, svojega Boga moli in njemu samemu služi!« Te besede jasno in razumljivo zapovedujejo, da moramo klicati le k Bogu samemu. In gotovo je tudi to: kar koli Gospod zapove moliti, to je zanesljivo Bog. Sveto pismo pogosto zapoveduje in naroča, naj molimo Jezusa Kristusa in kličemo k njemu; iz tega je mogoče razumeti in vedeti, da je Kristus pravi, resnični Bog.

In preprosti ljudje se lahko poučijo o naukih in vzrokih, zakaj klicanje k svetnikom ni pravilno, ampak je v celoti proti Bogu in proti svetnikom. Kadar ljudje molijo kako nevidno stvar ali k njej kličejo, potem imajo

*Sveto pismo
zapoveduje povsod
klicati le k Bogu
samemu (Rim 10).*

*Le Bog sam ve in
vidi vse reči; Sveta
Trojica je vsem*

*Proshnik inu
Oduetnik Criftus,
ie od te S. Troyce
usem ludem
odlozhen. Obtu
oben Suetnih, Se
nema klyzati,
molyti ne fa Od
uetnika⁶⁸ pruti
Bogu ftauiti.*

dershi fa vfigamogozho, De vfeh ludy ferza, vfe rizhi vidi, inu fna to hynausko molytou od te prae lozhiti. Nu ie pag veidezhe, de le fam Gofpud Bug ie vfigamogozh, inu on fam vfeh ludy ferza inu misli, vidi, fna inu umei fodyti. Obtu fe ima le na Buga famiga klyzati. Ta drugi Nauuk inu Vrshah, kir ie piflanu, 1. Thi. 2. De ie le en fam Srednik vmei Bugom, inu vmei ludmi, ta Zhlouik Iefus Criftus. Inu letei duei rizhi slishio famimu Criftufu, De ie on fam ta prau i vifloki Farr, kir vto skriuno faperto Suetino gre, tu ie, On fam vei inu fna ta skriuni zhudni Boshy fuit, inu to volo Boshyo, inu on fna, vidi inu slishi vfeh ludy ferza, misli inu nih vfdihane. Obtu ie en Bug. Podte Criftus fam ie, po fueitu inu odlozheni te S. Troyce, kanimu Spraulauzu, kanimu Stolu te Milofti Boshye, knashimu Oduetniku inu Belfedniku, Poftaulen, odlozhen, inu nom dan, Inu tu cilu Bogastuu, ta Maiefteta Bo shyanom⁶⁹ hozhe famuzh fa Criftufeuo volo biti miloftiu, nom vfe Grehe odpuftiti, nashe proshne vslishati. Inu de ie letu nom skufi to belfedo ofnanenu. Obtu imamo vfeh nashih Molytuah inu vtim klyzanu na Buga vfelei gledati inu fmisliti na tiga famiga Srednika inu belfednika Iefufa Criftufa, inu fe terdnu feuupati, de nom Bug hozhe biti miloftiu, vslishati nashe proshne, fa volo letiga Srednika, kateri gre vto noterno skriuno Suetyno, inu vfelei ta Boshy fuit, to nega volo vidi inu gleda. Inu de on Iefus Criftus vidi inu fna ta nasha ferza, tu nashe vfdihane, Inu on ie nash Spraulaez per Bugi. Is tiga vflaki faptopi, de ie tu enu groffouitu veliku Malykouane, druge Srednike inu Spraulauze tei S. Troyzi [sob] fubper, ftauiti, Criftufa Boshyga Synu odurezhi, inu Suetnike na nega meiftu poftauti, Inu skufi Suetnike, nekar skufi Criftufa pryti Hbugi, ftopiti pred nega, Inu ta Boshy fuit, to Boshyo Poftauo, Ordningo inu Naredbo, refdreti inu faurezhy. Ta tretiy Vrshah. Pres Boshye belfede, Poftaue inu Sapuuidi, fe nema obenu klyzane, obena Molytou, Proshna inu obena Boshya slushba vti Cerqui, vtim Kerfzhanftui gori narediti inu poftauti. Nu ie vfem faptopnim Kerfzhenikom, kir tu S. Pyfmu fami bero veidezhe, de nigdir Bug nei fapouedal, klyzati na te Suetnike, ne oblubil, fa Suetnikou volo boga vslishati. Inu oben Suetnik nei na drugiga Suetnika klyzal, oli tiga mertuiga fa kai profsil. Ta zheterti Vrshah vti molytui⁷⁰ inu per tim klyzanu mora ta Vera biti, kir to belfedo Boshyo ima, de taka Boshya slushba dopade Bogu, Nu ie veidezhe, de od tiga klyzane na te Suetnike, obene Boshye belfede nemamo, Obtu fe frakim klyzanem na te Suetnike ne slushi Bogu. Is letih Nauukou inu

⁶⁸ Sic.

⁶⁹ Corr. *Boshyanom*.

⁷⁰ Črka I je slabo odtisnjena.

to nevidno reč za vsemogočno, da vidi v srca vseh ljudi in zna ločevati hinavsko molitev od prave. Razvidno je pa, da je le Gospod Bog sam vsemogočen in da le on vidi v srca in misli vseh ljudi in jih zna presojeti. Zato moramo klicati le k Bogu samemu. Drugi nauk in vzrok je, da je pisano (1 Tim 2), da je le en sam srednik med Bogom in ljudmi, človek Jezus Kristus. In samo Kristusu lahko prisojamo naslednji lastnosti: Najprej, da je on sam pravi veliki duhovnik, ki gre v skrivnostno zaprto svetišče, to je, on sam pozna skrivni in čudežni Božji premislek in Božjo voljo in vidi ter sliši srca, misli in vzdih vseh ljudi. Zato je Bog, Drugič, samo Kristus je po premisleku in določitvi Svete Trojice postavljen in določen in nam dan za spravitelja k prestolu Božjega usmiljenja, za našega zagovornika in odvetnika; in vse božanstvo, Božje veličastvo bo do nas usmiljeno samo zavoljo Kristusa, zaradi njega nam bo odpuščalo vse grehe in uslišalo naše prošnje. In to nam je oznanjeno po besedi. Zato moramo pri vseh svojih molitvah in v klicanju k Bogu vselej gledati in misliti samo na srednika in odvetnika Jezusa Kristusa in trdno zaupati, da bo Bog do nas usmiljen, da bo uslišal naše prošnje zavoljo srednika, ki gre v skrivnostno svetišče in vselej vidi in gleda Božji premislek in njegovo voljo. In da on, Jezus Kristus, vidi in pozna naša srca, naše vzdihovanje in je naš spravitelj pri Bogu. Iz tega lahko vsakdo razume, da je grozno malikovanje, če Sveti Trojici zoperstavimo druge srednike in spravitelje, se odrečemo Kristusu, Božjemu Sinu, in na njegovo mesto postavljamo svetnike in skušamo po svetnikih, ne pa po Kristusu priti k Bogu, stopiti predenj in razdreti ter zavreči Božji razmislek, Božjo postavo, red in naročilo. Tretji vzrok. Brez Božje besede, postave in zapovedi se v krščanstvu ne sme urejati in postavljati nobena Božja služba. No, vsem razumnim kristjanom, ki sami berejo Sveto pismo, je razvidno, da Bog nikjer ni zapovedal, da naj bi klicali k svetnikom, niti ni obljubil, da bi zavoljo svetnikov koga uslišal. In noben svetnik ni klical k drugemu svetniku ali mrtvega za kaj prosil. Četrty vzrok. V molitvi ali pri klicanju mora biti vera, ta pa mora temeljiti na Božji besedi, da je taka Božja služba Bogu všeč. Razvidno pa je, da nimamo nobene Božje besede o klicanju k svetnikom, zato se s takim klicanjem k svetnikom ne služi Bogu. Iz

*ljudem določila
enega samega
zagovornika,
priprošnjika
in odvetnika
Kristusa. Zato
ne smemo klicati
k nobenemu
svetniku, k njemu
moliti in ga
postavljati za
zagovornika pri
Bogu.*

Vrshahou, sledni dobri faftopni Kerszhenik more lahku faftopiti, de tu klyzane na te Suetnike nei prou, Inu fobenim S. Pyfmom fe fpryzhati ne more, debi fe fteim Bogu slushilo, oli tu tim Suetnikom dopalu. Obtu ty praui Pridigary imao vfe ludi vishati, de oni le na Buga vtim Imeni Iefufa Criftufa klyzheio, inu nega famiga fa Duhouske inu telefne rizhi profsio. Inu nai fi ty eni Sophifti, Fary inu Menihi hote fnekateri mibeffedami⁷¹ is tiga S. Pyfma, skriuim Iſpazhenim faftopom, tu klyzane na te Suetnike, terditi inu fpryzhati, Oli oni drufiga ne fture inu ne fpryzhaio, famuzh de to Vero inu tu feupane Vcriftufa, to nega zhaft, inu tu prauu vernu Bogu [51a] dopadezhe klyzane, oslepluio, doli tarro inu famezhuio. Inu kadar fe klyzhe na te Suetnike, koker vti Salui Regini, Vmarij Mater Gracij, inu vdruhig Peifnih od Menihou sloshenih vti Cerqui poye, Tu ie enu ozhytu Aydousku Malykouane. Is tih Suetnikou, koker ty Aydi is ludy, Bogueue delaio inu ftauiu.

*Suetnike prou
Zbeftimo, kadar
mi koker oni Boshy
beffedi Veruiemo,
po ni slushimo
Bogu, nash
fian, poklyzane
dershimo, poshten
leben pelamo, fmo
unadlugah uolni
inu terpesbliui,
prauo Vero inu
Nauuk fnaſho
kriio terdimo inu
ſagouariemo.*

Kai fe pag od tih prauih Suetnikou ima dershati, koku fe imao poshtouati, inu od nih Pridigati, Tu ima vſag faftopen Pridigar veiditi, inu druge ludy vuzhiti. Sledni Kerfzhenik ima veiditi te rifnizhne Iſtorie, fufeb te kir vti S. Biblij ftoye, skaterimi Suetniki ie Bug gouuril, koku inu fzhim fe ie nim refodil, inu to fuio beffedo dal. Inu kakou Nauuk, inu kakouo Vero, fo ty Suetniki pridigali, fteimi zaihni inu shnih kryo terdili, De mi skufi nih Nauuk inu pryzhouane, vti Veri bomo poterieni inu ſaguishani. Inu koku ty Suetniki fa te Vere inu prauiga Nauuka volo pred inu pred fo pod teim Cryshom bili, Oli oni fo vini fto Boshyo pomozhio shnih Vero inu Pridigo obftali inu ohraneni bili.

OD TIH CEREMONIEV, OD TIH *uunanib Boshyh slushbi, kir fo od ludy uto Cerkou perpraulene inu gori poftaulene.*

*Vfe Ceremonie,
Vfe Boshye slushbe,
katerih ſam Bug
Ozba Syn S. Dub
skufi Preroke inu*

I E li tu prou, kir fo ty Papeshi, Scoffi, Fary inu Menihi ta reslotik inu prepouedane, od nakaterih Shpendij inu tu Menihftuu gori naredili inu poftauili, naketere dni htimu Poſtu odlozhili, ta Sakon prepouedali &c? ODGVVOR. Tu ie kriuu inu enu Malykouane, De [51b] ty ludy

⁷¹ Sic.

teh naukov in razlogov lahko vsak dobri in razumni kristjan razume, da je klicanje k svetnikom nekaj napačnega in da ne moremo izpričati z nobenim delom Svetega pisma, da bi s tem služili Bogu ali da bi bilo to svetnikom všeč. Zato morajo pravi pridigarji vse ljudi usmerjati k temu, naj kličejo le k Bogu v imenu Jezusa Kristusa in samo njega prosijo za duhovne in telesne reči. In čeprav nekateri *sofisti*, duhovniki in menihi z nekaterimi besedami iz Svetega pisma s popačenim razumevanjem potrjujejo in izpričujejo tako klicanje k svetnikom, ti ne delajo in izpričujejo nič drugega kot to, da zaslepljujejo, teptajo in zametujejo vero in zaupanje v Kristusa, njegovo slavo in pravo klicanje, ki je Bogu po volji. In ko kličejo k svetnikom in pojejo, kakor v pesmih *Salve regina*,¹⁰⁰ *Maria mater gratiae*¹⁰¹ in v drugih pesmih, ki so jih zložili menihi, je to očitno pogansko malikovanje. Kakor pogani iz ljudi, delajo oni iz svetnikov bogove.

Kako pa naj obravnavamo prave svetnike, kako naj jih spoštujemo in o njih pridigamo, to mora vedeti vsak razumen pridigar in učiti druge ljudi. Slednji kristjan mora poznati resnične zgodbe, posebej še te, ki so zapisane v sveti Bibliji, s katerimi svetniki je Bog govoril, kako in s čim se jim je razodel in jim dal svojo besedo; in kakšen nauk in kakšno vero so svetniki pridigali, potrjevali z znamenji in s svojo krvjo, da bi bili mi po njihovem nauku in pričevanju potrjeni v veri in bi bili glede nje gotovi; in kako so bili svetniki zavoljo vere in pravega nauka kar naprej pod križem – a obstali so in se rešili z Božjo pomočjo, s svojo vero in pridigo.

O OBREDIH, O ZUNANJIH *Božjih službah, ki so jih v Cerkev uvedli ljudje*

Ali je prav, da so papeži, škofje in menihi uvedli razlikovanje jedi in prepoved nekaterih jedi, da so uvedli meništvo, določili nekatere dneve za post, prepovedali zakonsko zvezo itd.? ODGOVOR:

*Svetnike prav
častimo, ko kakor
oni verjamemo
Božji besedi, po
njej služimo Bogu,
po njej ravnamo
svoj stan, poklic,
živimo pošteno
življenje, smo v
nadlogah voljni
in potrpežljivi ter
zagovarjamo in
utrjujemo pravo
vero in nauk s
svojo krvjo.*

*Vsi obredi, vse
Božje službe, ki
jih ni postavil
sam Bog Oče, Sin
in Sveti Duh po*

¹⁰⁰ Lat. 'Pozdravljena, kraljica'. Prevod te pesmi v slovenščino najdemo že v *Stiškem rokopisu*.

¹⁰¹ Lat. 'Marija, mati milosti'.

*logre nei poftauil,
Inu skaterimi bote
ty ludy Odpufzig
dober zhas inu ta
Nebefa saslusbiti,
fo unuzne, Bogu
fubper inu enu
Malykouane.
1. Reg. 15. Math. 15.
Col. 2.*

*S. Paul Prerokuie
de utih puslednih
zbafizh ty
falsh Sludieui
Vuzheniki bodo
Sakon, Shpendie
prepoueduali,
lasbe inu marine
uuzbili, Obtu
tym prauim
Pridigariem uely
fubper fiati inu
Pridigati.
1. Thi. 4.
2. Thi. 4.*

pres Boshye beffede, Nauuke od Boshiga Stanu, inu od nega vole, od te Boshye slushbe, fmishluio inu gori ftauio. Sakai leta Boshya Regula ie Ozhita inu guishna, kir prau i Criftus Math. 15. Meni fabfton slushio fteimi zhloueskimi Sapuuidami. Gofpud Bug hozhe taku fpoftnan, Molen, klyzan, zheftzhen, inu poshtouan biti, koker fe ie on vti nega beffedi refodil. Oli koker ie ta Hudizh, to Euo vtim Paradishu, od te Boshye befsede na laftne misli inu volo odpelal, Glih taku ie potle te Ayde fapelal, de fo to beffedo Boshyo fapuftili, inu fo zhudne, ftrashne, groffouite rizhy od Buga, fmislili inu gori perprauili. Inu mnogetere Boguue inu zhudne norske Boshye slushbe naprei vfele. Hpuslednimu, fo tudi te ludy tim nih Bogum Offrouali, Klali inu shgali. Glih taku potle ty Kezary inu Mahomet, fo tudi od tiga Sludia fepelani, de fo to Boshyo beffedo fapuftili, Inu fo druge Boguue, inu ptuie Boshye slushbe, tei Boshy beffedi cilu fubper, fmislili inu gori naredili. Inu vtaki vishi skufi te ludy, kir fo od oBshye⁷² beffede ftopyli, fo vfe Kezarije, falsh Boshye slushbe, inu tu Malikouane vto Cerkou perlesle inu prishle. Glih taku ty Papeshi inu Menihi, fo to beffedo Boshyo fauergli, laftne Boshye slushbe gori naredili, Sakon prepouedali, Reslotik te fpendye, klyzane na te Suetnike, Sapuuid de vti fpuuidi fe imao vfi Grehi ishte i,⁷³ fa Grehe dofti diat, To Papeshouo Masho, Tu Menihftuu &c. gori poftauili. Inu na take nih Della inu slushbe, letu shentouane perlushili, de take slushbe inu Della faslushio tu Odpufzhane tih Grehou. Steim fo Iefufu Criftufu Synuui Boshymu, to nega zhaft ukrali inu fateptali. [52a]

Letu fepelane, take fmote, tu Malikouane, inu te falsh Boshye slushbe, fe imao ozhitu od ufch Pridigariu shtraifati, inu fapuftiti, Inu vfele i ta vuk inu to Sapuuid S. Paula pred ozhima inu Vferci imeti, kir prau i Gal. 1. Kateri en drugi Euangeli pridiguie, ta bodi Preklet. Inu Act. 4. prauio ty logri: Bogu fe ima vegsha Pokorfzhina iskafati, koker tim ludem. Inu natu inu fa teim ima tu fpoftnane te prauie Vere puiti inu biti, koker ty Ifraelitarij vti Babilonij, Daniel. 3. 6. nefo hoteli tiga Kralla Malyke molyti. Inu koker te prauie Vere ludy, fo vfele i inu poufod ozhitu fpoftnane od nih Vere fturili, kadar fo nec hoteli permorati htimu Malykouanu, oli kriui falsh vuk gori vfeti inu terditi. Obtui imamo mi tudi sdai to nasho Vero ozhitu inu faftopnu fpoftnati, Inu te Papeshoue fmote, fipazhene Mashe, falsh Boshye slushbe, Malikouane, ta Interim, te kriue fepelane Nauuke, tadlati, faurezhi inu kratku nekar gori vfeti, ne terditi fobeno rizhio, ne knim hoditi, inu biti per nih, Temuzh

⁷² Corr. Boshye.

⁷³ Corr. ishteti. Črka t ni odtisnjena.

Napak in malikovalsko je, da si ljudje brez Božje besede izmišljajo in postavljajo nauke o Božjem bistvu, o njegovi volji in o Božji službi. Božja *regula* je namreč očitna in zanesljiva, ko Kristus pravi (Mt 15): »Zastonj mi služijo s človeškimi zapovedmi.« Gospod Bog hoče, da ga spoznavamo, molimo, kličemo, častimo in spoštujemo tako, kakor se je razodel v svoji besedi. A kakor je hudič Evo v raju zavedel od Božje besede na lastne misli in voljo, prav tako je potem zapeljal narode, da so zapustili Božjo besedo in so si izmislili čudne, strašne, grozovite reči in opravila v zvezi z Bogom. In sprejeli so mnoge bogove in čudne izprijene Božje službe. Slednjič so bogovom žrtvovali celo ljudi, jih klali in sežigali. Prav tako je potem hudič zapeljal tudi krivoverce in Mohameda: zapustili so Božjo besedo in si izmislili druge bogove in tuje božje službe, ki so nasprotovale Božji besedi. In tako, po ljudeh, ki so se odmaknili od Božje besede, so prišla v Cerkev krivoverstva, napačna bogoslužja in malikovanje. Prav tako so zavrgli Božjo besedo papeži in menihi, naredili in postavili lastne Božje službe, prepovedali ženitve, uvedli razlikovanje jedi, klicanje k svetnikom, zapoved, da se morajo ljudje spovedovati vseh grehov in zanje zadoščati, papeško mašo, postavili meništvo itd. In dodali praznoverje, da nam take službe in dela prislužijo odpuščenje grehov. S tem so ukradli in poteptrali slavo Jezusa Kristusa, Božjega Sina.

*svojih prerokih
in apostolih in s
katerimi bočejo
ljudje pridobiti
odpustek, pravi čas
in nebesa, so brez
koristi, zoper Boga
in so malikovanje
(1 Sam 15, Mt 15,
Kol 2).*

Takšno zapeljevanje, takšne zmote, malikovanje in napačne Božje službe naj vsi pridigarji javno grajajo in jih opustijo. In vselej naj imajo pred očmi in v srcu nauk in zapoved svetega Pavla, ki pravi (Gal 1): »Kdor pridiga drug evangelij, naj bo preklet.« In apostola pravita (Apd 4): »Bogu moramo biti bolj pokorni kakor ljudem.« In po tem se mora ravnati spoznanje prave vere – kakor pri Izraelcih v Babilonu (Dan 3; 6), ki niso hoteli moliti kraljevih malikov. In kakor ljudje prave vere so vselej in povsod javno priznavali svojo vero, kadar so jih hoteli prisiliti k malikovanju ali k sprejetju krivih, lažnivih naukov. Zato moramo tudi zdaj javno in nedvoumno priznavati svojo vero ter grajati, zavračati, skratka, odklanjati papeške zmote, izkrivljene maše, napačne Božje službe, malikovanje, *interim*,¹⁰² nauke, ki vodijo v krivoverstvo. Ne smemo jih potrjevati z nobeno rečjo, niti hoditi k njim ali biti pri njih,

*Sveti Pavel
prerokuje, da
bodo v poslednjih
časih lažni
hudičevi učenci
prepovedovali
ženitev in uživanje
nekaterih jedi
ter učili laži
in zmotne
nauke, zato
naroka pravim
pridigarjem, da
se temu uprejo in
pridigajo proti
temu (1 Tim 4,
2 Tim 4).*

¹⁰² Mišljen je augsburški *interim*, začasna ustavna in cerkvena ureditev, sprejeta na državnem zboru v Augsburgu leta 1547.

Vprauí Veri, inu per zhifitim Euangeliskim Nauuki oftati do konza. Inu ta nasha Vera, vfa nasha Della, inu vfe nashe Bosye slushbe imao te od beffede Boshye biti pelane, vishane inu regirane, po Daidouim Vuku, kir prauí Pfal. 119. Tuia beffeda ie ena Luzh tim muim nogom. Obtú vfe Sapuuidi inu Poftaue, kir fo Boshy beffedi fubper, fo falsh, kriue inu Malykouske. Obtú vfi ty ludy, Moshi inu shene, katerim ie tiga Sakona potreba, imao vti Sakonski zhiftofti shiueti. Sakai Gofpud Bug fe grofouitu ferdi zhes vfo nezhfiftoft, inu fmeshnaue fubper to nega fapuuíd. On Bug ie fam zhift, inu fuital, Inu hozhe de mi bomo nemu podobni, de fe dershimo po nega [52b] Ordningi, de merkamo na ta Reslotik, te zhiftofti, inu tiga neposhstena, inu de ga fpofnamo koker eniga Suetiga zhiftiga Boga, kir to zhiftoft lubi, ty Sludieui pag fo gardi zherni Nezhifti Duhuui, kir te ludy na vfo nezhfiftoft, na Shuftuu, Preshuftuu inu na vfo Kezaryo naganeio, inu perklonuio, Inu tu deio Bogu kani fromoti, shpotu inu klubu, Inu de te boge ludy gube, konzhaui inu vpekal perprauleio. Sakai ty Sludy veido, de Bug te ludy fa volo Nezhiftofti grofouitu shtraifa, ftelefno inu vezhno shtraifingo, koker fe ie na tih Sodomitaryh, Cananitaryh na Iudih vti Puszhauí inu potle, Nu. 25. Iudic. 19. 20. Inu na drugih ludeh vidilu, inu she sdai fe vidi. Inu ty kerfzheniki imao veden toshyti Bogu, de ta Sludi to zhlouesko Naturo taku fylnu kmnogeteri grofouiti gardi Nezhiftofti, nagane inu perprauí, Inu kir ie she vezh, De ta Sludi pod to Senzo inu hynaufzhino te zhiftofti, kir ti Papeshi inu Menihi ta Sakon prepouidaio, inu tako Sapuuid fa veliko Bogudopadezhó rezh, inu slushbo dershe, tei ozhiti beffedi Boshy fubper? Obtú fe ima timu Sludiu fubper, vfem ludem, kir pres Sakona ne mogo te zhiftofti dershati, tudi tim Faryem Menihom inu Nunom, vta prauí Sakon Boshy ftopiti, dopuftiti.

*S. Paul uehy. 1. Cor.
14. De uti Cerqui fe
imaio ufe ryzhi lipu
poredu poshtenu
per prauim zhauffu
rounati, Obtú
te Ordninge
od nakaterih
Prafnikou, kadai
se Hpridigi,
Kmolytui,
Kobhaylu, ima
pryti, fe nema
faurezhi.*

Inu od tih drugih zhloueskíh Poftau inu Sapuuid vti Cerqui fe imao tudi ty ludy prou inu fastopnu poduishati inu poduuzhiti, de veido inu fastopio, de ftakimi zhloueskimi Poftauami nishter ne slushio Bogu, Temuzh le fteimi delli inu slushbami katere ie fam Bug inu nega Syn fapouedal inu gori poftauil, fteimi iftimi fe slushi inu dopado Bogu, Obtú take vnuzne Ceremonie inu slushbe od ludy fmishlene, fnaidene inu poftaulene, fe imao fapuftiti [53a] inu faurezhi, fufeb kadar fe meni ftakimi per Bugi Gnado inu odpuftig dobíti. Ampag te Nedelske Prafnike, inu druge prafnike, fe volo de fe na tih te Iftorie, Diane inu oprauilu Criftuseuu, lipu poredu vti Cerqui bere inu pridiguie, Koker na Boshyzhni dan fe ima pridigati od Criftuseuiga Roijftua. Na Nouiga leita dan, od nega obrefe. Obfuezhnici, koku ie Criftus bil Offrouan,

ampak moramo do konca ostati v pravi veri in v čistem evangelijskem nauku. In našo vero, vsa naša dela in vse naše Božje službe naj usmerja in vodi Božja beseda v skladu z Davidovim naukom, ki se glasi (Ps 119): »Tvoja beseda je luč mojim nogam.« Zato so vse zapovedi in postave, ki so v nasprotju z Božjo besedo, napačne, lažne in malikovalske. Zato naj živijo v zakonski čistosti vsi ljudje, moške in žene, ki želijo skleniti zakon. Gospod Bog se namreč silno jezi nad vso nečistostjo in zmešnjavo glede svoje zapovedi. On, Bog, je sam čist in svetel in hoče, da bi mu bili podobni, da bi se držali njegovega reda, da bi pazili na razliko med čistostjo in nepoštenjem ter da bi ga spoznali kot svetega, čistega Boga, ki ljubi čistost. Zlodeji pa so grdi, črni, nečisti duhovi, ki ljudi navajajo in potiskajo v nečistovanje, v prešuštvo in v krivoverstvo. To pa delajo, da bi Boga sramotili, se iz njega norčevali in mu kljubovali ter da bi pogubljali uboge ljudi, jih pehali v smrt in spravljali v pekel. Hudiči namreč vedo, da Bog ljudi zaradi nečistosti strašno kaznuje s telesno in večno kaznijo, kakor smo lahko videli pri Sodomitih,¹⁰³ Kanaancih,¹⁰⁴ pri Judih v puščavi in drugje (4 Mz 25; Sod 19;20) in pri drugih ljudeh – in kakor lahko še zdaj vidimo. In kristjani morajo vedno tožiti Bogu, da hudič človeško naravo tako močno usmerja in pripravlja k mnogim strašnim, grdim nečistostim; in kaj je bolj v nasprotju z jasno Božjo besedo kot to, da hudič pod pretvezo in hlinjenjem čistosti dosega, da papeži in menihi prepovedujejo ženitev in imajo tako zapoved za Bogu dopadljivo reč in službo?¹⁰⁵ Zato se je treba upreti hudiču in pustiti vsem ljudem, ki ne morejo ohranjati čistosti brez zakona, tudi župnikom, menihom in nunam, da stopijo v Božji zakon.

Tudi glede drugih človeških postav in zapovedi v Cerkvi moramo ljudi prav in razumljivo poučiti, da bodo vedeli in razumeli, da Bogu ne služijo s človeškimi postavami, ampak samo z deli in službami, ki jih je zapovedal in vzpostavil sam Bog in njegov Sin; s temi služimo Bogu, te so Bogu všeč. Zato je treba nekoristne *ceremonije* in službe, ki so si jih izmislili in jih vzpostavili ljudje, opustiti in zavreči, še posebej, če pričakujejo, da bodo z njimi dobili pri Bogu milost in odpuščanje. Da pa bi ob nedeljskih in drugih praznikih v cerkvi brali in pridigali Kristusove

Sveti Pavel naroča (1 Kor 14), da je treba v Cerkvi vse reči urejati lepo po vrsti, pošteno, ob pravem času. Zato ne smemo zavračati reda glede nekaterih praznikov in glede tega, kdaj je treba prihajati k pridigi, k molitvi, k obhajilu.

¹⁰³ Prebivalci Sodome in Gomore so najpogostejši simbol množične grešnosti.

¹⁰⁴ Čaščenje bogov pri Kanaancih je imelo pogosto orgiastični značaj.

¹⁰⁵ Zadnja poved je prevedena bolj interpretativno kot dobesedno, ker je pri Trubarju skladnja tako zapletena, da se mu je izgubil del enega od odvisnikov.

kai fe ie tedai shnim godilu. Na Diuice Marye dan Vpoftu, koku ie ta Angel Mary bil ofnanil, de ima Iefufa nofezha biti. Na velik Petek od Criftufeue Martre. Ob Velinozhi, od Criftufeuga Goriufstanena, ob Crysheuim, koku ie vnebefsa shel. Na Vinkushftni dan od S. Duha. Na S. Troyce Nedelo od S. Troyce. Na tih Iogrouih Prafnikih, fe ima od tiga Iogerskiga Poklyzane, od nih vuka inu od nih vere pridigati. Sa letih rizhi tudi fe morao ty Prafniki vtim Kerfzhanftui dershati inu ohraniti. Inu de fe tu poshtenu vkupe Sbrane, ta Shodilifzha, inu tu pridigarftuu obdershi. Sakai koker fmo ofgorai gouurili Bug hozhe imeiti, De fe ta Euangeli ozhitu pridiguie, Inu on tudi taka poshtena Shodiliszha miloftiuu gori dershe inu brani. Kadai pag kei na kateri dan inu ob kateri Vri ty Kerfzheniki imao vkupe pryti, Tu mogo ty Pafytyri fred ti Cerkouio poftauti, inu narediti. Inu ta Ordninga fe ima prou faftopiti, de te vifty fteim ne bodo obloshene inu fapletene, Inu de tu Pridigarftuu, Dilene inu Iemlene tih Sacramentou, tu vkupe Molene inu Sahualene lipu poredi per prauim zhafu inu poshtenu bo doperneffenu, Inu de ty ludy per tih Boshih Slushbah radi inu sfliffom bodo. [53b]

OD KERSZHANSKE FRAYNGE *oli Slobonufsti.*

*Kerfzheniki fo
Fray inu profiti
od te kletue inu
ferdamnanna
te Poftaue,
od Iudouskib
Ceremonieu inu
de te Zhloueske
Poftaue nih Vifty
ne uesheio.
Gal. 5*

KAI ie ta Kerfzhanska Fraijnga oli slabotnuft? ODGVVOR. Ta Kerfzhanska Fraynga ie nerpoprei ta viffoka neifrezhena Gnada inu Miloft Boshya, de mi pres vfiga nashiga faflushena, fa volo Criftufa Iefufa, imamo tu Odpufzhane tih Grehou, inu kir fmo brumni inu prauizhni pred Bugom, tu ie mi dopademo Bogu skufi to Vero, Ter aku glih vletim reunim shiuotu na febi dofti shibkote, tadlou, pomankane inu Grehou imamo, inu tizhy noter vnas. Potle ie leta Fraynga oli slabotnoft, kir Iefus Criftus fam ie nas is tiga Pekla ifulekil, inu nom vtim nashim fercei, Trosht, Vefelie, inu ta leben, tiga S. Duha daie, inu gori dershi, nas varuie inu brani pred teimi Hudizhy Inu na konzu nom da ta Vezhni Leben, Vkaterim vezhnim lebnu bomo cilu profiti od Grehou, od Smerti, inu od Hudizheu, od vfe reue, inu od vfiga slega, inu bomo vshiali tiga Vezhniga Veffelia vti Vezhni Prauici. Od letih vfeh rizhi Criftus gouori Ioh. 8. kir prau: Kadar uas ta Syn Fray inu profte fturi, taku fte cilu inu

zgodbe,¹⁰⁶ dejanja in dela lepo po vrsti – kakor na božični dan, ko je treba pridigati o Kristusovem rojstvu; na novo leto o njegovi obrezi; ob svečnici, kako je bil Kristus darovan, kaj se je tedaj zgodilo z njim; na dan device Marije v postnem času, kako je angel Mariji oznanil, da bo spočela Jezusa; na veliki petek o Kristusovem trpljenju; na veliko noč o Kristusovem vstajenju; na križevu,¹⁰⁷ kako je šel v nebesa; na binkoštni dan o Svetem Duhu; na nedeljo Svete Trojice o Sveti Trojici; ob praznikih apostolov pa o tem, kako so bili apostoli poklicani, o njihovem nauku in veri – moramo v krščanstvu te praznike ohranjati in jih upoštevati. Prav tako moramo ohranjati pošteno zbiranje, shode in pridiganje. Kakor smo namreč že govorili, je Božja volja, da bi se evangelij javno pridigal, in Bog poštene shode usmiljeno ohranja in brani. Kdaj pa, kje, na kateri dan in ob kateri uri naj se kristjani zbirajo, to lahko določijo in uredijo pastirji skupaj s Cerkvijo. In ta red je treba pravilno razumeti, da s tem ne bi oblagali in zapletali človeških vesti, da se bodo pridiganje, podeljevanje in prejemanje zakramentov, skupna molitev in zahvaljevanje odvijali lepo po vrsti, ob pravem času in pošteno ter da se bodo ljudje radi in prizadevno udeleževali Božjih služb.

O KRŠČANSKI PROSTOSTI *ali svobodi*

Kaj je krščanska prostost ali svoboda? ODGOVOR: Krščanska svoboda je najprej visoka, neizrekljiva Božja milost in usmiljenje, da imamo odpuščanje grehov zavoljo Jezusa Kristusa brez vsakega svojega zasluženja; in da smo pobožni in pravični pred Bogom, to je, smo po veri Bogu všeč, dasiravno smo v tem revnem življenju šibki, polni napak, pomanjkljivosti ter imamo dosti grehov. Drugič: prostost ali svoboda je to, da nas je Jezus Kristus sam izvelkel iz pekla in nam daje ter ohranja v našem srcu tolažbo, veselje in življenje, Svetega Duha, nas varuje in brani pred hudiči in nam na koncu dá večno življenje, v katerem bomo povsem prosti grehov, smrti in hudičev, vsake nesreče in vsakršnega zla in bomo

Kristjani so prosti preklestva in pogubljenja po postavi, prosti so judovskih obredov in njihove vesti ne vežejo človeški zakoni (Gal 5).

¹⁰⁶ Db. *istorija* (lat. *historiae*). *Istorije* so po latinski retoriki zgodbe, ki opisujejo resničen zgodovinski dogodek, ki je od nas časovno oddaljen (prim. Ahačič 2007: 290).

¹⁰⁷ Tj. 'vnebohod'.

rifnizhnu fray inu profiti. Htretimu imajo ty Kerfzheniki tudi to Frayngo veideti, de oni nei fo poduersheni, ne oblosheni fteimi Ceremonij, fteimi zhudnimi teshkimi vunanimi ludouskimi Boshymi slushbami, inu fteimi ludouskimi Purgarskimi Praudami. Inu de ne fo louleni ne oblosheni fteimi zhloueskimi Ceremonij, Ordningami inu Postauami, kir fo od ludy, bodi od Papeshou, Shcoffou, Faryeu oli Menihou gori poftaulene. Temuzh de veido, de take Boshye [54a] slushbe oli Ceremonie, ne fo te prauē slushbe Boshye. Inu de kadar te ifte fapufte oli ne dershe, de vtim ne greshio. Koker od tiga S. Paul Colof. 2. gouori, kir prauī: Nishzhe nema vas fodyti fo volo te shpyshe, oli Pytia, oli fa volo tih Prafnikou &c.

OD TIH TRYEH DEILOV VTI *Moyseuei Postauī.*

*Bug ie te lude taku
zbudnu is Egiptoue
Deshele ispelal,
nim skufi Mojsesa
mnogetere zbudne
Boshye slushbe dal,
nee uto Cananeisko
Deshelo perpelal,
nim Kralle postauī,
Vierufalemi rekal
ta tēpel fydati, De
skufi nee bi se imeilu
po tufim Sueitu
refglafiti, De od
nih shlahie inu
Viudouski Desheli
ima Cristus royen
biti, uundukai,
Pridigati,
Terpeti, V mret⁷⁴
Goriufyati, Inu od
unot ta Euangeli
ponfem Sueitu se
refglafiti.*

ONV ie Sylnu potreba vfem ludem veideti, koku inu Sakai ie Gofpud Bug ta Ifraelski Folk, taku fteimi mnogeterimi Ceremonishkimi inu Purgarskimi Sapuuidami inu poftaumi, vti ludouski Desheli, inu le do eniga zhaſa, oblushil, inu dal inu oftru Sapouedal fe po nih dershati, Inu tu ie Bug neruezh fa letiga volo fturil, Potehmal ie ta nega neruegsha vola, De vfi ludy imajo tiga nega Synu Iefufa Cristufa fpoſnati. Inu Gofpud Bug fa Cristufeuo volo febi pred inu pred sbyra eno Cerkou vmei to zhlouesko shlahito, De fe ie pag fa guishnu veidilo, kei vkateri Desheli ima ta Boshy Syn Iefus Cristus royen biti, Prydigati, ta fui Vuk fzaihni poterditi, terpeti inu Gori vſtati od Smerti, Ie Bug ta Ifraelski Folk od vſeh drugih ludy odlozhil, inu febi isuolil, Inu timu iftimu Folku dal enu poſuitnu Gofpoſtuu inu en laſtni Regiment, Inu is tiga iftiga Folkā febi eno shlato, (⁷⁵ tu ie to shlahito Iuda:) isuolil, is katere ie imel Cristus Iefus nega Syn royen biti. Inu ie nim dal en krai oli Deshelo katera ie Bila Okuli delezh po Sueitu Snana, inu ie leshala vmei teimi vegshimi delezh Snamimi Kraleuftui, koker vmei Aflyrio, Caldeio, inu Egipto, inu skorai glih na fredi tiga Suita. Inu Bug ie pred inu pred vmei [54b] teim Ifraelskim Folkom velike Zaihne inu zhudeſſa delal, inu ozhitu iskaſoual. Tu ie Bug fa tiga volo fturil, de bi se imelu fa guishnu veiditi, De leta Vera inu te Boshye slushbe, lety Nauuki, fo prou, rifnizhni inu Boshy, kateri fo fe vmei letem Ifraelskim Folkom, skufi te Preroke pridigouali.

⁷⁴ Sic.

⁷⁵ Corr. (:

uživali večno veselje v večni pravičnosti. O vseh teh rečeh govori Kristus (Jn 8), ko pravi: »Če vas Sin osvobodi, boste povsem in resnično prosti in svobodni.« Tretjič: kristjani morajo poznati tudi prostost, kar se tiče obredov, čudnih zapletenih zunanjih judovskih Božjih služb in judovskih civilnih pravn. In da jih ne vežejo človeški obredi, uredbe in postave, ki so jih uvedli ljudje, bodisi papeži, škofje, župniki ali menihi, ampak da vedo, da take Božje službe ali obredi niso prave Božje službe. In da ne grešijo, če jih ne upoštevajo ali se jih ne držijo. Kakor govori o tem sveti Pavel (Kol 2), ko pravi: »Nihče naj vas ne obsoja zaradi jedi ali pijače ali zaradi praznikov itd.«

O TREH DELIH *v Mojzesovi postavi*

Zelo potrebno je, da vsi ljudje vedo, kako in zakaj je Gospod Bog dal judovskemu ljudstvu v judovski deželi številne obredne in civilne zapovedi in postave in je ostro zapovedal, da se jih držijo – a le do določenega časa. To je Bog storil predvsem zaradi tega, ker je njegova največja volja, da bi vsi ljudje spoznali njegovega Sina Jezusa Kristusa. In Gospod Bog zavoljo Kristusa od samega začetka neprestano zbira pri sebi Cerkve med človeškim rodом. Da pa bi se zagotovo vedelo, v kateri deželi bo rojen Božji Sin Jezus Kristus, kje bo pridigal, potrdil svoj nauk z znamenji in vstal od smrti, je Bog med vsemi ljudmi določil in izvolil izraelsko ljudstvo, temu ljudstvu pa je dal posvetno gosposko in svoje voditelje in iz njega izvolil rod (to je Judov rod), iz katerega bo rojen njegov Sin Jezus Kristus. In dal jim je kraj ali deželo, ki je bila znana daleč naokoli in je ležala med večjimi ter znanimi kraljestvi, kot so bila Asirija, Kaldeja in Egipt, in tako rekoč na sredini sveta. In Bog je med izraelskim ljudstvom kar naprej delal velika znamenja in čudeže in se javno razodeval. To je Bog storil zato, da bi se zanesljivo vedelo, kako so vera, Božje službe in nauki, o katerih so pridigali preroki med izraelskim ljudstvom, pravi, resnični in Božji. In da se bo izraelskemu ljudstvu

*Bog je Jude
čudežno izpeljal
iz Egiptovske
dežele, jim dal po
Mojzesu mnoge
nenavadne Božje
službe, jih pripeljal
v kanaansko
deželo, jim postavil
kralje, naročil
zidati tempelj
v Jeruzalemu,
da bi se po njih
razglasilo po vsem
svetu, da bo iz
njihovega rodu
v judovski deželi
rojen Kristus, da
bo tam pridigal,
trpel, vstal od smrti
in bo evangelij od
tam razglašen po
vsem svetu.*

Inu de vmei leteim Folkom, fe ima ta Boshy Syn iskafati, inu tu nega veliku zhudnu dellu inu oprauilu dopernefti inu dokonati. Inu Bug ie ta Ifraelski Folk per takim vunanimu poštaulenimu Regimentu od tiga zhaffa, kadar ie is Egipta vlekcl do Criftufeuiga Terplena inu Goriuftanena. 1543. Leit, gori dershali inu ohranil. Inu Bug ie hotel vmei teim Folkom eno guishno Shulo gori narediti, inu taku dolgu gori dershati, od katere fe ie shiroku inu delezh veidilu inu glafsillu, De fe vti ifti ta praua Boshya Rifniza, inu ty prau Vuzheniki vfelei naideio. Inu gdi ie enu Gospostuu oli Regiment, vndukai morao tudi Purgarske Poštaue, od praud, od Shtraifing tih velikih Grehou inu hudobe, od Erbszhine, od kupyla inu prodaya &c. biti.

*Bug ie ufelei to fuio
Cerkou fuuananimi
smamini inu
Boshymi
slushbami od tih
drugih ludy lozbil.*

Inu de fe ie ta ludouski inu Ifraelski Folk, od tih drugih ludy inu Aydou fnal, inu lozhil, fo tim ludom mnogetere vunane Boshye slushbe inn Sapuuidi, od Shpyshe, od prafnikou inu od offrou poštaulene inu dane. Inu kadar Criftus se ie vmei Ludi moral iskafati, So take Ceremonie inu vunane slushbe Boshye, ene Figure, Pildi, pominene inu opominana od Criftufa bile, koker tu Velikunozhnu lagne, ta slata Skryna, ta Tempel, inu vfi shlaht Offri, &c. Infumma⁷⁶ ty Ludi fo cilu en Lep Regiment, enu lepu Gospodftuu, Duhosku inu deshelsku rounane zhes vfe ludy na fueitu imeili. [55a]

*Bug ie te lude le fa
uolo Pregreshena
tib defset Sapuuid
zheftu shtraifal,
Oli nih usai do
Criftufeuiga
Priboda nei cilu
faterl.*

Rauenletyu dueyu Poftau, kir fe imenuiete Iudiciales & Ceremoniales leges, tu ie, te praudene, inu od vunanih Boshih slushbi Poštaue, fo ty Ludi she eno drugo vegsho inu potrebnisho Poftauo imeli, katera fe ne premenuie, ne preštaule inu nema konza, Temuzh ie ta Vezhna Modroft inu vola Boshya vni fapopadena. Ta fe imenuie fanem shibkim Imenom, Lex moralis, Tu fo te Defset Sapuuidi, Te ifte fe imao taku fastopiti, koker ie nee fam Bug skufi fuiga Synu Iefufa Criftufa, inu skufi te Preroke inu logre islushil. Inu Bug ie tim ludom mnogetere dobrute, inu tudi shtraifinge zheftu iskafal, Inu koker ie od tih ludouskih Vyudou inu shlahte, dofti pogublenu bilu, Taku vfa tu Vyudftuu inu ta Shlahta tiga Iuda ie oftalla, tako dolgu, de ie Criftus Syn Boshy, nash Ohranenik na ta Sueit pryshal, inu fe ie iskafal, tim ludom, fam ozhitu pridigal, od febe fuelikimi Zaihni prizhoual, Inu ie en Offer fa nashih Grehou volo ratat, od Smerti vftal, vta vezhni leben stopil, inu ie tiga S. Duha tim logrom inu tei Cerqui dal.

*Kir ie Bug te
lude nih Boshe
slushbe, Praude*

Potle natu Gospod Bug nei hotel tiga ludouskiga Gospostua inu Regimenta dale na tim fueitu obdershati, Inu ie fteim taku vfinu Suitu, en groffouit Exempel inu Nauuk fuiga ferda naprei poštauil, koku on

⁷⁶ Corr. In summa.

razodel Božji Sin, ki bo tu opravil in dokončal svoje veliko, čudežno delo. In Bog je ohranjal in varoval izraelsko ljudstvo ob njegovih voditeljih, ki so ga vodili navzven, od časa, ko ga je izpeljal iz Egipta, pa do Kristusovega trpljenja in vstajenja – 1543 let. In Bog je hotel med ljudstvom vzpostaviti in dolgo ohranjati zanesljivo šolo, o kateri se je daleč naokrog vedelo, da so v njej prava Božja resnica in pravi učitelji. In kjer koli je gosposka in kjer koli so vladarji, tam morajo biti tudi civilni zakoni glede pravn, glede kazni za velike grehe in hudobije, glede dedovanja, kupovanja in prodajanja itd.

In da bi se judovsko in izraelsko ljudstvo ločilo od drugih ljudstev in narodov, so pri Judih uvedli mnogo zunanjih Božjih služb in zapovedi glede jedi, glede praznikov in daritev. In ko se je moral Kristus izkazati med Judi, so taki obredi in zunanje Božje službe služili kot prispedobe, podobe, spominjanje in opominjanje glede Kristusa, na primer velikonočno jagnje, zlata skrinja, tempelj in vsakršne daritve itd. *In summa*,¹⁰⁸ Judje so bolj kot vsa druga ljudstva na svetu vzpostavili dober način vladanja, dobro gosposko ter način vodenja duhovnih in posvetnih zadev.

Poleg omenjenih dveh skupin zakonov, ki se imenujeta *iudiciales et ceremoniales leges*, to je pravdni zakoni in zakoni zunanjih Božjih služb, so imeli Judje še en zelo pomemben zakon, ki se ne menja, ne preneja in nima konca, temveč je v njem zajeta večna Božja modrost in volja. Ta se imenuje s preprostim imenom *lex moralis*,¹⁰⁹ to je deset zapovedi. Te je treba razumeti tako, kakor jih je Bog sam razložil po svojem Sinu Jezusu Kristusu in po prerokih in apostolih. In Bog je Judom pogosto izkazoval mnogo dobrot, a tudi nalagal mnoge kazni. In čeprav so judovski vodje in rodbine marsikaj pogubili, je vodstvo in rodbina Jude vendarle obstalo vse do takrat, ko je Kristus, Božji Sin, naš odrešenik, prišel na ta svet in se izkazal Judom, javno pridigal, pričeval o sebi z velikimi znamenji in postal daritev za naše grehe, vstal od smrti, stopil v večno življenje in dal učencem in Cerkvi Svetega Duha.

Zatem Gospod Bog na tem svetu ni več hotel ohranjati judovske gosposke in judovskih vladarjev in je s tem vsemu svetu postavil pred

Bog je svojo Cerkev vselej ločil od drugih ljudstev z zunanjimi znamenji in Božjimi službami.

Bog je Jude pogosto kaznoval zaradi kršenja desetih zapovedi, a jih vse do Kristusovega prihoda ni v celoti strl.

Stem da je Bog pustil zatreti Jude in njihove Božje

¹⁰⁸ Gl. op. 78.

¹⁰⁹ Gl. op. 18.

*Meifst Tempel
inu Kraleſtſuu
taku puſtil ſatreti,
Steim on daie
nasnane, uſi ty kir
fo Criſtus, nega
Euangelii ſubper,
bodo tudi od Buga
ſauersbeni inu
satreni.*

*Kateri meni
skufi Moſeſeue
Ceremonie Miloſti
per Bugi dobiti,
Timu ie Criſtus
ſabſton Vmerl.
Gal. 5.*

to Neuero, ſaſhpotouane tiga S. Euangelia, inu te druge velike Grehe hozhe ſhtraffati. Obtú ie on tu Ierufalem, inu ta druga Iudouska Meifsta puſtil groſſouitu ſatreti inu konzhati. Steimi fo tudi nih preminene inu preobernene Praudene, inu od tih vunanih Boshyh ſluſhbi Poſtaue, Leges Ceremoniales & Iudiciales, cilu doli pale inu ſauershene. Inu Goſpud Bug kratku ne hozhe imeiti, de bi fe te iſte imeile [55b] ſpet gori naređiti, ne derſhati, koker ty eni ne ſaſtopni inu Nemyrni Moſhy hote imeiti, kir fo te Rimske ſtare ſhege, Nauade inu Poſtaue doli poſtaulali, Druge Ordninge inu Praude Vdeſhelskih rizheh, koku bi fe imeilu ſteim blagum rounati inu derſhati, gori ſtauli. Koker per nashim zhaffu fo bili ta Myncer, Straus, inu ty eni Bidertauffery, kir fo hoteli ta Iudouski Iubileum, tu Plumbarsku leitu gori naređiti, de te zhinshne Nyue inu ſaſtaulenu blagu, vſelei zhes petdeſet leit, imαιο ſabſton vſakimu, komu ſliſhio, domou paſti inu fe nafai pouernyti. Glih taku ie ta Papesh, te Iudouske Boshye ſluſhbe, koker ena Affyna, gori ſpet naređil inu perprauil. Sam ſebe ie htimu viſhimu Iudouskimu Faryu inu Shcoffu, htimu Aaronu poſtauil, nega guant oblekil. Shpendio prepouedal, Inu prauí de ty nega Menihi fo Nazarei.

Obtu de take fmote, ſepelane, falſh ſluſhbe inu Malykouane vto Cerkou ne prydo, ie potreba vſem Kerfzhenikom veiditi inu prou ſaſtopiti, De te Moſeſeue Iudouske Boshye ſluſhbe inu Praude, katere ne fo vti zhloueski pameti inu ſaſtopnoſti ſafaiene inu pelzane, imαιο nih konez, fo od ſamiga Boga doli verſhene inu reſdiane, fred ſteim Ierufalem, inu ſnami nemaio obeniga rounane. Od tiga fo ty Preroki poprei inu potle ty logri doſti prauili, koker vtih Buquah S. Lukesha Vdianu tih logrou, Act. 15. inu vtih Pyfmih S. Paula poufod beremo.

oči strašen *eksempel* in nauk o svoji jezi, kako bo kaznoval nevero, zasmehovanje svetega evangelija in druge velike grehe. Zato je pustil, da so na grozovit način uničili in pokončali Jeruzalem in druga judovskamesta. Znjimi so v celoti padli tudi njihovi sprevrženi pravdni zakoni in zakoni o zunanjih Božjih službah, *leges ceremoniales et iudiciales*. Gospod Bog zato noče, da bi se ti ponovno uvajali in da bi jih ponovno izvajali, kakor želijo nekateri nerazumni in nepomirljivi možje, ki so uvedli stare rimske običaje, navade in zakone, druge uredbe in pravde v deželnih rečeh, kako bi bilo treba ravnati s premoženjem. V našem času so bili to na primer Münzer,¹¹⁰ Strauss¹¹¹ in prekrščevalci,¹¹² ki so hoteli vzpostaviti judovski jubilej, jubilejno leto,¹¹³ da bi prešle najete njive in zastavljeno premoženje zastonj vsakih petdeset let spet nazaj v last prejšnjega lastnika. Prav tako je papež kot kaka opica spet vzpostavil judovske Božje službe. Samega sebe je postavil za velikega judovskega duhovnika in škofa, za Arona,¹¹⁴ oblekel njegovo oblačilo, prepovedal nekatere jedi in dejal, da so njegovi menihi *nazarei*.¹¹⁵

službe, pravde, mesta, templje in kraljestvo, nam daje vedeti, da bo zavrgel in zatrl vse, ki nasprotujejo Kristusu in njegovemu evangeliju.

Da bi take zmote, zavajanja, napačne službe in malikovanje ne prišli v Cerkve, morajo vsi kristjani vedeti in prav razumeti, da so malikovalske judovske Božje službe in pravde, ki so se porodile iz človeške pameti in po človeški zmožnosti razumevanja, nekaj končnega ter da jih je Bog ukinil in pokončal, obenem ko je uničil Jeruzalem, in da z nami nimajo nobenega opravlja. O tem so veliko govorili najprej preroki in potem apostoli, kakor beremo povsod v knjigah svetega Luka, v Apostolskih delih (15) in v pismih svetega Pavla.

Kdor meni, da lahko pridobi milost pri Bogu po Mojzesovih obredih, za tega je Kristus zastonj umrl (Gal 5).

¹¹⁰ Thomas Münzer (ok. 1489–1525) je bil nemški versko-socialni reformator ter militantni vodja anabaptistov (prekrščevalcev).

¹¹¹ Jakob Strauss (ok. 1480–pred 1530) je bil Münzerjev sodelavec.

¹¹² Gl. op. 56.

¹¹³ Jubilejno leto (3 Mz 25) je bilo po določenih Stare zaveze vsako petdeseto leto. V tem letu so sužnji/hlapci dobivali svobodo, zemlja in dedna lastnina se je vrnila prejšnjim lastnikom, polja se niso obdelovala in vladal je splošen počitek ter praznovanje.

¹¹⁴ Gl. op. 15.

¹¹⁵ Lat. 'nazirci', 'posvečeni'.

VPRASHANE. KADAR IE TA MOYSESEVA
*Postaua doli pala, inu satrena, Inu fdai nei uezh
 Greh Suinsku Messu Iesti, ob Soboti dellati, ne
 offrauati, Sakai tedai leta Della, kir so
 utih deffsetih Sapuuidah prepouedana,
 so Greh, koker tu Vbyane, Preshustuu,
 kraya, falsh pryzhouane &c.*^[56a]

ODGVVOR.

*Vtih Deffsetih
 Sapuuidah ie ta
 uezhna praua
 fueta uola Boshya
 sapopadena,
 Obtū kar fe takim
 Sapuuidom subper
 misli, gouori oli
 fiuri, Tuifitu ie
 ufelei Bogu subper,
 inu Greh.*

NAtu fe ima veiditi, de ta Nauuk, kir fe imenuie, Lex Moralis, oli te deffet Sapuuidi, vtim prauim fastopu nei ena Boshya Postaua, kir bi fe preftaulala, oli bi konez imeila oli vřela. Inu leta Postaua fe nei fteim Moysefom řazhella, Temuzh ie ena vezhna řtanouita Modrořt vtim Bogu, inu ta vezhna řhnura Regula inu Prauiza vti Boshy voli, Katero ie Bug is řhnega preuelike neřřrezhene dobrute, vto řastopno pametno řtuar, vtiga Zhloueka, vřyl inu pořtauil. Inu ie potle to řřto vřag zhas pred inu pred, vti nega Cerqui, od Adamouiga zhalla, řto nega Pridigo tim ludem iskladal inu řefodeual, De mi imamo veiditi, kai inu kakoue řhege, misli inu vole ie Bug, De ie Moder, Dober, Řifnizhin, Prauizhin, zhřft inu Suet, Inu de hozhe, de ta řastopna řtuar, ta Zhlouik, ima nemu glih inu podoben biti. Obtū ie on timu Zhloueku letu viřřfoko Modrořt dal, inu ga ie řhno obdelil, Inu de fe grořřřouitu řerdi řubper vře tu, kar ie letei nega řřonouiti Modruřti inu voli řubper, inu de on tu řřtu řerdere inu řatre. Obtū koker leta Modrořt inu Regula Vbugi ie vezhna inu řřonouita, Taku ie ta Greh, inu kar ie Bogu řubper, nigdar ne dopade Bogu, koker ie tu Malykouane, Vbyane, Preshushtuu, Tatuyina, řalsh pryzhouane inu Perřegouane. Inu de mi tako Boshyo Modrořt, Volo inu Praudo, řubper ta Greh, veimo inu řa veliko derřhimo, Ie Bug leto řuio Modrořt inu Regulo zheřtu řuelikimi zaiřni inu zhudeřsi, koker řteim řřpelanem is tiga Egypta, tim ludem naprei řlal, daial inu ^[56b] řřryzhoual, De ie on guishnu tak, inu de hozhe řefualiti inu řatre, vře tu, kar ie letei nega Modruřti inu voli řubper. Inu Bug koker en Moder Mořfter, ie to Summo te nega vole poredu vte Deřřet Sapuuidi pořtauil inu řapopal, katere fe imaio taku řastopiti, koker ie on te řřte řam řefodil inu řřřřřil. Obtū koker zheřtu mi od te vezhne řřonouite Modruřti inu vole Boshye gouorimo, Taku mi vřelei od tih Deřřet řapuuiddi gouorimo. Inu kai

VPRAŠANJE: ČE SO MOJZESOVE POSTAVE
*padle in bile zatrte in zdaj ni več greh jesti svinjskega
 mesa, delati ob sobotah, darovati, zakaj so potem
 greh dela, ki so prepovedana v desetih
 zapovedih, na primer ubijanje,
 prešuštvo, kraja, krivo
 pričevanje itd.?*

ODGOVOR:

Vedeti je treba, da nauk, ki se imenuje *lex moralis*¹¹⁶ ali deset zapovedi, če stvar prav razumemo, ni kak Božji zakon, ki bi se spreminjal ali bi nekoč prenehal veljati. Ta zakon se ni začel z Mojzesom, ampak je večna stanovitna modrost v Bogu in večna vrstica, *regula* in pravica v Božji volji, ki jo je Bog iz svoje preobilne neizrekljive dobrote vlil in postavil v razumno in pametno stvar, v človeka. In jo je potem neprestano razlagal in razodeval ljudem v svoji Cerkvi od Adamovega časa s svojo pridigo, da bi vedeli, kaj je Bog, kakšnih navad, misli in volje je, da je moder, dober, resničen, pravičen, čist in svet in da hoče, da bi bila razumna stvar, človek, njemu enaka in podobna. Zato je dal človeku veliko modrost in ga z njo obdaril. Da se strašno jezi zoper vse, kar je nasprotno njegovi stanovitni modrosti in volji, in da to uniči in stre. Zato: kakor je modrost in *regula* pri Bogu večna in stanovitna, tako ni greh in kar je Bogu nasprotno, Bogu nikoli po volji, na primer malikovanje, uboji, prešuštvo, tatvina, krivo pričevanje in priseganje. In da bi omenjeno Božjo modrost, voljo in pravdo zoper greh poznali in bi jo dovolj cenili, je Bog ljudem pogosto kazal, dajal in izpričeval z velikimi znamenji in čudeži, na primer z izhodom iz Egipta, svojo modrost in *regulo*, da je zanesljivo tak in da bo uničil in zatrl vse, kar nasprotuje njegovi modrosti in volji. In Bog je kot kak moder mojster postavil *summa*¹¹⁷ svoje volje po vrsti v deset zapovedi, ki jih je treba razumeti tako, kakor jih je sam razodel in razložil. Kadar koli torej govorimo o večni stanovitni modrosti in Božji volji, tedaj vselej govorimo o desetih zapovedih. In kar je greh in nasprotuje večni Božji

*V desetih
 zapovedih je
 zajeta večna,
 prava, sveta
 Božja volja,
 zato je vse, kar
 takim zapovedim
 nasprotuje v
 mislih, govorjenju
 in dejanjih, proti
 Božji volji in je
 greh.*

¹¹⁶ Gl. op. 18.

¹¹⁷ Lat. 'povzetek'.

*Gospud Bug ie
le tej sui suari,
timu zbloueku,
nekar timu Grehu
periatil, Bug fa
uolo Crifnufa lubi
zbloueka, Grehu
ie ufelei souash.*

ie ta Greh, inu fubper, letei Boshy Vezhni Modrufti, Tu iftu ie Greh vekoma, inu Bogu ne dopade, De pag Gospud Bug nas boge zhloueke vfuio Miloft inu vta Nebefla v fame, Satu on timu Grehu prou ne da, inu nemu nei periatel, Temuzh on ie ta fui velik inu prauizhen ferd, fubper ta Greh, na nega Synu Iefufa Crifnufa islyl inu vergal, Inu taku nega Terplene inu Smert, kir ie ne dolshen bil, ie Bug fa nas, kanimu Plazhillu inu fadofidianu gori vfel.

Leta skriuni, zhudni fuit Boshy, bomo mi vtik Nebefsih, vti Vezhnufiti per Bugi bule faftopnishe inu fuitleshe vidili inu faftopilli. Oli nishter mane, dote fmo vletim shiuotu, mamu mi koker ty Otroci, fazheti leta Boshy Nauuk, fe vuzhiti inu premishlouati, De refmislimo inu preraitamo, de ta Greh ie enu ftrashnu grofnu Refualene inu Satrene vfeh rizhy. Rauen tiga imamo mi tudi kferci vleti, to preueliko Miloft Boshyo, kir nas Bug fpet gori v fame inu lubi, Oli vfa taku, de on ta fui velik inu prauizhen ferd, na tiga nedloshniga⁷⁷ inu lubefniuga Synu islye inu vershe. Od tiga S. Paul gouori, kir prau taku: Gratia exuberat fupra delictum. Ta Gnada ie mozhneshi, koker ie ta Greh. Inu mi bomo Fray inu [57a] profiti, skufi tiga Boshyga Synu, od tiga vezhniga ferda, kateriga ta Poftaua Boshya, tu ie, ta Boshya Modroft inu Prauiza, bi na nas bila islyla inu vergla, De bil⁷⁸ ta Gospud Iefus Criftus en Srednik inu Spraulaez ne bi ratal. Obt u kadar S. Paul gouori, Mi fmo profiti inu fray od te Poftaua, Taku mi imamo faftopiti, od te vezhne sktraifinge Boshye, kir fmo skufi to Vero Viefufa, odpufzhane vfeh Grehou inu Miloft dobili, Inu kir fmo fto Criftufeuo brumo inu prauizo oblizheni, Inu per tim vini ta Poftaua, ta vezhna Boshya Modroft inu Prauiza oftane, kateri mi imamo naprei vfelei biti pokorni inu volni. Inu ta Syn Boshy dela rouna inu opraula noter vnas ta shiuot inu ta vezhni Leben. Inu nom da tiga S. Duha, ta ifti tako pokorszhino noter vnas fazhena inu nareia. Inu Gospud Bug potle refuali letu nashe greshnu Tellu, Steim on pryzhue inu daie nefnane, de nemu ta Greh ne dopade, inu de ga bo guishnu refdial inu faterl. Obt ty Pridigary imao fo vfem flyffom te deffet Sapuuidi pridigati, inu te ifte prou faftopnu po Criftufeuim inu S. Paula Nauuku islagati, De sledni Zhlouik is Boshyga vuka inu pryzhouana vei inu fpofna, kai ie ta Greh, Inu katera dobra della, inu kakoue slushbe Boshye Bogu dopado. Inu rauen tiga imao tudi tu Odreshituu, to Gnado, Miloft, inu tu Ifuelyzhane, kateru vfe mi imamo okufi tiga Synu Boshyga, tim ludem fucifitu naprei nefiti prauiti inu pridigati.

⁷⁷ Corr. *nedolshniga*.

⁷⁸ Sic.

modrosti, to je greh vekomaj in Bogu ni po volji. Gospod Bog pa nas, uboge ljudi, jemlje v svoje usmiljenje in v nebesa, zato grehu ne daje prav in mu ni prijatelj, ampak je svojo veliko in pravično jezo zoper greh izlil in preložil na svojega Sina Jezusa Kristusa; in tako je vzel za plačilo in zadoščenje trpljenje in smrt njega, ki je bil nedolžen.

Skrivnostni, nenavadni Božji preudarek bomo bolje, razumljiveje in bolj jasno videli in dojeli v nebesih, v večnosti pri Bogu. A tudi dokler smo v tem življenju, se moramo kakor otroci začenjati učiti Božjega nauka in ga premišljevati; razmisliti moramo, kako strašno in grozno razdejanje in uničenje vseh reči je greh. Poleg tega si moramo vzeti k srcu ogromno Božje usmiljenje, saj nas Bog ponovno sprejme in ljubi, ko svojo veliko in pravično jezo izlije in preloži na nedolžnega in dobrega Sina. O tem govori sveti Pavel, ki pravi: »*Gratia exuberat delictum*. Milost je močnejša kakor greh.«¹¹⁸ In po Božjem Sinu bomo prosti in svobodni večne jeze, ki bi jo Božja modrost in pravica izlila in naložila na nas, ko bi Gospod Jezus Kristus ne postal srednik in spravitelj. Ko torej sveti Pavel govori: »Mi smo prosti in svobodni postave,«¹¹⁹ tedaj moramo razumeti, da smo prosti večne Božje kazni, ker smo po veri v Jezusa dobili odpuščanje vseh grehov in milost in ker smo oblečeni v Kristusovo pravičnost in pravico; toda postava, večna Božja modrost in pravica vendarle ostane in ji moramo biti vselej pokorni in voljni. In Božji Sin v naši notranjosti vodi in upravlja naše telesno in večno življenje in nam daje Svetega Duha, ki poraja v nas pokorščino. In Gospod Bog potem razdene naše grešno telo; s tem pričuje in daje vedeti, da mu greh ni po volji in da ga bo zanesljivo razdejal in uničil. Zato morajo pridigarji z vso prizadevnostjo pridigati deset zapovedi in jih prav ter razumljivo razlagati po Kristusovem nauku in nauku svetega Pavla, da bo slednji človek iz Božjega nauka in pričevanja vedel in spoznal, kaj je greh ter katera dobra dela in kakšne Božje službe so Bogu po volji. In poleg tega morajo ljudem govoriti in pridigati tudi o odrešenju, o milosti in zveličanju – vse to nam je namreč dano po Božjem Sinu.

Gospod Bog je prijatelj človeka, ki je njegova stvaritev, ne pa greha; Bog ljubi človeka zaradi Kristusa, greh pa vselej sovraži.

¹¹⁸ Rim 5,20.

¹¹⁹ Rim 6,14.

OD SAKONA [57b]

*Ta Sakon ie enu
poshtenu spodobnu
eniga Mosha
inu ene Shene
perdrushene,
kir do smerti
terpi, od samiga
Boga poshtulen,
Nerpopei fa uolo
de ta zblouik ima
suejsto Pomuzb,
Potle, de se ta
Sueit refteguie inu
gmera. Htvetimu,
de se Nezhiftofti
umei Ludyne
dopernasha.*

*Vti pravi Cerqui
fami, kyr imaio
inu prou fastopio
tu S. Pyfmu, Snaio
kai ie inu kai shishi
btimu Sakonu.*

TA Sakon ie ena Drushba inu enu vkupe perdrushene inu spraulene od Buga fanem fufeb Sueitom inu ifrezheno beffedo postaulenu, inu de fe nema narefa lozhiti, Dueyu zhloueku, eniga samiga mosha, inu ene same shene, katerima zhlouekoma ie Gofpud Bug dopuftil tu vkupe fmeshane, fa volo tiga poroda, inu de fe tiga prepouidaniga vkupe fmeshane varuio. Inu ta Ordninga inu Naredba letiga Stanu ie she vtim Paradishu fturiena, sleteimi beffedami, Ona dua imata biti enu Meffu, tu ie ona imata pres lozhena vkupe prebiuati. Inu fdaici vtim Paradishu sleteimi beffedami, fo vfa druga vkupe fmeshana, mumu tiga Sakona, oftru prepouedana. Inu lete beffede ie Criftus druguzh gouuril, Math. 19. Inu ie taku ta Sakon fpet vto fuio ftaro prauo Ordningo inu Naredbo postaul inu odlozhil. Obtu vfa fmeshana mumu Sakona fo Greh pred Bugom. Katera Bug guishnu na tim fuetu shtraifa, inu bo vekoma shtraifal na tih, kir fe ne preoberno inu prauo Pokure ne deio, Koker te beffede ozhitu prauio Heb. 13. Te Preshushnike inu Curbarye bo Bug shtraifal. Inu 1. Cor. 6. Ty Curbary, Preshushniki &c. nebodo tiga Boshyga Kraleuftua erbali. Letu vfe imaio ty Pridigary fueiftu inu zheftu tim ludem pridigati, inu vfo shlaht Nezhiftoft Shoshyo beffedo, inu ft imi⁷⁹ Exempli, koker od tiga Dauida, fto shlahto Beniamia, fto Sodomo &c. shtraifati, fuariti inu tadlati. Rauen tiga tudi ima ta Deshelska Gospofzhina vtim to fuio Oblaft inu porozhene iskafati, tu nezhistu vkupe fmeshane, Curbario inu Preshuftuu, vfo shlaht framoto, ferditu, pres vfe Milofti shtraifati, fatreti, inu doli perprauiti, de [58a] ty ludi vtaki Nezhiftofti inu vframoti ne shiue. Sakai tu ie Rifniza, de fa volo tacih Grehou, cele Deshele, cela Meifta, inu ena vfa shlahta, bodo fatrene, koker fe ie fto shlahto Benjamin, inu fto Dauidouo godillu. Inu kufakimu zhaffu ie dofti Exemplou. Obtu kateri pres tiga Sakona zhiftu nemoie shiueti Ta ifti ie dolshan Bogu leto Pokorszino, de on vtim Sakonu zhiftu shiui inu prebiua.

Inu per tim fe ima cilu dobru famerkati, De tih pravih pridneh Boshyh Poftau inu Praud od Sakona nigdir nei, Samuzh vti pravi Cerqui. Sakai vti ifti is Boshye Milofti, ie ta Sakon prou dershan inu ohranen. Per tih Aydih ako ie glih tu Ime tiga Sakona oftal, Taku fe ie vfa rauē tiga Sakona tudi veliko framote inu nezhistofti ozhitu dopuftillu. Sdai ty Turki nih Shene prodaio komu oni hote. Per falsh Kerfzhenikih inu per tih Kezaryh, ie ta Sludi zhudne nefpodobne rizhi vmei ta Sakon fmeshal inu perprauil. Naketiri fo hoteli preuezh Sueiti biti, fo ta Sakon fa Greh

⁷⁹ Corr. fteimi. Črka e ni odtisnjena.

O ZAKONU

Zakon je skupnost in zveza – postavljena od Boga s posebnim sklepom in izrecno besedo (da naj se ga ne ločuje) – dveh ljudi, enega samega moškega in ene same žene, ki jima je Gospod Bog dopustil združitev zaradi rojevanja in da bi se varovala prepovedane združitve. In ta ureditev in uredba je bila osnovana že v raju z besedami: »Naj bosta eno meso,« to je, da morata prebivati skupaj in se ne smeta ločiti. In tedaj v raju so bile vse druge združitve mimo zakona ostro prepovedane. Te besede je nato ponovil Kristus (Mt 19) in s tem zakon ponovno postavil v svoji pravi red in uredbi. Zato so vse združitve mimo zakona greh pred Bogom, ki ga Bog na tem svetu zanesljivo kaznuje in ga bo za vekomaj kaznoval pri tih, ki se ne spreobrnejo in ne delajo prave pokore, kakor jasno pravijo besede (Heb 13): »Bog bo kaznoval prešuštnike in nečistnike.« In (1 Kor 6): »Nečistniki, prešuštniki itd. ne bodo dediči Božjega kraljestva.« Vse to naj pridigarji zvesto in često pridigajo ljudem in naj grajajo vsakršno nečistost ter svarijo pred njo z Božjo besedo in z *eksempli*, na primer z Davidovim, z Benjaminovimi sorodniki,¹²⁰ s Sodomo itd. Poleg tega pa naj deželna gosposka izkazuje svojo oblast s tem, da brez vsakega usmiljenja srdito kaznuje, preprečuje in odpravlja nečisto druženje, nečistovanje in prešuštvo ter vsakršno sramoto, da ljudje ne bodo živeli v nečistosti in sramoti. Zaradi takih grehov bodo namreč resnično uničene cele dežele, cela mesta in celi rodovi, kakor se je to zgodilo z Benjaminovim rodom in z Davidovo družino. In v vsakem času je dosti takih *eksemplov*. Zato je vsak, ki ne more živeti brez zakona, Bogu dolžan pokorščino ter živeti in prebivati čisto – v zakonu.

Zakon je poštena in spodobna zveza moža in žene, ki traja do smrti, postavljena od samega Boga; najprej zaradi tega, da bi imel človek zvesto pomoč, potem, da bi se svet širil in množil, tretjič pa, da med ljudmi ne bi bilo nečistosti.

In pri tem je treba dobro pomniti, da ni pravih dobrih Božjih postav in pravih o zakonu nikjer razen v pravi Cerkvi. V njej je namreč po Božji milosti zakon pravilno urejen in ohranjen. Pri poganih pa se je, čeprav zakon imenujejo z isto besedo, poleg zakona jasno dopustilo tudi veliko sramote in nečistosti. Tako Turki svoje žene prodajajo, komur hočejo. Pri napačnih kristjanih in pri krivovercih je hudič primešal zakonu

Samo v pravi Cerkvi, ki temelji na Svetem pismu in njegovem pravem razumevanju, vedo, kaj je zakon in kaj sodi k njemu.

¹²⁰ Benjaminov rod je bil skorajda uničen, ker je eno njegovih mest (Gibea) kot Sodoma živelo v razvratnem in istospolnem načinu življenja (Sod 19), ostali rod pa ga je v tem branil (Sod 20).

dershali, inu fo ga vŕem teim, kir ſo hoteli Sueti biti, prepouedali, Taki Kezary ſo bili Marcion Tacianus, Ierax inu eni drugi. Martion ie enimu podrushniku Vcypiti to nega Sheno vpelal, Ta ſe ie zhes nakuliku leit ſpet knee Moshu pouernila, Inu ie veliku gardih neſpodobnih nezhiſtih rizhy od tih iſtih Kezharyeu poueidal. Potle ty eni Kezary, koker Carpocrates inu drugi, So vuzhili, nih Touarishi imao nih Shene vŕem Gmaim puftiti. Koker leta Nezhiftoft ie taku garda inu neſpodobna, de ſe mnogimu ſdy, tacih ludy, ki bi tu ſturili, nei na fueitu. Oli take rizhy od tih Kezarieu, risnizhni ludy, koker Clemens Alekxandrinus⁸⁰ piſheio. Inu per [58b] ſadashnim nashim zhafu, vmei teimi Bidertauffery ſo ſe tudi take nezhiſtofti vnih Sakonu godile. Letu vŕe imamo mi veideti inu ſamerkati, ſa volo, de mi tiga Hudyzha hudobo, falſhio, teim bule ſamerkamo, inu de bomo napre modreſhi. Inu de pertim letu Snamine ſpoſnamo, De kateri kuli Vuzhenik, drushba oli Touariſhtuu, ta Sakon ſhentuio, ſaſhputuio, inu ſamezhuio, Ty iſti guishnu tu Sludieuu Perſhganu Snamine imao, od kateriga S. Paul i. Thi. 4. piſhe. Inu imao druge falſh Sapelaune kryue ſmote inu Malikouane rizhy.

*Vſi ty kir ſo S.
Sakonu ſubper ſo
oslipleni, ne ſnaio
prou Boga, ne nega
Vole ne Poſtaue.*

Is tiga vſiga ie ozhitu inu sledni lahku more ſaftopiti inu ſamerkati, Potehmal ta Papesh, ty ſhkoffi, Corary, Fary, Menihi inu drugi, kateri ta Sakō prepouiduio, de ty iſti ozhitu gouore vuzhe inu deio Bogu ſubper Inu vſo ſhlaht nezhiſtoft inu Sramoto terdio inu reſteguio, obtu ſo oni ty prau Souurashniki Boshy inu te prau Cerque. Inu oni imao veliku vezh kriuih rizhy vnih Veri inu Malykouana. Sakai ta Nezhiftoft bo vſelei ſto ſlipoto inu Snepametio ſhtrifana, koker S. Paul Rom. i. piſhe. Inu to veliko ſhkodo, katero ie tu prepouedane tiga Sakona, vtim Kerfzhanſtuu ſturilu niſhzhe ne more doſti preſhazati. Is tiga ie tulikain Nezhiftofti, Curbarye inu Preſhuſhtua priſhlu, Vſe prau Boshye ſluſhbe, klyzane na Buga inu Molytue, ſo doli pryſhle inu pogashene, Boshye prauu ſpoſnane ſatrenu, Inu ta ſerza tih ludy ſo osliplena inu norra poſtalla, Inu vtim veliku Stu Taushent Dush ſo vta Pekal pali. Inu ta ſerd Boshy, ſa volo te nezhiſtofti, ie veliku Deſhel inu Meift, reſualil inu poterl Satu Ie guishnu

⁸⁰ Sic.

nespodobne reči. Nekateri so hoteli biti preveč sveti in so imeli zakon za greh in so ga prepovedali vsem, ki so hoteli biti sveti. Taki krivoverci so bili Markion,¹²¹ Tacijan,¹²² Hierakas¹²³ in drugi. Markion je speljal ženo diakonu na Cipru¹²⁴. Ta se je čez nekaj let vrnila k svojemu možu in je povedala o teh krivovercih veliko grdih, nespodobnih in nečistih reči. Potem so nekateri krivoverci, na primer Karpokrat¹²⁵ in drugi, učili, naj si s tovariši delijo skupne žene – čeprav je ta nečistost tako grda in nespodobna, da se mnogim zdi, da ljudi, ki bi kaj takega storili, ne moremo najti na tem svetu. A take reči o krivovercih pišejo resnični ljudje kakor Klemen Aleksandrijski.¹²⁶ In tudi v sedanjem, našem času so se v zakonih prekrščevalcev dogajale takšne nečistosti. Vse to moramo vedeti in si zapomniti, da bi tem bolj zaznali hudobijo in laž hudiča in da bi bili za naprej modrejši. In da bi pri tem spoznali, da kdor koli izmed učiteljev, družb ali tovarištev ponižuje zakon, ga zasmehuje in zaničuje, ta ima zagotovo vžgano hudičevo znamenje, o katerem piše sveti Pavel (1 Tim 4). Pri takšnih najdemo tudi druga zavajanja, zmote in malikovanje različnih stvari.

Iz vsega tega je očitno in slednji to lahko razume in si zapomni, da papež, škofje, kanoniki, župniki, menihi in drugi, ki prepovedujejo zakon, očitno govorijo, učijo in delajo v nasprotju z Božjo voljo in utrjujejo ter širijo vsakršno nečistost in sramoto, zato so pravi Božji sovražniki in sovražniki prave Cerkve. V svoji veri pa imajo še veliko več izkrivljenih reči in malikovanja. Nečistost je namreč vselej kaznovana s slepoto in nespametjo, kakor piše sveti Pavel (Rim 1). In nihče ne more prav oceniti velike škode, ki jo je znotraj krščanstva storila prepoved zakona. Povzročila je veliko nečistosti, prešuštva in nezvestobe; propadle in ugasnile so vse prave Božje službe, klicanje k Bogu in molitve, uničeno je bilo pravo spoznanje Boga in srca ljudi so postala zaslepljena in obnorela. In stotine, tisoče duš je tako padlo v pekel. In Božji srd je zaradi nečistosti razdejal veliko dežel in mest. Nedvomno

Vsi, ki nasprotujejo svetemu zakonu, so zaslepljeni, ne poznajo prav Boga ne njegove volje ne njegove postave.

¹²¹ Markion Sinopski (ok. 85–160) je bil grški teolog in ustanovitelj asketske krščanske ločine markionitov.

¹²² Tacijan Sirec (ok. 110–ok. 180) je bil krščanski cerkveni pisec, apologet in ustanovitelj gnostične sekte enkratitov.

¹²³ Hierakas iz Leontopolisa (sreda 3. stol.–sreda 4. stol.) je bil utemeljitelj stroge asketske smeri v Egiptu.

¹²⁴ Zadnjo besedno zvezo smo prevedli s pomočjo predloge, meckelburškega cerkvenega reda (57a).

¹²⁵ Karpokrat Aleksandrijski je bil gnostik iz 2. stol. po Kr.; zbral je sekto iluministične usmeritve.

¹²⁶ Grški filozof in teolog (150–211/6).

inu Rifniza, de te uelike shtraifinge, Voiske, Rupane, Refpufzhene, Slipota inu Nefaftopnoft [59a] vfeh rizheh, kriui Vuk, Nefrezha na Otrokih, na blagei inu na Shiuotu, kir gredo pofueitu, Se gode ner vezh fa volo Malykouana, falsh Boshyh slushbi, Tyranye, Syle inu Satrena bosih Ludy, Inu fa Volo te Nezhiftofti.

*Vfi Kerfzbeniki
imaio Sakon,
Vdiuizhtuu
Vdushtuu terditi,
zheftiti inu hualiti,
Curbario pag, uso
Nezhiftofti tadtati
inu doli treti.*

Inu ty Pridigary obuy Nauuk od tiga Sakona, Inu od Serda Boshyga, fubper to Nezhiftoft, imaio tim ludem naprei poftauiti inu pouedati. per tim fami Boga profsiti, inu te ludy htim Molytuom fueiftu opomiuati,⁸¹ De Gofpud Bug, kir to Suetuft inu zhiftoft lubi, nas miloftiuu regira, visha inu pela, de fe fto Nezhiftoftio ne omadeshimo, Temuzh de sdobro Vyftio na nega vfelei klyzhemo, inu de vslipoto inu Vnefastopnoft ne pademo, inu de vte Telefine inu Vezhne Shtraifinge Boshye ne prydemo. Sakai taku ie vtih Buquah te Modrufti piffanu Cap. 8. Letu ie tudi en Modroft, de fe vei, de ta zhiftoft ie dar Boshy, Sato fem iest molil. Inu vtim Sakoni Kerfzhansku shiuoti, ie tudi Zhiftoft. 1 Thim. 2.

*Bug ie zhist,
Obtu hozhe to
zhiftofti od useh
ludy imeti. Bug
usakomu fuiga
Sinu lubesan usem
ludem resodeua,
Obtu ta Sakon
je ima od useh
ludy poshtouati,
Inu unim fe ima
brumsku shiuoti.*

Inu ty ludyfe imaio zheftu opominati, de premislio inu preraitaio, Sakai Bug leto brumo, to zhiftoft taku vifluku inu oftru fapoueda? Sa tiga volo, de mi tako brumo inu poshtene imamo prou faftopiti, Inu fto Gofpudi Boga, od tiga Sludia lozhnyi. Sakai potehmal mi Gofpudi Boga fteimi nashimi telefnimi ozhyrna, ne moremo viditi, ne fnashimi rokami otipati, Obtu ie nom potreba, de ga fteimi Duhouskimi ozhyrni, tu ie, fto Vero, gledamo, vidimo inu refmislimo, kei inu koku fe ie on pruti nom refodil, Inu koku fe ie on nom vti nega beffedi dal vnafnane, Inu koku fe ie on, od vfeh rizhy, inu fufeb od tih Sludieu odlozhil. Inu leta Reslotik ie fuital inu faftopen. Ty Sludy [59b] imaio nih volo, vefselie inu luft, le na Nezhiftofti. Obtu oni tulikain taushent Ludy hti Nezhiftofti naklancio inu pergancio, iun⁸² oni tu deio Bogu fubper, inu de taku dofti ludy perprauio vtu vezhnu pogublene. Gofpud Bug pag ie en Suital, Zhift, Suet ftan, Inu hozhe de mi imamo nemu glih inu podobni biti. On nom tudi hozhe fam to zhiftoft fdrugimi darruui lipo fturiti, koker ie na Iosheffu fturil. Leta Reslotik imamo mi vtih nashih Molytuah refmisliti, de mi na tiga prauiga Boga, kir ie zhift, fuital, fuet inu kir to zhiftoft lubi, fmislimo inu klyzhemo, Inu ga lozhimo od vfeh Nezhifstih rizhy. Per tim mi imamo tudi to nasho Nezhiftoft na febi fpoftnati, inu zhes to ifto Bogu toshiti. Inu vtim Boshym fueitu inu dellu, kir ie tiga Mosha inu to Sheno ftuaril, inu ta Sakon gori poftauil fo velike skriune rizhi inu Modrufti

⁸¹ Corr. *opominati*. Črka *n* je v natisu obrnjena.

⁸² Corr. *inu*.

in resnično se torej velike kazni, vojske, ropanja, podivjanost, slepota in nerazumnost v vseh rečeh, krivi nauk, nesreča glede otrok, premoženja in življenja, ki se raztezajo po vsem svetu, v največji meri godijo zaradi malikovanja, napačnih Božjih služb, tiranije, sile in zatiranja ubogih ljudi in zavoljo nečistosti.

In pridigarji morajo predstaviti ljudem oboje, nauk o zakonu in o Božji jezi zoper nečistost, in ju oznanjati, pri tem pa sami prositi Boga in opominjati ljudi k molitvam, da bi nas Gospod Bog, ki ljubi svetost in čistost, milostno vodil in usmerjal, da se ne bi umazali z nečistostjo, ampak bi k njemu klicali z dobro vestjo, in da ne bi padli v slepoto in nerazumnost in nas ne bi doletela telesna in večna Božja kazen. V Knjigi modrosti je namreč pisano (Mdr 8): »Tudi to je modrost, da veš, da je čistost Božji dar; zato sem molil.« In v zakonu, v krščanskem življenju je tudi čistost (1 Tim 2).

Vsi kristjani morajo utrjevati, častiti in bvaliti zakon, devišstvo, vdovstvo, grajati in zatirati pa nezvestobo in vso nečistost.

In ljudi je treba pogosto opominjati, naj premislijo in preudarijo, zakaj Bog tako visoko in ostro zapoveduje pobožnost, čistost. Zato, da bi takšno pobožnost in poštenje prav razumeli in s tem razlikovali med Gospodom Bogom in hudičem. Ker namreč Gospoda Boga ne moremo videti s svojimi očmi in ne otipati s svojimi rokami, ga moramo gledati z duhovnimi očmi, to je z vero, da ga tako vidimo in premišljujemo, kje in kako se nam je razodel in kako se nam je dal spoznati v svoji besedi in kako se razlikuje od vseh stvari, še posebej od hudičev. In ta razlika je jasna in razumljiva. Hudiči imajo voljo, veselje in strast le v nečistosti. Zato toliko tisoč ljudi pripravijo k nečistosti; in to delajo v nasprotovanju Bogu in dosti ljudi pripravijo v večno pogubljenje. Gospod Bog pa je svetlo, čisto, sveto bitje in hoče, da bi bili vsi enaki in podobni njemu. Čistost nam bo polepšal tudi z drugimi darovi, kakor jo je polepšal Jožefu. To razlikovanje moramo premišljevat v svojih molitvah: da mislimo na pravega Boga, ki je čist, svet in ki ljubi čistost, da kličemo k njemu in ga ločujemo od vseh nečistih reči. Pri tem moramo spoznati tudi svojo lastno nečistost in nad njo tožiti Bogu. In Božji načrt in delo – da je ustvaril moža in ženo

Bog je čist, zato želi, da bi bili čisti vsi ljudje. Bog vsakemu razodeva ljubezen svojega Sina do vseh ljudi, zato morajo vsi ljudje spoštovati zakon in v njem pobožno živeti.

lapopadene. Sakai Gospud Bug bi dobru mogel eno drugo rezh naiti, inu gori poštauti, skufi katero bi fe ty ludy rodyl, Oli on hozhe, de vti zhloueski shlahti, bo ta Cerkou. Obtú ie on dua Zhloueka ftuartil, tiga Mosha inu to Sheno, Inu de vmei febo eno prauo, terdno, ferzhno inu ftonouito lubefan inu periafen imata. Inn⁸³ ta Mosh pomeni, tiga Synu Boshyga, Inu ta Shena pomeni to zhlouesko Naturo, katero ie ta Syn Boshy kfebi inu na fe vfel. Inu ta ferzhna lubelan vtim Moshei, pomeni to celo prauo ferzhno lubefan tiga Boshyga Synu, katero on ima pruti tei zhloueski Naturi, inu pruti nom vfem. Inu letaku refmishlouane nas ima perklanati ta Sakon poshtouati, fa velik dershati, koker fa enu veliku dellu inu Diane Boshye, kateru ie is te viffoke Modrufti Boshye prishlu inu poštaulenu, Inu fa tu fe ima Bug zheftiti inu hualiti. Inu htaki zhefty [60a] inu huali slishi tudi, de ty Sakoniki poshtenu, brumsku fe dershe, vmei febo fe lubio, Inu de fo inu oftano tudi te praué Cerque Boshye vudi, koker fo Adam inu Eua, Abraam inu Sara, Zaharias inu Elifabeta, bili.

OD DESHELSE OBLASTI INV GOSPOSZHINE.

*Aku ty Bidertauffery prou gouore, kir prauio: Ta
Deshelska Oblasti Gospofzhina, te Praude inu
fmasne prauizhne shtraifinge, fo fguł Greh, Inu
de en praui Kerfzhenik, ne more Deshelske
ryzki rounati, regirati, fodyti, te hude
shtraiffati, na shiuotu
inu na blagu?*

ODGVVOR.

*Bidertauffery fo
eni neuuzheni
nesafjopni utim
S. Pysmu ludy,
fuseb utim, kir
fe druguzb
kerszhuio,
Gospofzhino
famezhuio.*

L Eta Nauuk tih Bidertaufferieu, kir fe druguzh kerfzhuio, fo guishne Linu ozhite Sludieue lashee, inu enu shentouane fubper to Boshyo Modroft inu Boshye Darruue, Inu ie en fazhetik inu perpraua htim Aushtriom, Puntom Mordanem, inu eno Satrene inu refualene vfeh dobrih rizhy inu Poštau, Obtú imaió ty ludy fueiftu poduuzheni biti, od obeyu Oblasti. Od tiga Pridigarftua, inu od tiga Deshelskiga Gospoftua inu Regirana, Inu od obeyu Reslotka.

⁸³ Corr. Inu. Črka u je v natisu obrnjena.

in postavil zakon – vsebuje velike skrivne reči in modrosti. Gospod Bog bi namreč zlahka našel in določil kako drugo reč, po kateri bi se rojevali ljudje, a On hoče, da bi bila v človeškem rodu Cerkev, zato je ustvaril dva človeka, moža in ženo, da bi imela med seboj pravo, trdno, srčno in stanovitno ljubezen in naklonjenost. In mož pomeni Božjega Sina in žena pomeni človeško naravo, ki jo je Božji Sin vzel nase. In srčna ljubezen v možu pomeni celotno pravo srčno ljubezen Božjega Sina, ki jo ima do človeške narave in do nas vseh. In tako premišljevanje nas mora nagibati k temu, da zakon spoštujemo, da ga imamo za nekaj velikega, za veliko Božje delo in dejanje, ki je izšlo in je postavljeno iz visoke Božje modrosti; in zato je treba Boga častiti in hvaliti. In k taki časti in hvali sodi tudi to, da se zakonci pošteno in pobožno držijo zakona, da se med seboj ljubijo in da so in ostanejo tudi udje prave Božje Cerkve, kakor so to bili Adam in Eva, Abraham in Sara, Zaharija in Elizabeta.

O DEŽELNI OBLASTI IN GOSPOSKI
*Ali govorijo prekrščevalci¹²⁷ prav, ko pravijo: »Deželne
 oblasti, gosposka, pravde in stroge pravične kazni
 so zgolj greh; pravi kristjan ne more
 upravljati, voditi in presojudi
 deželnih reči in hudobne
 telesno in premoženjsko
 kaznovati«?*

ODGOVOR:

Nauk prekrščevalcev, ki se ponovno krščujejo, so zanesljive in očitne hudičeve laži; gre za preklinjanje proti Božji modrosti in Božjim daritvam in za začetek in pripravo k uporom, puntom, umorom in zatiranjem; to je podiranje in uničenje vseh dobrih reči in zakonov. Zato morajo biti ljudje dobro poučeni o oboji oblasti: o pridigarstvu ter o deželnem gospodstvu in vladanju in o razliki med obema.

*Prekrščevalci so
 neučeni ljudje,
 ki ne razumejo
 Svetega pisma, še
 posebej v tem, ko se
 ponozno krščujejo
 in odklanjajo
 gosposko.*

¹²⁷ Gl. op. 56.

*Ty Pridigaryfo
Legati inu Sli
Boshy, skufi te ifte
Bug te ludy profsi
de bi se shnim
fmirili inu sprauili.
2. Cor. 5.*

Tu Pridigarftuu ie enu porozhene inu Vkafane, kateru ie fam Bug faftopnimi beffedami porozhil inu ukafal, De fe ima Pridigati ta S. Euangelium, ty S. Sacramenti prou diliti, te Grehe odpufstiti, te Pridigarie fred fto Cerkouio ifuolyti inu poftauti, te Grehe inu te Greshnike fuariti inu shtraiffati, famuzh lefto beffedo, inu nekar ftelefno [60b] fylo oli foblaftio. Inu Gofpud Bug skufi tu Pridigarftuu ie mozhan, tu fuie per tih Ifuolenih oprau, Daie Odpufzhane tih Grehou, tiga S. Duha, Trosht, vefelie Vbugi, ta vezhni Leben, inu tu vezhnu Ifuelyzhane. Od letiga Vkafana inu Porozhena ta Gofpud Iefus Cristus gouori, Iohan. 20. kir prau htim logrom: Koker ie ta Ozha mene poslal, taku ieft vas poshilem. Vletih beffedah ozhitu inu faftopnu ftoy inu ie fapopadenu, De ta fama Maiefteta inu Oblaft Boshya, ie tu Pridigarftuu gori poftauila, Inu ie htimu nerpopei tiga Synu shegnala inu odlozhilla, Ta ifti ie tim Ozhakom inu Prerokom to fuio beffedo inu Volo refodil, Inu ie potle videzhe inu ozhitu vti zhloueski Naturi pridigal, Inu ie te logre poslal po vfm fucitu, Inu ie porozhil, De pred inu pred fe imao Pridigary poklyzati inu ftauti. Inu nishter mane, Ta Syn Boshy oftane vini ta vishi prau Shcoff inu Farr, Inu tu Pridigarftuu gori dershi inu ohrani, Inu ie skufi tu iftu krepag inu mozhan, koker ie Ephes. 4. piffanu, On fydi na defnici tiga vezhniga Ozheta, de te Darruue tim ludem poshile inu daie, te Preroke, te logre, te Paftryie inu Vuzhenike. Inu vti beffedah Iohan. 20. ie fapopadenu de ta Boshya Maiefteta inu Oblaft ie mozha skufi tih logrou inu vfeh prauih poklyzanih Pridigarieu Pridige, koker ie skufi Cristufue Pridige, bila mozha. Htretimu lete beffede tudi prauio inu kasheio, De tu pridigarftuu nei ena Deshelska muzh, ne telefna fyla oli permorouane. Hzhetertimu kasheio te beffede, kai fe ima pridigati, Guishnu nishter drugiga, Samuzh tu, kar ie fam Cristus pridigoual. Letu vfe ie vletih beffedah kir prau: KOKER IE MENE TA OZHA POSLAL &C. fapopadenu. [61a]

*Sledna Oblafi
ie od Buga
pofiaulena,
bdobrimu tim
dobrim, tim
budim pag
kaniymu ftrabu.
Rom. 13.*

Ta Deshelska Oblaft inu Gofpofzhina, ie en ftan oli Slushba, katero ie Bug vti celi zhloueski shlahti gori naredil inu poftauil, to ifto on fam gori dershi inu ohrani, zhafsi mozho, zhafi shibko, vuelikih vmahinih, kriuih inu refdianih rizheh, De fto ifto to vunano brumo inu poshtene, po Boshyh Sapuuidah, vmei ludmi obdershi, Inu de ty hudi Nepokorni fto telefno shtraifingo, inu fteim Mezhom bodo shtraifani. Skufi to ifto tim ludem daie Bug nafnane, de ie on Moder inu Prauizhin, Inu te hude ludy inu Pfee, kir fo te zhloueske kry sheini, skufi katere bi ta Sludi rad hotel tu zhloueftuu cilu fatrete inu konzhati, prozh deua inu pregane. Inu

Pridigarstva je nekaj, kar nam je bilo naročeno in ukazano. Bog sam nam je z razumljivimi besedami naročil in ukazal, da je treba pridigati sveti evangelijski, da je treba prav deliti svete zakramente, odpustiti grehe, izvoliti in postaviti pridigarje skupaj s Cerkvijo, svariti pred grehi in svariti grešnike in jih grajati samo z besedo, ne s telesno silo ali oblastjo. In Gospod Bog je močan po pridigarstvu, opravi svoje pri izvoljenih, daje odpustanje grehov, Svetega Duha, tolažbo, veselje v Bogu, večno življenje in večno zveličanje. O tem ukazu in naročilu govori Gospod Jezus Kristus (Jn 20), ko pravi učencem: »Kakor je Oče mene poslal, tudi jaz vas pošiljam.« Iz teh besed je jasno in razumljivo, da je sama Božja *majesteta*¹²⁹ in oblast postavila pridigarstvo in je zanj najprej blagoslovila in določila Sina. Ta je očakom in prerokom razodel svojo besedo in voljo in je potem vidno in javno pridigal v svoji človeški naravi in poslal učence po vsem svetu in naročil, da je treba vedno znova klicati in postavljati pridigarje. Še več, Sin je ostal veliki, pravi škof in duhovnik in ohranja pridigarstvo in ga varuje in ima moč po njem, kakor je pisano (Ef 4): »On sedi na desnici večnega Očeta, da pošilja in daje ljudem darove, preroke, učence, pastirje in učitelje.« In iz besed pri Janezu (20) je razvidno, da ima Božja *majesteta* in oblast moč po pridigi apostolov in vseh pravih, poklicanih pridigarjev, kakor jo je imela po Kristusovih pridigah. Tretjič: te besede tudi pravijo in kažejo, da pridigarstvo ni kaka deželna moč ne telesna sila ali prisila. Četrtrič: te besede kažejo, kaj je treba pridigati; gotovo nič drugega kakor to, kar je Kristus sam pridigal. Vse to je zajeto v besedah: »KAKOR JE OČE MENE POSLAL itd.«

Pridigarji so Božji legati¹²⁸ in sli, po katerih Bog prosi ljudi, da bi se z njim pomirili in spravili (2 Kor 5).

Deželna oblast in gosposka je stan ali služba, ki jo je Bog naredil in postavil v vsem človeškem rodu; sam jo ohranja in varuje, včasih močno, včasih šibko, v velikih, majhnih, napačnih in uničujočih rečeh, da s tem ohranja med ljudmi zunanjo bogaboječnost in poštenje v skladu z Božjimi zapovedmi in da so hudobni in nepokorni kaznovani s telesno kaznijo in mečem. S tem daje Bog ljudem vedeti, da je moder in pravičen in da preganja hudobne ljudi in pse, ki so žejni človeške

Slednja oblast je postavljena od Boga, za dobre v dobro, budobnim pa v strah (Rim 13).

¹²⁸ Lat. 'poslanci, odposlanci'.

¹²⁹ Lat. 'veličina, veličastnost'.

tukai fe ima obuye dobru famerkati, Onu ie la na Sueitu poufod vmei ludmi velika hudoba, fromota, neposhtene, nepokorfzhina, fyla, kriuiua, tatuina, nezhiſtoft, vbyane, rupane inu kriuu voiskouane &c. Sakai ta zhloueska greshna Natura inu shega ie dyuia inu preshera, Inu ty Sludy neganeio te ludy na vfe hudu, oni bi radi vfe obpuftili inu faterili, Satu oni gori vſdigno inu perprauio te Tyrane, Puntarie, Rasbonike, Lotre, Taty, &c. Lete hude rizhi ne fo od Buga, temuzh od Sludia, inu od te greshne zhloueske Nature, katere fo tei Ordningi Boshy ſubper. Onu fe godi, koker de bi veliku Volkou, vmei te Ouce prishlu, Inu ta Paſtyr ſteimi Pfy brani, kuliku on premore, inu nekatere Ouce ohrani. Glih taku, fe ſto Deſhelsko Goſpofzhino gody, koker ie doſti hudih nepokornih ludy inu velika hudoba na fueitu, Taku fo vſai te prauſe Poſtaue, Boshya Modroft, te Praude inu ſhtraifinge, de fe ta zhloueska ſhlahta ohrani, de fe ne refdei, inu tu Dellu Boshye cilu ne odpuſti. Goſpud Bug ie ta Paſtyr, [61b] Inu ta dobra fueiſta ſaſtopna inu brumna Goſpofzhina, fo ty nega Hlapzi, ſhnimi on te Volkue prozh goni, Koker ſkufi Dauida fo bili pregnani Goliad, Edomitary, Syrary &c.

*Bug bozbe
Ordningo, nekar
neſpodobno
Smeshnauo umei
ludmi imeiti.*

Inu taku Dellu Boshye, vti Goſpofzhini, imamo mi prou ſpoſnati inu veiditi, de kadar tu naſhe Tellu inu ſhiuot, naſhe Shene, Otroci, Hyshe, Vſhytag, Meifta, Cerque Regimenti, Vmyru inu vpokoyu ſtoie, De taka bramba, Inu obarouane ie guishnu enu Dellu Boshye. Inu mi imamo ſa tu Goſpudi Boga ſahualiti, zheftiti inu nemu biti pokorni. Inu ſa tiga volo imamo teim bule tei Goſpofzhini biti fueiſti volni inu pokorni, Potehmal Goſpud Bug ie tu nom refodel inu ſpryzhal, De te prauizhne Poſtaue fo ta nega Modroft, Inu te Praude inu ſhtraifinge fo nega della inu oprauilla. Inu de ie tu nega vola, de ty ludi bodo taku regirani inu de leta Ordninga bo vti ſaſtopni inu pametni ſtuari, De bo ta Oblaſt inu ta Pokorfzhima,⁸⁴ de ne bomo vſi glih, fray. Inu de vkupe pres Ordninge koker ty Volkui ne teikamo.

*Kir ie ta
Goſpoſzhina
huda kryua ſylua,
na tim Bug nei
dolsban, temuzh
Hudizh inu ta
zhloueska uola*

Inu rauen tiga ie potreba tudi veiditi inu famerkati leta Reſlotik vmei to Boshyo Ordningo inu Deſhelsko Oblaſtio, Inu vmei to Perfono oli zhlouekom, kir ie vti Oblaſti, koker vmei drugimi doſtmi rizhmi. Slatu inu frebru fo ſtuar Boshya, aku glih veliku ludy tu slatu inu frebru hudu inu kriuu nuzao. Sakai on ie ena guishna Ordninga inu Poſtaua Boshya, aku glih nih doſti ta Sakon prelomio, ſaſpotuio, inu ſhnim ty eni le blagu inu denarie ifzheio &c. Glih taku fo te Poſtaue, Praude inu prauizhne ſhtraifinge guishna Boshya della, Nai ſi ie doſti vmeis hude inu dobre Goſpofzhine,

⁸⁴ Sic.

krvi, po katerih bi hudič rad zatrl in pokončal človeštvo. In tu je treba dobro pomniti dvoje. Med ljudmi na svetu je povsod veliko zla, sramote, nepoštenja, nepokorščine, nasilja, krivic, tatvin, nečistosti, ubojev, ropanja, krivičnega vojskovanja itd. Človeška narava in običaji so namreč divji in predrzni in hudiči zapeljujejo ljudi v vsako zlo, vse bi radi opustošili in uničili, zato povzdigujejo in omogočajo tirane, puntarje, razbojnike, upornike, tatove itd. Te hude reči niso od Boga, temveč od hudiča in od grešne človeške narave in so v nasprotju z Božjim redom. Dogaja se, kakor če bi veliko volkov prišlo med ovce, pastir pa bi jih po svojih močeh branil s psi in bi nekatere ovce rešil. Prav tako se godi z deželno gosposko. Kakor je na svetu dosti zlih in nepokornih ljudi in veliko hudobije, tako so tu vendarle pravi zakoni, Božja modrost, pravde in kazni; s tem se ohranja, da se človeški rod ne razpusti v celoti in da v celoti ne zavrača Božjega delovanja. Gospod Bog je pastir in dobra, zvesta, razumna in poštena gosposka so njegovi hlapci, z njimi odganja volkove, kakor je David pregnal Goljata, Edomce, Asirce itd.

Takšno Božje delovanje glede gosposke moramo prav spoznati in zanj vedeti. Kadar naše telo in življenje, naše žene, otroci, hiše, dobrine, mesta, cerkve, oblasti uživajo mir, je taka obramba in varovanje zagotovo Božje delo. In za to se moramo zahvaliti Gospodu Bogu, ga slaviti in mu biti pokorni. In zaradi tega moramo biti toliko bolj zvesti in pokorni gosposki, saj nam je Gospod Bog razodel in izpričal, da so pravični zakoni njegova modrost, pravde in kazni pa njegovo delo. In da je njegova volja, da bodo imeli ljudje vladarje in da bodo imela vsa razumna in pametna živa bitja red, da bo oblast in pokorščina, da ne bomo vsi enaki, svobodni. In da se ne bomo zbirali brez reda kakor volkovi.

In poleg tega je tudi treba vedeti in si zapomniti razliko med Božjim redom in deželno oblastjo in med osebo ali človekom, ki je na oblasti, ter med dosti drugimi reči. Zlato in srebro je ustvaril Bog, čeprav ju veliko ljudi zlorablja. Red in zakon sta namreč nekaj zanesljivega in Božjega, čeprav jih dosti krši zakon, se iz njega norčuje in prek njega išče le bogastvo in denar. Prav tako so zakoni, pravde in pravične kazni Božja dela, tudi če je vmes dosti slabe in dobre gosposke, ki živi svoj stan in visokost slabo in nespodobno. Neron in Kaligula in veliko takih tiranov so sami po sebi zgolj hudičeve

*Bog boče red,
ne nespodobne
zmešnjave med
ljudmi.*

*Kjer je gosposka
zlobna,
pokvarjena in
nasilna, to ni
krivda Boga,
ampak krivda
hudiča in človeške
volje.*

kir nih ftan inu Viffokoto [62a] hudu inu nefpodobnu pelaio inu dershe. Ta Nero inu Caligula, inu nih veliku Tyrannou, oni fami fa fe, fo fgul sludieue lame, Ampag tu Gofpoftuu inu Ceflarftuu, kir fo oni vkupe dershali, ie enu Dellu Boshye. Inu tedai fo tudi ty eni fueifti Moshye bili, kir fo pod nimi regirali. Inu kir ta Nero S. Paula S. Petra, Timotea inu druge Suetnike ie vmuril, inu drugo veliko hudobo doperneffil, tu fo nega laftna della, Inu ta Sludi ie vnim prebiual, Inu fe nemaio shteti vmei tu prauu Boshye Gofpoftuu, kateru ie potle oftalu, aku fe ie glih ta Nero fam prebol &c.

*Dobra
Gospofzhina ie
en dar Boshy, Ta
huda ie koker
ena tozha nom
kani shtraifingi
dopuszbena.*

Leta Reslotik, tih Perfon inu Ludy, Inu te Boshye Ordninge vti Gospofzhini, ie fylnu potreba vletih rizheh famerkati, De fe obuye fposna inu vei, Ta prauu Vrshah tiga kriuiiga Gofpoftua, rounana inu refualena vletim lebnu, Inu tu Goridershane, ohranene inu prauu rounane te zhloueshe shlahte na tim fueitu. Inu letu Refmishlouane ie ena fufeb viffoka Modroft, katera ie vtim S. Pyfmi refodiueua. Ta zhloueska pamet inu Modroft take neuglihe inu superne rizhy, pres Boshyga refodiueua, nemore naiti inu ifgruntati, Koku vmei tako hudo Gospofzhino, fylo inu kriuiino, inu vmei teim Sludieuim dyuanem, inu vmei tulikain hudih ludy, vini ta zhlouesha shlahta bo od Buga na tim Sueitu gori dershana inu obarouana. Sice ta zhloueska pamet inu faftopnoft, kadar na to Boshyo beffedo ne gleda, zbiula, kadar ona tulikain vmei to Gospofzhino, kriuiiga, nefpodobnu voiskouane, velike fyle, vidi inu famerka, Inu misli, kar ta zhas oftane, Tu oftane pres Boshyga rounana inu pomagana. Obtu inu pruti takim mislom, mi imamo te ene Perpuuidi inu beffede veiditi, na nee fmisliti, inu terdnu ftonouitu Verouati, [62b] de Gofpud Bug ie ta ohranenik, Varih inu Pafty, vundukai gdi fo she ludy, inu gdi brumsku fe dershe inu shiuo. Inu gdi she imaio dobre Praude, Poftaue, shege, prauizhne shtraifinge, Poshtene, inu gdi fo Verni. Inu de ty dobri Daruui, katere ty ludi imaio, fo guishnu Daruui Boshy, inu tu Boshye dellu rounane inu oprauilu. Inu nai fi vezh hudiga, kriuiiga, nefpodobniga, koker dobriga inu prauizhniga vidi inu merka. Mi imamo is tiga Boshyga Vuka inu Pyfma fe nauuzhiti, de Gofpud Bug per vfeh dobrih rizheh ie vpryzo.

*Kadar ta
Gospofzhina to
nee Oblast prou
pela, dersbi inu
fodi fteim ona
Gofpudi Bogu
slushi.*

Inu leta Articul inu nauuk ie S. Paul fadoftimi beffedami islushil Rom. 13. Te ifte beffede pryzhuio, de te prae Poftaue, Naredbe, Praude, prauizhne Shtraifinge, fo ta Modroft inu Dobruta Boshya, inu tu nega dellu inu oprauilu. Sakai tukai S. Paul ozhito imenuie to Gospofzhino inu Regirane, Eno Ordningo inu naredbo Boshyo, Inu to Regirane, Boshyo slushabnizo. Inu praui de ta Deshelska Oblaft, dotle ona oftane, ie ena Ordninga Boshya. 2. Paral: 19. praui Iofofat Krall htim Rintariem: Ta

jame, gospostvo in cesarstvo, ki so ga ohranjali, pa je Božje delo. In bili so tudi zvesti možje, ki so vladali pod njimi. Da je Neron umoril svetega Pavla, svetega Petra, Timoteja in druge svetnike in naredil veliko hudega, so njegova lastna dela; v njem je prebival hudič in takšnih dejanj ne moremo imeti za pravo Božje gospostvo: to pa se je obdržalo, čeprav se je prav ta Neron sam ubil.

Razliko med osebami in ljudmi ter Božjim redom v gospostvu si je treba v teh rečeh zelo dobro zapomniti, da bomo oboje ločevali in bomo vedeli za pravi vzrok napačnega gospostva, ravnanja in razdiranja v tem življenju ter za ohranjanje in pravo vedenje človeškega rodu na tem svetu. Razmislek o tej razliki je posebno visoka modrost, ki je razodeta v Svetem pismu. Človeška pamet in modrost ne more razložiti in dojeti takih nelogičnih in težkih reči brez Božjega razodetja: kako bo Bog kljub zli gosposki, kljub nasilju in krivicam, kljub hudičevemu divjanju na tem svetu ohranil in obvaroval človeški rod. Človeška pamet in razum namreč, če ne upošteva Božje besede, dvomi, ko vidi med gosposko toliko napačnega, neprimerno vojskovanje, veliko nasilje in misli: kar ostane, ostane brez Božjega usmerjanja in pomoči. Da bi se uprli takim mislim, moramo poznati in premišljevati zgodbe in besede o tem in trdno in stanovitno verovati, da je Gospod Bog naš ohranitelj, varuh in pastir povsod, kjer so ljudje in kjer ti ljudje pobožno živijo in kjer koli imajo dobre pravde, zakone, običaje, pravične kazni, poštenje in kjer so verni. In da so dobri darovi, ki jih prejmejo ljudje, zanesljivo Božji darovi in Božje delo in ravnanje. In čeprav se zdi, da je več hudega, napačnega, nespodobnega kakor dobrega in pravičnega, se moramo iz Božjega nauka in Pisma naučiti, da je Gospod Bog prisoten pri vseh dobrih rečeh.

*Dobra gosposka
je Božji dar; buda
pa je kakor toča,
dopuščena v našo
kazen.*

Ta člen in nauk je sveti Pavel izčrpno razložil (Rim 13). Te besede pričujejo, da so pravi zakoni, uredbe, pravde in pravične kazni Božja modrost in dobrota ter njegovo delo in opravilo. Tu namreč sveti Pavel jasno imenuje gosposko in vladanje »Božji red in uredba«, oblast pa »Božja služabnica«. In pravi, da je obstoječa deželna gosposka »Božji red«. Kralj Jozafat pravi sodnikom (2 Krn 19): »Sodba (ali sojenje), ki vam je zaupana, ni od ljudi, temveč je Božja oblast.« Dan 2: »To so

*Če gosposka dobro
opravlja svojo
oblast, jo vzdržuje
in dobro sodi, s
tem služi Gospodu
Bogu.*

Sodba (oli tu Rihtarftuu) katera ie vom porrozhená, nei tih ludy, temuzh Boshya Oblaft. Daniel 2. Letu fo ta Della Boshya, ta Kraleuftua dati tim drugim, oli ohraniti. Pfál: 127. De bi Bug ta Meifta ne obaroual, tako bi fabfton zhuual, kir bi nee hotel varouati. Pro. 16: Vaga inu Meera, fo Boshye Ordninge. Sletakimi beffedami, imamo mi to nasho Vero poterditi, de bomo faguishani, De Gofpud Bug fam ie Varih inu Ohranenik dobriga Regimenta, inu vfe dobre Gofpofzhine Inu fatu imamo profsyti Boga, Vnim biti pokorni Bogu, Inu unim se nepreufeti. Is tiga ufiga ie ozhitu, inu [63a] lahku faftopimo, De tu Deshelsku Gofpoftuu inu Rounane, ie enu dobru Boshye Dellu, Sakai onu ie od Buga poftaulenu inu fapouedanu. Inu mogo tij Kerszheniki unim sdobro Vijftio prebiuati, la tu Gofpoftuu ie ena uelika teshka butora, inu ie ena velika slushba Boshya, kadar per nim, inu poleg tu ferce prauo Vero ima, inu unim to nega slushbo pela inu rouna hti Boshy zhefty, koker fo slushili Daud, Ezechias, Iofias &c.

KAKOVA DELLA SO OD BVGA TEI

Deshelski Gofposzhini ner uezh nadloshena.

*Ta Gofpofzhiua
ima sbmo Oblastio
rounati, de fe
od useb ludy te
Sapuuidi Boshie
dersbe inu
obranio.*

Koker ta Deshelska Gosposzhina nakuliku od fama febe is laftne káftopnofti uci inu more gori Poftaue poftauti, inu po tih iftih no slushbo dereshati inu pelati. Oli nishter mane hozhmo mi ner ta vegsha inu potrebnisha Della, katera so vsaki Gofposzhini naloshena, tukai poueidati inu pokafati. Nerpoprei, Ta Deshelska Gofpofzhina, ima biti ta Shtyma inu Varih te cele vezhne Boshye Poftaue, katera se imenuie, Lex Moralis, oli te Deffet Sapuuidi, Sa volo de se tu uunane Poshtene inu bruma umei Indmi⁸⁵ obdershi. Inu sledna Oblaft inu Gofpofzhina, ie letei Boshy Poftauí poduershena, Inu umei drugimi Delli ie ner vezh od Buga poftaulena, fa volo de ona, leto Boshyo Modroft inu Prauizo utih Deffetih Sapuuidah fapopadeno, tim ludem naprei neffe inu daie nafnane. Efa: 3. prauí, Bug bo te Vijude pred to prauo pelat.

*Ta Gofpofzhina
nema le famuzh*

Tu Drugu Dellu ie, De ta Gofpofzhina to Executio, kar utih Deffetih Sapuuidah ftoy, oppraui inu doperneffe, [63b] oftru shtraifa fto telefno

⁸⁵ Corr. *Iudmi*. Črka u je v natisu obrnjena.

Božja dela, da dá kraljestvo drugim ali ga ohrani.« Ps 127: »Če Bog ne varuje mest, zaman bedijo tisti, ki jih stražijo.« Prg 16: »Tehtnica in mera so Božje uredbe.« S takimi besedami moramo potrditi svojo vero, da bomo v gotovosti, da je Gospod Bog sam varuh in ohranjevalec dobre vladavine in vse dobre gosposke. Zato moramo prositi Boga, mu biti pokorni in se ne prevzeti. Iz tega vsega je očitno in zlahka razumljivo, da je deželno gospostvo in upravljanje dobro Božje delo, kajti postavljeno in zapovedano je od Boga. In kristjani naj v njem prebivajo z dobro vestjo. Ja, gospostvo je veliko, težko breme in velika Božja služba, kadar ima srce pri njem in v njem pravo vero in opravlja to službo v Božjo slavo, kakor so služili David, Ezekija,¹³⁰ Jošija¹³¹ itd.

KATERA DELA BOG PREDVSEM *nalaga deželni gosposki*

Deželna gosposka sicer do določene mere že sama po sebi, iz lastne razumnosti zna in more postavljati zakone in v skladu z njimi opravljati svojo službo. Vendar bomo na tem mestu vseeno predstavili in pokazali najpomembnejša in najpotrebnejša dela, ki jih je dolžna opravljati vsaka gosposka. Najprej: deželna gosposka mora biti glas in varuh celotne večne Božje postave, ki se imenuje *lex moralis*¹³² ali deset zapovedi, da bi se med ljudmi ohranjalo zunanje poštenje in pravičnost. In slednja oblast in gosposka je podvržena Božji postavi in ob drugih delih jo je Bog postavil predvsem zato, da bi prenašala na ljudi Božjo modrost, vsebovano v desetih zapovedih, in jo oznanjala ljudem. Izaija (3) pravi: »Bog bo sodil oblastnike.«

Gosposka mora izvrševati svojo oblast, da bi vsi ljudje spoštovali in ohranjali Božje zapovedi.

Drugo delo je, da gosposka opravlja *executio*¹³³ tega, kar je pisano v desetih zapovedih: da ostro kaznuje s telesno kaznijo vse

Gosposka nima le naloge

¹³⁰ Judovski kralj Ezekija (2 Kr, 2 Krn) je odpravil razne malikovalske oltarje in znamenja.

¹³¹ Judovski kralj Jošija (2 Kr 22–23, 28; Krn 34–35) je povrnil pravo čaščenje Boga v Izraelu, dal popraviti tempelj v Jeruzalemu in odpravil čaščenje tujih bogov.

¹³² Gl. op. 18.

¹³³ Lat. 'izvrševanje'.

*ſapouedati iuo
prityti, Temuzh
tudi te kir Boshye
Sapuuidi ozbitu
preſtopio, ofiru na
shiuotu ſbtrifati*⁸⁶.

shtraifingo, uſe te, kir videzhe inu ueidezhe ſubper to Boshyo Poſtauo deio inu greshio, Sa tiga volo S. Paul Rom. 13. prau: Ona ta mezh noſi. Ty Aydiſj tudi dobru veido, de ie potreba, ſa volo Myru inu Pokoia te Raſboinike, kriue Vboynike, Tatyte ſhtraifati. Inu od tiga ſe te Aydouſke Poſtaue fnaio. Oli tuie le en mahin deil inu koſſ od te Goſpoſke ſluſhbe. Temuzh ta Deſhelſka Oblaſt inu Goſpoſzhina, ie to ſluſhbo Bogu dolſhna, vti celi vezhni Boshy Poſtaui, Tu ie, nerpoprei uſe vunane veidezhe inu fnane Malykouane, kriue falſh Boshye ſluſhbe, Zupernye, falſh perſegouane, Shentouane, Ozhyte Kezarye &c. doli diati, ſaterti inu ſhtraifati. Inu ſpet nafai ta prau Vuk od Buga, prau Boshye ſluſhbe, pomagati ſaſaditi inu obdershati, koker nim Bug ſapoueda Deut. 7. kir prau: Vi imate te Malyke ſatreti, nih Altarie reſdreti. Inu Leuit. 24. Kateri tu Ime tiga Goſpudi ſhentuie, ta ifti ſe ima vmoriti. Obtu ie tudi tei Deſhelſki Goſpuzhzhini potreba, de ſe ima prau Vere, Boga prou ſpoſnati, Bogu prou ſluſhiti, na nega prou klyzhzhati inu Molyti, nauuzhiti. Koker ta 2. Pfalm prau: Vi Kralli inu Rihtary, vuzhite ſe, Inu kuſhaite tiga Boshyga Synu. Potle inu rauen tiga, ſo oni to nepokorſzhino inu pergreho, tih drugih Sapuuid Boshyh, dolſhni ſhtraifati. In Summa kratku rekozh, Ta Goſpoſzhina ie dolſhna vſe Boshye Sapuuidi, kir Boga, nega zhaf, inu kir tiga Bliſhniga inu nega zhaf, shiuot inu blagu tyzheo, terditi, uarouati inu ohraniti. Inu htaki Exſecutioni, dellu inu oprauillu inu derſhanu, Ie Bug tei Deſkelſki Goſpoſzhini dal, muzh blagu inu brambo. Inu ſapoueda kir ſo podnimi, de imaio [64a] biti nim pokorni, ſa volo de mogo Myr inu Poſhtene vmei ludmi obdershati. Inu Goſpud Bug ie ſam ta vegſhi Capitan Altman inu Varih, oli htimu ima inu nuza dobre Regente inu oblaſtnike, Sakai Bug hozhe to zhloueſko ſhlahto ſkufi tu naſhe dellu regirati, de ga vtim imamo ſpoſnati inu ga ſatu ſahualiti.

*Goſpoſke Poſtaue
inu Sapuuidi
nemaio tim
Boshym biti
ſubper.*

Tu Tryetie Dellu ie, De ta Viſha Oblaſt inu Goſpoſzhina, more inu ima oblaſt vti nee Goſpoſzhini laſtne Poſtaue, vti Deſhelſkih inu poſemliſkih riſzeh, gori naređiti inu poſtauiti. Oli vſai taku, de te ifte nih Poſtaue, ne bodo tim Boshym Deſſet Sapuuidom ſubper, temuzh de pomagaio te ifte ohraniti, Koker kir prau Bug, Ne kradi. Tukai more inu ima ta Goſpoſzhina, lipu prou inu ſaſtopnu poſtauiti, koku en uſaki fuiem laſtnim blagum, Inu kir na zhinſhi ima, ſe ima derſhati. Htimu ima ta Goſpoſzhina laſtne Buque, koker tu Rymsku, Krалеuſtuu, ima te Ceſſarieue prau. Inu riſniza ie, de ta Deſhelſka Goſpoſzhina, htimu Teleſnimu vunanimu Regiranu inu rounanu, inu ſa volo tiga Myru, una

tiste, ki vidno in nevidno delajo zoper Božjo postavo in grešijo. Zato pravi sveti Pavel (Rim 13): »Ona nosi meč.« Tudi pogani dobro vedo, da je treba zaradi miru in pokoja kaznovati razbojnike, morilce in tatove. Glede tega poznamo tudi poganške zakone. To pa je le majhen del in kos gosposke službe. Deželna oblast in gosposka je namreč dolžna Bogu služiti v celotni večni Božji postavi, to je, najprej odpravljati, zatirati in kaznovati vse zunanje vidno in znano malikovanje, nepravilne Božje službe, čarovništvo, krivo priseganje, preklinjanje, očitno krivoverstvo itd., obenem pa pomagati zasajati in ohranjati pravi nauk o Bogu, prave Božje službe, kakor jih zapoveduje Bog (5 Mz 7), ki pravi: »Zatreti morate malike, razdehati njihove oltarje.« In (3 Mz 24): »Kdor sramoti Gospodovo ime, naj bo usmrčen.« Zato mora imeti tudi deželna gosposka pravo vero, da prav spozna Boga, Bogu prav služi, prav kliče k njemu in se nauči prav moliti. Kakor pravi 2. psalm: »Vi, kralji in sodniki, učite se in poljubite Božjega Sina.« Potem in prav zaradi tega so dolžni kaznovati nepokorščino in pregreho glede drugih Božjih zapovedi. In *summa*,¹³⁴ gosposka je dolžna utrjevati, varovati in ohranjati vse Božje zapovedi, ki zadevajo Boga, njegovo čast in bližnjega in njegovo čast, življenje in premoženje. In za tako *exsecutio*,¹³⁵ delo in opravilo, je dal Bog deželni gosposki moč, premoženje in obrambo. In podložnikom zapoveduje, da ji morajo biti pokorni, da bi se med ljudmi lahko vzdrževala mir in poštenje. Gospod Bog sam je najvišji kapitan, poveljnik in varuh, a ob tem ima in potrebuje tudi dobre *regente* in oblastnike, kajti Bog hoče človeškemu rodu vladati po našem delu, da ga po njem spoznamo in se mu za to zahvaljujemo.

*zapovedovati in
pretiti, ampak te,
ki Božje zapovedi
očitno prestopajo,
ostro telesno
kaznovati.*

Tretjič: gosposka more in mora v svojem gospostvu vzpostaviti lastno zakonodajo glede deželnih in pozemeljskih reči. A vendar tako, da njihovi zakoni ne bodo nasprotni desetim Božjim zapovedim, ampak da bodo pomagali te ohraniti. Na primer, ko Bog pravi: »Ne kradi!« Tu more in mora gosposka lepo, prav in razumno določiti, kako naj vsakdo ravna z lastnim premoženjem in denarjem. Zato naj gosposka vodi lastne knjige, kakor ima Rimsko kraljestvo cesarske zakone. Res je torej, da mora deželna gosposka poleg telesnega, zunanjega vladanja in ravnanja in zaradi miru vzpostaviti prave in razumne zakone. Nima

*Gospodstvene
postavne in
zapovedi ne smejo
biti v nasprotju z
Božjimi.*

¹³⁴ Gl. op. 78.

¹³⁵ Gl. op. 133.

oblast praue fastopne Poštaue gori narediti. Oli ona pag nema oblasti tu Malykouane fazhenati, ne terditi, koker ie Nabugdonofor fturil, oli laftni Nauuk od Buga, oli Interim, oli Boshye slushbe, fmisliti inu gori perprauiti pres bešfede Boshye. Sakai ona fteim predeležh feshe, zhes to Sapuuid Boshyo.

*Gospofzhina
ima usem glih
Praudo dershati,
Inu te hude oftru
shtraifati. Inu ta
Gospof⁸⁷*

Tu zhetertu Dellsu ie te Gospofzhine, De ona fueiftu vfem glih inu prauizhnu po Boshyh Sapuuidah inu po prauih praudah, Shegah, Nauadah inu poštauah, fodi, te brumne myri, te hude kriue oftru shtraifa. Sakai Sapuuidi inu Poštaue pres Exlecutione, pres oprauila, diana [64b] inu rounana, pres praude inu oftre shtraifinge, ie le en shpot inu fa framouane, Temuzh Gospudi Boga vola ie, de per tei Gospofzhini ima biti enu Moshku fercei inu en prauizhen fmashni ferd fubper vfo kriiuino inu Neposhtene, Koker fo nekadai ty ftari ludy perpouedouali inu diali, Nulla est utilitas Ciuitatis, que non habet Neruos contra iniusta facientes. Tiga Meifta oli tih ludy obeniga pryda nei, gdi nei mozhy inu ferda fubper te, kir hudo deio. Inu ta Gospofzhina fama, ima tudi shiueti inu dershati fe po Boshyh Sapuuidah, po poštauah, praudah, dobrih shegah inu Nauadah, katere fo od tih ftarih prishle inu poštaulene, fa volo, de fe Prauiza, bruma inu poshtene vmei ludmi obdershi inu ohrani.

*Sledni Gosposki
dobri Ordningi
inu Poštaui kir
Bogu nei fubper,
fo ty Kerfzheniki
poduersheni, prau
S. Peter:
1. Pet. 2.*

Natu inu potehmal ie fadofti gouorienu inu fpryzhanu, od tiga Dolgouana, della inu oprauila te Gospofzhine, Se ima tudi tim ludem ta Regula inu Nauuk S. Paula naprei nefsti inu poueidati, De vfi ty kir fo Gospofzhini poduersheni, fo dolshni tei ifti biti pokorni. Inu de veido de ta Nepokorfzhina, ie Greh fubper Boga, inu to Veift fturi ne zhifto. Sakai tu ie Boshya Naredba inu Sauefa, skaterimi bodo ta Gospofzhina inu ty Regimenti vkupe fauefani inu obarouani. Inu dershi vfe Bogaboyezhe ludy vpokorfzhini pruti tei Gospofzhini, fa Boshyo volo. Per tim pryti vfem hudim Neuernim ludem, kir fo Gospofzhini ne fueifti inu nepokorni, de bodo shtraifani inu fatreni. Sakai potehmal S. Duh prau, de ta Nepokorfzhina, to Veift omadeshuie, fe letu taku ima fastopiti, De Bug fe oftru ferdi, fubper to Nepokorfzhino. Inu Criftus fam ie gouuril, Kateri ta Mez h pres praude vfame bo od mezha konez vfel, Tu ie, kateri ta Mez h fam [65a] pres Boshyga velena inu pres Boshye Ordninge vfame,

⁸⁷ Tiskar je pozabil nadaljevati besedilo na naslednji strani.

pa oblasti, da bi dovoljevala malikovanje ali ga vzpodbujala, kakor je storil Nebukadnezar, ali da bi učila kak svoj nauk o Bogu ali si izmišljala *interim*¹³⁶ ali Božje službe brez podlage v Božji besedi. S tem bi namreč posegala predaleč prek Božje zapovedi.

Četrtič: gosposka mora zvesto, vsem enako in pravično soditi po Božjih zapovedih in po pravih postopkih, običajih, navadah in zakonih, poštene pomirjati, hude krivce pa ostro kaznovati. Kajti zapovedi in postave bi bile brez *exsecutione*,¹³⁸ brez ukrepov, dejanj in ustreznega ravnanja, brez pravi in ostrega kaznovanja le v posmeh in sramotenje. Volja Gospoda Boga je namreč, da mora biti pri gosposki moško srce in pravična jeza zoper vso krivico in nepoštenje, kakor so nekdaj govorili stari ljudje: »*Nulla est utilitas civitatis, quae non habet nervos contra iniusta facientes*. – Mesto (ali ljudje v njem) nima nobene koristi, če v njem ni moči in jeze proti tistim, ki delajo nepoštena dejanja.« In gosposka sama mora tudi živeti in se držati Božjih zapovedi po postavah, zakonih, dobrih šegah in navadah, ki so jih vzpostavili predniki, da bi se med ljudmi obdržali zakonitost, pobožnost in poštenje.

*Gosposka mora vzdrževati za vse enake zakonske postopke in budobne ostro kaznovati [...].*¹³⁷

Ker smo dovolj govorili in pričevali o dolžnostih, delu in opravi lu gosposke, moramo ljudem pokazati in povedati tudi *regulo* in nauk svetega Pavla, da morajo biti vsi, ki so gosposki podvrženi, tej tudi pokorni. Vedo naj, da je nepokorščina greh proti Bogu in naredi vest nečisto. Gosposko in vladarje namreč povezujeta in varujeta Božji ukaz in zaveza. Ta drži vse bogaboječe ljudi v pokorščini do gosposke zaradi Božje volje. Pri tem pa preti vsem hudodelcem, ki so gosposki nezvesti in nepokorni, da bodo kaznovani in zatrti. Sveti Duh namreč pravi, da nepokorščina omadežuje vest, kar je treba razumeti tako, da se Bog ostro srdi čez nepokorščino. In Kristus je sam govoril: »Kdor prime za meč brez zakona, bo z mečem pokončan.«¹³⁹ To je, kdor vzame meč sam, brez Božjega povelja in brez Božjega reda, kakor tirani, ki ljudi po sili krivično

Kristjani naj se podredijo vsaki dobri gospostveni ureditvi in zakonodaji, ki ni nasprotna Bogu, pravi sveti Peter (1 Pt 2).

¹³⁶ Gl. op. 102.

¹³⁷ Gl. opombo na levi strani.

¹³⁸ Gl. op. 133.

¹³⁹ Mt 26,52.

*Praui Nauuk od
ufeh Articolou,
koker ie od
fpreda dofehmal
gouorienu, ima
sledni Zblouik,
fufeb ty Prydigary
isgrunta ueiditi.*

koher ty Tyranni, kir te ludy po fyli pokriuini moree inu konzhauiio, Inu ty Nepokorniki inu Puntary, kir te dolshne pokorfzhine ne iskasho, Ty ifti bodo tudi na letim fucitu shtraifani inu fatreni.

VLETEI VISHI INV LETAKV, SE ima vti prauu Cerqui Boshy, od vfeh potrebnih Articolou, pridigati, vuzhiti, verouati, slushiti Bogu inu fe dershati. Inu de ty Pridigary inu ty Gmain ludy inu Ouzhice Boshye, fe nauuzhe inu nauadio, te nerpotrebnishe shtuke inu Articule te Vere Kerfzhanske, lipu, kratku, vkupe inu vueni fumi fapopasti, inu de veido is grunta, prou fästopnu od nih gouoriti, inu fagouariati, inu drugim od nih pouedati inu vuzhiti. Obtü oni imaio te ifte zheftu fami premisliti. Sakai ta prauu Kerfzhanski Nauuk, ie ena velika inu vißloka Modroft Boshya, katero obena ftuar ne premore ifgruntati, Inu mi fe bomo vti Vezhnufiti, gledeiozh na Buga, leto Modroft vuzhili. Oli nishter mane, Bug hozhe taku skufi ta Vuk tih Prerokou, nega Synu inu tih Iogrou, eno Cerkou na tim fucitu is nas shibkih inu preproftih ludy vkupe sbrati, de ta fazhetig te Boshye Modrufti, skufi to Gnado Boshyo noter vnas fuciti. Obtü inu htimu ie nom fylnu potreba, de fe mi tiga Boshyga Nauuka prou nauuzhimo, veden beremo inu refmishlauamo. Inu letu ie ta fami dini pot htimu prauimu fpofnanu Boshymu, Ta nega Nauuk fe prou nauuzhiti, Inu ty Pridigary nemaio obeniga drugiga Nauuka tim ludem naprei nefiti, Inu te prauu Ouzhice Boshye inu vfi ludy, nemaio obeniga drugiga Nauuka [65b] poslushati, ne gori vfeti, Samuzh ta fami dini Nauuk kateri ie Gofpud Bug tei fuy Cerqui skufi fuiga diniga Synu refodil inu dal, kateri ie vtim Pyfmi tih Prerokou inu Iogrou fapopaden, Inu vtim fästopu, koker ie vtih Symbolis, vti Veri tih Iogrou S. Atanafia, inu vtim Nicenskim Concilij poftaulen inu na Dan dan. Skaterim fästopom fe gliha ta Confefsio, ta Vera, katera ie od tiga Rayha nashimu rancimu Gofpudi Ceffaryu Carolu V. naprei poloshena inu dana vtim 1530. leitu. Inu katera Vera fe fdai skorai po vfeh Nembshkih inu drugih doftih Kraleuftuah inu Deshelah, prydiguie, Veruie inu dershi.

Natu inu tukai na konzü, mi pohleunu inu fucifu proßimo Iefufa Criftufa Gofpudi nashiga, de nas fuiem S. Duhum miloftiuu regira, visha

morijo in pokončujejo, in nepokorneži in uporniki, ki ne izkazujejo dolžne pokorščine, ti bodo tudi na tem svetu kaznovani in uničeni.

TAKO IN LE TAKO je treba v pravi božji cerkvi pridigati, učiti, verovati, služiti Bogu in spoštovati vse potrebne *artikule*.¹⁴⁰ In da bi se pridigarji in preprosti ljudje in Božje ovčice naučili in navadili lepo, na kratko, v celoti in povzeto povedati najbolj potrebne *artikule* krščanske vere; in da bi znali temeljito, pravilno in razumljivo govoriti o njih in jih zagovarjati in drugim o njih pripovedovati in jih učiti: zato naj o njih pogosto sami premišlujejo. Pravi krščanski nauk je namreč velika in visoka Božja modrost, ki je ne more doumeti nobena stvar; te modrosti se bomo učili v večnosti, ko bomo gledali Boga. Seveda pa želi Bog z védenjem, ki so nam ga predali preroki, njegov Sin in apostoli, zbrati tudi na tem svetu izmed nas, šibkih in preprostih ljudi, Cerkev, da bi v nas posvetil začetek Božje modrosti po Božji milosti. Zato in zaradi tega je naša velika dolžnost, da se prav naučimo Božji nauk, ga redno beremo in premišlujemo. In edina pot k pravemu Božjemu spoznanju je, da se prav naučimo njegovega nauka. In pridigarji naj ljudem ne prinašajo nobenega drugega nauka in prave Božje ovčice in vsi ljudje naj poslušajo samo in edino nauk, ki ga je Gospod Bog razodel in dal svoji Cerkvi po svojem edinem Sinu, in naj ne sprejmejo nobenega drugega; nauk, ki je zajet v pisanju prerokov in apostolov in v interpretaciji, kakor je razvidna in objavljena v *simbolih*,¹⁴¹ v apostolski veri svetega Atanazija¹⁴² in v nicejskem koncilu.¹⁴³ S tem razumevanjem pa se sklada *confessio*, vera, ki jo je državni zbor predložil našemu rajnemu gospodu cesarju Karlu V. leta 1530.¹⁴⁴ In ta vera se zdaj pridiga, veruje in spoštuje po skoraj vseh nemških in mnogih drugih kraljestvih in deželah.

Pravi nauk o vseh členih mora, kakor smo povedali že na začetku, temeljito poznati vsak človek, še posebej pa pridigarji.

Nato in tu na koncu ponižno in zvesto prosimo Jezusa Kristusa, našega Gospoda, naj nam s svojim Svetim Duhom usmiljeno vlada, nas

¹⁴⁰ Tj. 'člene.'

¹⁴¹ Tj. 'v apostolski veroizpovedi'.

¹⁴² Gl. op. 10. Tj. 'v nicejski veroizpovedi'.

¹⁴³ Gl. op. 9.

¹⁴⁴ Gl. op. 12.

inu pela, de mi Pridigary inu vfi verni bomo vnim Enu, ene misli, shege
inu vole inu Vere, kti nega zhefty, inu nom htimu vezhnimu Ifuelyzhanu.
koker ie on fam fa nas vti nega Martri profsil. Iohan. 17.

AMEN.

VSA ZHAST INV HVALA
bodi famimu Bogu. [66a]

vodi in pelje, da bi bili mi, pridigarji, in vsi verni v njem eno, ene misli, običajev in volje in vere: njemu v čast, nam pa v večno zveličanje, kakor je on sam prosil za nas v svojem trpljenju (Jn 17).

AMEN.

VSA ČAST IN HVALA
bodi edinemu Bogu.

TA DRVGI
DEIL TE CERKOVNE ORDNINGE,

OD TIGA
PRIDIGARSTVA,
*KATERI INV KOKU ty Pridigary, Paftyri
inu Farmoftri, fe imao Shegnati
inu htimu Pridigarftuu
odlozhiti inu postauti.*

*Pres Pridige⁸⁸
tiga S. Euangelia
nizsbe hpravi Véri
ne pride, Oben
zhlouik od sam
febe ne fua inu
ne fajtopi, kai ie
Bug uti S. Troyci,
fa zhes uolo Bug
te ludy bozbe
Vnebeffa useti.*

MI bofi shibki zhloueki, mi ne moremo fto nasho isকাশeno temno fastopnostio inu modrustio, ifgruntati, ta ftan Boshy vti S. Troyci, ne te nega vole inu napreiuftetia, Koku ie Bug tiga zhloueka ftuaril, inu fto nega fuitlobo, luzhio, modrustio inu prauizo obdeilil. Inu de ga ie po tim padzu fpet, fa volo fuiga Synu, vto suio Miloft gori vsel, Inu de nom Bug, fa volo suiga Sinu, kateriga ie kanimu Sredniku inu Spraulauzu odlozhil, daie to suio Miloft, Prauizo inu ta Vezhni leben &c. Ia tiga mi drigazhi ne moremo veiditi, isgruntati inu fastopiti, Samuzh vti Boshy beffedi, (:vtih prauih Boshyh Pridigah:) vkateri fe ie Bug shnega ftanum vti S. Troyci, inu fto nega zhudno modro volo, koku inu fakai nas hozhe Isuelizhati, nom miloftiuu refodel. Inu onu ie Rifniza, Gospud Bug bi dobru premogel, pres Pridige te ludy Ifuelyzhati, Oli Bug po nega modrim Sueitu, ie taku odlozhil, de skufi to fuio beffedo, vkateri ie on mozhan, inu tu fuie Napreiuftetye oprauil, hozhe febi tukai na femli vmei ludmi eno Cerkou, ene ludy vkupe sbrati inu perprauiti, kateri bodo nega prou fnali zheftili inu hualili. Obtú ta Boshya beffeda, tu pridigarftuu inu ta nebeski Nauuk, nei od zhlouekou naidenu inu postaulenu, Temuzk Bug sam [66b] ie tu shiffital inu gori postauil, Inu ie htimu te ludy dal inu odlozhil, inu ta perui Pridigar, noter utim Paradishu ie bil sam Syn Boshy, On ie shnega Pridigo tiga Adama inu to Euo is te Vezhne Smerti inu is pekla isderl, inu de fta fpet vto Miloft Boshyo vfeta. Nima ie Syn Boshy refodl, kir ie dial, Tu Seime te Shene bo tei Kazhi glauo fterlu, skufi katero

⁸⁸ Corr. Pridige.

[II.] DRUGI DEL
CERKVENEGA REDA

O PRIDIGARSTVU

*Kateri pridigarji, pastirji in duhovniki
naj bodo blagoslovljeni ter določeni
in postavljeni za pridiganje
– in kako*

Mi, ubogi, šibki ljudje s svojim nepopolnim, slabotnim razumom in modrostjo ne moremo dojeti Božjega bistva v Sveti Trojici ne njegove volje in previdnosti, kako je Bog ustvaril človeka in ga obdaril s svojo svetlobo, lučjo, modrostjo in pravičnostjo; in da ga je po padcu zavoljo svojega Sina spet sprejel v svojo milost; in da nam Bog daje svoje usmiljenje, pravičnost in večno življenje zavoljo svojega Sina, ki ga je določil za srednika in spravljevca, itd. Saj tega drugače ne moremo vedeti, ugotoviti in razumeti kakor le v Božji besedi (v pravih Božjih pridigah), v katerih nam je Bog s svojim bistvom v Sveti Trojici in s svojo čudežno modro voljo milostno razodel, kako in zakaj nas hoče zveličati. Gospod Bog bi sicer zlahka lahko zveličal ljudi brez pridige, a po svojem modrem premisleku je določil tako, da bo po svoji besedi, v kateri je močan, izvršil to, kar se je namenil, in bo tu na zemlji med ljudmi zbral in pripravil Cerkev, skupnost ljudi, ki ga bodo prav poznali, častili in hvalili. Zato Božje besede, pridigarstva in nebeskega nauka niso iznašli in določili ljudje, ampak jih je ustanovil in postavil Bog prek ljudi, ki jih je za to izbral. In prvi pridigar v paradizu je bil sam Božji Sin, on je s svojo pridigo izpeljal Adama in Evo iz večne smrti in iz pekla, da sta bila spet sprejeta v Božjo milost. Njima je Božji Sin razodel naslednje besede: »Ženin zarod bo kači strl glavo,«¹⁴⁵ in po

*Brez pridige
svetega evangelija
nibče ne pride do
prave vere, noben
človek sam od sebe
ne ve in ne razume,
kaj je Bog v Sveti
Trojici, zakaj bo
Bog vzel ljudi v
nebesa.*

¹⁴⁵ 1 Mz 3,15.

Pridigo inu oblubo Boshyo ie potle ta Cerkou pred inu pred fe gori fydala inu ohranila: Od letiga peruiga Pridigaria S. lansch taku gouori, Ioh. 1. Ta Syn, kateri ie vtim kryllu tiga Vezhniga Ozhetta, ie nom refodel. Inu leta Syn Boshy, ta pred inu pred po fyli tu Pridigarftuu na tim fucitu, fubper to Volo tiga Hudyzha, tih Tyranou inu Kezarieu, gori dershi. Inu aku glih tu Pridigarftuu ie zhafsi shibku inu vosku, Taku on tu ufai fpet gori vfidigne inu perprau, Obtú vfelei pred inu pred zhafsi te Angele, potle te Ozhake inu Preroke ie poshilal. Sa teimi ie on fam zhlouik ratál, inu fam videzhe pridigal, to nega Pridigo fucelikimi zaihni, kir ie te Mertue obuial, fpryzhal, fam od Smerti vftal, inu shnim red dofti Mertuih obudil, Natu ie te Iogre vunkai poslal, foltrim porozhenem, kir ie dial, Koker ie mene mui Ozha poslal, taku iefi vas poshilem. Inu potle ty Iogri fo fa febo puftili inu porrozhili, de ty Pridigary fto Cerkouio, imaió drugim vuzhenim brünim vmetelnim ludem tu Pridigarftuu naloshiti inu porozhiti, koker S. Paul timu Timoteyu pishe: 2. Thi. 2. Ta Nauuk kateri fi ti od mene shishal, poleg dofti pryzh, porozhi fuciftim ludem, kir fnaio inu fo vmeitelni druge vuzhiti, Inu timu Titu, Tit. 1. tudi pishe. On ima okuli po meftih Pridigarie poftauiti [67a]

*Tu Pridigarftuu
na tim Sueitu
ufelei ofiane, Sakai
onu ie od famiga
Boga poftaulenu,
koker Criftus fam
prauí Iohan. 15. Vi
neifte mene ifuolyli,
Temuzh iefi uas,
de grefte inu dofti
Sadu perneffete.*

Obtu tu Pridigarftuu oftane pred inu pred, skufi to preueliko Miloft, Oblaft, Muzh inu Ordningo Boshyo, Koker fam Bug od tiga gouori Efaye 51. kir prauí: lefi, Polagam muie beffede vtua Vufita, inu skriuam tebe pod to fenzó muíh rok, de ti ta Nebefla Pelzhash, inu to Semlo gruntash, Inu de iefi htimu Sionu prauim, Ti fi mui Folk. Tu ie koker bi Bug rekal, Ti pridigar bosh meni eno Vezhno Cerkou sbyral, de fe ta nebefla polnio koker en lep Vert fpelzary. Inu nash Gofpud Iefus Criftus ie fam pred inu pred ta varih inu ohranenik tiga Pridigarftua, inu ie vezhan skufi ta Euangeli, De fe skufi to Pridigo tiga Euangelia dofti ludy Hbugi preoberne, bodo resuizheni, inu vnih fe ta vezhni Leben inu Prauiza fazhne, koker od tiga S. Paul ozhitu gouori Eph. 4. kir prauí, Ta Gofpud Iefus Criftus fydi na defnici tiga vezhniga Ozhetta, inu daie tim ludem, te nega Darruue, Te Preroke, te Iogre, te Euangelifte, te Paftyrie inu te Vuzhenike. Is tiga vfaki faftopi, de tu obdershane, ohranene inu Muzh tiga Pridigarftua nei enu Dellu oli Muzh zhlouesku, Temuzh nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, Oli on htimu na tim fucitu iemle inu nuza te ene ludy, Inu te ifte on vabi inu poklyzhe fam pres ludy, pres frednika, koker ie poklyzal te Preroke, Iogre inu S. Paula. Nakatere on pag poklyzhe inu poftauí skufi te vude te fuie Cerque. Inu tu ie nega vola, de ta Cerkou, ty Verni, imaió pred inu pred is febe dobre, brumne, vuzhene, faftopne inu vmeitelne ludy iskati

tej pridigi in Božji obljudi se je potem Cerkev venomer zidala in se ohranjala. O prvem pridigarju govori sveti Janez takole (Jn 1): »Sin, ki biva v naročju večnega Očeta, nam je razodel.« In Božji Sin ohranja pridigarstvo na tem svetu po nuji, proti hudičevi volji, volji tiranov in krivovercev. In čeprav je včasih pridigarstvo šibko in ozko, ga vendar vedno znova dviguje in pripravlja. Zato je neprestano pošiljal enkrat angele, potem očake in preroke, za njimi pa je sam postal človek in sam javno izpričal svojo pridigo z velikimi znamenji, ko je obujal mrtve, vstal od smrti in skupaj s seboj obudil dosti mrtvih. Nato je poslal svoje učence z jasnim naročilom, ko je dejal: »Kakor je mene Oče poslal, tako jaz vas pošiljam.«¹⁴⁶ In potem so učenci pustili za sabo vse in naročali, naj pridigarji s Cerkvijo predajajo pridigarstvo drugim učenim, pobožnim, razumnim ljudem, kakor sveti Pavel piše Timoteju (2 Tim 2): »Nauk, ki si ga slišal od mene pred mnogimi pričami, izroči zvestim ljudem, ki bodo znali in bodo pripravljeni učiti druge.« In Titu (Tit 1) tudi piše, naj po posameznih mestih postavi pridigarje.

Zato se pridigarstvo vseskozi ohranja po obilni Božji milosti, oblasti, moči in Božjem redu, kakor o tem govori Bog sam (Iz 51): »Svoje besede polagam v tvoja usta in te skrivam pod senco svojih rok, da bi vsadil nebesa in utemeljil zemljo in bi rekel Sionu: 'Ti si moje ljudstvo.'« To je, kakor če bi Bog rekel: »Ti, pridigar, boš meni zbiral večno Cerkev, da se nebesa napolnijo kakor lep vrt z drevjem.« In naš Gospod Jezus Kristus je sam ves čas varuh in ohranjevalec pridigarstva in je večni po evangeliju, saj se po pridigi evangelija dosti ljudi spreobrne k Bogu, da bi bili odrešeni in bi se v njih začelo večno življenje in pravičnost, kakor o tem jasno govori sveti Pavel (Ef 4), ki pravi: »Gospod Jezus Kristus sedi na desnici večnega Očeta in daje ljudem svoje darove, preroke, apostole, evangeliste, pastirje in učitelje.« Iz tega lahko vsakdo razume, da ohranjanje in moč pridigarstva ni človeško delo ali človeška moč, ampak je delo in moč našega Gospoda Jezusa Kristusa. On pa za to na tem svetu jemlje in uporablja ljudi, te pa vabi in kliče sam, brez ljudi, brez srednika, kakor je poklical preroke, apostole in svetega Pavla. Nekatere pa pokliče in postavi po udih svoje Cerkve. In njegova volja je, da naj Cerkev, verni ves čas iščejo med sabo dobre, bogaboječe, učene, razumne in pripravne

Pridigarstvo bo vselej ostalo na tem svetu, saj je postavljeno od samega Boga, kakor pravi sam Kristus (Jn 15): »Niste vi mene izvolili, temveč jaz sem vas izvolil, da greste in obrodite dosti sadu.«

¹⁴⁶ Jn 20,21.

¹⁴⁷ Preverijo, preizkusijo.

*Shetou ie uelika
prauí Críftus
Math. 9. Luc. 10.
Ampag Shenceu
ie mallu. Profsite
tedai tiga Gospudi
te Shetue, de isbene
inu porine te
Delouce uto fuio
Shetou.*

inu ifuolyti, te ifte faslishati, examinirati, fa nee inu zhes nee molyti, inu nim tu Pridigarftuu ifrozhati. Inu nash Gospud Criftus, ie mozhan, skufi tu Pridigarftuu tiga Euangelia, inu Sacramente, aku [67b] glih te Perfone, tu ie, taki zhloueki htimu Pridigarftuu ne fo pres Srednika, temuzh skufi te Vude te Cerque, fo poklyzani inu poftauleni. Inu aku glih zhafsi na tih Pridigarih fe kaku pomancane oli tadel vidi inu naide.

Inu ty ludy fe imαιο zheftu opominati, de prou take Ordninge inu Darrue Boshye premislio, inu de Gospudi Boga fa nee fahualio, De on tu Pridigarftuu taku obdershi inu varuie, Inu de on skufi tu Pridigouane tako fuio Muzh iskashe, per nas prebiua, nas vslishi, nom pomaga, inu is nas della Erbyzhe tiga vezhniga Ifuelyzhana. Inu mi imamo tu Pridigarftuu inu te ludy, kir tu prou inu fueiftu pelaio, fa lubu imeiti inu poshtouati. Mi imamo tudi is ferza molyti inu profsiti, De Bug ne pufti to fuio Cerkou, skufi tiga Sludia, Papesha, Turka, skufi Tyranne, Kezarie, falsh Vuzhenike, Sepelaue inu Hynauce refdreti inu fatreti. Inu per tim profsiti, de nom dobre vmeitelne ludy htimu Pridigarftuu poshle inu da, nee inu nas fuiem S. Duhum visha, pela inu regira. Sakai dobri Pridigary, Cerkouni Regimenti inu Slushabniki, nei enu zhlouesku oprailu, ne Modroft oli Muzh, koker nekaterim nedomifelnim ludem fe fdy, Temuzh tu ie Criftufeuu Dellu, koker on fam prauí Iohan. 15. Pres mene ne morete vi nishter fturiti. Oli per tim imamo tu nashe diati, inu de htimu Pridigarftuu dobre vuzhene faftopne inu vmeitelne ludy ifzhemo inu ifuolimo.

OD KOGA SE IMAIO TY PRIDI- gary ifuoliti, poklyzati inu ftauiti htimu Pridigarftuu. [68a]

*Sadashni Papeshi
inu Shcoffi prou
inu prauíh Faryeu
ne shegnuio.*

POtehmal ty sadashni Shcoffi, fo fouurashniki tiga S. Euangelia, inu te nashe prauie vuzhene brumne Pridigarie pregano, louee inu moree, Inu obeniga faftopniga Shtudenta, kir misli prou ta S. Euangeli pridigouati, ne hote shegnati &c. Obtú ty eni fdaí dishputiraio inu zbiulaio, od tih enih nashih Pridigarieu kir ne fo od tih Shcoffou shegnani, Inu kir pres Vifti, oblafti inu dopushena tih Shcoffou, ia nim inu nih voli, Sapuuidi fubper pridiguio, Aku ty nashi Pridigary, prou Sboshyo volo inu oblaftio, nih Pridigarftuu pelaio dershe, inu te S. Sacramente prou inu

ljudi in jih izvolijo, zaslišijo, *eksaminirajo*¹⁴⁷, zanje in nad njimi molijo in jim izročijo pridigarstvo. In naš Gospod Kristus je močan po pridiganju evangelija in po zakramentih, čeprav *persone*, se pravi, takšni ljudje niso prišli k pridigarstvu brez srednika, ampak po udih Cerkve, po katerih so poklicani in postavljeni, in čeprav se na njih včasih vidi kaka pomanjkljivost ali napaka.

In ljudi je treba pogosto opominjati, da Božji red in Božje darove prav premišlujejo in da se Gospodu Bogu zahvaljujejo zanje, da bo ohranjal in varoval pridigarstvo in da bo po pridigarstvu izkazoval svojo moč, prebival pri nas, nas uslišal, nam pomagal in nas delal dediče večnega zveličanja. In do pridigarstva in do ljudi, ki ga opravljajo prav in posvečeno, moramo biti naklonjeni in jih spoštovati. Iz srca moramo tudi moliti in prositi, naj Bog ne pusti, da bi njegovo Cerkev razdrli in uničili hudič, papež, Turki, tirani, krivoverci, napačni učitelji, zapeljivci in hinavci. In pri tem moramo prositi, naj nam za pridigarje pošlje dobre, pripravne ljudi in naj njih in nas dviguje, vodi in usmerja s svojim Svetim Duhom. Dobri pridigarji namreč, cerkveni *regimenti* in služabniki, niso človeško delo ne človeška modrost ali moč, kakor se zdi nekaterim nepremišljenim ljudem, ampak je to Kristusovo delo, kakor sam pravi (Jn 15): »Brez mene ne morete storiti ničesar.« A pri tem moramo opraviti svoj del: da iščemo za pridigarstvo dobre, učene, razumne in pripravne ljudi in jih izvolimo.

»Žetev je velika,«
pravi Kristus
(Mt 9, Lk 19),
»žanjev pa je
malo. Prosite tedaj
Gospoda žetve,
naj pripelje v žetev
delavce.«

KDO NAJ PRIDIGARJE VOLI, *kliče in postavlja za pridigarstvo*

Ker so sedanji škofje sovražniki svetega evangelija in preganjajo, klovijo in morijo naše prave, učene in pobožne pridigarje in nočejo posvetiti nobenega razumnega študenta, ki bi rad prav pridigal sveti evangelij itd., nekateri zdaj *disputirajo*¹⁴⁸ in so v dvomih glede naših pridigarjev, ki jih niso posvetili škofi in pridigajo brez vednosti, oblasti in dopustitve teh škofov, torej proti njim, njihovi volji in ukazu; v dvomih so, ali naši pridigarji opravljajo svoje pridigarstvo prav, po Božji volji in

Sedanji papeži
in škofje ne
posvečujejo
prav in pravih
duhovnikov.

¹⁴⁸ Razpravljajo.

*Noui Pridigary
Farmoshtri
fe imaio od te
Cerque inu starih
Prydigarieu
ifuoliti inu stauiti.*

rifnizhnu dile inu daio &c. Od tiga ie potreba tukai fastopnu gouoriti, inu to Cerkou poduuzhiti.

Tu Ime tih Shcoffou, inu tu Shegnouane tih Faryeu, ima per tih Gmain preproftih ludeh, enu veliku Ime, inu bo fa veliku shazanu inu dershanu. Oli vti Rifnici, pred Bugom, inu pred fastopnimi inu vuzhenimi Kerfzheniki, nishter nei vrednu. Sakai ty Shcoffi inu Fary, kir fo Criftufeuimu, tih Prerokou inu logrou Vuku, inu timu Euangeliu fouurash, inu kir prauae Predigarie inu Kerfzhenike, fratuio, obreko, oblasheio, preganeio, loue inu more, Ty ifti ne fo Shcoffi ne Fary, temuzh ty Vulki, Anticristi inu Prekleti ludy, Math. 7. Acto. 10. 1. Thef. 2. Daniel. 7. 1. Thi. 4. Gal. 1. Potle rauen tiga te Ceremonie, frishene, briuene, mafane, oblazhillu, falube, oblube, nalage, Mashouane, fa shiue inu mertue &c. kir fo kriue Ispazhene, Malikouske, inu norske rizhi. Temuzh letaku fe imaio ty Shcoffi, Fary inu Pridigary ifuoliti, poklyzati, shegnati, tuie, vtim Pridigarftui poterditi, koker [68b] S. Paul timu Titu fapoueda, De ima te ftarishe, tu ie, te Pridigarie poufod okuli po Meiftih shegnati inu postauti, Ty prau i fucifti fastopni vuzheni inu ftari Pridigary inu Farmoshtri, kadar oni bodo od Kerszhenikou, is Meift, Tergou oli Vafsy, fa Pridigarie prosheni, Taku oni imaio inu fo dolshni fto Cerkouio red, dobre vmeitelne Pridigarie ifiskati, ifuolyti, ifuprashati: (Koker potle od tiga bomu vezh prauili) Te ifte fteim polaganem nih rok na nec, inu fto Molytuo ozhitu poterditi. Inu letaku Shegnouane ie tu prauu, ftaru, inu obenu drugu. De nerpoprei ta Isuoleni inu poklyzani, fe ima ifuprashati ieli vuzhen, prauae Vere, inu fadofhti htimu Pridigarftuu. Potle ta Farmoshter fdrugimi red, vpryzo te Cerque ima te roke na nega poloshiti, nemu tu Pridigarftuu is Boshye Ordninge inu Postauae naloshiti inu porozhiti, Inu natu profsiti Gofpudi Boga, de nemu fuiga S. Duha da, nega visha, pela, regira, Inu de Gofpud Bug skufi te Pridige, dilene inu iemlene tih S. Sakramentou, bo mozhan, inu de tu fuie per ludeh oprau, koker ie piffanu, Rom. 1. Ta Euangeli ie ena Muzh Boshya, htimu Ifuelyzhanu vfkimu, kir nemu veruie.

*Ty Stari
Pridigari⁸⁹ fo
dolshni use
Cerque sdobrimi
Prygary,⁹⁰
Shulmoftri
omisiti.*

Inu te beffede inu tu porrozhen S. Paula, kir Veli timu Titu, de ima po vfeh Meiftih inu Tergih Starishe, tu ie, Pridigarie postauti, ne gredo inu ne tyzheio Samuzh te Shcoffe, Temuzh vfe prauae vuzhene inu brumne Paftyre, Farmoshtri inu pridigarie, koker od tiga S. Ieronim lipu inu fastopnu htimu Shcoffu Euagriu, pishe, tu nega pyfmu tudi fo ute Duhouske Praude potaulene Deftin. 93. Cap. legimus, vundukai on

⁸⁹ Corr. *Pridigari*.

⁹⁰ Corr. *Prydigary*.

oblasti, ali prav in resnično podeljujejo in dajejo svete zakramente itd. O tem je treba tu razumljivo spregovoriti in poučiti Cerkev.

Imenovanje škofov in posvečevanje duhovnikov ima pri preprostih, navadnih ljudeh veliko veljavo; imajo ga za nekaj velikega. A v resnici, pred Bogom in pred razumnimi in učenimi kristjani to ni vredno nič. Škofje namreč in duhovniki, ki sovražijo Kristusov nauk in nauk prerokov in apostolov in evangelij in ki prave pridigarje in kristjane zaničujejo, obrekujejo, o njih lažejo, jih preganjajo, lovijo in morijo, ti niso ne škofje ne duhovniki, ampak volkovi, antikristi in zavrženi ljudje (Mt 7; Apd 10,1; 1 Tes 2; Dan 7; 1 Tim 4; Gal 1). Enako velja za razne obrede, striženje, britje, maziljenje, oblačila, zaobljube, obljube, nalaganje pokore, maševanje za žive in mrtve itd. – vse to so napačne, izkrivljene, malikovalske in nerazumne reči. Škofje, duhovniki in pridigarji se morajo namreč izvoliti, poklicati in posvetiti (to je: potrditi v pridigarstvu) tako, kakor zapoveduje sveti Pavel Titu: starešine, to je pridigarje, naj se posveča in postavlja po posameznih mestih; ko bodo kristjani iz mest, trgov ali vasi prosili prave, zveste, razumne, učene in stare pridigarje in duhovnike za nove pridigarje, tedaj morajo in so dolžni s Cerkvijo vred poiskati dobre, izobražene pridigarje, jih izvoliti in izprašati (kakor bomo o tem pozneje več govorili). Nato jih je treba javno potrditi s polaganjem rok nanje in z molitvijo. Samo tako posvečenje je pravo in prvotno. Najprej je treba izprašati izvoljenega in poklicanega, ali je poučen, prave vere in ali je ustrezen za pridigarsko službo. Potem naj duhovnik skupaj z drugimi pred Cerkvijo položi roke nanj in mu naloži in predstavi Božje odredbe in zakone, nato pa naj prosi Gospoda Boga, naj mu da svojega Svetega Duha, ga usmerja, vodi in mu vlada. Pove naj, da je Gospod Bog močan in opravlja svoje pri ljudeh po pridigah, deljenju in jemanju svetih zakramentov, kakor je pisano (Rim 1): »Evangelij je Božja moč v zveličanje vsakemu, ki vanj veruje.«

In besede in naročila svetega Pavla, ki zapoveduje Titu, da naj po vseh mestih in trgih postavi starešine, to je pridigarje, ne zadevajo samo škofov, ampak vse prave, učene in bogaboječe pastirje, duhovnike in pridigarje. O tem lepo in razumljivo piše sveti Hieronim¹⁴⁹ glede škofa Evagrija,¹⁵⁰

Nove pridigarje in duhovnike morajo izvoliti in postaviti Cerkev in stari pridigarji.

Stari pridigarji so dolžni oskrbeti vse cerkve z dobrimi pridigarji in učitelji.

¹⁴⁹ Hieronim (ok. 342–419/420) je bil cerkveni učitelj in prevajalec Svetega pisma v latinščino.

¹⁵⁰ Evagrij Pontski (346–399) je bil grški cerkveni oče in Hieronimov prijatelj.

prau, de ta imena Shcoff inu Starishi ie vfe enu, Inu de vfi Shcoffi iuu⁹¹ Faty [69a] fo ene Oblafti inu vrednufti, De tu blagu oli Meiftu, vegshiga oblaftnishiga oli Manshiga Shcoffa oli Predigaria ne dela. Obt u ie letu pres vfiga zbiula, de kadar en Kerfzhenik, prau Pridigar oli Farmoshter bo od ene dobre Gmaine Kerszhanske obyskan inu proshen fa eniga Pridigaria, Taku on ima oblaft inu ie dolshan vfaki potrebi, takim dobrim ludem, eniga dobriga brumniga vuzheniga inu vmeitelniga Pridigaria nim ifiskati, nim poslati inu vtim Pridigarftui poterditi. Inu te beffede S. Paula, kir pishe timu Titu, fe nemaio vlezhi na fadashne Rimske Shcoffe inu Corarye, Sakai oni fo S. Euangelia prauiga Vuka Boshyga, prau Vere inu prauih Boshyh slushbi, ozhiti souurashniki, kir fo vnemilofti Boshy, Vpani inu Vprekletyu. Obt u per tacih fe nema oben Shegen iskati.

*Ta ftara Shega
Farye ftauiti, ie
praua inu dobra.*

Inu rauen tiga ima tudi vfaki dobri Kerfzhenik veiditi, De ta ftara praua Cerkou od tiga zhafa tih Iogrou, veliku ftu leit, ie leto Shego inu nauado fteim shegnouanem inu Staulenom te Shcoffe inu Pridigarieu imeila, de ty Kerfzheniki fo vkupe prishli, inu fo is nih, is Faryeu, is Studentou inu is tih drugih ludeh, ki fo brumni, poshteni, faptopni bili, inu kir fo to prauo Kerfzhansko Vero fnali inu fpofnali, eniga oli vezh Shcoffou inu Pridigarieu isuolili. Potle fo istih blishnih Meift, dua oli try Shcoffe kfebi poklizali, Ty ifti fo tiga od nih isuoleniga Shcoffa oli Pridigaria isuprashali inu fashlishali, aku prou Veruie inu Vuzhi, potle foga poterdili. Ta Cerkou inu Gmaina ie tiga Prydigaria isuolila inu odlozhilla, Ty Shcoffi pag inu ty Pridigary, ty fo tiga Ifuoleniga Vuk Vero inu diane ifuprashali inu fashlishali. Potle fo ga ozhitu [69b] fto Molytuo inu Polaganem tih rok na nega shegnali inu poterdili, koker fmo ofgora slishali.

*Ty Shcoffi inu
Farmoshtri, kir nei
fo ob⁹² tih Fariu
inu Farmonou
isuoleni, fe kratku⁹³
nemaio fa Shcoffe
inu Farmoshtri
dershati, prauio
Dubouske Praude
Diftin. 62 Cap.
Nulla ratio.*

Leta Shegen inu Nauada fteim Shegnouanem tih Faryeu inu Shcoffou, ie vdostih meiftih vtih Buquah S. Cypriana fadoftimi beffedami fapifšanu, Neruezh vti Epiftoli htimu Comeliu, vkateri lete ozhite faptopne beffede, ftoye, De ta Folk, ta Gmaina Kerfzhanska, ima Oblaft prau Vmeitelne Farye isuolyti, inu te ne prydne, neumeitelne odurezhi. Glih taku prau inu pishe S. Auguftin, vti 110. Epiftoli. Od tiga tudi ty Stari Concilij pisheo, Inu vtih Iftoriah fe ozhitu naide inu vidi. S. Ambrosh Shcoff Vmailondi, ie tudi od tiga Gmain Folka inu

⁹¹ Corr. *inu*. Črka *n* je v natisu obrnjena.

⁹² Corr. *od*.

⁹³ Corr. *kratku*. Črka *u* je v natisu obrnjena.

to pa je bilo nato prevzeto tudi v cerkveni zakonik (Gracijanov dekret, distinkcija 93, poglavje *Legimus*),¹⁵¹ kjer pravi, da pomenita besedi škof in starešina eno in isto in da imajo vsi škofje in duhovniki enako oblast in vrednost, da bogastvo ali mesto škofa ali pridigarja ne dela večjega, ki bi imel večjo oblast, ali manjšega. Zato ni dvoma: kadar kristjana, pravega pridigarja ali duhovnika obišče dobra krščanska skupnost in ga prosi za pridigarja, ima on oblast in dolžnost, da se odzove vsaki potrebi in takim dobrim ljudem poišče dobrega, pobožnega, učenega in spretnega pridigarja, jim ga pošlje in potrdiv pridigarjski službi. In besed svetega Pavla, ko piše Titu, ne smemo razumeti, kot da se nanašajo na sedanje rimske škofe in kanonike, kajti ti so očitni sovražniki svetega evangelija, pravega Božjega nauka, prave vere in pravih Božjih služb, ti so v Božji nemilosti, brez upanja in prekleti. Zato pri takih ne smemo iskati blagoslova.

Poleg tega pa mora vsak dober kristjan vedeti, da je stara, prava Cerkev od časa apostolov imela veliko stoletij običaj in navado, da so se kristjani, ko so želeli blagosloviti in postaviti škofe ali pridigarje, zbrali in izmed sebe, duhovnikov, študentov in izmed drugih ljudi, ki so bili pobožni, pošteni, razumni in so poznali pravo krščansko vero, izvolili enega ali več škofov in pridigarjev. Potem so iz bližnjih mest poklicali k sebi dva ali tri škofe. Ti so škofa ali pridigarja, ki so ga izvolili, izprašali in zaslišali, ali prav veruje in uči, potem so ga potrdili. Cerkev in skupnost je izvolila in določila pridigarja, škofje in pridigarji pa so izvoljenega izprašali in zaslišali glede nauka in vere. Potem so ga javno z molitvijo in polaganjem rok blagoslovili in potrdili, kakor smo slišali zgoraj.

Blagoslov in navada z blagoslovitvijo duhovnikov in škofov je opisana z dovolj besedami na številnih mestih v knjigi svetega Ciprijana,¹⁵³ največ v pismu Korneliju, v katerem je jasno in razumljivo zapisano, da ima ljudstvo, krščanska skupnost pravico izvoliti prave, primerne duhovnike, malopridne, neprimerne pa zavreči. Prav tako pravi in piše sveti Avguštin v 110. pismu. O tem pišejo tudi stari koncili

Stara navada postavljanja duhovnikov je prava in dobra.

Škofov in duhovnikov, ki jih ne izvolijo duhovniki in župljani, ne smemo imeti za prave škofe in duhovnike, kakor pravi cerkveni zakonik (Gracijanov dekret, distinkcija 62, poglavje Nulla ratio).¹⁵²

¹⁵¹ Gl. op. 75.

¹⁵² Gl. op. 75.

¹⁵³ Tascij Cecilij Ciprijan (ok. 210–258) je bil škof, cerkveni oče in mučenec. Ukvarjal se je tudi s cerkvenopravnimi vprašanji. Kot zagovornik episkopalizma je ostro zavračal papeževe zahteve po njegovem prvenstvu, kar je razvidno tudi iz njegove korespondence s papežem Kornelijem (251–253), ki jo navaja Trubar na tem mestu.

Kerfzhenikou Ifuolen. Inu vtih Duhouskih Praudah inu Iftoriah; fe lahku famerka, koku ie leta dobra ftara Nauada doliprishla, Inu koku fo to ifto ty Papeshi premenili, kateri fo tu Ifuolene le na Corarye polushili, inu tu Poteriene fami febi ohranili. Tiga per tih peruih Kerfzhenikih nei billu, koker fe tu is tiga Pyfma tih Scoffou is te Gerske Deshele, fadosti fpryza, kir fo timu DamaFu Papeshu piffali, kateri ie tudi per nih iskal inu hotel imeiti od nih, de bi eni Vrymi per nim tiga Poteriena imeili iskati. Natu fo oni nemu oftru piffali inu odgouurili: De oni ftaku Nouo kriuo Nouino, nih Cerque ne hote obloshiti, Temuzh oni fe hote dershati, koker fo fe od zhafla tih logrou, derskali. Inu koker ie vtim Nicēniskim Conciliu nareienu. De vřakimu zhaflu, koker zheftu krat, fo Shcoffe inu Pridigarie isuolyti, Taku fo is tih blishnih Meift, dua oli try Shcoffe htimu poklyzali. Is tiga fđai vřaki faftopi, de nei potreba fa volo tiga Poteriena tih Pridigarieu, Papesha ne obeniga Neuerniga [70a] Shkoffa, kir ie timu Euangeliju fourash, obyskati. Leta ofgorai imenouani Lyft fe naide vtim Teodoreti.

*Ti Kluzhi fo od
Criftufa dani tei
Cerqui Math. 18,
Ona ima oblafi te
Grebe odpufzhati
Ta Cerkou pag
take Kluzhe
ifrozhuie tim
Pridigariem.*

Nu is letiga vřiga ie fuitlu, ozhitu inu faftopnu, De ta Gmaina inu Cerkou Kerszhanska, ima muzh inu Oblaft od Buga dano, brumne inu umeitalne ludy htimu Pridigarftuu, htimu prauimu Shkofflimu oprailu, isuolyti, poftauti, poterditi, Inu nim to Cerkouno slushbo fteim Pridigouanem inu Dilenem te S. Sacramente izrozhati inu porrozhati. Inu tu ie prou dobru inu hualeshnu, de per takim Isuolenu inu ftaulenu tih Nouih Pridigarieu, ty eni vuzheni Paftyri inu prydigary bodo, De tih Isuolenih Vuk faslishio, Inu de kani pryzhi, de fo vredni tiga Stanu, nih roke na nec poloshe. Inu taku Ifuolene inu Staulene, ie gruntanu inu řapopadenu vletih Criftufeuilh beřfedah Math. 18. kir prau: Poucite tei Cerqui. Tukai Criftus poftau vti Cerqui to Praudo, Inu tei Cerqui da ner to Vegsho Oblaft. Ta Cerkou pag nei, le ena Perfona, oli eden řam zhlouik, Temuzh ta Cerkou ie is vřeh shlat Kerfzhenikou, is vřeh shlat vuzhenih inu faftopnih Stanou, Ty ifti imaio te Nauuke, inu vře rizhi te Cerque fodyti. Obt u ner ta vegshi Oblaft, te Shcoffe inu Pridigarie, ftauti, inu odurezhi, ie le per tei cerqui. Inu rauen tih iftih Criftufeuilh beřfed, lete tudi ftoye kir prau: Gdi dua oli try bodo vmuim Imeni ukupe sbrana Vundukai ufredi nih ieřt hozho biti, Inu kar oni fuesho na femli, tu bode tudi Vnebeřsih fuesanu, Inu kar oni refuesho na Semli, Tu iftu bo tudi Vnebeřsih refueřanu. Tukai Criftus faftopnu gouori od Odpufzhane

in to lahko jasno razberemo iz zgodovinskih knjig. Svetega Ambroža, škofa v Milanu,¹⁵⁴ so tudi izvolili kristjani in preprosto ljudstvo. In iz cerkvenega zakonika ter zgodovinskih knjig je mogoče razbrati, kako je ta dobra, stara navada izginjala in kako so jo papeži spreminjali, ko so izvolitev preložili na kanonike in pridržali zase potrditev. Tega pri prvih kristjanih ni bilo, kakor nam dovolj jasno priča pismo grških škofov, ki so pisali papežu Damazu,¹⁵⁵ ki je želel doseči, da bi iskali tako potrditev pri njem v Rimu. Ti so mu ostro odpisali in odgovorili, da takih napačnih novosti ne bodo uvajali v svojo Cerkev, ampak se bodo držali navade, ki se je držijo od časa apostolov, in bodo ob vsakih volitvah škofov in pridigarjev, kot izhaja iz nicejskega koncila,¹⁵⁶ iz bližnjih mest k temu poklicali dva ali tri škofove. Iz tega lahko zdaj vsak razume, da zaradi potrditve pridigarjev ni treba obiskati niti papeža niti kakega nevernega, evangeliju sovražnega škofa. Navedeno pismo je mogoče najti pri Teodoretu.¹⁵⁷

No, iz vsega tega je jasno, očitno in razumljivo, da ima krščanska skupnost in Cerkev od Boga dano moč in oblast, da pravične in pripravne ljudi voli, postavlja in potrjuje za pridigarstvo, za pravo škofovsko delo in da jim izroča cerkveno službo, v okviru katere bodo pridigali in delili svete zakramente. In prav, dobro in hvalevredno je, da bi bili pri taki izvolitvi in postavitvi novih pridigarjev prisotni učeni pastirji in pridigarji, da bodo izvoljene zaslišali glede nauka in da bodo položili nanje roke v dokaz, da so vredni tega poklica. Taka izvolitev in postavitev temelji na naslednjih Kristusovih besedah (Mt 18): »Povejte Cerkvi.«¹⁵⁸ Tu Kristus postavi v Cerkvi možnost razsojanja in dá Cerkvi najvišjo oblast. Cerkev pa ni le posamezna oseba ali en sam človek, pač pa je Cerkev sestavljena iz različnih kristjanov, iz različnih učenih in razumevajočih stanov; ti morajo presojati nauke in vse cerkvene reči. Zato ima samo Cerkev najvišjo oblast: postavljati in odstavljati škofove in pridigarje. In poleg navedenih Kristusovih besed stojijo tudi naslednje: »Kjer sta dva ali so trije zbrani

*Ključce je Cerkev
dal Kristus
(Mt 18); Cerkev
ima oblast
odpuščati grehe,
»ključce« pa izroča
pridigarjem.*

¹⁵⁴ Ambrozij (Ambrož) je bil škof in cerkveni učitelj (339/340–397). Za škofa je bil izvoljen, čeprav je bil še katehumen.

¹⁵⁵ Damaz I. je bil papež med letoma 366–384. Zavzemal se je za vzpostavitev prvenstva Katoliške cerkve nad krščanstvom.

¹⁵⁶ Gl. op. 9.

¹⁵⁷ Teodoret (pribl. 393–pribl. 458) je bil sirski duhovnik, škof in teolog, avtor več del. Navedenega pisma nam ni uspelo locirati.

¹⁵⁸ Pojem Cerkev je v Svetem pismu in v Trubarjevem Cerkvenem redu rabljen kot 'skupnost vseh verujočih vseh časov' in kot 'lokalna skupnost vernih'. Ta del se nanaša na drugi pomen.

tih Grehou, Inu on tu tei Gmaini, vŕem Vernim Kerfzhenikom naloshi inu porozhi. Is tiga vŕaki faŕtopi, de [70b] ta Cerkou ima Oblaŕt, to slushbo od Odpuszhane tih Grehou, tu ie tu Pridigarftuu, inu tu prauu Dilene tih S. Sacramentou, tim umeitelnim faŕtopnim ludem isrozhiti inu porozhiti, Sakai ta Cerkou pres take Slushbe pres Osnanene, odpuszhane tih Grehou ne more biti ne obŕtati. Inu S. Peter. 1. Pet. 2. prau: Vi fte tu Kraleuu Farftuu &c. Tukai on gouori od te cele Cerque, de vŕi Suetniki, tu ie, prau Kerfzheniki fo od Buga htimu Farftuu poŕtauleni, kadar oni od te Gmaine htaki slushbi bodo poklyzani inu poterieni. Inu S. Paul Ephe. 4. prau: De Criftus ie fa tiga volo ŕhal Vnebeŕfa, fydi na Boshy Defnici, De tei Cerqui Darruue, te Slushabnike, Preroke, logre, Pridigarie, Paŕtyrie inu Vuzhenike daie. Sleteimi beŕŕedami S. Paul pryzhuie, de ta Cerkou mora imeiti eno ŕhlushbo, oblaŕt, enu Dellu inu rounane, inu koker on poleg ŕam gouori, Sa volo, de fe vti Cerqui en guishen, risnizhin inu ftonouiten Nauuk obdershi, de nekar en vŕakateri is ŕuie laŕtne pameti oli misli, kake Vere gori ne vŕdigne inu ne perprau, koker ty Aydie fo vŕag dan, doŕti nouih Bogou ŕnesli inu gori poŕtauli, Sa volo de fe taka ŕmota inu Sepelane vti Cerqui gori ne vŕdigne, Bug hozhe, de vti Cerqui bo ena Oblaŕt, ena guishna slushba, vtim Pridigarftuu, Inu Bug to iŕto tudi ŕam gori dershi inu ohrani. Inu kadar ie ene take slushbe potreba, inu fe mora obdershati, Obtū ta Cerkou ima Oblaŕt inu ie dolŕhna, koker zheftukrat ie potreba prauue vmeitelne Pridigarie iŕuolyti inu poŕtauiti, Inu fuŕeb tedai, kadar ty Shcoffi, inu kir ŕhnimi dershe, fo tiga Euangelia Souurashniki inu Preganeuzi, Inu kadar ne hote tim Cerquom prauih brumnih vmetelnih Pridigarieu dati. Lety [71a] Vrsahi fo guishni ŕadoŕti ŕpryzhani inu obŕtonouiti, De ta Cerkou ŕama ima Oblaŕt te Cerkoune Slushabnike inu Prydigarie iŕuoliti, ŕhegnati inu poterditi, kadar ty Shcoffi inu ty kir ŕhnimi dershe, fo le fteim Imenom Shcoffi inu fo ŕouurahniki⁹⁴ te Boshye beŕŕede. Obtū mi prou inu po Boshy voli deimo, kadar mi ŕami, pres viŕty inu vole tih Shcoffou, te naŕhe Pridigarie iŕuolimo ŕtauiamo inu poteruiemo, Inu de taku naŕhe Iŕuolene, ŕhegnouane inu poetriene,⁹⁵ ie Kerfzhansku prou inu Boshye.

⁹⁴ Corr. *souurashniki*.

⁹⁵ Sic.

v mojem imenu, tam sem sredi med njimi.«¹⁵⁹ In: »Kar bodo zavezali na zemlji, bo zavezano tudi v nebesih, in kar bodo razvezali na zemlji, bo razvezano tudi v nebesih.«¹⁶⁰ Tu Kristus razumljivo govori o odpuščanju grehov in to naloži skupnosti vseh vernih kristjanov. Iz tega lahko vsakdo razbere, da ima Cerkev oblast, da pridnim in razumnim ljudem izroča in dodeljuje službo odpuščanja grehov, to je pridigarstvo in pravo deljenje svetih zakramentov, kajti Cerkev brez take službe, brez oznanjevanja in odpuščanja grehov ne more biti in obstati. In sveti Peter (1 Pt 2) pravi: »Vi ste kraljevsko duhovništvo itd.« Tu govori o celotni Cerkvi, da so torej vsi svetniki (to pomeni pravi kristjani)¹⁶¹ postavljeni za duhovništvo od Boga, če jih skupnost pokliče in potrdi za tako službo. In sveti Pavel (Ef 4) pravi, da je šel Kristus v nebesa in sedi na Božji desnici, da bi Cerkvi dajal služabnike, preroke, apostole, pridigarje, pastirje in učitelje. S temi besedami sveti Pavel pričuje, da mora imeti Cerkev službo in oblast, delo in način delovanja, in sicer zato – kakor govori v nadaljevanju – da bi se v njej ohranjal zanesljiv, resničen in stanoviten nauk, da ne bi kar vsak po lastni pameti uvažal svoje vere, kakor so pogani vsak dan postavljali nove bogove. Da bi se v Cerkvi ne pojavljale take zmote in zapeljevanja, želi Bog, da bi imelo v Cerkvi pridigarstvo oblast in zanesljivo službo. Bog zato pridigarstvo sam vzdržuje in ohranja. Ker je taka služba potrebna in ker jo je treba ohranjati, ima Cerkev oblast in dolžnost, da voli in postavlja prave, primerne pridigarje, kadar koli je to potrebno, še posebej tedaj, ko so škofje in tisti, ki so na njihovi strani, sovražniki in preganjalci evangelija in ko nočejo dati cerkvam pravih, pobožnih in primernih pridigarjev. Razlogi za to, da ima Cerkev sama oblast, da voli, blagoslavlja in potrjuje cerkvene služabnike in pridigarje, kadar so škofje in njihovi pristaši škofje le po imenu in so sovražniki Božje besede, so jasni, dovolj utemeljeni in trdni. Zato ravnamo prav in po Božji volji, kadar sami, brez vedenja in volje skofov, izbiramo, postavljamo in potrjujemo svoje pridigarje. Naša izbira, blagoslovitev in potrditev so krščanske, pravilne in v skladu z Božjo voljo.

¹⁵⁹ Mt 18,20.

¹⁶⁰ Mt 18,18.

¹⁶¹ Gl. op. 7.

KOKV TY LVDY. BODI MLADI OLI STARI,
*kir htimu Pridigarftuu fo Ifuoleni, oli kir se sami
 knemu ponuieio, od tih prauih Shcoffou, Starih
 Farmoshtrou inu Pridigariu, se imαιο
 ifuprashati, Exeminirati, inu poduuzbiti,
 koku se Vnih stanu inu Pridigarftuu,
 steim Vukom inu slebnom
 dershati imαιο.*

*Koku, od kakouih
 rizhy se ty Noui
 Pridigary inu
 Shkoffi imαιο
 isuprashati,
 kakou stan inu
 Lebenimaio⁹⁶
 pelati inu dershati
 (Sakona ne
 prepouiduo:)
 Od tiga ta
 Carthaginenje
 Conilium⁹⁷ inu
 Ifidorus lipu
 inu prou pisheio
 Distin. 23. Cap.
 Qui Episcopus. Inu
 His igitur: Leta
 dua Capitula ima
 sledni Kerszenik
 rad brati.*

TY prau Bogaboyezhi vuzheni inu fästopni, Shcoffi, Pridigary inu farmoshtri, kadar knim bo en študent oli en shulmoifter, od ene Cerque oli Gmaine Kerfzhanfke, bodi is eniga Meifta, oli Terga, oli Valli, poslan, oli on sam od febe pride inu profsi, de bi ga imeili htimu Pridigarftuu, inu hti Cerkouni Boshy slushbi shegnati poštauti inu poterdti &c. Taku oni imαιο nerpopei od nega isuprashati, inu fadofti pryzhouane viditi inu fashlishati, kei inu od koga ie on royen. Ie li fe od Mladiu pruti Bogu inu pruti nega shtarishom, Pridigariem, shulmoiftrom inu pruti Gopofzhini vprau Kerfzhanski pokorfzhini inu vpohleufzhini dershal, Ie li en brumen poshten Leben pelal, kei fe ie vuzhil, Kakoue Pridigarie prydiguiozh slishal, Du inu kai ga htimu Pridigarftuu napelaua, [71b] inu nagane. Inu kadar on od fuiga poshteniga lebna, inu od fuiga poklyzana, fadofti pryzhouane naprei poštaui. Natu ga imαιο fo vsem fliflom inu zhalom ifuprashati, Slatinskim Iefykom, inu fashlishati, Ieli fa dofti vuzhč, aku vmei inu fästopi prau to Grammatico, Dialectico, Rhetoriko, fna prou ino Congrue Latinski gouoriti. Inu potehmal vegshiga, teshkeshiga inu pridnishiga Stanu na fucitu nei, koker ie tu Pridigarftuu. Sakai to Cerkou tiga Boshyga Synu prou inu fästopnu vishati inu regirati, htimu ie potreba dobrih fuciftih inu Vuzhenih ludy. Obtui ie potreba velikiga Flifa inu fuciftiga Gorigledane, de fe vmeitelni ludy htaki Slushbi isuole inu poštaui. Natu kadar fo ty Superintendenti, Prydigary inu Farmoshtri fadofti faguishani, de ie vuzhen, de nei premlad de fe ie od mladiu, brumsku inu poshtenu dershal, de nema obeniga gardiga hudiga tadla na febi, Sa teim imαιο vfe od nega po zhalu inu fadofti isuprashati inu fashlishati, Aku on te nerpotrebnishe Articule inu Shtuke te Kerfzhanske

⁹⁶ Sic.

⁹⁷ Corr. Concilium.

KAKO NAJ PRAVI ŠKOFJE, STARI
*duhovniki in pridigarji izprašujejo, eksaminirajo
 in poučujejo ljudi, bodisi mlade ali stare, ki
 so izbrani za pridigarje ali se za to
 sami ponujajo, kako naj v svoji službi
 in pridigarstvu ravnajo v skladu
 z naukom in kakšno življenje
 naj živijo*

Ko k pravim, bogaboječim, učenim in razumnim škofom, pridigarjem in duhovnikom kaka krščanska cerkev ali skupnost, bodisi mesto ali trg ali vas, pošlje študenta ali učitelja ali ko ta pride k njim sam od sebe in prosi, da bi ga blagoslovili, postavili in potrdili za pridigarstvo in cerkveno Božjo službo itd., ga morajo najprej izprašati, videti ustrezno pričevanje in ga zaslišati, kje je rojen in kdo so njegovi starši; ali je od mladega živel v pravi krščanski pokorščini in ubogljivosti do Boga in staršev, pridigarjev, učiteljev in gosposke; ali je živel pravično, pošteno življenje; kje se je učil, katere pridigarje je poslušal; kdo in kaj ga kliče k pridigarstvu. In ko predloži ustrezno pričevanje o svojem poštenem življenju in svoji poklicanosti, ga morajo z vso prizadevnostjo in dovolj dolgo v latinskem jeziku izpraševati in zasliševati, ali je dovolj izobražen, ali razume in zna gramatiko, dialektiko, retoriko, ali zna prav in *congrue*¹⁶³ govoriti latinsko. Na svetu namreč ni večjega, težjega in koristnejšega poklica, kakor je pridigarstvo. Da bi namreč Cerkev Božjega Sina prav in razumno usmerjali in vodili, potrebujemo dobre, zveste in učene ljudi. Zato si moramo močno prizadevati in vselej gledati na to, da v tako službo izvolimo in postavimo primerne ljudi. Potem ko se superintendenti, pridigarji in duhovniki prepričajo, da je učen, da ni premlad, da je bil od mladega pobožen in pošten, da je brez moralnih pomanjkljivosti, ga morajo počasi in temeljito izprašati in zaslišati: ali pozna in razume zgoraj našete glavne člene krščanske vere; ali o njih prav govori, jih izpričuje, vanje

Kako in o čem naj se izprašajo novi pridigarji in škofje, kakšno naj bo njihovo poklicno in zasebno življenje (zakonska zveza ni prepovedana), je lepo zapisano v delu Carthaginense concilium in pri Izidorju (distinkcija 23, poglavji Qui Episcopus in His igitur).¹⁶² Ti dve poglavji naj vsak kristjan rad prebira.

¹⁶² Gre za navedek iz Gracijanovega dekreta. Gl. op. 75.

¹⁶³ Lat. 'skladno'.

Vere, kateri so od špreda poredu šapifani, fna, faftopi, prou od nih gouori, špryžuie inu šagouarie, Inu te ifte is ferza Veruie, ša prauie dershi, vti Vishi inu potih iftih hozhe pridigati, ša Volo tih ta fui šhiuot vagati, inu do konza per nih, inu per tei Augšpurgerifki Veri inu Confefsioni oftati. Všem kriuum Vukom, Ifpazhenim Mashom, falš Boshym Slushbom, Vrashnim Malykouanem šubper biti, gouoriti inu ozhitu pridigati, Všo lotrio, kriuiuo fmoto, nezhiſtoft, hudobo inu pregreho ſuariti inu štraifati, Vše ludy na to celo prauo Euangelsko Pokuro vishati inu napelouati.

*Pridigarſten⁹⁸ ie
enu ueliku pridnu
oli Teshku Dellu,
Htimu slishi muzh
inu Gnada Bo-
shya, Ša to imaio
uſi Pridigary
proſiti*

Potle ša leteim imaio nega slepeimi beſſedami [72a] opominati, de ima veiditi inu reſmiſliti, Nerpoprei, De tu Pridigariftuu ie ena Cerkouna slushba, vkateri ſam Syn Boſhy Ieſus Criſtus tu ſuie dellu opraula, inu ſhnim ſebi eno vezhno Cerkou vkupe ſbyra, Inu per takim ta zhloueska muzh inu Modroft niſhter ne velaio, Koker S. Paul gouori 2. Cor. 3. Smo li mi htimu kai vredni inu vmeitelni, tu imamo od Buga. Oli niſhter mane Bug hozhe od naſ, vtaki nega inu te Cerque slushbi, to ſueiſzhino imeiti, koker S. Paul prau: Hoc requiritur vt fideles fimus. Tu ſe od naſ slushabnikou iſzhe, de bomu ſueifti. Ta ſueiſzhina pag ſapopade lete try rizhi. Nerpoprei, De mi prou vuzhimo. Sakai ta Arzat, kir ne fna prou Arznouati, nei ſueift, temuzh ie en Golluff, kir ſe falš ſuio Kunſhtio huali. Potle fmo tudi Suiſty, kadar na tim prauim Vuku do konza oftanemo. Htretimu, de vtim Pridigarſtuu ſteim prauim Vukum fmo flifſig, ſueiftu, vſag zhaſ, tei Cerqui ſtrefhemo, Inu de ſe per tim brumſku derſhimo. Inu natu ima ta noui Pridigar eno Pridigo vti Cerqui vpryžo vſeh ſlaht ludy od te Materie inu rizhi, od katere ſe nemu od tiga Superintendenta inu od tih ſtarih Pridigarieu, naloshi inu ſapouei ſturiti. De ſe tudi ſliſhi inu ſamerka, aku ima to Gnado inu dar od Buga htimu ſaſtopnimu Pridigouanu oli nekar, Inu kar nemu vtim Pridiganu gardu ſtoy, oli manca, de ſe poduuzhi.

*Noui Pridigary
imaio oblubiti
Bogu inu tei
Cerqui de hote
prou ſueiſtu to
zhisto beſſedo
Boſhyo ozhytu inu
ſaſtopnu do ſmert
Pridigati.*

Poletakim vpraſhanu Vuku inu opominanu, imaio ty Superintendenti, od tiga nouiga Pridigaria eno ozhito Oblubo inu perſego vſeti, De oblubi inu perſeſhe Bogu inu tei Cerqui, De on hozhe, vtaki slushbi, per tim Pridigarſtui, Vboſhym ſtrahu, Vpraui Veri inu ſprauim [72b] Klyzanem na Buga, prebiuati, slushiti, en brumen poſhten Leben pelati, inu ſueiftu vuzhiti. Inu per taki Veri inu per takim Vuku, kateri ie on pred nimi ſpoſnal, Inu kateri ta Augšpurgeriſka Confefsio vſebi dershi, vslei inu vdobrim, Šboſhyo pomozhio, hozhe oftati do konza, vnega slushbi ſueift inu flifſig vſelei biti. Natu ta noui Pridigar ima timu Superintendentu, tim ſtarim

⁹⁸ Corr. Pridigarſtuu.

iz srca veruje; ali jih ima za prave in bo o njih ustrezno pridigal; ali bo tvegaj, je pripravljen zaradi njih tvegati svoje življenje in vztrajati pri njih in pri augsburški veroizpovedi, *konfesiji*;¹⁶⁴ ali bo govoril in javno pridigal proti vsem krivim naukom, popačenim mašam, napačnim Božjim službam, praznovernemu malikovanju; ali bo svaril in nastopal proti razpuščenosti, zmotam, nečistosti, hudobiji in pregrehi; ali bo usmerjal in napeljeval vse ljudi k pravi evangelijski pokori.

Potem pa ga morajo z lepimi, srčnimi besedami opominjati, da mora najprej vedeti in premisliti, da je pridigarstvo cerkvena služba, v kateri deluje sam Božji Sin Jezus Kristus in z njim zbira k sebi večno Cerkev, pri čemer človeška moč in modrost ne veljata nič, kakor govori sveti Pavel (2 Kor 3): »Naša zmožnost za to je od Boga.« Poleg tega želi Bog, da bi bili v takšni službi zanesljivi v razmerju do Boga in Cerkve, kakor pravi sveti Pavel: »*Hoc requiritur ut fideles simus*. – Od nas služabnikov se zahteva, da smo zanesljivi.«¹⁶⁵ Zanesljivost pa obsega tri reči. Najprej, da prav učimo. Zdravnik namreč, ki ne zna prav zdraviti, ni zanesljiv, ampak je goljuf, ki se neupravičeno hvali s svojo spretnostjo. Zanesljivi smo tudi, če do konca ostanemo v pravem nauku. Tretjič pa, da smo v pridiganju pravega nauka prizadevni, da zanesljivo, zvesto v vsakem času strežemo Cerkvi in pri tem živimo pobožno življenje. Zatem mora novi pridigar v cerkvi pridigati pred različnimi ljudmi o *materiji* in témi, ki mu jo zapovejo in naložijo superintendent ali stari pridigarji. Tako se lahko tudi sliši in vidi, ali ima milost in dar od Boga za razumno pridiganje ali ga nima, in se ga pouči, če dela pri pridiganju kake napake ali če ima njegovo pridiganje kake pomanjkljivosti.

Po takem spraševanju, pouku in opominih mora novi pridigar pred superintendenti javno obljubiti in priseči Bogu in Cerkvi, da bo v svoji pridigarski službi prebival in služil v Božjem strahu, v pravi veri in s pravim klicanjem k Bogu, da bo živel pravično, pošteno življenje in ga zvesto učil. In da bo z Božjo pomočjo do konca ostal pri veri in nauku, ki jim ga je izpovedal in ki ga povzema augsburška *confessio*,¹⁶⁶ da bo v svoji službi vselej zanesljiv in prizadeven. Nato naj novi pridigar superintendentu,

Pridigarstvo je veliko, koristno, a težko delo, h kateremu sodita Božja moč in milost; za to morajo pridigarji prositi.

Novi pridigarji morajo Bogu in Cerkvi obljubiti, da bodo prav in zvesto, javno in razumljivo vse do smrti pridigali čisto Božjo besedo.

¹⁶⁴ Gl. op. 12.

¹⁶⁵ 1 Kor 4,2.

¹⁶⁶ Gl. op. 11.

*Pridigary imaio
zbuti zbes nih
Ouzhice, fuesfu
pafii, Sakai od
nih bodo raitingo
daiali Bogu.
Heb. 13.*

Pridigariem inu Farmoshtram vroke fezhi, oblubiti inu perfezhi, De on hozhe, skufi Gnado. Miloft inu pomuzh Boshyo, vfe tu kar ie nemu naprei dershanu fuciftu dopernefti inu dershati.

Na konzu inu Hpuslednimu tiga Ifuprashane inu Examinirane, Ima ta Superintendens htimu nouimu Ifuolenimu inu poklyzanimu Pridigariu, letaku gouoriti. Mui Brat in Crifto Iefu, pomisli prou inu vfemi kferci, kakoua velika skerb, muia, flifs inu teshku Dellu, ie inu ima biti per tei Cerkouni slushbi. Sakai ta Cerkou ie ena Neuefta Criftufeu Synu Boshyga, katero ie Criftus taku fylnu inu ferzhnu lubil, de ie on fa nec volo, de ie ni dobil tu Ifuelyzhane, inu ta vezhni Leben, is Nebes doli na ta fucit prishal, Inu vfo shlaht zhlouesko slabuft na fe vfel, to nega fueto nedolshno kry prelil, De ie on no od te vezhne fmerti inu od Pekla odreshil. Obtü ty Cerkouni slushabnik imash vfo tuio miffal, muzh inu dellu htimu naloshiti, De ti to Cerkou nekar Ssanemi oli zhlouefkimi poftauami, Temuzh fteim Boshym Nebeshkim Vukum, poduuzhish, vishash inu pelash. De ta Cerkou skufi S. Duha, inu skufi to tuio rifnizhno Pridigo tiga S. Euangelia, bo gori obudena, inu timu Iefufu Criftufu nec Shenimu, bo fucifta, pokorna, volna, inu de nemu terdno [73a] Vero dershi, Inu de vtaki Veri inu pokorfzhini, pres vfiga Madesha inu Malykouane, brumna inu fueta oftane do konza, Po tim Vuku S. Paula 2. Cor. 11. kir prau i htim Kerfzhenikom, Ieft fem vas farozhil enimu Moshu, de ieft eno zhifto Deshlo Criftufu naprei poftauim. Inu imash vfak zhaſ inu vfelei fmisliti, inu nigdar ne pofabiti, De aku fe tei Cerqui kaku famuiene, sblafnene, preurazhene, kako nemarnoft, skufi tebe pergodi, De Gofpud Bug, tako shkodo, inu to kry te Cerque, od tebe, na fodni dan bo terial. Obtü gledai de bosh prou fliflfom inu faftopnu tu Pyfmu tih S. Prerokou, inu Iogrou bral, faftopil, kateru ie is Nebes fuelikimi zaihni ſpryzhanu inu poterienu, Inu ie ta luzh tih nashig Nug, inu ta luzh tiga nashiga potu htim Nebeffom, prau i Dauid Pfal. 119.

*Tu S. Pismu
pousod inu
neruezh le od
Crifufu inu od
nega oprauilla
gonori.*

Ta fumma pag inu kratig Sapopadig vfiga S. Pyfma, inu tiga rifnizhniga nebeskiga inu ifuelyzhanskiga Nauuka, kateri ie od fazhetka tiga fuita, vti Cerqui, vti Gmaini Boshy, bil, dofehmal per tih vernih terpil, inu she naprei per vfeh prau i h Kerszhenikih bo oftal, Ie leta. De Gofpud Bug, koker fam Criftus vezhni Syn Boshy prau i, Ie ta sueit, tu ie, vfe shlaht ludy, taku lubil, De ie fuiga laſtniga diniga Synu dal, vto Smert, fa volo, de sledni, kir vnega veruie, ne bo ſgublen, Temuzh bo imel ta vezhni Leben. Inu koker S. Paul pishe 2. Thi. 1. Bug ie nas Ifuelyzhal inu poklyzal, ſanem fuetim poklyzanem, nekar po nashih Dellih, Temuzh

starim pridigarjem in duhovnikom seže v roke, obljubi in priseže, da bo po Božji milosti in usmiljenju vse, kar mu je bilo naloženo, zvesto uresničeval in se tega držal.

Na koncu spraševanja in *eksaminiranja* naj superintendent novemu, izvoljenemu in poklicanemu pridigarju spregovori naslednje besede: »Brat moj *in Christo Iesu*,¹⁶⁷ pomisli zares in z vsem srcem, kako veliko skrb, napor, zavzetost in težko delo zahteva in mora zahtevati cerkvena služba. Cerkev je namreč nevesta Kristusa, Sina Božjega, ki jo je Kristus tako silno in srčno ljubil, da je zavoljo nje, da bi dobila zveličanje in večno življenje, prišel iz nebes na svet in vzel nase vseh vrst človeško hudobijo ter prelil svojo sveto nedolžno kri, da jo je odrešil večne smrti in pekla. Zato moraš ti, cerkveni služabnik, vse svoje misli, moči in delo usmeriti k temu, da poučuješ, usmerjaš in vodiš Cerkev ne s kakimi človeškimi postavami, ampak z Božjim nebeškim naukom, da se bo Cerkev prebudila po Svetem Duhu in po tvoji pravilni pridigi svetega evangelija in bo zvesta ter pokorna Jezusu Kristusu, svojemu ženinu, da bo pred njim trdno ohranjala vero in da bo ostala v veri in pokorščini brez vsakega madeža in malikovanja pravična in sveta do konca po nauku svetega Pavla (2 Kor 11), ki pravi kristjanom: »Zaročil sem vas možu, da postavim pred Kristusa čisto devico.« In vsak čas in vselej imej v misli in nikdar ne pozabi: če bo Cerkev zaradi tebe zaostajala, delala neumnosti, spreminjala nauk, če bo nedostojna, bo Gospod Bog škodo in krvni davek, ki bi bil na tak način prizadejan Cerkvi, na sodni dan terjal od tebe. Zato glej, da boš prav, prizadevno in razumno bral in razumel pismo svetih prerokov in apostolov, ki izhaja iz nebes in je bilo potrjeno z velikimi znamenji ter je luč našim nogam in luč naše poti k nebesom, kot pravi David (Ps 119).

*Pridigarji morajo
bdeti nad svojimi
ovčicami, jih
vztrajno pasti,
kajti zanje bodo
delali obračun pri
Bogu (Heb 13).*

Summa in kratek povzetek vsega Svetega pisma in resničnega, nebeškega in zveličavnega nauka, ki je bil v Cerkvi in Božji skupnosti od začetka sveta, ki se je obdržal pri vernih vse do danes in ki bo pri vseh pravih kristjanih obstal še naprej, je naslednji: Gospod Bog, kakor pravi sam Kristus, večni Božji Sin, je ta svet, to je vse ljudi, tako ljubil, da je dal svojega lastnega edinega Sina v smrt, da bi slednji, ki vanj veruje, ne bil izgubljen, temveč bi imel večno življenje. In kakor piše sveti Pavel (2 Tim 1), nas je Bog zveličal in poklical s sveto poklicanostjo ne po

*Sveto pismo govori
največ o Kristusu
in njegovih delih.*

¹⁶⁷ Lat. 'v Jezusu Kristusu'.

po nega Napreiuſetie inu Milofti, katera ie nom dana Veriftufu Iefufu, pred teim zhaffom tiga fuita. Ampag ſdai ſe ie refodela, ſkufi to prikaſen nashiga Ohranenika Criſtufa Iefufa, kateri ie tei Smerti to muzh vſel, inu ta Leben, ta vezhni [73b] shiui ftan, na to luzh perneſel, ſkufi ta Euangeli. Inu potle htimu Titu 3. prau, Mi fmo tudi nekedai neuulni, nepokorni, ſmotni bili, kir fmo tim shelem inu mnogeterim luſhtom ſluſhili, inu vti hudobi inu vnydu prebiuali, inu fmo eden tiga drudiga⁹⁹ ſourashili. Ampag kadar ie ta dobruta inu periaſen pruti tim ludem, tiga nashiga Boga inu Ohranenika ſe iſkaſala, nekar ſa volo tih Dell te Prauice, katera fmo mi ſturili, Temuzh ſa volo te nega Milofti, nas on Ifuelyzha, ſkufi to kopel tiga Druguzh royena, inu ponoulena tiga S. Duha, kateriga ie on zhes nas obylnu iſlyl, ſkufi Iefufa Criſtufa nashiga Ohranenika, De mi ſkufi to nega Gnado bomo prauizhni inu Erbizhi tiga vezhniga lebna, po tim vupani.

*Sazhetik, ſreda
inu konez uſeh
prauih Pridig ima
biti od te Pokure.*

Letu ie ta ſumma, Glaua, ſazhetig inu konez vſiga S. Pyfma, Inu na leta Nauuk ſe imaio vſa S. Pyfma, Ta prau Nebeski inu Boshy Nauuk, koker od Buga, od Boshye Poſtaue, od Grehou, od Euangelia, od Sacramentou, od Vere, od Prauice, od dobrih Dell, od Boshyh ſluſhbi, od Diana inu oprauila eniga vſakiga Kerfzkenika, ftanu inu poklyzana, od vſtanena tih Mertuih, od vezhniga Lebna, kratku od vſiga nuzniga inu potrebniga Articola inu Shtuka te naſhe ſame prae ſtare riſnizhne Vere Kerszhanske, ſe imaio rouanti, derſhati inu napelouati.

*Vſiga S. Pyfma
fundament, Grunt
inu Summa ie ta
Catechismus.*

Inu leta Kerfzhanski, Ifuelyzhanski Nauuk, od vſeh imenouanih Articolou, inu vſe tu kar knim ſliſhi, ie vti S. Biblij, tu ie, vtim pyfmi tih Prerokou inu logrou ſadoſti ſapopaden, ſapiſſan, iſloſhen, inu ſuelikimi Boshymi zhudeſi inu zaihni ſpryzhan inu poterien, De ty Angeli, veliku mane ty Zhloueki, bodi Papeshi, Shcoffi, Fary oli [74a] Menihi ne mogo po riſnici kai ſubper rezhi, ne ſpryzhati. Obtu ti lubi Syn inu Brat, beri nuzh inu dan, to S. Biblio, inu proſi Criſtufa, ſa prau ſaſtop tiga S. Pyfma. Inu iemli vſe tuie pridige inu Nauuke le is tiga S. Pyfma. Rauen tiga imash tih ſtarih inu nouih Vuzhenikou pyfma inu Iſlage tudi Brati. Inu kadar ſe nih ſlaga ſteim S. Pyfmom gliha, ſamerkati inu ohraniti. Inu kadar vti Articolih te naſhe Vere, kaka ſmota, kreg, krii ſaſtop, mnogetera inu kriua Iſlaga gori vſtane, Taku gledai ti na te try Symbole inu na to Augſhpurgishko Confefsio inu Vero. Kadar tu bosh ti ſturil,

⁹⁹ Corr. drugiga.

naših delih, temveč po svoji odločitvi in milosti, ki nam je bila dana v Kristusu Jezusu pred časom tega sveta in ki se je zdaj razodela v podobi našega Odrešenika Kristusa Jezusa, ki je po evangeliju vzel smrti moč in prinesel na ta svet življenje, večno, živo bivanje. Nato pravi sveti Pavel Titu (3): »Nekoč smo tudi bili neumni, nepokorni in v zablodah, ker smo stregli poželenjem in nasladam in prebivali v hudobiji in nevoščljivosti in smo drug drugega sovražili. Ko pa sta se pojavili dobrota in človekoljubnost našega Boga in Odrešenika, nas je zveličal, a ne zaradi del pravičnosti, ki smo jih storili, ampak zaradi svojega usmiljenja, s kopeljo drugega rojstva in prenovitve po Svetem Duhu, ki ga je obilno izlil na nas po Jezusu Kristusu, našem Odrešeniku, da bi po njegovi milosti postali opravičeni¹⁶⁸ in bi bili dediči večnega življenja, v katerega upamo.«

To je *summa*, glava, začetek in konec vsega Svetega pisma in po tem nauku se morajo ravnati, držati in razumeti vsa Sveta pisma, ves pravi nebeški in Božji nauk, na primer o Bogu, o Božji postavi, o grehu, o evangeliju, o zakramentih, o veri, o pravičnosti, o dobrih delih, o Božji službi, o dejanjih in opravilih ter stanu in poklicu vsakega kristjana, o vstajenju od mrtvih, o večnem življenju, skratka, o vseh koristnih in potrebnih členih naše edine, prave, stare, resnične krščanske vere.

Začetek, sredina in konec vseh pravih pridig mora biti o pokori.

In krščanski, zveličavni nauk o vseh imenovanih *artikulah* in vse to, kar sodi k njim, je jasno zaobjet, zapisan in razložen ter izpričan in potrjen z velikimi Božjimi čudeži in znamenji v Sveti Bibliji, to je, v pismu prerokov in apostolov, da bi angeli, še manj pa ljudje, pa naj bodo papeži, škofi, duhovniki ali menihi, ne mogli govoriti ali pričevati v nasprotju z njim. Zato, ljubi sin in brat, beri noč in dan Sveto Biblijo in prosi Kristusa, da bi vse Sveto pismo prav razumel. In vse svoje pridige in nauke jemlji le iz Svetega pisma! Poleg tega beri tudi pisma in razlage starih in novih učiteljev. In kadar se njihova razlaga ujema s Svetim pismom, si jo zapomni in jo ohrani v spominu. In ko se glede *artikulov* naše vere pojavijo kaka zmota, prepir, krivo razumevanje, napačne interpretacije, tedaj imej v mislih tri simbole¹⁷⁰ in augsburško *confessio* in vero.¹⁷¹ Če boš tako ravnal, ne boš

Temelj, osnova in summa¹⁶⁹ vsega Svetega pisma je katekizem.

¹⁶⁸ Db. bomo pravični.

¹⁶⁹ Lat. 'povzetek'.

¹⁷⁰ Veroizpovedi.

¹⁷¹ Gl. op. 11.

taku tuih Ouzhiz ne fam febe vtuum pridigarftuu ne fapelash. Rauen letiga Vuka, slishi tudi enimu Pridigariu, de tih fuih slabih Ouzhiz inu Farmanou, shnega nemarnim gardim neposhthenim lebnom, dianem, fpytiem inu guantom ne slabfni inu ne fmoti, Skaterim on velik Greh fturi. Math. 18. Obtui bosh zheftu prebral ta 3. Capitul S. Paula htimu Timoteiu, Inu ta 1. htimu Titu. Inu po tim iftim Vuku, ti ftuio drushino fe bosh dershaf.

*Sa Pridigarie fe
ima fueiftu inu
uedan proffiti.*

Natuklyzhem zhes te inu proffim nashiga Ozheta nebeskiga, vtim Imeni Iefufa Criftufa Gofpudi inu diniga Ohranenika nashiga, de on tebe inu vfe fueifte Vuzhenike inu pridigarie, fuiem S. Duhum refueiti, fprauim faftopom S. Pyfma obdili, pela inu visha, de ta nega Cerkou, skufi tuio slushbo inu pridigarftuu bo gori iemala inu rasla htimu vezhnimu lebnu, Amen.

KOKV INV SKAKOVIMI CEREMONY, SPRIDI-
*gami inu Molytuami, en Nou Ifuolen inu
ifuprashan Pridigar fe ima uti Cerqui,
ozhitu, shegnati inu tim Farmanom
biti ifrozhen inu porozhen.* [74b]

*Kadar fe en
Noui Pridigar
oli Farmoshter
fiau, Taku tedai
imaio ufi Farmani
inu ta blishna
Gofpofzhina
upryzho biti inu fa
nega molyti.*

KAdar ie ta Noui Pridigar, koker ie poprei pouedanu, od ufeh rizhy, Kod nega Vuka inu lebna, fadofti ifuprashan od tih Starih Pridigariu inu Superintendentou. Taku vfe ta Superintendens fred fdrugimi blishnimi Farmoshtry inu Pridigary, Imaio febo tiga Nouiga Pridigaria na en Prafnik vto Cerkou pelati, tim Farmanom pag inu tei blishni Gofpofzhini, fe ima oflem dni poprei ofnati, de fe bo en Farmoshter oli Pridigar N. N. vti Cerqui. N. ftauil inu shegnoual. Natu vshe kadar fo ty Farmani Inu ta blishna Gofpofzhina vkupe, Se ima Veni Sancte&c. Pridi knam Bug inu S. Duh, peiti. Sa teim ima ta Superintendens oli ta Starishi Pridigar, leto Collecto peiti oli glasnui brati inu molyti.

*Colecta gmain
Proshnah,¹⁰⁰*

Gofpud Bug lubi Ozha Nebeski, kir ta ferza tih Vernih, ftuiem S. Duhum refuetuiesh inu vuzhish, Dai nom, De mi tudi skufi tiga iftiga Duha prauu faftop dobimo, inu tiga nega Troshta inu Mozhi vfelei fe vefelimo. Skufi inu fa volo tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa Gofpudi nashiga, kir ftebo red inu S. Duhum regira inu Gofpoduie, vfelei inu vekoma Amen.

¹⁰⁰ Sic.

v svoji pridigarški službi zapeljeval ne samega sebe ne svojih ovčic. Poleg tega nauka se za pridigarja spodobi, da svojih slabotnih ovčic in faranov ne zapeljuje in jim ni v spotiko s svojim grdim, nepoštenim življenjem, ravnanjem, s popivanjem in oblačenjem, saj bi s tem storil velik greh (Mt 18). Zato boš pogosto prebiral 3. poglavje pisma svetega Pavla Timoteju in 1. poglavje pisma Titu. In po tem nauku boš živel s svojo družino.

Nato kličem in prosim zate našega nebeškega Očeta v imenu Jezusa Kristusa, Gospoda in edinega našega Odrešenika, naj tebe in vse zveste učitelje in pridigarje razsvetli s svojim Svetim Duhom in jim podeli pravo razumevanje Svetega pisma, jih vodi in usmerja, da bo njegova Cerkev po tvoji službi in pridigarstvu rastla k večnemu življenju. Amen. <

*Za pridigarje je
treba neprestano
in vedno prositi.*

KAKO IN S KAKŠNIMI OBREDI,
*pridigami in molitvami je treba novoizvoljenega
in izprašanega pridigarja v cerkvi javno
blagosloviti, ga izročiti faranom
in jim ga priporočiti*

Ko stari pridigarji in superintendenti pridigarja ustrezno izprašajo glede vseh reči, kakor smo opisali zgoraj, glede nauka in življenja, naj superintendent z drugimi bližnjimi duhovniki in pridigarji pelje novega pridigarja s seboj na praznik¹⁷² v cerkev, faranom in bližnji gosposki pa je treba osem dni prej oznaniti, da bo novi duhovnik ali pridigar N. N. postavljen in blagoslovljen v cerkvi N. In ko so farani in gosposka zbrani, je treba peti *Veni sancte* itd., *Pridi k nam Bog in Sveti Dub*. Zatem naj superintendent ali starejši pridigar poje ali glasno bere in moli *collecto*.¹⁷³

*Ko postavljamo
novega pridigarja
ali duhovnika,
morajo biti
prisotni vsi farani
in bližnja gosposka
ter zanj moliti.*

Gospod Bog, ljubi nebeški Oče, ki razsvetljuješ in učiš srca vernih s svojim Svetim Duhom, daj, da bi tudi po njem dobili pravo razumevanje in da bi se vselej veselili njegove tolažbe in moči. Po tvojem ljubem Sinu Jezusu Kristusu, našem Gospodu, ki s teboj in Svetim Duhom vlada in gospoduje vselej in vekomaj. Amen.

*Collecta pri
splošnih prošnjah.*

¹⁷² Gl op. 5.

¹⁷³ Lat. 'skupna molitev'.

*Farmani imajo
ueiditi, Du inu
kakoue shege ie nih
Pridigar.*

Potle ima ta Superintendens eno Pridigo od tiga Pridigarftua fturiti, od koga ie poftaulenu, kai vŕebi derſhi inu Nuza, koku ſe vnim ty Pridigary fteim Vukum inu lebnom derſhati imajo, Inu ty Farmani tu Pridigarftuu, ſa veliku, pridnu imeiti, inu ſatu pruti Bogu ſe hualeshnu iſkaſati, Inu na konz u te Pridige tim Farmanō oli ludem kir fo vpryžo, ofnaniti inu poueidati, De ta noui Pridigar, kir tukai vpryžo ſtoy, ie od dobrih brūnih ludy, od mladiu ſe ie brumſku poſhtenu derſhal, ſe [75a] dobru vuzhil, dobre inu vuzhene Shulmoifre inu Pridigarie, imel inu ſhlſhal, de ie on od dobrih ludi htimu Pridigarftuu iſuolen. Inu od tih Vuzhenih inu ſtarih Pridigarieu iſupraſhan, inu ie naiden, huala Bogu, de ie ſadofiti htimu Pridigarftuu, On ie tudi Bogu, tei Cerqui inu nom oblubil inu perfeſgal, de hozhe vtaki Cerkuni ſluſhbi fo uſo rizhio, ſe po Boſhy voli derſhati, Htimu Ieſus Criſtus naſh Goſpud dai nemu ſuiu Gnado inu Miloft Amen. Sateim ſe ima peiti ta Vera.

Natu kadar ſe ta Vera iſpoye, Ima ta Superintendens, oli Stariſhi Pridigar oli Farmoſhter pred ta Sredni Altar ſtopiti, Inu pred nim ima ta Noui Pridigar Vkoraki ſtati, Inu ta Superintendens ima lete beſſede Criſtufeue inu S. Paula ozhitu gloſnu vtim gmain ſaſtopnim Deſhelſkim Ieſykom brati, Inu letaku ſazheti gouoriti. Vi Iſuoleni Boſhy, Mi hozhmo tukai nerpopei ſaſliſhati ta S. Euangeli, od tiga Pridigarftua, inu koku ſe imajo ty pridigary, derſhati, koker ie ta iſti S. Ianſh Euangelift na 20. Capituli ſapifſal, inu potle tiga S. Paula, ſaſliſhati. Ta Euangeli leta glaſſ ima.

Vtim zhaffu kadar ie Ieſus Criſtus Syn Boſhy, naſh Goſpud inu Ohraſnenik ie od te Smerti bil gori vſral, Ie lete beſſede kſuim Iogrom gouuril: Koker ie mene ta Nebeski Ozha poſlal, Taku ieſt tudi vas poſhilem. Inu kadar ie on letu iſgouuril, ie vnee dahnil, inu ie rekal, Vſamyte tiga S. Duha, katerim vi te Grehe odpufſtite, tim fo odpufſzheni. Inu katerim vi te Grehe ſadershite, tim bodo ſadershani.

*Kakoue Shege
imajo ty Pridigary
biti.*

Inu S. Paul timu Timoteiu 1. Thi. 3. inu timu Titu. 1. ſuima Mlaishima piſhe taku. Tu ie guiſhnu inu riſniza, [75b] Aku du ene Shcoffoue ſluſhbe ſheli, ta ſheli enu dobru poſhtenu dellu. Oli en, Shcoff pag mora pres tadla biti, ene Shene Moſh, trefiu, ſmaſen, poſhten inu Vumen de rad Erperguie, de ſna prou vuzhiti, de nei en Pyanez, ne Boynik, de nepoſhteniga dobitka ne ſheli, Temuzh de ie glih inu krotag, de nei Sdraſhnik, ne Lakomnik, kir ſuie laſtnu pohyftuu dobru rouna, de ima pokorne volne Otroke, fo vſem poſhtenem (:Sakai aku du ſuie laſtnu pohyſhtuu ne ſna prou rounati, koku on bo to Gmaino Boſhyo oſkerbil?) On nema biti en Nouiz, de ſe ne Napuſhi, inu ne pade utu ferdamnane

Potem naj superintendent opravi pridigo o pridigarstvu: kdo ga je postavil, kaj vsebuje in čemu koristi, kako naj mu v nauku in v življenju sledijo pridigarji v pridigarski službi in kako naj imajo farani pridigarstvo za nekaj velikega in dobrega in naj bodo zanj hvaležni Bogu. In na koncu pridige naj faranom ali ljudem, ki so prisotni, oznani in pove, da izhaja novi pridigar, ki stoji pred njimi, od dobrih, pobožnih ljudi, da je bil od mladega pobožen in pošten, da se je dobro učil, imel in poslušal dobre in učene učitelje in pridigarje, da so ga za pridigarja izvolili dobri ljudje. In da so ga izprašali učeni in stari pridigarji in ugotovili, Bogu hvala, da ustreza pridigarski službi. Da je tudi obljubil in prisegel Bogu, Cerkvi in nam, da bo v cerkveni službi glede vseh reči ravnal po Božji volji. Zato naj mu Jezus Kristus, naš Gospod, da svojo milost in usmiljenje. Amen. Zatem naj pojejo *Vero*.

Farani morajo vedeti, kdo je njihov pridigar in kaksen je po naravi.

Ko odpojejo *Vero*, naj superintendent ali starejši pridigar ali duhovnik stopi pred srednji oltar in pred oltarjem naj stoji ob njem novi pridigar in superintendent naj glasno in v navadnem, razumljivem deželnem jeziku bere Kristusove besede in besede svetega Pavla in začne tako govoriti: »Vi, izvoljeni Božji, najprej bomo poslušali sveti evangelij o pridigarstvu in kako naj delujejo pridigarji, kakor ga je zapisal sveti Janez Evangelist v 20. poglavju, potem pa bomo slišali svetega Pavla. Evangelij se glasi takole:

»V času, ko je bil Jezus Kristus, Božji Sin, naš Gospod in odrešenik vstal od smrti, je govoril svojim učencem te besede: 'Kakor je nebeški Oče mene poslal, tudi jaz vas pošiljam.' In ko je to izgovoril, je dihnil vanje in jim dejal: 'Prejmite Svetega Duha! Katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni; in katerim grehe zadržite, so jim zadržani.'«

In sveti Pavel piše svojim učencema Timoteju (1 Tim 3) in Titu (Tit 1) takole: »Zanesljivo je in resnično: če se kdo poteguje za škofovsko službo, hrepeni po dobrem, poštenem delu. Zato mora biti škof brez graje, mož ene žene, trezen, razumen, pošten in umen, gostoljuben, zmožen za poučevanje, ne pijanec ne pretepač, da ne želi nepoštenega dobička, ampak je prijazen in krotek. Ne sme biti prepirljiv ali lakomen. Dobro mora voditi svoj dom, otroci mu morajo biti pokorni in ubogljivi in morajo biti pošteni. (Kako bo sicer skrbel za Božjo skupnost, če še svojega doma ne zna voditi!) Naj ne bo novinec, da se ne bo prevzel in

Kakšne vrste ljudje naj bodo pridigarji.

*Pridigary imaio
nib ouzhice pred
Vulky fueifju ued
uaroati.*

*Pridigarfjuu ie
tesbku,¹⁰¹ Dellu, te
ludy pred sludiem
inu Peklom
uaroati.*

*Sa Pridigarye fe
ima fueifju zhefju
molyti, Sakai na
nib uelike tesbke
rizhy lesbo.*

tiga opraulauza. On mora tudi enu dobru pryzhouane imeiti is tih kir fo isuuna, de on ne pade timu Opraulauzu uta shpot inu shtrik.

Inu htim ftarishem, tu ie, htim Pridigariem, te Cerque, vtim Meiftu Efefu ie taku gouuril, Acto. 20. Gledaite inu merkaite tedai ui, na fe inu na tu cilu kardelu, umei katerim ie vas ta S. Duh htim Shcoffom, poftauil, de imate pafiti inu regirati to Gmaino Boshyo, katero ie on fto fuio kryo dobil. Sakai ieft letu veim, de po muy odhudni, pride vmei vas, hudi grofni Vulkuui, ty tiga kardella ne bodo shonali, Inu is vmei vas bodo vftaieli Moshye, kir bodo preurazhen Vuk gouurili, inu te Mlaishe bodo na se vlekli. Obt uzhuite, inu fpumnite, de ieft ne fem nehal try leita, nuzh inu dan, vas eniga vfkiga fuseb, felsami opominati.

Po leteim ima ta Superintendens htimu Nouimu Pridigariu glosnu gouoriti. Ti mui Brat inu Slushabnik Boshy, Ty fi tukai slishal, De nom, kir fimo hti Shkoffoui slushbi, tu ie htimu Pridigarftuu inu hti Farmoshtrij, [76a] isuoleni inu poklizani, ne fo te Gofy, oli te kraue, pafiti naloshene inu porozhene, Temuzh ta Gmaina inu Cerkou, katero ie fam Bug fuio laftno kryo dobil, de mi to ifto imamo pafiti, fto zhifto fueto beffedo Boshyo, inu de per tim zhuiemo inu gledamo, de ty Vulkuui, Sapelauci inu Kezery umei te nashe Ouzhice ne predero inu ne prido. Obt u S. Paul to Shcoffouo slushbo, imenuie enu dobru pridnu Dellu. Rauen tiga imamo mi tudi gledati na fe, na nashe dellu Stan inu rounane, de fe po letim Vuku S. Paula dershimu, en poshten brumski leben pelamo, Tu nashe pohyshtuu, nashe Shene, otroke inu drushino, vti Kerfzhanski pokorfzhini, vbrumi, poshtenu inu vpohleufzhini redymo, koymo inu do konza ohranimo. Nu ti mui brat, hozhes li ti letu dershati inu ohraniti, Taku rezy, Ia, Natu on ima odgouoriti, Ia Sboshyo Pomozhio, mislim inu oblubim po Vuku S. Paula fe dershati. Amen.

Natu ima ta noui pridigar poklekni, shnim red tudi vfa Cerkou. Inu ta Superintendens ima fto Cerkouio moliti glosnu, polahku inu laftopnu letaku. O miloftiui Bug, Gofpud inu Ozha nebeski, kir fi nas skufi tuiga fueiftiga slushabnika S. Paula miloftiuiu potroshtal, inu fi nom oblubil, De tebi, O Miloftiui nebeski Bug inu Ozha, taku dobru dopade, skufi to preprofto inu norsko pridigo tiga Crysha ohraniti inu Ifuelyzhati, vfe te, kir nano veruio. Obt mi tebe tukai is ferza inu pohleunu profsimo, De ti tuiga letiga slushabnika N. N. kir ie fdai tukai vpryzho, kateriga fi ti htimu Ifuelyzhanskimu inu viffoku vrednimu pridigarftuu odlozhil inu poklyzal, hozhes ftuio Boshyo Gnado inu Miloftio darouati inu

¹⁰¹ Sic.

zapadel v prekletstvo opravljanja. Imeti mora tudi dobro pričevanje teh, ki so zunaj, da ne zapade v posmeh opravljalcem in njihove zanke.«

In starešinam, to je pridigarjem cerkve v mestu Efezu, je govoril takole (Apd 20): »Glejte torej in pazite nase in na vso čredo, v kateri vas je Sveti Duh postavil za skofe, da bi pasli in vodili Božjo skupnost, ki si jo je pridobil s svojo krvjo. Vem namreč, da bodo po mojem odhodu prišli med vas grozni, zlobni volkovi, ki ne bodo prizanašali čredi. Tudi izmed vas bodo vstajali možje, ki bodo govorili sprevržen nauk in za sabo potegnili učence. Zato ostanite budni in ne pozabite, da tri leta noč in dan nisem nehal s solzami opominjati vsakega posebej izmed vas.«

*Pridigarji naj
zvesto varujejo
svoje ovčice pred
volkovi.*

Potem naj superintendent novemu pridigarju glasno govori: »Ti, moj brat in Božji služabnik, slišal si, da nam, ki smo izvoljeni in poklicani za škofovsko službo, to je za pridigarstvo in duhovništvo, ni naloženo in naročeno pasti gosi ali krav, pač pa skupnost in Cerkev, ki jo je sam Bog pridobil s svojo lastno krvjo, da jo moramo pasti s čisto sveto Božjo besedo in da moramo pri tem ostati budni in gledati, da volkovi, zapeljivci in krivoverci ne prodrejo med naše ovčice in ne pridejo mednje. Zato sveti Pavel imenuje škofovsko službo dobro, koristno delo. Poleg tega moramo gledati tudi nase, na svoje delo, stan in ravnanje, da se držimo nauka svetega Pavla in živimo pošteno, pobožno življenje. Naš dom, naše žene, otroke in družine moramo vzdrževati, vzgajati in do konca ohranjati v krščanski pokorščini, v pobožnosti, pošteno in ponižno. No, ti, brat moj, če se boš tega držal, reci 'Da.'« Nato naj on odgovori: »Da, z Božjo pomočjo se mislim in obljubljam držati po nauku svetega Pavla. Amen.«

*Pridigarstvo
je težko delo:
varovanje ljudi
pred budičem in
peklom.*

Nato naj novi pridigar poklekne, z njim vred tudi vsa cerkev. In superintendent naj s cerkvijo glasno počasi in razumljivo moli takole: »O, usmiljeni Bog, nebeški Gospod in Oče, ki si nas po svojem zvestem služabniku svetem Pavlu milostno potolažil in nam obljubil, da boš zagotovo, o usmiljeni nebeški Oče in Bog, po preprosti in nori¹⁷⁴ pridigi križa rešil in zveličal vse, ki vanjo verujejo. Zato te tu iz srca in ponižno prosimo, da svojega služabnika N. N., ki je zdaj pred nami in si ga določil in poklical v zveličavno in nadvse pomembno pridigarško službo, obdariš s svojo Božjo milostjo in usmiljenjem in mu daš svojega

*Za pridigarje
treba redno in
pogosto moliti,
kajti odgovorni so
za velike in težke
reči.*

¹⁷⁴ Prim. npr. 1 Kor 1,21.27.

obdiliti, [76b] inu nemu tuiga s. Duha dati, de skufi tiga iftiga Muzh inu dar, bo poterien, subper vŕe Hudyzheue Iskushnaue, Inu de on tu tuie lubu kardelce, kir ie skufi to kry tuiga Symu Iefufa Criftufa Gofpudi nashiga, taku dragu kuplenu inu odreshenu, ftuio Ifuelyzhansko inu rifnizhno zhifto beŕŕedo, po tui fueti dobri voli inu dopadenu, bo mogel paŕti, viŕhati inu napelouati, htui zhafty inu poŕuizhenu tuiga S. Imena, inu htimu reŕteguouanu inu dobrimu vŕiga Kerfzhanftua, ŕkufi inu ŕa volo tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa Gofpudi inu Ohranenika nashiga, kir ŕtebo fred ftuiem s. Duhum Kraluie inu Gofpoduie, ŕdai vŕelci inu vekoma, Amen.

ENA DRVGA MOLYTOV.

*Collecta, Gmain
Proshna, de
Bug ŕui Cerqui
da prauie ŕueiŕŕie
Pridigarie.*

Mlloŕtiui Bug, Ozha nebeski, Ti ŕi skufi ta Vuŕta tuiga lubefniuiiga Synu Iefufa Criftufa Gofpudi nashiga, knom miloŕtiuu gouuril, De ta Shetou ie velika, Ampag Delauceu inu Shenceu ie mallu. Proŕŕite tiga Gofpudi te Shetue, de on te Delauce vto Shetou poŕhle. Na leto tako tuio Sapuuid inu porrozheue, mi tebe ie ŕerza inu pohleunu proŕŕimo, De letimu tuimu Hlapzu N. N. nom inu vŕem tim, katere ŕi ti htui beŕŕedi poklyzal, hozhes tuiga S. Duha obylnu dati, De mi ŕueliko Drushbo, tuy praui Slushabniki vtim prauim Snanu inu ozhitim Spofnanu, ŕueiŕti inu ŕtonouiti, ŕubper tiga Hudyzha, ta ŕueit inu Meŕŕu, oŕtanemo, De tuie Ime bo poŕuizhenu, Tuie Kraleuŕtuu reŕtegnenu, Tuia vola bo doperneŕŕena. Ti hozhes tudi tei groŕŕouiti Pregrehi, tiga Papeŕŕa, Mahometa, inu tih drugih vŕeh Sepelaueu [77a] inu Kezarieu, kir tuie Ime ŕhentuio, tuie Kraleuŕtuu reŕualuio, ŕubper tuio Volo ŕhentuio, ŕubper ŕtati, inu cilu ŕatreti. Leto Proshno, katero ŕi ti nas vuzhil ŕapouedal molyti, inu nas ŕhno troŕhtal, nas hozhes miloŕtiuu vŕliŕhati, koker mi veriamemo inu ŕe terdnu ŕeuupamo. Skufi inu ŕa volo tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa Gofpudi nashiga, kir ŕtebo inu S. Duhum ie ŕhiu inu kraluie vekoma. Amen. Inu de letiga vŕiga bomo mi vŕliŕhani. Natu molyte vi ŕmeno red, ŕprauo Vero inu Andohtio, to S. Molytou, ta S. Ozha nash.

*Spreproŕŕio
Ceremonio, po
Shegi tib logrou,
tu ie, Spolaganem
tib rok na Glauo, ŕe
imaio ty Pridigary
ŕhegnati.*

Po taki Molytui, Ima ta Superintendens, fred ŕteimi drugimi Pridigary inu Farmoŕŕtri, na tiga nouiga Pridigaria, na nega reŕkriuenu Glauo, nih deŕno roko poloŕŕiti, Inu letaku gouoriti. Potehmal ŕmo mi ŕdai tukai, vtim S. Duhu vkupe priŕhli, Gofpudi Buga nashiga nebeskiga Ozheta, skufi Iefufa Criftufa Ohranenika inu Gofpudi nashiga zhes te klyzati inu molyti, Inu mi ne zbiulamo, de ŕmo po nega Boŕŕy Oblubi,

Svetega Duha, da bosta po njem potrjena moč in dar zoper vse hudičeve skušnjave in da bo mogel pasti, usmerjati in voditi tvojo ljubljeno čredo, ki je bila tako drago odkupljena in odrešena s krvjo tvojega Sina Jezusa Kristusa, našega Gospoda, s tvojo zveličavno in resnično čisto besedo po tvoji sveti, dobri volji in s tvojo naklonjenostjo v tvojo čast in slavo tvojega svetega imena, k razširjanju in v dobro vsega krščanstva zavoljo tvojega ljubega Sina Jezusa Kristusa, našega Gospoda in Odrešenika, in po njem, ki s teboj in s Svetim Duhom kraljuje in gospoduje zdaj, vselej in vekomaj. Amen.«

DRUGA MOLITEV

Usmiljeni Bog, nebeski Oče, ti si nam skozi usta svojega ljubljenega Sina Jezusa Kristusa, našega Gospoda, milostno povedal, da je »žetev velika, delavcev in žanjcev pa malo. Prosite Gospoda žetve, naj pošlje delavce na svojo žetev.«¹⁷⁵ Po tej tvoji zapovedi in naročilu te iz srca in ponižno prosimo, da svojega služabnika N. N., nas in vse, ki si jih poklical k svoji besedi, obilno obdaruješ s Svetim Duhom, da bi v veliki skupnosti ostali tvoji pravi služabniki s pravo vednostjo in jasnim spoznanjem, zvesti in stanovitni v boju s hudičem, tem svetom in mesom; da bo tvoje ime posvečeno, tvoje kraljestvo vedno večje, tvoja volja uresničena. Ti se boš tudi uprl strašnim pregreham papeža, Mohameda in vseh drugih zapeljivcev in krivovercev, ki preklinjajo tvoje ime, ki razdirajo tvoje kraljestvo, govorijo proti tvoji volji, se ji zoperstavljajo, in jih boš v celoti zatrl. Verujemo in trdno zaupamo, da nam boš milostno uslišal prošnjo, ki si nas je ti učil, nam jo zapovedal moliti ter nas z njo tolažil. Po tvojem ljubem Sinu Jezusu Kristusu, našem Gospodu, in zavoljo njega, ki s teboj in s Svetim Duhom živi in kraljuje vekomaj. Amen. Da bi nas Bog vse to uslišal, molimo skupaj s pravo vero in pobožnostjo sveto molitev, sveti očenaš.«

*Collecta, skupna
prošnja, da bi
Bog svoji Cerkvi
dal prave, zveste
pridigarje.*

Po taki molitvi naj superintendent z drugimi pridigarji in duhovniki položi desno roko na odkrito glavo novega pridigarja in govori takole: »Ker smo se zbrali v Svetem Duhu, da bi klicali in molili h Gospodu Bogu, našemu nebeškemu Očetu, po Jezusu Kristusu, našem Odrešeniku in Gospodu, in ker ne dvomimo, da Bog po svoji Božji

*Pridigarje naj
blagoslovijo
s preprostim
obredom po
navadi apostolov,
to je s polaganjem
rok na glavo.*

¹⁷⁵ Mt 9,37–38.

miloftiuu vslishani. Natu iest tebe, po Boshy Ordningi poftauu inu Sapuuidi, shegnam, poftauim inu poterdim, kanimu slushabniku inu Paftryiu te nega Cerque inu Gmaine. Inu iest tebi naloshim inu porozhim na Boshym inu te nega Suede Cerque meiftu, De taki Boshy slushbi, fteim Pridigarftuom inu dilenem te S. Sacramente, fo vsem fliflom, fueiftu, poshtenu, pres vse fmote inu sblafnene, sfrefesh inu slushish, koker od tiga na fodni Dan, pred teim Rihtnim Stalom nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, bosh moral Raitingo dati, timu prauimu Rihtariu, vtim Imeni tiga Ozheta, inu tiga Synu inu tiga S. Duha, Amen. [77b]

Po tim ima ta noui Pridigar od klezhane gori vftati.

Htimu ta Superintendens ima gouoriti.

*Ve timu, kir ne
pridiguie, ta kir
pridiguie bo uelik
lon imel Vnebesih.
1. Cor. 9.*

N Vfdai puidi inu pafsi tu kardelce Criftufeuu, nekar is permorane, temuzh volnu, Nekar fa volo gardiga dobizhka, temuzh is dobriga ferza, Inu nekar koker bi ti hotel zhes ludy Gofpodouati, Temuzh bodi en Exempel, inu en Pild tiga Boshyga kardelza, po Vuki tiga S. Petra. 1. Pet. 5. Kadar tu bosh fturil, taku kadar ta vishi Paftry Iefus Criftus na fodni Dan pride, bosh ti pryel to Crono oli Shapel, kir nigdar ne vuene. Benedicat tibi Dominus, vt facias multum fructum. Gofpud Bug dai tebi fui Shegen de dofti Sadu pernefesh, Amen.

*Ty Pridigary
imaio zheftu fe
obhayati, uedan
brati inu molyti.*

Po leteim fe ima ta noui Pridigar prou inu Andohtliuu obyti. Inu fa teim na konzu, fe ima peiti, Te Deum laudamus. Oli lice kaka druga hualeshna Peifen.

*Pridigary imaio
od nih Poklizane
Pryzbouane
imeiti.*

Timu nouimu Pridigariu ima ta Superintendens lyfti Spezhati dati inu pryzhouati, de ie on en prauu ifuoleni, ifuprashani, Shegnani inu poterieni Pridigar, de bo prou vuzhil inu pridigoual.

DE POVSOD VMEISTIH VTERGIH *inu per Farah fe imaio Latinske Nembske inu Slouenske Shule gori narediti.*

*Sledna Cerkou inu
Gmaina ima fue
lafne Shulmofire*

O Bena Deshela, ne meifto ne Gmaina, ne mogo pres Shul, pres Shularieu inu pres vuzhenih ludy biti, ne Deshelskih ne Duhouskih rizhy prou rounati ne obdarshati. Tu vfaki faftopni zhlouk more lahku faftopiti. [78a] Obt u nekar le famuzh, ty verni Boshy ludy, Temuzh tudi ty

obljubi milostno uslišuje naše prošnje, te po Božjem redu, postavi in zapovedi blagoslavljam, postavljam in potrjujem za služabnika in pastirja njegove Cerkve in skupnosti. Po Božjem pooblastilu in pooblastilu njegove svete Cerkve ti nalagam in naročam, da z vsem prizadevanjem, zvesto, pošteno, brez vsake zmote in dvomov strežeš in služiš Božji službi, da pridigaš in deliš svete zakramente. Za svoje delo boš moral na sodni dan pred sodnim stolom našega Gospoda Jezusa Kristusa polagati račun pri pravem Sodniku v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. Amen.«

Potem naj novi pridigar, ki je klečal, vstane,
superintendent pa naj ob tem spregovori.

Pojdi zdaj in pasi to malo Kristusovo čredo, ne iz prisile, ampak prostovoljno, ne zaradi nepoštenega dobička, ampak iz dobrega srca in ne, ker bi hotel gospodovati nad ljudmi, temveč da bi bil *eksempel* in podoba male Božje črede po nauku svetega Petra (1 Pt 5). Če boš to storil, boš na sodni dan, ko pride višji pastir Jezus Kristus, prejel krono ali venec, ki nikdar ne ovne. *Benedicat tibi Dominus, ut facias multum fructum.* – Gospod Bog naj ti da svoj blagoslov, da boš prinesel dosti sadu. Amen.«

Po tem je treba novega pridigarja prav in poglobljeno obhajati. In na koncu je treba zapeti *Te Deum laudamus*¹⁷⁶ ali kako drugo zahvalno pesem.

Novemu pridigarju naj superintendent da listino s pečati in potrdi, da je pravi, izvoljeni, izprašani, blagoslovljeni in potrjeni pridigar, da bo prav učil in pridigal.

Gorje mu, ki ne pridiga. Kdor pridiga, pa bo imel veliko plačilo v nebesih. (1 Kor 9).

Pridigar se mora pogosto obhajati, vedno brati in moliti.

Pridigarji naj pričujejo o svoji poklicanosti.

POVSOD, V MESTIH IN TRGIH *in po farah, se morajo ustanoviti latinske, nemške in slovenske šole*

Nobena dežela ne mesto ne občina ne more biti brez šol, brez šolarjev in brez učenih ljudi; brez njih ne more prav urejati in ohranjati ne deželnih ne duhovnih reči. To lahko razume vsak razumen človek. Zato

Vsaka cerkev in občina mora imeti lastne učitelje in

¹⁷⁶ Lat. 'hvalimo te, Gospod'.

*inu Shularie
imeiti, uiih¹⁰² fe
imaio te nuzne
potrebne mladice
inu slance mladi
ludy gori redyti,
koyti inu uuzbit.*

Modri Aydi, fo poufod vnih Meiftih inu Deshelah male inu velike Shule, inu vtih iftih Vuzhene Modre ludy dersnali. Ty Egyptary inu Palestini, fo imeli nih Farye. Gen. 47. 1. Reg: 6. Ty Caldei Perfi fo imeili nih Magos, nih modre. Daniel. 1. 2. Ty Iudi¹⁰³ te Gymnofofifte, Ty Gerki vtim Meiftu Ateni inu drugdi, velike Shule inu dofti Filofofou, velikih vuzhenih ludy, Ty Rimlani nih Collegia. Inu Gofpud ie vti Stari Ifraelski Cerqui po vfeh Meiftih rekal Shule dersnati. Nu. 35. Ty veliki Preroki koker famuel, Elias inu Elizeus fo fami Shulmoiftri bili, nih Shulary fo fe imenouali Nazarci inu Otroci tih Prerokou. 1. Reg: 10. 4. Keg. 6 Amos 2. Treno. 4. Vtim zhaffu kadar fo Cristus inu ty Iogri po Iudouski Desheli hodili fo po vfeh Iudouskih inu Gerskih Meiftih, Synagoge, tu ie, Shule bile, Vierufalemu ie ena velika Shula bila, Luc. 4. 8. 21. Ioh. 9. 12. 16. 18. Act: 6. 9. 13. 14. 15. 17. Ty Iogri. S. Paul, fo tudi shule inu shulmoiftre naredili. Act: 13. 1. Cor: 14. Sa Iogri potle fo te Shule fdaici inu poufod vtim Kerfzhanftuu nareiene, inu vtih iftih viffoki brumni vuzheni Shulmoiftri poftauleni, koker fo bili, Pantaenus, Clemens, Origenes, Eraclos, Dionifius. Potle ty Kerfzhanski Ceflary, Krali inu Vyudi, ty fo poufod Collegia, Closhtre, Shule inu Corarye, fa volo de fe vnih vuzheni inu dobre pameti Hlapzhizhi imaio koyti rediti, inu tu S. Pyfmu prou vuzhiti faftopiti, isloshiti inu pridigati, De fo to Cerkou, Gofposke inu Purgarske rizhy, fnali inu vmeli rounati, vishati inu pelati. Obtui ie fylnu potreba tudi per fadashnim zhaffu de fe te Shule poufod gori dershe, de tei Cerqui [78b] dobra Seimena od mladih Vuzhenih ludy, Bogu na zhafu, inu timu Kerfzhanftuu dobrimu, fa febo puftimo. Cefary, Krali, Vyudi, inu vfa shlaht Oblaft inu Gofpofzhina, fo dolshni Dobre vuzhene Shulmoifstre, inu vmeitelne mlade ludy, vte Closhtre inu Vcorarye poftauiti, inu te lencee, nemarne pofreshne nezhiste inu Malikouske Farye inu Menihe, is nih ifurezhi inu ifpoditi. Vslednim Meiftu, Vtergu inu per sledni Fari Shulmoiftre inu Shularie dersnati, Vmeiftih inu Tergih, de fe Latinsku inu Nemshku, per tih Farah od Farmoshftrou, Podrushnikou inu Meshnarieu tu Slouensku Pyfmu, brane inu piffane vuzhi. Stakim fe fpet ta Stara praua Vera gori perprau, inu poufen Sueitu reftegne, prauae Bogudopadezhe Boshye slushbe inu Molitue, bruma, poshtene, lubesā pruti Bogu inu umei ludmi narede, malikouane doli fatare. Inu fteim hozhino tudi te nashe Deshele pred Turki, pred nashimi Sourashniki vbranimi, inu pred dragino, hudim vremenō, pred Moryo, obarouati ino ohraniti, Inu na konzu tiga nashiga

¹⁰² Corr. *utih*.

¹⁰³ Corr. *Indi*.

so imeli ne le verni, Božji ljudje, ampak tudi modri pogani povsod v svojih mestih in deželah male in velike šole, v njih pa učene ter modre ljudi. Egipčani in Filistejci so imeli svoje duhovnike (1 Mz 47; 1 Sam 6), Kaldejci in Perzijci so imeli svoje *mage*, svoje modrijane (Dan 1; 2), Indijci *gimnosofiste*, Grki v mestu Atene in drugod visoke šole in dosti filozofov, velikih učenjakov, Rimljani *collegia*. In Gospod je v času stare izraelske Cerkve po vseh mestih naročil postavljanje šol (4 Mz 35). Veliki preroki, na primer Samuel, Elija in Elizej, so bili sami učitelji, njihovi šolarji so se imenovali *nazarei*¹⁷⁷ oziroma 'otroci prerokov' (1 Sam 10; 4 Kr 6; Am 2; Žal 4). V času, ko so Kristus in njegovi učenci hodili po judovski deželi, so bile po vseh judovskih in grških mestih sinagoge, to je šole, v Jeruzalemu je bila visoka šola (Lk 4; 8; 21; Jn 9; 12; 16; 18; Apd 6; 9; 13; 14; 15; 17). Apostoli, sveti Pavel so postavili tudi šole in učitelje (Apd 13; 1 Kor 14). Po apostolih so začeli povsod po krščanskem svetu ustanavljati šole in v njih postavljati bogaboječe in učene visokošolske učitelje, kakor so bili Pantanej, Klemen,¹⁷⁸ Origen, Heraklas, Dionizij.¹⁷⁹ Potem so krščanski cesarji, kralji in vojvode povsod postavljali *collegia*, samostane, šole in kanoniške ustanove,¹⁸⁰ da so v njih vzgajali bistrumne učene dečke, ki so prav razumeli Sveto pismo, ga razlagali in pridigali, da so nato znali upravljati in voditi cerkvene, oblastne in mestne reči. Zato je zelo pomembno tudi v današnjem času, da se povsod ustanavljajo šole, da pustimo za sabo Cerkvi dobra semena mladih, učenih ljudi Bogu v čast in v dobro vsega krščanstva. Cesarji, kralji, vojvode in vseh vrst oblasti in gosposke so dolžni postaviti dobre, učene učitelje in sposobne, mlade ljudi v samostane in kanoniške ustanove, lene, nemarne, požrešne, nečiste in malikovalske duhovnike in menihe pa vreči in spoditi iz njih. V vsakem mestu, trgu in pri slednji fari je treba imeti učitelje in šolarje: v mestih in trgih, da se učijo latinsko in nemško, pri farah pa, da se od duhovnikov, kaplanov in cerkvnikov učijo slovenskega črkopisa, branja in pisanja. S tem se bo spet povzdignila prava stara vera in se razširila po vsem svetu, vzpostavili bomo prave, Bogu všečne Božje službe in molitve, bogaboječnost, poštenje, ljubezen do Boga in med ljudmi, malikovanje pa bo zatrt. In s tem bomo tudi naše dežele obvarovali in obranili pred Turki, pred našimi sovražniki ter pred pomanjkanjem,

šolarje; v šolah je treba vzgajati, gojiti in poučevati uporabne ter potrebne mladike in sadike, mlade ljudi.

¹⁷⁷ Lat. 'nazirci', 'posvečeni'.

¹⁷⁸ Gl. op. 126.

¹⁷⁹ Vsi našteti so zaporedoma vodili Aleksandrijsko katehetsko šolo konec 2. in v začetku 3. stoletja po Kr.

¹⁸⁰ Db. *korarije*. Izraz bi lahko prevajali tudi kot *stolne, korarske šole*.

lebna dobiti tu nebesku vefelie, skufi Iefufa Criftufa. Htimu inu kufakimu
dobrimu, dai Bug tei nashi Gofpofzhini fuio Miloft S. Duha, dobro miffal
inu napreiuftetie inu dokonane, Amen.

DE TIM SLVSHABNIKOM TE CERQVE, PRA-
uim Pridigariem, dobrim Shulmoifstrom, brumnim
Shulariem inu fuiftnim Meshneriem, ie ta
Cerkou dolshna dati nih shold,
lon inu potrebo.

Oben ftan inu
Slushabnih taku
ozhytu fapopnu
inu fadoftimi
fprizhami is S.
Pysma, nemogo
fpryzhati, de nim
ty ludy fo dolshni
nih potrebo dati,
koker ty Pridigay
inu Shulmoistri.

S Ledni Delouiz prau i fam Criftus, Math: 10. ie vreden fuiga lona, Obt
skateri tei Gmaini oli tei Cerqui slushi, Ta ifti ima tudi od te Gmaine oli
od te Cerkue reyen [79a] biti inu to fuio potrebo imeiti. Abraam ie timu
Faryu Melhifedehu Deffetinu daial Gen. 14. Ty Egyptary fo nih Farye tudi
vueliki dragoti fabfton redyli. Gen. 47. Gofpud Bug ie timu Ifraeskimu
Folku fopouedal, tim Faryem, Leuitom nih Shenom inu Otrokom daiati
laftna Meifta, Nyue, Pashine, Deffetyne, Mnogetere Offre inu od kupylla
od Peruoroyenzhizheu, od Oblub, od Peruorafalkou Nu. 35. 18. Exod 23.
Deu: 18: Inu ta brūni Krall Ezechias, ie tim nega ludem oftru fapouedal
dati tim Faryem inu Leuitom, tu karie¹⁰⁴ nim od Buga bilu poftaulenu.
2. Paral: 31. Malahias Prerok, te ludy fylnu ufari Inu kolni, kir ne fo tim
Faryem prou Deffetili inu offrouali, inu prau i, De fa tiga volo fe ie nim
uelika shkoda na puli inu Vinogradih fturila Mal. 3. Kir pag ty eni prauio,
de fdai vtim Nouim Tefamentu, fe tim Pridigarye nema nishter dati,
Sakai Criftus prau i, Vy fte fabfton pryeli, fabfton daite. Math. 10. Inu S.
Paul ie fuiemi rokami delal inu fe shiuil. Act: 18. Inu tim Corintariem
ie fabfton pridigal 2. Cor. 11.? ODGVVOR, Kir Criftus prau i, Sabfton
fte pryeli, fabfton daite, Vundukai Criftus ne gouori od Sholda oli lona
tih Pridigariem, Temuzh on gouori od Darou, katere fo bili oni od nega
pryeli, de fo vse shlaht bolnike ofdraulali, Hudyzhe od ludy gonili,
Mertue obuiauoli, Satake rizhy veli Criftus de nemaio nishter vfeti, koker
vfaki, kir ta Defseti Capitul S. Matheusha fam bere, lahku more fapopyti,
Sakai fa teiemi beffedami fdaici Criftus letaku gouori, Vi Iogri ne imate
imeiti ne Slata ne Srebra, ne Denariem, ne Tashke na tim Potu, ne duci
Sukni, ne zheuleu, ne palice &c: Sleiteimi beffedami nim prepouiduie to

¹⁰⁴ Sic.

hudim vremenom, pogini in dobili na koncu našega življenja nebeško veselje po Jezusu Kristusu. Za to in za vse dobro daj Bog naši gosposki svojo milost, Svetega Duha, dobro misel in namen in dokončanje. Amen.

SLUŽABNIKOM CERKVE, PRAVIM
*pridigarjem, dobrim učiteljem, pobožnim šolarjem
in zvestim cerkovnikom je Cerkev
dolžna dati plačo, plačilo in
vse potrebno*

Slednji delavec, pravi sam Kristus (Mt 10), je vreden svojega plačila, zato naj tistega, ki služi skupnosti ali Cerkvi, ta tudi preživlja in poskrbi za njegove potrebe. Abraham je duhovniku Melkizedeku dajal desetino (1 Mz 14). Egipčani so zastonj vzdrževali svoje duhovnike tudi v času velikega pomanjkanja (1 Mz 47). Gospod Bog je izraelskemu ljudstvu zapovedal, naj dajo duhovnikom, levitom, njihovim ženam in otrokom lastna mesta, njive, pašnike, desetino, različne daritve in odkupnine od prvorojencev, od obljub, od prvorojenih živali (4 Mz 35; 18; 2 Mz 23; 5 Mz 18). In pobožni kralj Ezekija je svojim ljudem ostro zapovedal, naj dajejo duhovnikom in levitom to, kar jim je bilo postavljeno od Boga (2 Krn 31). Prerok Malahija je silno svaril in preklinjal ljudi, ki niso prav odmerjali desetine svojim duhovnikom in rekli, da se jim je zavaljo tega naredila velika škoda na polju in v vinogradih (Mal 3). Kaj pa, ko nekateri pravijo, da zdaj, v Novi zavezi, pridigarjem ni treba ničesar dajati, kajti Kristus pravi: »Zastonj ste prejeli, zastonj dajajte« (Mt 10), sveti Pavel pa je s svojimi rokami delal in se sam preživljal (Apd 18) in je Korinčanom zastonj pridigal (2 Kor 11)?

ODGOVOR: Ko Kristus pravi: »Zastonj ste prejeli, zastonj dajajte,« ne govori o plači ali plačilu pridigarjev, temveč govori o darovih, ki so jih bili prejeli od njega: da so ozdravljali vse vrste bolnikov, izganjali iz ljudi hudiče, oživljali mrtve – za take reči, pravi Kristus, naj ničesar ne jemljejo, kakor zlahka razume vsak, ki sam prebere deseto poglavje svetega Mateja, kajti takoj v nadaljevanju Kristus govori takole: »Vi, učenci, ne imejte ne zlata ne srebra ne denarja ne popotne torbe ne dveh sukenj ne čevljev ne palice itd.«

Noben poklic in noben služabnik ne more tako jasno, razumljivo in z mnogimi primeri iz Svetega pisma izpričati, da so mu ljudje dolžni dati, kar potrebuje, kakor pridigarji in učitelji.

lakomnost inu [79b] skerb fa oblazhillu inu fa shpendiu, potehmal take rizhi od tih, katerim bodo pridigouali, bodo fadofti inu po potrebi dane, koker fdaici na tu prauu Criftus, Sakai sledni Delouez ie fuiga lona vreden. Tu ie, koker bi hotel Criftus rezhi, Ieft vas poshilem po meiftih, po Tergih, po Valfch, inu po dail nih Deshelah prydigouati ta Euangeli, oli ieft vom htimu ne Ceringe ne Guanta ne Koneu ne dam, Natu vom vmisli gre inu prauite, Kei inu du nom bode dal Ieifti inu tu Oblazhillu, Satu ieft nezho de vi skerbite. Ty ludye katerim vi bote pridigouali vas bodo fo vfo potrebo omislili, Inu tu fe ie nim taku poufod godylu. Koker od tiga fo ty Iogri potle fami prauili inu prizhouali, kadar ie nec per tei pusledni Vezhery vprashal rekozh, Luc. 22. Ie li vom kai mankalu, kadar sem vas pres denarieu, pres Tashke, pres zheuleu pridigari Vunkai poshilal.? Oni fo odgouurili: Nishter. Inu Criftus ie fam denarie imel, inu fe ie vtim nega Pridigarftui od drugih shiuil. Koker od tiga Ioanesh 13. pishe, kir prauu, de Iudas Ishcariot ieto nega Moshno inu denarie imel inu ie shpendio kopoual inu Bugaime daial. Lucas 8. prauu. De te Shene od nih blaga fo Criftufu ftregle. S. Paul fuelikimi inu fadoftimi beffedami inu Argumenti fprizhuie, De tim slushabnikom te Cerque inu Pridigariem, fe ima nih potreba dati, kir taku 1. Cor: 9. gouori, Ne imamo li mi oblasti Ieifti inu Pyti? Du ob fuim Sholdu oli pres Sholda voiskuie? Du fadi oli della en Vinograd, inu od nega Sadu ne Iei? Du paffe eno shiuino, inu od nec mleka ne Iei? Aku Ieft tu po zhloueski shegi gouorim? Ne gouori li Tu tudi ta poftaua, Sakai taku ie vti Moifefeui Poftauu fapifanu, Ti timu Volu, kir mlati, nemash nega [80a] Vuft fauefati. Skerbi li Bug fa Voli? Ne gouori li on tu fa nasho volo? Ia fa nasho Volo ie tu piffanu. Sakai kateri orie, ta ima na vupane orati, ta kateri mlati, ta ima na vupane mlatiti, de on od nega vupane bo dileshein. Smoli mi vom Duhouske rizhy fiali, Ie li velika rezh, aku mi tu vashe meffeno shanemo? Ne veifte li vi, de ty kir Offruio, de od Offrou shiuo? Inu ty kir timu Altariu ftrego, bodo od Altarie shiui? Inu ta Gofpud ie tudi taku porrozhil, De ty kir ta Euangeli ofnanuio, imaio tudi od tiga Euangelia shiui biti: Inu htim Galatariē 6. pishe, Kateri bo poduuzhen, ta ima podiliti fteim, kateriga vuzhi. Inu 1. Thes: 5: prauu, Mi vas lubi Bratie, profimo, de vi fpofnate te kir vmei vami delaio, inu te kir vom naprei ftoye vtim Gofpudi, inu kir vas opominaio, imeite nec fa velike inu fa lubu, fa volo nih Della, imeite Myr shnimi. Inu 1. Thi. 5. prauu, Ty Starishi, kir dobru na prei ftoye, fo duuye zhefty vredni, ner uezh pag ty, kir dellaio vti Beffedi inu vtim Nauuki, fakai tu pyfmu gouori, Timu Vollu, kir mlati, ne faueshi nega Vuft. Inu en Delouez ie vreden fuiga lona.

S temi besedami jim prepoveduje lakomnost in skrb glede obleke in hrane, saj jim bodo te stvari dali, kolikor jih bodo potrebovali, tisti, katerim bodo pridigali, kakor zatem pravi Kristus: »Kajti slednji delavec je vreden svojega plačila.« To je, kakor bi Kristus hotel reči: »Pošiljam vas po mestih, po trgih, po vaseh in po daljnih deželah pridigati evangelij, a vam za to ne dam ne preživnine ne oblačila ne konjev. Nato vam pride na misel in porečete: 'Kje in kdo nam bo dal hrano in obleko?' Jaz pa nočem, da bi vas to skrbelo. Ljudje, ki jim boste pridigali, vam bodo priskrbeli vse potrebno.« In tako se jim je povsod godilo. O tem so potem apostoli sami pravili in pričevali, ko jih je pri poslednji večerji vprašal, rekoč (Lk 22): »Ali ste kaj pogrešali, ko sem vas pošiljal pridigat brez denarja, brez torbe, brez čevljev?« Oni so odgovorili: »Nič.« In Kristus je sam imel denar in se je v svojem pridigarstvu dal živeti od drugih. O tem piše Janez (13), ko pravi, da je imel Juda Iskarijot njegovo mošnjo in denar in je kupoval živež in dajal vbogajme. Luka (8) pravi, da so žene stregle Kristusu iz svojega premoženja. Sveti Pavel obsežno in utemeljeno izpričuje, da je treba služabnikom Cerkve in pridigarjem dajati za njihove potrebe, ko govori (1 Kor 9): »Ali res nimamo pravice jesti in piti? Kdo se vojskuje na svoje stroške, brez plačila? Kdo sadi ali dela v vinogradu in ne uživa njegovega sadu? Kdo pase živino in ne uživa njenega mleka? Mar govorim po človeško? Mar ne pravi tega tudi postava, kajti v Mojzesovi postavi je zapisano: 'Ne zavezuj gobca volu, kadar vrši žito!' Pa je Bog res v skrbeh za vole? Mar ne govori on zavoljo nas? Da, zaradi nas je bilo to zapisano. Kdor namreč orje, naj orje v upanju; kdor mlati, naj mlati v upanju, da bo imel delež. Če smo vam sejali duhovne dobrine, ali bi bilo preveč, če bi želi vaše snovne dobrine? Ali ne veste, da ti, ki darujetejo, živijo od darov, in da bodo ti, ki strežejo oltarju, živeli od oltarja?« In Gospod je tudi naročal, naj ti, ki oznanjajo evangelij, tudi živijo od evangelija. V pismu Galačanom (6) piše: »Kdor sprejme pouk, naj deli s tem, ki ga uči.« In (1 Tes 5): »Mi vas, ljubi bratje, prosimo, da spoznate te, ki delajo med vami in so vaši predstojniki v Gospodu ter vas opominjajo; spoštujte jih, ljubite in zaradi njihovega dela imejte z njimi mir.« In (1 Tim 5): »Starešine, ki so dobri predstojniki, so vredni dvojne časti, največ pa ti, ki delajo z besedo in z naukom, kajti Pismo govori: 'Ne zavezuj gobca volu, kadar vrši žito.' In: 'Delavec je vreden svojega plačila.'« Sveti Avgustin v delu *De opere*

*Cloſtſtri, Fare,
Corarye, Caplanie,
ne ſo tim unuznim
lenim pyanim
Curbarskim
Faryem inu
Menihom,
Shiſſiane od
Kraleu, Ceſſarieu,
Viudou, Goſpudou
inu od dobrih
Kerſzhenikou,
Temuzh tim
prauim Pridigariē
inu brūnim
shulariem.*

S. Auguſtin tudi libro de opere Monachorum, od tiga veliku piſhe, De ta Vſhitak, kateri ty Pridigary imaio od tiga Pridigane, nei ena Petleria, temuzh Oblaſt inu nih prauil on: &c.

Is letih ozhitih inu faſtopnih Pryzh is fuetiga Pyſma, vſaki dobri Kerſzhenik lahkou faſtopi inu vidi, de ta Cerkou, ty Verni, ſo dolſhni, po Boſhyei Poſtaui inu Ordningi tim fuim brumnim Shulariem, vuzhenim Shulmoifrom, ſueiſtim Pridigariem, nih ſpodobni Shold inu potrebo dati. Inu takim inu nekar tim lenim neumeitelnim neuuzhenim, ne zhifſtim Malykouskim Faryem, Menihom, [80b] Shcoffom, Cardinalom inu Papeshom, ſo ty Kerſzhanski Kralli, Ceſſary, Viudi inu bogati ludi, te Farre, Shcoffie, Corarye inu Cloſhtre ſhtyffſtali. Inu taki lini trebuhi inu poſhrehi, bodo na ſodni Dan Goſpudi Bogu, teſhko raitingo morali dati, ſa volo kir oni tu Cerkouu blagu, unuznu ſhnih Malykouanem, ſoffertio, skoini inu Scurbami, ſadeio inu reſtreſſaio, od kateriga blaga, bi ſe imeili brumni Shulary, vuzheni Shulmoiftri inu ſueiſti Pridigary inu Paftyri redyti inu ſe ſhiuiti.

*monachorum*¹⁸¹ veliko piše o tem, da zaslužek, ki ga imajo pridigarji od pridiganja, ni beraški zaslužek, ampak odraz ugleda in ustrezno plačilo. Itd.

Iz teh jasnih in razumljivih prič iz Svetega pisma lahko vsak dober kristjan razume in vidi, da so Cerkev, verni dolžni po Božji postavi in redu dati pobožnim šolarjem, učenim učiteljem, zanesljivim pridigarjem spodobno plačo in vse, kar potrebujejo. In za te, ne pa za lene, neučene, nečiste, malikovalske duhovnike, menihe, škofe, kardinale in papeže so krščanski kralji, cesarji, vojvode in bogati ljudje ustanovili fare, škofije, kanoniške ustanove in samostane. In taki leni trebuhi in požeruhi bodo morali na sodni dan Gospodu Bogu polagati težek račun, ker so s svojim malikovanjem, ošabnostjo, s konji in vlačugami nekoristno zapravljali cerkveno premoženje, saj bi se s tem premoženjem morali vzdrževati in preživljati pobožni šolarji, učeni učitelji in zvesti pridigarji in pastirji.

*Samostanov,
far, kanoniških
ustanov, kaplanij
kralji, cesarji,
vojvode, gospodje
in dobri kristjani
niso ustanovili
za nekoristne,
lene, pijane in
vlačugarske
duhovnike in
menihe, temveč za
prave pridigarje in
pobožne šolarje.*

¹⁸¹ Lat. 'O delu menihov'.

SAKAI INV
SA KAKOVIIH VRSHAHOV INV RIZHI
VOLO, SE TA PAPESHKA ISPA-
*zhena Masha poufod utim Kershanstui ima
doli postauti inu diati, Inu na meiftu, ta
Vezherya Cristuseua, tu prauu obhaylu
gori narediti inu postauti.*

*Sto ifpazbeno
kriuo Masbo, fo ty
Papesbi, Shcoffi,
Fary inu Menibi,
ta uegshi bulshi
deil tiga blaga,
na tim fucitu inu
dobriga liniga
lebna na fe inu
kfjebi perprauili,
Inu ueliku Dush
fapelali inu
pogubili.*

TA Papeshka Masha, bode od tih Papeshnikou, fa ner to vegsho Boshyo slushbo dershana inu hualena. Nekar le fa tiga volo, kir fe per ny, tu Tellu Cristuseuu inu ta nega kry, shegnuie, dili inu iemle, Temuzh fa volo, kir ta Masha, prauio oni, ie fa mnogetere rizhy, dobra inu pridna. Sakai ta Masha, prauio vfi Papeshniki. de ex opere operato, pomaga htimu odpufzhanu tih Grehou, nekar le timu, kir Mashuie, temuzh tudi tim, fa katere [81a] on Mashuie, Tim kir to Masho slishio inu tim kir ne slishio, inu vpryzho nei fo, de le na no fmislio. Inu ta Masha, prauio oni, ie ena taka velika Bogu pryema slushba de tudi tim mertuim pomaga, is tyh Vyz, nec perprauil Vboshyo Miloft, inu vta nebeffa. Inu fa tacih rizhi volo, ie skorai vus fucit, ta vegshi deil ludy, mali inu veliki, bofi inu bogati, fo nih Denarie inu blagu na te Mashe nalushili, velike bogate Closhtre, Cerque poufod Shtyfftali inu falydali, fa volo de bi fe poufod dofti Mash, fa shiue, fa mertue, inu fa vfe shlaht frezhe inu nefrezhe bralu.

[III. O OBREDIH]

ZAKAJ, ZARADI
ČESA IN IZ KAKŠNIH RAZLOGOV NAJ
SE POVSOD V KRŠČANSKEM
*svetu odpravi popačena papeška maša in
namesto nje postavi Kristusova
večerja, pravo
obhajilo*

Papeško mašo imajo papežniki za največjo Božjo službo in jo hvalijo ne samo zaradi tega, ker se pri njih blagoslavlja, podeljujeta in prejemata Kristusovo telo in njegova kri, temveč ker je ta maša, kot pravijo, dobra in koristna za mnoge stvari. Ta maša namreč, pravijo vsi papežniki, pomaga *ex opere operato*¹⁸² pri odpuščanju grehov ne le temu, ki mašuje, temveč tudi tem, za katere mašuje, tem, ki to mašo slišijo, in tem, ki je ne slišijo in niso prisotni pri njej, če le mislijo nanjo. In ta maša, pravijo oni, je velika služba, ki je Bogu po volji, ki tudi pomaga mrtvim, da pridejo iz vic v Božjo milost in v nebesa. Zato je skoraj ves svet, večji del ljudi, mali in veliki, ubogi in bogati, dajal svoj denar in premoženje za takšne maše, zidal in ustanavljal velike, bogate samostane in cerkve, da bi se povsod bralo dosti maš za žive, za mrtve in za vseh vrst sreče in nesreče.

*S popačeno,
izkrivljeno mašo
so si papeški škofje,
duhovniki in
menihi prisvojili
največji in
najboljši del
bogastva tega sveta,
si uredili dobro,
leno življenje
ter zapeljali in
pogubili veliko duš.*

¹⁸² Gl. op. 60.

*De bi Mashe
dobru bogatu ne
plazhouale, Fary
bi nih ne brali.*

*Papeshniki ne
Mashuio koker
ie Iefus postauil,
Obtu oni shno
ne slushio
Bogu, Temuzh
Molykuio. Sakai
oni to Masho, fa
denariu uolo,
na mnogetere
nepodobne rizhy
fo preobernali inu
nuzao, bkaterim
Crifus to fuio
Vezherio nei
postauil.*

*Per prau Mashe
imaio ty Verni
ta S. Sacrament
ushiuati, nekar fa
vfo shlabt nefrezho
offrouati, sapirati,
okuli nofsiti.*

De bi nas pag ty nashi Grehi vtako slipoto inu nefaftopnoft ne bili fapelali inu oslepili, Taku bi milahku mogli tu kriuu ifpazhenu Mashouane famerkati, inu kakoua Boshya slushba ie vti Mashi fapopadena. Sakai ty Farry inu Menihi nei oben is andohti, od fam febe, te Mashe bral, Temuzh, kadar ie fto Masho veidil, eno veliko Farro oli debello Caplanio dobiti inu obdershati, veliku Denariu, Shiuine inu blaga dobiti, Tedai ie to Masho bral. Obtui nai fi ie ta Masha, per tih preproftih ludeh fa eno veliko Boshyo slushbo deršana, Taku vfai tim Faryem inu Menihom, ie le fa volo Denariu inu dobitka volo luba bila. Obtui fa letih rizhy volo, vfaki Zhlouik, ima od te Mashe beishati, inu to ifto, fa veliku fapelane od te praeu ftare Kerfzhanske Vere, dershati.

Rauen tiga nom Gofpud Bug inu ta nega fueta beffeda druge rizhy prau, fa katerih volo ima sledni prau Kerfzhenik od te Mashe, koker od tiga ner vegshiga pregreshniga Malykouana beshati. Sakai tu ie ena Rifniza, koker tu S. Pyfmu poufod prau inu pryzhuie. De obena [81b] Boshya slushba, katero Bug nei postauil, fapouedal, inu vto nega beffedo fapopal, Bogu ne dopade. Glih koker en Hlapez vtihyshi, fe ne more hualyti, de bi on fuimu Gofpudi slushil, Samuzh on tu fturi, kar ie nemu ta nega Gofpud fapouedal. Koku pag ty Papeshniki hote is Criftufeuhi beffed inu porrozhenia fpryzhati, De ie on tak Mashni Offer nim porrozhil, oli taku, koker oni fdai Mashuio, Mashouati fapouedal? Sakai kadar ie nash Gofpud Iefus Criftus to fuio Vezheryo gori postauil, ie on fapouedal, De fe ima tu nega Tellu Ieifti, Inu ta nega Kry pyti, Inu de fe ima na nega fpumniti, koker te nega beffede ozhytu pryzhuio, kir prau: Letu deite, Ieite inu pyte, kmuimu fpominu. Ta Papesh pag ie tako vezheryo Criftufeuo na drugu preobernali, postauil inu fapouedal, de per taki Vezhery: (Katero Vezheryo, ty Papeshniki fteim nefnanem, nefaftopnim, Imenom, Masho imenuio) fe ima Iefus Criftus Syn Boshy, fa Grehe tih shiuhi inu tih mertuih offrouati, Inu ftako nih Masho, Dushyzom is Vyz pomagati, bolnike ofdrauiti, te boge bogate fturiti, hudu vreme pregnati, shytnu Pole inu Vinske gorre rodouyte fturiti, pred kugo inu pomorom te ludy inu shiuino obarouati, otroke inu drushino per fdrauii ohranyti &c.

De bi pag taka Vezherya oli Sacrament, fa volo tacih ofgorai imenouanih rizhy, bila postaulena, De bi fe imel Criftus, fa shiue, fa mertue, fa frezho inu fa nefrezho, vni offrouati, Tiga ty Papeshniki nigdar fnizhemer ne mogo fpryzhati, Sakai te beffede Criftufeu, katere ie on per tei fuiei Vezhery gouuril, inu shnimi tak Sacrament postauil, So tim rizhem cilu fubper, Obtui ta [82a] Masha nei obena slushba Boshya,

Če pa bi nas naši grehi ne zapeljali in zaslepili, če ne bi bili tako slepi in nerazumni, bi lahko opazili to izkrivljeno in popačeno maševanje, opazili bi, kakšno Božjo službo je vsebovala taka maša. Duhovniki namreč in menihi maš ne berejo iz pobožnosti, sami od sebe, ampak jo berejo, če vidijo, da bodo z njo pridobili in obdržali na primer veliko faro ali debelo kaplanijo, veliko denarja, živine in drugega premoženja. Čeprav imajo torej preprosti ljudje to za veliko Božjo službo, pa jo duhovniki in menihi cenijo le zaradi denarja in dobička. Zato naj vsak človek beži od takšne maše in naj jo razume kot velik odmik od prave, stare krščanske vere.

*Če bi maše ne
plačevali dobro
in bogato, jih
duhovniki ne bi
brali.*

Gospod Bog in njegova sveta beseda pa nam podajata še druge vzroke, zaradi katerih bi moral vsak kristjan bežati pred tako mašo kot pred največjim pregrešnim malikovanjem. Res je namreč, kakor Sveto pismo to povsod pravi in izpričuje, da Bogu ni všeč nobena Božja služba, ki je ni Bog postavil, zapovedal in opisal s svojo besedo. Prav tako kakor se hlapec v hiši ne more hvaliti, da služi svojemu gospodu, če ne stori, kar mu je gospod zapovedal. Kako pa bodo papežniki iz Kristusovih besed in naročil izpričali, da jim je naročil tako mašno darovanje ali zapovedal maševati tako, kakor zdaj mašujejo? Zakaj ko je naš Gospod Jezus Kristus postavil svojo večerjo, je zapovedal, da je treba jesti njegovo telo in piti njegovo kri in da se ga je treba spominjati, kakor jasno priča njegove besede, ko pravi: »To delajte, jejte in pijte v moj spomin.«¹⁸³ Papež pa je tako Kristusovo večerjo preobrnil, drugače postavil in zapovedal, da se mora pri taki večerji (ki jo papežniki iz neznanega in nerazumljivega vzroka imenujejo *maša*) Jezus Kristus, Božji Sin, darovati za grehe živih in mrtvih in s tako njihovo mašo pomagati dušam iz vic, ozdravljati bolnike, uboge storiti bogate, preganjati slabo vreme, storiti žitno polje in vinske gorice rodovitne, varovati ljudi in živino pred kugo in poginom, otroke in družino ohranjati pri zdravju itd.

*Papežniki ne
opravljajo maše,
kakor jo je postavil
Kristus, zato s tem
ne služijo Bogu,
ampak malikujejo.
Mašo so namreč
zaradi denarja
preoblikovali in
zlorabili za mnoge
nespodobne stvari,
za katere Kristus
ni postavil svoje
večerje.*

Da bi pa bila večerja ali zakrament resnično postavljena za zgoraj omenjene namene, da bi se moral Kristus v njej darovati za žive, za mrtve, za srečo in za nesrečo, tega papežniki nikakor ne morejo izpričati, kajti Kristusove besede, ki jih je govoril pri svoji večerji in z njimi postavil tak zakrament, so tem rečem povsem nasprotne. Zato maša ni nobena Božja

*Pri pravi maši
morajo verni
zaužiti sveti
zakrament,
nikakor pa ga ne
darovati za vseh*

¹⁸³ Lk 22,19; 1 Kor 11,24–25.

Sakai gdi hozhe ena Boshya slushba biti, vundukai mora Boshya bešfeda, Sapuuid oli obluba biti. Aku per taki slushbi Boshyga porrozheni nei, Taku ie ena Zhloueska oli Hudyzheua slushba, timu ie taku, inu drigazhi ne more biti.

*Iefi fem ta, Iefi
fem ta, kir tuie
Grebe doli brishē
fa muio uolo, inu
ne smislim na
tuie Grebe, prauī
Cristus Efa. 43.*

Rauen tiga per tei Papeshoui Mashi ie tudi letu veliku pomancane inu Malykouane, kir fo is te Vezherye Criftuseue, en Offer fa te Grehe tih shiuih inu mertuih, fa enu Odreshituu od te vezhne Smerti, Hudyzha inu Pekla, inu fa enu faslushene tiga Vezhniga lebna, gori naredili inu poštauli. Kateri Offer, odreshituu inu Saslushene, ie Criftus Iefus Syn Boshy, fam en krat na tim Cryshu sturil inu dopernešfel, Koker od tiga ta loger Heb. 10. lipu ozhytu gouori inu prizhuie, kir prauī, Criftus ie fanim famim Offrom popolnoma sturil, te kir bodo pošuizheni. Inu od fpreda vtim iftim Capituli pryzhuiie is tiga 40. Pfal., De Bug obeniga drugiga Offra fa te Grehe ne hozhe imeiti, Samuzh to Martro inu Smert Criftuseuo, Tak Offer dopernefti, inu tei voli Boshy fadofti sturiti, prauī ta loger inu Pfalam, ie Criftus na ta Sueit pryshal. Inu vtaki Criftuseui voli fmo my pošuizheni, skufi ta Offer tiga Tellešfa Iefufa Criftufa, kateri offer ie en krat sturien. Inu vtim 9. Capituli prauī, Criftus ie en krat Offran, de on prozh vľame od nih doftih te Grehe. Druguzh fe on bo pres Greha iskafal tim, kateri na nega zhakaio, htimu lfuelizhanu.

*Iefi fem to Presbo
fam teptal, niszhe
smeno, prauī
Cristus Efa. 63.*

Lete bešfede ie ta loger vľel is tih Criftuseuih bešfed, katere ie on na Cryshu gouuril, kir ie dial, Ioh. 19. Confumatum est. Onu ie dopolnenu. Sakai Criftus tukai rifnizhnu od tiga fuiga della inu Dopernashane te uole [82b] Boshye gouori, De ie hotel na tim Cryshu fto fuio Smertio plazhati inu sturiti fadofti fa te Grehe tiga Suita, Taku oprauillu, prauī Criftus, ie sleteim Offrom dokonanu, kir Iefi, Iefi, muie Tellu inu mui shiuot fem offral.

*Le en fam Offer,
inu le en fam
Far, ie od Buga
poštaulen, kir fe
ie fa nashe Grebe
offral.*

Lete bešfede duei rizhy oli dua Shtuka vľebi dershe. Ta eden, de ie le en fam Offer fa te Grehe, koker od tiga Eľatas, S. Iansh Kerftnik, tudi pryzhuieta, inu prauita, pole letu ie tu Iagne Boshye, kir vľiga Suita Grehe nofsi. Onu famu ie byenu inu ranenu fa nashih Grehou volo. Ioh. 1. Eľai. 53. Glih taku S. Peter, S. Paul, S. Iansh Euangelift pouľod vnih Pyfmih pryzhuiuo. Ta drugi Shtuk ie leta, De htakimu Offru fa te Grehe, le en fam Farr slishi, Ta ifti ie fam, ta Syn Boshy, inu nash Gošpud Iefus Criftus. Obtui kai tedai ty Papeshniki prauio inu pridiguio od tiga Mashniga offrouane? Nerpopei prauio, De ta Mashni Offer fa slushi ta odpufťig tih Grehou. Potle prauio, de vti Mashi nei ta Offer Criftuseu, Temuzh ie en drugi Offer, kateri ta Farr mumu tiga, kir ie Criftus na Cryshu offral,

služba, kajti kjer naj bi bila Božja služba, tam mora biti Božja beseda, zapoved ali obljuba. Če za tako službo ni Božjega naročila, tedaj je to človeška ali hudičeva služba; to je tako in drugače ne more biti.

*vrst nesreče, ga
zapirati in nositi
okoli.*

Poleg tega ima papeška maša tudi veliko pomanjkljivost in malikovanje: iz Kristusove večerje so namreč naredili in postavili darovanje za grehe živih in mrtvih, za odrešenje od večne smrti, hudiča in pekla in za zasluženje večnega življenja. Daritev, odrešenje in zasluženje je Jezus Kristus, Božji Sin, sam enkrat za vselej storil in izpolnil na križu, kakor o tem apostol lepo in jasno govori in pričuje, ko pravi (Heb 10): »Kristus je z eno samo daritvijo storil za popolne te, ki bodo posvečeni.« In prej v tem istem poglavju navaja iz 40. psalma, da Bog noče imeti nobenega drugega darovanja za grehe, kakor samo Kristusovo trpljenje in smrt. Da bi storil tako daritev in zadostil Božji volji, pravita apostol in psalm, je prišel Kristus na ta svet. In v taki Kristusovi volji smo posvečeni po daritvi telesa Jezusa Kristusa, ki je bila storjena enkrat. In v 9. poglavju pravi: »Kristus se je enkrat daroval, da je odvzel grehe mnogih. Drugič pa se bo brez greha prikazal v odrešenje tistih, ki ga pričakujejo.«

*»Jaz sem, jaz sem
tisti, ki izbrisujem
tvoje grebe zaradi
sebe in se ne
spominjam tvojih
grebov,« pravi
Kristus (Iz 43).*

Te besede je apostol vzel iz Kristusovih besed na križu, ko je dejal (Jn 19): »*Consumatum est.* – Dopolnjeno je.« Kristus namreč v resnici govori o svojem delu in uresničitvi Božje volje, da je hotel na križu s svojo smrtjo plačati in zadostiti za grehe sveta; tako opravilo, pravi Kristus, je dokončano s to daritvijo, ker sem jaz, jaz daroval svoje telo in svoje življenje.

*»Jaz sam sem
tlačil to stiskalnico,
nibče z menoj,«
pravi Kristus
(Iz 63).*

Te besede vsebujejo dve reči ali dva člena. Prvič, da je daritev za grehe le ena, kakor o tem pričujeta in pravita tudi Izaija in sveti Janez Krstnik: »Glej, to je jagnje Božje, ki odjemlje grehe vsega sveta.« »Bilo je udarjeno in ranjeno zaradi naših grehov« (Jn 1; Iz 53). Prav tako pričujejo povsod v svojih pismih tudi sveti Peter, sveti Pavel in sveti Janez Evangelist. Drugi člen je dejstvo, da je za daritev za grehe primeren en sam duhovnik, to pa je sam Božji Sin in naš Gospod Jezus Kristus. Kaj pa potem papežniki pravijo in pridigajo o mašnem darovanju? Najprej pravijo, da mašno darovanje prisluži odpuščanje grehov. Potem pravijo, da v maši ni Kristusove daritve, ampak je to neka druga daritev, ki jo duhovnik daruje poleg tega, da jo je Kristus daroval na križu, kakor se

*Bog je postavil
samo eno daritev
in samo enega
duhovnika, da se
je daroval za naše
grebe.*

offruie, koker le vtim nih dellu ozhytu vidi. Sakai Criftus ie tu fuie laftnu prauu Tellu, inu to fuio laftno prauo Kry na tim Cryshu offral, Ampag ta Farr per tim Altariu offruie leta Kruh inu Vinu, oli koker oni gouore, to shtalt tiga Kruha, inu tiga Vina. Tiga Criftus nei fturil, koker tu ty Papeshniki fami moraoi fpofnati.

*Velika neisrezbena
Pregreha inu
Safshpotouane te
Iesuscue Martre,
pride is tiga
Papeshouiga
Mashouana.*

Obtu vletakim Mashouanu ie ta grofna inu ftrashna pregreha, inu ner tu vegshe Shentouane Boshye, Potchmal Criftus Iefus Syn Boshy od taciga Mashniga Offra nigdir nei gouuril ne fapouedal, taku Mashouati. Inu nishter mane, ty Papeshniki tu Mashouane taku hualio inu vfduigo, [83a] de fashushi per Bugi Gnado inu Odpufzhane tih Grehou. Kei oftane, oli kai vela tedai vfe S. Pyfmu? Kateru taku Saslushene inu Odpufzhane vfch Grehou, le famuzh timu Criftufeuimu Offru na Cryshu, kir ie en krat fturien, inu obenimu drugimu dellu, perfoduie inu daie? Ty Farri pag Mashuio inu offruio veden eden zhes drugiga. Inu tiga offrouana inu Mashouane, nigdar nei eniga konza. Kadar mi pag taku Mashouane prou refgledamo, refmislimo inu preraitamo, kai is tiga pryde? Guishnu drugiga nishter, Samuzh letu. Potchmal ty Papeshniki taku Mashnu offrouane fa potrebnu inu nuznu htimu Ifuelyzhanu shazaio inu dershe, Taku oni ne Veruio inu ne dershe, De Iefus Criftus nash dini Odreshenik inu Ifuelyzhar fteim nega Offrom, Sterplenem inu Smertio na Cryshu, bi bil popolnoma tu Odpufzhane tih Grehou nom dobil inu fa slushil. Sakai ie li Criftus (koker ie guishnu) fto nega Smertio popolnoma tu Odpufzhane vfch Grehou vfem vernim, fa slushil inu dobil, Szhemu ie tedai tu Mashnu offrouane? Is taciga Papeshouiga Ifpazheniga Mashouana, ie letu pryshlu, De ty bogi fapelani ludy, fa Criftufeu fam Ifuelyzhanski Offer, nei fo rodyli, ne veidili ne fästopili, Sakai inu fzhemu ie ta Criftufeuia Martra potrebnu inu nuzna, Se ne fo te ifte troshtali, Temuzh vfi ludie fo le htim Mashom tekli, per tei ifti vfiga, kar fo potribouali htimu shiuotu, inu htimu vezhnimu lebnu ifkali, inu meinili per nei naiti. Obtü fo tulikain Mash kupouali, Shtyffitali, nih Trosht, vupane, le na mashe poftauili, Inu fo taku ftakimi Mashami te Criftufeuie Martre cilu pofabili. Letu ie vshe ena grofna ftrashna rezh inu groffouita Pregreha, kir ty ludi na tei britki fueti Martri, [83b] Terplenu inu Smerti Criftufeuü, nei fo imeili fa dofti, Temuzh fo Farye ftauili, vfaka shlahta ie hotella fuiga Farya imeiti, Ty fo Criftufa, nega Poftauü, Sapuuidi, inu vfimu S. Pyfmu fubper, offrouali, Inu na tak nih Mashni Offer vfe ludy vishali inu napelouali. Steim fo oni ta Criftufeu Offer inu tu nega Farftuu cilu ifpazhilli inu preobernili, Inu na meiftu tiga Criftufeuiga Ifuelyzhanskiga Offra, enu zhlouesku Ifpazhenu Dellu

jasno vidi v njihovem delu. Kristus je namreč svoje lastno, pravo telo in svojo lastno, pravo kri daroval na križu. A duhovnik pri oltarju daruje kruh in vino ali, kakor rečejo oni, podobo kruha in vina. Kristus tega ni storil, kakor morajo spoznati papežniki sami.

Ker Kristus Jezus, Božji Sin, o takšnem mašnem darovanju ni govoril in takšnega maševanja ni zapovedal, je tako maševanje grozna in strašna pregreha in največje zasmehovanje Boga. Poleg tega pa papežniki maševanje povzdigujejo do te mere, da naj bi zaslužilo milost pri Bogu in odpuščanje grehov. Kaj ostane ali koliko je potem vredno vse Sveto pismo, ki tako zasluženje in odpuščanje vseh grehov prisoja in daje samo Kristusovi daritvi na križu, ki je bila storjena le enkrat, in nobenemu drugemu delu? Duhovniki pa neprestano, drug za drugim mašujejo in darujejo. In tega darovanja in maševanja ni nikdar konec. Ko pa si tako maševanje prav ogledamo, ga premislimo in pretehtamo, kaj pride iz tega? Zanesljivo nič drugega kakor tole: Papežniki imajo torej tako mašno darovanje za potrebno in koristno za zveličanje. Oni torej ne verujejo, da bi bil Jezus Kristus s svojo daritvijo, s trpljenjem in smrtjo na križu naš edini odrešenik in zveličar, da bi nam v celoti pridobil in zaslužil odpuščanje grehov. Če je namreč Kristus s svojo smrtjo popolnoma zaslužil in pridobil odpuščanje grehov vsem vernim (kakor ga zanesljivo je), čemu torej mašno darovanje? Iz takega papeškega popačenega maševanja je izšlo, da ubogi, zapeljani ljudje za Kristusovo zveličavno daritev niso slišali ne vedeli niti niso razumeli, zakaj in čemu je bila Kristusova daritev potrebna in koristna. Niso se tolažili z njo, ampak so tekali k mašam in pri njih iskali vsega, kar so potrebovali za življenje in za večno življenje – in so menili, da bodo vse to našli pri maši. Zato so kupovali in darovali toliko maš, postavljali svojo tolažbo, upanje le na maše in so tako s takimi mašami povsem pozabili na Kristusovo trpljenje. Vse to je grozna, strašna reč in grozovita pregreha, saj ljudem ni bilo dovolj bridko, sveto trpljenje in Kristusova smrt, ampak so postavljali duhovnike, vsak rod je hotel imeti svojega duhovnika; ti so darovali v nasprotju s Kristusom, njegovo postavo, zapovedmi in vsem Svetim pismom in vse ljudi usmerjali in napeljevali k taki mašni daritvi. S tem so povsem izpraznili in preobrnili Kristusovo daritev in njegovo duhovništvo in na mesto Kristusovega zveličavnega darovanja postavili človeško popačeno delo; namesto našega pravega

*Iz papeževega
maševanja izhaja
neizrekljivo
velika pregreha
in zasmehovanje
Jezusovega
trpljenja.*

*Sadashni Farij
inu Menihi,
hote nih Mashe
fagouariati, ty
eni ne hote, de bi
ta Masha enu
plazbilitu, offer
fa nashe Grehe
bil, Temuzh le en
fpomin, Oli nih
Canon nih perua
Peisen, perue nih
Pridige inu fapop
useh preproftih
ludy, drigazhi
gonore inu
pryzhuio.*

*Ta Papeshbona
Masha ie morala
uselei inu od useh
hudih neziftih
nepokurnih
Fariu, dobra biti
inu ueliku uelati.
Ex opere operato.*

poftauili, Inu na meiftu tiga vishiga nashiga prauiga Farrya inu Shcoffa Icfufa Criftufa Synu Boshyga, fo eniga Papeshouiga Farya oli Meniha gori vřeli, Ta ifti ie imel shnega Mashouanem nas od Grehou reshityi, nom Miloft dobiti per Bugi, inu vta Nebeffa perprauiti.

De ie pag timu taku, tiga ty Papeshniki ne mogo tayti. Sakai od tiga nekar le famuzb¹⁰⁵ vus Sueit, tu ie, vři Shlaht ludy, kir fo take Mashe, fa fe inu fa fuie periatile, fa shiue inu fa mertue, naiemali, fa Mashe veliku blagu dali inu shytyftali, Tiga bi oni ne bili diali, de bi oni nih Trosht inu Seuupane na tak Mashni Offer ne bili poftauili, Temuzh tudi ty Fary fami shnih dellom inu Mashouanem od tiga pryzhuio, kir ta Oblat na try Deile reslomio, koker tudi ta nih Offer na try Deile dile, fa fe, fa druge, fa shiue inu te mertue. Potle nih Canon inu fufeb ta Molytua na konzu te Mashe pryzhuio, de oni fa fe inu fa druge Offruio, kir taku molyo: Placeat tibi S: Trinitas. Ti S. Troiza, pufti tebi dopafti leta Pokorfzhina lete moie slushbe, inu dai, de leta hualeshni Offer, kateri fam iest Greshnik tebi Offral, tebi dopade, inu bode pryetin, Inu meni inu vřem teim, fa katere fem Ieft oftial, skufi tuio Miloft bo kanifpraui htimu Vezhnimu lebnu. [84a] Vletih befledah vřaki zhlouk obuie vydi inu merka, de ta Masha ie en Offer fa te grehe, nekar le fa tiga Mashnika, temuzh tudi fa druge, fa katere on MASHUie, Inu de fe ta Farr fam huali on to Masho offruie. Inu de ie on ta Mosh, kir Bogu offruie, fa fuie, inu fa drugih ludy Grehe. O Iefu Crifte, kakoua velika Pregreha inu grofna fashpotouane, fatrene te tue S. Martre, inu řapelane tih bofih Dush, ie vřtallu inu pryzhlu is tiga Farskiga Ifpazheniga Mashouane inu offrouane. Od tiga pomagai ti Crifte tuimu lubimu Kerftzhanftuu Amen.

Ty Papeshniki tudi prauio, Vuzhe inu veruio, de tak nih Mashni Offer mora dopafti Bogu, tar fi bodi ta Farr, kir offruie, kakershni, hud oli dober, brumen oli neposhten, on Veruie oli neueruie, řakai oni prauio, de tak Mashni Offer vela pred Bugom, Ex opere operato. Sa volo tiga, Kir ie famu na febi. Inu vřai ta Criftufcu offer, nega Maria inu fashlshene nikomer ne nuza, famuzh le tim, kir fe řto Vero tiga iftiga dileshtni řture. Obtú vtakim Mashouani ie grofna pregreha, pred katero imao ufy Kerfzheniki, koker pred famim sludiem beshati, Inu ta ie en velik Norezh, kir te Mashe taku dragu kupuie. Oli ty Fary fo moreli hti nih Mashi eno tako veliko lasho pertekniti inu perloshiti, De sledna Masha tudi tih hudih nevernih Faryeu ie dobra, Sice ty ludie, bi od nih Mash nishter ne deršhali, Potehmal ty Fari inu Menihi en gard nezhift, neposhten pyanski

¹⁰⁵ Corr. famuzh.

velikega duhovnika in škofa Jezusa Kristusa, Božjega Sina, so sprejeli papeškega duhovnika ali meniha. Ta naj bi nas s svojim maševanjem rešil od greha, nam pridobil milost in nas spravil v nebesa.

Da je pa to tako, tega papisti ne morejo tajiti. Tega namreč ne bi delal le ves svet, to je različni ljudje, ki naročajo maše zase in za svoje prijatelje, za žive in za mrtve in dajejo za maše veliko bogastvo in nadarbine, tega ne bi delali niti oni sami, če ne bi postavljali svoje tolažbe in upanja na tako mašno daritev. Toda duhovniki sami pričajo o tem s svojim delom in maševanjem, ko hostijo prelomijo na tri dele, kakor delijo tudi svojo daritev na tri dele: zase, za druge, za žive in mrtve. Nadalje pričata njihov kanon in posebna molitev na koncu maše, da darujejo zase in za druge, saj molijo takole: »*Placeat tibi S. Trinitas.* – Sveta Trojica, naj ti bo všec pokorščina te moje službe in daj, da bi bila ta hvalčnostna daritev, ki sem jo, grešnik, daroval tebi, všec in prijetna tebi in meni in vsem tem, za katere sem daroval po tvoji milosti, v spravo za večno življenje.« V teh besedah vsak človek vidi in opazi oboje, da je maša darovanje za vse grehe, ne le za mašnika, temveč tudi za druge, za katere on mašuje, in da se duhovnik sam hvali, kako daruje to mašo. In da je on mož, ki daruje Bogu za svoje grehe in za grehe drugih ljudi. *O Jesu Christe*,¹⁸⁴ kako velika pregreha in grozno zasmehovanje, zatiranje tvojega svetega trpljenja in zapeljevanje Božjih duš je vstalo in prišlo iz duhovniškega popačenega maševanja in darovanja. Pred tem nam pomagaj, *Christe*,¹⁸⁵ svojim ljubim kristjanom. Amen.

Papežniki tudi pravijo, učijo in verujejo, da mora biti taka mašna daritev Bogu všec, pa naj bo duhovnik, ki mašuje, kakršen koli, slab ali dober, pobožen ali nepošten, veren ali neveren. Pravijo namreč, da mašna daritev velja pred Bogom *ex opere operato*,¹⁸⁶ ker je, sama na sebi. In Kristusova daritev, njegovo trpljenje in zaslužnje nikomur ne koristi, razen tem, ki postanejo z vero vanj tega deležni. Zato je tako maševanje grozna pregreha, pred katero morajo vsi kristjani bežati kakor pred samim hudičem, in največji norec je, ki te maše tako drago kupuje. Duhovniki pa so morali k svoji maši pritakniti in priložiti še veliko laž, da je sleherni maša, tudi maša nevernih duhovnikov, dobra – sicer ljudje ne bi marali za

Sedanji duhovniki in menihi bočejo zagovarjati svoje maše, nekateri od njih nočejo, da bi bila maša plačilo, daritev za naše grehe, ampak le spomin. A njihov kanon, njihova prva pesem, njihove prve pridige in razumevanje vsakega preprostega človeka govorijo in pričujejo drugače.

Papeževa maša naj bi bila vselej dobra in naj bi vselej veliko veljala, tudi če jo opravljajo slabi, nečisti in nepokorni duhovniki: ex opere operato.

¹⁸⁴ Lat. 'O Jezus Kristus!'.

¹⁸⁵ Lat. 'Kristus!'.

¹⁸⁶ Gl. op. 60.

*Vjaki zhlouik
refjledai,
resmisli prou te
Criftufeue bejjede,
Skaterimi ie on
to juio Vezberio
shjftal, Taku
on labku fajiopi,
de tu Papesbku
Mashouane ie
kriuu Ispazbenu.*

*Praui lepi
potrebni Nauuk
koku fe ima prou
Mashouati.*

inu Curbarski leben pelaio, taky rizhy inu pergouarianu fo oni naprei prishli.

Inu per taki Papeszni Mash, kei oftane tu porozhene inu vksane nashiga Gofpudi Iesufa Criftufa, kir prau: Koker zheftu krat vi leitu Deite, taku Deite tu iftu kmuimu [84b] fpominu? Kai fe ima pag diati inu fturiti. Tu Tellu Criftufeuu fe ima lefti, inu tu nega Kry pyti, koker fe fteim ty Mashniki tudi hualio. Oli ta Mashnik per tim famim nema fadofti, de bi fe tu Tellu Criftufeuu leilu, inu ta nega kry pyla, Temuzh on tudi tu iftu offruie, Du ie pag tu iftu porrozhil inu fapouedal? Criftus nikar. Sakai on offruie? Sa fe, fa druge shiue inu mertue? Du ie tu potrozhil? Criftus tudi nekar. Ampag letu ie Criftus potozhil inu fapouedal, de kadar fe tu nega Tellu lei, inu ta nega Kry pye, de fe nema offrouati, Temuzh per takim na ta nega Offer inu Martro fpumnyi, To nega Smert ofnanouati, od nega ozhytu prydigouati. De fe ie on en krat fa nas, inu fa odpufzhane vfeh nashih grehou offral, inu de fe mi taciga Offra troshtamo, inu skufi to Vero dileshni fturimo, Inu de fe fenelfemo, Veruiemo inu terdno fauupamo, de gofpud Bug vshe neprei fe fnami ne bo ferdil, poteh mal ta Velik dolg, tu ie, vfi nashi Grehi, so ftakim dragim plazhillom inu Offrom tiga nega lubefniuiga Synu plazhani, vtolasheni inu doli polosheni, Inu kir fmo my skufi to nega kry omyueni inu ozhyfzheni, Inu skufi letiga Farya, inu ta nega fami offer Boshy otrozi poftali.

Letaku prauu Mashouane inu obhaylu, tu ie, ta Vezherya Criftufeua, kadar fe vrednu lei tu nega Tellu, Inu pye ta nega kry, Inu fe ta Euangelium prou prydiguie, fe prau, Sa kai ie Syn Boshy knom na ta Sueit prishal, vmerl, od Smerti vftal, De fe mi taciga Saslushena fto Vero skufi tu Iemlene inu preiemlene tih S. Sacramentou dileshni fturimo, Boga fatu fahualimo, fa ufo Duhousko inu telfeno potrebo profsimo, lubefan pruti nashimu blishnimu [85a] iskashemo. Ia ftakim Nauukom mi prou inu fpodobnu, ta Criftufeue nashiga Gofpudi inu Odreshenika Offer, Zheftimo inu poshtuiemo, Sakai mi na tim Criftufeuium Offrom ne zbiulamo, temuzh mi fmo guishni, inu terdno Veruiemo, de Gofpud Bug na letim nashim prauim Faryu inu Shcoffu Iefufu Criftufu, inu na nega offru, ima enu cilu obylnu dobru dopadene, koker fam Bug prau, Letu ie mui lubi Syn, na tim ieft imam enu dobru dopadene. Ta Papes pag molzhi od taciga Criftufeuga Farftua inu Offrouane, Druge Farye della inu gori ftaui, inu en drugi offer fa te Grehe gori nareia inu perpraula, Na ta ifti hozhe de bi fe imeili fanefci, feuupati, inu shnim fe na Smerti troshtati. Oli preklet ie ta zhlouik, kateri mumu letiga Criftufeuga Offra,

njihove maše, ker duhovniki in menihi živijo grdo, nečisto, nepošteno, pijansko in vlačugarsko življenje, take reči in govorce so se pokazale.

Kje pa je pri papeški maši naročilo in povelje našega Gospoda Jezusa Kristusa, ko pravi: »Kolikorkrat to delate, delajte to v moj spomin«? A kaj je treba delati in storiti? Treba je jesti Kristusovo telo in piti njegovo kri, kakor se s tem mašniki tudi hvalijo. A mašniku ni dovolj samo to, da bi jedel Kristusovo telo in pil njegovo kri, ampak to tudi daruje. A kdo je to naročil in zapovedal? Kristus že ne. Za kaj to daruje? Zase, za druge, žive in mrtve? Kdo je to naročal? Kristus prav tako ne. Kristus je namreč naročil in zapovedal, da kadar jemo njegovo telo in pijemo njegovo kri, naj ne darujemo sami, ampak naj se pri tem spomnimo njegove daritve in njegovega trpljenja, naj oznanjujemo njegovo smrt in javno pridigamo o njem. Da se je enkrat daroval za nas in za odpuščanje vseh naših grehov in da se tolažimo s tako daritvijo in se po veri storimo deležne te daritve, da se zanašamo, verujemo in trdno zaupamo, da se Gospod Bog ne bo več srdil na nas, saj je veliki dolg, to je vse naše grehe, plačal, potolažil in odložil z dragim plačilom in daritvijo svojega ljubega Sina. Da smo po njegovi krvi umiti in očiščeni in le po tem duhovniku¹⁸⁷ in zgolj po njegovi daritvi postali Božji otroci.

Pravo maševanje in obhajanje je Kristusova večerja. Pri njej se vredno je njegovo telo in pije njegova kri in se prav pridiga njegov evangelij, razloži se, zakaj je Božji Sin prišel k nam na ta svet, umrl, vstal od smrti, da smo lahko njegovega zasluženja deležni z vero, z jemanjem in prejemanjem svetih zakramentov; zato hvalimo Boga, ga prosimo za vse duhovne in telesne potrebe, izkazujemo ljubezen do svojega bližnjega. In s takim naukom prav in spodobno slavimo darovanje Kristusa, našega Gospoda in odrešenika, in ga spoštujemo, saj ne dvomimo v Kristusovo daritev, ampak smo gotovi in trdno verujemo, da ima Gospod Bog nad našim pravim duhovnikom in škofom Jezusom Kristusom in njegovo daritvijo veliko veselje, kakor Bog sam pravi: »To je moj ljubljeni Sin, nad njim imam veliko veselje.«¹⁸⁸ Papež pa o takem Kristusovem duhovništvu in daritvi molči, imenuje in postavlja druge duhovnike in pripravlja drugačno daritev za grehe in hoče, da bi se zanašali nanjo, ji zaupali in se z njo tolažili ob smrtni uri.

*Vsak človek
naj pregleda,
prav premisli
Kristusove besede,
s katerimi je
postavil svojo
večerjo, pa bo
zlahka razumel,
da je papeško
maševanje krivo in
popačeno.*

*Pravi, lepi,
potrebni nauk,
kako je treba prav
maševati.*

¹⁸⁷ Tj. 'Kristusu'.

¹⁸⁸ Mt 3,17.

*Lete ofgonai
imenouane
urshabe, imai
ty Pridigary tim
preprostim ludem
zheftu poueidati,
Sa zhefuolo fe
taku tei Papeshki
Mashi Subper
gonori inu uezh ne
dershi.*

kateri offer ie on fam en krat na Cryshu doperneffel, en drugi offer, oli eniga drugiga Farya oli Caplana ifzhe, inu fuie Vupane vnega ftaiui. Sakai on ftakim iskanem inu vupanem na druge offre, ta offer Criftufeu, tu ie, tu nega Zhloueftuu, Martro, Smert inu Goriuftanene, tu nega cilu oprauillu inu fashushene, fashpotuie, famezhuie inu fnogami poteptaua, potehmal le ta Criftufeu Martra inu Smert, ie ta obylni fadofiti Bogu pryetni Offer, skufi kateri fmo my od vseh nashih Grehou, od te kletue tih Boshyh Postau, od Smerti, od Hudyzha inu Pekla resheni, Inu fmo napelani inu perprauleni htimu Vezhnimu lebnu.

Nu fa volo letih rizhy inu vrshahou volo, kateri fo veliki, inu en vľaki Kerfzkenik ima te ifte preraitati inu kferci vľeti, Smo mi to Papeshko inu Malikousko Masho, vtih nashih Cerquah prozh diali inu fauergli, Inu [85b] fmo nameiftu te ifte to Vezherio Criftufeuo, koker ie to ifto Criftus postauil, ty logri inu ti perui Kerfzheniki, fo dershali, fpet gori naredili inu postauili. Inu vľi Prydigary, Farmoshftri inu prauí Kerfzheniki, imaiio Gofpudi Boga fatu is ferza zheftyti inu fahualiti, de oni skufi leta prauí Boshy Nauuk, bodo na ta fami Bogu dopadezhi Criftufeu Offer vishani inu napelouani, Inu de bodo od taciga kriuga Malykouskiga Mashouana, kateru fe timu Boshymu Synuui inu tei nega beľľedi subper dei, odpelani. Ty Pridigary imaiio tudy te ludy, na leta fami prauí Criftufeu Offer napelouati, Inu nim lipu Ozhytu inu fashopnu to prauo Ceifto htimu Odpufzhanu vľeh Grehou, inu htimu Vezhnimu lebnu kafati, Inu ta Criftufeu offer zheftyti inu hualyti, koker ta ifti tu S. Pyľmu poufod huali, zhefti inu vľdiguie, De ty ludie taciga Offra, koker fam Criftus vely, nigdar ne Poľabio, temuzh na nega vľelei fpumnio, od nega Smerti vľem ludem pridiguio, noter do nega drugiga prihoda na ta Sucit, tu ie, do fodniga dne Amen.

KOKV SE PAG PROV IMA MASHO-
uati tu ie, ta vezherya Criftufeu dershati
inu obhayati, bomo potle prauili.

OD SVETIGA KERSTA.

*S. Kerfi ie od
famiga Boga,
skufi S. Iansha*

KOker per tim fadashnim nashim zhaffu, od ftarih ludy mallu, Ktemuzh ta vegshi Deil, le od tih mladih Otruk fe kerszhuio, Inu tu ie prou inu fpodobnu vtim Kerfzhanftui, de fe ty Otrozhyzhi kerfzhuio.

A človek, ki išče kako drugo daritev ali drugega duhovnika ali kaplana mimo Kristusove daritve, ki je bila enkrat samkrat darovana na križu, je preklet. S takim iskanjem in zaupanjem v druge daritve zasmehuje Kristusovo daritev, njegovo ućlovećenje, trpljenje, smrt in vstajenje, vse, kar je naredil, in vse, kar nam je prislužil, se norćuje iz njega in ga tepta z nogami, saj je le Kristusovo trpljenje in smrt Bogu ustrezna, obilna in zadošćevalna daritev, po kateri smo rešeni vseh svojih grehov, prekletstva Boćjih postav, smrti, hudića in pekla in smo pripravljeni na večno življenje.

No, zaradi vseh teh pomembnih reći in razlogov, ki naj jih vsak kristjan pretehta in si jih vzame k srcu, smo v naših cerkvah odpravili in zavrgli papeško in malikovalsko mašo in smo namesto te obnovili Kristusovo večerjo, kakor jo je postavil Kristus in kakor so jo obhajali apostoli in prvi kristjani. In vsi pridigarji, duhovniki in pravi kristjani naj zato iz srca slavijo Boga in se mu zahvalujejo, da bodo po pravem Boćjem nauku usmerjeni h Kristusovemu darovanju, ki edino ugaja Bogu, in da bodo odvrnjeni od napaćnega, malikovalskega maševanja, ki nasprotuje Boćjemu Sinu in njegovi besedi. Pridigarji naj tudi vpeljujejo ljudi v edino pravo Kristusovo daritev in naj jim lepo, jasno in razumljivo kaćejo pravo cesto k odpušćanju vseh grehov, k večnemu življenju, k ćašćenju Kristusove daritve in zahvaljevanju zanjo, kakor jo povsod hvali, slavi in povzdiguje Sveto pismo, da ne bi ljudje take daritve, kakor veli Kristus sam, nikdar pozabili, ampak bi se je vselej spominjali in oznanjali vsem ljudem njegovo smrt vse do njegovega drugega prihoda na ta svet, to je do sodnega dne. Amen.

*Gornje razloge,
zakaj govorimo
proti papeški maši
in je ne obhajamo
već, naj pridigarji
pogosto povedo
preprostim ljudem.*

KAKO PA JE TREBA PRAV MAŠEVATI,

to je obhajati Kristusovo večerjo, bomo
povedali potem.

O SVETEM KRSTU

Danes se kršćuje malo starih ljudi, većinoma le majhni otroci. Seveda je v kršćanstvu prav in spodobno, da se kršćujejo mali otroci. A će prav premislimo in pretehtamo, kdo je postavil krst in

*Krst je postavljen
od samega Boga
po svetem Janezu*

*Kerfmika
shiffian, od
Criftusa sdianem
inu sporozhenem
poterien. Obtu fe
ima fa uelik pridē
dershati.
Math. 3. 28.
Luc. 3. Ioh. 1.
Mar. 1. 16.*

*S. Kerfi nas
faguishuie, de
Vnebessa slishimo.*

*Kir ufi
Kerszheniki
Vnebesa ne prido,
na tim ta Kerft
nei krii, Temuzh
ta zhloueua ka
Neuerra.*

*Bidertaufferiaua
Maninga od
Kerfta, ie ena
fmota.*

*Koker Criftus
zhaffa, kadai,
fe Otrozhizhy
kerfitti imaiio, nei
postauil, Taku
usai ie dobru, de
tedai kadar ie*

Oli kadar [86a] mi prou refmislimo inu preraitamo, od koga ie ta Kerft shtyfftan inu gori postaulen, Inu kakouu veliku nebeshku blagu inu dobruta, nom od Buga skufi ta Kerft bode ponuiena inu dana, Taku mi tak Kerft ne bomo fa eno otrozhio lizhkako Iegrazho, Temuzh fa eno vifloko dobro pridno rezh inu dellu, skufi katero ie vnas S. Duh mozhan inu vezhan, derskali. Sakai potehmal ta S. Kerft ie skufi S. Iansha Kerftnika od Boshyga poklyzane inu vkafane, fazhet, Ie ta ifti fam Syn Boshy nash Gospud inu Ifuelyzhar, nekar le famuzh fam pryel, Temuzh on tudi ta ifti poterdil inu fapouedal, de fe ta Kerft vtim Kerfzhanftui, ima pred inu pred, do fodniga Dne, dershati diliti inu iemati.

Inu potehmal S. Paul pryzhuie Rom. 6. de fmo Criftufom noter vto Smert, skufi ta Kerft, pocopani, De koker ie Criftus od Smerti gori vftal, skufi tu Gospoftuu tiga Ozheta, De glih taku mi imamo vuenim nouim lebnu vshe naprei na tim Sueitu hodyti. Inu de ty, kir fo kerfzheni, fo Criftufa oblekli. Inu de ta Kerft ie ena kopel tiga Druguzh roystua, Tiga ozhifzhena inu Ponoulana tiga S. Duha, Tit. 3. Gal. 3. Ephes. 5. Nu is letih beffed more vshe vfaki pametni Kerfzhenik lahku fastopyti, De ta Kerft ie ena Boshya Ceremonia, inu en Sacrament, skufi kateri bomo mi tiga nashiga poklyzane, de fmo Otroci Boshy, faguishani, Inu de fmo posseli inu pryeli tu vezhnu nebeshku blagu.

Inu nai fi nekar vfi, kir bodo Kerfzheni, ne bodo Ifuelyzhani, Taku vini na tim nei ta S. Kerft krii oli dolshan, Temuzh ty ludy fami, kir per tim Kerftu, fto prauo Vcriftufa, do konza ne oftano. Obtu kadar na tim S. [86b] Kerftu tulikain leshi, de fe mi ner vtih teshkih nadlughah inu iskushnauah neruezh od tiga Vezhniga Boshyga Ifuolena, moremo pomagati inu troshtati. Sa tiga volo fe ima ta Kerft prou po Criftufeu Postauil inu vkafanu, dershati, diliti inu iemati.

Inu tukai vtim fazhetku, nerpopei fe ima tih Bidertaufferieu, kir fe druguzh kerfzhuio, krii fastop inu fmota faurezhi, kir tim mladim negouorezhim Otrozhyzhom, ta S. Kerft cilu doli vdario, inu nim dati, ne vfeti, ne dopufte. Temuzh ty Otrozhyzhi kateri nei fo ta manshi Deil tiga Boshyga Folka, fe imaiio po beffedi inu Postauil Boshy kerfityi.

Inu nai fi fo, na kadai, vti ftari perui Cerqui, le duakrat vleitu, tu ie, na Velikinozhni inu na Vinkushtni Dan, kerszhouali, Taku vfai, kadar ta Syn Boshy inu ty nega Iogri, nei fo obeniga odlozheniga zhaffa, ne dne htimu Kerfzhouanu postauili, Temuzh fo tu tei Cerqui, fray inu po nee voli dopuftili, Inu potehmal, dofti Otruk, fa volo nih shibkote inu mnogetere bolefini volo, ne mogo tiga odlozheniga inu postauleniga

kako veliko nebeško bogastvo in dobroto nam Bog ponuja in daje po krstu, potem krsta ne bomo imeli za kako ceneno otroško igračo, ampak za visoko in koristno dobrino in delo, po katerem pride v nas Sveti Duh, in za nekaj večnega. Krst se je namreč začel z Božjim naročilom po svetem Janezu Krstniku. Sam Božji Sin, naš Gospod in zveličar, ga je prejel, a ne le to, ampak ga je tudi potrdil in zapovedal, da je treba v krščanstvu krščeovati neprestano do sodnega dne.

Krstniku in potrjen z dejanjem in naročilom od Kristusa. Zato se moramo zavedati, da je pomemben in koristen (Mr 3; 28; Lk 3; Jn 1; Mr 1; 16).

In ker sveti Pavel pričuje (Rim 6), da smo s Kristusom potopljeni v smrt po krstu in da bomo, kakor je Kristus vstal od smrti po gospodstvu Očeta, tudi mi že na tem svetu stopili na pot novega življenja. In da so ti, ki so krščeni, oblekli Kristusa. In da je krst kopel drugega rojstva, očiščenja in prenovljenja v Svetem Duhu (Tit 3; Gal 3; Ef 5). – Iz teh besed lahko vsak razumen kristjan zlahka razume, da je krst Božji obred in zakrament, po katerem bomo gotovi, da smo poklicani biti Božji otroci in da smo prejeli večno nebeško bogastvo.

Sveti krst je za nas zagotovilo, da sodimo v nebesa.

In tudi če vsi, ki bodo krščeni, ne bodo zveličani, tega ni kriv sveti krst, ampak ljudje sami, ki ne ostanejo do konca pri krstu s pravo vero v Kristusa. Ker je krst tako pomemben, si tudi v najtežjih nadlogah in preizkušnjah lahko najbolj pomagamo in se tolažimo s to večno Božjo izbiro. Zato se mora krst obhajati, deliti in prejemati prav, po Kristusovi postavi in naročilu.

Da vsi kristjani ne pridejo v nebesa, ni krivda krsta, ampak človekove nevere.

In tu moramo na začetku najprej zavreči razumevanje krsta pri prekrščevalcih,¹⁸⁹ ki se krščujejo v drugo, kot napačno in zmotno. Otrokom, ki še ne govorijo, namreč odrekajo sveti krst in jim ga ne pustijo ne dajati ne prejeti. Ampak otroke, ki sestavljajo nemajhen del Božjega ljudstva, je treba po Božji besedi in postavi krstiti.

Mnenje o krstu pri prekrščevalcih je zmotno.

In čeprav so nekdaj v prvi, stari Cerkvi krščevali le dvakrat v letu, to je na veliko noč in na binkoši, pa si želimo – ker Božji Sin in njegovi apostoli niso postavili nobenega določenega časa ne dneva za krščevanje, ampak so to v celoti prepustili Cerkvi; in ker veliko otrok zaradi svoje šibkosti in različnih bolezni ne more dočakati

Ker Kristus ni določil časa, ko je treba otroke krstiti, je priporočljivo, da se krščuje, ko je zbrana vsa Cerkven.

¹⁸⁹ Gl. op. 56.

*Cerkou ukupe,
fe ty Otrozhyzhi
kerfzhuio.*

zhaffa dozhakati. Obtú fa letih inu drugih velikih rizhy inu vrshahou volo, hozhmo my de ty Otrozhyzhi, vřag řpodobni inu per naredni zhafs, kadar fe bo fa nih volo pegeroualu inu prořfillu, inu kadar bodo naprei htimu Kerřtu perneřeni, bodo Kerřzheni. Oli per tim mi vřai shazamo inu dershimo řa dobru, poshtenu nuznu inu pryđnu, De fe ty Otrozhyzhi, kir ne řo shibki inu mogo řaulezhi, Kerřzhuio ob Prařniku, oli řđaići po řei Pridigi, kadar řa Cerkou ie vkupe, řa volo de ty ludi bodo opomineni inu nauuzheni, kai řa S. Kerřt vřebi dershi, kai nuza inu pomeni, Inu [87a] de řa Cerkou timu Ditetu řa prauo Vero Gofpudi Boga moli inu prořsi. Mi pag ne hozhmo tukai nikomer dopuřtiti, de bi řu hotel is nemarnořti, oli is řhpota, is neřařtopne inu nekerřzhanske maninge řiga S. Kerřta fuiem Ditetom htimu Kerřtu odlashati oli řaulezhi, kratku nekar, Inu kir bi řu dial, ře ima od Gofpofzhine řhtrařtati.

*Htimu Kerřtu
řa Voda inu řa
beřředa Boshya,
nekar řul, Olle oli
blatu řlishio.*

Inu per tim Kerřtu ře ima nerpoprei řiga S. Kerřta řa Subřtantia, řa praui řhtuk, řtan, řellu inu oprauillu prou inu dobru řamerķati inu premisřiti. Inu per takim Kerřtu ře nema na ře vunane mnořetere Ceremonie, kir řo poprei per tim Kerřtu ře řelale řto řolio, řblatom inu řuořem řledati, řatim řa S. Kerřt ne řeshi, řemuřh de ře řu řeite řto Vodo ķetřty, řtim řmeni řzheta, řynu inu ř. řuha. Obtú vře řrane, opominane inu molyřue ře imao dersřati inu řiakai řounati, De ře řa praui řtan inu pryđ řiga S. Kerřta řařtopi inu islořhi.

*Vřaku řeite ře
more řeřřyřtu oli
pouřtu ķerřřyřti,
De řy řotři, řotre
bodo řerni.*

Aku ře pag řu řeite pouřtu oli naggu ima ķerřřiti, en krat oli đakrat řto Vodo oblyřti, oli řto Vodo pofrořřiti, oli ře řto vodo pokropyřti, řa řim řudi niřter ne řeshi, řtim vřaka Cerkou, more řo řuio řhego nauado oli volo ořhranyřti. Ampag řy řarishy řiga řiteta, inu řy Pridigary inu řarmoshřri imao řledati, de řizhķaki, neuerņi, neposhřeni, kir vuozhitiř velikih řramotņih řrehih prebiuao, řtim řotrom, ne bodo poklyřzani ne dopuřřženi, řemuřh de bodo đobri poshteni řařtopņi řerni ludy htimu Kerřtu pouabřeni inu na prořhenni, De řa řuetřyna inu řacrament řiga S. Kerřta, řa volo neposhřeniř řotrou, nebo řashmaan, řashpotouan inu řauerřhen. [87b]

določenega in postavljenega časa; in iz več drugih reči in razlogov – da bi prinašali ljudje otroke h krstu ob vsakem spodobnem in ustreznem času, ko se bo zanje lahko molilo in prosilo. Pri tem menimo, da je prav, pošteno, koristno in dobro, da otroke, ki niso šibki in lahko počakajo, krščujemo ob praznikih¹⁹⁰ ali takoj po pridigi, ko je zbrana Cerkev, da ob tem opomnimo in poučimo ljudi, kaj obsega sveti krst, za kaj je koristen in kaj pomeni, in da Cerkev prosi za pravo vero deteta pri Gospodu Bogu. Seveda pa ne bomo nikomur pustili, da bi iz malomarnosti ali posmeha, iz nerazumnega in nekrščanskega mnenja o svetem krstu pri svojem detetu z njim odlašal ali zavlačeval. To je nedopustno, in kdor bi to delal, naj ga gosposka kaznuje.

Pri svetem krstu si je najprej treba prav in dobro zapomniti in premisliti njegovo *substantio*, pravi pomen, stan, delo in opravilo. In pri takem krstu naj se ne gleda na razne zunanje obrede s soljo, blatom in z oljem, ki so jih delali pred tem (to ni temelj svetega krsta), pač pa, da krstimo dete z vodo v imenu Očeta, Sina in Svetega Duha. Zato je treba vse branje, opominjanja in molitve usmeriti in opraviti na tak način, da se razume in razloži pravi pomen in korist svetega krsta.

Ali naj se dete krsti povito ali nago in ali ga je treba enkrat ali dvakrat oblit z vodo ali potopiti v vodo ali pokropiti z vodo, to so nepomembna vprašanja; vsaka cerkev lahko ohrani svojo navado ali voljo. Starši deteta pa in pridigarji ter duhovniki morajo gledati, da za botre ne bodo poklicani in pripuščeni slabi, neverni, nepošteni, taki, ki živijo v očitnih, velikih in sramotnih grehih, ampak da bodo za botre pri krstu povabljeni in naprošeni dobri, pošteni, razumni in verni ljudje, da svetega znamenja ali zakramenta svetega krsta ne bi zaradi nepoštenih botrov zasramovali, zasmehovali in zavračali.

*H krstu sodita
voda in Božja
beseda, nikakor
pa ne sol, olje ali
blato.*

*Vsako dete je
mogoče krstiti
razvito ali povito,
botri ali botre pa
morajo biti verni.*

¹⁹⁰ Gl. op. 5.

STEIM S. KERSTOM PO BOSHI PO-
štaui inu VVirttemberski Cerkouni
Ordningi, Shegi inu Nauadi, se
ima letaku dershati.

Tu ime, Imr¹⁰⁶ aku
nei Kerfzhenu, se
ima ueiditi.

N Erpoprei fe ima vprashati, kakouu Ime, hote ty Starishi inu Botri, timu Ditetu dati. Inu aku nei poprei naglu kerszhenu, Inu aku nei kerfzhenu, taku ta Cerqueni Slushabnik, Farmoshter oli Pridigar ima letaku fazheti gouoriti.

FORMA TIGA KERSZHENA,

Sazhetig tiga
Kerfzhouana.

L Vbi Bratie inu lube Sestre, Nom ie fdai tukai enu Ditece naprei perneffenu, inu bode od nega Starisheu inu Botrou proshenu, De fe ima tei gmain Molytui te kerfzhanske Cerque ifrozhyti inu porozhiti, Inu de fe ima, po tei Ordningi inu Poftauu Iefufeui Criftufeui kerfityi.

Vfe rizbi, kir se uti
Cerqui rounaio, se
ima ueiditi, fo li od
Buga poftaulene.

De my pag bomu prou inu rifnizhnu poduishani inu faguishani, De my tu po Boshy uoli, poftauu inu Sapuuidi, inu po Nauuki tiga S. Pyfma, deimo inu rounamo, kir se letiga Diteca (oli letih Otruk) lotimo inu pooblastimo, inu tu iftu naprei pred tu oblyzhie skufi to Molytou poftauimo, inu profsimo nemu fa Gnado inu fa Dar tiga S. Kerfta. Natu hozhmo mi tukai fdai nerporei faslishati ta S. Euangelion od tih mladih Otruzhizh, koker ie ta ifti S. Marko vtim 10. Capituli fapiffal, Ta ifti leta glafs ima inu prauu.

Lepi prauu
Euangeli, kir per
tim Kerftu se ima
brati.

Vtim zhaffu, kadar ie Iefus na tim Sueitu po ludouski Desheli hodil inu pridigal, So nemu tudi ty mladi Otrozhzyhi [88a] bili naprei perneffeni, de bi fe nih doteknili, Ty logri pag fo te, kir fo te Otrozhzyzhe pernashali, fuarili. Kadar ie pag Iefus tu fagledal, ie fa slu vfel, inu ie dial knim, Pufyte te Otrozhzyzhe kmeni pryti, inu nim ne branyte, Sakai tacih ie tu Kraleuftuu Boshye, Rifnizhnu iest vom poucim, Kateri tiga Boshyga Kraleuftua ne pryme, koker enu Deite, ta vtu iftu ne pryde. Inu ie nee obyel, ie na nee te roke polushil, inu ie nee shegnal.

Vfi otroci fo
ugrebih pozheti
inu royeini, inu

Muy Bratie inu Sestre, mi fmo tukai ie letiga Euangelia fastopnu faslishali, kakufe ta Syn Boshy, nash Gofpud Iefus Criftus, fe pruti tim lubim Otrozhzhem, cilu periasniuu inu lubefniuu dershi inu iskaufie,

¹⁰⁶ Corr. Inu. Črka u je v natisu obrnjena.

SVETI KRST JE TREBA PO
božji postavi in po württemberskem
cerkvenem redu,¹⁹¹ običajih in
navadah urediti takole

Najprej je treba vprašati, katero ime bodo starši in botri dali detetu in ali prej ni bilo naglo krščeno. Če še ni bilo krščeno, naj cerkveni služabnik, duhovnik ali pridigar začne govoriti takole:

Treba je vedeti ime in ali dete še ni krščeno.

OBRAZEC KRŠČEVANJA

Ljubi bratje in ljube sestre, prinesli so nam detece, katerega starši prosijo, naj se ga izroči splošni molitvi krščanske cerkve in se ga krsti po redu in postavi Jezusa Kristusa.

Začetek krščevanja.

Da pa bomo prav in resnično poučeni, da delamo in ravnamo po Božji volji, postavi in zapovedi in po nauku Svetega pisma, ko govorimo v imenu tega deteta (ali teh otrok) in ga prinašamo pred tvoje obličje z molitvijo in prosimo zanj milosti in daru svetega krsta, bi najprej radi slišali sveti evangelij o otrocih, kakor ga je zapisal sveti Marko v 10. poglavju. Ta se glasi takole:

Za vse reči, ki se delajo v cerkvi, je treba vedeti, ali so postavljene od Boga.

V času, ko je Jezus hodil in pridigal na tem svetu po judovski deželi, so mu prinašali tudi majhne otroke, da bi se jih dotaknil, učenci pa so grajali te, ki so prinašali otroke. Ko je Jezus to videl, je postal nejevoljen in jim dejal: »Pustite otroke, naj prihajajo k meni in jim ne branite, zakaj takih je Božje kraljestvo. Resnično, povem vam: Kdor ne sprejme Božjega kraljestva kot otrok, ta ne pride vanj.« In objel jih je in položil nanje roke in jih blagoslavljal.

Lepi, pravi evangelij, ki ga je treba brati pri krstu.

Moji bratje in sestre, v evangeliju smo razumljivo slišali, kako naklonjen in ljubezniv odnos je imel Božji Sin, naš Gospod Jezus Kristus, do ljubih otrok, s čimer je jasno pokazal in dal vedeti, v

Vsi otroci so spočeti in rojeni v greh in so podvrženi

¹⁹¹ Tu Trubar navaja neposredni vir za ta del *Cerkvenega reda* (gl. spremno studijo).

*fo uezhnimu
pogublenu
poduersheni.*

*Crifius ie glih taku
ja otruk koker
ja starih uolo, is
Nebes na ta Sueit
pryshal.*

*Obenu Deite pres
Crifiusa, Vnebesja
ne pryde.*

*Ozha, Botry,
Botre inu usi kir
fo per Kerfii, fo
dolsbni ja Ostroke
molyti.*

Steim en ozhitu inu faltopnu daie nalfnane, Vkakoui veliki reui nuy inu nadlugi, ty bofi, mladi Otrozhyzhi tizhee inu prebiuaio, Inu de od te ifte pres nega Gnade, milofiti inu pomuzhi, ne mogo biti odresheni. Sakai mi vufeh prauih Pridigah is Boshyga S. Pyfma slishimo, Inu mi na nashim shiuotu inu na Smerti leshozh pozhutimo, de fmo mi od Adama femkai, vtilh grehish pozheti inu rojeni, Sakaterih Grehou volo, bi mi morali pred Boshym ferdom, inu vtim vezhnim ferdamnenu oftati inu fubleni biti vekoma, de bi fe nom skufi tiga diniga Synu Boshiga Iefufa Criftufa Gospudi nashiga, is take reue inu vezhniga pogublena, ne bilu pomagallu.

Kader pag letu Ditece, kir tukai fdai vpryzo pred nami leshi, ie tudi po nega Naturi inu Royftuu, taku dobru koker mi fteimi Grehi ofstruplenu inu omadeshenu, Satu bi onu tudi pod to Vezhno Smertio inu vtim Vezhnim ferdamnenu, moralu oftati inu vekoma vtim Peklu goreti inu terpeti. Oli kadar pag nash Gospud inu Ozha vfe [88b] Gnade inu Milofiti, ie fuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa vfinu Suitu, inu taku dobru tim mladim Otrozhyzhom, koker tim Starim, oblubil inu poslal, kateri ie te Grehe vfiga Suita nofsil inu fto fuio Martro plazhal, Inu ie te Otrozhyzhe, glih taku koker te Stare, od tih Grehou, od te Vezhne Smerti, od Hudizha inu Pekla, odreshil inu Ifuelyzhal, inu ie fapouedal, de fe imαιο knemu pernefti, de bodo shegnani.

Natu vshe iest vas vfe, kir fte fdai tukai vkupe sbrani, is te Kerfzhanske lubefni fueiftu opominam inu profsim, De vi hozhte kferci vfeti inu prou refmisliti, vkakoui veliki reui, vtshki nadlugi, letu Ditece, (:vel lety Otrozhyzhi) tizhy inu prebiua, de ie timu Boshymu ferdu, timu Hudyzhu inu timu Vezhnimu ferdamnenu poduershenu, inu defe nemu is take reue, nuye inu nadluge, drigazhi ne more pomagati, Samuzh de onu bo skufi ta S. Kerft is Buga druguzh is nou royenu, inu od Gospudi Boga na meiftu eniga Diteta, fa volo Iefufa Criftufa nashiga Gospudi, gori vfetu inu pryetu.

Obtu vy muy Bratie inu Seftre, lotyte fe vy letiga Diteta fprauim fandohtliuim fercem, primyte ie fprauo Vero pruti Bogu, neflyte inu poftauyte ie pred nashiga Gospudi inu ohranenika Iefufa Criftufa, kateri ie fred nega Ozhom inu S. Duhum fdai tukai per nas, po nega rifnizhni inu ftonouiti Oblubi (:fakai on ie dial, de hozhe vfelei do konza tiga Suita biti per nas, Inu gdi kuli dua oli trye vnega Imeni bodo vkupe, inu fufeb gdi fe ty S. Sacramenti prou dyle inu iemlo, vundukai vmei nimi on hozhe tudi biti inu nec shegnati:) Natu Profsite ga tedai pohleunu inu fueiftu de on letu bogu greshnu

kakem velikem uboštvu, potrebi in nesreči so, saj se brez njegove milosti, usmiljenja in pomoči ne morejo odrešiti. V vseh pravih pridigah iz Božjega Svetega pisma namreč slišimo in na svojem telesu ter na smrtni postelji občutimo, da smo od Adama naprej spočeti in rojeni v greh, zaradi katerih bi morali ostati v Božji jezi in v večnem prekletstvu in bi bili za vekomaj izgubljeni, če nam iz take bede in večne pogube ne bi pomagal edini Božji Sin, Jezus Kristus, naš Gospod.

*večnemu
pogubljenju.*

Ker je detece, ki leži zdaj tu pred nami, po svoji naravi in rojstvu prav tako kakor mi zastrupljeno in omadeževano z grehi, bi moralo tudi ostati v večni smrti in v večnem prekletstvu in vekomaj goreti in trpeti v pekl. Naš Gospod, Oče vse milosti in usmiljenja, pa je obljubil in poslal vsemu svetu, tako majhnim otrokom kot odraslim, svojega ljubega Sina Jezusa Kristusa, ki je nosil grehe sveta in jih plačal s svojo smrtjo in je tako otroke kot odrasle odrešil grehov, večne smrti, hudiča in pekla in jih zveličal ter zapovedal, da jih moramo prinesiti k njemu, da bodo blagoslovljeni.

*Kristus je prišel
na ta svet iz nebes
tako zaradi otrok
kakor zaradi
odraslih.*

Zato vas vse, ki ste zdaj tu zbrani iz krščanske ljubezni, zvesto opominjam in prosim, da si vzamete k srcu in prav premislite, v kako veliki revščini, v kako težki stiski je to detece (ali ti otroci), saj je podvrženo Božji jezi, hudiču in večnemu prekletstvu in mu iz take revščine in stiske ne moremo pomagati drugače, kakor samo, če se bo po svetem krstu ponovno rodilo iz Boga in ga bo Gospod Bog sprejel kot svojega otroka zavoljo Jezusa Kristusa, našega Gospoda.

*Nobeno dete brez
Kristusa ne pride v
nebesa.*

Zato, moji bratje in sestre, se zavzemite za to dete s pravim, pobožnim srcem, sprejmite ga s pravo vero v Boga, nesite in postavite ga pred našega Gospoda in rešitelja Jezusa Kristusa, ki je s svojim Očetom in Svetim Duhom zdaj tu pri nas po svoji resnični in stanovitni obljubi (kajti dejal je, da bo vselej do konca tega sveta ostal pri nas, kjer koli bosta dva ali bodo trije zbrani v njegovem imenu in posebej še, kjer se prav delijo in jemljejo zakramenti, bo med njimi in jih bo blagoslavljal). Prosite ga torej ponižno in zvesto, da bi to ubogo, grešno dete blagoslovil z vso svojo milostjo in usmiljenjem, da bi mu

*Oče, botri, botre in
vsi, ki so pri krstu,
so dolžni moliti za
otroke.*

Ditece shnena,¹⁰⁷ [89a] vto fuio Gnado inu miloft vfame, nemu te Grehe od pufti, inu de ie fpofna, odlozhi inu poftau i kanimu Erbizhu tiga Vezhniga nebeskiga blaga, Inu de on letu Ditece nekar le famuzh od tiga Hudyzha, kir ie nega Oblafti fa volo tiga Greha poduershenu, odreshi, Temuzh tudi fteim S: Duhum taku poterditi, de bo onu moglu timu hudimu Sourashniku vtim Shiuotu na tim fueitu inu na Smerti leshozh, fto prauo Vero, fubper ftati inu ga premozhi, Inu de bo utim ohranenu htimu Vezhnimu lebnu.

NATV MOLIMO VSI le taku.

*Vletei uisbi, inu
Sleteimi befsedami
je ima klezhobzh
per tim Kerftu fa
tu Deite molyti.*

OVSIGAmogozhi Vezhni Bug, en Ozha nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, Mi na te pohleunu inu is ferza klyzhemo, zhes letiga tuiga Slushabnika. N. kir fa ta Dar tuiga S. Kerfta profsi, inu tuie Vezhne Gnade inu Milofti, skufi tu Duhousku Druguzh royftuu, shely inu pegeruie, Ti lubefniui Miloftiui Gospud, vfami ga gori, Inu koker fi ti fam rekai, Profsyte, taku bote vfei, ifzhyte, taku vi naidete, Klukaite, taku fe vom bo odperlo, Natu ti Vezhni Bug, podai fdai to tuio Gnado inu dobruto, timu kir profsi, Odpri ta vrata, timu kir kluka, De on tukai ta Vezhni Shegan lete nebeske Kopeeli dofeshe inu dobi, inu tu oblublenu Kraleuftuu tuiga Darru pryne, Skufi nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, kir ftebo inu S. Duhum regira inu Gofpoduie, vfei inu vekoma, Amen. [89b]

ENA DRVGA MOLYTOV.

*Leta oli ta perua
Molytou je more
molyti, Ena fama
oli obeduei, Tu ftoy
per zbassu inu per
teim Cerkounim
Slushabniku.*

VSigamogozhi vezhni Bug, kir fi skufi to pregreshno Pouudno, po tui oftri praudi, ta Neuerni fueit ferdamnai inu pogubil, Inu fi tiga verniga Noa famo ofmiga, po tui veliki Milofti, ohranil, Inu tiga terdiga, Neuerniga, Nepokurniga Krala Faraona, fo vfo nega Voisko, vtim erdezhim Moriei potupil, Inu ta tui Ifraelski Folk po fuhoti skufi prepelal. Inu fteim fi ti to kopel, tiga prihodniga Kerfta, falfnaminouai inu pomenil, Inu ti fi tudi skufi ta Kerft tuiga lubefniuiiga Diteta nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, ta Iordan inu vfe vode, kani Ifuelyzhanski Pouudni inu kanimu bogatimu obylnimu dolli pranu inu Ifmyuanu tih Grehou, pofuetil

¹⁰⁷ Corr. shegna.

odpustil grehe in da bi ga spoznal, določil in postavil za dediča večnega nebeškega bogastva. Da tega deteta ne bi samo odrešil hudiča, čigar oblasti je podvrženo zavoljo greha, ampak bi ga tudi potrdil s Svetim Duhom, da se bo lahko upiralo hudemu sovražniku v življenju na tem svetu in ob smrtni uri s pravo vero in ga premagalo in da bo tako rešeno za večno življenje.

NATO VSI MOLIMO takole

Ovsemogočni, večni Bog, Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa, ponižno in iz srca kličemo k tebi za tvojega služabnika N., ki prosi za dar tvojega svetega krsta in željno prosi za tvojo večno milost in usmiljenje po drugem, duhovnem rojstvu. Ljubeznivi, usmiljeni Gospod, sprejmi ga v svoje varstvo. Rekel si: »Prositi in vam bo dano! Išcite in boste našli! Trkajte in se vam bo odprlo!«¹⁹² Zato, večni Bog, nakloni zdaj svojo milost in dobroto temu, ki prosi, odpri vrata temu, ki trka, da bo dosegel večni blagoslov nebeške kopeli in da bo prejel obljubljeno kraljestvo tvojega daru po našem Gospodu Jezusu Kristusu, ki s teboj in Svetim Duhom vlada in gospoduje vselej in vekomaj. Amen.

Tako in s temi besedami naj kleče pri krstu molijo za otroka.

DRUGA MOLITEV

Vsemogočni večni Bog, ki si s potopom pregreh po svoji ostri sodbi prekel neverni svet in ga pogubil in si po svojem velikem usmiljenju rešil samo Noeta, enega od osmih;¹⁹³ ki si trdosrčnega, nevernega, nepokornega kralja faraona z vso njegovo vojsko potopil v Rdečem morju in svoje izraelsko ljudstvo po suhem prepeljal skozenj; in ki si s tem zaznamoval kopel prihodnjega krsta in ji dal pomen; in ki si tudi po krstu svojega ljubljenega deteta, našega Gospoda Jezusa Kristusa, posvetil Jordan in vse vode v zveličavno

Ali bomo izmed navedenih molitev izbrali eno samo ali obe, je odvisno od časa in cerkvenega služabnika.

¹⁹² Mt 7,7; Lk 11,9.

¹⁹³ Noe se je rešil s svojo ženo, tremi sinovi in tremi snahami.

inu gori poštauil, Natu mi tebe, skufi tuio preueliko dobruto, Gnado inu Miloft, pohleunu inu is ferza profsimo, De ti na letiga N. hozhesh miloftiuu pogledati, nega fto prauo Vero inu fteim S. Duhum obdiliti inu poterditi, De skufi leto fucto Ifuelyzhansko kopel inu Pouudno, fe na nim potopi inu doli ismye, vfe tu, kar ie nemu od Adamouiga Poroda inu Royftua, pryshlu inu danu, De on od tiga kardella inu zhista tih Neuernikou bo odlozhen, Inu de vti fueti Arhi inu Vzholnu tiga Kerfzhanftua, na fuhim, vshihrofti, bo ohranen, De vfelei vtim Duhu fueffelim vupanem, bo volan tebi slushiti, Inu de on fo vfemi Vernimi, po Oblubi tuy, bo dobil inu poffedil ta vezhni Leben, Skufi Iefufa Criftufa Gofpudi nashiga, kir Sozhom inu S. Duhum vfe rizhi regira inu rouna, od fazhetka do konza, vfelei inu vekoma Amen. [90a]

*Vtim Ozhanashu
fo useh ludy
nadluge
fapopadene.*

Molymo tudi to Molytou, katero ie nas nash Gofpud Iefus Criftus fam vuzhil, inu fapouedal molyti, Vkateri nei fo le famuzh vfe nashe inu letiga Diteta nadluge fapopadene, Temuzh nom ie tudi ftonouitu oblubil, Vfe tu kar vleti Molytui profsimo, nas guishnu vslishati, Natu fmeno fred taku Molyte Ozha nash &c.

Po Molytui ima ta Slushabnik oli Pridigar pruti timu Ditetu rezhy.

Pfal. 121.

Ta Gofpud obrani tuei Noter inu Vunkai hoyene, fdai, od tiga zhaffa, douekoma Amen.

Potle htim Botrom ima letaku gouoriti.

*Kerfzheniki fe
moraio uedan
fteimi Hudyzhy
uoiskouati.*

Lvbi Bratie inu Seftre Vcriftufu Iefufu, Potehmal fte vij na meisftu inu fa Lvolu letiga N. profsilli inu pegerouali, De fe on (vel ona) vtim Imeni Iefufa Criftufa kerfti, inu skufi ta Kerft vto Kerfzhansko Cerkou, vto gmaino Boshyo bo vftet inu perdrushen. Onu ie pagvom, koker tim Kerfzhenikom veidezhe, De kateri fe hti prauu Kerfzhanski Veri inu Gmaini perdrushi, de ta ifti fe poda vuen duhouski kreg, vueni neuidezhe Voiskouane, Vkaterim kregu mi nekar le fteim Meffum inu fto Kryo, Temuzh fteimi hudimi Duhi, fteimi Hudyzhi, dotle fmo na tim Sueitu, vfe nashe shiuozhe dni, fe moramo veden Voiskouati, kateriga krega, pres te praua Vere Vbuga Ozheta, Vfynu inu vfuetiga Duha, mi ne moremo dopernefti.

povodenj in v bogato in obilno izmivanje grehov. Po tvoji preobilni dobroti, milosti in usmiljenju te ponižno in iz srca prosimo, da se milostno ozreš na N., da mu podariš pravo vero in Svetega Duha in ga potrdiš z njim, da bi se po tej sveti, zveličavni kopeli in povodnji izmilo iz njega vse, kar je nanj prišlo z Adamovim porodom in rojstvom, da bo ločen od ljudstva nevernikov in da bo v sveti barki in v čolnu krščanstva zagotovo rešen, da bo v tem duhu voljan služiti z veseljem upanjem in da bo z vsemi vernimi po tvoji obljubi dobil in ohranil večno življenje po Jezusu Kristusu, našem Gospodu, ki z Očetom in Svetim Duhom vlada in ureja vse stvarstvo od začetka do konca, vselej in vekomaj. Amen.

Molimo tudi molitev, ki nas je naučil naš Gospod Jezus Kristus in jo je zapovedal moliti. V njej ni zajeta samo vsa nesreča nas in tega deteta, ampak tudi Kristusova stalna obljuba, da bo vse, kar ga v tej molitvi prosimo, zagotovo uslišal. Zato smemo skupaj takole moliti: »Oče naš itd.«

V očenašu je zajeta nesreča vseh ljudi.

Po molitvi naj služabnik ali pridigar
reče detetu:

Gospod bo varoval tvoje prihajanje in odhajanje od zdaj, od tega trenutka do večnosti. Amen.

Pš 121.

Potem naj takole govori botrom:

Ljubi bratje in sestre v Kristusu Jezusu, v imenu N. in zanj (ali zanj) Lste prosili in molili, naj se (on ali ona) krsti v imenu Jezusa Kristusa in naj bo po krstu pridružen(a) krščanski Cerkvi, Božjemu občestvu. Vam pa je kot kristjanom razvidno, da se vsak, ki se pridruži pravi krščanski veri in skupnosti, podaja v duhovni spor, v nevidno vojskovanje, v katerem se moramo neprestano, dokler smo na tem svetu, vse svoje žive dni, vojskovati ne samo z mesom in krvjo, ampak tudi s hudimi duhovi, s hudiči. In tega spora ne bi mogli vzdržati brez prave vere v Boga Očeta, v Sina in Svetega Duha.

Kristjani se morajo vedno vojskovati s hudiči.

*Botri na meifju
Diteta gouoriti
imaio.*

Obtu kadar fte vy is te Kerfzhanske lubefni inu periafni, [90b] letiga Diteta N. fe lotyli inu poublaftili, inu tukai vletim ozhitim dellu inu rounanu, poleg inu rauen nega froyte, Taku vy bote meni na nega meifstu odgouurili, De fe ozhytu fpofna inu fe bo veidillu, Na kai ie on kerszhen.

*Vkerfju fe
Hudyzbu
odpoueimo.*

N. Odpoueish li fe ti timu Hudyzhu, vliga nega dellu, offerti inu rounanu?

Odguuor. Ia, left fe odpoueim.

*Vkerfju uto S.
Troyzo Verouati
oblubimo.*

N. Veruiesh li Vbuga Ozheta Vligamogozhiga, Stuarnika Nebes inu te Semle?

Ooguuor.¹⁰⁸ Ia, left Veruio.

*Kai imamo od
Cristufa Verouati
inu dershati.*

N. Veruiesh li Viefufa Cristufa, Vfynu nega diniga, Gofpudi nashiga, kir ie pozhet od Suetiga Duha, Royen is Marie te Diuice, kir ie terpil pod Ponciom Pilatō Cyshan, vmerl inu pocopan, ie doli shal htim Peklom, Na trety dan ie gori vftal od te Smerti, ie gori shal vta nebeffa, tukai on fidy na defnici Boshy, fuiga Ozheta vligamogozhiga, od tod on pryde fodyti te shiue inu te mertue?

Odguuor. Ia, left Veruio.

*S. Duha, oprauillu
kakouu.*

N. Veruiesh li tudi vtiga Suetiga Duha, ena Sueta Kerszhaska Cerkou, Gmaina tih Suetnikou, odpufzhane tih Grehou, Goriuftanena tiga Meffa, inu en Vezhni leben?

Odguuor. Ia, left Veruio. [91a]

N. Hozhes li natu biti Kerfzhen?

Odguuor. Ia left hozho.

*Praue cele Boshye
beffede, kir btimu
Kerfju slishio.
Math. 28.*

Natu fe ima tu Deite fto vodo oblyti, inu glofnu faptopnu gouoriti lete beffede.

¹⁰⁸ Corr. Odguuor.

Ker torej iz krščanske ljubezni in prijaznosti govorite v imenu tega deteta in tu v javnosti stojite poleg njega, mi namesto njega odgovorite na naslednja vprašanja, da se javno izpove, v kaj se ga krščuje.

*Botri naj govorijo
namesto deteta.*

N., ali se odpoveš hudiču, vsem njegovim delom, oholosti in ravnanjem?

*Pri krstu se
odpovemo hudiču.*

Odgovor: Da, se odpovem.

N., ali veruješ v Boga Očeta vsemogočnega, stvarnika nebes in zemlje?

*Pri krstu
obljubimo vero v
Sveto Trojico*

Odgovor: Da, verujem.

N., ali veruješ v Jezusa Kristusa, njegovega edinorojenega Sina, Gospoda našega, ki je bil spočet od Svetega Duha, rojen iz device Marije, ki je trpel pod Poncijem Pilatom, bil križan, umrl in bil pokopan, šel do pekla, tretji dan je vstal od mrtvih, šel je v nebesa, tam sedi na desnici Boga, svojega vsemogočnega Očeta, od tam pride sodit žive in mrtve?

*Kaj moramo
verozati glede
Kristusa?*

Odgovor: Da, verujem.

N., ali veruješ tudi v Svetega Duha, v sveto krščansko Cerkev, občestvo svetih, odpušcanje grehov, vstajenje mesa in v večno življenje?

*Kaj je delo Svetega
Duha.*

Odgovor: Da, verujem.

N., hočeš torej biti krščen?

Odgovor: Da, hočem.

Nato je treba dete oblit z vodo in glasno, razumljivo govoriti naslednje besede:

*Prave Božje besede,
ki sodijo h krstu
(Mt 28).*

N. Ieft tebe, po Poftau i nu fapouedi Iefufeui Criftufeui nashiga Gofpudi, Kerftim vtim Imeni Boga Ozheta, i nu tiga Synu, i nu tiga Suetiga Duha Amen.

Natu ima ta Slushbrik rezhi
inu molyti.

*Ta S. Kerfi ie ena
kopel drugiga
Royftua, i nu doli
prane tib Grehou.
Tit. 3.
1. Pet. 3.*

TA Vfigamogozhi Bug i nu Ozha nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, kir ie tebe. N. druguzh, skufi to Vodo i nu S. Duha, rodyt, i nu ie tebi vfe tue Grehe, fa volo nega lubiga Synu nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, odpustil, Ta ifti tebe poterdi fto fuio Gnado vtim S. Duhu, htimu uezhnimu lebnu Amen.

Sa letim ima ta Slushabnik te Cerque te Botre
inu ludyhti huali i nu Molytui opominati,
inu taku gouoriti.

*Velika Gnada
od Buga de ty
Otrozhychy shiui
htimu Kerftu
prido.*

VILubefniui Viefufu Criftufu, kadar ie ta Vfigamogozhi Bug letu Ditece htimu Kerftu nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa miloftiui dopustil pryti, Satu ga mi imamo i nu fmo dolshni uiffoku zheftyti i nu fahualiti, i nu per tim ga pohleunu profyti, De letu Ditece tei fui Gnadi i nu milofti pufiti biti ifrozheni i nu porozheni. [91b]

Natu Molimo vfi letaku.

*Otrozhizhy po tim
Kerftu fe imaio
skufi Molytu
Bogu porozbiti.*

VSIgamogozhi, Miloftiui Bug i nu Ozha, mi tebe viffoku zheftimo i nu fahualimo, De ti tuo Cerkou miloftiui gori dershish, gmerash, pobulshauash i nu refteguiesh, Inu fi letimu Ditetu dopustil i nu dal, De ie skufi ta Sueti Kerft druguzh royenu, i nu htuimu lubimu Synui nashimu Gofpudi i nu dinimu Ohraneniku Iefufu Criftusu perdrushenu, i nu tue Deite i nu tui Erbyzh tuiga nebeskhiga blaga ratalu i nu pofallu, Per tim mi tebe vcelei pokorszhini profimo De ti letu Deite, kateru ie vshe tue Deite ratalu, per tei fdai pryeti Gnadi i nu Milofti, hozhes do konza obdershati i nu ohraniti, De onu po tei tui voli i nu dopadenu, hti zhefty i nu huali tuiga S. Imena, fuciftu i nu brumsku bode gori reienu

N., po postavi in zapovedi Jezusa Kristusa, našega Gospoda, te krstim v imenu Boga Očeta in Sina in Svetega Duha. Amen.

Nato naj služabnik reče
in moli:

Vsemogočni Bog in Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki je tebe, N., drugič rodil skozi to vodo in Svetega Duha in ti je zavoljo svojega ljubega Sina, našega Gospoda Jezusa Kristusa, odpustil vse tvoje grehe, te potrjuje s svojo milostjo v Svetem Duhu v večno življenje. Amen.

Sveti krst je kopel drugega rojstva in izpiranje grehov (Tit 3; 1 Pt 3).

Zatem naj služabnik Cerkve botre in ljudi
opomni k hvalnicam in molitvi
in govori takole:

Ljubi v Jezusu Kristusu, ker je vsemogočni Bog milostno pustil priti temu detetu h krstu našega Gospoda Jezusa Kristusa, ga moramo in smo ga dolžni nadvse slaviti in se mu zahvaljevati in ga pri tem ponižno prositi, naj pusti, da to dete izročimo v njegovo milost in usmiljenje.

Velika milost Boga, da otroci pridejo živi h krstu.

Nato vsi molimo takole:

Vsemogočni, usmiljeni Bog in Oče, mi te močno slavimo in se ti zahvaljujemo, da svojo Cerkev milostno ohranjaš, varuješ, jo izboljšuješ in širiš. Temu detetu si dopustil in dal, da je po svetem krstu drugič rojeno in pridruženo tvojemu ljubemu Sinu, našemu Gospodu in edinemu rešitelju Jezusu Kristusu, in da je postalo tvoje dete in dedič tvojega nebeškega blaga. Zato te vselej v pokorščini prosimo, da to dete, ki je že postalo tvoje dete, do konca ohraniš in obdržiš v pravkar prejeti milosti in usmiljenju, da bo po tvoji volji in kakor je tebi všeč, vzgojeno v čast in hvalo tvojega svetega imena, da bo zvesto in pobožno,

Otroke je treba po krstu priporočiti Bogu.

inu vishanu, De na konzu to oblublano Erbszhino Vnebefsih, fo vfemi Iuolenimi Suetniki pryime inu possede. Skufi Iefusa Cristufa Gofpudi inu Ohranenika nashiga, kateri Sozhom inu S. Duhum regira inu Gofpoduie, vfelei inu vekoma Amen.

Po letei Molytui, more ta Cerkoune Slushabnik pruti tim Botrom letaku gouoriti.

*Botri inu Botre,
fo Dubouski
Starishi, fo dolshni
nib Serce¹⁰⁹ uishati
inu napelouati
Vnebeffa.*

Vti Botri inu Botre, vy imate veiditi, fakai inu fa zhes volo fte ui, od tih Starisheu letiga Diteta, kletimu Kerszhouanu naproseni inu pouableni, Tu fe dei fa volo tryeh rizhi, nerpopei, de fte inu bote praue rifnizhne Pry [92a] zhe, De letu Ditece ie prou po Boshy postau, tu ie, fto Vodo, Inu vtim Imeni Ozha, Synu inu S. Duha, kerfzhenu. Potle fa tiga volo, De kadar letu Ditece (:Ie li Boshya vola de bo taku dolgu shiuu:) knega fastopu, vumu inu pameti pryde, De tu iftu imate zheftu opominati inu vishati, de to Oblubo, katero fte na nega meiftu oblubili, dershi, tei ifti fadofiti dei, dopolni inu nekar ne prelomi. Htretim, Aku bi ty Starishi inu blishni Periatili letimu Ditetu preufgudo skufi to Smert odufeti bili, inu bi letu Deite ne imelu nikoger, kir bi ie ta celi Catehifmus nauuzhil inu vto Cerkou htim Pridigom vodil, Taku vij Botri inu Botre fte dolshni, tu iftu na meiftu tih Starisheu sturiti, Sakai aku letu Deite hozhe tiga Kerfta do konza vshiuati, inu biti tiga faslushena Cristufeuga dileshnu inu Vnebu pryti, Taku mora biti cilu druguzh royenu, is te vode inu is S. Duha, Tu ie, Kerfzhenu inu vfe Shtuke te Kerfzhanske Vere vmeiti, fastopyti inu dershati. Ioh. 3.

Potle natu ima zhes nec letaku molyti.

Ta Gofpud shegnai vas inu vas obari, Ta Gofpud refueti fuie oblyzhie zhes vas inu vom bodi miloftiu.

Ta Gofpud vfdigni fuie oblyzhie zhes vas, inu vam dai ta Vezhni myr Amen.

¹⁰⁹ Črko r lahko beremo tudi kot t.

da na koncu prejme in obdrži obljubljeno dediščino v nebesih z vsemi izvoljenimi svetniki. Po Jezusu Kristusu, našem Gospodu in rešitelju, ki z Očetom in Svetim Duhom vlada in gospoduje vselej in vekomaj. Amen.

Po tej molitvi lahko cerkveni služabnik takole
govori botrom:

Vi, botri in botre, morate vedeti, zakaj in zaradi česa so vas starši tega deteta naprosili in povabili h krstu. Gre za tri reči: Najprej, da bi bili in da boste prave in resnične priče, da je to dete krščeno prav, po Božji postavi, to je z vodo in v imenu Očeta, Sina in Svetega Duha. Potem zaradi tega, da boste dete, ko bo zraslo v razumevanju, umu in pameti (če je Božja volja, da bo tako dolgo živo), pogosto opominjali in usmerjali, da bo obljubo, ki ste jo dali v njegovem imenu, držalo, ji zadoščalo, jo dopolnjevalo in da je ne bo prelomilo. Tretjič, če bi smrt detetu prezgodaj vzela starše in bližnje prijatelje in bi dete ne imelo nikogar, ki bi ga naučil celotnega katekizma in ga vodil k pridigam v cerkev, tedaj ste namesto staršev dolžni to storiti vi, botri in botre. Če hoče namreč dete krst užiti do konca, biti deležno Kristusovega zaslužnja in priti v nebesa, tedaj se mora v celoti drugič roditi iz vode in Svetega Duha, to je, mora biti krščeno in mora poznati in razumeti vse nauke krščanske vere ter se jih držati (Jn 3).

*Botri in botre so
duhovni starši,
dolžni so usmerjati
srca otrok v nebesa.*

Potem naj nad njimi moli takole:

Gospod naj vas blagoslovi in obvaruje, Gospod naj razsvetli svoje obličje nad vami in bodi milosten do vas!

Gospod, vzdigni svoje obličje nad vami in vam daj večni mir. Amen.

OD TIGA NAGLIGA OLİ

drugozh Kerszhouana. [92b]

*V potrebi mora
usak zhlouik, Oli
usai spodobnishe ty
Moshie, kerfiti.*

P Otehmal dofehmal vti kerfzhanski Cerqui inu gmaini, ie bila ena spodobna potrebna inu dobra Nauada, De sledni Kerfzhenei Zhlouik, la tudi te Shene kir porodnim Shenom Babio inu te Otrozhnice od nih preiemo (fa volo kir te Shene fo tudi Erbyzhi tiga Kraleuftua Criftufeuga, Inu te Gmain Regule inu Ordninge, katere fe imao inu mogo pres Greha vti potrebi inu nadlugi, dershati, fe nemaio faurezhi) vtim zhafu te potrebe inu na naglim, te mlade Otrozhzyhe, kadar tih Mosh vpryzho nei, mogo kerfityi, Kateri Kerft, fe imenuie ta nagli Kerft. Inu taciga Kerfta mi tudi ne hozhmo gori vfdigniti, temuzh per nega mozhy inu veiku pufititi oftati.

*Tu Deite fe nema
kerfiti, Samuzh
de ie cilu od
Materie.*

Ampag ty Farmoshtri inu Pridigary, imao te Babe inu Shene, kir Babio, flilffom poduuzhiti. Nerpopei, De obeniga Diteta, kir ie she Vmaterinim telleffu, inu nei cilu royenu inu na ta Sueit pryshlu, nemaio na naglim kerfityi, Sakai potehmal ta S. Kerft ie en Sacrament inu Suetyna tiga druguzh royftua, Obtua leta Sacrament tiga S. Kerfta, ta nega Natura inu Prauiza hozhe imeiti popraudi, De tu Ditece, oli Zhlouik, kir leta Sacrament tiga S. Kerfta shely inu hozhe pryeti, De poprei bo cilu na tim Sueitu royen. Oli per tim vfi ty, kir fo per taki potrebi inu nadlugi, imao shnih fueifto Molytuo to Mater inu tu Deite Gofpudi Bogu vtim Imenu Iefufa Criftufa, porrozhyti, De ta vfigamogozhy Bug, tei Materi inu timu Ditetu miloftiuu pomaga po nega dobri voli, de nyu vnih teshkih, velikih nadlughah nefapufiti, temuzh pomaga inu ohrani htimu Vezhnimu lebnu. [93a]

*Per naglim
Kerfzhouanu
imaio Molytuo inu
Pryzbe biti.*

Rauen tiga te Babe fe imao poduuzhiti, De kadar ie tu Deite na Sueit pryshlu, De one fame nemaio fdaici, pres videzhe velike potrebe inu shibkote tiga diteta, tu Deite Kerfityi, Temuzh gdi mogo eniga ozhitiga Slushabnika te Cerque, oli eniga Moshia, dobyti, Tiga de poklyzho inu de on tu Deite kerfity. Oli kadar ta shibkota tiga Diteta taku dulgo, de bi fe en Pridigar oli Mosh dobil, ne more zhakati ne faulezhi, Taku ima ta Baba, oli ena druga Shena, katera hozhe tu Deite Kerftiti, dua oli try zhloueka, kir fo vpryzho, kani pryzhi poklizati, De na dueyu oli tryeh Pryzh, ta Kerft obftoy, Inu de pred teim Kerftom ta Ozha Nash molyo, Inu fa nim tu Deite kerfity, fteimi beffedami rekozh: Ieft tebe Kerftym vtim Imeni Boga Ozheta, inu tiga Synu, inu tiga Suetiga Duha Amen.

O KRSTU V SILI ALI *drugem krstu*

Doslej je bila v krščanski Cerkvi in skupnosti spodobna, potrebna in dobra navada, da lahko, če je nujno, naglo krščuje sleherni krščanski človek, da, tudi žene, ki so porodnicam babice ali ki skrbijo zanje (kajti žene so tudi dedinje Kristusovega kraljestva in splošne *regule* in reda, ki se ga morajo in morejo, če je nujno, brez greha držati, zato jih moramo upoštevati), kadar ni zraven moža. Tak krst se imenuje krst v sili. Takega krsta nočemo povzdigovati, ampak dopuščamo, da se ga obdrži.

Če je nujno, lahko krščuje vsak človek ali, kakor je bolj spodobno, vsak mož.

Duhovniki in pridigarji naj babice in žene, ki pomagajo pri porodu, marljivo poučijo. Najprej, da nobenega deteta, ki je še v materinem telesu in ni v celoti rojeno, ne smejo naglo krstiti, saj je sveti krst vendar zakrament in sveto znamenje drugega rojstva, zato zakrament svetega krsta, njegova narava in pravica upravičeno zahteva, da mora biti dete ali človek, ki želi in hoče prejeti zakrament svetega krsta, prej v celoti rojeno. Pri tem pa naj vsi, ki se znajdejo v takšni stiski, s svojo zvesto molitvijo mater in dete priporočijo Gospodu Bogu v imenu Jezusa Kristusa, da bi vsemogočni Bog materi in detetu po svoji dobri volji pomagal, da ju v njuni težki in veliki stiski ne bi zapustil, ampak bi jima pomagal in ju ohranil za večno življenje.

Deteta ne smemo krstiti, če še ni rojeno.

Poleg tega je treba babice poučiti, da deteta, ko pride na svet, ne smejo krstiti, če ni jasne potrebe, če dete ni zelo šibko, ampak morajo poklicati poznanega služabnika cerkve ali kakega moža, da krsti dete. Kadar pa je šibkost deteta tolikšna, da ne more čakati tako dolgo, da bi bilo mogoče dobiti pridigarja ali moža, tedaj naj babica ali kaka druga žena, ki bo krstila dete, pokliče za pričo dva ali tri ljudi, da bo krst veljaven na podlagi dveh ali treh prič. Pred krstom naj zmoliijo očenaš, za tem pa dete krstijo z naslednjimi besedami: »Krstim te v imenu Boga Očeta in Sina in Svetega Duha. Amen.«

Pri krščevanju v sili moramo moliti in poskrbeti za priče.

*Kateru Deite
bodi od Bab oli od
drugih, ie fto uodo
inu sbeffedami
prou Kerfzhenu, fe
nema od nikogar
druguzh kerfyt.*

*Per drugim
eniga Ditea
Kerfzhouanu, Se
ta Kerfi Poftaua
inu Beffeda
Boshya, sbentuie.*

*Per naglim Kerfju
fe ima Ditetu ime
dati.*

*Otrkom¹¹⁰ ie
Criftus periatil,
Obtu ie nee
unarozhai usel,
obyel, roke na nee
polushil, shegnal,
nim use dobru,
od suiga Ozbeta
profsil.*

*Otrozhzyzbi sdai,
koker fo Kerszheni,
Boshy Synuui inu*

Inu kateru Ditece ie taku inu vti vishi, tu ie, fto Vodo inu fteimi ofgorai Imenouanimi beffedami kerszhenu, tu iftu fe nema druguzh kerfyt, Temuzh per tim peruim pryetim Kerftu oftati. Oli vini taku Deite, aku per shiuotu oftane, fe ima vto Cerkou pernefti, Natu ima ta Pridigar fa lete rizhi to Babo vprashati, Nerpoprei, koku, fzhim inu skakouimi beffedami ie tu Deite Kerfzhenu? Inu du ie per takim Kerfzhouanu vpryzo bil? Potle ta Pridigar ima tudi te ludy, kir fo per takim Kerfzhouanu bili faslishati, koku ie tu Deite Kerfzhenu? Inu kadar ta Pridigar faslishi inu fpofta, de taku Deite ie prou fto vodo inu sbeffedami, po Criftufeui poftau, Kerfzhenu, Natu ima htim, kir fo per tim Kerftu letaku gouoriti.

Vi Ifuoleni Boshy, letu Ditece, kateru ie fdai tukai nom naprei perneffenu, ie fa volo nega velike shibkote, doma [93b] Vhyshi, vtim Imenu Boga Ozheta Synu inu S. Duha, po poftau inu fapuuidi Criftufeui, kerszhenu. Obtude ta Sueti, viloku zheftzheni Sacrament tige Kerfta ne bo od nas fashmaan inu fauershen, Inu ta beffeda Boshya katera ie per takim Sacramentu gouoriena, ne bo fashpotouana, Satu ima letu Deite per takim pryetim Kerftu oftati, inu nekar druguzh kerfzhenu biti.

Inu kadar letu Deite nema obeniga Imena, obtu ima letu. N. Ime imeiti. Natu fe ima inu hozhmo letu Deite. N. fa en prau Vud Iefufeu Criftufeui inu nega S. Cerque imeiti inu dershati.

Mi hozhmo tudi faslihati ta S. Euangelium, vkaterim fe nash Gofpud inu Ohranenik Iefus Criftus cilu lubefniu tih Otruzhizh pooblasti inu gori v fame, Skaterim my bomu poduuzheni, kai inu kuliku mi od tih Otruzhizh imamo dershati Inu S. Marco 10. Cap. od tih Otruzhizh letaku pishe. Venim zhaffu fo te Otrozhizhe htimu Iefufu pernesli, de bi fe nih doteknili. Ty logri pag fo te, kir fo te Otrozhizhe pernashali, fazheli fuariti. Kadar pag tu Iefus fagleda, ie bil neuuln, inu ie knim rekali, Puftyte te Otrozhizhe kmeni pryti, inu nim ne branite. Sakai tacih ie tu Kraleuftuu Boshye. Rifnizhnu Ieft vom poueim, Kateri tige Boshyga Kraleuftua ne pryeme, koker enu Ditece, ta ifti vtu ne pryde. Inu ie nee obyeli, inu ie na nee te roke polushili, inu ie nee Shegnal.

Nu kadar mi is tige fdai faslishaniga Euangelia inu od famiga Iefufa Criftufa, fmo faguishani inu vfueifti, De ty Otrozhzyzhi, kateri fo Hcriftufi perneffeni, fo nemu lubi inu pryetni, Inu letu Ditece ie tudi vshe Criftufu

¹¹⁰ Corr. Otrokom.

In detece, ki je krščeno tako in na tak način, to je z vodo in z zgoraj navedenimi besedami, naj ne bo krščeno še enkrat, ampak naj ostane pri prvem prejetem krstu. Vendar pa je treba tako dete, če ostane pri življenju, prinesiti v cerkev, nato pa mora pridigar glede krsta najprej izprašati babico: »Kako, s čim in s katerimi besedami je bilo dete krščeno? Kdo je bil pri krstu za pričo?« Potem naj pridigar zasliši tudi ljudi, ki so bili pri krstu, kako je bilo dete krščeno. In ko pridigar opravi zaslišanja in spozna, da je bilo dete prav krščeno z vodo in z besedami po Kristusovi postavi, naj tem, ki so bili pri takem krstu, govori takole:

»Vi, Božji izvoljenci, detece, ki ste ga prinesli k nam, je bilo zaradi svoje šibkosti krščeno doma v hiši v imenu Boga Očeta, Sina in Svetega Duha po Kristusovi postavi in zapovedi. Da ne bi zasmehovali in v nič dajali svetega, visoko čaščenega zakramenta krsta in Božje besede, ki smo jo govorili pri zakramentu, naj dete ostane pri tako prejetem krstu in naj ne bo krščeno drugič.

In če dete še nima imena, naj prejme ime N. Nato bo dete N. pravi ud Jezusa Kristusa in njegove Cerkve.

Poslušali bomo tudi sveti evangelij, v katerem se naš Gospod in odrešenik Jezus Kristus na moč ljubeznivo zavzame za otroke in jih sprejme. Po njem bomo poučeni, kaj in kako naj mislimo o otrocih. Sveti Marko (10) piše o otrocih: »V nekem času so Jezusu prinašali tudi otroke, da bi se jih dotaknil, učenci pa so grajali te, ki so jih prinašali. Ko je Jezus to videl, je postal nejevoljen in jim je dejal: 'Pustite otroke, naj prihajajo k meni in jim ne branite, zakaj takih je Božje kraljestvo. Resnično, povem vam: Kdor ne sprejme Božjega kraljestva kakor otrok, ta ne pride vanj.' In objel jih je in položil nanje roke in jih blagoslavljal.«

No, ker sta nas pravkar slišani evangelij in sam Jezus Kristus ozavestila in nam zagotovila, da so Kristusu otroci, ki jih prinesemo v cerkev, ljubi in prijetni, in ker je bilo to dete Kristusu že predano po

Deteta, ki ga je z vodo in s temi besedami prav krstila bodisi babica ali kdo drug, ne sme nihče krstiti še enkrat.

Pri drugem krščevanju deteta se preklinja krst, postava in Božja beseda.

Pri krstu v sili je treba detetu dati ime.

Otrokom je Kristus prijatelj, zato jih je vzel v naročje, objel, polagal nanje roke, jih blagoslavljal in prosil svojega Očeta za njihovo dobro.

Otroci postanejo takoj, ko so krščeni, Božji sinovi in

*Szhere rataio,
Satu oni imaio
usem VERNIM bti
lubi inu porozkeni.*

skufi ta [94a] Kerft naprei perneffenu. Natu mi terdnu feupamo, de ie htimu nebeskimu Boshimu miloftiuimu Kralcftuu pryetu inu gori vftetu, Inu de ie enu Deite tiga Vligamogozhiga Boga, inu ie en Vud nashiga Gospudi Iefufa Criftufa poftailu, katerimu ty Angeli Boshy ftrego inu slushio. Satu hozhmo mi letu Deite tudi imeiti inu dershati, Inu vom vfem kir fte fdai tukai, inu kir fte tiga diteta Botri, Stryci, Shlahta inu foffedi fueiftu porozhim, inu vō fe nema vtoshiti sleteim Ditetom okuli hodyti, de onu bo timu Gospudi freienu, skoienu, poduishanu, inu poduuzhenu, de bo dershalu inu ohranilu vfe tu, kar ie nemu od Gospudi Boga fapouedanu dershati. Na letim vi Botri, Periateli inu Soffedi letiga Diteta, nemate obene muye, skerbi ne della shparati, ne famuditi, De onu bo sdaici, koker knega fāftopu pryde, vto Cerkou htim prauim Pridigom vodenu inu pelanu, de bo ta celi Catehifmus vmeilu, prou fāftopilu, inu po nim to Vero, vfe Boshye slushbe, fui ftan inu Poklyzane dershalu inu pelalu do konza. Inu de is tih Prdig¹¹¹ inu Catehifma bo veidilu inu fpoſnalu, kakouo veliko inu neifrezheni Miloft inu Dobruto, ie nemu od Gospudi Boga vtim S. Kerftu shenkanu inu zhes danu. Inu de fa tu on fam pred to Cerkouio Boshyo, to fuio Vero ozhytu fpoſna, Gospudi Boga, nega lubiga Synu, inu S. Duha fahuali. Inu de fe timu Sludiu, ufem Grehom, timu Suitu, fuimu laſtnimu Meſſu inu vfem luſhtom odpoue, ſubper ſtryta inu veden ſtoy, inu deſe cilu poda inu poduershe nashimu Gospudi Iefufu Criftufu inu tei nega S. Cerqui, de bo pokornu timu S. Euangelii, de oftane inu shiui Vieſufu Criftufu do konza, de koker en shiu Vud Criftufu, inu koker ena [94b] rodouyta vinska terta, kir na tei vinski terti Vcriftufu ſdraua oftane, perneffe doſti dobriga ſadu, hti zhefty Boshy inu hpobulshanu te nega Cerque.

NATV HOZMOLE- taku molyti.

*Otrozhizbi fe
uselei imaio
Bogu andobtluu
isrozbiti.*

Vligamogozhi Bug inu vezhni Ozha nashiga Gospudi Iefufa Criftufa, kir fi letu Deite skufi ta Kerft inu S. Duha druguzh rodil, inu fi nemu vfe nega Grehe cilu odpustil, Poterdi ie vshe ſtuio Gnado, pobulshai vnim tuiga S. Duha, de na tei Dushi inu Telleſſu bo gori raslu htimu Iſuelyzhanu, inu vtim nouim Boshym shiuote, hkaterimu fi ie druguzh is nouiga rodyt, gori iemalo, inu dai nega Starishem inu nom vfem, de mi

¹¹¹ Corr. Predig.

krstu: zato trdno zaupamo, da je tudi sprejeto v milostno nebeško Božje kraljestvo in je dete vsemogočnega Boga in je postalo ud našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki mu strežejo in služijo Božji angeli. Verjamemo, da se je vse to uresničilo. Vsem vam pa, ki ste zdaj tu in ki ste botri, strici, sorodniki in sosedje, zvesto naročam, naj vam ne bo žal ukvarjati se s tem detetom, da bo rastlo v Gospodu, da ga boste vzgajali, prav usmerjali in poučevali, da se bo držalo vsega, česar se mu je po Gospodu Bogu zapovedano držati. Pri tem vi, botri, prijatelji in sosedje tega deteta, ne varčujte s prizadevnostjo, skrbjo in delom, ne odlašajte, da bi ga, takoj ko pride k razumu, vodili v cerkev k pravim pridigam, da bo razumelo ves katekizem, ga prav dojele in po njem vse do konca usmerjalo vero, vse Božje službe, svoj stan in poklic. In da bo iz pridig in katekizma vedelo in spoznalo, kolikšno in kako neizrekljivo milost in dobroto mu je podaril Gospod Bog s svetim krstom. In da bi zato samo pred Božjo Cerkvijo javno priznavalo svojo vero in se zahvaljevalo Gospodu Bogu, njegovemu ljubljenu Sinu in Svetemu Duhu. In da se bo odpovedalo hudiču, vsem grehom, temu svetu, svojemu lastnemu mesu in vsem strastem, da se bo vedno bojevalo proti njim in da se bo v celoti izročilo in podvrglo našemu Gospodu Jezusu Kristusu in njegovi sveti Cerkvi, da bo pokorno svetemu evangeliju, da bo ostalo in živelo v Jezusu Kristusu do konca, da bi kot živ Kristusov ud in kot rodovitna vinska trta, ki ostane na vinski trti v Kristusu, prinašalo dober sad v Božjo slavo in k poboljšanju njegove Cerkve.

*bčere, zato naj
bodo vsem ljubi in
priporočeni.*

NATO BOMO TAKOLE

molili:

Vsemogočni Bog in večni Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki si to dete drugič rodil po krstu in Svetem Duhu in si mu odpustil vse njegove grehe, potrdi ga s svojo milostjo, pošlji vanj svojega Svetega Duha, da bo v duši in telesu rastlo k zveličanju in se dvigovalo v novem Božjem življenju, za katerega se je drugič rodilo. Daj njegovim staršem in nam vsem, da bi ti po tem detetu zvesto služili, da bomo – tako dete

*Otroke je treba
vselej pobožno
izročati Bogu.*

na letimu Ditetu, tebi fueiftu bomo shlushili, de skufi letu Deite, inu skufi nas vfe, tuie Suetu lme pred inu pred tar vfelei bo pošuizhenu, inu tuie Kraleuftuu bo reftegnenu inu vegshe raslu, skufi nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, kateri ftebo inu S. Duhum regira inu vfe rizhy rouna, fdai vfelei inu vekoma Amen.

Inu ne konzu htimu Ditetu ima rezhi.

*Gdi inu kadar
fe zbiula ie li tu
Deite Kerfzhenu,
Taku fe ima
pres uprashane
druguzh kerfjiti.*

Ta Myr tiga Gofpudi, bodi ftebo inu fnami vfemi, fdai inu vfelei Amen. Aku pag ty ludy, kir tu Deite druguzh htimu Kerftu perneffo, bi zbiulali, ie li prou Kerfzhenu, inu prauue odguuori ne dado inu bi diali. Mi fami, vtaki skerbi, reui, nadlugi inu ftrahu, ne fmo veidili, kaifmo diali oli gouurili, [95a] Na tako Odguuor ta Pridigar nema vezh vprashati ne dishputirati, Temuzh tu Deite ima cilu is nou, koker bi ne billu Kerszhenu, popolnoma, koker od fpreda poftaulenu, kerftyti.

OD TIGA KATEHISMA.

*Vsledni Cerqui
fe ima nauen
drugih Pridig ta
Catehismus pred
inu pred pridigati
inu Vuzhiti.*

CATEHISMVS vti Kerfzhanski Veri, ie en fufeb kratik praui celi Nauuk, od tih ner vegshih potrebnih Stukou oli Articoulou te nashe stare prauue Kerfzhanske Vere, Inu ta Catehismus per tei ftari perui Kerfzhanski Cerqui, tedai kadar fo ty Stari ludy, inu ty kir fo nih celo pamet imeili, is Aydou inu ludou, Kerfzheniki poftalli, Taku fo poprei pred fo fe Kerftili, fo morali ta Catehismus isuuna vmeiti inu faftopyti, Inu oblubiti, de po nim hote do konza Verouati, slushiti Bogu, molyti inu fe obhayati. Kadar pag fdai per nashim zhaffu skora le mladi Otrozhyzhi, kir nemaio she te cele faftopnosti, fe Kerfzhuio, inu fe ne mogo pred teim kerftom tiga Catehisma nauuzhiti. Obtú ta Catehismus, ukaterim fo ty nerpotrebnishi inu pridnishi Articuli te Vere Kerfzhanske vnm fapopadeni, fe ima fdaici tim Otrozhizhem, koker fashno gouoriti, inu nih pamet vnih rafte, fe vuzhiti. Ty Pridigary inu Farmoftri imao tudi vfako Nedelo, pred oli po Pridigi to Vero, ta Ozha nash, te Deffet Sapuuidi is pyfma, vfelei vueni vishi, de beffed ne preminuio, naprei rezhi inu molyti.

kot vsi mi – neprestano posvečevali tvoje sveto ime, da se bo tvoje kraljestvo širilo in raslo po našem Gospodu Jezusu Kristusu, ki s teboj in s Svetim Duhom vlada in uravnava vse reči zdaj, vselej in vekomaj. Amen.«

Na koncu naj reče detetu:

Gospodov mir bodi s tabo in z nami vsemi, zdaj in vselej. Amen.

Če pa bi ljudje, ki dete drugič prinesejo h krstu, dvomili, ali je bilo prav krščeno in ne bi dali pravega odgovora in bi dejali: »Mi sami v taki skrbi, nesreči in stiski in strahu nismo vedeli, kaj smo rekli ali govorili.« Na tak odgovor naj pridigar več ne sprašuje in *disputira*,¹⁹⁴ ampak naj dete povsem na novo krsti, kakor bi ne bilo krščeno, v celoti, kakor smo opisali zgoraj.

Kjer in kadar pa obstaja dvom, ali je dete res krščeno, ga je treba brez vprašanja drugič krstiti.

O KATEKIZMU

KATEKIZEM je v krščanski veri posebej kratek celotni nauk o najvažnejših členih ali *artikulih* naše prave, stare krščanske vere. Katekizem v prvi krščanski Cerkvi: Ko so stari in ti, ki so še imeli vso njihovo pamet, iz poganov in Judov postali kristjani, so morali, preden so se krstili, znati katekizem na pamet, ga razumeti in obljubiti, da bodo po njem verovali do konca, služili Bogu, molili in se dajali obhajati. Ker pa se v našem času krščujejo skoraj le še majhni otroci, ki še niso dovolj razumni, se pred krstom ne morejo naučiti katekizma. Zato je treba otroke poučevati o katekizmu, v katerem so zajeti najbolj potrebni in koristni *artikuli* krščanske vere, ko začnejo govoriti in raste v njih tudi njihova pamet. Pridigarji in duhovniki naj tudi vsako nedeljo pred pridigo ali po pridigi pred drugimi berejo in molijo vero, očenaš, deset zapovedi iz Pisma, tako da ne spreminjajo besed.

V sleherni cerkvi je treba poleg drugih pridig venomer pridigati katekizem in ga učiti.

¹⁹⁴ Razpravlja.

*Vcatehismi fo
usi Articuli te
nashe Vere kratku
inu fästopnu
fäpopodeni.*

*Pridigary imao
tudi zheftu,
usakimu, koku fe
unega Poklizanu
ima dershati, is S.
Pysma poucidati.*

Inu koker ta Catechismus, fe mnogeterimu, en shleht preproft Nauuk vidi inu fdy, taku ima vfaki Pridigar refmisliti, [95b] kakou velik nuz inu prid ie ta Catechismus vlag zhas tei Cerqui Kerszanski pernešil inu dal. Inu mi fa guishnu dershimo, de ty nashi Starishi, kir fo vueliki temmi bili, inu fe nim nei, koker nom sdai, ta S. Euangeli zheftu inu fästopnu pridigal, De fo skufi ta Catechismns¹¹² vini tu Cristufeuu oprauillu fästopili inu verouali, De fa volo Iefuscue Martre fo Bogu lubi, inu fo taku Isuelizhani. Inu kadar ie fam Bug te Deffet Sapuuidi fuelikimi zaihni, vpryzho te cele stare Ifraelske Cerque dal, Ta Ozha nash fam Boshij Syn slushil. To vero pag ty logri, inu to ifto ie S. Peter fam Vierufalemu na Vinkushtni dan prydigal Act. 2. Obtu ta Catechismus, fe ima fa veliko rezh inu dohruto dershati.

Rauen tiga ima tudi Sledni Pridigar zheftzhe vleitu, fa teim Catechismom inu fa to Pridigo, lete beffe de inu Nauuke Boshye, koku fe vfaki Kerszhenik vnega Stanu, shnega Dellom, rounanem inu oprauillom ima dershati, lipu po lahku inu fästopnu brati, Inu letaku htim ludem, is Canzleece gouoriti, Vi lubefniui Boshy, Potehmal fmo mi tukai fa to Pridigo ta Catechismus, tu ie, Te Nerpotrebnishe inu Pridnishe Article te nashe Vere fäslishali, Natu hozhmo tudi te lipe fästopne Nauuke is Suetiga Pysma sashlshati, koku en vfakiteri Kerfzhenik, vtim nega ftanu inu poklyzanu pruti Bogu inu tim ludem fe ima dershati.

DESHELKA GOSPOSZHINA.

*Tij Kralli Rihtary
imaio tu S.
Pyfmu brati inu
hpri digom boditi.
Deut. 17.*

GOfpud Bug pruti tei Deshelski Gofpofzhini, skufi Dauida Pfal. 2. inu Efai. 1. letaku gouori inu no vuzhi. Vy Krali, puftyte se vishati, inu vy Rihtary na [96a] Semli puftyte fe vuzhiti, Slushite sfrahom timu Gofpudi, inu vefelitelaffe ftrepetanem. Puftyte od hudiga, vuzhite fe fturiti dobru, Ifzhyte to Praudo, Pomagaite timu potlazhenimu, Sturyte praudo tim Sorotom, Branyte te Vdoue.

TIM RIHTARIEM.

*Ne preobrazhai
Praude tiga bofiga.
Exod. 23.*

SKufi Moifefa Exod 18. inu Iofofata Kralla. 2. Paral. 19. Od Rihtarieu Sinu htim Rihtariem Gofpud Bug taku gouori inu vely, Gledai okuli vmei vfem Folkom, po ferznih redlih Mosheh, inu kir fe Boga Boye, kir

¹¹² Corr. *Catechismus*. Črka u je v natisu obrnjena.

In kakor se zdi katekizem mnogim enostaven, preprost nauk, pa naj vsak pridigar premisli, kako veliko korist in prid je katekizem ves čas prinašal in dajal vsej krščanski Cerkvi. Prepričani smo, da so naši starši, čeprav so bili v veliki temi in jim niso kakor sedaj pogosto in razumljivo pridigali svetega evangelija, vendarle s pomočjo katekizma razumeli Kristusovo delo in verovali, da so Bogu ljubi in zveličani zaradi Jezusovega trpljenja. In ker je deset zapovedi izročil z velikimi znamenji stari izraelski Cerkvi sam Bog, ker je očenaš sestavil sam Božji Sin in ker so vero sestavili apostoli, sveti Peter pa jo je sam pridigal v Jeruzalemu na binkoštni dan (Apd 2), je treba imeti katekizem za pomembno stvar in ga je treba spoštovati.

Poleg tega naj tudi sleherni pridigar večkrat letno za katekizmom in za pridigo lepo, počasi in razumljivo prebere Božje besede in nauke, kako naj se vsak kristjan vede v svojem stanu, pri svojem poklicu in delu. Ljudem naj s prižnice govori takole: »Ljubljani Božji, potem ko smo po pridigi poslušali katekizem, to je najvažnejše *artikule* naše vere, bomo pogledali še lepe, razumljive nauke iz Svetega pisma, kako naj se vsak kristjan vede do Boga in do ljudi v svojem stanu in poklicu.

V katekizmu so kratko in razumljivo zajeti vsi artikuli naše vere.

Pridigarji naj tudi pogosto vsakomur razlagajo iz Svetega pisma, kako naj se vede v svojem poklicu.

DEŽELNA GOSPOSKA

Gospod Bog tako govori deželni gosposki po Davidu (Ps 2 in Iz 1) in jo uči: »Kralji, pustite se voditi, in sodniki na zemlji, pustite se poučiti, služite Gospodu v strahu in radujte se v trepetu!«
»Nehajte delati hudo, naučite se delati dobro, iščite pravico, pomagajte zatiranemu, zagovarjajte sirote, branite vdove!«

Kralji in sodniki naj berejo Sveto pismo in bodijo k pridigam (5.Mz 17).

SODNIKOM

Po Mojzesu (2 Mz 18) in Jozafatu (2 Krn 19) Gospod Bog govori in zapoveduje o sodnikih in sodnikom naslednje: »Izberi iz ljudstva srčne, poštene može, ki se bojijo Boga, ki so pristni in ki sovražijo lakomnost; postavi jih čez ljudstvo, da bodo vsak čas sodili ljudi.«

Ne preobračaj pravice ubomega (2.Mz 23).

fo rifnizhni, inu kir fo lakomnofti fouurash, te ifte poftau i zhes ta Folk, de ufak zhas te ludy fodio. Vi Rihtary gledaite kai delate, Sakai vi to Praudo ne dershite tim ludem, temuzh timu Gospudi, inu on vmei vami na tei Praudi fydi. Obtu kar fodyte, ta ifta fodba zhes vas pryde. Obtu nai bo ta ftrah tiga Gospudi per vas, fturyte inu fodyte vfe rizhy sfliffom, Sakai per tim Gospudi nashim Bogu, nei obene kriuiue, ne tu vunane gledane oli vezh shazane tih ludy, Inu on tudi tih mytjou ne shely.

TEI DESHELSKI GOPOSZHINI, *inu tim kir fo ni poduersheni.*

*Kerfzheniki
nemaio krega
oli Aushtrye
fazhenati fubper
Gospofzhino,
Temuzh ni useh
rizbeh kir Bogu ne
fo fubper, pokorni
biti.*

SLedni zhlouik, prau i S. Paul Rom, 13, inu S. Peter i Pet: 2, bodi tei fui Gospofzhini, kir imazhes nega oblaft, poduershen. Sakai obene oblafti inu Gospofzhine nei, famuzh od Buga. Inu kakershne Gospofzhine fo, te ifte fo od Buga poftaulene. Obtu kateri ie tei Gospofzhini [96b] fubper, ta ifti ie tei Boshy naredbi inu Ordningi fubper, inu ty kir fo fubper, ty ifti bodo zhes fe to praudo pryeli, Sakai ty Oblaftniki ne fo kanimu ftrahu, tim kir dobru deio, temuzh tim kir hudu. Aku fe pag ti te Gospofzhine ne hozhes bati, taku ti fturi kar ie dobru, inu bosh od nec hualo imel, sakai ona ie en Slushabnik Boshy, tebi hdoirimu. Aku ti pag hudu fturish, tatu fe ti bui. Sakai ona nekar fabfton tiga Mezha ne nofsi, ona ie en Slushabnik Boshy, en Mezhauez htimu ferdu, zhes tiga kir hudu fturi. Obtu vi morate biti pokorni, nekar le famuzh fa volo tiga ferda, temuzh tudi fa volo te vifty. Obtu vi tudi to Shtyuro plazhuite, Sakai oni fo Slushabniki Boshy, kir na tu gledaio. Natu bodite vi pokorni Sledni zhloueski Ordningi, fa volo tiga Gospudi, oli timu Krallu, koker ner timu vishimu, oli tim Altmanom, koker tim kir fo od nega poslani, htimu mezhouanu, zhes te kir hudu deio, inu kani huali tim, kir dobru deio. Sakai letu ie ta vola Boshya, de ui fteim dobrim Dianem tim norskim inu nefaftopnim ludem famashite nih Vufta, koker ty kir fo Fray, inu fami fuy, inu nekar de bi vi to Frayngo inu slobodnoft imeili kanimu pokriuanu te hudobe, Temuzh koker ty Hlapci Boshy. Poshtuite sledniga, Brate imeite fa lubu, Boga fe buite, Poshtuite tiga Kralla.

»Sodniki, glejte, kaj boste delali, kajti ne smete soditi po človeško, ampak pred Gospodom, ki sedi med vami, ko razsojate. Kakor sodite, boste sojeni. Zato naj bo v vas strah Gospodov; delajte in sodite vse reči z zavzetostjo, kajti pri Gospodu, našem Bogu, ni krivice ne gledanja na zunanost ali dajanja prednosti nekaterim ljudem in tudi podkupnine ne mara.«

DEŽELNI GOSPOSKI *in podložnikom*

Sleherni človek,« pravita sveti Pavel (Rim 13) in sveti Peter (1 Pt 2), »naj se podreja gosposki, ki ima nad njim oblast. Ni je namreč oblasti, ki ne bi bila od Boga. In te, ki so, so postavljene od Boga. Kdor se torej upira gosposki, ta se upira Božji uredbi in redu, in ti, ki se upirajo, si bodo nakopali obsodbo. Oblastnikov se namreč ni treba bati tem, ki dobro delajo, ampak tem, ki delajo hudo. Če pa se nočeš bati gosposke, tedaj stori, kar je dobro in boš imel od nje priznanje, saj je Božja služabnica za dobro. Če pa delaš hudo, tedaj se boj, saj ne nosi meča zastonj, je namreč Božja služabnica, ki se maščuje zaradi jeze nad tistim, ki dela hudo. Zato morate biti pokorni, ne le zaradi jeze, ampak tudi zaradi vesti. Saj tudi davek plačujete zato, ker so tisti, ki za to skrbijo, Božji služabniki.« »Zaradi Gospoda bodite pokorni vsaki človeški ustanovi, bodisi kralju bodisi knezom ali poglavarjem kot tistim, ki so od njega poslani zato, da se maščujejo nad temi, ki delajo hudo, in dajo priznanje tem, ki delajo dobro. Kajti Božja volja je, da z dobrimi deli zamašite usta krivovernim in nerazumnim ljudem, kakor ti, ki so svobodni ljudje, vendar ne tako, da bi imeli svobodo in prostost za prikrivanje hudobije, ampak kot Božji služabniki. Vse spoštujte, brate ljubite, Boga se bojte, kralja spoštujte!«

*Kristjani naj ne
začenjajo spora
ali vstaje proti
gosposki, ampak
naj ji bodo pokorni
v vseh rečeh, ki niso
proti Bogu.*

TIM SAKONIKOM.

*Sakoniska
bratouska,
Strizbna lubefan
Bogu dopade.
Eccle. 25.*

Sueti Paul Eph: 3. Col: 3. inu S. Peter. 1. Pet. 3. prauita. Vi Moshye lubyte vashe Shene, koker ie Criftus lubil to fuio Cerkou. Vi moshie lubite vashe Shene, inu ne bodite grenki pruti nim. Vi moshye prebiuaite [97a] per uashih Shenah fto fãtopnoftio, inu daite ti Shenski poffodi, koker tei shibkeishi, to nee zhaft, katere fo tudi ty rauen Erbizhi te Gnade inu tiga lebna. Inu de te vashe Molytue ne bodo famuiene.

TIM SAKONIZOM.

*Ena dobra
brumna Shena,
Mosha obeffeli
inu ga obrani
de ie dolgu shiu.
Eccle. 26.*

GOfpud Bug, Ozha Syn inu S. Duh, skufi ta dua Iogra S. Paula. Eph. 5. Col. 3. Inu S. Petra 1. Pet. 3. taku tim Shenom pisheta, Vi Shene bodite pokorne vashim Moshem, koker timu Gofpudi, inu koker fe fpodobi, Sakai ta Mosh ie te Shene Glaua, glih koker ie Criftus ta Glaua te fuie Cerque, Inu koker ie ta Cerkou, vfa praua Kerfzhanska Gmaina, ie pokorna Criftufu, Glih taku te Shene imao tim Moshem biti pokorne fo vfemi rizhmi. Vi Shene bodite tudi tim Neuernim Moshem fueifte inu pokorne, De ty kir ne Veruio na to Belfedo, skufi tu poshtenu pohleunu prebiuane tih Shen, bodo dobiti¹¹³ hti Veri, Kadar oni bodo gledali na tu vashe zhiftu poshtenu dershane tiga uashiga lebna, katera Shenska lipota, nema biti is Vuna, vtim fpletanu tih lafs, oli vtim okuli obeshanu tiga Slata, oli vtim oblazhillu tiga guanta, Temuzh katera ie is notra skriuena vtim fercei, kadar ie ta zhluik pres tadla, kir ima en tyh inu krotak Duh, Tak Duh ie ena velika inu shlahtna rezh pred Boshymi ozhyma. Sakai taku fo fe nekada te Sute Shene, katere fo nih vupane na Buga fauile, lipe delale, inu fo nih Moshem Pokorne bile, koker ie ta Sara timu Abraamu bila pokorna, kir ga ie Gofpud imenouala. Inu lete Sare fte vi Szhere ratele, kadar vi dobru deite, inu fe ne boyte pred obenim ftrahum. [97b]

TIM STARISHEM.

*Starishi nih
Oroke nekar fe
famuzh fielefno*

MOifes Deut. 6. Salamon 23. 13. 19. 29. Iefus Syrah 7. 30. inu S. Paul Eph. 6. Col. 3. taku pisheo. Te belfede katere ie tebi ta Gofpud fapouedal, imash ti kferci vfeti, te ifte imash ti tuim Otrokom goftu

¹¹³ Corr. dobili.

ZAKONSKIM MOŽEM

Sveti Pavel (Ef 5;¹⁹⁵ Kol 3) in sveti Peter (1 Pt 3) pravita: »Možje, ljubite svoje žene, kakor je Kristus ljubil svojo Cerkve!« »Možje, ljubite svoje žene in ne bodite osorni do njih.« »Možje, prebivajte pri vaših ženah z razumevanjem in imejte žensko posodo v časti kot krhkejšo, saj so tudi one dedinje milosti in življenja. Tako vaše molitve ne bodo imele ovir.«

Ljubezen v zakonu, med brati, med bližnjimi je Bogu všeč (Sir 25).

ZAKONSKIM ŽENAM

Gospod Bog Oče, Sin in Sveti Duh pišeta ženam po obeh apostolih, svetem Pavlu (Ef 5; Kol 3) in svetem Petru (1 Pt 3) takole: »Žene, bodite pokorne vašim možem kakor Gospodu in kakor se spodobi, kajti mož je glava žene, prav kakor je Kristus glava svoje Cerkve; in kakor je Cerkve, resnična krščanska skupnost, podrejena Kristusu, prav tako naj bodo žene v vsem podrejene možem.« »Žene, bodite zveste in podrejene tudi nevernim možem, da bodo tisti, ki ne verjamejo sami besedi, dobili vero že po vašem poštenem, pohlevnem, čistem življenju, ko bodo gledali vaš čist, pošten način življenja. Ženska lepota naj namreč ne bo zunanja, v spletnju las ali v navešanju zlatega nakita ali v oblačilih, pač pa taka, ki je skrita v notranjosti, v srcu, kjer je tak človek brez graje, ko je tihega in krotkega duha, ki je v Božjih očeh velika in dragocena reč. Tako so se namreč nekoč krasile tudi svete žene, ki so upale v Boga in so bile podrejene svojim možem. Tako je bila Sara pokorna Abrahamu in ga je imenovala za gospodarja. In ve ste postale Sarine hčere, kadar delate dobro in se ne pustite prestrašiti nobeni grožnji.«

Dobra, pobožna žena moža razveseljuje in ga brani, da je dolgo živ (Sir 26).

STARŠEM

Mojzes (5 Mz 6), Salomon (Prg 23; 13; 19; 29), Jezus Sirah (Sir 7; 30) in sveti Pavel (Ef 6; Kol 3) pišejo takole: »Besede, ki ti jih je zapovedal Gospod, si moraš vzeti k srcu, pogosto jih moraš praviti

Starši niso dolžni skrbeti samo za telo svojih otrok,

¹⁹⁵ Pri Trubarju je navedeno napačno poglavje.

*potrebo nih Tellu,
Temuzh neruezh
nih Dusho fjo
Vero, Sbešedo
Boshyo fo dolshni
oskerbiti.*

prauiti, inu pred nimi od nih gouoriti, kadar ti fidish doma, oli kadar gresh po potu, kadar doli lefesh oli gori vftanesh, perueshi ti nec na tuio roko kanimu fnaminu, inu ti imash veden na nec fmisliti inu pred ozhyma imeiti, inu ti nec imash na ta podboi oli prag tuih Dauur fapiffati. Ne nehai tuiga Diteta vuzhiti, Sakai aku ti tuie Deite shybami tepesh, taku onu ne vmerie, Ti tuie Dete shybami tepesh oli ti pag fteim nega Dusho od Pekla odreshish. Kateri shybe shpara, ta ifti fuiga Synu fouurashi, kateri ga pag lubi, ta ga vuzhi. Imash li Otroke, taku nec vuzhi, perpogibai nih vrat od mladui, ne pufti nim nih vole vti mladofiti, inu nih Noroft ne ifguuariei, Vi Ozheti ne drashite htimu ferdu tih vashih Otruk de fe preuezh ne bodo bali inu shalouali, temuzh koyte nec gori fteim nauukom inu Suarom tiga Gofpudi.

TIM OTROKOM.

*Kateri Ozheta,
Mater drashi,
timu Vranuue ozhi
iskluio.
Pro. 3o.*

SVeti Paul Eph. 6. Col. 3. prau, Vi Otroci bodite pokorni vashim Starishem, vtim Gospudi, fakai tu ie prou inu spodobnu. Poshtui tuiga Ozheta inu tuio Mater, tu ie ta perua Sapuuid, kir to Oblubo ima, De tebi dobru bo, inu de bosh dolgu shiu na Semli. [98a]

TIM HLAPEM, DEKLOM, *nayetim Delaucem.*

*Ty Vėrni Hlapzi,
Dekle, Delouzi,
shnih fueifim
dellom inu slushbo,
slushio Bogu.*

SVeti Paul Eph: 6. Col. 3. Tit. 2. inu S. Peter 1. Pet. 2. taku pisheio. Vi Hlapci bodite pokorni vashi telefni Gospudom, fteim ftrahom inu ftrepetanė, vti pokorszhini tiga ferza, koker Criftus, Inu nekar de bi vi le na oku hoteli slushyti inu dopafti tim ludem, temuzh koker ty Hlapci Criftufelui, de ui tako volo Boshyo fturite is ferza fdobro volo, de vi fteim timu Gospudi inu nekar tim ludem slushite, inu per tim vi imate veiditi, de en ufaketeri kar bo on dobriga fturil, tu iftu on bo pryel od tiga Gospudi, bodi on en Hlapez oli en Gospud. Vi Hlapci bodite vashim Gospudom pokorni, de nim fo vfem dopadete, ne odgouariaite, ne kradite, temuzh bodite fo vfem fueifti, inu rifnizhni, de ta Nauuk nashiga Gospudi Boga inu Ohranenika fo vfem fnashite inu cyrate. Vi Hlapci bodite tim Gospudom pokorni ftrahom, nekar le famuzh tim dobrim inu krotkim, temuzh tudi tim zhudnim. Sakai letu ie ta Gnada, aku du fa

svojim otrokom in pred njimi govoriti o njih, ko sediš doma ali ko hodiš po poti, kadar legaš ali vstajaš, priveži si jih za znamenje na roko in vedno misli nanje in jih imej pred očmi in zapisati jih moraš na podboj ali prag svojih duri.« »Ne nehaj svojega deteta učiti, kajti če svoje dete tepeš s šibami, ne bo umrlo; ti svoje dete tepeš s šibami, njegovo dušo pa rešiš iz pekla.« »Kdor varčuje s šibo, ta svojega sina sovraži; kdor pa ga ljubi, ta ga uči.« »Imaš otroke? Potem jih vzgajaj, od mladih nog upogibaj njihov vrat, ne pusti jim njihovih volje v mladosti in njihovih norosti ne zagovarjaj.« »Očetje, ne grenite svojih otrok, da se ne bodo preveč bali in žalovali, ampak jih vzgajajte v Gospodovem nauku in opominjanju.«

za njihove telesne potrebe, ampak še bolj za njihovo dušo z vero, z Božjo besedo.

OTROKOM

Sveti Pavel (Ef 6; Kol 3) pravi: »Otroci, bodite pokorni svojim staršem v Gospodu, kajti to je prav in spodobno. Spoštuj svojega očeta in svojo mater, to je prva zapoved, ki ima obljubo, da ti bo dobro in da boš dolgo živel na zemlji.«

Kdor jezi očeta in mater, temu vrane izkljujejo oči (Prig 30).

HLAPCEM IN DEKLAM, *najetim delavcem*

Sveti Pavel (Ef 6; Kol 3; Tit 2) in sveti Peter (1 Pt 2) tako pišeta: »Hlapci, bodite pokorni svojim zemeljskim gospodarjem v strahu in trepetu, v pokorščini srca kakor Kristus. Da ne bi hoteli služiti in biti všeč ljudem samo na videz, ampak kakor Kristusovi hlapci, da boste Božjo voljo izpolnjevali iz srca in boste s tem služili Gospodu in ne ljudem. Saj veste, da bo vsakdo, ki bo storil kaj dobrega, to prejel od Gospoda, pa naj bo hlapec ali gospod.« »Hlapci, bodite pokorni svojim gospodarjem, v vsem jim ustrezite, ne odgovarjajte, ne kradite, ampak bodite v vsem zvesti in iskreni, da boste v vsem okrasili nauk našega Gospoda Boga in odrešenika.« »Hlapci, bodite gospodom pokorni s strahom, pa ne samo dobrim in prijaznim, ampak tudi krivičnim, kajti to, da kdo zaradi zavedanja o Bogu prenaša hudo in trpi krivico, je milost. Kakšna je

Vérni hlapci, dekle, delavci s svojim zvestim delom in službo služijo Bogu.

volo te Vifty pruti Bogu, tu hudu nofsi, inu kriuiuo terpi. Sakai kakoua ie ta huala, kadar vi fa volo te hudobe bote byeni? Ampag kadar vi fa uolo dobriga della bote byeni inu terpite, Letu ie ta Gnada per Bugi.

TE GOSPVDE.

*Gospudi,
Gospodary, imai
nib Hlapzem,
Delouzem, dobri
biti.*

SVeti Paul Eph. 6. Col. 3. 4. taku vuzhi, Vi Gospudi, fturite tudi vi tu iftu Spruti tim Hlapcem, puftyte od [98b] prytesha, inu imate veiditi, de vi tudi imate eniga Gospudi Vnebefsih, inu per nim eden od drugiga vezh ne vella. Vi Gospudi iskashyte tim Hlapcem, kar ie prou inu fpodobnu.

VSEM MLADIM INV

gmain Ludem.

*Sledni zblouik
je uarui pred
Smertni Greihi,
kir to Veist
shalofino ftuie, Ty
Mladi imai
Starishe slushati,
poshtouati, Inu
Hudyzbu subper
fiati.*

SVeti Paul Roma. 1. 1. Cor. 6. Gal. 5. Inu S. Peter, 1. Pet. 5. taku pisheio: Ne puftite fe fapelati, Ne ty Curbary, ne Malykouci, ne preshuftniki, ne Tatye, ne Vboyniki, ne Lakomniki, ne Souurashniki, ne kir nyd nofsio, ne Pyanci, ne Poshrehi, ne Shentauci, ne Rasboiniki, ne Zuperniki, ne Nezhifti, ne Lashniki, ne Kezary, ne ty kir vti prau Veri reslotik inu fmeshnauo delaio, ne Golufi, ne Offertniki, ne Samohualci, ne Refnashauci, ne Opraulauci, ne Kriuci, ne kir Starishom nei fo pokorni, ne Nemiloftiui, ne kir nemaio obene lubefni, ne kir ne dershe kar oblubio, Ia lety vfi ne bodo tiga Kralcuftua inu Erba nebeshkiga poffeli ne pryeli. Vi Mlaishi bodite pokorni tim Starishem taku de eden timu drugimu bo poduershen inu pokoren. Inu to pohleufzhino imeite fafaieno vuashim fercei, Sakai Bug ie tim Offertnim subper, Ampag tim pohleunim daie to Gnado. Obtu bodite pohleuni pod to Oblaftno roko Boshyo, de vas pouisha per prauim zhaffu. Vfo vasho skerb verfyte vi na nega, Sakai on skerbi fa vas. Bodite Trefiui inu zhuite, Sakai ta vash Subpernik ta Sludy okuli hodi koker en Leu, inu ifzhe koga bi on posherl, timu vy terdnu subper ftuite fto Vero. Inu imate veiditi, de glih tu iftu terplene [99a] gre zhes vashe Brate na tim Sueitu. Inu ta Bug vfe Gnade, kateri ie vas poklyzal hti fuy vezhni Glori inu Zhafty, skufi Criftufa Iefufa, ta vas, kir en mahin kratig zhas terpite, podpri, vas poterdi, vas fturi mozhne inu ftonouitne, Timu iftimu bodi vfa Zhaft. Oblaft inu Muzh, od vekoma do vekoma, Amen.

namreč hvala, če bi bili tepeni zaradi hudobije? A kadar boste tepeni in boste trpeli zaradi dobrega dela, to je milost pri Bogu. «

GOSPODOM

Sveti Pavel (Ef 6; Kol 3; 4) uči takole: »Gospodje, bodite tudi vi takšni do hlapcev, opustite grožnje in vedite, da imate tudi vi Gospoda v nebesih in pri njem eden ne velja več od drugega. « »Gospodje, izkazujte hlapcem, kar je prav in spodobno! «

*Gospodje,
gospodarji naj
bodo dobri do
svojih hlapcev,
delavcev.*

VSEM MLADIM IN *preprostim ljudem*

Sveti Pavel (Rim 1; 1 Kor 6; Gal 5) in sveti Peter (1 Pt 5) tako pišeta: »Ne pustite se zapeljati; ne nečistniki ne malikovalci ne prešuštniki ne tatovi ne morilci ne lakomneži ne sovražniki ne zavistneži ne pijanci ne požeruhi ne preklinjevalci ne razbojniki ne čarovniki ne nečisti ne lažnivci ne krivoverci ne ti, ki v pravi veri delajo razlike in zmešnjavo, ne goljufi ne mogočneži ne samohvalneži ne opravljalci ne krivičniki ne ti, ki staršem niso pokorni, ne nemilostljivi ne ti, ki nimajo ljubezni, ne ti, ki se ne držijo tega, kar obljubijo, da, vsi ti ne bodo prejeli nebeskega kraljestva in dediščine. « »Vi mlajši, pokorite se starejšim, da boste služili drug drugemu. Ponižnost imejte zasajeno v svojem srcu, kajti Bog je prevzetežem nasproten, ponižnim pa daje milost. Ponižajte se torej pod mogočno Božjo roko, da vas poviša ob pravem času. Vso svojo skrb zvrnite nanj, ker on skrbi za vas. Bodite trezni in bedite, kajti vaš nasprotnik, hudič, hodi okoli kakor lev in išče, koga bi požrl, njemu se upirajte s trdno vero. In vedeti morate, da isto trpljenje prenašajo vaši bratje na tem svetu. In Bog vse milosti, ki vas je poklical v svojo večno slavo in čast po Jezusu Kristusu, naj vas po kratkem trpljenju podpre, vas utrdi, okrepi in utemelji. Njemu vsa slava, oblast in moč od vekomaj. Amen. «

*Slednji človek
naj se varuje
pred smrtnimi
grehi, ki žalostijo
vest; mladi naj
poslušajo starše,
jih spoštujejo in se
upirajo hudiču.*

TIM DEZHLOM.

*Per Dezhlablajoy
omosbiiti.*

SVeti Paul 1. Corin. 7. prau: Ena Dezhla aku fe omoshy, taku ona ne greshi, oli oni bodo telefnu terplene imeili. Onu ie en Reslotik vmci eno Sheno, inu vmci eno Dezhlo, katera fe ne omoshy, ta skerbi fa tu kar ie tiga Gospudi, de ie fueta fteim telleffom inu fteim Duhum.

TIM VDVVOM.

*Vduue imaio
Vcerkonu boditi,
doma ofiati,
Otroke koyti inu
oskerbiiti.*

SVeti Paul 1. Thi. 5. Katera ie ena praua Vduua inu Sapufzhena, ta fuie Vupane ftaui na Buga, inu bodi ftonouita vtih Molytuah inu proshnah nuzh inu dan. Katera pag vtih lushtih shiuy, ta ifta shiua ie mertu. Takim ti pouci, de bodo pres tadla, inu pres shtraifinge, de ne bodo linec, klafarice, inu de one ne tekaio okuli po hyshash, de ne vprashaio po nouih marinih, inu de nerefnashaio. Inu katera Vduua tih fuih, neruezh tih Domazhih, ne omisli, ta ifta ie to Vero fatayla, inu ie hushi, koker en Neuernik.

VSAKIMV ZHLOVEKV,

ta Summa te Poftaue. [99b]

*Deffet Sapuuid fo
usem ludem dane
inu dersbali fa
pouedane.*

PRau: fam Gospud Bug Math. 22. Ti imash lubyti tuiga Gospudi Boga, fcelim Sercem, fcelo Miffalio, fcelo Mozhio, inu fcelo Dusho, Tu ie ta ner perua, inu ner ta vegshi Sapuuid. Ta druga pag kir ie letci glih, Ti imash lubyti, tuiga Blishniga, koker fam febe, Vleteiu dueyu Sapuuidah, vifsio inu ftoye ta Poftaua inu ty Preroki.

VSEM LVDEM, TA SVM-

ma tiga Euangelia.

*Cristus ie umerl
fa nashih Grebou
uolo, inu ie ufial
fa nashe Prauize
uolo. Rom. 4.*

PRau: fam Criftus Ioh. 3. Taku ie Bug ta Sueit lubil, de ie fuiga diniga Synu dal, de sledni kir vnega veruie ne bo pogublen, Temuzh de ima ta vezhni Leben. Inu S. Paul prau, 1. Thi. 1. Tu ie guishnu inu ena draga vredna beffeda, De Criftus Iefus ie prishal na ta Sueit, te Greshnike

DEVICAM

Sveti Pavel (1 Kor 7) pravi: »Devica, če se omoži, se ne pregreši; toda taki¹⁹⁶ bodo imeli telesne stiske. Razlika med ženo in devico, ki se ne omoži, je, da devica skrbi za to, kar je Gospodovega, da bi bila sveta po telesu in duhu.«

*Pri devicah piše,
da se morajo
omožiti.*

VDOVAM

Sveti Pavel (1 Tim 5): »Takšna, ki je res vdova in je zapuščena, naj svoje upanje nasloni na Boga in naj noč in dan vztraja v molitvah in prošnjah. Tista pa, ki živi v strasteh, ta je živa mrtva. Takim povej, naj bodo brez graje in brez kazni; naj ne bodo brezdelne, klepetave in naj ne tekajo okoli po hišah, naj ne vprašujejo po novicah in naj jih ne raznašajo. In vdova, ki ne skrbi predvsem za domače, je zatajila vero in je hujša kakor nevernik.«

*Vdove morajo
boditi v cerkev,
ostati doma,
vzgajati otroke in
jih oskrbovati.*

VSAKEMU ČLOVEKU,
povzetek postave

Sam Gospod Bog pravi (Mt 22): »Ljubiti moraš svojega Boga z vsem srcem, vso mislijo, vso močjo in vso dušo, to je prva in največja zapoved. Druga pa, ki je tej enaka: ljubiti moraš svojega bližnjega kakor samega sebe. Na teh zapovedih temeljijo in stojijo postava in preroki.«

*Deset zapovedi
je danih
vsem ljudem;
zapovedano je, naj
se jih drže.*

VSEM LJUDEM,
povzetek evangelija

Sam Kristus pravi (Jn 3): »Bog je tako ljubil svet, da je dal svojega edinega Sina, da bi se nihče, ki vanj veruje, ne pogubil, temveč bi imel večno življenje.« In sveti Pavel pravi (1 Tim 1): »Zanesljiva je beseda, da je Jezus

*Kristus je umrl
zaradi naših
grehov in vstal
zaradi našega
opravičenja
(Rim 4).¹⁹⁷*

¹⁹⁶ Nekoliko nejasno mesto. Mišljeno je: *poročeni*. V kontekstu Pavel opominja bralce, da imajo poročeni družinske obveznosti, skrbi in težave.

¹⁹⁷ *Db. pravice.*

Ifuelyzhati, Vmei katerimi fem iest ta perui, Oli meni fe ie pag ta Miloft pergodilla, De ie Criftus to fuio Miloft dobruto inu preterplene na meni iskafal, tim kanimu Nauuku, kir bodo na nega verouali htimu vezhnimu Lebnu.

Natu timu vezhnimu Krallu, vfelei shiuimu, neuidezhimu famimu modrimu Bogu, bodi vfa Zhaft inu Huala, Amen.

*Otrozhizbi imaio
tudi Vcerqui
ozhytu pred
to Gmaino ta
Catebismus gori
poneidati.*

Rauen tiga en vľaki Pridigar inu Farmoshter, ima tudi per fuie Farry eniga Shulmoiftra oli Meshnaria imeiti inu dershati, De te mlade Hlapzhyzhe inu Deklyce, Purgarske inu kmetishke Otroke vuzhi Slouenski Brati inu piffati, ta Catchifmus fred fto kratko Islago ifuuna poueidati. [100a] Inu de taki Hlapzhyzhi inu Deklice vľako nedelo ob puldneui oli ob Vezhernici fred fteimi Farmani vto Cerkou prydo, Inu tak Catchifmus, koker ie letukai ľapiffan, Vprashaozh inu Odgouariozh ozhitu inu ľastopnu is vuna gori poueido. Natu potle ta Pridigar ima vfelei en Articul oli Shtuk is tiga Catchifma tim ludem obylneshe isloshiti, inu te ludy mlade inu ftare opominati, De fe taku, koker fo ty Otroci prauili, tiga celiga Catchifma nauuzhe, prou ľastopio, po nim nih Vero, vfe Boshye slushbe, nih Stan, Leben diane inu rounane, de dershe inu pelaio, Amen.

TA KRATKI VVIRTEMBERSKI CA- TEHISMVS.

VPRASHANE.

Kakoue Vere fi ti?

ODGVVOR.

Ieft fem te Criftianske Vere

VPRASHANE.

Sa zhes volo fi ti en Criftian?

ODGVVOR.

Satu, kir iest veruiem Vieľufa Criftufa, Inu kir fem vtim nega Imeni kerfzhen. [100b]

Kristus prišel na ta svet zveličat grešnike, med katerimi sem jaz prvi. A izkazana mi je bila milost, da je Kristus na meni pokazal svojo usmiljeno dobroto in potrpljenje za zgled tistim, ki bodo vanj verovali – za večno življenje. «

Tako naj bo vsa slava večnemu kralju, vselej živemu, nevidnemu, edinemu, modremu Bogu, čast in hvala. Amen. «

Poleg tega naj ima vsak pridigar in duhovnik pri svoji fari učitelja ali cerkovnika, ki naj uči dečke in deklice, meščanske in kmečke otroke slovensko brati in pisati ter na pamet povedati katekizem s kratko razlago. Taki dečki in deklice naj pridejo vsako nedeljo opoldne ali ob večernicah v cerkev skupaj s farani in na pamet ter razumljivo povejo katekizem v vprašanjih in odgovorih, kakor je zapisan v nadaljevanju. Nato naj pridigar vselej razloži ljudem po en člen ali *artikul* iz katekizma in ljudi, mlade in stare, opominja, naj se kot otroci tudi oni naučijo katekizma v celoti, naj ga prav razumejo in po njem uresničujejo vero, Božje službe, svoj stan, življenje in delo.

Otroci naj tudi v cerkvi javno pred skupnostjo povedo katekizem.

KRATKI WÜRTTEMBERŠKI KATEKIZEM

VPRAŠANJE:

Katere vere si?

ODGOVOR:

Sem krščanske vere.

VPRAŠANJE:

Zakaj si kristjan?

ODGOVOR:

Ker verujem v Jezusa Kristusa in ker sem krščen v njegovem imenu.

TA PERVI ARTICVL *od Kerſta.*

VPRASHANE.

Kai ie ta Kerſt?

ODGVVOR.

*Praua kratka
islaga inu
Definitio Kai ie ta
Kerſt, kai ſe unim
dili.*

Ta Kerſt ie en Sacrament, tu ie, enu fuetu Boshye ſnamine, skaterim Bug Ozha, fred fuim Synom Ieſufom Criftufom inu fuetim Duhom, ſe ſaueshe, oblubi inu ozhitu daie nalfnane, pruti timu, kir ſe kerſzhuie, de hozhe nega miloſtiui Bug vſelei biti, Inu nemu is Miloſti, ſabſton, ſa volo Ieſufa Criftufa, odpuſtiti vſe Grehe, Inu de ga gori vſame inu pryime na meiftu fuiga Synu inu Erbyzha vſiga nebeſhkiga blaga.

VPRASHANE.

Pouei pryzhouane inu beſſede is fuetiga Pyſma, skaterimi ie Ieſus Criftus nash Goſpud ta S. Kerſt gori poſtauil?

ODGVVOR,

*Sadoſti
Pryzbouane de ta
Kerſt ie od Buga
poſtaulen.*

Sueti Mateuſh inu Marcus Euangelifta letaku piſheta, De Ieſus Criftus Syn Boshy, ie htim fuim Iogrom gouuril letaku, Meni ie dana vſa Oblaſt vtim Nebi inu na Semli, Obtu puidite po vſim Sueitu, prydiguite ta Euangelion vſi Stuari, Inu vuzhite vſe ludy, de derſhe tu, kar ſem ieſt vom ſapouedal, inu kerſtyte nec vtim Imeni Ozheta inu Synu inu S. Duha, Inu kateri bo veroual, inu bode kerszhen, ta bo ifuelyzhan, Kateri pag ne bo veroual, ta ifti bo ferdarman. [101a]

OD KERSZHANSKE VERE.

VPRASHANE.

Kai inu vkakouiga Boga ti veruieſh?

PRVI ČLEN

O krstu.

VPRAŠANJE:

Kaj je krst?

ODGOVOR:

Krst je zakrament, to je sveto Božje znamenje, s katerim se Bog Oče s svojim Sinom Jezusom Kristusom in Svetim Duhom zaveže, obljubi in jasno sporoči temu, ki se krščuje, da bo vselej njegov usmiljeni Bog in da mu je iz milosti, zastonj, zavoljo Jezusa Kristusa odpustil vse grehe in da ga bo vzel in sprejel kot svojega sina in dediča vsega nebeškega bogastva.

Prava kratka razlaga in definitio,¹⁹⁸ kaj je krst, kaj se z njim deli.

VPRAŠANJE:

Povej pričevanje in besede iz Svetega pisma, s katerimi je Jezus Kristus, naš Gospod, postavil ta zakrament.

ODGOVOR:

Sveta evangelista Matej in Marko pišeta, da je Jezus Kristus, Božji Sin, svojim učencem govoril takole: »Meni je dana vsa oblast na nebu in na zemlji. Zato pojdite po vsem svetu, pridigajte evangelij vsemu stvarstvu in učite vse ljudi, da bodo ohranjali, kar sem vam zapovedal, in krščujte jih v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha; in kdor bo veroval in bo krščen, ta bo zveličan, kdor pa ne bo veroval, ta bo pogubljen.«¹⁹⁹

Ustrezno pričevanje, da je Bog postavil krst.

O KRŠČANSKI VERI

VPRAŠANJE:

Kaj in v katerega Boga veruješ?

¹⁹⁸ Lat. 'razlaga pojma, definicija'.

¹⁹⁹ Mt 28; Mr 16.

ODGVVOR.

*Apofjolska oli
logerska praua
Ijuelizhanska Vera
od S. Troyze.*

Ieft veruio Vbuga Ozheta vfigamogozhiga, Stuarnika Nebes inu te Semle.

Inu (ieft veruiem) Viefufa Criftufa, Synu nega diniga Gofpudi nashiga, kir ie pozhet, od fuetiga Duha, ie royen is Marie Diuice, Terpil pod Ponciom Pilatom, cryshan, mertou inu pokopan, doli shal htim Peklom, Na trety Dan ie od Smerti vftal, gori shal htim Nebefom fydi na defnici Boshy, tiga Ozheta vfigamogozhiga, od unot pryde fodyti, te Shiue inu te Mertue.

Ieft veruio tudi vfuetiga Duha, ena fueta Kerfzhanska Cerkou, gmaina tih Suetnikou, odpufzhane tih Grehou, vftanena tiga Meffa, inu en vezhni Leben, Amen.

VPRASHANE.

Kakou nuz oli prid imash ti od letake Vere?

ODGVVOR.

*Le ty kir uto S.
Troyzo prou
Veruio, prido
Vnebeffa, nih
Molytue¹¹⁴ inu
dobra della
dopado Bogu.*

Sa volo letake Vere imam ieft inu vfaki, kir taku veruie, leta nuz inu prid, De skufi inu fa volo lete Vere, ieft bom pred Bugom, fa volo Iefufa Criftufa brumen, fuet inu prauizhen shazan inu dershan. Inu fa volo take Vere, bode meni ta S. Duh dan, de prou na Buga, koker na muiga lubiga Ozheta klyzhem, Inu de muie dellu, rounane inu poklyzane pelam inu dershim po nega Sapuuidah. [101b]

OD MOLYTVE.

VPRASHANE.

Koku inu skakouimi beffedami ti Sbugom vfeh tuih nadlugah gouorish, molish inu na nega klyzhesh?

ODGVVOR.

*Math. 6.
Luc. 11.*

Ieft Sbugom taku gouorim inu molim, koker ie Iefus Criftus Syn Boshy fam, vfe fuie Verne vuzhil, inu nim rekal Sbugom gouoriti inu molyti.

¹¹⁴ Črka t je slabo odtisnjena.

ODGOVOR:

Verujem v Boga Očeta Vsemogočnega, Stvarnika nebes in zemlje.

*Apostolska ali
prava zveličavna
vera o Sveti Trojici.*

In (verujem) v Jezusa Kristusa, njegovega edinorojenega Sina, Gospoda našega, ki je bil spočet od Svetega Duha, rojen iz device Marije, trpel pod Poncijem Pilatom, bil križan, umrl in bil pokopan, šel do pekla, tretji dan je vstal od mrtvih, šel gor k nebesom, sedi na desnici Boga Očeta Vsemogočnega, od tam pride soditi žive in mrtve.

Verujem tudi v Svetega Duha, eno sveto krščansko Cerkev, občestvo svetih, odpuščanje grehov, vstajenje mesa in v večno življenje. Amen.

VPRAŠANJE:

Kakšno korist ali prid imaš od take vere?

ODGOVOR:

Zaradi take vere imam jaz in vsakdo, ki tako veruje, to korist in ta prid, da bom po veri in zaradi nje pred Bogom zavoljo Jezusa Kristusa veljal za dobrega, svetega in pravičnega. In zaradi take vere bom prejel Svetega Duha, da bom prav klical k Bogu kot k svojemu ljubemu Očetu in da bom opravljal in uravnaval svoje delo, svoja opravila in svoj poklic po njegovih zapovedih.

*Ti, ki prav verujejo
v Sveto Trojico,
pridejo v nebesa,
njihove molitve in
dobra dela so Bogu
všeč.*

O MOLITVI

VPRAŠANJE:

Kako in s katerimi besedami govoriš z Bogom v vseh svojih nadlogah, kako moliš in kako kličeš k njemu?

ODGOVOR:

Z Bogom govorim in molim tako, kakor nas je vse verne Jezus Kristus sam učil govoriti z Bogom in moliti.

*Mt 6;
Lk 11.*

VPRASHANE.

Pouci tedai tukai, koku inu skakouimi beššedami ie Crifstus rekal vsë verni vnih vřagdanih nadlugah molyti?

ODGVVOR.

*Vim Ozhanashu
fo useb Suetnikou
Proshne
řapopadene.*

Ozha nash kir fi Vnebefih.
Pofuizhenu bodi tuie Ime.
Prydi tuie Kraleuftuu.
Ifsydiře tuia vola, koker Vnebi, taku tudi na Semli.
Dai nom danas nash vřagdani Kruh.
Inu nom odpufi nashe Dolge, koker mi odpufzhemo nashim Dolshnikom.
Inu nas neupelai vto iskushno.
Temuzh nařs reshi od Slega.
Sakai tuie ie tu Kraleuftuu, inu ta Muzh, inu ta Zhaft, vřelei inu vekoma, Amen.

OD TIH BOSHYYH

deřfet Sapuuid. [102a]

VPRASHANE.

*Vřeh Boshyyh
Pořtau, Summa
řazhetig, řreda inu
konez.*

Pouci řdai tudi kai inu kakoue fo te deřfet Sapuuidi inu Prepuuidi Boshye?

ODGVVOR.

I. Ta perua Sapuuid ie, kir řam Bug gouori letaku, Ieft řem tui Gořpud Bug, kir řem tebe iřpelal is te Egyptoue Deshele, Obtú ti ne imash imeiti rauen mene drugih Bogou.

TA DRVGA SAPVVID.

II. Ne iemli vtuia vuřta tiga Imena tuiga Gořpudi Boga ne pryřdu, Sakai Bug tiga, kir tu nega Ime ne pryřdu nuza, ne bo pres štraifinge puřtil.

VPRAŠANJE:

Povej torej, kako in s katerimi besedami je Kristus naročil vsem vernim, naj molijo v vsakdanjih težavah?

ODGOVOR:

Oče naš, ki si v nebesih.
 Posvečeno bodi tvoje ime.
 Pridi tvoje kraljestvo.
 Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih tako tudi na zemlji.
 Daj nam danes naš vsakdanji kruh.
 In odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom.
 In ne vpelji nas v skušnjavao.
 Temveč reši nas hudega.
 Ker tvoje je kraljestvo in oblast in čast vselej in vekomaj. Amen.

*V očenašu so
 zajete prošnje vseh
 svetnikov.²⁰⁰*

O DESETIH BOŽJIH zapovedih

VPRAŠANJE:

Povej zdaj tudi, kaj je deset Božjih zapovedi in prepovedi in jih naštej.

*Summa, začetek,
 sredina in konec
 vseh Božjih postav.*

ODGOVOR:

Prva zapoved je, kjer Bog sam govori takole: Jaz sem tvoj Gospod *I.*
 Bog, ki sem te izpeljal iz egiptovske dežele, zato ne imej poleg mene drugih bogov!

DRUGA ZAPOVED²⁰¹

Ne polagaj po nemarnem v svoja usta imena Gospoda Boga, kajti *II.*
 Bog tega, ki nemarno uporablja njegovo ime, ne bo pustil brez kazni.

²⁰⁰ Gl. op. 7.

²⁰¹ Kot v vseh svojih besedilih se Trubar drži tedanje zahodne delitve desetih zapovedi, ki se je uveljavila tudi pri luteranih in se razlikuje od na primer reformirane, kjer je tukajšnja prva zapoved razdeljena v dve, tukajšnji deveta in deseta pa sta združeni v eno.

TA TRETAYA SAPVVID.

III. Spumni, de ta Prafnik pofuezhuiesh.

TA ZHETERTA.

IIII. Poshtui tuiga Ozheta inu tuio Mater de bosh dolgu shiu vti Desheli, katero tui Gofpud Bug bo tebi dal.

TA PETA.

V. Ne vbyai.

TA SHESTA.

VI. Ne preshushtuai inu ne shuftuai.

TA SEDMA.

VII. Ne kradi.

TA OSMA.

VIII. Ne gouori falsh pryzhouane fubper tuiga Blishniga.

TA DEVETA. [102b]

IX. Ne shely tuiga blishniga Hyshe.

TA DESSETA.

X. Ne shely tuiga blishniga Shencee, ne Hlapza, ne Dekle, ne Volla, ne Osla, ne obene rizhy kir fo tuiga blishniga.

VPRASHANE.

Szhemu inu fa zhes volo fo nom te deffet Sapuuidi od Buga dane inu gori poftaulene?

ODGVVOR.

*Boshya Sapuuid
use ludy zhes
pryzhuie de fo
Greshniki Inu nim
kasheio kai Bug od
nib bozhe imeiti.*

Nerpoprei fo nom te deffet Sapuuidi fatu dane, De fe is shnih mi imamo vuzhyti, te nashe Greche prou spofnati. Potle, fo nom tudi fa tiga volo dane, De fe mi is shnih vuzhimo, kakoue Slushbe Boshye, inu katera dobra Della, dopado Bogu, tu ie, koku fe mi vfe nashe shiuozhe dni, pruti Gofpudi Bogu, inu pruti nashimu blishnimu, fo vfem nashim lebnom, shiuotom, dianem inu rounanem, imamo dershati, de bomo prou diali, inu Gofpudi Bogu dopalli.

TRETJA ZAPOVED

Ne pozabi posvečevati praznikov.²⁰² *III.*

ČETRТА ZAPOVED

Spoštuj svojega očeta in svojo mater, da boš dolgo živ v deželi, ki ti jo
bo dal tvoj Gospod Bog! *IV.*

PETA

Ne ubijaj! *V.*

ŠESTA

Ne prešuštuj in ne nečistuj! *VI.*

SEDMA

Ne kradi! *VII.*

OSMA

Ne pričaj po krivem zoper svojega bližnjega! *VIII.*

DEVETA

Ne želi svojega bližnjega hiše! *IX.*

DESETA

Ne želi svojega bližnjega žene, hlapca, dekle, vola, osla in nobene reči,
ki je v lasti tvojega bližnjega! *X.*

VPRAŠANJE:

Čemu in zakaj nam je Bog dal in postavil deset zapovedi?

ODGOVOR:

Najprej nam je deset zapovedi danih zato, da bi se iz njih učili prav
spoznati svoje grehe. Potem so nam dane tudi zaradi tega, da bi se iz njih
naučili, kakšne Božje službe naj bi opravljali in katera dobra dela so Bogu
všeč, to je, kako naj vse svoje žive dni usmerjamo svoje življenje, dejanja
in ravnanja do Boga in bližnjih, da bomo delali prav in bomo Gospodu
Bogu všeč.

*Božja zapoved
vsem ljudem
pričuje, da so
grešniki, in jim
kaže, kaj si Bog od
njih želi.*

²⁰² Gl. op. 5.

VPRASHANE.

Moremo li mi pag, fnashimi dobrimi Delli, te Boshye Sapuuidi, cilu inu popolnoma, dershati inu dopolniti.

ODGVVOR.

*Criftus Syn Boshy
ie tu prauu celu
dokonane inu
dopolnene useb
Boshyb Sapuuid.*

Nekar, Sakai ta nasha dobra Della, ne fo cilu inu popolnoma dobra, fa volo kir fmo po tei Naturi iskasheni inu hudi, pozheti inu Royeni Greshniki. Oli de fe nom pag htimu Ifuelyzhanu pomaga, Ie nash Gofpud Bug Ozha Nebeshki fuiga diniga lubiga Synu Iefufa Criftufa, knom na ta Sueit poslal, inu ga ie nom shenkal, Ta ifti ie [103a] vfe Boshye Sapuuidi cilu popolnoma dershal inu dopernejfel, obene preftopel, Inu nei obeniga Greha nigdar fturil, Obt uaku mi vletiga Iefufa Criftufa prou inu terdnu Veruiemo, taku Bug is nega preuelike dobrute inu Milofti, fa volo Iefufa Criftufa nas ima shaza inu dershi, fa te, koker de bi mi fami te Boshye Sapuuidi cilu inu popolnoma bili dershali inu dopernesli, inu fa take koker de bi mi nigdar ne bili greshilli.

VPRASHANE.

Sa zhes volo tedai imamo mi, ta dobra Della dellati, Bogu inu nashimu Blishnimu slushyti, inu en poshten leben pelati?

ODGVVOR.

*Tyb Vernib luzb
ima fueititi, de fe
nib dobra della
uidio, de fa tu Bug
bo zkeftizhen.
Math. 5.*

Nekar fa tiga volo, de bi mi ftakimi nashimi Boshymi slushbami inu dobrimi Delli, hoteli fa nashe Grehe fa dofti fturiti, oli te ifte plazhati, Inu shnimi ta nebefa inu ta Vezhni leben faslushiti, kratku nekar, Sakai fam Iefus Cristus ie na tim Cryshu fto nega Martro inu Smertio fa nashe Grehe fturil fadofti, Inu ie nom dobil inu faslushil ta Vezhni Myr, inu ta Vezhni leben. Ampag mi fmo dolshni Gofpudi Bogu slushiti, brumni inu poshteni biti, ta dobra Della dellati, de mi ftakimi dobrimi Delli, to nasho Vero pryzhuemo, terdimo inu refodeuamo, to fpodobno pokorfzhino inu fahualene pruti Bogu fa volo tih nega velikih dobrut iskashemo.

VPRAŠANJE:

Ali pa lahko s svojimi dobrimi deli povsem in v celoti spoštujemo in izpolnjujemo Božje zapovedi?

ODGOVOR:

Nikakor, kajti naša dobra dela niso v celoti in povsem dobra, ker smo po naravi pokvarjeni in hudobni, spočeti in rojeni kot grešniki. Da pa bi nam pomagal k zveličanju, je naš Gospod Bog Oče poslal k nam na ta svet svojega edinega, ljubljenega Sina Jezusa Kristusa in nam ga daroval. Ta je vse Božje zapovedi v celoti in povsem izpolnil in jih uresničil, nobene ni prekršil in ni nikdar storil nobenega greha. Če torej resnično in trdno verujemo v Jezusa Kristusa, tedaj nas Bog iz svoje preobilne dobrote in usmiljenja zaradi Jezusa Kristusa presoja, kakor da bi bili mi tisti, ki smo v celoti in povsem izpolnili njegove zapovedi in jih uresničili – kakor da bi nikdar ne bili grešili.

Kristus, Božji Sin, je pravo dokončanje in izpolnitev vseh Božjih zapovedi.

VPRAŠANJE:

Zakaj moramo potem sploh delati dobra dela, služiti Bogu in svojemu bližnjemu in živeti pošteno življenje?

ODGOVOR:

Ne zato, da bi hoteli s svojimi Božjimi službami in dobrimi deli zadostiti za svoje grehe ali jih odplačati in si s tem zaslužiti nebesa in večno življenje. Ne zato, kajti sam Jezus Kristus je na križu s svojim trpljenjem in smrtjo zadostil našim grehom in nam je pridobil in zaslužil večni mir in večno življenje. Mi pa smo dolžni služiti Gospodu Bogu, biti pravični in pošteni, delati dobra dela, da bi z njimi izpričevali svojo vero, jo potrjevali in razodevali in izkazovali primerno pokorščino in hvaležnost Bogu zaradi njegove velike dobrote.

Luč vernih naj sveti, da bodo videli njihova dobra dela in bodo slavili Boga (Mt 5).

OD TE PRAVE MASHE, TV IE.

*Od te Suede Vezherye**Cristufseue.* [103b]

VPRASHANE.

KAI imamo fazheti inu fturiti, De mi tedai, kadar nom hudu gre, vti nashi Veri bomo poterieni, inu vtihi nashih teshkih nadlugh bomo potrostani?

ODGVVOR.

Mi imamo hti prauu Mashi, tu ie, hti Vezheri Cristufseui perftopyti.

VPRASHANE.

Kai inu kakoua ie ta Cristufseua Vezherya?

ODGVVOR.

*Kai ie ta praua
Stara Cristuseua
Masha, kai fe uni
dili inu iemle.*

Ta Vezheria Cristufseua, ie en Sacrament, tu ie, enu Suetu Boshye Snamine, skaterim Cristus tukai lam rifnizhnu inu vpryzho, fteim Kruhom inu fteim Vinom, tu prauu fuie Tellu, inu to fuio prauo Kry, nom naprei nefse daie inu dili, inu nas fteim faguishuie, de fo nom Vernim, vfi nashi Grehi odpufzheni, inu de imamo tu Nebesku Kraleuftuu, inu de ta Vezhni leben nom slishi.

VPRASHANE.

*Math. 26.
Mar. 14.
Luc. 22.
1. Cor. 11.*

Pouci tedai te beffede Cristufseue, katere fo ty Euangelifti inu S. Paul fapifali, skaterimi ie Iefus Cristus to fuio Vezheryo gori naredil inu poftauil?

ODGVVOR.

*Vfe cele Cristuseue
beffede, (nih nei
uezh ne mane)
skaterimi ie on
to prauo Masho
poftauil.*

Nash Gofpud inu Ohranenik Iefus Cristus vty nozhy, vkateri ie on fratan bil, inu kadar ie fuimi logri per tei Vezhery fidil, Vflame ta kruh, inu kadar ie fahualil inu reslomil, ga ie dal fuiem logrom, inu ie rekal, Vflamye Icite letu ie muie Tellu, katero bo fa vas danu, Letu vi deite kmuimu fpominu. [104a]

Inu glih taku po te Vezhery, vflame on ta Kelih, fahuali inu ga nim da, rekozh, Vflamye inu pyte is letiga vfi letu ie ta Kelih tiga Nouiga Tefamenta vmoici Kry, kir bo fa vas inu fa nih dofti prelyta, htimu

O PRAVI MAŠI, TO JE

*o sveti Kristusovi
večerji*

VPRAŠANJE:

Kaj naj storimo, da bomo tedaj, ko nam gre slabo, potrjeni v svoji veri
in bomo potolaženi v svojih težkih nadlogah?

ODGOVOR:

Pristopati moramo k pravi maši, to je h Kristusovi večerji.

VPRAŠANJE:

Kaj in kakšna je Kristusova večerja?

ODGOVOR:

Kristusova večerja je zakrament, to je sveto Božje znamenje, pri katerem je Kristus resnično prisoten s kruhom in vinom, nam prinaša in deli svoje resnično telo in svojo resnično kri in nam s tem zagotavlja, da so nam vernim odpuščeni vsi naši grehi, da imamo nebeško kraljestvo in da nam pripada večno življenje.

*Kaj je prava stara
Kristusova maša,
kaj se v njej deli in
jemlje?*

VPRAŠANJE:

Povej torej Kristusove besede, s katerimi je postavil svojo večerjo in ki so jih napisali evangelisti in sveti Pavel.

*Mt 26;
Mr 14;
Lk 22;
1 Kor 11.*

ODGOVOR:

Naš Gospod in rešitelj Jezus Kristus je v noči, ko je bil izdan in ko je s svojimi učenci sedel pri večerji, vzel kruh, in ko se je zahvalil in ga razlomil, ga je dal svojim učencem in je rekel: »Vzemite in jejte, to je moje telo, ki bo dano za vas. To delajte v moj spomin.«

*Vse Kristusove
besede (ni jih ne
več ne manj),
s katerimi je
postavil pravo
mašo.*

In prav tako je po večerji vzel kelih, se zahvalil in jim ga dal, rekoč:
»Vzemite in pijte iz njega vsi. To je kelih nove zaveze v moji krvi, ki bo

Odpufzhanu tih Grehou, Letaku vi deite, koker zheftu kratvy bote pyli,
htimu muimu fpominu.

OD KLVZHEV TIGA NBES-
*kiga*¹¹⁵ *Kraleuftua, tu ie, od tiga*
Pridigarftua.

VPRASHANE.

Kokoui fo ty Kluzhi od tiga Nebeskiga Kraleuftua?

Math. 10.

Iohan. 20.

Mar. 16.

ODGVVOR.

Ta slushba inu tu prauu Pridigouane tiga S. Euangelia od Iefufa
Criftufa.

VPRASHANE.

Pouei tada ti meni is tih Euangeliftou nakatere beffede inu
pryzhouane, skaterimi ie nash Gospud Iefus Criftutu Prydigouane tiga
S. Euangelia gori neredil inu poftauil?

Syn Boshy utim
Paradishu ie tu
Pridigarftuu
fazbel.

ODGVVOR.

S. Lucas na deffetim Capituli taku pishe, De Iefus Criftus ie htim
fuim Iogrom, katere ie on Prydigouati ta Euangeli, od tiga nebeskiga
Kraleuftua, okuli poshilal, letaku gouuril, Kateri uas poslusha, ta mene
poslusha, Inu kateri vas fashmaa, ta mene fashmaa. Kateri pag mene
fashmaa, ta ifti fashmaa tiga kir ie mene poslal. Inu S. Matheush na
sheftnaifstim prauu, De ie Criftus Suetimu Petru gouuril letaku, Tebi
hozho ieft dati te Kluzhe tiga [104b] Kraleuftua Nebeshtiga, kar bosh
ti fauefal na Semli, tu bo fauefanu Vnebefsih. Inu kar ti bosh refuefal na
Semli, tu bo Vnebefsih refuefanu. Sueti Iansh tudi pishe na duaiffetim
Capituli, De kadar ie Iefus bil od Smerti vftal, ie kfuim Iogrom gouuril,
Vlamite tiga S. Duha, katerim vi te Grehe odpuftite, tim fo odpufshzeni,
Inu katerim vi nec fadershite, tim fo fadershani.

Ty ludy drigazhi
Boga, ne nega
uole, nespofnaio,
Samuzb skufi
prauo Pridigo.

¹¹⁵ Corr. NEBESkiga.

za vas in za mnoge prelita v odpuščanje grehov. Tako delajte, kolikorkrat boste pili, v moj spomin.«

O KLJUČIH NEBEŠKEGA

*kraljestva, to je o
pridigarstvu*

VPRAŠANJE:

Kateri so ključi nebeškega kraljestva?

Mt 16;

Jn 20;

Mr 16.

ODGOVOR:

Služba in pravo pridiganje svetega evangelija o Jezusu Kristusu.

VPRAŠANJE:

Povej mi torej iz evangelistov nekatere besede in pričevanja, s katerimi je naš Gospod Jezus Kristus začel in postavil pridiganje svetega evangelija.

*Sin Božji je začel
s pridiganjem v
raju.*

ODGOVOR:

Sveti Luka v desetem poglavju piše, da je Jezus Kristus svojim učencem, ki jih je pošiljal pridigat evangelij o nebeškem kraljestvu, govoril takole: »Kdor vas posluša, ta mene posluša, in kdor vas zaničuje, ta mene zaničuje. Kdor pa zaničuje mene, ta isti zaničuje tega, ki je mene poslal.« In sveti Matej pravi v šestnajstem poglavju, da je Kristus svetemu Petru govoril takole: »Tebi bom dal ključe nebeškega kraljestva; kar boš zavezal na zemlji, bo zavezano v nebesih, in kar boš razvezal na zemlji, bo razvezano v nebesih.« Sveti Janez tudi piše v dvajsetem poglavju, da je Jezus, ko je vstal od mrtvih, govoril svojim učencem: »Prejmite Svetega Duha; katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni, in katerim jih zadržite, so jim zadržani.«

*Ljudje Boga in
njegove volje ne
spoznajo drugače,
kakor le po pravi
pridigi.*

VPRASHANE.

Pouci ti tudi fdai to Summo inu ta kratik Sapopadig vfeh Boshyh Sapuuid inu poftau?

ODGVVOR.

*Tē ner uegshe
Bogu dopadezhe
Slushbe jo, Boga
bati, lubiti nemu
Veronati, Inu
zbloueku dobru
fiuriti. Math. 22.
Mar. 12. Luc. 10.*

Od take Sūme Iefus Criftus nash Gofpud taku gouori, Ti imash lubiti tuiga Gofpudi Boga ſcelim ſercem, ſcelo Dusho, ſcelo miſſalio, inu ſo vfo tuio mozhio. Letu ie ta nerperua inu ner ta vegshi Sapuuid. Ta druga ie pag leti glih, Ti imash lubyti tuiga Bliſhniga, koker ſam ſebe, Vleteyu dueyu Sapuuidah, ſtoy ta cela poftaua inu ty Preroki.

VPRASHANE.

Pouci natu tudi to Sūmo vfiga Suetiga Euangelia?

ODGVVOR.

*Vfeh Prerokou,
logrou inu
Euangelistou
Euangeli prau
inu kaſbe, de usaki
Greshnik le ſkufi
to Vero Vcrifusfa,
Milof per Bugi
naide.
Ioh. 3. 1 Tbi. 1.*

Ta Summa vfiga, S. Euangelia ie leta, kir Criftus prau, Bug ie ta Sueit taku lubil, de ie fuiga diniga Synu dal, de vfi kir vnega Veruio, ne bodo fgubleni, Temuzh de imaio ta Vezhni leben, Sakai Bug nei poslal fuiga Synu na ta Sueit, de bi on ta Sueit fodil, Temuzh da ta Sueit ſkufi nega bo Ifuelyzhan. Kateri na nega veruie, taifti ne bo obfoyen. Kateri pag ne Veruie, ta ifti ie fdai obfoyen. Sakai on ne Veruie na tu Ime tiga Samoroyeniga [105a] Synu Boshyga. Inu S. Paul od tiga tudi taku piſhe, onu ie rifniza inu ena draga vredna beſſeda, De Iefus Criftus ie priſhal na ta Sueit te Greshnike Ifuelyzhat, vmei katerimi ſem ieft ner ta perui, Oli ieft ſem milof dobil, ſa volo, de ie Iefus Criftus vfe ſuie ſaneſſene inu pregledane na meni hotel iſkafati, kanimu Exemplu inu nauuku tim, kir bodo vnega Verouali, htimu vezhnimu lebnu.

SAHVALENE PO TIM

Catebiſmi.

2. Thi: 1.

NAtu timu Vezhnimu inu vſelei ſhiuimu, neuidezhimu inu ſamimu modrimu Gofpudi Bogu inu Krallu, bodi vfa Zhaft huala vſelei inu vekoma, Amen.

VPRAŠANJE:

Povej zdaj tudi *summo* in kratek povzetek vseh Božjih zapovedi in postav.

ODGOVOR:

O takem povzetku govori Jezus Kristus, naš Gospod, takole: »Ljubi svojega Gospoda Boga z vsem srcem, vso dušo, vsem mišljenjem in z vso svojo močjo. To je prva in največja zapoved. Druga je tej podobna: Ljubi bližnjega kakor samega sebe. Na teh dveh zapovedih stoji vsa postava in preroki.«

Največje službe, ki so Bogu všeč, so: bati se Boga, ga ljubiti, mu verjeti in delati dobro ljudem (Mt 22; Mr 12; Lk 10).

VPRAŠANJE:

Povej nato tudi povzetek vsega svetega evangelija.

ODGOVOR:

Povzetek vsega svetega evangelija je, ko Kristus pravi: »Bog je svet tako ljubil, da je dal svojega edinega Sina, da bi vsi, ki vanj verujejo, ne bili pogubljeni, temveč bi imeli večno življenje. Bog namreč svojega Sina ni poslal na ta svet, da bi svet sodil, temveč da bi bil svet po njem zveličan. Kdor vanj veruje, se mu ne sodi; kdor pa ne veruje, je že sojen, saj ne veruje v ime edinorojenega Božjega Sina.« In sveti Pavel o tem tudi tako piše: »Resnica je in dragocena beseda, da je Jezus Kristus prišel na ta svet zveličat grešnike, med katerimi sem jaz prvi. A usmilil se me je zato, da bi Jezus Kristus najprej izkazal vso svojo potrpežljivost in zgled na meni, za zgled in nauk tem, ki bodo vanj verovali – za večno življenje.«

Evangelij²⁰³ vseh prerokov, učencev in evangelistov pravi in kaže, kako lahko vsak grešnik najde milost pri Bogu le po veri v Kristusa (Jn 3; 1 Tim 1).

ZAHVALA PO *katekizmu*

V ečnemu in vselej živemu, nevidnemu in edino modremu Gospodu Bogu in kralju bodi vsa čast in hvala vselej in vekomaj. Amen.

1 Tim 2.

²⁰³ Z besedo evangelij tu Trubar misli vso Božjo besedo v Stari in Novi zavezi.

ENA MOLYTVA TE CERQVE,
kadar šo ty Otroci ta Catehismus uti
Cerqui gori poueidali.

*Sa Ostroke kir ta
 celi Catebismus
 fnaio inu fastopio,
 je ima Bug
 fabualiti, inu
 profšiti, de do
 konza per nim
 ofstano, po nim
 Veruio, molio,
 slushio Bogu, inu
 nih leben, Stan,
 dersbe. Amen.*

V Sigamogozhi Miloftiui Bug, Ozha Nebeshki, kir ti vfe dobre rizhy noter vnas fazhenesh, poterdish inu dopernefesh, Mi tebe pohleunu profsimo, fa lete tuie Ostroke, katere fi ti tui Cerqui shenkal, inu skufi ta Sueti Kerft druguzh rodyl, inu fi nec taku delezh refuecetil, de oni fami to tuio Gnado, Miloft inu dobruto, Inu tu nih Odreshituu Vieufufu Criftufu vtuum lubim Synu, nashim Gospudi, fastopio inu ozhytu pred tuio Cerkouio fpofoaio, inu od tiga gouore, Poterdi tedai letu tuie dellu, kateru fi ti vnih fazhel, pobulshai vnih ta dar tuiga Suetiga Duha, de oni vti tui Cerqui inu Gmaini vti prauí [105b] Veri, inu vpokorfzhini tuiga S. Euangelia, veden oftano, inu do konza prebiuaio, Inu de fe od obeniga falsh Vuka, ne lufta nih Meffa, od te fpofoane Rifnice ne pufte odpelati. Dai nim de oni vfelei po tui voli shiue, na tuiga Synu Iefufa Criftufa prou Veruio, inu vtaki Veri od dan do dne gori rafto, Inu nih fstaroft, vti tui Modrufti, Suetufti inu vprauici, dofego, Inu de oni tebe inu Tuiga lubiga Synu Gospudi nashiga fred S. Duhum, tu ie, tebe diniga prauiga Boga, le zhe dale vezh, inu obilneshi, fpofoaio, inu is ferza lubio, inu pred vfemi ludmi, fto beffedo inu shnih lebnom, ferzhnu inu prydnu od tebe gouore, pryzhuio, tebe zhefte inu hualio, Skufi Gospudi nashiga Iefufa Criftufa Amen.

Puidite fdai vfag na fui dum fmyrom Boshym.

OD TE POKVRE, OD OZHY-
te Ifpuuidi, od Odreshitua oli
Absolucie.

*De usi Greshniki
 skufi prauo Pokuro
 Vmiloft Boshyo
 prido, Satu je ima
 Bug uedan poufod
 zhefšiti inu bualiti.*

MI fmo po vfi praudi inu fpojobi dolshni, Gospudi Bogu inu Ozhetu nashiga lubiga Gospudi inu Ifuelyzharia Iefufa Criftufa, vezhno Zhaft inu hualo, sbeffedami inu fdianem, fo vfo pohleufzhino iskalati, Sa volo de on to fprauo tu Dellu inu oprauillu, kateru ie nega Syn, fa nashih Grehou volo, fthuril inu doperneffel, taku miloftiuiu inu fdobro volo gori vflame inu pryime, De on nas, neckar le famuzh, le en krat vtum Kerftu vfuo Gnado inu Miloft gori vflame, inu nom te nashe Grehe

MOLITEV CERKVE,
ko so otroci v cerkvi povedali
katekizem

Vsemogočni usmiljeni Bog, nebeški Oče, ki v nas začenjaš, utrjuješ in izvršuješ vse dobre reči, ponižno te prosimo za tvoje otroke, ki si jih daroval svoji Cerkvi in po svetem krstu drugič rodil in ki si jih razsvetlil, da sami razumejo in javno priznajo pred tvojo Cerkvijo tvojo milost, usmiljenje in dobroto in odrešenje v Jezusu Kristusu, tvojem dragem Sinu, našem Gospodu. Utruj torej svoje delo, ki si ga začel v njih, pomnoži v njih dar Svetega Duha, da bi vedno ostali v Cerkvi in skupnosti v pravi veri in v pokorščini svetemu evangeliju in bi v njem prebivali do konca in se ne bi pustili zapeljati nobenemu napačnemu nauku, nasprotnemu resnici, ki so jo spoznali, in nobeni telesni sli. Daj jim, da bi vselej živeli po tvoji volji, da bi prav verovali v tvojega Sina Jezusa Kristusa in v taki veri neprenehoma rastle in dosegli starost v tvoji modrosti, svetosti in pravici in da bi vedno bolje spoznavali in iz srca ljubili tebe in tvojega ljubega Sina, našega Gospoda, s Svetim Duhom in bi pred vsemi ljudmi z besedo in svojim življenjem srčno in marljivo govorili in pričevali o tebi, te častili in hvalili po našem Gospodu Jezusu Kristusu. Amen.

Za otroke, ki znajo in razumejo ves katekizem, se je treba zabvaliti Bogu in prositi, da bi do konca ostali pri njem, po njem verovali, da bi molili, služili Bogu in usmerjali po njem svoje življenje in poklic. Amen.

Pojdite zdaj vsak v svoj dom v Božjem miru.

O POKORI, O JAVNI
spovedi,²⁰⁴ o odvezi ali
absoluciji²⁰⁵

Po vsej pravici in spodobnosti smo dolžni Gospodu Bogu in Očetu našega dragega Gospoda in zveličarja Jezusa Kristusa izkazovati večno čast in hvalo z besedami in dejanjem, z vso ponižnostjo, ker je tako milostno sprejel spravo, delo in žrtev, ki jih je storil njegov Sin zaradi naših grehov, da nas ne bi sprejel in nam odpustil naše grehe in

Vsi grešniki dosežejo Božjo milost po pravi pokori, zato je treba Boga vedno povsod častiti in hvaliti.

²⁰⁴ Tj. skupni spovedi.

²⁰⁵ Gl. op. 69.

odpufti inu poffabi, Temuzh tudi, kadar mi po tim S. [106a] Kerftu, kei od tiga Hudyzha, od Suita, od nashiga hudiga iskasheniga Greshniga inu shibkiga meſſa, bomo prenagleni inu ſapelani ukak velik Greh inu vſhpot inu vframoto, De on nom ſa tiga volo, vini ne hozhe tih Vrat te ſuie Gnade cilu ſapreti, Temuzh de ta nega Miloftiua Vrata, pred inu pred vſag zhas, vſem teim, kir prauo Euangelisko Pokuro deio, od Grehou, od Hudyzha, ſe Hbugi prou preoberno, imaio odperta ſtati.

*Praui Kerſzheniki
na tim Sueitu ne
mogo cilu pres
Grehou biti, Oli
uſai tib Smertnih
kir ſo uſaki
zhloueiski Vſti
ſubper, ſe morao
iſuabiti inu pred
nimi Varouati.*

Inu Rifniza ie, de oben Zhlouik nema na to Miloft Boshyo greshyti, Inu kateri tako hudobo tryba inu obhaie, de rad ſuio dobro volo, veidezhe, ſubper to Veift, pres vſiga Boshyga Straha, na to Miloft Boshyo, greshi, De ta iſti ſe te Milofti Boshye neureden ſturi. Oli vſai Bug ne hozhe, ſa volo te zhloueske hudobe en laſhnik poſtati. Inu koker S. Paul Rom. 11. gouori: Ty Boshy Darrui inu nega Poklyzane, ſo taka, de ga ne mogo greuati. Inu koker Ezechiel prydiguie. Ezech. 18. 33. On ne hozhe te Smerti tiga Greshnika, Temuzh de ſe preoberne, de bo ſhiu. Obtū oben, kir ie po tim Kerftu greshil, ſe nema ſamuditi, ne ſam na ſebi dolshan biti, Temuzh ſdaici pres vſiga ſaulazhena, ſe htimu Goſpudi, ſkufi to prauo Euangelisko Pokuro obernti. Mi pag ſdai tukai ne gouorimo, ne od tih Erbouih Porodnih Grehou, kateri ſe nas po Naturi dershe inu noter vnas tyzhce, ne od te vſagdane Pokure, vkateri vſi praui Kerſzheniki do Smerti inu veden prebiuao. Sakai nai ſi ſo nom ty Porodni Grehi, fred ſhnih Sadui inu Delli, kir ſo ſe na nas dofehmal iſkaſouali, vtim S. Kerftu, ſa volo nashiga Goſpudi Ieſufa Criſtufa ſkufi to Vero vnega, cillu odpufzheni inu poſableni. Oli niſhter mane oftane ta Porodni Greh, [106b] ſa volo nega oprauilla, vtim nashim Meſſei pred inu pred do Smerti, Inu ie potreba inu ſmo dolshni, de mi ſa volo tiga Porodniga Greha veden vti Pokuri ſtoymo, Tu ie, de mi tu pomancane inu tadel vtim nashim Meſſei pred Bugom, ozhytu ſpoſnamo, inu ſami zhes nas Bogu toſhimo, Inu ſa volo tiga pomancana, ta nasha dobra Della, inu te naſhe Boshye ſluſhbe, ſa polne inu obilne, inu ſa Prauizo, nemamo derſhati, ne na nec ſe ſaneſti, koker de bi mi ſhnimi hoteli ta Nebella ſaſluſhyti, kratku nekar, Temuzh mi ſe imamo veden inu vſag zhas pred Bugom ſa vſagdane Greshnike ſpoſnati, Inu ſe le te ſame nega Milofti, katero ie on nom ſkufi nega lubiga Synu Ieſufa Criſtufa Goſpudi inu Ohranenika nashiga, iſkaſal, ſe troſhtati, koker ta Daudid Krall, na meiftu te Cerque, vſeh vernih, ſe Iſpoueda kir praui Pſal. 51. Ieſt ſpoſnam to muio hudobo, inu ta mui Greh ie vſelei pred meno, Ieſt greshim le pred tebo, inu hudu deim le pred tebo. Inu S. Paul Rom. 7. praui: Ieſt veim de vmeni, tu ie, vmuiem Meſſei, niſhter dobriga ne prebiua, Ieſt imam to miſſal inu to volo,

jih pozabil le pri krstu, ampak da bi nam, tudi ko nas bo kdaj po svetem krstu premagal in zapeljal hudič, svet, naše slabo, pokvarjeno in šibko meso, v kak velik greh, v posmeh in v sramoto, zaradi tega ne zaprl vrat svoje milosti, ampak bi ostala njegova milostna vrata neprestano odprta za vse, ki delajo pravo evangelijsko pokoro od grehov in hudiča in se obračajo k Bogu.

In res je, da noben človek ne sme grešiti proti Božji milosti. Tisti, ki ravnaajo tako hudobno, da grešijo proti Božji milosti prostovoljno, po svoji volji, zavedno, proti vesti, brez vsakega Božjega strahu, povzročijo, da niso več vredni Božje milosti. Vendar pa Bog noče, da bi zaradi človeške hudobije postal lažnivec. Zato pravi sveti Pavel (Rim 11): »Bog se ne kesa svojih darov in svojega klica.« In Ezekiel pridiga (Ezk 18; 33), da noče grešnikov smrti, ampak da se spreobrne, da bo živel. Zato naj nihče, ki je po krstu grešil, ne odlašaj, ampak naj se takoj, brez vsakega zavlčevanja obrne h Gospodu s pravo evangelijsko pokoro. Mi pa zdaj ne govorimo ne o podedovanih izvirnih grehih, ki se nas držijo in so v nas po naravi, ne o vsakdanji pokori, ki jo vsi pravi kristjani opravljajo do smrti. Čeprav so nam namreč pri svetem krstu naši izvirni grehi s svojimi sadovi in deli, ki so se doslej izkazovali na nas, zavoljo našega Gospoda Jezusa Kristusa po veri vanj v celoti odpuščeni in pozabljeni, pa ostaja izvirni greh zaradi svojega delovanja v našem mesu prisoten v nas neprenehoma do smrti, zato moramo zaradi izvirnega greha vedno stati v pokori: pred Bogom moramo javno priznavati svoje napake in svojo grešnost in sami tožiti Bogu čezse. Zaradi svojih napak ne moremo imeti svojih dobrih del in svojih Božjih služb za popolne in za takšne, ki bi nas opravičile, ne smemo se zanašati nanje, kakor da bi si hoteli z njimi prislужiti nebesa, nikakor: pač pa moramo vedno in vsak čas priznavati Bogu svojo grešnost in se tolažiti le z njegovo milostjo, ki nam jo je izkazal po svojem ljubljenu Sinu Jezusu Kristusu, našem Gospodu in odrešeniku. Tako se na primer kralj David izpoveduje v imenu Cerkve, vseh vernih, ko pravi (Ps 51): »Spoznavam svoje pregrehe in moj greh je vselej pred mano. Grešim le pred teboj in hudo delam le pred teboj.« In sveti Pavel (Rim 7) pravi: »Vem, da v meni, to je v mojem mesu, ni nič dobrega; imam namreč misel in voljo po dobrem, a da bi jo izvrševal, tega sam ne morem. Ne delam namreč dobrega, ki ga hočem, marveč delam zlo,

*Pravi kristjani
na tem svetu
ne morejo biti
popolnoma brez
grehov, a izogibati
in varovati se
morajo vsaj
smrtnih grehov,
ki so proti vsaki
človeški vesti.*

Ampag tu dopernashane inu diane tu Dobru, tiga iefť vľebi ne naidem. Sakai tu dobru, kateru iefť hozho, tiga iefť ne deim, temuzh tu hudu kar iefť nezho, tu iftu deim. Letu vľe, on le od tiga porodniga Greha gouori, kateri Greh vnas obeniga dobriga Della, popolnomiga, celiga inu prauizhniga, dotle fmo na tim Sueitu, ne dopuťti. Obtu mi fa volo tih nashih Porodnih Grehou, Inu tudi fa volo tih nashih nepolnih inu Madeshouih dobrih Dell, Efai: 64. volo, imamo vľelei do Smerti ftati vti Pokuri, ſpofnati fe fa Greshnike, molyti, Odpuťti nom nashe dolge. Ne hodi vprauo ſtuiem Hlapcem, [107a] fakai niľzhe pred tebo nei prauizhin &c. Pfal. 143. Ia od take Pokure inu Abfolucie mi tukai fđai vľetim Capituli ne gouorimo, Temuzh mi tukai prauimo, neruezh od tih velikih ſmertnih glaunih Grehih, kir to nasho Veifť gardo inu shaloftno ſture, S. Duha od nas presheno, Katere ie S. Paul Rom. 1. i. Cor. 6. Gal. 5. poredu ſapiffal, kir fo tiga Porodniga Greha řaduui, Vkatere ty ludy zheftu po tim Kerftu pado, Inu od take Pokure, katera fe ima fa volo tacih Grehou vti Kerľzhanski Cerqui inu gmaini ſturiťi.

*Ta unmana
naloshena
Shtraifinga, na te
ozbite Greshnike,
ie bila ena
iskushnaua, fo li
uprauo Pokuro
ſiopili.*

Ty eni Shcoffi inu Fary fo pred na katerimi leiti, tacim ozhitim Greshnikom mnogeteri vishi to Pokuro nalagali, de fo pul nagi Vcerqui pred ludmi morali ftati, okuli Cerque hodyti, doſti dni poſtyti, koker ty Canones Poenitentiales prauio, Inu taka Pokura vti eni vishi, bi fe mogla řagouoriti, De fo ty Paftyry fteim te ſuie Ouzhyce inu Farmane, iskushouali, ie li nih is ferza zhes te nih ſturiene Grehe greualu &c. Oli potchmal ta Syn Boshy nash Gofpud Iefus Criftus take Pokure tei fui Cerqui nei nalushil inu řapouedal, Inu kadar fo tako Pokuro řadashni Shcoffi inu Fary preobernili, De te preshushtnike, kir ne hote fa nih Grehou volo nim denarie oli kablyce masla dati, shibami tepo, Inu vterlyzo ſtaui. Obtu mi ne hozhmo vtih nashih Cerquah, řtako Pokuro nikogar obloshyti, Temuzh per tei Euangeliski Pokuri vľakiga ſmyrom puťtyti.

*Pridigary imaio
zheftu unih
Pridigah to celo
Pokuro isloshiti.*

Ty Paftyry, Pridigary inu praui Farmoshtri, imaio vnih vľeh Pridigah, te ozhyte velike Greshnike hti praui Kerľzhanski Pokuri, ſueiftu inu veden opominati, De sledni, kateri ie vte Smertne grofne Grehe padel, de on te [107b] ifte pred Bugom ſpofna, de zhes te ifte is ferza shaluie, koker ta, kir ie Vboshy nemiloft inu vnega Serd padel, S. Duha řgubil, od Criftufa ſtopil, inu ie vezhnu ferdamnene řaslushil. Oli aku fe on řpet Hcriftufu oberne, zhes ſuie Grehe prauo Greuingo ima, Grehou fe ifuabi, Inu natu is ferza veruie, de fo nemu fa Criftufeuo volo odpuťzheni, Inu vshe is celiga ferza naprei vľame, de fe hozhe tih Grehou ifuabiti inu pred nimi varouati, koker pred nega vezhnim pogublenu, Inu de hozhe naprei vti Boshy pokorľzhini inu Poklyzanu prebiuati inu ofťati. Takimu

ki ga nočem.« Tu govori o svojem izvirnem grehu, tistem, ki v nas ne dopusti nobenega popolnega in v celoti pravičnega dobrega dela, dokler smo na tem svetu. Zato moramo zaradi svojih izvirnih grehov in zaradi naših nepopolnih in omadeževanih dobrih del (Iz 64) do smrti stati v pokori, se priznavati za grešnike, moliti: »Odpusti nam naše dolge«, »Ne privedi k sodbi svojega služabnika, kajti nihče ni pravičen« (Ps 143) itd. – Ne, v tem poglavju ne govorimo o taki pokori in *absoluciji*, tu govorimo predvsem o velikih, smrtnih, glavnih grehih, ki naredijo našo vest grdo in žalostno, ki preženejo od nas Svetega Duha, ki jih je popisal sveti Pavel (Rim 1; 1 Kor 6; Gal 5), ki so sadovi izvirnega greha in v katere ljudje pogosto padejo po krstu, in o pokori, ki jo je treba zaradi takih grehov delati v krščanski Cerkvi in skupnosti.

Nekateri škofje in duhovniki so pred leti očitnim grešnikom na mnoge načine nalagali pokoro: morali so napol nagi stati v cerkvi pred ljudmi, hoditi okoli cerkve, se dosti dni postiti, kakor pravijo *canones poenitenciales*,²⁰⁶ in tako pokoro bi se moglo zagovarjati tako, da so ti pastirji svoje ovčice in farane preizkušali, ali so v svojem srcu res obžalovali svoje storjene grehe itd. Vendar pa Božji Sin, Gospod Jezus Kristus take pokore svoji Cerkvi ni naložil in ji ni zapovedal, in ker so tako pokoro sedanjí škofje in duhovniki sprevergli, da prešuštnike, ki jim za svoje grehe nočejo dati denarja ali škafecev masla, tepejo s šibami in jih polagajo v klado, zato mi v svojih cerkvah nočemo nikomur nalagati take pokore, ampak vsakogar vselej puščamo pri evangelijski pokori.

Pastirji, pridigarji in pravi duhovniki naj v vseh svojih pridigah očitne, velike grešnike neprestano in venomer opominjajo k pravi krščanski pokori, da bi sleherni, ki je padel v smrtne, grozne grehe, te priznal pred Bogom, da bi jih iz srca obžaloval in se zavedal, da je padel v Božjo nemilost in jezo, izgubil Svetega Duha, se oddaljil od Kristusa in si zaslužil večno pogubljenje. Če pa se bo spet obrnil h Kristusu, prav obžaloval svoje grehe, se izvil iz objema greha in nato iz srca veroval, da so mu grehi odpuščeni zavoljo Kristusa, in iz vsega srca sklenil, da se bo izogibal grehom in se varoval pred njimi, saj so njegovo večno pogubljenje, in da bo odslej prebival

Zunanja kazen za očitne grešnike je zanje preizkušnja, ali se bodo prav spokorili.

Pridigarji naj v svojih pridigah pogosto razlagajo vse o pokori.

²⁰⁶ Lat. 'pravila pokore'. Verska pravila iz raznih obdobij, kako delati pokoro za različne grehe.

guishnu bodo vfi nega Grehi odpufzheni, ie Vboshy Mylofti. Sakai on dei to celo prauo Pokuro, katera vletih tryeh Shtukih ftoy, Sa katere Pokure volo Gofpud Bug vfe Greshnike gori vfame, inu vfi Angeli fe veffele, Luc. 15.

*Vsledni Pridigi je
tim Vernim inu
Pokurnim ozbitu
uti Cerqui ta
Abfolucia prou,
Oli fufeb enimu
famimu fe mora
tudi Abfolucia
rezhi.*

Inu koker ena letaka ozhita inu gmain Pridiga, Vkateri fe prau, De Criftus Iefus Syn Boshy, ie nash Odreshenik od grehou, od Boshyga ferda, od kletue te Poftaue, od Hudyzha inu Pekla, inu ie nash Spraulauiz inu Smyrnik Sbugom, ie fama na febi ena Abfolucia inu Oduefa od tih nashih Grehou, De sledni kir tako Prydigo fto Vero prou gori vfame inu pryime, ta ifti terdnu veruie, ta ifti ie pred Bugom vnebefih, od vfeh fuih Grehou Abfoluiran inu Odufan, Kateri pag ne veruie, timu iftimu bodo nega vfi Grehi fadershani. Oli nishter mane, kadar ta Pridiga tiga S. Evangelia od Criftufa, nei famuzh ena gmain ozhyta, temuzh tudi ena fufeb hyshna Pridiga, Obtua ta Evangelii tudi enimu famimu fufeb, kadar on to ifto shely, fe ima Prydigati, koker fam Criftus ie zhafsi nim mallu, zhafsi le enimu famimu Pridigoual. [108a] Obtua ta fufeb Prydiga, katera fe ta Ifpuuid, oli priuata Abfolucia, fufeb ofnanene od tih Grehou, imenuie, fe nema vtih nashih Cerquah gori vfdigniti, ne fatreti. Sakai vtaki fe mogo ty mladi preprofti ludy ifuprashati inu poduuzhyti vti prau, Veri, te slabe vyfti potroshtati, inu ty ozhyti Greshniki pofuariti.

*Pridigary imaio
le te, kir prauo
Pokuro deio,
Abfoluirati.*

Inu kadar ie Criftus htim Iogrom gouuril, Katerimu vi te Grehe odpufyite, tim fo odpufzheni, inu katerim vi fadershite, tim fo fadershani. Stakimi beffedami tim Iogrom, inu tim, kir fo fa nimi, inu na Meiftu tei Cerqui, slushio inu Prydiguio, nei polne fray inu slobodne Oblafti dal, de bi oni is Grehou prauizo, inu is prauice grehe delali. Nim tudi nei Oblafti dal, de bi oni hoteli tim Nepokurnim Greshnikom te grehe odpufzhati, Oli tim kir prauo pokuro deio, Criftufa Veruio, inu tih zhloueskikh Poftau ne dershe, de oni nim te Grehe imeili fadershati, pannati inu kleti, Temuzh ie rekali tim Iogrom inu vfem Pridigariem ta Evangelii, odpufzhane tih Grehou, pridigati, de kateri timu Evangelii Veruie, timu fo ty Grehi odpufzheni. Kateri pag ne Veruie, timu iftimu fo nega Grehi fadershani. Glih taku ie Criftus tim Pridigariem nalushil, de nekar le famuzh eni celi Gmaini, enimu velikimu Kardellu, Temuzh tudi enimu famimu fufeb, ta Evangelii od Odpufzhane tih Grehou imaio Pridigati inu ofnaniti. Inu tiga, kir timu Evangelii Veruie, To prauo pokuro dei, od Grehou abfoluirati inu odreshyti, Timu pag kir ne Veruie, te Grehe fadershati.

in ostal v Božji pokorščini in poklicanosti, potem mu bodo zanesljivo odpuščeni vsi njegovi grehi, potem bo v Božji milosti, saj je opravil vso pravo pokoro, ki je zapisana v treh členih in zaradi katere Gospod Bog sprejme vse grešnike in zaradi katere se veselijo vsi angeli (Lk 15).

In čeprav je javna in skupna pridiga, v kateri povemo, da nas je Kristus Jezus, Božji Sin, odrešil grehov, Božje jeze, prekletstva postave, hudiča in pekla in je naš spravitelj in pomiritelj z Bogom, že sama na sebi *absolucija* in odveza od naših grehov in je vsak, ki tako pridigo sprejme prav ter z vero, ki trdno veruje, absolviran in odvezan vseh grehov pred Bogom v nebesih, vsakemu, ki v to ne veruje, pa so njegovi grehi zadržani – velja enako, če pridiga svetega evangelija o Kristusu ni javna, ampak hišna pridiga na samem. Zato je treba pridigati evangelij tudi enemu samemu, če to želi, kakor je sam Kristus včasih pridigal le malo njim in včasih tudi le enemu samemu. Zato takšne osebne pridige, ki se imenuje spoved ali *privata absolucija*,²⁰⁷ oznanjevanje o grehih na samem, v naših cerkvah ne smemo odpraviti ne zatreti. V taki pridigi se namreč lahko mlade, preproste ljudi izpraša in pouči v pravi veri, se potolaži slabo vest in posvari očitne grešnike.

Absolucija se mora izrekati vernim in spokornim javno v cerkvi, labko pa tudi na samem posamezniku.

In ko je Kristus govoril učencem: »Katerim grehe odpustite, so jim odpuščeni, in katerim jih zadržite, so jim zadržani,« s temi besedami učencem in njihovim naslednikom, ki služijo in pridigajo v Cerkvi, ni dal polne svobode, da bi delali iz grehov pravico in iz pravice grehe. Tudi jim ni dal oblasti, da bi nespokorjenim odpuščali grehe ali da bi tem, ki delajo pravo pokoro, verujejo v Kristusa, a ne sledijo človeškemu zakonu, grehe zadržali, jih kaznovali in preklinjali, ampak je učencem in pridigarjem rekel, naj pridigajo evangelij, odpuščanje grehov; da so temu, ki veruje v evangelij, grehi odpuščeni; kdor pa ne veruje, temu so njegovi grehi zadržani. Ravno tako je Kristus pridigarjem naložil, naj pridigajo ne le vsej skupnosti, veliki skupini, ampak tudi enemu samemu posebej evangelij o odpuščanju grehov in ga oznanjajo; in da naj tega, ki veruje v evangelij, dela pravo pokoro, absolvirajo in odvežejo grehov, temu pa, ki ne veruje, naj grehe zadržijo.

Pridigarji morajo absolvirati te, ki delajo pravo pokoro.

²⁰⁷ Lat. 'osebna spoved'.

*Ouzhize, kadar
je hote obhayati, fe
imaio poprei nih
Pastyriu iskafati.*

Obtu ty Prydigary nemaio le famuzh ozhytu tei fui Gmaini Pridigati, Temuzh tudi nih slushbo enimu vfakimu [108b] fufeb ponuditi. Inu neruezh kadar oni to Vezherio Criftufeuo hote obhayati, tedai oni imaio nih Ouzhice inu Farmane fuciftu opominati, De en vfakateri, kir hozhe hti Boshy Myfi perftopyti, de fe poprei na Vezher fuimu Pastyriu iskafhe, fuio shaloft inu Greuingo zhes fuie Grehe fpofna, fuie ferce inu volo, de shely po Boshy Milofti, inu Odpufzhane fuih Grehou, inu de hozhe naprei Vboshy pokorfzhini shiueti inu prebiuati, fpрызha, De on to Vezheryo Criftufeuo, nekar febi kani fodbi inu ferdamnenu, Inu tei Cerqui kani fmoti oli sblafnenu, ne vfame.

*Ty kir ne fuaio
Catebisma,
Pokure ne deio, fe
htimu Obhaylu
nemaio dopuftiti.*

Natu ty Pridigary inu Farmoshtri imaio leto Ordningo inu Naredbo dershati, Nerpopei kadar ta Cerkou na Vezher vkupe pryde, Taku ima ta Slushabnik te Cerque eno faptopno Prydigo od te cele Pokure inu prauiga pryda inu iemlena te S. Vezherye Criftufeu, fturiti. Potle eniga vfakiga fufeb fashlshati inu periafniuu poduuzhiti inu opominati htimu Kerfzhanskimu poshtenimu Lebnu. Inu kadar bi kei eden vmei nimi bil, kir bi vuozhitih velikih gardih Grehih prebiual, inu bi od nih ne hotel pufstiti, Timu iftimu ima odftueitouati, ne dopuftiti hti Boshy Myfi perftopyti, taku dolgu de prauo Pokuro fturi. Inu aku bi du eno slabo Vero inu Veift imel, kir bi fufeb Troshta potriboual, Tiga ima fufeb potroshtati inu abfoluirati, Sice te druge verne inu prou poduuzhene, ima potle kmali vse abfoluirati. Inu kadar ie ta Pridigar, taku eniga vfakiga fufeb poduuzhil inu opraul, taku on ima nim to ozhyto Ifpuuidi naprei gouoriti, inu potle nee abfoluirati po letei vishi. [109a]

OPOMINANE HTI *ozhyti Ifpuuidi.*

*Pres Ifpuuidi pruti
Bogu, Niszhe ne
bo Ifuelyzhan.*

V¹¹⁶ Ifuoleni Boshy, lubi Bratie inu Sestre, Mi bomo is S. Pyfma, is te beffede Boshye, poduuzheni, De oben Zhlouik, kateri ie vse knega leitom inu faptopu prishal, Odpufzhane tih fuih Grehou, ne more dobyt ne pryeti, Samuzh on fpofna pred Bugom te fuie Porodne inu Sturiene Grehe, zhes te ifte is ferza shaluie, Inu de natu Veruie, de Gofpud Bug is milofti, fa volo Criftufa, hozhe nemu te nega Grehe odpufytyti. Inu

¹¹⁶ V izvodu M je spodnje besedilo z rokopisnimi popravki postavljeno v 2. os. ed. ž. (z vikanjem). Prim. spremno študijo.

Zato naj pridigarji ne pridigajo le javno v skupnosti, ampak naj ponudijo svojo službo tudi vsakomur posebej. In predvsem naj svoje ovčice in farane, ko hočejo obhajati Kristusovo večerjo, zvesto opominjajo, naj vsak, ki hoče pristopiti k Božji mizi, večer prej obišče svojega pastirja, prizna svoje obžalovanje grehov in izpriča svojo srčno voljo, da želi odtlej po Božji milosti živeti in prebivati v Božji pokorščini, da mu ne bi bila Kristusova večerja v sodbo in prekletstvo in Cerkvi v pohujšanje.

Ovčice, ki se hočejo obhajati, naj prej obiščejo svojega pastirja.

Pridigarji in duhovniki morajo spoštovati naslednji red in uredbo. Najprej, ko se cerkev zvečer zbere, naj služabnik Cerkve opravi razumljivo pridigo o tem, kaj je pokora, in o pravi koristi in pravilih jemanja svete Kristusove večerje. Potem naj zasliši vsakega posebej in ga prijazno pouči in opomni k poštenemu krščanskemu življenju. In ko bi bil med njimi kdo, ki bi prebival v očitnih, velikih, grdih grehih in bi se od njih ne hotel odvrniti, naj mu odsvetuje in ne dopusti, da bi pristopil k Božji mizi, dokler ne opravi pokore. In če bi kdo imel šibko vero in slabo vest, če bi potreboval posebne tolažbe, naj ga potolaži in absolvira na samem, sicer pa naj vse druge verne in prav poučene absolvira takoj zatem. In ko pridigar poduči vsakega na samem in opravi z vsemi, naj jim naprej bere obrazec javne spovedi in jih potem absolvira na naslednji način.

Ti, ki ne znajo katekizma in ne delajo pokore, ne smejo iti k obhajilu.

OPOMINJANJE K *javni spovedi*²⁰⁸

Vi, izvoljenci Božji, ljubi bratje in sestre, iz Svetega pisma, iz Božje besede se bomo poučili, da noben človek, ki je že zrel in razumen, ne more dobiti odpuščanja svojih grehov, če ne prizna pred Bogom svojih prirojenih in storjenih grehov, jih iz srca obžaluje in če nato ne veruje, da mu bo Gospod Bog odpustil grehe iz milosti, zavoljo Kristusa. In če vsi prisotni iz srca želite odpuščanja vseh svojih grehov, tolažbe za svojo žalostno vest in potrditve vaše vere, potem boste iz vsega svojega

Brez spovedi pred Bogom nihče ne bo zveličan.

²⁰⁸ Tj. skupni spovedi.

kadar vi tukai fđai, is ferza shelyte tiga Odpufzhane vfeh vashih Grehou, inu Troshta tim vashim slabim shaloftnim vifтым, inu poteriena te vashe Vere, Natu vi bote is celiga vashiga shaloftniga ferza gouurili fa meno, to ozhyto Ifpuuid, inu potle na to ifto vefelu ta Euangeli, to Abfolucio, Odpuftig vfeh vashih Grehou, fashishali, De vi taku te vashe Grehe inu greuingo, shaloft zhes nec, ozhytu pred Bugom fpofnate, Inu natu de bote skufi ta Euangeli, skufi to Abfolucio, potroshtani inu faguishani, de fo vom vfi vashi Grehi guishnu, od Buga fa volo nega Synu Iefufa Criftufa, odpufzheni inu pofableni.

TA OZHYTA ISPVVID.

*Vfi Suetniki dotle
fo natim Sueitu
bili, fo se taku
Ispoueidali, inu
diali, Odpufti nom
nashe dolge inu
nashe Greibe.
Math. 6.
Luc. 12.*

I^{Eft}¹¹⁷ bog velik Greshnik, Ieft fe Ifpoucim fpofnam inu dolshan dam, Gospudi Bogu muimu nebeskimu Ozhetu, De fem Ieft zheftu, mnogeteri vishi, fylnu veliku inu groffouitu greshil, Nekar le famuzh fteimi vunanimi [109b] velikimi Grehi, Temuzh tudi fteimi skriunimi, noternimi Grehi, Tu ie, fto noterno Porodno inu Erbouo slipoto, fto Neuero, fteim zbiulanem na Boshy Befledi, na nega Oblubi, inu na nega pryteshih, kir ne fem Bogu terdnu Veroual, inu fe ga prou isferza bal. Potle fto Offertio, fto Neuolo, fteimi hudimi lushti inu shelami, fto lakomnoftio, fteim Nydom inu Souurashtuom inu fdrugimi noternimi skriuenimi Grehi, In fumma, Ieft ne fem muiga Gospudi Boga, is celiga muiga ferza, is cele mifli, is cele mozhy, inu fcelo Dusho lubil, inu nega befledi, tu ie, tim Boshym Oblubom inu pryteshom cilu inu terdnu ne fem veroual, Ieft ne fem tudi muiga Blishniga lubil, koker fam febe. Inu ieft ne fem te Oblube inu Sauefe tiga muiga S. Kerfta, popolnoma dershal, Temuzh fem to ifto mnogeteri vishi inu zheftu, fmuiemi miflalmi, sbefledami inu fdianem, prelomil inu pregreshil, Lete inu vfe muie Grehe, katerih Ieft fđai ne morem fmsiliti, ne tih iftih prou faptopiti ne preshteti, Te ifte vfe Ieft fpofnam inu fe Ifpoucim Gospudi Bogu, oni fo meni shal, inu mene greuao, is celiga prauiga muiga ferza, Inu ga miloftiuu inu pohleunu profsim, fa Gnado, Miloft inu Odpufzhane: Natu recyte to Ifpuuid tiga ozhitiga Greshnika letaku, Gospud Bug Ozha nebeski, bodi meni bofimu reunimu Greshniku dober inu Miloftiu, fa volo tuiga lubefniuga Synu Iefufa Criftufa, Odpufti inu pofabi meni vfe muie Grehe.

¹¹⁷ V izvodu M je spodnje besedilo z rokopisnimi popravki postavljeno v 1. os. ed. ž. Prim. spremno študijo.

žalostnega srca govorili za mano to javno spoved, potem pa boste veselo poslušali evangelij, *absolucijo*, odpuščanje vseh vaših grehov in tako javno priznali pred Bogom svoje grehe in obžalovanje, žalost nad njimi. Nato vama bosta dala evangelij in *absolucija* tolažbo in zagotovilo, da vam je Bog zanesljivo odpustil vaše grehe in jih pozabil zavoljo svojega Sina Jezusa Kristusa.

JAVNA SPOVED²⁰⁹

Jaz, ubogi veliki grešnik, se izpovedujem, priznavam in se obtožujem pri Gospodu Bogu, svojem nebeškem Očetu, da sem pogosto, na različne načine, zelo veliko in strašno grešil, ne le z zunanjimi, velikimi grehi, ampak tudi s skritimi, notranjimi grehi, to je, z notranjo izvirno in podedovano slepoto, z nevero, z dvomom v Božjo besedo, v njegovo obljubo in njegova pričevanja, da nisem trdno verjel Bogu in se ga iz srca bal; potem z oholostjo, z zlovoljnostjo, s hudobnimi poželenji in željami, z lakomnostjo, nevoščljivostjo in sovraštvom in z drugimi notranjimi, skrivnimi grehi, in *summa*,²¹⁰ nisem ljubil svojega Gospoda Boga z vsem svojim srcem, z vsem svojim mišljenjem, z vso svojo močjo in z vso dušo in nisem trdno verjel njegovi besedi, to je Božjim obljubam in pričevanjem. Tudi nisem ljubil svojega bližnjega kakor samega sebe in nisem povsem držal obljube in zaveze svojega svetega krsta, ampak sem jo na različne načine pogosto prelomil s svojimi mislimi, besedami in dejanji. Te in vse svoje grehe, ki se jih zdaj ne morem domisliti in jih ne prav razumeti in prešteti, vse te priznavam in jih izpovedujem Gospodu Bogu. Žal mi je zanje in jih resnično obžalujem iz vsega srca in ga milo in ponižno prosim za milost, usmiljenje in odpuščanje.

Nato povejte javno spoved grešnika:

Gospod Bog, Oče nebeški, bodi meni, ubogemu grešniku dober in milosten zavoljo tvojega ljubljene Sina Jezusa Kristusa. Odpusti in pozabi mi vse moje grehe.

Dokler so bili na tem svetu, so se vsi svetniki tako spovedovali in govorili: »Odpusti nam naše dolge in naše grehe« (Mt 6; Lk 12).

²⁰⁹ Tj. *skupna spoved*.

²¹⁰ Gl. op. 78.

*Pridigar kir to
Abfolucio gouori,
le ofnanuie,
nekar ne daie:
tu Odpuzhane
tih Grehou,¹¹⁸ Ta
kir poslusba ta
ijti jto Vero, dobi
inu pryme, ta
Odpustig*

Na tako ozhyto Ifpuuid, fe ima fdaici ta odpustik ofnaniti inu ta Abfolucia gouoriti. Inu nai li vueni sledni prau i Pridigi tiga Euangelia, od nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, ie ena praua rifnizhna Abfolucia, enu odreshituu [110a] inu odufane tih grehou, tim kir timu Euangelii Veruio, koker fmo ofgorai zheftu od tiga prauili, inu ty Prydigary imao te ludi vishati inu poduuzhiti, de oni is sledne Prydige tiga S. Euangelia, to Abfolucio, odpufzhane nih grehou, prymo, inu fto ifto fe potroshtaio. Oli vñai nishter mane, ie dobru inu prydnu, de fe ta Abfolucia, po eni Formi inu shegi, faptopnimi bešfedami, inu kir hti Abfolucij slishio, vti Cerqui ofnani inu gouori, de is te ifte en vñaki fufeb bo faguishan, de fo nemu ty nega Grehi, fa volo Iefufa, odpufzheni, inu de ty preprofti tim bule faptopio, fa zhes volo ie tu Prydigarftuu od Buga poftaulenu, kakouo dobruto, kakou Nuz oli pryd, tu Pridigarftuu tei Cerqui, Vñem Vernim ludem, febo pernešfe inu da.

FORMA TE ABSOLVCIE.

*Letim bešfedom
inu Oblubi Boshy
ima usaki zblouik,
koker tei fami
Shtimi Boshy,
terdnu Verouati.*

TA Vezhni, Vñigamogozhi Bug inu Ozha nebeskhi, Ta fe ie zhes uas vñmilil, inu fa volo tiga Saslushena te ner fueiteshe Martre, Terplena, Smerti inu goriuftanena nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa Synu nega diniga, ie vom odpustil vñe uashe Grehe. Inu left koker nega, inu te nega Kerszhanske Cerque, poklyzan inu poftaulen Slushabnik, vom, inu vñem tim, kir Viefufa Criftufa prou veruio, inu naprei hote nih fñan inu leben pobulshati, po porozhenu inu vñafanu nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, ofnanuiem taku Odpufzhane vñeh vashih Grehou, Vñim Imenu Boga Ozheta, tiga Synu, inu tiga S. Duha Amen.

Puidyte fñirom, inu ifsidiffè vom, po vashi Veri Amen. [110b]

OLI LETAKV.

*Vñami prau i
Kerfzhanski
Cerqui, fe Grehi
odpuszbaio.*

TA Vñigamogozhi inu Miloftiui Bug, vom odpusti vñe vashe Grehe. Inu left po velenu inu porozhenu nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, inu na meiftu te prau e Kerfzhanke Cerque, vas rezhem profte, fray inu slobodne od vñeh uashih Grehou, vñim Imeni Boga Ozheta, tiga Synu inu tiga S. Duha Amen. Puidyte fñyrom inu vezh ne greshite, de fe vom

¹¹⁸ Vejica je stavljena zelo visoko.

Po javni spovedi naj se takoj oznani odveza in da *absolucija*. In čeprav je v vsaki pravi pridigi evangelija o našem Gospodu Jezusu Kristusu, prava, resnična *absolucija*, odrešitev in odveza grehov za vse, ki verujejo v evangelij, kakor smo zgoraj večkrat omenili in kakor naj pridigarji usmerjajo in poučujejo ljudi, da prejmejo po vsaki pridigi evangelija *absolucijo*, odpuščanje svojih grehov in se potolažijo z njim – je prav tako dobro in koristno, da se *absolucija* vsem, ki jo bodo prejeli, oznani in pove tudi v ustaljeni obliki z razumljivimi besedami, da bo vsak zagotovo vedel, da so mu njegovi grehi zavoljo Jezusa odpuščeni, in da bodo preprosti čim boljše razumeli, zakaj je Bog postavil pridigarstvo ter kakšno dobroto, korist ali prid prinaša in daje pridigarstvo v Cerkvi vsem vernim ljudem.

Pridigar, ki govori to absolucijo, le oznanja odpuščanje grehov in ga ne daje. Ta, ki posluša, z vero dobi in prejme odpuščanje.

OBRAZEC ABSOLUCIJE

V ečni, vsemogočni Bog in nebeski Oče se vas je usmilil in vam odpustil vse vaše grehe zaradi zaslužnja in najsvetejšega mučeništva, trpljenja, smrti in vstajenja našega Gospoda Jezusa Kristusa, njegovega edinega Sina. In jaz, služabnik, poklican in postavljen od njega in od njegove krščanske Cerkve, vam in vsem tem, ki prav verujejo v Jezusa Kristusa in želijo izboljšati svoja ravnanja in svoje življenje po naročilu in ukazu našega Gospoda Jezusa Kristusa, oznanjam odpuščanje vseh vaših grehov v imenu Boga Očeta, Sina in Svetega Duha. Amen.

Pojdite v miru, naj se vam izpolni po vaši veri. Amen.

Vsak človek naj verjame Božjim besedam in obljubam kakor samemu Božjemu glasu.

ALI TAKO

V semogočni in usmiljeni Bog vam odpušča vse vaše grehe. In jaz vam po povelju in naročilu našega Gospoda Jezusa Kristusa in v imenu prave krščanske Cerkve oznanjam, da ste prosti in svobodni vseh vaših grehov v imenu Boga Očeta, Sina in Svetega Duha. Amen. Pojdite v miru in več ne grešite, da se vam ne pripeti kaj hujšega, in se poboljšajte.

V pravi krščanski Cerkvi se grehi odpuščajo.

kai hushiga ne pergody, inu fe pobulshaite na vsem dobrim, Htimu vom pomagaj Bug Ozha, fa volo fuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa Odreshenika nashiga Amen.

OLI LETAKV.

*Gdiſe ta Euāgeli
prou pridiguie,
uundukaiſe dili
inu ofnanuie tu
odpuſzbane uſeh
Grehou.*

KAdar ie nash Gofpud Iefus Criftus tu Prydigarftuu tiga S. Euangelia gori poſtaulal ie dial htim Iogrom, Kateri vas poſluſha, ta mene poſluſha, inu katerim vi te Grehe odpufſtite, tim ſo odpufzheni, inu katerim, ie vi ſadershite, tim ſo ſadershani. Obtui is mozhy letih Iefufouih beſſed, inu porozhena, iefſ tukai vom ofnanuiem tu Odpufzhanie tih grehou, inu vas ſaguisham, de ſte od vashih Grehou, fray, proſti inu ſlobodni, de ſo vom cilu odpufzheni, inu poſableni, taku guishnu inu ſtonouitu, koker uom ie guishnu Iefus Criftus shnega Terplenem, Smertio inu goriuſtanenem, taku Odpufzane per Bugi ſaſluſhil inu dobil, Inu tu iſtu ſkufi ta Euangeli po vsem Sueitu pridigati porrozhl, Vtim Imeni Boga Ozheta, tiga Synu, inu tiga S. Duha Amen. Ta Gnada inu Miloft Boshya vas obari, puidyte ſmirom Amen. [111a]

KOKV SE IMA

TAVEZHERNIZA

Dershati.

*Per Vezherniciſe
more tudi Latinski
peiti inu Pridigati.*

KADAR ta Cerkou ob dueyu oli ob tryeh po poldneui, ob Soboti inu ob Nedeli oli ob drugih Prafniskih Vezherih, vkupe pryde. Inu gdi ſo Shule inu Shulary, Taku imaiio ty Shulary ſazheti peiti, Deus in Adiutorium &c. Sa nim ta Cor tu kar ſa teim gre, eno Antifono de tempore. Potle en Pfalm, en Cor Latinski en Vers, ta drugi Cor Nembski oli Slouenski, Inu per vſaki Vezhernici ſe en drugi Pfalm koker po Verſti gredo, ſe poye, le li pag en Pfalm cillu kratig, taku nai dua oli try poyo. Po pfalmi ima ta Pridigar en cel Capitul is tiga ſtariga, inu en cel is tiga Nouiga Teſtamenta, shnega kratko Summarsko Islago, Slouenski oli Nembski brati. Natu imaiio ty Otroci ta Catchiſmus

K temu naj vam pomaga Bog Oče zavoljo svojega ljubljene Sina Jezusa Kristusa, našega odrešenika. Amen.

ALI TAKO

Ko je naš Gospod Jezus Kristus postavljaj pridigarstvo svetega Kevangelija, je dejal učencem: »Kdor vas posluša, ta mene posluša, in katerim grehe odpustite, so jim odpušteni, in katerim jih zadržite, so jim zadržani.« Zato vam po moči in naročilu teh Jezusovih besed oznanjam odpuščanje grehov in vam zagotavljam, da ste prosti in svobodni svojih grehov, da so vam v celoti odpušteni in pozabljeni, tako zanesljivo in stalno, kakor vam je Jezus Kristus s svojim trpljenjem, smrtjo in vstajenjem zanesljivo zaslužil in pridobil odpuščanje pri Bogu in ga po evangeliju naročil pridigati po vsem svetu v imenu Očeta, Sina in Svetega Duha. Amen. Božja milost in usmiljenje naj vas obvaruje. Pojdite v miru. Amen.

Kjer se evangelij prav pridiga, tam se deli in oznanja odpuščanje vseh grehov.

KAKO JE TREBA

OBHAJATI

večernice

Kadar se zbere Cerkev ob dveh ali treh popoldne ob sobotah ali nedeljah ali ob drugih prazničnih večerih in kjer so šole in šolarji, morajo šolarji začeti peti *Deus in adiutorium*²¹¹ itd. Za njimi poje kor, kar sledi, *antifono de tempore*.²¹² Potem psalm, prvi kor latinski verz, drugi kor nemški ali slovenski verz; pri vsakih večernicah se poje drugi psalm, kakor gredo po vrsti, če pa je psalm kratek, naj pojejo dva ali tri. Po psalmu naj pridigar v slovenščini ali nemščini prebere celo poglavje iz Stare in Nove zaveze s kratko povzermalno razlago. Nato naj otroci

Pri večernicah lahko pojemo in pridigamo tudi latinsko.

²¹¹ Lat. 'Bog, pridi na pomoč' (Ps 70,1) – običajne uvodne latinske krščanske molitve in pesmi.

²¹² Lat. 'pesem pred psalmi ali po njih, izbrana glede na dan v cerkvenem letu'.

poueidati inu ifuprashouati, inu molyti, koker ie od fpreda poftaulenu. Sa teim fe ima ta Hymnus, potle ta Magnificat Latinski inu Slouenski peiti. Inu fauershiti fe fano Slouensko Collecto de tempore, inu na konzu ta Shegen Boshy tim Vernim Ludem ofnaniti.

*Ty kir se obhayo,
fe imao poprei
poduuzhiti.*

Kadar fo pag ludy, kateri fe hote Viutro obhayati, tim fe ima Pridigati, potle fe faslishati, ifpoueidati inu Abfoluirati, koker ie od fpreda praulenu.

*Kmetishki Otroci
fe imao tudi ta
celi Catebismus
uuzhiti.*

Vtih Vafleh pag gdi Shularieu nei, Ima ta Farmofter fuiemi Farmani, en Pfalm, Duhousko Peifen, en Shtuk [111b] is tiga Catchifma peiti, eno kratko Pridigo fturiti, te Otroke aku fnaio inu faftopio prou ta celi Catchifmus, ifuprashouati inu vuzhyti.

KOKV SE PAG VIVTRO OB *Prafnikih kadar fe Prydiguie inu Ob- haye ima dershati.*

*Ta Stara perua
Cerkou ie malu
Ceremonieu,
uumanih Boshyh
slushbi, imeila.*

TY Stari perui Kerfzheniki, prau i S. Lukesh Act. 2. fo veden prebiuali inu bili vtim Nauuki tih Iogrou, Tu ie, fo bili per prau i h rifnizhnih Pridigah, inu fo ta Kruh vmei febo lomyli, tu ie, fo fe prou obhayali, Inu fo nih rizhy vmei febo Gmain imeili, tu ie, oni fo Sbogimi od nih blaga dilili, Inu fo vkupe Molyli, klizali na Buga. Lete Shtyri rizhy, fo tih Starih prau i h Kerfzhenikou Ceremonie, tu ie, te vunane Ozhyte Boshye slushbe bile. Inu S. Paul pyshe 1. Cor. 14. 16. de kadar fo ty Verni vkupe poshtenu prishli, taku fo fteim Gmain Iefykom, Prydigouali, Molyli, peili inu Almoshno vkupe skladali, bofim, potrebnim, poshilali inu dilili. Obt Viutro ob Prafnikih kadar ta Cerkou ob fedmi vrri pred Puldnem fe vkupe sbira, mogo ty Shulary, Ta Introitum de tempore, Kirieleifon. Et in terra, eno lipo Kerfzhansko Profo, Latinski peiti. Sa teim ima vfa Cerqou en Slouenski Pfalm, Duhousko Peifem, oli en Shtuk oli Articuli is tiga Catchifma, potle Prydi knam Sueti Duh, peiti. Natu ima ta

povedo na pamet katekizem v vprašanjih, odgovorih in molitvah, kakor je določeno spredaj. Zatem naj se poje *hymnus*,²¹³ potem *Magnificat*²¹⁴ v latinščini in slovenščini. Končati je treba s slovensko *collecto de tempore*,²¹⁵ na koncu je treba oznaniti Božji blagoslov vernim ljudem.

Kadar pa pridejo ljudje, ki se želijo zjutraj obhajati, jim je treba pridigati, jih potem izprašati, spovedati in *absolvirati*, kakor smo povedali spredaj.

V vaseh pa, kjer ni šolarjev, naj duhovnik s svojimi farani poje psalm, duhovno pesem, člen iz katekizma, naj pove kratko pridigo ter izpraša otroke, ali znajo in razumejo prav ves katekizem, in jih pouči.

*Ti, ki se obhajajo,
naj bodo najprej
poučeni.*

*Tudi kmečke
otroke je treba učiti
vsega katekizma.*

KAKO NAJ POTEKA JUTRO

*ob praznikih,²¹⁶ ko se pridiga
in obhaja*

Stari, prvi kristjani, pravi sveti Luka (Apd 2), so se vedno držali nauka Apostolov, to je, bili so pri pravih, resničnih pridigah in so med sabo lomili kruh, to je, so se prav obhajali, in so imeli vse skupno, to je, so z ubogimi delili svoje premoženje, in so skupaj molili, klicali k Bogu. Te štiri stvari so obredi pravih kristjanov, to so bile zunanje Božje službe. In sveti Pavel piše (1 Kor 14; 16), da so verni, kadar so se pošteno zbrali, pridigali v preprostem jeziku, molili, peli in zbirali miloščino ter jo pošiljali in delili ubogim in potrebnim. Zato lahko zjutraj ob praznikih, ko se Cerkev zbira ob sedmih dopoldne, šolarji pojejo *introitum de tempore*,²¹⁷ *Kirieleison*,²¹⁸ *Et in terra*²¹⁹ ter kako lepo krščansko prozo v latinščini. Za tem naj vsa cerkev poje kak slovenski psalm, duhovno pesem ali kak člen ali *artikul* iz katekizma, nato *Pridi, Sveti Duh*.²²⁰ Nato naj pridigar začne prav in razumljivo pridigati iz Svetega pisma o

*Stara, prva Cerkev
je imela malo
obredov, zunanjih
Božjih služb.*

²¹³ Lat. 'hvalnica Bogu'.

²¹⁴ Marijina hvalnica Bogu po Lk 1,46–55.

²¹⁵ Lat. 'skupna molitev glede na čas v cerkvenem letu'.

²¹⁶ Gl. op. 5.

²¹⁷ Lat. 'vstopna pesem glede na čas v cerkvenem letu'.

²¹⁸ Gr. 'Gospod, usmili se'.

²¹⁹ Lat. 'in na zemlji'.

²²⁰ Prevod latinske antifone *Veni, sanctus spiritus*, ki jo je Trubar sprejel tudi v svojo pesmarico.

Pridigar fazheti prydigouati prou inu fästopnu is Pyfma, od tih Shtukou inu Articoulou, katere on merka, de nega Farmani potrebuio, vtim prauim fästopu, koker fmo vtim fazhetku letih Buquah prauili. Oli ta Nedelski [112a] poštauleni Euangeli, oli to Epiftolo, kar fe timu Pridigariu inu tei Cerqui prou inu pryžno bo fdeilu. Po Prydigi ima fto Cerkouio molyti fa vfe Stanuue, Nadluge, inu fa vfo shlaht potrebo, oli to Litanyo peiti.

*Almoshne fo ty
prauí Offri.*

Inu po sledni Pridigi, fe imao ty ludy fuciftu opominati, de bofih hyshnih ludy shnih Almoshno ne pofabio. Inu na konzu tim ludem ta Shegen fe ofnaniti, inu fano Duhousko Peifmo fe ta lutrashna Boshya Slushba dokona. Kadar fe pag ta Criftufcua Vezherya dershi inu Obhaye, fe ima letaku po tei pridigi raunati.

OD TE VE-

ZHERIE CRITVSEVE, TVIE, OD TE STARE PRAVE MASHE, *koku fe ima dershati inu Obhayati.*

ORDNINGA OD TE VE- *zherye Criftufcuae.*

*Vjaki Kerfzbenik
ima le na
Criftufcuae bešfede,
skaterimi ie on
to fuio Vezherio
shuffial, gledati,
prou fästopiti inu
nim slushati.*

NASH Gospud inu Ifuelyzhar Iefus Criftus, ie to fuio Vezheryo inu ta S. Sacrament inu Suetino tiga fuiga. Teleffa inu te nega Kry, skratkimi inu fästopnimi bešfedami, katere fo ty Euangelifti inu S. Paul fapiffali, gori poštauil, Oli ta Hudyzh ta ie htaki nega S. Vezhery dofti kriuga, fmeshaniga inu nefpodobniga kni permeshal inu perteknil. Sakai per tei eni ftrani, nei puftil te Vezherye per tim inu taku, koker ie Criftus to ifto imel inu rekal dershati, puftil, [112b] De bi fe per ni tu nega Tellu inu nega Kry, dililu leilu inu pylu, od nega Smerti prydigoualo, Temuzh ie to ifto preobernil, le kanimu pogledu, kanimu dellu, oprauillu inu Offru, fa te grehe tih Shiuih inu tih mertuih inu de fe ftakim Dellom inu Offrouanem per Bugi faflushi inu dobi vfa shlaht Duhouska inu Tellefna dobruta inu frezha, Inu de fe

členih, za katere opazi, da jih potrebujejo njegovi farani, pridiga pa naj s pravim premislekom in z ustrezno razlago, kakor smo povedali na začetku te knjige, in si pri tem izbere nedeljski evangelij ali *epistolo*, kar se bo pač pridigarju in Cerkvi zdelo prav in koristno. Po pridigi naj s Cerkvijo moli za vse stanove, nesreče in za vsakršne potrebe ali naj poje litanijo.

In po vsaki pridigi je treba ljudi neprestano opominjati, naj ne pozabijo na uboge ljudi iz svoje hiše²²¹ in na miloščino zanje. In na koncu je treba tem ljudem oznaniti blagoslov in končati jutranjo Božjo službo z duhovno pesmijo. Ko pa se obhaja Kristusova večerja, je treba po pridigi ravnati takole.

Miloščine so prave daritve.

O KRISTUSOVI

VEČERJI, TO JE, KAKO

NAJ SE OBHAJA

prava, stara

maša

RED KRISTUSOVE

večerje

Naš Gospod in zveličar Jezus Kristus je postavil svojo večerjo in sveti zakrament svojega telesa in svoje krvi s kratkimi in razumljivimi besedami, ki so jih zapisali evangelisti in sveti Pavel, a hudič je k njegovi večerji pritaknil in primešal dosti izkrivljenega, pomešanega in nespodobnega. Po eni strani namreč ni pustil večerje take, kakor jo je Kristus obhajal in naročil obhajati, da bi se pri njej delilo, jedlo in pilo njegovo telo in njegova kri, da bi pridigali o njegovi smrti, ampak je vse to enostransko preobrnil k enemu delu, opraviilu in darovanju za grehe živih in mrtvih: da se s takim delom in darovanjem pri Bogu zasluži in pridobi vse vrste duhovnih in telesnih

Vsak kristjan naj gleda le na Kristusove besede, s katerimi je ustanovil svojo večerjo, naj jih prav razume in jih upošteva.

²²¹ Z izrazom *hiša* je mišljena vsaka skupnost nadrejenih in podrejenih, od grofije do kmetije.

shno vfa nefrezha od ludy inu od shiuine, od Blaga, inu Tozha preshene inu odpodi. Nato drugo ftran ie pag ta Hudyzh htaki Vezhery permeshal, de per ni fe tu prauu Criftufeuu Tellu inu ta nega Kry ne dili inu ne iemle, temuzh le ta shleht fnamina. Obtú kadar fe ta Vezherya Criftuféua hozhe prou dershati, diliti inu vshiuati, Taku fe ima od nee prou inu fästopnu vuzhyti inu Prydigati. Ta prauí Vuk pag ie leta, de fe tim ludem pouci, de oni shleht inu preproftu tim beffedom Iefufouim, skaterimi ie on to fuio Vezherio gori poftauil, terdnu Veruio, de fe tukai per tei nega Vezhery, kadar po nega Poftauí inu vkafanu fe dershi inu obhaye, tu prauu nega Tellu fteim Kruhom, inu ta nega praua Kry fteim Vinom, dili inu iemle. Inu kateri taku Veruie, ta ifti vřakim Dishputiranu, Iskushnauí na tei Smerti, inu na fodni Dan pred Criftufom bo obftal, Sakai on Criftufu inu nekar fui fästopnofti Veruie, on da Criftufu to prauo nega Zhaft, kir ga dershi fa rifnizhniga inu Vřigamogozhiga. Inu taku fo Verouali vři Iogri, Marterniki, Suetniki, Suetnice, vři ftari brumni vuzheni Vuzheniki, Inu taku fdai poufod ty prauí ftonouiti Kerfzheniki Veruio, koker ie vti Augshpurgerishki confefsioni řapopadenu. [113a]

*Niszbe fufeb mladi
ludy, fe nemaio
pres uprashana
bti Boshy Myfi
dopuřiti.*

Koku, skakouo Ordningo, fe pag taka Iefuféua Vezerya ima dershati, diliti inu iemati, Tu fmo od řpreda, kadar fmo od Pokure inu od Ifpuuidi gouurili poueidali. De na Vezher ty, kir fe hote obhayati, imaio timu Prydigariu fe iskafati, Tim ima ta Pridigar prydigati, vřakiga fufeb řaslishati, ifuprashati, vmcili inu fästopi ta celi Catehifmus, hozhe li vprauo Pokuro ftopyti. Inu potle viutro řpet vto Cerkou pryti, vkupe peiti Latinski inu Slouenski. Natu ta gmain Pridiga fe fturyti, Inu na konzu kratku od tiga pryda inu vredniga vshiuana te Vezherye poueidati, Sa teim to ozhyto Ifpuuid, koker fmo od řpreda poftauili, gouoriti tim ludem naprei, inu molyti. Sa teim fe ima peiti ta kratka oli dolga Slouenska Vera. Vtim ima ta Prydigar is te Cancelye puiti htimu Altariu, gdi ie htimu Obhaylu perpralenu. Inu od letih Predgouorih en Nauuk oli Pridigo, od te Vezherye pruti tim ludem lipu po lahku inu fästopnu brati.

*Per useb Cerquab
fe ima gořtu
obhayati.*

Inu taka vezherya po vřeh Meiftih inu Farah vřag Mefsiz, inu koker zheftu krat fo ludy pred rokami kir fe hote obhayati, fe ima dershati. Inu ty Pridigary imaio tim ludem zheftu vtih Prydigah, od pryda inu nuza te Criftuféue vezherye poueidati, inu nee fuciftu opominati, De htaki Vezhery zeftu¹¹⁹ inu vrednu prydo inu perftopio. [113b]

¹¹⁹ Corr. zheftu.

dobrot in sreče in da se z njim prežene in odpodi vsa nesreča od ljudi, od živine in od premoženja ter toča. Na drugi strani pa je hudič k taki večerji primešal nauk, da se pri njej ne deli in ne jemlje pravo Kristusovo telo in njegova kri, ampak samo in zgolj znamenja. Če torej želimo prav obhajati, deliti in uživati Kristusovo večerjo, moramo o njej prav in razumljivo učiti in pridigati. Pravi nauk pa je ta, da ljudem povemo, naj samo povsem preprosto trdno verujejo v Jezusove besede, s katerimi je postavil svojo večerjo: da pri njegovi večerji, če jo obhajamo po njegovi postavi in ukazu, delimo in prejemamo njegovo pravo telo s kruhom in njegovo pravo kri z vinom. In kdor tako veruje, ta bo obstal ob smrti in na sodni dan pred Kristusom pred vsakim *disputom*²²² in skušnjavo, kajti ta veruje v Kristusa, ne pa v svojo razumnost, in daje Kristusu pravo čast, ker ga ima za resničnega in vsemogočnega. In tako so verovali apostoli, mučenci, svetniki, svetnice, vsi stari pobožni in učeni učitelji in tako zdaj povsod verujejo pravi, trdni kristjani, kakor je povzeto v augsburški *konfesiji*.²²³

Kako, po kakšnem redu je treba obhajati, deliti in prejemati Jezusovo večerjo, smo povedali, ko smo govorili o pokori in o spovedi. Zvečer naj tisti, ki se želijo obhajati, obiščejo pridigarja, ta pa naj jim pridiga, vsakega posebej zasliši ter izpraša, ali razume celoten katekizem in ali bo stopil v pravo pokoro. In potem morajo zjutraj spet priti v cerkev, skupno peti po latinsko in slovensko. Nato je treba opraviti splošno pridigo, na koncu pa na kratko povedati kaj o koristi in pomenu uživanja večerje. Sledi javna spoved, ki jo je treba ljudem govoriti naprej in jo moliti v obliki, ki smo jo zapisali zgoraj. Zatem je treba peti kratko ali dolgo vero v slovenščini. Medtem naj pridigar pride s prižnice k oltarju, kjer je vse pripravljeno za obhajilo. In potem naj se ljudem po uvodu²²⁴ lepo in razumljivo prebere kak nauk ali pridigo o večerji.

In tako večerjo je treba obhajati po vseh mestih in farah vsak mesec, vsakokrat, ko so pri roki ljudje, ki se hočejo obhajati. In pridigarji naj ljudem v pridigah pogosto govorijo o pridu in koristi Kristusove večerje in jih zvesto opominjajo, naj pogosto in primerno prihajajo in pristopajo k taki večerji.

Nikogar, še posebej mladih ljudi, naj se ne pripusti k Božji mizi, ne da bi bil izprašan.

Pri vseh cerkvah se je treba pogosto obhajati.

²²² Razpravo.

²²³ Gl. op. 11.

²²⁴ Db. iz predgovorov.

OPOMINANE

HTEI CRISTVSEVI

VEZHERY.

*Vfaki kir bozbe
Hboshy Myfi
perfiopiti, ima fuie
ferce isprashati,
aku shaluie zbes
fuie grebe, inu
Veruie Boshym
oblubom.*

*Vfi fmo greshniki
inu vezhnimu
pogublenu
poduersbeni.*

*Christus ie nas od
Boshyga ferda inu
Pekla odreshil.*

*Criftus shnega
Telleßom nas*

VI Ifuoleni Boshy, kadar mi fdai tukai, to fucto inu te milofti polno, inu bogato Vezherio, nashiga lubiga Gofpudi inu ohranenika Iefufa Criftufa, hozhmo dershati inu obhayati, Per kateri on nom tu fuie prauu Tellu kani spyshi, inu to fuio prauo Kry kanimu pytiu, hpoterienu te nashe vere, naprei ftaui, daie inu dili. Obtú fe fpodobi inu ie nom sylnu potreba, de mi is prauiga celiga ferza, inu fprauo Andahtio, fami febe prou is uprashamo, iskufimo inu probiramo, koker nas S. Paul fueiftu vuzhi inu opomina, koku tu nashe diane, rounane, inu te nashe rizhy vfe, Sbugom ftoye. Sakai leta Sacrament inu letu fuctu Boshye fnamine, le fufeb kanimu troshtu inu poterienu te vere danu, tim bofim, shaloftnim vyftim, kir te fuie grehe unih fercih pozhutio inu fposnaio, inu kir fe tiga Boshyga ferda te Smerti inu tiga vezhniga pogublena boye, Inu kir shele, fo lazhni inu sheini, te praué Boshye prauice, skatero bi oni mogli pred Bugom na fodni dan obftati.

Aku fe pag, mi fami febe, prou ifmerimo, iskufimo inu probyramo, tu nashe ferce inu to nasho veift, prou refgledamo, tako mi guishnu noter vfebi drugiga ne naidemo, famuzh ufe shlaht velike inu großfouite grehe, inu to ^[114a] vezhno ftrashno Smert, katero fmo mi fteimi nashimi grehi fashlushili inu na fe perprauili. Sakai tiga greha lon inu plazhillu, ie ta Smert prauí S. Paul, Inu is take Smerti fe mi ne premoremo fobeno rizhio ifcopati inu pomagati.

Obtu fe ie nash lubefniui Gofpud inu Ifuelyzhar Iefus Criftus, zhes nas ufmlil, Inu ie fa volo nashih grehou tu Zhloueftuu ne fe vfel inu en zhlouik ratal, Inu ie vtim nega zhloueftui, na meiftu vfeh ludy, kir vnega veruio, to Poftauo, te Boshye Sapuuidi, inu to volo Boshyo, dopolnil inu dokonal, Inu ie to Smert inu vfe tu, kar fmo mi fnashimi grehi pregresshili, inu pruti Bogu fe fadolshili, fa nasho volo inu htimu nashimu odreshituu, na fe ufel inu plazhal.

Inu de mi pag letu oprauillu od Criftufa teim bule inu terdneshe veruiemo, inu vti nega voli inu milofti, fdobro veffelo viftyo shiuimo, ie on per tei nega vezheri ufel ta Kruh, ie fahualil, reslomil, ga ie dal tim logrom,

OPOMINJANJE

OB KRISTUŠOVI

VEČERJI

Vi, Božji izvoljenci, vsi prisotni bomo obhajali sveto, milosti polno in bogato večerjo našega Gospoda in odrešenika Jezusa Kristusa, pri kateri postavlja pred nas, nam daje in deli svoje pravo telo za jed in svojo pravo kri za pijačo v utrditev naše vere. Zato se spodobi in je za nas silno potrebno, da z vsem srcem in s pravo pobožnostjo sami sebe prav izprašamo, preizkusimo in preverimo, kakor nas uči in nas opominja sveti Pavel, kakšna so naša dejanja, ravnanja in vse naše reči v odnosu do Boga. Ta zakrament, to sveto Božje znamenje je namreč še posebej dano v tolažbo in utrditev vere ubogim, žalostnim vestem, ki v srcu začutijo in priznajo svoje grehe in ki se bojijo Božje jeze, smrti in večnega pogubljenja ter so lačne in žejne pravega Božjega opravičenja,²²⁵ s katerim bodo lahko obstale pred Bogom na sodni dan.

*Kdor želi pristopiti
k Božji mizi, naj
izpraša svoje srce,
ali obžaluje svoje
grehe in veruje v
Božje obljube.*

Če pa sami sebe prav izmerimo, preizkusimo in preverimo, če prav pogledamo v svoje srce in v svojo vest, tedaj v sebi zanesljivo ne najdemo nič drugega kakor najrazličnejše velike in strašne grehe in večno strašno smrt, ki smo si jo zaslužili in pridobili s svojimi grehi. »Plačilo za greh je namreč smrt,« pravi sveti Pavel,²²⁶ in iz take smrti se sami ne moremo rešiti na noben način.

*Vsi smo grešniki,
vsem preti večna
poguba.*

Zato se nas je naš ljubeznivi Gospod in zveličar Jezus Kristus usmilil in je zaradi naših grehov vzel nase človeško podobo in postal človek in je v svoji človeški naravi namesto vseh ljudi, ki verujejo vanj, izpolnil in dokončal postavo, Božje zapovedi in Božjo voljo ter zaradi nas in našega zveličanja vzel nase in poplačal smrt in vse, kar smo zagrešili s svojimi grehi in s čimer smo se zadolžili pri Bogu.

*Kristus nas je
odrešil Božje jeze
in pekla.*

In da bi v Kristusovo delo toliko bolj in trdneje verovali in da bi živeli po njegovi volji in v njegovi milosti z dobro, veselo vestjo, je pri

*Kristus nam s
svojim telesom*

²²⁵ Db. pravice.

²²⁶ Rim 6,23.

*faguishuie, de
ie nas shnega
Smetrio¹²⁰ od
Vezbne Smerti
odreshil.*

*Criftus sfo nega
kryo inu shnega
Testamentom
inu Shafftio, nas
faguishuie, de sfo
shnega kryo od
nashih Grehou
ozbischzeni,¹²¹
Sbugom smyreni.*

Iob. 6.

*Per Obhaylu,
se ima od prida
Cristufiue Smerti
pridigati.*

rekozh, Vlamyte leite, letu ie muie Tellu, kateru bode fa vas danu (To ie, koker bi Criftus rekal) kir fem iest en zhlouik ratat, Inu vfe tu kar iest deim inu terpim na tim Sueitu, Tu iftu ufe Ieft fa vasho volo terpim inu deim, letu muie dellu inu oprauillu, tu muie terplenie, inu ta muia Smert, inu tu muie goriuftanene, ie vashe laftnu, tu ufe fem vom hdobrimu inu fa volo vashiga Isuelyzhana sturil inu doperneffel. Inu de ie timu taku, inu kani guishni Pryzhi inu kanimu terdnimu gotouimu faguishanu, de fte vi vfelei vmeni inu iest noter vuas, inu de vmeni oftanete, inu de bote vekoma per meni shiui, Ieft vom tukai dam Iefti letu muie Tellu. [114b]

Glih taku ie on ufeI tudi ta Kelih inu rekal, Vlamite inu Pyte is shnega ufe, letu ie ta Kelih tiga nouiga Testamenta vti muiei Kry, kir bo fa vas inu fa nih dofti prelita htimu odpuszhanu tih grehou, koker zheftu krat vi bote letu diali, per tim vi imate name spumniti (:Tu je koker bi Criftus rekal:) Potehmal fem se Ieft vas lotil inu poublaftil, inu hozho fa volo tih vashih grehou, fam sebe uto Smert dati, inu tu muie Tellu inu mui shiuot, na tim Cryshu offrati inu pufititi vmoriti, to muio Kry prelyti, fteim vō miloft inu odpufzhane vfeh uashih grehou per muim nebeshekimu Ozhetu dobiti inu fashlushiti, Inu taku en nou Testament, eno nouo shafft, gori narediti, vtakim Testamentu, bodo vom vashi grehi odpufzheni, inu nigdar vezh ne bodo spumnjeni, ne vom pred Bugom gori ufdigneni ne oponosheni. Inu de ie timu taku, inu kani guishni pryzhi inu kanimu terdnimu inu gotouimu faguishanu, inu kanimu poterienu inu pobolshanu tiga muiga lebna noter vuas. Ieft vom tukai dam leto muio Kry pyti. Obtu kateri tedai od letiga Kruha taku lei Inu is letiga Keliha taku pye, Inu letim beffedom, katere on tukai od famiga Criftufa slishi, cilu inu ternu¹²² veruie, inu per tim kruhu tu Tellu Criftufeuu, inu per tim vini to nega Kry, htimu spumnenu inu poterienu te nega vere vfone inu pryime, Ta ifti oftane vtim Gofpudi Iefufu Criftufu, Inu Iefus Criftus vnim, fatu on bo per Chrifufu vekoma shiu, inu bo per nim vnebefsih vfelei prebiual.

Obtu uletaki vishi imamo mi ushe, na nashiga Gofpudi inu odreshenika Iefufa Criftufa, inu na to nega Martro, Smert inu goriuftanene spumniti, to nega smert ofnanouati, [115a] od nega oprauilla poulod, fufeb per leti Vezhery, vfem ludem prydigouati, De ie on guishnu inu rifnizhnu fa volo nashih grehou vmerl, inu fa nashe Prauice volo (katero on nom shenka inu da, de bomo shno pred Bugom obftali)

¹²⁰ Corr. *Smertio*.

¹²¹ V izvodu V je ta vrstica poškodovana.

¹²² Corr. *terdnu*.

svoji večerji vzel kruh, se zahvalil, ga razlomil in ga dal učencem rekoč: »Vzemite, jejte, to je moje telo, ki bo dano za vas.« To je, kakor bi Kristus rekel: »Ker sem postal človek in ker vse, kar delam in trpim na tem svetu, delam in trpim zaradi vas, je moje delo, trpljenje, moja smrt in moje vstajenje vaše lastno, vse to sem storil vam v dobro in zaradi vašega zveličanja. Da je vse to res in v zanesljivo pričevanje in trdno zagotovilo, da ste vselej v meni in jaz v vas, da v meni ostanete in da boste pri meni vekomaj živi, vam dajem tukaj jesti svoje telo.«

*zagotavlja, da nas
je s svojo smrtjo
odrešil večne smrti.*

Prav tako je vzel tudi kelih in rekel: »To je kelih nove zaveze v moji krvi, ki bo za vas in za mnoge prelita v odpuščanje grehov. Tako delajte, kolikorkrat boste pili, v moj spomin.« To je, kakor bi Kristus rekel: »Ker sem vas sprejel v svoje okrilje in bom zaradi vaših grehov sam sebe izročil v smrt in daroval svoje telo in svoje življenje na križu in se dal umoriti, dal preliti svojo kri, da bi vam s tem pridobil in zaslužil milost in odpuščanje vaših grehov pri mojem nebeskem Očetu in da bi vzpostavil novo zavezo, bodo v tej zavezi vaši grehi odpuščeni in pozabljeni in vam jih Bog ne bo več očitil. Da je vse to res in v zanesljivo pričevanje in trdno zagotovilo in v potrditev in izboljšanje mojega življenja v vas, vam dajem piti svojo kri.« Kdor torej je od tega kruha in pije iz tega keliha in v celoti in trdno veruje v besede, ki jih je slišal od samega Kristusa, in vzame in prejme s kruhom Kristusovo telo in z vinom njegovo kri v spomin in potrditev svoje vere, ta ostane v Gospodu Jezusu Kristusu in Jezus Kristus v njem, zato bo pri Kristusu vekomaj živ in bo vselej prebival pri njem v nebesih.

*Kristus nam s svojo
krvjo in s svojo
zavezo zagotavlja,
da smo z njegovo
krvjo očiščeni
svojih grehov
in pomirjeni z
Bogom.*

Jn 6.

Zato se moramo tako spominjati svojega Gospoda in odrešenika Jezusa Kristusa in njegovega trpljenja, smrti in vstajenja, oznanjati njegovo smrt ter vsem ljudem – posebej še pri Sveti večerji – pridigati o njegovem delu, da je on zanesljivo in resnično umrl zaradi naših grehov in zaradi našega opravičenja²²⁷ (ki nam ga podarja, da bomo z njim

*Pri obhajilu
moramo
pridigati o koristi
Kristusove smrti.*

²²⁷ Db. pravice.

*Kerfzhēiki imaiio
nib nadluge
uobnu terpeti;¹²³
Prau Vero ozhitu
šposnati, blishniga
lubiti, brumsku se
dershati.*

ie on špet od te Smerti gori vſtal, inu ſa tu imamo nega zheftnu inu viſſoku ſahualiti.

Inu per tim inu rauen tiga mi imamo tudi vshe naprei, ta Crysh inu te nadluge, kir nom od Buga prydo, inu naloshene bodo, volnu noſſſyti inu preterpeti, koker ie Criftus, rad pohleunu inu volnu ta fui Crysh inu vſe ſhlaht nadluge noſil inu preterpil. Mi imamo tudi po Criftuſeu Sapuuidi, eden tiga drugiga is ferza lubyti, koker ie on nas lubil. Sakai mi vſi ſmo en kruh inu enu Tellu, potehmal ſmo vſi eniga Kruha dileſhni, inu kir mi vſi glih is eniga Keliha pyemo. Sakai glihi viſhi, koker is doſti fern, ena moka inu en kruh oli pogazha rata, Inu is doſtih iſtlazhenih lagod, enu Vinu inu pytie poſtane, glih taku nas veliku, kir Vcriftuſa veruiemo, ſmo enu Tellu inu ſmo Vcriftuſa ſaſaieni, Obt u mi kerfzheniki imamo tudi vmei ſebo glih ſe dershati, enu Tellu, en kruh, ena pogazha inu Pytie biti. Tu ie, to prauo bratoufzhino, lubefan inu periaſan, eden pruti drugimu, nekar le ſlepimi inu ſpraſnimi beſſedami, temuzh ſteim dianem inu ſto riſnizo, pres vſe hynauſzhine, ſueiftu dershati inu iſkaſati. Htimu inu kufakimu dobrimu dai ſuio Gnado inu pomuzh ta vſigamogozhi Miloftiui Bug inu Ozha nebeſhki, ſa volo ſuiga lubiga Synu Ieſuſa CRISTVSA fred Suetim Duhum Amen. [115b]

ENA PROSHNA INV MOLYTOV *pred teim obhaylom.*

*Le S. Duh nas
ſiuri uredne te
Myſe Criftuſeue,
ſatu ga imamo
proſſiti.*

OVſigamogozhi vezhni Bug, Ozha nebeſhki, potehmal mi bofi reuni greſhniki, drigazhi, ne ſa volo obene rizhi, ſamuzh ſkufi tuiga Synu Ieſuſa Criftuſa, ne more utuio Miloft pryti, ne tebi dopaſti. Obt u mi¹²⁴ tebe pohleunu proſſimo, poſuezhui, ozhiſti tu naſhe ferce, duſho inu Tellu, ſtuim S. Duhum, inu ſturi, de mi to vezherio tuiga Synu, taku obhayemo, inu dershimo, de tu nega Tellu inu ta nega Krij, ſprauo Andahtio, urednu inu huaſhnu primemo, de mi ſkufi tu, te tuie dobrute inu lubefni pruti nom, inu tiga ſaſluſhena, Martre inu Smerti, tuiga lubiga Synu Ieſuſa Criftuſa goſpudi naſhiga bomo dileſhni inu ſaguishani. Inu de mi uſhe naprei uſe naſhe dni, en nou zhift, ſuet leben, tebi na zhaf

¹²³ V izvodu V je ta vrstica poſkodovana.

¹²⁴ V izvodu M je ſpodnje beſedilo z rokopiſnimi popravki poſtavljen v 1. os. ed. ž. Prim. ſpremn o ſtudijo.

obstali pred Bogom) in da je znova vstal od smrti in se mu moramo zato pogosto in močno zahvaljevati.

Ob tem in poleg tega moramo tudi še naprej voljno nositi in trpeti križe in nadloge, ki pridejo k nam od Boga in so nam naloženi, kakor je Kristus rad ponižno in voljno nosil in trpel svoj križ in najrazličnejše nadloge. Po Kristusovi zapovedi moramo tudi drug drugega iz srca ljubiti, kakor je on nas ljubil. Mi vsi smo namreč en kruh in eno telo, ker smo vsi deležni enega kruha in vsi pijemo iz enega keliha. Kakor namreč iz dosti zrn nastane ena moka, en kruh ali pogača in iz dosti stlačenih jagod eno vino in ena pijača, tako smo vsi, ki verujemo v Kristusa, eno telo in smo zasajeni v Kristusa. Zato se moramo kristjani tudi med sabo enako vesti, biti eno telo, en kruh, ena pogača in ena pijača. To je, da si neprenehoma izkazujemo in živimo pravo bratstvo, ljubezen in prijaznost, ne le z lepimi in praznimi besedami, ampak z dejanji, z resnico, brez vsake hinavščine. K temu in vsemu dobremu naj da svojo milost in pomoč vsemogočni, usmiljeni Bog in nebeški Oče zavoljo svojega ljubljenega sina Jezusa Kristusa s Svetim Duhom. Amen.

Kristjani naj svoje nadloge voljno trpijo. Pravo vero naj javno priznajo, ljubijo bližnjega, živijo pobožno.

PROŠNJA IN MOLITEV *pred obhajilom*

Vsemogočni, večni Bog, Oče nebeški, ker mi, ubogi, revni grešniki ne moremo priti v tvojo milost in ti ne moremo biti všeč drugače kakor le po tvojem Sinu Jezusu Kristusu, te ponižno prosimo: posvečuj, očisti naše srce, dušo in telo s svojim Svetim Duhom in daj, da bi obhajali in ohranjali večerjo tvojega Sina tako, da bi s pravo pobožnostjo vredno in hvaležno prejemali njegovo telo in njegovo kri, da bomo po tem zagotovo deležni tvoje dobrote in ljubezni do nas, tvojega zaslužnja, trpljenja in smrti; in da bi odslej vse svoje dni živeli in vodili novo, čisto, sveto življenje tebi v slavo in vsemu krščanstvu v

Samo Sveti Duh nas stori vredne Kristusove miže, zato ga moramo prositi.

inu kufimu Kerszhanftuu hdozbrimu inu hpobolshanu, dershimo inu pelamo, inu tebi fuegshim ftrahum inu fuolnesho pokorszino shiuimo inu slushimo. Skufi tiga iftiga tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa gospudi nashiga, kir ftebo fred S. Duhum zhes vfe rizhy kraluie inu gopoduie, ufelei inu vekoma Amen.

TE BESSEDE CRISTVSEVE, SKA-
terimi ie on to fuio vezterio¹²⁵ shtiffstal inu
gori postaul.

*Vfe cele beffede
te vezherie, nih
nei vezh ne
mane, koker fo od
Euangelistiu inu
S. Paula sapifšane.*

NAsh Gospud inu ohranenik Iefus Criftus uti nozhy ukateri ie on fratan bil, inu kadar ie fuiemi iogri per tei vezhery fidil, vfame ta Kruh, inu kadar ie fahualil inu reslomil, ga ie dal fuim logrom, inu ie rekal. Vfamyte, leite letu ie muie tellu, kateru bo fa vas danu. Letu vi deite kmuimu fpominu. [116a]

Inu glih taku po tei vezhery ufame on ta Kelih, fahuali inu ga nim da, rekozh, vfamyte inu pyte is letiga ui ufi, Letu ie ta Kelih tiga Nouiga Testamenta vmuiei Kry, kir bo fa vas inu fanih dofti prelyta, htimu odpufzhanu tih grehou. Letu vi deite, koker zheftu krat vi bote pyli htimu muimu fpominu.

Natu molimo ufi, Ozha nash &c.

Oti Iagne Boshye, kir nofsish ufiga Suita grehe fmiliffe zhes nas, Amen.

Potle, kadar fe tu Tellu dili, ima rezhi.

CE Vfami inu Iei tu Tellu Criftufeuu, kateru ie fa tuio volo danu uto Smert, Tu tebe poterdi inu obari uti veri htimu vezhnimu lebnu, Amen.

¹²⁵ Corr. vezherio.

dobro in v poboljšanje; in da bi živeli zate in ti služili z večjim strahom in pokorščino. Po tvojem ljubljenu Sinu Jezusu Kristusu, našem Gospodu, ki s teboj in s Svetim Duhom kraljuje in gospoduje vselej in vekomaj. Amen.

KRISTUSOVE BESEDE, S *katerimi je postavil svojo večerjo*

Naš Gospod in rešitelj Jezus Kristus je v noči, ko je bil izdan in ko je s svojimi učenci sedel pri večerji, vzel kruh, in ko se je zahvalil in ga razlomil, ga je dal svojim učencem in je rekel: »Vzemite in jejte, to je moje telo, ki bo dano za vas. To delajte v moj spomin.«

*Vse besede o večerji
v celoti, ki jih ni ne
več ne manj, kakor
so jih zapisali
evangelisti in sveti
Pavel.*

In prav tako je po večerji vzel kelih, se zahvalil in jim ga dal, rekoč: »Vzemite in pijte iz njega vsi. To je kelih nove zaveze v moji krvi, ki bo za vas in za mnoge prelita v odpuščanje grehov. Tako delajte, kolikorkrat boste pili, v moj spomin.«

Nato molimo vsi: Oče naš itd.

O jagnje Božje, ki nosiš grehe vsega sveta, usmili se nas. Amen.

Ko se deli telo, naj reče:

☩ Vzemi in jej Kristusovo telo, ki je zaradi tebe dano v smrt, naj te utrjuje in ohranja v veri za večno življenje. Amen.

Inu kadar se ta Kry daie.

Æ Vľami inu py to Kry Criftufeuo tiga nega nouiga Teftamenta oli shaffti, katera ie ľa tuih grehou volo prelyta, Ta tebe poterdi inu obari vti veri htimu Vezhnimu lebnu Amen.

SAHVALENE INV PROSH- na ľa teim Obhailom.

*Po obhailu se ima
Bug ľabualiti inu
ľa vegsho terdno
vero proľsiti.*

O Vľigamogozhi Bug inu Ozha, mi tukai ľdai inu vľelei tui veliki dobrutti inu milofti, veliko zhafť, hualo damo, inu viľľoku ľahualimo, de ľi ti nas, ľteim S. Telleľľom inu ľto ľueto Kryo, tuiga lubefniuga Synu Ieľuľa [116b] Criftuľa goľpudi nashiga, shpyshal inu napuyl. Natu mi tebe pohleunu inu is celiga ferza proľsimo, de ti ľtuim ľuetim Duhum noter vnas hozhesh oprauiti inu narediti, de koker ľmo mi tukai ľdai, ta S. Sacrament inu ľuetinu tiga telleľľa Criftufeuiga, inu te nega Krij, ľteimi vľufti pryeli, de mi tudi taku, to tuio Boshyo miloft, odpufľzhane uľeh grehou, tu ľmyrene inu perdrushene Scriftuľom, inu ta vezhni leben, kateru uľe, ľi ti tukai nō vľetim S. Sacramenti miloftiuu ponudil inu dal, ľterdno inu ľtonouito vero prymemo inu vekoma ohranimo. Skuľi tiga iľtiga tuiga lubiga Synu Ieľuľa Criftuľa goľpudi nashiga, kir ľtebo ľred S. Duhum zhes uľe rizhy regira inu goľpoduie, uľelei inu vekoma Amen.

ENA DRVGA MOLYTOV PO OBHAYLI.

*Per Obbailu
se ima Crifľus
ľabualiti inu ľa
pomuzh ľubper
grebe proľsiti.*

M^{I¹²⁶} tebi nash Goľpud inu ohranenik Ieľu Crifťe, uľo zhafť inu viľľoko hualo damo, kir ľi nas ľteimi tuimi daruui tuiga telleľľa inu tuie Krij, ohľadil, inu ľpet hťi duhouski mozhy uti veri perprauil, natu mi tuie milofti pohleuno is ferza proľsimo, de ľety tui daruui nom inu noter vnas rataio kani mozhni terdni inu ľtonouiti veri pruti tebi, inu kani prau i ferzhni lubefni umei nami uľemi, de ľe naprei taku derľhimo, de ľo uľem nashim dianem inu rounanem, tebi uľelei dopademo, inu po tui voli

¹²⁶ V izvodu M je spodnje besedilo z rokopisnimi popravki postavljeno v 1. os. ed. Ź. Prim. spremno Źtudijo.

In ko se daje kri:

☩ Vzemi in pij Kristusovo kri Nove zaveze, ki je prelita zaradi tvojih grehov, naj te utrjuje in ohranja v veri za večno življenje. Amen.

ZAHVALA IN PROŠNJA

po obhajilu

Vsemogočni Bog in Oče, tu in zdaj in vselej izkazujemo tvoji veliki dobroti in milosti veliko čast in hvalo in se ti močno zahvaljujemo, da si nas nahirnil in napojil s svetim telesom in sveto krvjo svojega ljubljenega Sina Jezusa Kristusa, našega Gospoda. Potem pa te ponižno in iz vsega srca prosimo, da bi s svojim Svetim Duhom storil, da bi, kakor smo zdaj prejeli sveti zakrament Kristusovega telesa in njegove krvi s svojimi usti, prejeli s trdno in stalno vero tudi v svoji notranjosti tvojo Božjo milost, odpuščanje vseh grehov, pomiritev in pridruženje h Kristusu in večno življenje, kar vse si nam milostno ponudil in dal v tem svetem zakramentu, in bi jih vekomaj ohranili. Po tvojem ljubljenem Sinu Jezusu Kristusu, našem Gospodu, ki s teboj in s Svetim Duhom vlada in gospoduje nad vsemi rečmi vselej in vekomaj. Amen.

*Po obhajilu se
je treba Bogu
zahvaliti in prositi
za trdnejšo vero.*

DRUGA MOLITEV PO OBHAJILU

Tebi, naš Gospod in rešitelj Jezus Kristus, dajemo vso čast in hvalo, ker si nas osvežil z darovi svojega telesa in krvi in spet pripravil k duhovni moči v veri. Nato ponižno iz srca prosimo, da bi tvoji darovi v nas rojevali močno, trdno in stanovitno vero do tebe in pravo, srčno ljubezen med nami vsemi, da bi se tudi vnaprej vedli tako, da bi ti bili z vsem svojim dejanjem in ravnanjem všeč in bi ti po tvoji volji z veseljem

*Pri obhajilu se
moramo Kristusu
zahvaliti in ga
prositi za pomoč
zoper grehe.*

fueſſeſem ſluſhimo, kir Sbugom Ozhom fred S. Duhum kraluieſh ufelei
inu vekoma Amen.

Na konzu ima ta Shegen rezhi.

Ta Goſpud shegnai vaſ inu vaſ obari.

Num. 6

Ta Goſpud refucti fue oblyzhie zheſ vaſ, inu vom bodi miloſtiu. [117a]

Ta Goſpud ufdigni fue oblyzhie zheſ vaſ, inu vom dai ta vezhni myr
Amen.

DRVGI SHEGEN.

Bug inu ozha nashiga Goſpudi Ieſufa Criſtuſa nom bodi uſem dober
inu miloſtiu, inu dai nom ta fui shegen Boſhy, ta¹²⁷ puſti tu fue oblyzhie
fueititi zheſ uaſ, inu nom dai ta fui myr, Amen.

DRVGI.

Bug ozha, Bug Syn, Bug S. Duh, ta try Imena en ſam prauſi dini ſhiui
vezhni Bug, ta naſ vſeſh shegnai inu obari pred vſem ſlegom Amen.

¹²⁷ Corr. verjetno *tar*.

služili, ki skupaj z Bogom Očetom in Svetim Duhom kraljuješ vselej in vekomaj. Amen.

Na koncu je treba izreči blagoslov.

Naj vas Gospod blagoslovi in vas varuje!

Naj Gospod da sijati svoje obličje nad vami in naj vam bo milosten. *4 Mz 6.*

Naj Gospod dvigne svoje obličje nad vas in vam da večni mir. Amen.

DRUGI BLAGOSLOV

Bog in Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa naj nam bo vsem dober in milosten in naj nam da svoj Božji blagoslov, naj da sijati svoje obličje nad nami in naj nam da svoj mir. Amen.

DRUGI

Bog Oče, Bog Sin, Bog Sveti Duh, tri imena, en sam pravi, edini, živi, večni Bog naj nas vse blagoslovi in obvaruje pred vsakim zlom. Amen.

ORDNINGA

KOKV SE IMAIO GMAIN LY-

tanie, tu ie, molytue inu proshne kadar ta

Cerkou ukupe pryde dershati

inu dopernashati.

*Kir ty Kerszeniki
Vcerqui ukupe
ozhytu molio inu
profstio, Ie od Buga
skufi Ozbake,
Preroke inu Iogre
poftaulenu inu
ukafanu.*

DE fe te gmain inu ozhyte proshne inu molytue uti Cerqui imαιο inu dershe, tu nei od ludy, od zhloueske pameti inu vole gori pryshlu inu poftaulenu, temuzh ty S. Ozhaki, Preroki inu Iogri, fo ufelci, kadar ie tei Cerqui kai nadleshilu, taku fo fceimi vernimi ukupe pryshli, klyzali inu profsyli Boga fa pomuzh inu obarouane. Inu fueti Paul od tiga faptopnu gouori, kir prauu, Ieft hozho de pred ufemi rizhmi fe fture proshne, molytue, faprophene inu fahualene fa ufe ludy, fa Kralle inu fa ufe oblaftnike &c. Inu Criftus fam ie take ozhyte gmain molytue oblubil uslishati, kir prauu Math. 18. Gdi kuli ona dua oli trij bodo ukupe [117b] sbrani umuim imeni, uundukai ufredi nih ieft hozho biti. Inu kadar dua ukupe na Semli bota ene misli, inu fa kar ona bota profsilla, tu fe ima nima fsgodyti, od muiga Ozheta, kir ie vnebefsih. Obt u kadar tei Cerqui ufag zhas mnogetere uelike nadluge naprei ftoye, fe imαιο te gmain molytue, fufeliko Andahtio, pohleuszchino, fprauo pokuro inu vero dopernashati. Inu ty Prydigary imαιο fucifu inu zheftu te ludy vuzhiti inu poduishati, de te molytue inu proshne, pres prauce pokure, pres vere inu pres prauiga Boshyga fposfnane, nishter ne velaio, inu nishter ne oprauio, ne fproffe inu ne dobe per Bugi. Obt ie potreba de ty ludy, kateri hote te nih proshne dobru naloshyti, od Buga kai fprofsyti, ty ifti imαιο nerpoprei od tih grehou, kir fo tei nashi vifty fubper, puftyti, inu natu fto prauo vero, vtim imeni Iefufa Criftufa, klyzati na gopfudi Boga. Sice aku tiga ne deimo, taku mi slishimo od Buga skufi Efaia Preroka i. Cap. letaku, aku vi glih te vashe roke refteguiete oli ufdiguiete, taku ieft ufai te muie ozhy obrazha od vas, inu aku vi glih veliku molyte, taku ieft uas ufai ne uslishim, Sakai te vashe roke fo polne krij &c. Obt ty Prydigary imαιο shnih Cerkouio te gmain fufeb molytue taku dershati, de ty ludy bodo hti pokuri perprauleni, fakai oben prou inu terdnu ne moli, famuzh on ftoy upraui pokuri, upohleuszhini inu uti prauu veri.

Inu koker ta molytou, katero ie nas fam Iefus Criftus nauuzhil, ta Ozha nash, ie fama na febi ena gmain inu ozhita molytou te Cerque, Inu guishnu ie, de ta S. Ozha nash, ie ta fumma, glaua inu kratik fapopadig

*Rauen
Ozhanasha fe*

RED,

KAKO NAJ OPRAVLJAMO SKUPNE

litanije, to je molitve in
prošnje, ko je zbrana
cerkev

Da se skupne in javne prošnje in molitve odvijajo in opravljajo v Cerkvi, tega ni postavila človeška pamet in volja, pač pa so sveti očaki, preroki in apostoli vselej, ko je bila Cerkev v kaki preizkušnji, prišli z vernimi skupaj, klicali in prosili Boga za pomoč in varstvo. In sveti Pavel govori o tem razumljivo, ko pravi: »Hočem, da predvsem prosite, molite in se zahvaljujete za vse ljudi, za kralje in za vse oblastnike itd.«²²⁸ In Kristus sam je obljubil, da bo uslišal take javne molitve, kakor pravi Matej (18): »Kadar koli sta dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam bom sredi med njimi. In kadar bosta dva na zemlji soglasna, se jima bo zgodilo od mojega Očeta, ki je v nebesih, za kar bosta prosila.« Ker je Cerkev neprestano soočena s številnimi velikimi nadlogami, je treba opravljati javne molitve z veliko pobožnostjo, ponižnostjo, s pravo pokoro in vero. In pridigarji morajo neprestano in pogosto učiti in opominjati ljudi, da molitve in prošnje brez prave pokore, brez vere in brez pravega spoznanja Boga nič ne veljajo in nič ne opravijo, nič ne izprosijo in nič ne dosežejo pri Bogu. Zato morajo ljudje, ki hočejo svoje prošnje dobro naložiti in kaj izprositi od Boga, najprej opustiti grehe, ki so proti naši vesti in nato s pravo vero v imenu Jezusa Kristusa klicati h Gospodu Bogu. Če pa tega ne storimo, tedaj nam Bog sporoča po preroku Izaiju (1): »Čeprav iztegujete ali dvigujete svoje roke, obračam svoje oči stran od vas. In čeprav veliko molite, vas ne poslušam, kajti vaše roke so polne krvi itd.« Zato naj pridigarji s svojo Cerkvijo opravljajo posebne skupne molitve tako, da bodo ljudje pripravljeni na pokoro, kajti nihče ne moli prav in trdno, če ni prav pokoren, ponižen in če nima prave vere.

Da kristjani v cerkvi skupaj javno molijo in prosijo, je postavil in ukazal Bog po očakih, prerokih in apostolih.

Očenaš, molitev, ki nas je je naučil sam Kristus, je sama na sebi skupna in javna molitev Cerkve in zanesljivo je sveti očenaš *summa*, temelj in

Poleg očenaša je mogoče moliti tudi

²²⁸ 1 Tim 2,1–2.

*mogo tudi druge
Molytue kir'je
sbnim glibaio
molyti.*

ufeh kerszhanskih Boshyh molytou, Inu spodobnu de fe zhes ufe druge molytue naprei ulezhe, inu ima ner vezh velati. Oli ufai potehmal [118a] te druge molytue vtim Pfalteriu fapopadene, oli kir fo drugdi is S. Pyfma ufete, fo le ene islage inu perpuuidi tiga Ozha nasha, obtu fe nemaio faurezhi, temuzh rauen inu poleg tiga Ozha nasha, per nega zhaffu inu potrebi molyti.

TE GMAIN OZHITE

Molytue predguuor.

*Kerszheniki,
Vcerqui nemaio
prafni f'jati, lizbkai
misliti oli gouoriti,
temuzh molyti,
poslushati Boshio
beffedo.*

VI Isuoleni Boshy, potehmal fmo mi fdai utim Boshym Imeni ukupe pryshli, de imamo klyzati na nashiga gospudi Boga, inu fa ufe ludy, inu fa ufe potrebne rizhy profsiti. Sakai mi imamo od tiga fapuuid inu ukafane, inu oblubo od Buga de bomo uslishani, Criftus fam taku gouori, gdi dua bota ukupe, fa kar bota profsila, tu bo nima danu, od muiga Nebeshkiga Ozheta, vezh prau i Criftus, Profsite, taku vom bo danu, iszhyte, taku vi naidete, klukaite taku fe vom odpre. Natu hozhmo mi tukai fdai fprauo vero inu fterdnim feuupanem, gospudi Boga nashiga Ozheta vnebehsih vtim Imeni Iefufa Criftufa pohleunu inu is ferza profsiti.

NER POPREI SA TO KERSZHANS-

ko Cerkou inu fa nee fuefte slushabnike, Prydigarie inu paftyrie.

*Sam Criftus inu
ti logri uele fa
ufe verne inu fa
Pridigarie moliti.*

VSIgamogozhi Bug inu vezhni Ozha, tui lubefniu Syn nash gospud inu ohranenik Iefus Criftus, ie nom oftru fapouedal, de imamo tebe fa delauce uto tuio shetou profsiti, natu mi tuio veliko miloft profsimo, de hozhesh nom prau e inu fueifte vuzhenike inu slushabnike poslati, inu [118b] nim, unih ferce inu vufta, to tuio fueto beffedo dati, de oni tu tuie porozhene fueiftu oprauio, nishter kar ie tui beffedi fubper, ne prydiguio, de mi boge tuie Ouzhice, skufi tuio vezhno nebeshko Beffedo, bomo shpyshani, poduuzheni, potroshtani inu upraui veri poterieni, inu de mi po tei ifti to nasho vero, ufe nashe Boshye slushbe, nash ftan, nashe poklyzane, dellu inu rounane dershimo inu pelamo, de fo ufem, inu ufelei

kratek povzetek vseh krščanskih Božjih molitev; in spodobi se, da se ga dviga nad vse druge molitve in da ima največjo veljavo. A čeprav so druge molitve iz psalterja ali iz drugih delov Svetega pisma le razlage in variante očenaša, jih ne smemo zavreči, ampak prav tako moliti poleg očenaša ob svojem času in po potrebi.

*druge molitve, ki se
ujemajo z njim.*

UVOD V SKUPNO *javno molitev*

Vi, Božji izvoljenci, v Božjem imenu smo se zbrali, da bi klicali k našemu Gospodu Bogu in da bi prosili za vse ljudi in za vse potrebne reči. Bog nam je namreč zapovedal in ukazal, naj to delamo, in nam obljubil, da bomo uslišani. Kristus sam govori, da kjer bosta dva skupaj, jima bo od njegovega nebeškega Očeta dano, za kar bosta prosila. Nadalje pravi Kristus: »Prosrite in vam bo dano, iščite in boste našli, trkajte in se vam bo odprlo!« Zato bomo zdaj s pravo vero in s trdnim zaupanjem ponižno in iz srca prosili Gospoda Boga, našega Očeta v nebesih, v imenu Jezusa Kristusa.

*Kristjani naj v
cerkvi ne stojijo
vnemar, naj ne
mislijo ali govorijo
o nepomembnih
stvareh, ampak naj
molijo in poslušajo
Božjo besedo.*

NAJPREJ ZA KRŠČANSKO *cerkev in za njene svete služabnike, pridigarje in pastirje*

Vsemogočni Bog in večni Oče, tvoj ljubljeni Sin in naš Gospod in odrešenik Jezus Kristus nam je dal ostro zapoved, naj te prosimo za delavce pri tvoji žetvi, zato te prosimo za tvojo veliko milost, da bi nam poslal prave in zveste učitelje in služabnike in jim položil v usta svojo sveto besedo, da bodo zvesto izvrševali tvoja naročila, da ne bi pridigali ničesar, kar bi bilo zoper tvojo besedo, da bomo mi, uboge tvoje ovce, nahranjeni, poučeni, potolaženi in utrjeni v pravi veri po tvoji večni nebeški besedi in da bomo po njej živeli in uravnavali svojo vero, svoje Božje službe, svoj stan, svoj poklic, delo in ravnanje, da bi bili z vsem in vselej tebi všeč, da bi dal svojemu svetemu krščanstvu svojega Svetega

*Sam Kristus in
apostoli velijo
moliti za vse verne
in za pridigarje.*

tebi dopademo, dai tuimu S. Kerfzhanftuu tuiga S. Duha,¹²⁸ inu Boshyo modroft, de ta tuia fueta beſſeda umei nami obylnu prebiua, fui hud inu tek naprei gre, rafte inu po ulim fucitu ſe reſteguie, de ſe ferzhnu ozhytu prou prydyguie, inu skufi to ifto tu Kerfzhanftuu pobulshuie, de mi tebi ſprauo ftonouito vero ſluſhimo, inu vtim ſpoſnanu tuiga S. Imena do konza oſtanemo. Skufi tuiga lubiga Synu Ieſufa Criftufa goſpudi nashiga, kir ftebo fred S. Duhum goſpoduie inu regira ufelei inu vekoma. Amen.

ENA DRVGA.

*Cerkou proſi de
od S. Duha bo
vfelei pelana.*

VSigamogozhi vezhni Bug, kir skufi tuiga S. Duha tu cilu Kerfzhanftuu poſuezhuiesh inu regirash, vſliſhi to nasho proſhno, inu dai ti tui Cerqui, de ona fo vſemi nec vudi, ſprauo zhifto vero, skufi tuo gnado, vfelei tebi fteſhe inu ſluſhi. Skufi Ieſufa Criftufa Synu tuiga goſpudi nashiga, Amen.

Proſimo tudi po Sapuuidi nashiga goſpudi Ieſufa Criftufa inu nega Iogrou, ſa Deſhelſko Goſpoſzhino, de mi ta nash shiuot vmyru, vpokoyu, inu Vboshy pokorſzhini, vbrumnim poſhtenu, pelamo inu derſhimo. [119a]

Natu molyte letaku.

*Kerfzheniki ſo
dolſhni, ſa ſiuio
Goſpoſzhino,
uſſh Cerquah,
uletei uiſhi ſueifſu,
proſſiti.*

VSigamogozhi, vezhni inu miloſtiui Bug, Ozha nebeshki, vkaterih rokah ſtoy vſh ludy oblaſt inu goſpoſzhina, inu ſi to ifto tim hudim kani ſhtraifingi, tim brumnim pag hdoſbrimu poſtauil, Vkateriga rokah ſtoye tudi vſe praude inu poſtaue vſh Kraleuſtuou inu Deſhel na Semli. Natu mi tebe pohleunu inu is ſerza proſimo, gledai miloſtiuu na te tue ſluſhabnike, na tiga Rymskiga Celfaria inu Kralla,¹²⁹ na naſhe deſhelſke Vyude inu Goſpudi, na vſe kerfzhanske Kralle, Vyude, Oblaſtnike, Goſpudi inu na vus Rymski Rayh, Inu fuſeb na to Goſpoſzhino malo inu veliko lete naſhe Craiſke Deſhele, De oni ta deſhelſki Mezsh, to nih oblaſt nim od tebe dano, po tui voli inu Sapuuidi, vtuum ſtrahu derſhe inu pelaio: Refueti inu ohrani nec per tim tuim ſuetim Boshym Imeni, dai nim lubi Goſpud, modroft inu ſaſtop, inu enu myrnu pokoynu regirane, de oni te ludy, kir

¹²⁸ V izvodu V je ta vrstica poſkodovana.

¹²⁹ V izvodu V je ta vrstica poſkodovana.

Duha in Božjo modrost, da bi tvoja sveta beseda obilno prebivala med nami, da bi šla svojo pot in tek, da bi rastla in se razširjala po vsem svetu, da bi jo iz srca, javno in pravilno povzdigovali in da bi se krščanstvo poboljševalo, da bi ti služili s pravo stanovitno vero in v spoznanju tvojega svetega imena vztrajali do konca. Po tvojem ljubljenu Sinu Jezusu Kristusu, našem Gospodu, ki s teboj in Svetim Duhom gospoduje in vlada vselej in vekomaj. Amen.

DRUGA MOLITEV

Vsemogočni, večni Bog, ki po svojem Svetem Duhu posvečuješ in usmerjaš vse krščanstvo, usliši našo prošnjo in daj svoji Cerkvi, da bi ti vselej stregla in služila z vsemi svojimi udi, s pravo, čisto vero po tvoji milosti. Po Jezusu Kristusu, tvojem Sinu in našem Gospodu. Amen.

Cerkev prosi, da bi jo vselej vodil Sveti Duh.

Po ukazu našega Gospoda Jezusa Kristusa in njegovih apostolov prosimo tudi za deželno gosposko, da bomo živeli svoje življenje v miru, v pokoju in v Božji pokorščini in v pobožnem poštenju.

Takole molite:

Vsemogočni, večni in usmiljeni Bog, Oče nebeški, v čigar rokah leži oblast vseh ljudi in vsa gosposka, ki si jo postavil, da bi kaznovala slabe in da bi bila dobra do pobožnih; v čigar rokah so tudi vse pravde in zakoni vseh kraljestev in dežel na zemlji: ponižno in iz srca te prosimo, milostno se ozri na svoje služabnike, na rimskega cesarja in kralja, na naše deželne kneze in gospode, na vse krščanske kralje, kneze, oblastnike, gospode in na vse Rimsko cesarstvo, še posebej na veliko in malo gosposko naše kranjske dežele, da bi ohranjali in ravnali meč dežele, svojo oblast, ki si jim jo dal, po tvoji volji in zapovedi, v tvojem strahu. Razsvetli in ohrani jih pri svojem svetem Božjem imenu, daj jim, ljubljeni Gospod, modrost in razumnost in mirno, spokojno vladanje, da bodo branili svoje podložnike in jim vladali v miru, spokojno in prijazno. Daj jim, o Bog, našega zveličanja, dolgo življenje, da bi ti pod njihovo oblastjo

Kristjani morajo na tak način v vseh cerkvah neprestano prositi za svojo gosposko.

fo nih oblaſti od tebe poduersheni, vmyru, vpokoyu inu vperialni branio inu regiraio, dai nim o Bug nashiga Ifuelyzhana, odlog nih shiuotu, de mi taku pod nih oblaſtio inu goſpoſtuum, shnimi red, tebi is ferza, ſprauo vero inu pokorſzhino, slushimo, tuie fuetu Ime fuezhuimo inu zheſtimo, Skufi tuiga lubiga Synu Ieſufa Criftufa Goſpudi nashiga, kir ſtebo fred Suetim Duhum regira inu goſpoduie vſelei inu vekoma Amen. [119b]

SA DESHELSCO GOSPOSZHINO *inu ſa Slushabnike te Cerque.*

*Ta Cerkou ſa ne
obuie Slushabnike
ima uedan molyti.*

V Sigamogozhi vezhni Bug inu Ozha nebesški, kir fi vſem ludem, tuio dobruto, miloſt inu gnado, skufi Ieſufa Criftufa, inu skufi ta nega Euangeli reſodil inu ponudil, Obt u ohrani inu obdershi to tuio Cerkou fred shnimi slushabniki, kir fo po vſim Sueitu reſkropleni, de ona tebi vpravi veri fueſtu slushi, inu vtim tuim ſpoſnanu ſtonouitu oſtane. Skufi Ieſufa Criftufa &c.

ENA DRVGA MOLITOV.

*Tei uerni
goſpoſzbini
inu prauim
Prydigariem, ie
ta Sludi ſylnu
ſourash. Obt u
cerkou ie dolſbna
ſa nec fueſtu
klyzati na Buga.*

V Sigamogozhi vezhni Bug inu Ozha, kir ie tu ta tuia vola inu hozhes, de bi ſe vſem ludem pomagalu, inu de bi htumu Boshymu prauimu ſpoſnanu pryshli inu bili Ifuelizhani. Natu mi tebe pohleunu inu is ferza, vtim Imeni Ieſufa Criftufa goſpudi inu ohranenika nashiga, proſſimo, Ti hozhes tuio Boshio miloſt, dar, pomuzh inu fuetiga Duha dati inu podiliti, vſei pravi poklyzani goſpoſzhini, de oni prou ſmyrom, ſprauizo inu dobruto goſpoduio inu regiraio, Inu vſem prauim Kerſzhanskim slushabnikom te tuie fueſte beſſede, de bodo prou inu prygnu vuzhili. Inu ti hozhesh tudi skufi tuio vſigamogozho oblaſt inu tuio neifrezhen o modroſt, ſubper ſtati vſem teim, kir tuio zhifto beſſedo ſourashio, ſfalsh vukum, pyſmom inu ſneſpodobno kriuo oblaſtio ſhentui o, doli taro inu pregano, te iſte reſuetiti, inu htumu prauimu ſpoſnanu tuiga goſpoſtua napelati inu perprauiti, De mi vſi vuenim myrnim, pokoynim, brumnim inu poſhtenim ſtanu inu lebnu, to glorio [120a] inu tu Bogaftuu tuie

in gospodstvom z njimi vred iz srca služili s pravo vero in pokorščino, da bi posvečevali in slavili tvoje sveto ime po tvojem ljubljenu Sinu Jezusu Kristusu, našem Gospodu, ki s teboj in s Svetim Duhom vlada in gospoduje vselej in vekomaj. Amen.

ZA DEŽELNO GOSPOSKO *in za služabnike cerkve*

Vsemogočni večni Bog in nebeški Oče, ki si vsem ljudem razodel in ponudil svojo dobroto, usmiljenje in milost po Jezusu Kristusu in po njegovem evangeliju, obvaruj in ohrani svojo Cerkev z njenimi služabniki, ki so razkropljeni po vsem svetu, da ti bo zvesto služila v pravi veri in ostala stanovitna v tvojem spoznanju. Po Jezusu Kristusu itd.

*Cerkev naj vedno
moli za obojne
služabnike.*

DRUGA MOLITEV

Vsemogočni, večni Bog in Oče, ker je tvoja volja, da bi pomagali vsem ljudem in da bi prišli k pravemu spoznanju Boga in bili zveličani, te ponižno in iz srca prosimo v imenu Jezusa Kristusa, našega Gospoda in rešitelja: Podeli in nakloni svoje Božje usmiljenje, dar, pomoč Svetega Duha vsej pravi poklicani gosposki, da bi gospodovali in vladali prav, v miru, s pravičnostjo in dobroto, in vsem pravim krščanskim služabnikom svoje svete besede, da bi učili prav in koristno. In upri se s svojo vsemogočno oblastjo in svojo neizrekljivo modrostjo vsem, ki sovražijo tvojo čisto besedo in ki jo preklinjajo, zatirajo in preganjajo z lažnim naukom, pisanjem in z nespodobno, krivično oblastjo. Razsvetli jih in pripravi k pravemu spoznanju tvojega gospodstva, da bi mi vsi v mirnem, spokojnem, pobožnem in poštenem stanu in življenju spoznali slavo in bogastvo tvojega

*Vérni gosposki
in pravim
pridigarjem
je budič silno
sovražen, zato je
Cerkev dolžna
zanje zvesto klicati
k Bogu.*

Maiefete, skufi to prauo zhiſto vero ſpoſnamo inu ſe nauzhimo, Inu de tebi ſamimu prauimu Bogu inu goſpudi zhes vſe goſpudi, vti ſuetuſti inu vprauici, kir tebi dopade, vſelei vpokorſzhini ſluſhimo. Skufi. &c.

SA VSO SHLAHT RE- no inu Nadlugo.

Proſſimo inu molymo tudi fa vſe te, kir ſo ſueliko reuo, nadlugo, ſboleſanmi, ſbuſhtuom, ſlakoto, ſkregi, ſyezho, ſhleefami inu ſmnogeterimi nefrezhami obloſheni inu obdani, De goſpud Bug nim vnih nadlugah ſuio miloſt inu pomuzh da inu iſkaſhe. Natu molyte letaku.

*Vſi kir prou
ueruio, inu ſluſbio
Bogu, ſo uueliki
reui na tim ſueitu
utih oni klyzbeio
na Buga.*

O Vligamogozhi miloſtiui dobri Bug, inu Ozha, kir ti tiſh reunih inu boſih uſdihane ne ſaſhmaaſh, inu tiſh ſhaloſtnih ferz proſhne ne ſauerſeſh, pogledai tedai ti na te naſhe proſhne, katere mi tukai ſdai vtih naſhah reuah inu nadlugah tebi naprei noſſimo inu ſtauimo, vſliſhi naſ miloſtiuu De vſe tu kar od tiga Hudizha inu od ludi, ſe tui Cerqui ſubper, ſmiſhluie, ſuetuie inu naprei iemle, ſkufi gnado inu pomuzh tuio, iſreſijde inu knizhemer rata, de vmyru, vpokoyu inu vſdrauiu, pres vſeh nadlug inu iſkuſhnau, tebi vtui Gmaini, ſahualimo, inu tebe vſag zhaſ zheſtimo. Skufi Ieſufa Criſtufa &c.

ENA DRVGA MOLITOV.

*Bug ſlabih
ſhaloſtnih uernih
ferz uſdihane ne
ſauerſhe.*

O Sigamogozhi vezhni Bug, kir ſi en Troſht vſeh ſhaloſtnih [120b] ferz, inu ena Muſh vſeh ſlabih ludy, puſti vſeh tiſh proſhe¹³⁰ inu vſdihane, kir ſe¹³¹ ſdai vuelikih reuah inu nadlugah, pred tuie oblyzhie pryti, de tuio miloſtiuo pomuzh, vnih nadlugah vidio inu pozhutio. Skufi &c.

¹³⁰ Corr. *proſhne*.

¹³¹ Corr. *ſo*.

veličastja s pravo čisto vero in da bi tebi, pravemu Bogu in Gospodu nad vsemi gospodi, vselej pokorno služili v svetosti in v pravičnosti, ki ti je všeč. Po itd.

PROTI RAZLIČNIM *nadlogam*

Prosimo in molimo tudi za vse, ki jih oklepajo velika nesreča, nadloge, bolezni, uboštvo, lakota, prepiri, ječa, okovi in različne druge težave, da bi jim Gospod Bog v njihovih nadlogah naklonil in izkazal svojo milost in pomoč. Takole molite:

Ovsemogočni, usmiljeni, dobri Bog in Oče, ki ne zametuješ vzdihovanja revnih in ubogih in ne zavračaš prošenj žalostnih src, poglej na naše prošnje, ki jih prinašamo in postavljamo predte v naših nesrečah in nadlogah, milostno nas usliši, da bi se po svoji milosti in pomoči razdrlo in propadlo vse, kar hudič in ljudje snujejo, svetujejo in sprejemajo zoper tvojo Cerkev, da bi se ti v miru, v pokoju in zdravju, brez vseh nadlog in skušnjav zahvaljevali v tvoji skupnosti in te neprenehoma slavili. Po Jezusu Kristusu itd.

*Vsi, ki prav
verjamejo in
služijo Bogu, so
v veliki nesreči in
na tem svetu v njej
kličejo k Bogu.*

DRUGA MOLITEV

Ovsemogočni, večni Bog, tolažba vseh žalostnih src in moč vseh šibkih ljudi, naj pridejo pred tvoje obličje prošnje in vzdihli vseh, ki so v velikih nesrečah in nadlogah, da bodo v njih videli in začutili tvojo milostno pomoč. Po itd.

*Bog ne zavrže
vzdihovanja
šibkih, žalostnih
src.*

SA TA GMAIN DESHELSKI MYR,
*de vtim bomo mogli fto beſſedo ſe nauuzhiti, inu
 vuenim poſhtenim Kerſzhanskim lebnj
 prebiuati. Natu molyte
 letaku.*

*Deshelski myr ie
 dobra pridna rezh
 uſem ludem, ſa
 ta ima ta Cerkou
 Boga proſiti.*

V Sigamogozhi vezhni Bug, en Kral ufiga goſpoſtua en Goſpud tih Nebes inu te Semle, ſkufi kateriga Duha, ufe rizhy bodo rounane, pregledane inu poſtaulene, kir fi en Bug tiga myru, od kateriga ufa dobruta, ſpraua inu periaſen pryde, Natu mi tebe proſimo vtim Imeni Ieſufa tuiga Synu, de nom te naſhe grehe odpuſtiſh, inu ſtuim Boshym myrum inu ſhegnom miloſtiuu obdilish, de mi tebi ſtrahom inu ſtrepetanem ſluſhimo hti zhafiti inu huali tuiga S. Imena. Skufi Ieſufa Criſtufa. &c.

SA SOVVRASHNIKE.

Proſimo ſa naſhe Sourashnike, de Bug na nec ſgnado ſmisli,
 inu kar oni htimu Ifuelyzhanu potrebuio, nim miloſtiuu
 da inu poſſodi. Natu molyte letaku.

*Kerſzheniki
 ſe nemaio
 meſhzhouati,
 temuzh proſiti ſa
 ſuie ſubpernike.*

V Sigamogozhi vezhni Bug, Ozha Nebeshki, kir fi nō ſapouedal, de te naſhe Souurashnike imamo ſa lubu imeti, tim kir nom hudu deio, inu kir nas reſhaluio, dobru [121a] ſturiti, te kir nas ſourashio, preganaio, ſa nec proſyti inu molyti, natu mi htebi is ſerza upyemo, de ti naſhe ſouurashnike ufe hozheſh miloſtiuu obiskati, nim zhes nih grehe prauo ſhaloſt inu greuingo dati inu poſſoditi, nim inu uſem kerſzhenikom enu myrnu, priaſniuu, bogaboyezhe ferze inu eno dobro miſſal dati. Skufi naſhiga goſpudi Ieſufa. &c.

ZA SPLOŠNI MIR V DEŽELI

*V miru se bomo lahko naučili besede
in prebivali v poštenem krščanskem
življenju. Takole
molite:*

Vsemogočni, večni Bog, kralj vsega gospodstva, Gospod nebes in zemlje, ki po Duhu vodiš, pregleduješ in postavljaš vse stvarstvo, ki si Bog miru, od katerega prihaja vsa dobrot, sprava in ljubeznivost, v imenu Jezusa, tvojega Sina, te prosimo, da nam odpustiš naše grehe in nas milostno obdariš s svojim Božjim mirom in blagoslovom, da ti bomo v strahu in trepetu služili v slavo in hvalo tvojega svetega imena. Po Jezusu Kristusu itd.

*Mir v deželi je
dober za vse ljudi,
zanj naj Cerkev
prosi Boga.*

ZA SOVRAŽNIKE

Prosimo za svoje sovražnike, da bi Bog milostno mislil
nanje in jim dal in posodil, kar potrebujejo
za zveličanje. Takole molite:

Vsemogočni, večni Bog, nebeški Oče, ki si nam zapovedal, da moramo ljubiti svoje sovražnike in delati dobro tem, ki nam delajo hudo in ki nas žalijo, da moramo prositi in moliti za te, ki nas sovražijo in preganjajo, iz srca vpijemo k tebi, da bi milostno obiskoval naše sovražnike, jim dal in posodil pravo žalost in obžalovanje njihovih grehov, dal njim in vsem kristjanom mirno, prijazno, pobožno srce in dobro misel. Po našem Gospodu Jezusu itd.

*Kristjani naj se ne
maščujejo, temveč
prosiijo za svoje
nasprotnike.*

SA VSE NOSSEZHE SHENE.

Profsimo fa ufe Noffezhe Shene, de Bug nec miloftiuu od
nih poroda pomaga inu odreshi, natu molyte letaku.

*Oroke rodyti
pravi sam Criftus
ie teshka rezh, ob
tu fa otrozhnice se
ima fueiftu molyti.*

VSigamogozhi vezhni Bug inu ozha, ftuarnik ufeh rizhy, kir fi mosha
inu sheno miloftiuu shegnal, inu ta betesh tei sheni utim porrodu
kanimu fueitimu Cryshu odlozhil inu nalushil, natu mi tebe miloftiuiga
inu dobriga Ozheta pohleunu inu is ferza profsimo, ti hozhesh ta fad nec
telleffa obdershati inu ohranyti, inu noo pod teim Cryshom vtim nec
teshkim porrodu ne pufititi konza ufeti, temuzh na ni inu na nec fadu tuio
miloftiuo pomuzh puftyti viditi inu iskafati. Skufi Iefufa Criftufa. &c.

SA TA SAD TE SEMLE.

Profsimo tudi fa ta fad te femle, de ta ifti gospud Bug shegna,
inu ga nom miloftiuu uti nega pokorfzhini dopufti
ushiuati, Natu molyte fmeno letaku.

*Kersheniki, nekar
le fa Dubousku,
temuzh tudi fa
telefnu profsio.*

VSigamogozhi vezhni Bug, kir skufi to tuio beffedo ufe rizhi ftuarish
inu shegnuiesh, Obtui mi tebe pohleunu [121b] is ferza profsimo, de
ti to tuio Beffedo nashiga gopudi Iefufa Criftufa uta nasha ferza fafadish,
skufi kateriga ti tudi shegnai ta fad te femle, de ta ifti uti tui pokorfzhini
tebi na zhaft inu nom hdobrimu, ushiuamo. Skufi.

Na konzu profsimo, fa ufe tu, fa kateru ie nom nash Gospud
Bug rekai profsiti, inu oblubil nas uslishati, Natu molymo
to fueto molytou, vkateri ie tu ufe, fa kar ug hozhe
proshen biti, fapopadenu. Ozha Nash. &c.

ZA VSE NOSEČE ŽENE

Prosimo za vse noseče žene, da bi jim Bog milostno pomagal ob njihovem porodu in jih rešil. Takole molite:

Vsemogočni, večni Bog in Oče, stvarnik vseh reči, ki si milostno blagoslovil moža in ženo in določil in naložil ženi trpljenje med porodom kot sveti križ, ponižno in iz srca prosimo tebe, usmiljenega in dobrega Očeta, da bi rešil in ohranil sad njenega telesa in ne bi dopustil, da bi storila konec pod križem, pri svojem težkem porodu, ampak da bi pustil, da se na njej in na njenem sadu izkaže in vidi tvoja milostna pomoč. Po Jezusu Kristusu itd.

*Roditi otroke,
pravi Kristus sam,
je težka reč, zato je
treba za otročnice
zvesto moliti.*

ZA SAD ZEMLJE

Prosimo tudi za sad zemlje, da bi ga Gospod Bog blagoslovil in bi nam ga milostljivo pustil uživati v naši pokorščini do Boga. Takole molite z menoj:

Vsemogočni, večni Bog, ki po svoji besedi ustvarjaš in blagoslavljaš vse stvari, ponižno in iz srca te prosimo, da zasadiš v naša srca svojo besedo našega Gospoda Jezusa Kristusa, po katerem tudi blagoslovi sad zemlje, da bi ga uživali v pokorščini do tebe, tebi v slavo in nam k dobremu. Po itd.

*Kristjani ne
prosijo le za
duhovno, ampak
tudi za telesno
pomoč.*

Na koncu prosimo za vse to, za kar nam je naš Gospod Bog rekel prositi in obljubil, da nas usliši. Nato molimo tole sveto molitev, v katere je zajeto vse, za kar Bog hoče, da ga prosimo. Oče naš itd.

TE COLLECTE, GMAIN MOLYTVE,
*katere ta Cerkou ob nedelnih inu ob drugih Prašnikih
 moli, inu utih mashnih Buquah šfoye, teše tudi mogo
 po pridigi inu kadar se obhaye, molyti, potehmal se
 one šteim Ozba Nashom inu šteimi Pšalmi glihaio.*

VTIM ADVENTV.

*Cerkou proši,
 de na šodni dan
 obštoy.*

VSigamogozhi Bug nebishki ozha, obudi nas, de kadar tui Syn pryde, bomo pernaredni, nega šueššelem pryeti, inu tebi fzhiftim šercem slushyti, Škufi tiga iftiga gošpudi nashiga Iefufa Criftufa &c.

OB BOSHYZHV.

*Cerkou proši
 de tu Crifšuseuu
 zblouefšuu na ni
 ne bo šgublenu.*

VSigamogozhi vezhni Bug, pomagai ti nom, de mi tiga nouiga tellešniga Royftua tuiga lubiga Synu bomo dilešni, Inu od tiga nashiga štariga grešniga royftua bomo odrešeni. Škufi tiga iftiga &c.

ENA DRVGA OB BOSHYZHV. [122a]

*Cerkou proši
 de prou špošna,
 sakai ie Boshy syn
 zblouit natal.*

OVSigamogozhi Bug, kir fi nas šteim Royftuum tuiga diniga Synu obefšilil, Mi tebe prošimo, šturi de tiga nashiga odrešenika, fnashimi hualeshnimi mifšalmi špošnamo, inu tiga pryhodniga Rihtaria shiher pogledamo. Škufi, &c.

OB SVEZHNICI.

*Samu tu špošnane
 Iešfšeuu nas
 brumne pred
 Bugom šturi. Sa tu
 Cerkou proši.*

VSigamogozhi vezhni Bug, mi tebe is ferza prošimo, dai nom de mi tuiga lubiga Synu prou špošnamo inu zheftymo, koker ga ie ta Simeon telešnu na šuie roke ušel, inu duhoušku vidil, inu špošnal, Škufi Iefufa Criftufa &c.

KOLEKTE, SKUPNE MOLITVE,
*ki jih moli cerkev ob nedeljah in drugih praznikih
 in stojijo v mašnih knjigah. Mogoče jih je moliti
 tudi po pridigi in kadar se obhaja, ker se ujemajo
 z očenašem in s psalmi*

V ADVENTU

Vsemogočni Bog, nebeški Oče, obudi nas, da bomo pripravljeni, ko pride tvoj Sin, da ga bomo z veseljem sprejeli in ti služili s čistim srcem po našem Gospodu Jezusu Kristusu itd.

*Cerkev prosi, da
 bi obstala na sodni
 dan.*

OB BOŽIČU

Vsemogočni, večni Bog, pomagaj nam, da bi bili deležni novega telesnega rojstva tvojega ljubljenega Sina in da bi bili odrešeni svojega starega grešnega rojstva. Po Gospodu itd.

*Cerkev prosi,
 da Kristusovo
 človeštvo ne bi bilo
 izgubljeno.*

DRUGA OB BOŽIČU

Vsemogočni Bog, ki si nas razveselil z rojstvom svojega edinega Sina, tebe prosimo, stori, da bomo s svojimi hvaležnimi mislimi spoznali našega odrešenika in da bomo zagotovo zrl v tega prihodnjega sodnika. Po itd.

*Cerkev prosi, da
 bi prav spoznali,
 zakaj je Božji Sin
 postal človek.*

OB SVEČNICI

Vsemogočni, večni Bog, mi te iz srca prosimo, daj nam, da bi prav spoznali in čistili tvojega ljubljenega Sina, kakor ga je Simeon telesno vzel v svoje roke in ga videl in spoznal v duhu. Po Jezusu Kristusu itd.

*Samo spoznanje
 Jezusa nas stori
 pravične pred
 Bogom. Za to prosi
 Cerkev.*

OD CRISTVSEVIGA TERPLENA.

*Cerkou proſi
de skufi to Vero
Vcriftusa, bo
potroſhtana.*

Mlloſtiui vezhni Bug, kir neifi tuiga diniga Synu faſhonal, temuzh fi ga fa nasho ufeh volo tiakai dal, de te nashe grehe ie na tim Cryshu nofsil, dai nom, de ta nasha ferza utaki veri nigdar fe ne preshrashio inu ne zagaio. Skufi tiga iſtiga Iefufa Criftufa &c.

ENA DRVGA.

*Verni proſtio fa
Cerkou.*

Goſpud Bug inu Ozha ufe miloſti, mi tebe pohleunu inu is ferza proſtimo, ti hozhesh na leta tui Folk miloſtiuu pogledati, fakateriga uolo fe ie nash lubefniui goſpud Iefus Criftus puſtil iſdati ute roke tih greshnikou, inu fe ie podal utu veliku terplene tiga Crysha. Kateri ſtebo ie shiu inu regira prauu Bug, fred S. Duhum vekoma Amen. [122b]

ENA DRVGA.

*Verni proſtio, de
nee Bug obaruie
pred Peklom.*

VSigamogozhi ozha, vezhni Bug, kir fi fa nasho volo tuiga diniga Synu na tim Cryshu puſtil terpeti, de fi to oblaſt tiga fouurashnika od nas odegnal, dai nom to nega Martro taku ſpominati, obhayati inu hualyti, de mi skufi to iſto tu odpufzhane tih grehou, inu tu odreshiuu od te vezhne ſmertu dobimo. Skufi tiga iſtiga &c.

OB VELYKI NOZHI.

*Verni proſtio de
do konza uti veri
vcriftusa bodo
obdershani.*

VSigamogozhi Bug, ozha nebeſhki, kir fi skufi to ſmert tuiga Synu, ta greh inu to ſmert knizhemer ſturil, inu skufi nega goriuſtanene, to nedolshnoſt inu ta vezhni leben ſpet na prei perneſſel, de mi od te oblaſti tiga hudyzha bomo odresheni, inu utim tuim Kraleuſtui shiueli, dai nom, de mi letu ſcelim ſercem veruiemo, inu utaki veri ſtonouitu uſleci tebe zheſtimo. Skufi tiga iſtiga &c.

KRISTUSOVO TRPLJENJE

Usmiljeni, večni Bog, ki nisi prizanesel svojemu edinemu Sinu, temveč si zaradi nas pustil, da je nosil na križu naše grehe, daj, da se naša srca ne bi v tej veri nikdar prestrašila in ne bi nikdar obupala. Po Jezusu Kristusu itd.

Cerkev prosi, da bi bila potolažena po veri v Kristusa.

DRUGA

Gospod Bog in Oče vse milosti, ponižno in iz srca te prosimo, da bi milostno pogledal na svoje ljudstvo, zavoljo katerega se je naš ljubljeni Gospod Jezus Kristus pustil dati v roke grešnikov in se podal v veliko trpljenje na križu. Ki s teboj živi in kraljuje kot pravi Bog s Svetim Duhom vekomaj. Amen.

Verni prosijo za Cerkev.

DRUGA

Vsemogočni Oče, večni Bog, ki si zavoljo nas pustil svojega edinega Sina trpeti na križu, da bi nas izpeljal izpod sovražnikove oblasti, daj nam, da bi se njegovega trpljenja tako spominjali, ga obhajali in hvalili, da bi po njem dobili odpuščanje grehov in odrešitev od večne smrti. Po itd.

Verni prosijo, da bi jih Bog obvaroval pred peklom.

OB VELIKI NOČI

Vsemogočni Bog, Oče nebeški, ki si po smrti tvojega Sina izničil greh in smrt in si po njegovem vstajenju obnovil nedolžnost in večno življenje, da bi bili odrešeni hudičeve oblasti in bi živeli v tvojem kraljestvu, daj, da bi v to srčno verovali in bi te v taki veri neprenehoma slavili! Po našem Gospodu itd.

Verni prosijo, da bi do konca obdržali vero v Kristusa.

ENA DRVGA.

*Profšio ša gnado,
de še grehou mogo
ifuaбити.*

VSigamogozhi ozha, kir li tuiga Synu ša nashih grehou volo vto šmert dal, inu ie ša uolo nashe prauice od te šmert i goriuštal, natu mi tebe prošsimo, dai nom, de mi ta Quas te nashe hudobe inu nezhištofti od nas vershemo, inu vti veri, vzhiftofti inu uprauici ufelei tebi is ferza slushimo. Skufi tiga. &c

NA VELIKIH CRYSHIH. [123a]

*Profšio de bi nih
ferce le po nebeskih
trizbeš shelelu*

VSigamogozhi Bug, mi tebe prošsimo, de mi tudi fnashimi miššalmi vnebeših prebuiamo, de tu kar ie Nebeshku ifzhemo inu mislimo, koker mi veruiemo, de ie tui dini Syn nas Ifuelyzhar vnebeššal. Skufi tiga iftiga.

OB VINKVSHTIH.

*Profšio de od
S. Duha bodo
uishani inu
troštani.*

OBug kir li ta ferza tih tuih vernih šteim refuezhenem tiga S. Duha nauuzhil, Inu eno Kerfzhansko Cerkou ukupe sbral, Dai nom de mi vtim iftim Duhu bomo prauo pamet imeili, inu vfelei tiga nega troštane inu pomuzhi še vfeleli. Skufi tuiga Synu &c.

ENA DRVGA.

*Profšio de bodo is
šmote, na prauo
Vero napelani.*

OBug dai vřem teim, kir šahaiaio, de špet na praui pot mogo pryti, to luzh te tuie riřnice inu prauice pokashesh, Natu mi tebe pohleunu prošsimo, dai vřem teim, kir še Kerfzheniki imenuio, de bi še vřimu, kar ie timu Imenu šubper odpouedali inu ifuabyli, Inu kar še šnim gliha inu špodobi, dopernashali. Skufi šefuša &c.

DRUGA

Vsemogočni Oče, ki si zaradi naših grehov dal v smrt svojega Sina, da je zaradi našega opravičenja²²⁹ vstal od smrti, prosimo te, daj, da bi odvrgli kvas svoje hudobije in nečistosti in da bi ti vselej služili v veri, v čistosti in pravičnosti. Po našem itd.

*Prosijo za milost,
da bi se lahko
izvili iz grehov.*

NA KRIŽEVO

Vsemogočni Bog, prosimo te, da bi tudi s svojimi mislimi prebivali v nebesih, da bi iskali to, kar je nebeško in da bi vedeli, kakor verujemo, da je šel tvoj edini Sin, naš zveličar, v nebesa. Po našem itd.

*Prosijo, da bi
njihovo srce
brepnelo le po
nebeskih rečeh.*

OB BINKOŠTIH

O Bog, ki si poučil srca svojih vernih z razsvetljenjem Svetega Duha in si zbral krščansko Cerkev, daj, da bi v tem istem Duhu imeli pravo pamet in da bi se vselej veselili njegove tolažbe in pomoči. Po tvojem Sinu itd.

*Prosijo, da bi jih
Sveti Dub uslišal
in potolažil.*

DRUGA

O Bog, daj vsem, ki zaidejo, da bi spet mogli priti na pravo pot, da bi jim pokazal luč tvoje resnice in pravičnosti. Ponižno te prosimo, daj vsem, ki se imenujejo kristjani, da bi se odpovedali in izognili vsemu, kar je temu imenu nasprotno, in da bi delali, kar je z njim v skladu in se spodobi. Po Jezusu itd.

*Prosijo, da bi jih
iz zmote privedel k
pravi veri.*

²²⁹ Db. pravice.

OD S. TROYZE.

*Cerkou S. Trijzo
sbnee oprauillom
prou fña, Obtū
prou moli.*

OVligamogozhi vezhni Bug, kir fi nom tuim slushabnikom is milofiti dal, vti veri ta prauī Stan inu tu prauu gofpoftuu te fuede Troyce fpofnati inu tiga prauiga diniga Boga vti S. Troyci zheftyti inu molyti, Natu mi tebe is ferza inu pohleunu profsimo, dai nom, de mi vtaki [123b] veri vřimu slegu ftonouitu fubper ftoymo, inu de pred vřo nefrezho bomo obarouani. Skufi tuiga Synu Iefufa &c.

ENA DRVGA OD SVETE
TROYCE.

*Cerkou tu cilu
Bogařiuu uti S
Trojzi, proři řa
prauo terdno Vero.*

VSigamogozhi vezhni Bug, kir fi nas nauuzhil upraui veri veiditi inu fpofnati, de fi ti vtryeh Perfonah oli Imenih, ene zhafty, mozhy inu oblafi, en řam vezhni Bug, inu řa řaciga od nas hozhesh derřan inu molen biti. Natu mi tebe pohleunu inu is řerza profsimo, De nas per taki veri vřag zhas ftonouite obdershish, inu fubper vře řlaht Hudyzheue Iskushnaue milofitiu obaruieř, kir fi řhiu inu kraluieř vřelei inu vekoma, Amen.

ENA KRATKA FORMA TE
Gmain molytue.

POtehmal ře zheftu pergodi, de ře te Dolge Molytue, koker řmo poprei pořtauli, ne mogo dopernefti, Obtū ře lete Molytue poredu po řei prydięi mogo řim ľudem naprei řouoriti, řetaku.

*Math. 7.
1 Thi. 2*

VI řfuoleni Boshy, Potehmal mi vři řmo vudi tiga eniga Telleřa, kateriga ie Criftus ta glaua, obtū ře ima en vud tiga drugiga poublařtiti, eden řa drugiga prořyti, Inu mi imamo tu řftu po porozhenu inu vkařanu nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa inu řuetiga Paula radi inu volnu diati inu dopernefti. Natu molyte řetaku řa meno. [124a]

O SVETI TROJICI

Ovsemogočni Bog, ki si nam, svojim služabnikom, iz milosti dal v veri spoznati pravi stan in pravo veličastje Svete Trojice in v Sveti Trojici častiti in moliti pravega Boga, iz srca in ponižno te prosimo, daj, da bi se v veri zoperstavili vsakemu zlu in da bi bili obvarovani pred vsako nesrečo. Po tvojem Sinu itd.

*Cerkev prav pozna
Sveto Trojico in
njena dela, zato
prav moli.*

DRUGA O SVETI TROJICI

Vsemogočni, večni Bog, ki si nas naučil v pravi veri vedeti in spoznati, da si v treh osebah ali imenih ene slave, moči in oblasti, en sam večni Bog in ki želiš, da te kot takega poznamo in molimo, ponižno in iz srca te prosimo, da nas venomer ohranjaš v veri in milostno varuješ pred vsemi hudičevimi skušnjavami, ki živiš in kraljuješ vselej in vekomaj. Amen.

*Cerkev, bogastvo v
Sveti Trojici, prosi
za pravo, trdno
vero.*

KRATKA OBLIKA *skupne molitve*

Ker se pogosto prigodi, da navedenih dolgih molitev ne moremo izvesti, lahko pred pridigo in po njej ljudem govorimo naslednjo molitev:

Vi, izvoljeni Božji, ker smo vsi udje enega telesa, katerega glava je Kristus, zato naj en ud dela za drugega in en ud prosi za drugega. To moramo radi in voljno delati po naročilu in ukazu našega Gospoda Jezusa Kristusa in svetega Pavla. Zato molite za menoj takole:

*Mt 7;
1 Tim 3.*

*Vgmain ozhytuh
prashnab, fe
ima Nerpoprei
fa Slushabnike
te Cerque inu
fa gospozzhino
prošiti.*

VSigamogozhi miloftiui vezhni Bug inu Ozha nashiga gosfudi Iefufa Cristufa, kir fi Stuarink inu gosfud tih Nebes inu te Semle, mi tebe pohleunu inu is ferza profsimo, ti hozhesh to tuio Cerkou shnee Slushabniki, fteim Suetim Duhum regirati inu vishati, de ona per tei prau i fdraui Ifuelizhanski vfigamogozhi inu vezhni Beffedi bo obdershana inu ohranena do konza, Inu de skufi to ifto beffedo, bo ta vera pruti tebi poteriena, inu ta lubefan pruti vfem ludem noter vnas de rafte inu gori iemle. Ti hozhes tudi tei nashi Deshelski Gospozzhini inu oblaftnikom, nashimu Gosfudi Ceflariu, Vfem Kerfzhanskim Krallom, Vyudom, Gosfudom, inu vfimu Rymskimu Rayhu, fuleb tei nashi Gospozzhini lete nashe deshele, nashimu gosfudi Lanzhauptmanu, Lanz Verbesheri, Viztomu, vfem Knefom, Gosfudom Shlahtnikom, Deshelanem, Burgermoishtrom, Rihtariem, mali inu veliki Gospozzhini, Potle tudi tei nashi vfi voiski, Vitefom inu Sholneriem, kir na krayu ta nashi Deshele pruti tim Turkom leshe inu voiskuio, Ia letim vfem, miloftiui Bug inu Ozha fa volo tuiga lubiga Synu, ti hozhesh nim dati tuio gnado, Myr, Lubefan inu sprauo vmei febo, de oni taku vkupe fano volo inu miffalio, te ludy kir fo nih oblafti poduersheni, po tui Boshy voli inu po tuim vkafanu inu dopadenu, regiraio vishaio inu pelaio, de fe vfem ta praua prauda inu prauiza ilkashe inu fturi, de vfa hudoba, lotrya inu kriuiua, bo shtraifana, de ty brumni bodo braneni, vmyru inu vpokoyu shiueli inu prebiuali, Dai tudi tei nashi gospozzhini to tuio gnado Miloft inu S. Duha, de oni vfe falsh kriue fapelaune Vere, vuke, Prydige, Buque, vfe falsh Boshye slushbe [124b] inu malykouane doli perprauio inu cilu fatareo inu fubper ftoye, Inu te prau vuzhenike, vere inu Boshye slushbe, de terdio inu myre, pred ufo sylo inu kriuiuo. In fumma de oni shnih oblaftio drugiga ne rounaio inu ne ifzheio, famuzh kar htui Boshy fueti zhafty inu huali inu htimu gmain prydu inu nuzu ufiga Folka slishi, inu hdobrimu pryde. Sa tiga volo obari ti nec pred vfem slegom inu pred ufo nefrezho, dai nim inu nih Otrokom sdraue inu odlog nih shiuota Amen.

*Kerfzheniki imai
eden fa drugiga
molyti, fa reune
boge ludy fa
Noffezhe Shene.*

Profsimo tudi fa ufe nashe lube Brate inu Seftre, kir fo po vfem fueitu reslozheni inu reskropleni, kateri fo fuelikimi nadlugami, Sbushtuom, Sbolefanmi, Shaloftio, fteshkimi Iskushnauami, Spreghananem, Siezho, fa volo te prau vere, obdani inu oblosheni, inu fa ufe Noffezhe Shene, pomagai nim inu reshi nec od nih slega inu terplena, Inu troshtai nec fuetim Duhum skufi tuio Beffedo, de unih nadlugh na tui milofti inu pomuzhi ne zagaio, temuzh de oni fposfnaio inu terdnu veruio, de take nih nadluge, ftuio dobro Ozhino miloftiuo volo fe gode inu

Vsemogočni, usmiljeni, večni Bog in Oče našega Gospoda Jezusa Kristusa, stvarnik in Gospod nebes in zemlje, ponižno in iz srca te prosimo, da bi s Svetim Duhom usmerjal in vodil svojo Cerkev z njenimi služabniki, da bi se do konca ohranjala pri pravi, zdravi, zveličavni, vsemogočni in večni besedi in da bi se po tej besedi vera vate utrjevala in bi v nas rastle in se večala ljubezen do vseh ljudi. Nakloni tudi naši deželni gosposki in oblastnikom, našemu gospodu cesarju, vsem krščanskim kraljem, knezom, gospodom in vsemu Rimskemu cesarstvu, posebej še gosposki naše dežele, našemu gospodu deželnemu glavarju, deželnemu oskrbniku, vitezom, vsem knezom, plemenitim gospodom, deželanom, županom, sodnikom, mali in veliki gosposki, potem tudi vsej naši vojski, vitezom in vojakom, ki so na meji naše dežele in se vojskujejo proti Turkom, da, vsem tem, usmiljeni Bog in Oče, zavoljo svojega ljubljene Sina nakloni svojo milost, mir, ljubezen in medsebojno spravo, da bodo ene volje in enih misli vladali, vodili in usmerjali ljudi, ki so jim podložni, da se bo vsem izkazovala in storila resnična pravica, da bodo kaznovani vsa hudobija, razbojništvo in krivice, da bodo pobožni obvarovani, da bodo živeli in prebivali v miru, pokoju; daj naši gosposki tudi svojo milost in Svetega Duha, da bo pregnala in v celoti zatrla vse napačne, izkrivljene, zapeljevalne vere, nauke, pridige, knjige, vse napačne Božje službe in malikovanja in se jim zoperstavila in da bo utrjevala in varovala²³⁰ prave učitelje, pravo vero in prave Božje službe pred vsakim nasiljem in krivico. *In summa*,²³¹ da s svojo oblastjo ne delajo in ne iščejo ničesar, kar ne sodi k Božji slavi in hvali in kar ni v splošno korist vsega ljudstva in v prid dobremu. Zato jih varuj pred vsem zlim in pred vso nesrečo, daj njim in njihovim otrokom zdravje in dolgo življenje. Amen.

V skupnih javnih prošnjah je treba najprej prositi za služabnike Cerkve in za gosposko.

Prosimo tudi za vse naše drage brate in sestre, ki so razseljeni in razkropljeni po vsem svetu, ki so zaradi prave vere v veliki nesreči, uboštvu, bolni, žalostni, v težkih preizkušnjah, preganjani, v ječi, in za vse nedolžne žene, pomagaj jim, reši jih zla in trpljenja in jih potolaži s Svetim Duhom po tvoji besedi, da v svojih nesrečah ne bi obupali nad tvojo milostjo in pomočjo, ampak da bi spoznali in trdno verovali, da so

Kristjani morajo moliti drug za drugega, za uboge, revne ljudi, za noseče žene.

²³⁰ Db. mirila.

²³¹ Gl. op. 78.

*Verni prošio fa
souurashnike
šmotne inu
nepokurne ludy.*

*Verni prošio fa
telefon potrebo.*

fo naloshene, Inu fuleb tukai profsyte fa tiga. N. N. Kir fdai vuelikih nadlugh vbolefini &c. leshi, de nemu Gospd Bug na dushi inu telleffu miloftiuu pomaga.

Profsimo tudi fa te boge ludy, kir fo pod teim Papeshom, kir vfmotni kriui veri inu šnepokoino vyftio prebiuaio, inu nemaio te zhifte bešfede Boshye, koker my, Inu fauše nepokurne greshnike, de gospd Bug tudi te ifte hti fui luzhi inu htimu prauimu špofnanu inu veri na fuiga lubiga Synu inu hpokuri napela inu perprau, de fnami red fmirom šlubefanio shiue inu prebiuaio, inu uta vezhni leben prydo.

Prosim o tudi fa ta deshelski myr, de nas Bug obaruie [124aa] pred Turki, voiskami, kregi, pred Šleefami, lakoto, tozho, hudim vremenom inu pred vfo nefrezho inu slegom, Inu fa ta šad te femle, de ta ifti špydom htim nashim rokom perprauimo, de taku umyru, upokoyu inu per nashim Kruhu inu lubi drushini, prebiuamo, Bogu šlushimo, en brumen poshten leben, Bogu na zhaft, nashimu blišnimu hdozbrimu, deršhimo inu pelamo, eden timu drugimu šteim nashim Kruhom fuciftu pomagamo inu podilimo. Na konzu profsimo fa ufe tu, fa kar ie nom nash gospd rekai inu šapouedal prošyti, inu šatu kar ie nas obľubil miloftiuu ušlishati, Inu de mi taciš ufeš prošni bomo miloftiuu ušlishani, Natu vi tukai šmeno red molyte šprauo vero inu andahtio, is šerza inu špohleufzhino utim Imeni Iešufa Criftufa to nega S. molytou. Ozha Nash &c.

SHEGEN S. PAVLA. I. COR. XIII.

Ta lubefan tiga Ozheta, ta miloft nashiga gospd i Iešufa Criftufa, inu ta gmaina inu podilene tiga šuetiga Duha, bodi fdai inu ufelei, fuami inu šmeno Amē.

FORMA TE LETANYE.

*Prou inu prydu
ie, de še tim
mladim preprošti
ludem uti Litany
na prei prau
ukakoui nadlugi
uši Verni štoie, inu*

TA druga Forma oli šhalt te gmain ozhyte prošne inu molytue, ie ta Lytania, ukateri fo ufe šlaht gmain Cerkoune nadluge inu potrube, skratkimi bešfedami fo šapopadene inu še Bogu naprei poloshe, inu de še štako Letanyo, ty verni, gmain inu preprošti ludy, špomno inu poduišhaio, fa kakoue rizhy imaio neruezh inu vfelei gospd i Boga prošyti. Ta ifta molytou še ima letaku uti Cerqui dopernashati. [124ab]

jih vse njihove nesreče doletele po tvoji očetovski milostni volji. Posebej pa prosite za N. N., ki je v veliki nesreči, bolan itd., naj mu Gospod Bog pomaga na duši in telesu.

Prosimo tudi za uboge ljudi, ki so pod papežem, ki živijo v zmotni, krivi veri in imajo nemirno vest in ne poznajo čiste Božje besede kakor mi, in za vse nespokorjene grešnike, da bi Gospod Bog tudi te privedel k svoji luči in k pravemu spoznanju in k veri v svojega ljubljene Sina in k pokori, da bi živeli in prebivali z nami v miru in ljubezni in da bi prišli v večno življenje.

Prosimo tudi za mir v deželi, da bi nas Bog obvaroval pred Turki, vojno, prepiri, pred boleznimi, lakoto, točo, hudim vremenom in pred vso nesrečo in zlom, in za sad zemlje, da bi ga pridelovali s koristjo, da bi tako v miru in pokoju prebivali ob sadovih lastnega dela in pri naši ljubi družini, da bi služili Bogu, živeli pošteno in pobožno življenje Bogu v slavo in v dobro našemu bližnjemu, da bi drug drugemu neprestano pomagali z lastnim kruhom in bi ga delili med seboj. Na koncu prosimo za vse, za kar nam je naš Gospod naročil in zapovedal prositi, in za vse, za kar nam je obljubil, da nas bo milostno uslišal, in da bi bili v takih prošnjah milostno uslišani. Nato skupaj z menoj molite njegovo sveto molitev s pravo vero in pobožnostjo, iz srca in ponižno, v imenu Jezusa Kristusa. Oče naš itd.

*Vérni prosijo
za sovražnike,
zavedene in
nespokorjene ljudi.*

*Vérni prosijo za
telesne potrebe.*

BLAGOSLOV SVETEGA PAVLA (1 KOR 13)²³²

»Očetova ljubezen, milost našega gospoda Jezusa Kristusa
in občestvo Svetega Duha naj bo vselej
z vami in z menoj! Amen.«

OBRAZEC LITANIJ

Druga forma ali oblika skupne javne prošnje in molitve so litanije, v katerih so s kratkimi besedami zajete in pred Boga položene vse vrste nesreč in potreb cerkvene skupnosti. Z litanijami spomnimo in poučimo verne, navadne in preproste ljudi, za katere potrebe naj najbolj in vselej prosijo Gospoda Boga. To molitev je treba moliti v cerkvi takole:

*Prav in koristno
je, da litanije
pokažejo mladim,
preprostim ljudem,
v kakšnih nesrečah
so vsi verni in da*

²³² Prav: 2 Kor 13,13.

*de sandobtio ſa
pomuzh na Buga
ſo uſo Cerkouio
klyzbeio.*

Kirie	Eleyfon.
Crifte	Eleyfon.
Kirie	Eleifon.
Crifte	Vslishi ti nas.

O goſpud Bug ti Ozha nash.
O Goſpud Bug ti Boſhi Syn.
O Goſpud Bug ti Sueti Duh.
Ta try Imena en ſam Bug.

} *Smiliſe zbes nas.*

Bodi nom miloſtiu.	Senefsi nom lubi goſpud Bug.
Bodi nom miloſtiu.	Pomagai nom lubi goſpud Bug.

Pred uſemi Grehi.
Pred ſmotno vero.
Pred uſo nefrezho.
Pred to Duhousko ſlipoto.
Pred to hynaſko offertio.

} *Obari nas lubi
Goſpud Bug.*

Pred iſkuſhno Hudizheuo.
Pred to hudo naglo Smertio.
Pred ſleſho inu dragino.
Pred to ſylno Turſhko roko.
Pred hudo nepokorſzhino.
Pred tozho inu ſlo roſſo.
Pred teim vezhnim pogublenem.

} *Obari nas lubi
Goſpud Bug.*

Sa volo tuiga S. Royftua.
Sa tuiga ſla potu keruauiga.
Sa tuiga ſla na Cryſhi terplena.
Sa tuiga od te Smerti vſtanena.
Sa tuiga gori vnebu hoyena.
Kadar nom bo yt is tiga fuita. [125a]

} *Pomagai nam lubi goſpud
Bug.*

Kadar ſpet knom pridesh na
ſodni dan.

} *Pomagai nom lubi goſpud Bug.*

Kyrie eleison.
 Christe eleison.
 Kyrie eleison.
 Kristus, usliši nas.

*z vso Cerkvijo
 bogaboječe kličejo
 Boga na pomoč.*

O Gospod Bog, naš Oče.
 O Gospod Bog, Božji Sin.
 O Gospod Bog, Sveti Duh.
 Tri imena, en sam Bog.

} *Usmili se nas.*

Bodi nam milosten. Prizanesi nam, ljubi Gospod Bog.
 Bodi nam milosten. Pomagaj nam, ljubi Gospod Bog.

Pred vsemi grehi.
 Pred zmotno vero.
 Pred vso nesrečo.
 Pred duhovno slepoto.
 Pred hinavsko daritvijo.

} *Obvaruj nas,
 Gospod Bog.*

Pred hudičevo skušnjavo.
 Pred hudo, naglo smrtjo.
 Pred boleznijo in draginjo.
 Pred silno turško roko.
 Pred hudo nepokorščino.
 Pred točo in slano.
 Pred večnim pogubljenjem.

} *Obvaruj nas,
 Gospod Bog.*

Zaradi rojstva tvojega Sina.
 Zaradi tvojega hudega krvavega potu.
 Zaradi tvojega hudega trpljenja na križu.
 Zaradi tvojega vstajenja od smrti.
 Zaradi tvojega vnebohoda.
 Ko bomo morali iti s tega sveta.

} *Pomagaj nam, ljubi Gospod
 Bog.*

Ko spet prideš k nam na
 sodni dan.

} *Pomagaj nam, ljubi Gospod Bog.*

Mi vfi reuni bofi greshniki te proſimo.
 Tuio Suetu Kerfzhansko Cerkou hrani i-
 nu obari.
 Vſe Shcoffe, Pridigarie per tui beſſedi,
 brumnim lebni, ohrani.
 Pred ufo Kezaryo inu fmoto nas obari.
 Vſe sblaſnene, ſapelane ludi na prau
 pot perprau.
 Tiga hudyzha pod nashe noge poterri.
 Sueifte delouce utuio shetou poſhli.
 Dai tuiga Duha inu muzh htui beſſedi.
 Vſem ſhaloſtnim, slabim ferzom, ſtrosh-
 tom pomagai.
 Dai myr tar ſprauo vſem Krallem inu
 Vyudom.
 Nashimu Ceſſariu inu Krallu te Turke inu
 nih fourashnike premagati.
 Vſo nasho goſpofzhino tar gmaino sheg-
 nati inu obarouati.
 Vſem teim kir ſo vнадlugah, vneſrezhi
 pomagati.
 Vſem noſſezhim tar doyenim Shenom,
 nih ſad tar shpyſho, obdershati.
 Vſe mlade Otroke inu bolnike varouati.
 Vſe reune ictnike odreſhiti.
 Vſe boge Vduue inu forote oſkerbeti.
 Zhes ufe ſhlaht ludy ſe ſmiliti. [125b]

*Vſliſhi nas lubi
 Goſpud Bug*

Nashim fourashnikom odpuſtiti inu te
 hprau veru oberniti.
 Nashe ſhitnu pole inu viſke gore obaruati
 Tiga uſiga nas miloſtiuu uſliſhati.
 O Iefu Criſte Boſhy Syn.

*Vſliſhi nas lubi
 Goſpud Bug*

Vsi revni, ubogi grešniki te prosimo.
 Svojo sveto krščansko Cerkev ohrani
 in obvaruj.
 Vse škofe, pridigarje ohrani pri tvoji besedi
 in v bogaboječem življenju.
 Varuj nas pred vsakim krivoverstvom in zmoto.
 Vse zavedene, zapeljane ljudi spravi
 na pravo pot.
 Stri hudiča pod našimi nogami.
 Zveste delavce pošlji v svojo žetev.
 K svoji besedi daj svojega Duha.
 Vsem žalostnim, šibkim srcem
 pomagaj s tolažbo.
 Daj mir in spravo vsem kraljem
 in vojvodam.
 Daj, da bi naš cesar in kralj premagal Turke
 in sovražnike.
 Blagoslovi in varuj vso našo gosposko
 in skupnost.
 Pomagaj vsem, ki so v nadlogah,
 v nesreči.
 Vsem nosečim in doječim ženam ohrani
 njihov sad in hrano.
 Varuj vse mlade otroke in bolnike.
 Odreši vse revne jetnike.
 Vse uboge vdove in sirote daj oskrbeti.
 Usmili se ljudi vseh vrst.

*Usliši nas, ljubi
 Gospod Bog.*

Daj, da bi odpustili svojim sovražnikom in jih
 spreobrnili v pravo vero.
 Obvaruj naše žitno polje in vinske gorice.
 Vse to nas milostno usliši.
 O Jezus Kristus, Božji Sin.

*Usliši nas, ljubi
 Gospod Bog.*

O lagne Boshye, kir nofsish ufiga fuita Greh. } *Smiliſe zbes nas.*
 O lagne Boshye, kir nofsish ufiga fuita Greh.

O lagne Boshye kir nofsish ufiga fuita Greh. } *Dai nam uezhni Myr.*

Crifte: Vslishi ti nas.
 Kirie: Eleyfon.
 Crifte: Eleyfon.
 Kirie: Eleyfon Amen.

Sa ozhytuh uelikih grehou uolo, prido tudi uumane uelike shtraifinge. Od tih imaio ty ludy pufiti, inu ſa milof iſ ſerza proſſiti.

LEta Lijtnia inu kratka molytou ſe more ob tih Prafnikih, oli ob Lzheterkti po pridigi lipu po lahku inu faſtopnu peiti oli brati, oli vſelei pred tako Letanyo ſe ima tim ludem ty veliki gmain grehi naprei derſhati, koker tu Malijkouane, ſhentouane, faſhpotouane te Boshye beſſede, Nepokorſzhina, neſueifzhina, ſouurashuu, Nyd, vbyane, curbarya, preſhuſhtuu, falſh perſegane, lagane, pyanſtuu, veliku proſſane, offart &c. Kateri grehi ſdai pouſod per vſeh ludeh regirao inu kraluio, ſa katerih volo ie guiſhna Boshya ſhtraifinga pred rokami, obtu vſaki zhloulik ima zhes take Grehe prauo greuingo imeiti, od nih puſtiti inu [126a] ſprauo Pohleufzhino inu vero ſa miloſt inu ſa odpufzhane, koker vti Letanij ſtoy, proſſyti, inu fuſeb kadar ie kaka Boshia ſhtraifinga vſhe predrokami, koker Pomor, ſhlife, lakota, kregi, voiskouane oli kaka druga neſrezha, Tedai ſe ima tim ludem poueidati, de take nadluſe prydo od Buga ſa volo nashih grehou, Steim nas Bug opomina hti pokuri, Na tu ſe ima potle ta Letanija peiti inu molyti, Na te ima ta Folk merkati, inu po ni fueiſtu molyti inu klyzati na Buga.

Potei Letanij ima ta Prydigar ozhitu inu gloſnu letaku Molyti.

Cerkou ſe iſpoueda, proſi ſa milof inu ſa pomuſh, de Vboshy pokorſzhini uſelei prebiua.

VSigamogozhi vezhni Bug inu Ozha, mi ſpoſname inu ſe tebi iſpoueimo, de ſmo ia Bogu ſe ſmili, vgrehih pozheti inu rojeni, od tot pryde de ſmo taku nemarni, hudi, neſaſtopni inu neuerni, de ne rodimo ſa tuio S. beſſedo de tuiga oſtriga pryteſha ſe ne boymo, tuim riſnizhnim ſtonouitim oblubom terdnu neueruieimo, Inu ſmo veden inu vſelei le htimu hudimu nakloneni, linij kuſimu dobrimu, inu uſag

O jagnje Božje, ki nosiš grehe
vsega sveta.

O jagnje Božje, ki nosiš grehe
vsega sveta.

} *Usmili se nas.*

O jagnje Božje, ki nosiš grehe vsega
sveta.

} *Daj nam večni
mir.*

Christe. Usliši nas.

Kyrie eleison.

Christe eleison.

Kyrie eleison. Amen.

Litanije, to kratko molitev lahko lepo počasi in razumljivo pojemo ali beremo ob praznikih ali ob četrtnih po pridigi, vedno pa je treba pred litanijami ljudem v skupnosti predočiti grehe: malikovanje, preklinjanje, zasmehovanje Božje besede, nepokorščino, nezvestobo, sovraštvo, zavijdanje, umor, prešuštvo, krivo priseganje, laži, pijanstvo, beračenje, nadutost itd. Ti grehi zdaj vladajo in kraljujejo povsod pri vseh ljudeh, zaradi njih je zagotovo pred nami Božja kazen, zato naj vsakdo take grehe prav obžaluje, se od njih odvrne in prosi za milost in odpuščanje s pravo ponižnostjo in vero, kakor stoji v litanijah, posebej še, kadar je kaka Božja kazen že pred durmi, kakor pogin, kuga, lakota, prepiri, vojne ali kaka druga nesreča. Zato je treba ljudem povedati, da pridejo take nadloge od Boga zaradi naših grehov; s tem nas Bog opominja k pokori. Zato moramo peti in moliti litanije, vsega tega naj se ljudje zavedajo in z litanijami zvesto molijo in kličejo k Bogu.

*Zaradi vidnih
velikih grehov
pridejo tudi velike
zunanje kazni. Od
teh naj se ljudje
odvrnejo in iz srca
prosiyo za milost.*

Po litanijah naj pridigar javno in glasno moli takole:

Vsemogočni, večni Bog in Oče, priznavamo in se ti izpovedujemo, da smo, da, Bog se usmili, spočeti in rojeni v grehih, zato smo tako nemarni, hudobni, nerazumni in neverni, da nismo rodovitni za tvojo sveto besedo, da se ne bojimo tvoje ostre grožnje, da ne verjamemo trdno tvojim resničnim, stalnim obljubam in smo vedno in vselej nagnjeni le k hudemu, leni za vse dobro, in da

*Cerkev se spove,
prosi za milost in
za pomoč, da bi
bila vselej pokorna
Bogu.*

zhas te tuie S. řapuuidi preftopuiemo, Greshimo inu tebe grořřouitu ferdimo, Inu skufi take nashe grehe, mi pademo inu gremo vto vezhno řmert, inu vtu vezhnu pogublene. Tiga ie nř řdai is ferza řhal, inu prořřymo pohleunu řa tuio gnado, miloft inu pomuzh. Obtũ řmiliffę zhes nas ti dobrutřiui miloftiui Bug inu Ozha řa volo tuiga lubiga Synu řefuřa řristuřa, dai inu pobulřhai nom tuiga řuetiga Duha, de te nashe grehe, hudobo inu kriũino prou řpořřnamo inu is ferza řhaluie, Inu natu nom tudi dai tuio gnado, De mi to miloft inu tu odpufzhane nashih grehou řristufu [126b] řefufu, vtuim lubim Synui vgofpudi nashimu, řprauo inu řterdno vero primemo inu řřamemo, taku, de vshe naprei ře zhe dale bule, timu grehu řmeriemo, inu vuenim řrũnim poshtenim řebnu řhiũimo inu prebiũamo do konza, tebi na zhařt inu na hualo, inu řpobulřšanu te Cerque inu řmaine řerřzhanske, de taku tebi vřlei řueiftu řpokorřzhini řlufhimo inu vřlei dopademo, Skufi řefuřa řristuřa Synu tuiga, gořpudi nashiga, řir řtebo řred S. Duhum řegira inu kraluie vřlei inu vekoma Amen.

OLI LETAKV.

*Bug řhalořřnih
pokurnih uernih
řerz řrořřne
guisbnu uřřřbi.*

OGofpud vřigamogozhi Bug, řir tih bořřih inu reũnih vřřihane ne řauersheř, inu te řrořřne tih řhalořřnih řerz ne odpahneř, Pogľedai na te nashe řrořřne, katere mi tukai řdai, vti nashi veliki nuy, reui inu nadľugi, tebi naprei neřřemo, vřřřhi nas miloftiũu, de vře tu, kar ře od tiga Hudyzha inu od tih ľudy, řubper nas misli, řuetuie inu naprei iemle, knizheřer rata, inu po tuim řhudnim modrim řueitu, ře řeřřei inu pogyne, de mi řred vřemi řhudimi řkufhnuami inu nadľugami, bomo řrořřti inu řhiher, Inu tebi vtui Cerqui vřlei prou řlufhili inu tebe veden zheřřyli. Skufi řefuřa &c.

OLI LETAKV.

*Ty řir ne deio
praue pokure is
Buga niřřter ne
řprořřřo.*

OGOSPVD Bug inu Ozha nebeřřki, řir nemash vole inu dopadena na tei řmerti tih greřnikou, ti tudi nih rad inu řuolo ne puřřřř hudiga konza vřeti inu pogubiti, temuzh ti hořřheř de ře preoberneio, inu de bodo [127a] per tebi vekoma řhiui, Natu mi tebe pohleunu inu is ferza řrořřřimo, ti hořřes ta tui prauĩ, řřnashimi grehi, řařřuřřeni řerd, inu

neprestano prestopamo tvoje svete zapovedi, grešimo in te strašno jezimo in po svojih grehih padamo in gremo v večno smrt in večno pogubljenje. Tega nam je iz srca žal in ponižno prosimo za tvojo milost, usmiljenje in pomoč. Zato se nas usmili, dobrotljivi, milostni Bog in Oče, zavoljo svojega ljubljenega Sina Jezusa Kristusa, daj nam Svetega Duha in ga pomnoži v nas, da bomo prav spoznali svoje grehe, hudobijo in krivice in jih iz srca obžalovali. Daj nam tudi milost, da bomo s pravo in trdno vero prejeli in sprejeli usmiljenje in odpuščanje grehov v Kristusu Jezusu, tvojem ljubljem Sinu, našem Gospodu, da bomo odslej čedalje bolj mrtvi za greh in živi za pošteno, pobožno življenje in za življenje v tebi do konca, v slavo in hvalo in v poboljšanje Cerkve in krščanske skupnosti, da ti bomo vedno zvesto služili v pokorščini in ti bomo vseh po Jezusu Kristusu, tvojem Sinu, našem Gospodu, ki s teboj in s Svetim Duhom vlada in kraljuje vselej in vekomaj. Amen.

ALI TAKO

O Gospod, vsemogočni Bog, ki ne zavračaš vzdihovanja ubogih in revnih in ne zametuješ prošenj žalostnih src, poglej na naše prošnje, ki ti jih zbrani prinašamo v naši veliki stiski, nesreči in nadlogi. Usmiljeno nas usliši, da ne bo uspelo nič, kar hudič in ljudje mislijo, snujejo in sklepajo proti nam, pač pa bodo po tvojem modrem sklepu takšne nakane propadle; da bomo prosti in varni pred vsemi skušnjavami in nadlogami in da ti bomo v tvoji Cerkvi vselej prav služili in te vedno slavili. Po Jezusu itd.

*Bog zanesljivo
usliši prošnje
žalostnih,
pokornih, vernih
src.*

ALI TAKO

O GOSPOD Bog in nebeški Oče, ki nočeš smrti grešnikov, ki si ne želiš, da bi dočakali hud konec in se pogubili, ampak da bi se spreobrnili in bi bili vekomaj živi pri tebi. Ponižno in iz srca te prosimo,

*Kdor ne dela prave
pokore, ne more
od Boga izprositi
ničesar.*

to tuio shtraifingo miloftiuu od nas oberiniti, inu nom to tuio pomuzh inu gnado dati, de fe vshe naprei fovsem po tui voli dershimo, tebi prou slushimo inu tebe zheftimo. Skufi tuiga &c.

OLI LETAKV.

*Boshya Milofti ie
Vegshi koker fo
nashi grebi, na to
imamo mi unashih
molytuah smisliti.*

VSigamogozhi miloftiui Bug inu nebeski Ozha, potehmal tuie milofti nei konza, kir dolgu fanashash, fi cilu dober, miloftiu, inu neifrezhene Gnade, inu fueiszhine, kir nom te Grehe odpufzhesh, inu tu nashe kriuu diane pregleduiesh inu pofabluiesh, mifmo kriuu fturili, inu fmo neuerniki bili, fmo tebe zheftu inu smnogoterimi grehi referdili, tebi fmo greshili, pred tebo fmo hudu diali. Oli ti gospud ne spumni ne nasho hudubo inu pregreshene, Temuzh pufti nai bo tuia miloft vegshi zhes nas, fakai mi fmo bofi inu reuni, pomagai nom Bug nashiga lfuelyzhana, reshi nas, Ohrani nas inu odpufti nom nashe Grehe fa volo te zhefty, tuiga fuetiga Imena, inu fa volo tuiga lubiga Synu nashiga Ohranenika Iefufa Criftufa, kir ftebo fred fuetim Duhum regira inu Gospoduie ufelei inu vekoma Amen.

VTIM POMORV PO TEI LE- *tany fe more letaku Molyti.*

*Spokuro, sprauo
Vero inu sproshno
fe Boshi ferd
Vtolashi.*

VSigamogozhi Bug, miloftiui Ozha vnebefsih, mi tukai is ferza inu ozhytu pred tuim oblyzhem spofnamo, de fmo mi fteimi nashimi velikimi Grehi, fneposhtenim [127b] gardim lebnom, fo ufo shlaht hudobo, lotryo inu fnehualo, nekar le famuzh le to Shleefo inu shraifingo, tiga fuita, temuzh tudi to uezhno fmert, inu tu vezhnu pogublene, cilu obylnu faslushili, oli vfa, kadar fi ti miloftiuu oblubil, inu rifnizhnu persegal, de ti ne hozhesh te fmerti, ne pogublena tiga Greshnika, temuzh ueliku vezh, de fe preoberne, prauo Pokuro dei, inu de bo per tebi shiu. Inu ti fi tudi tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa Gospudi nashiga, knom na ta fuiet poslal, te Greshnike hti pokuri vabiti inu klyzati, natu mi htebi pohleunu inu is ferza klyzhemo inu te profsimo, de ti nas vletie fadashni nadlugi, unefrezhi inu utui shtraifingi miloftiuu obaruiesh inu obranish, inu de fe mi skufi to pridigo tuiga fuetiga Euangelia poprauimo, tuie fuetu Ime zheftimo inu hualimo, utuim poklyzanu inu po tuih fapuuidah hodimo

odvrni od nas svojo upravičeno jezo, ki smo si jo zaslužili s svojimi grehi, in nam daj svojo pomoč in milost, da bi še naprej v vsem sledili tvoji volji, ti prav služili in te slavili. Po tvojem itd.

ALI TAKO

Vsemogočni, milostni Bog in nebeški Oče, tvoji milosti ni konca, ker dolgo prizanašaš, si ves dober, milosten, neizrekljivo milosten in vztrajen, ko nam odpuščaš grehe in spregleduješ ter pozabljaš naša kriva dejanja. Mi smo delali narobe in smo bili neverni, pogosto smo te jezili z mnogimi grehi, grešili smo proti tebi in pred tabo delali zlo. A ti, Gospod, se ne spominjaj naše hudobije in pregrešnosti, ampak daj, naj bo tvoja milost večja od nas, kajti mi smo ubogi in revni. Pomagaj nam, Bog našega zveličanja, reši nas, obvaruj nas in odpusti nam naše grehe zaradi slave, tvojega svetega imena in zavoljo tvojega ljubljene Sina, našega rešitelja Jezusa Kristusa, ki s teboj in Svetim Duhom vlada in gospoduje vselej in vekomaj. Amen.

Božja milost je večja, kakor so naši grehi, na to moramo pomisliti v svojih molitvah.

V ČASU POGINOV ALI SMRTI *zaradi bolezni lahko molimo po litanijah takole*

Vsemogočni Bog, usmiljeni nebeški Oče, iz srca in javno priznavamo pred tvojim obličjem, da smo z našimi velikimi grehi, z nepoštenim, grdim življenjem, z vso hudobijo, nečistostjo in z nehvaležnostjo v celoti in obilno zaslužili ne samo kugo in kazen tega sveta, ampak tudi večno smrt in večno pogubljenje. A ker si milostno obljubil in resnično prisegel, da nočeš grešnikove smrti in pogubljenja, ampak da bi se spreobrnil, naredil pravo pokoro in bi bil pri tebi živ. In k nam na ta svet si poslal tudi svojega ljubljene Sina Jezusa Kristusa, našega Gospoda, da vabi in kliče grešnike k pokori. Zato ponižno in iz srca kličemo k tebi in te prosimo, da bi nas milostno obvaroval in rešil sedanjih nadlog, nesreč in svoje kazni in da bi se popravili po pridigi tvojega svetega evangelija, slavili in hvalili tvoje sveto ime, sledili tvojemu klicu in tvojim zapovedim; in

Božjo jezo utolažimo s pokoro, spravo, vero in s prošnjami.

inu fe dershimo, inu de nas od ufeh Grehou odurazhash, de my tu vezhnu
Ifuelyzhane doffeshemo inu dobimo. Skufi nashiga &c.

VTY DRAGINY OLI LAKOTISE IMA TV-
di leta fgurana Molytou Molity, tulikain defe ta be-
beda Shlesa na lakoto preoberne inu ifrezhe.

VKREGIH INV SVBPER
te Turke.

*Sdaici, koker
ty Kerszheniki
je prou Hbugi
preoberno, fe tu
tursku Kraleustuu
refyde.*

V Sigamogozhi Bug, miloftiui ozha nebeski, koker rifniza ie, de
fmo pres zhisla veliku Grehou inu hudube sturili inu dopernesli,
skaterimi fmo mi ufe shlaht telefne inu vezhne nadluge inu shtraifinge
dobru inu prauizhnu faslushili inu fe fadolshili, oli ufai, potchmal fi
ti is te tuie preuelike dobrute inu milofti gouuril inu perfegal, de ne
hozhes [128a] tiga Greshnika fmerti ne uezhniga pogublena, temuzh de
fe preoberne, pokuro dei inu bo shiu. Vezh fi gouuril, de hozhesh od
ufeh teih kir fe htebi preoberno, prauo pokuro deio, tui ferd oberiniti,
nee ufeh shlaht nadlugh, shtraifingah inu nefrezhah obarouati, reshyti
inu ohraniti, inu ufe fouurashnike te tuie fuate Kerfzhanske Cerque
respoditi inu fatreti, natu mi tebe pohleunu inu is ferza profsimo,
ti hozhesh nom ufe nashe pregresshene, miloftiuu, koker en ozha,
odpuftyti, tuiga fuetiga Duha hpobulshanu inu hpopraulenu tiga
nashiga lebna podilyti, inu tim tuim vernim kerszhenikom, premagane,
frezho inu Isuelyzhane fubper te nih fouurashnike dati inu poffodyti.
Skufi nashiga Gospudi &c.

Natu Molyte tudi ta fueti Ozha nash.

OD CERKOVNIGA PETYA.

*S. Paul. 1. Cor. 14.
vely, de fe vcerqui
ufaftopnim lesyku
gonori, prydyguie
inu poie. S. lansk*

V Sem faftopnim Kerfzhenikom ie ueidezhe, de ty Pfalmi inu
druge duhouske peifmi, fe imaio uti Cerqui peiti, ampag kir fo
fe dofehmal le vlatinskim, tim gmain ludem vnefaftopnim lesyku, vti
Cerqui, peili, Inu tudi Mashouali, kerszhouali inu brali le Latinsku, tu mi
dershimo, fa neprydnu inu unuznu, inu kir fo ftrakim Latinskim petyem

da bi nas odrešil vseh grehov, da bi dosegli in dobili večno zveličanje.
Po našem itd.

TUDI OB POMANJKANJU ALI LAKOTISE lahko moli zgornja molitev, le da besedo kuga spremenimo v lakoto.

OB PREPIRIH IN PROTI *Turkom*

Vsemogočni Bog, usmiljeni nebeški Oče, kakor je resnica, da smo storili nešteto grehov in hudobij, s katerimi smo si dobro in po pravici prislužili vsakovrstne telesne in večne nadloge in kazni in se s tem zadolžili, pa si ti vendar dejal in prisegel iz svoje preobilne dobrote in milosti, da nočeš grešnikove smrti in večnega pogubljenja, ampak da bi se spreobrnili, spokoril in živel. Rekel si tudi, da boš odvrnil svojo jezo od vseh, ki se bodo spreobrnili k tebi in delali pravo pokoro, da jih boš obvaroval in rešil vseh vrst nadlog, kazni in nesreč in razpodil in zatrl vse sovražnike svoje svete krščanske Cerkve. Zato te ponižno in iz srca prosimo, da bi nam kot Oče milostno odpustil vse naše grehe, nam podelil svojega Svetega Duha, da bi izboljšali in popravili svoje življenje, in da bi naklonil vernim kristjanom zoper njihove sovražnike zmago, srečo in zveličanje. Po našem Gospodu itd.

*V trenutku,
ko se bodo
kristjani resnično
spreobrnili k Bogu,
bo turško kraljestvo
razpadlo.*

Nato molite tudi sveti očenaš.

O CERKVENEM PETJU

Vsem razumnim kristjanom je razvidno, da je v cerkvi treba peti psalme in druge duhovne pesmi. Menimo, da je narobe in nekoristno, da so se doslej peli le v latinskem, preprostim ljudem nerazumljivem jeziku, in so tudi maševali, krščevali in brali le latinsko. Da so s takim latinskim petjem in branjem hoteli celo dobiti in

*Sveti Pavel
(1 Kor 14) pravi,
naj v cerkvi
govorimo,
pridigamo*

*ufuieh lyfieb tim
otrozhibem pisbe,
Vjafstopnim gmain
lesyku. Obtū
uti Cerqui, fclai
inu ufelei, fe ima
peiti, pridigati,
Sacramente diliti,
Vjafstopnim lesyku.*

inu branem, tudi hoteli miloft, odpufzhane tih grehou, inu druge rizhy, per Bugi dobyti inu fashlushiti, letu mi derishimo fa enu pregreshene inu fashpotouane te Krij Criftuseuc. Obtū mi hozhmo de vshe naprei uti nashi Cranski Desheli, de fe ty Pfalmi, peifimi, inu ufe druge shlushbe Boshye, ty S. Sacramti utim SlouenskimCranskim Iesyku, [128b] fe dopernashio inu dile. Oli ufai kadar S. Paul dopufti tudi uti Cerqui fteimi nefnanimi lesijki, tim kir faftopio gouoriti, obtū ty Shulary mogo zhafsi tudi Latinski uti Cerqui peiti. Inu ty Pridigary imaio te ludy opominati, de fe te Pfalme inu peifme prou peiti nauuzhe, vti Cerqui Boga zhefte inu hualio, nekar de bi utakim petyu ta cela Boshya slushba ftala, temuzh de ftakimi peifmi nih vero terdio, de na nih ta Boshy strah, lubefan, volnu terplene, bodo pobulshani, inu obena peifem uti Cerqui fe nema peiti, famuzh ona bo is fuetiga pyfma ufeta, de fe fteim Ozha nashom inu fteimi Pfalmi gliha.

OD CERKOVNIGA GVANTA.

*Ozhaki, Preroki,
Kerszeniki,
Criftus, ogri, fo le
unih ufagdasbnim
guantu Pridigali,
kerfili inu
obhayali.*

KOker utih enih Euangeliskih Cerquah, she ta Mashni Guant, fuezhe inu druge Ceremonie nuzαιο. Vtakih rizheh, kadar kadai ty vuzheni prau Bogaboyezhi kralli, Vyudi, Gospudi, Prydygary inu paftyri, ukupe prydo, fe hozhmo radi sglihati. Oli kadar tak mashni guant, Farftuu, luzh inu druge Moifeuec inu Leuitishke Ceremonie, rizhy inu poftaue, fo vtim nouim Testamentu cilu gori uldignene inu doli diane. Inu Criftus Iefus Syn Boshy, fueti lansh Kerftnik, ty Iogri inu fueti Paul, unih pridigarftuu, ne fo obeniga Leuitishkiga, Farshkiga ne Mashniga Guanta, nofsili ne fapouedali, obenimu Shcoffu, oli Faryu, Pridigaryu oli Farmoftru, kadar prydiguio, obhayo oli Kerfzhuio, nofsiti, temuzh fo utih rizheh tei Cerqui nec frayngo puftyli, taku de fe ufe rizhy uti Cerqui poshtenu brumsku, prydnu dershe inu rounaio. Obtū mi dopuftimo, de ty Cerkoune Slushabniki, te Cerkoune slushbe, [129a] utim Corruku oprauio, inu hozhmo, de fice vuenim fpodobnim poshtenim Guantu hodio, koker htakimu ftanu inu poklyzanu slishi.

zaslužiti pri Bogu milost, odpuščanje grehov in druge reči, pa imamo za zmotno zasmehovanje Kristusove krvi. Zato bi radi, da se odslej v naši kranjski deželi govorijo, pojejo in opravljajo psalmi, pesmi, vse druge Božje službe in zakramenti v slovenskem kranjskem jeziku. Ker pa sveti Pavel dopušča v cerkvi tem, ki to razumejo, govoriti z neznanimi jeziki, lahko šolarji včasih pojejo v cerkvi tudi latinsko. In pridigarji morajo ljudi opominjati, naj se naučijo prav peti psalme in pesmi, naj v cerkvi slavijo in hvalijo Boga: ne da bi na takem petju temeljila vsa Božja služba, ampak da bi s takimi pesmimi utrjevali svojo vero, z njimi krepili Božji strah, ljubezen, vdano trpljenje. In nobene pesmi se v cerkvi ne sme peti, če ni vzeta iz Svetega pisma, če se ne sklada z očenášem in s psalmi.

in pojemo v razumljivem jeziku. Sveti Janez v svojih pismih piše otrokom v razumljivem, navadnem jeziku. Zato naj se v cerkvi zdaj in vselej prepeva, pridiga in deli zakramente v razumljivem jeziku.

O CERKVENEM OBLAČILU

V nekaterih evangelijskih cerkvah se uporabljajo mašna oblačila, sveče in druge obrede. Če se na primer zberejo učeni, pravi bogaboječi kralji, knezi, gospodje, pridigarji in pastirji, se jim bomo v takih rečeh radi izenačili. Ker pa so posebno mašno oblačilo, duhovništvo, luči in drugi Mojzesovi in levitski obredi, reči in postave v Novi zavezi odpravljeni; in ker Kristus Jezus, Sin Božji, sveti Janez Krstnik, apostoli in sveti Pavel pri svojem pridigarstvu niso nosili nobenega levitskega, duhovniškega ne mašnega oblačila in ga ne zapovedovali nositi nobenemu škofu ali duhovniku, pridigarju ali župniku, kadar pridiga, obhaja ali krščuje, ampak so Cerkvi v teh rečeh pustili svobodo, da se v njej te stvari urejajo pošteno, pobožno in v korist – zato dopuščamo, da cerkveni služabniki opravljajo cerkvene službe v koretlju,²³³ sicer pa želimo, da hodijo v spodobnem, poštenem oblačilu, ki je ustrezen njihovemu stanu in poklicu.

Očaki, preroki, kristjani, Kristus, apostoli so pridigali, krščevali in obhajali le v svojih vsakdanjih oblačilih.

²³³ Koretelj (pri Trubarju: *corruk*) je kratka, bela vrhnja tunika, ki jo nosijo duhovniki pri bogoslužju.

OD PRASNIKOV.

*Kerfzheniki, nei fo
vezh Moifejouim
vumanim
Cerkounim
Poštauom
poduersheni. Per
nih froy, katere
dni fami radi hote,
prasnouati oli
nekar.*

NEkadai pred veliku ftu leit, fo fe ty Gershki inu Latinski Shcoffi, fa volo tih Prafnikou, neruezh fa Velikonozhni, fylnu kregali, Eden tiga drugiga vpan polagali, oli tu vfe ie is fnefastopnosti tiga fuetiga Pyfma. Sakai ty logri inu fa nimi ty fastopni vuzheniki inu Kerfzheniki, fo fadofti dali nafnane inu fpryzhali, de ty kerfzheniki tim leuitishkim inu Moifejouim prafnikom, nei fo vezh poduersheni, Temuzh de ty kerfzheniki imαιο nih Frayngo inu laftno volo, de kar ie prydnu, inu htimu pobulshanu te vere na Criftufa, slishi, de tu iftu, koker ie vflaki desheli oli Folku leshezhe, gori narede, perprauio inu poštauio. Inu kadar taka Naredba, ordninga inu poštaua, od tih Prafnikou, htimu fo dobre prydne inu slushio, de ty Kerfzheniki veido, kadai vkaterim zhaffu, imαιο hti Prydigi, htim Molytuom inu htimu refdilenu tih Sacramentou pryti. Sa tiga volo tudi ty kerfzheni Ceffary shnih Praudami, fo hoteli timu Synu Boshymu inu tei nega Cerqui, nih slushbo inu pokorfzhino iskafati, Obtú fo oni tim prafnikom fufeb tei Nedeli veliko Frayngo dali. Sa tiga volo hozhmo mi tudi, de ty oddolai fapiffani Prafniki fe imαιο ofnaniti, inu po kerfzhanski ftari dobri shegi inu fpodobi fe prou prafnouati, Suezhouati inu dershati.^[129b]

Sledna Nedella.

Boshizhni dan.

Ta blishni dan fa nim.

Nouiga Leita dan.

Tih Modrih oli tryeh Kralleu dan.

Criftufeuiga offrouane vtim Templu, kir fe imenuie Suezhnizhni dan.

Vpoftu Diuice Marie, kadar ie ta Angel ni ofnanil, de ima Criftufeuca Mati biti.

Veliki zhetertik do puldne.

Veliki Petik do puldne.

Velikinozhni dan.

Ta perui dan oli Pondelik fa nim.

Ta dan, na katerim ie Criftus Vnebu shal, kir fe imenuie, Velikiga Crysha.

Vinkushtni dan.

O PRAZNIKIH²³⁴

Nekdaj, pred veliko sto leti so se grški in latinski škofje na moč pripravili zaradi praznikov, največ zaradi velikonočnih, drug drugega so izobčevali, a vse to je izhajalo iz nerazumevanja Svetega pisma. Apostoli in za njimi razumni učitelji in kristjani so namreč dovolj jasno povedali in izpričali, da kristjani niso več podrejeni levitskim in Mojzesovim praznikom, ampak da imajo svojo svobodo in lastno voljo, da postavijo in uredijo vse, kar je koristno in kar krepi vero v Kristusa, glede na običaje posamezne dežele. In ker so tak red, uredba in postava glede praznikov dobre in koristne ter služijo temu, da kristjani vedo, kdaj, ob kateri uri naj pridejo k pridigi, k molitvam in k deljenju zakramentov; zato so tudi krščeni cesarji s svojimi zakoniki hoteli Božjemu Sinu in njegovi Cerkvi izkazati svojo službo in pokorščino in so praznikom, posebej še nedelji, dali veliko svoboščin. Zaradi tega tudi mi želimo, da bi se naslednji prazniki oznanjali in bi jih po stari, dobri krščanski šegi in spodobnosti prav praznovali, posvečevali in spoštovali:

Vsaka nedelja.

Božični dan.

Dan za božičem.

Dan novega leta.

Dan Treh modrih ali dan Treh kraljev.

Kristusovo darovanje v templju, ki se imenuje svečnica.

V postu dan device Marije, ko ji je angel oznanil, da bo Kristusova mati.

Veliki četrtek dopoldne.

Veliki petek dopoldne.

Velikonočni dan.

Prvi dan po veliki noči ali ponedeljek.

Dan, ko je Kristus šel v nebo, ki se imenuje Vnebohod.

Binkoštni dan.

*Kristjani niso
več podrejeni
Mojzesovim
zumanjim
cerkvenim
postavam.
Njihova stvar je,
katere dneve bodo
praznovali in
katerih ne.*

²³⁴ Gl. op. 5.

Ta bnishni¹³² dan oli Pondelig fa nim.

Vfch logrou dan.

S. Iansha Kerftnika.

S. Mihela dan.

KAI SE IMA OB PRASNIKIH

Prydigouati inu delati.

*Prasniki je imaio
fuezhbouati, nekar
Prafnouati.*

TY Prydigary vnih Prydigah imaio nih Ouzhice inu te ludy fueiftu opominati, inu napelouati, de oni te Prafnike nekar le famuzh prafnuio, pres della okuli hodio, pyanzhuio, ludy opraulcio, Iegraio, Plesheio, Temuzh de vfakateri ob teim Prafniki, fto fuio Drushino faslishi to Bessedo inu Prydigo Boshyo, to gmain Molytou, fto [130a] Cerkouio doperneffe, fuio Drushino vuzhi inu ifuprasha, aku vmeio inu fastopio ta Catchismus, Boge ludy obyszho, shnimi od fuiga perdelane podile.

*Na Pridigi je ima
Boshya besseda,
nekar bafue
gonoriti.*

Ty Prydigary imaio pag te Euangelie, Epistole, katere fo na take Nedele inu Prafnike odlozhene Inu ta Catchismus, oli fice kakouo Iogersko Epistolo, Dyane tih logrou, Preroka oli Pfalma, fueiftu Prydigati inu fastopnu islagati, Te nauke, troshte inu opominanie vnih pokafati, Vus Nauuk na pokuro, na prauo Vcriftufa, na prauo Boshye slushbe, na lubefan pruti Bogu inu blishnimu, na poshten leben, inu na volnu Terplene inu prauo Molytou, vlezhi &c.

¹³² Corr. *blishni*.

Dan za binkoštnim ali binkoštni ponedeljek.

Dan vseh apostolov.

Dan svetega Janeza Krstnika.

Dan svetega Mihaela.

KAJ NAJ SE OB PRAZNIKIH²³⁵

pridiga in dela

Pridigarji naj v svojih pridigah svoje ovčice in ljudi zvesto opominjajo in nagibajo k temu, naj praznikov nikar zgolj ne praznujejo, da bi hodili naokoli brez dela, pijančevali, opravljali ljudi, igrali, plesali, temveč naj vsakdo ob prazniku s svojo družino posluša Božjo besedo in pridigo, moli skupno molitev s Cerkvijo, uči in izpraša svojo družino, ali zna in razume katekizem, obišče uboge ljudi in z njimi podeli od svojega pridelka.

Praznike je treba posvečevati, ne pa praznovati.

Pridigarji naj pa evangelije, pisma, ki so določena za take nedelje in praznike, in katekizem ali sicer kako apostolsko pismo dvanajstih apostolov, preroka ali psalm zvesto pridigajo in razumno razlagajo, naj pokažejo v njih nauke, tolažbe in opominjanja, ves nauk o pokori, pravi veri v Kristusa, pravi Božji službi, o ljubezni do Boga in do bližnjega, o poštenem življenju in o voljnem trpljenju in pravi molitvi itd.

Pri pridigi naj se govori Božja beseda, ne pa izmišljene zgodbe.

²³⁵ Gl. op. 5.

ORDNINGA, KO-

KV SE TY SAKONIKI IMAIO PO-

klyzati inu porozhiti.

*Sakon fe ima
ozbitu vcerqui
poterditi, fseim fe
Boshia Poftaua
zhefty, buali inu
terdi.*

*Vim oklyzanu,
ima ta Cerkou fa
Noue Sakoniki
molyti.*

*Noui Sakoniki
ozhytu vcerqui,
imaio eda
drugimu to fuio
fuejfi oblubiti.*

ONV ie prou, dobru inu poshtenu, de fe ty noui Sakoniki vti Cerqui porozhaio, Sa volo de fe vei inu ozhytu fpoſna, de ta Sakon ie ena Boshya Ordninga inu poftaua. Sakai ta Sludy zheftu krat skufi Hudyzheue vuzhenike, hpuslednimu, skufi te Papeshe, ie hotel ta Sakon, koker en ftan kir bi Bogu ne dopal, nafai poftauti inu faurezhi. Inu de tudi ty Sakoniki vnih nadlugah inu vnefrezhah, bodo ſaguſhani inu potroshtani, de fo uenim ftanu, kateri Bogu dopade, inu de fo vboshy Milofiti, Aku lice vprau i pokuri inu vprau i veri, froye inu prebiuaio.

Inu ty noui Sakoniki, preden fe vcerqui ozhytu porozhe, fe imaio vſelei poprei Vcerqui, po Prydigi trykrat [130b] poredu oklyzati, Sleteimi beſſedami N. N. hozhta po tei Ordningi inu Poftau i Boshy vta ftan tiga Sakona vkupe ftopyti, Htakimu nih Sakonu, de ga vboshym Imenu fazhneta, inu Vboshy Gnadi dokonata, proſſio vas vſeh, ſa eno Gmain proſhno inu Molytou pruti goſpudi Bogu. Inu aku du vei kako rezh, bodi oblubo oli ſhlahto vmei nima, ſa katere bi ona ne mogla, po Bugi, inu po shegi inu Nauadi te Kerfzhanske Cerque, vta ftan tiga Sakona vkupe ftopyti, ta ifti tu iftu fda i per redu pouei, aku pag niſhze kai ne vei, Taku nima dai Bug fui shegen Amen.

Kadar ty noui Sakoniki, Shenin inu Neueiſta uto Cerkou prydo, taku ta Prydigar oli Farmofer ima te Sakonike pred fe pred Altar poklyzati, inu ner peruu tiga Shenina letaku upraſhati, Ti N. hozhesh li leto N. htui ſakonski inu porozheni sheni imeiti, inu shno utim S. Sakonu upraui veri, po Boshy voli inu Sapuuidi, shiueti inu prebiuati do Smerti, no lubyti, troshtati, poſhtouati, rau en nec obene druge Shene ſpoſnati, vobeni reui, nadlugi, uſhalofiti, vbushui, oli vbolefui, dotle bosh shiu, ne ſapuufyti, temuzh ni do Smerti fueiftu na ftrani ftati. Natu on ima odgouoriti, la, iefť hozho, Natu ima pag hti Neuefti tudi letaku gouoriti, Ti N. hozhesh li ti letiga N. htuiimu Sakonskimu porozhenimu moshu imeiti, Shnim vtim S. Sakonu, upraui veri, po Boshy voli inu Sapuuidi shiueti inu prebiuati do Smerti, nega ſluſhati, nemu biti pokorna, nega lubyti inu poſhtouati, rau en nega obeniga mosh ſpoſnati, vobeni nadlugi, reui, vshalofiti,

RED, KAKO NAJ

SE ZAKONCI OKLIČEJO

in poročijo

Prav je, dobro in pošteno, da se novi zakonci poročajo v cerkvi, da se ve in jasno spozna, da je zakon Božja ureditev in postava. Hudič je namreč pogosto hotel po svojih hudičevskih učiteljih, nazadnje po papežih, zapostaviti zakon in ga zavreči kot stan, ki bi Bogu ne bil všeč. In da bi bili tudi zakonci v svojih nadlogah in nesrečah potrjeni in potolaženi, da so v stanu, ki je Bogu všeč, in da so v Božji milosti, če so sicer spokorjeni in bivajo in pravi veri.

Zakon je treba v cerkvi javno potrditi, s tem se časti, hvali in utrjuje Božja postava.

Preden se zakonci v cerkvi javno poročijo, naj bodo v cerkvi po pridigi trikrat oklicani z naslednjimi besedami: »N. N. želita po Božjem redu in postavi stopiti v zakonski stan. Da bi svoj zakon začela v Božjem imenu in ga dovršila v Božji milosti, vas vse prosita, da bi zanju skupaj prosili in molili pri Gospodu Bogu. Če kdo ve za kako reč, bodisi obljubo ali sorodstvo med njima, zaradi katere ne bi mogla stopiti v zakonski stan pri Bogu in po običajih in navadah krščanske Cerkve, naj to pove zdaj, kot je treba, če pa nihče ne ve za nič, potem naj jima Bog da svoj blagoslov. Amen.«

Ob oklicu naj cerkev moli za nove zakonce.

Ko prideta nova zakonca, ženin in nevesta, v cerkev, naj pridigar ali duhovnik zakonca pokliče pred oltar in najprej vpraša ženina: »N., ali se hočeš poročiti z N. in jo imeti za ženo in z njo do smrti živeti in prebivati v svetem zakonu, v pravi veri, po Božji volji in zapovedi, jo ljubiti, tolažiti, spoštovati, ne spoznati poleg nje nobene druge žene, je ne zapustiti v nobeni nesreči, nadlogi, v žalosti, v uboštvu ali v bolezni, dokler boš živ, temveč ji do smrti zvesto stati ob strani?« Nato naj ta odgovori: »Da, hočem.« Nato naj nevesti tudi takole govori: »N., ali se hočeš poročiti z N. in ga imeti za moža, z njim do smrti živeti in prebivati v svetem zakonu, v pravi veri, po Božji volji in zapovedi, mu služiti, mu biti pokorna, ga ljubiti in spoštovati, ne spoznati poleg njega nobenega moža, ga ne zapustiti v nobeni nesreči, nadlogi, v žalosti, v uboštvu ali v bolezni,

Novi zakonci naj v cerkvi javno drug drugemu obljubijo svojo zvestobo.

*Ob Obzaiti fe
ima Vcerqui tudi
nerperuezh fa
Sakonike molyti.*

*Sakoniki imajo
veideti, du ie ta S.
Sakon postauil.*

*Sakon ie en ftan,
kir fe nelozhi,
famuzh fa volo
preshushitua.*

vbushtui oli vbolefni, dotle bosh shiua, nega ne fapuftyti, temuzh do Smerti fueftu na ftani ftat i,¹³³ natu ona ima odgouoriti, Ia, iefť hozho.

Sa teim on ima potle letaku hti Cerqui gouoriti. Vi [131a] ifuoleni Boshy, leta dua zhloueka N. N. kir fđai tukai upryzho ftoyta, hozhta uta ftan tiga S. Sakona ukupe ftopyti, natu, de nima Bug ozha nebesški fa volo fuiga Synu Iefufa Criftufa Gofpudi nashiga, fuio milofť, Gnado, shegen inu frezho da, de vnyu fakonu do nyu obeyu prauiga redu bota ukupe po Boshy voli, Bogu na zhať, inu kufimu Kerfzhanftuu dobrimu, shiueila, Satiga volo vas ufeh profsita, fa eno gmain proshno. Natu molyte ta S. Ozha Nash &c.

Potle knima glofnu, de ufa Cerkou slishi inu faťtopi, ima ta Prydigar letaku gouoriti. Kadar vidua hozhta uta fueťi Sakon ukupe ftopyti, tiga vidua nemate diati pres Boshye Beľede, koker ty Aydi inu neuerniki, kir ne veido, od koga inu koku ie ta fueťi Sakon poftaulen, Obtú mi hozhmo tukai nerpopei fashlishati to Beľedo Boshyo, koku ie ta fakó od Gofpudi Boga poftaulen, koker od tiga ta Moifes vtih nega peruih Buquah vtím drugi Capituli ie fapiffal, kir pishe letaku. De ie Gofpud Bug gouuril, Onu nei dobru de ie ta zhlouik fam, iefť hozho nemu eno pomuzh fturiti, kir bo poleg nega. Natu ie Bug puťtil paťi en globok Sen na tiga Adama, inu kadar ie on faľpal, ufame on enu nega rebru, inu napulni fteim Meľfum tu rebrou meiftu, inu Gofpud Bug ftuari to sheno is tiga rebra, kateru ie on ufeľ od tiga Adama, inu ie no perpelal htimu Adamu, Inu ta Adam prauí, letu ie en krat ena Cuť od muíh Coťty, inu meľfu od muíga meľfa, ona bo moshyza imenouana, fatu kir ie ona od moshu ufeta, obtu ta mosh bo ozheta inu to mater fapuťtil, inu fe bo kfui sheni per drushil, inu ona dua bota enu tellu.

Hdrugimu fashlishita tudi ta fueťi Euangeli, vkaterim ftoy [131b] ukakoui Mafsi, fo ty Sakoniki ukupe Sauefani, de fe do Smerti ne lozhio, od tiga S. Matheush 19. Capituli letaku pishe, de venim zhaffu, fo ty Farifei Hcriftufu ftopyli, fo ga iskushouali inu diali knemu, Ieli prou, de en mosh fe lozhi od fuie shene, fa sledne rizhi volo? On odgouori inu prauí knim, Ne fťeli ui brali, de ta kir ie vtím fazhetku tiga zhloueka ftuaril, ta ie fturil, de en mosh inu shena ima biti, inu ie dial, obtu bo en zhlouik ozheta inu mater fapuťtil, inu fe bode kfui sheni perdrushil, inu bodeta dua enu tellu. Obtú kar ie Bug ukupe slushil, tiga ta zhlouik nema reslozhyti. Natu fo rekli oni, Sakai ie tedai Moifes fapouedel dati ta lozhytyn lyťt, inu od nec fe lozhyti? On prauí knim, Moifes ie vom dopuťtil od vashih shen fe lozhyti,

¹³³ Corr. ftati.

dokler boš živa, temveč mu do smrti zvesto stati ob strani. « Nato naj ona odgovori: »Da, hočem.«

Za tem naj tako govori cerkvi: »Vi, Božji izvoljenci, ta dva človeka, N. N., ki zdaj stojita pred nami, želita stopiti v zakonski stan. Da bi jima Bog Oče nebeski zavoljo svojega Sina Jezusa Kristusa, našega Gospoda, dal svojo milost, usmiljenje, blagoslov in srečo, da bosta v svojem zakonu do konca živela skupaj po Božji volji, Bogu v slavo in v vsakršno krščansko dobro, vas vse prosita za skupno molitev. Zato molite očenaš itd.«

Ob poroki naj se v cerkvi najprej moli za zakonca.

Potem naj jima pridigar glasno, da bo slišala in razumela vsa cerkev, govori takole: »Če želita stopiti v sveti zakonski stan, tega ne smeta storiti brez Božje besede kakor pogani in neverniki, ki ne vedo, od koga in kako je postavljen sveti zakon. Zato bomo najprej poslušali Božjo besedo, kako je zakon postavljen od Gospoda Boga, kakor je o tem zapisal Mojzes v svoji prvi knjigi v drugem poglavju, ko piše takole: »Gospod Bog je govoril: 'Ni dobro, da je človek sam; storil mu bom pomočnico, ki bo poleg njega.' Nato je Bog pustil pasti na Adama globok sen, in ko je zaspal, je vzel eno njegovih reber in tisto mesto napolnil z mesom. In Gospod Bog je iz rebra, ki ga je vzel Adamu, naredil ženo in jo pripeljal k Adamu. In Adam je rekel: 'To je kost iz mojih kosti in meso iz mojega mesa; imenovala se bo možinja, kajti vzeta je od moža. Zaradi tega bo mož zapustil očeta in mater in se bo pridružil svoji ženi in bosta eno telo.«

Zakonci morajo vedeti, kdo je postavil sveti zakon.

Nato poslušata tudi sveti evangelij, v katerem stoji, v kakšni meri sta zakonca zvezana, da se do smrti ne ločita; o tem piše sveti Matej v 19. poglavju takole: »Nekoč so farizeji pristopili h Kristusu in ga skušali in mu dejali: 'Ali je prav, da se mož loči od svoje žene zaradi katere koli reči?' On je odgovoril in jim dejal: 'Ali niste brali, da je ta, ki je na začetku ustvaril človeka, storil, da sta mož in žena in je dejal: Zaradi tega bo človek zapustil očeta in mater in se bo pridružil svoji ženi in bosta eno telo. Kar je torej Bog združil, tega naj človek ne ločuje.' Nato so oni rekli: 'Zakaj je tedaj Mojzes zapovedal dati ločitveni list in se ločiti od nje?' On pa jim je dejal: 'Mojzes vam je dopustil, da se ločite

Zakon je stan, kjer ni ločitve – razen zaradi prešuštva.

fa volo vashiga terdiga ferza, ampag od fazhetka nei bilu taku. Inu ieft vom poueim, Kateri fe lozhi od fuie shene, famuzh fa volo preshushtua, inu eno drugo ufame, ta ifti ta Sakon prelomi, inu kateri to odluzhenno ufame, ta ifti tudi ta Sakon prelomi.

*Mosh fuio Sheno,
koker Criftus to
Cerkou, inu fuie
lafinu Mefu, ima
lubiti.*

Htretim fashishita tudi to Sapuuid Boshyo, koku fe ty fakoniki eden pruti drugimu imao dershati. Od tiga fueti Paul Eph. 5. letaku pishe. Vi Moshie lubyte vashe Shene, koker ie Criftus lubil to fuio Cerkou, inu ie fam febe fa no dal, de ie no pofuezhil, inu ie no ozhyftil skuli to vodnokopel vti beffedi, de ie fam febi naprei poftauil eno zheftno Cerkou, katera nema obeniga madesha ne uraska, oli kai taciga, temuzh de ie fueti inu pres tadla. Glih taku imao ty moshye lubyti fuie shene, koker nih laftna telleffa. Kateri fuio sheno lubi, ta ifti fam febe lubi. Sakai oben nigdar nei fam fuie laftnu meffu fourashil, temuzh on nec koy inu nemu dobru vofzhi, koker Criftus to fuio Cerkou. [132a]

*Ta shena ie pod
Moshko oblaftio,
Gen. 3.*

Te Sene¹³⁴ pag imao nih laftnim moshem biti pokorne, koker timu Gofpudi, Sakai ta mosh ie te shene Glaua, glih koker ie Criftus Glaua te Cerque, Inu on ie fuiga telleffa Isuelizhar, obtu koker ie ta Cerkou Criftufu pokorna, glih taku te shene bodite pokorne nih moshem vufeh rizheh.

*Sakon ie shegman
od Buga, de is tiga
otroci rataio, inu
de fe vnim more
slushiti Bogu inu
pryti vnebeffa.*

Hzhertitimu fashishita tudi ta shegen Boshy, skaterim ie Gofpud Bug te Sakonike shegnal, fakai taku ftoy pifsanu Gen. 2. Bug ie ftuaril tiga zhloueka fam febi kanimu pildu, ia kanimu Boshymu pyldu ga ie ftuaril, Inu ie ftuaril eniga Mosha inu eno sheno, Inu ie nyu shegnal, rekozh knima Bodita rodouyta inu gmeraita fe, inu napolnita to femlio, inu fturita de bo Vom poduershena, Inu Gofpuduita zhes Rybe vtim Moryei, inu zhes Ptyce vtim Luffti, inu zhes ufo Suyrino, kir lafi po tei femli. Inu Gofpud Bug ie refgledal ufe tu, kar ie ftuaril, inu pole onu ie ufe bilu sylnu dobru. Inu Salomon prau, Pro. 18. Kateri eno Sheno naide, ta naide nekai dobriga, inu dobro volo dobi od tiga Gofpudi, tuie, Bug tim Sakonikom to Gnado da, de fe lubita, inu fta rada ukupe, inu ona veifta de nyu fta dopadne Bogu.

*Vfakonu ie dofti
reue, ta fe ffo
Smertio dokona.*

Hpetimu fashishita tudi ta Crysh, kateri ie Gofpud Bug na te Sakonike polushil, fakai Bug ie letaku hti Sheni gouuril Gen. 3. Ieft hozho tebi velike reue naloshiti, kadar bosh noffezha, ti bosh sbeteshom te otroke rodyla, Inu ti bosh pod oblaftio tiga mosha, inu on bo tui gofpud. Inu htimu moshu ie Bug dial, Potehmal fi ti slushal tei shtymi tuie shene, inu fi Ieidil od tiga driuefsa, od kateriga fem bil tebi prepouedal de nemash Ieifti, prekleta bo ta Nyua fa tuio volo freuo fe bosh na ni shiuil ufe tuie shiue dni, terne inu fatouie bo tebi rodyla, Inu bosh ta felishzha na puli

¹³⁴ Corr. Shene.

od svojih žena zavoljo vaše trdosrčnosti, a od začetka ni bilo tako. In jaz vam povem: Kdor se loči od svoje žene, razen zaradi prešuštva, in vzame drugo, ta prelomi zakon, in kdor ločeno vzame, ta tudi prelomi sveti zakon.'«

Tretjič, poslušata tudi Božjo zapoved, kako naj se zakonci vedejo drug do drugega. O tem piše sveti Pavel (Ef 5) takole: »Možje, ljubite svoje žene, kakor je Kristus ljubil svojo Cerkev in je dal zanjo sam sebe, da bi jo posvetil in jo očistil s kopeljo vode z besedo, da bi sam postavil predse veličastno Cerkev, ki nima nobenega madeža ne pomanjkljivosti ali česa podobnega, ampak je sveta in brez graje. Prav tako naj možje ljubijo svoje žene kakor svoja lastna telesa. Kdor ljubi svojo ženo, ljubi sebe. Saj vendar ni nihče nikdar sovražil svojega lastnega mesa, temveč ga neguje in mu želi dobro, kakor Kristus svojo Cerkev.

Mož naj svojo ženo ljubi, kakor ljubi Kristus Cerkev in kakor on svoje lastno meso.

Žene pa naj bodo pokorne svojim lastnim možem kakor Gospodu, kajti mož je glava žene, kakor je Kristus glava Cerkve: in on je zveličar svojega telesa. Kakor je Cerkev pokorna Kristusu, prav tako bodite žene v vsem pokorne svojim možem.«

Žena je pod mosko oblastjo (1 Mz 3).

Četrtrič, poslušata tudi Božji blagoslov, s katerim je Gospod Bog blagoslovil zakonce, kajti pisano je (1 Mz 1): »Bog je ustvaril človeka kot podobo samega sebe, po Božji podobi ga je ustvaril, moža in ženo je ustvaril. In ju je blagoslovil, rekoč: 'Bodita rodovitna in množita se in napolnita zemljo in si jo podvrzita. In gospodujta ribam v morju in pticam na nebu in vsem živalim, ki lazijo po zemlji.' In Gospod Bog je videl vse, kar je naredil, in glej, bilo je zelo dobro.« In Salomon pravi (Prg 18): »Kdor najde ženo, ta najde nekaj dobrega, od Gospoda dobi dobro voljo,« to je, Bog daje zakoncema milost, da se ljubita in sta rada skupaj in vesta, da je njun stan Bogu všeč.

Zakon je blagoslovljen od Boga, da bi iz njega izšli otroci in da bi v njem lahko služili Bogu in prišli v nebesa.

Petič, poslušata tudi o križu, ki ga je Gospod Bog položil na zakonca, kajti Bog je ženi govoril takole (1 Mz 3): »Naložil ti bom veliko trpljenja, ko boš noseča, v bolečinah boš rojevala otroke. Pod oblastjo moža boš in on bo tvoj gospod.« In možu je Bog dejal: »Ker si poslušal glas svoje žene in si jedel z drevesa, s katerega sem ti bil prepovedal jesti, bodi zaradi tebe prekleta njiva, s trudom se boš od nje preživiljal vse svoje žive dni; trnje in osat ti bo rodila in zeli s polja boš jedel. V potu svojega obraza boš

V zakonu je dosti trpljenja, to se konča s smrtjo.

*Tim vernim
Sakonikom inu
ufem Kerszhenikō
nih reue, nadluge
hdoobrimu rataio.*

Iedil, vtim potei [132b] tuiga oblyzhia bosh Iedil tui Kruh, dotle fpet hti femli ratash, is katere fi ufet. Sakai ti fi femla, hti femli fpet morash ratati.

Ksheftimu, faslishita inu famerkaita tudi rauen tiga crysha ta trosht, inu koku fe imata pod teim Cryshom dershati, de na milofiti inu pomuzhi Boshy ne zagata. Sakai nash gofpud IESVS CHRISTVS, ie ta greh, fakateriga volo bo ta zhlouik fteim Cryshom obloshen, na fe ufel, inu nalushil, inu ie te nashe grehe is puffal, plazhal inu fturil fa nee fadofti, inu on ie tudi fteim nega Cryshom, kateri ie on fa nasho volo na fe ufel inu nalushil, vfe Cryshe inu nadluge tih ludy, kateri na nega veruio, shegnal inu pofuezhil, Obtui prauu Daudi Pfal. 128. Dobru ie timu kir fe tiga gofpudi boy, inu po nega potih hodi, ti fe bosh shiul fteim dellom tuih rok, dobru ie tebi, ti imash dobru. Inu fueti Paul prauu. 1. Thi. 2. Ta shena bo ifuelyzhana, skufi tu royene tih otruk, aku ona oftane uti veri, vti lubefni, uti fuetufti inu vti zhiftofti.

*Noui Sakoniki
imaio te beffede,
katere ta Sakon
fa uesho, ozhytu
vcerqui eden pruti
drugimu isrezhi te
roke vkupē dati.*

Sa leteim ima ta Prydigar knim letaku gouoriti, Nu vidua Noua Sakonika, aku hozhta vti vishi inu po tim Boshym vuku inu vkafanu vkupē vtim Sakonu shiueti, prebiuati, inu fdai vayu Sakon vpryzo Boshyo inu te nega Cerque poterdyti, Taku daite eden timu drugimu fui Perftan, inu daite te vayu defne roke vkupē, Inu ti N. gouori letaku fa meno, Ieft N. vfamem tebe N. kmui Sakonski inu Porozheni Sheni, inu tukai tebi oblubim, de hozho tebe od danashniga dne, dotle nayu ta Smert reslozhi, lubyti, fo vfem pruti tebi biti fueift, Inu tebe nezho fapuftiti, ne ubushtui, ne vbolefni, ne vuobeni reui oli nadlugi, kir nama od BVGA pryde, Temuzh tebe dershati, varouati [133a] inu fueiftu na ftrani ftati. Natu ieft tebi dam leto muio fueift inu oblubo. Inu ty N. reci tudi taku fa meno, Ieft N. vfamem tebe N. kmuimu Sakonskimu inu Porozhenimu Moshu, Inu tukai tebi oblubim, de ieft hozho tebe od danashniga dne, dotle nayu ta Smert reslozhi, fa lubu imeiti, tebi biti fueifta, inu pokorna, Inu nezho tebe fapuftyti, ne vbushtui, ne vbolefni, ne vobeni reui inu nadlugi, kir nama od Buga pryde, Temuzh tebi fueiftu na ftrani ftati. Natu ieft tebi dam leto muio fueift inu oblubo.

jedel svoj kruh, dokler spet ne postaneš prst, iz katere si vzet. Kajti prst si in v prst se povrneš.«

Šestič, poslušajta in zapomnita si tudi tolažbo križa in kako naj se vedeta pod križem, da ne obupata glede Božje milosti in pomoči. Naš Gospod Jezus Kristus je namreč greh, zaradi katerega bo človek obložen s križem, vzel nase in si ga naložil in nam odpustil naše grehe, plačal in zanje zadostil in je s svojim križem, ki ga je zavoljo nas vzel nase in si ga naložil, blagoslovil in posvetil vse križe in nadloge ljudi, ki verujejo vanj. Zato pravi David (Ps 128): »Dobro je temu, ki se boji Gospoda in hodi po njegovih poteh; preživljal se boš z delom svojih rok, dobro ti je, dobro imaš.« In sveti Pavel pravi (1 Tim 2): »Žena bo zveličana s tem, da bo rojevala otroke, če bo ostala v veri, v ljubezni, v svetosti in čistosti.«

*Vernim zakoncem
in vsem kristjanom
se njihovo
trpljenje in nesreča
spreminja v dobro.*

Za tem naj jima pridigar govori takole: »No, vidva, nova zakonca, če hočeta na tak način in po Božjem nauku in ukazu skupaj živeti in prebivati v zakonu in zdaj potrditi svoj zakon pred Bogom in njegovo cerkvijo, tedaj dajta drug drugemu svoj prstan in sklenita desni roki, in ti, N., govori za mano takole: 'Jaz, N., vzamem tebe, N., za svojo zakonsko in poročeno ženo in ti obljubljam, da te bom ljubil od današnjega dne, dokler naju smrt ne loči. V vsem ti bom zvest in te ne bom zapustil, ne v uboštvi ne v bolezni, v nobeni nesreči ali nadlogi, ki bi nama prišla od Boga, ampak te bom varoval in ti zvesto stal ob strani. Zato ti dajem svojo zavezo in oblubo.' In ti, N., govori tudi tako za menoj: 'Jaz, N., vzamem tebe, N., za svojega zakonskega in poročenega moža in ti obljubljam, da te bom ljubil od današnjega dne, dokler naju smrt ne loči. V vsem ti bom zvesta in pokorna in te ne bom zapustila ne v uboštvi ne v bolezni, v nobeni nesreči ali nadlogi, ki bi nama prišla od Boga, ampak ti bom zvesto stala ob strani. Zato ti dajem svojo zavezo in oblubo.'«

*Nova zakonca
morata javno drug
drugemu v cerkvi
izreči besede, ki
zvežejo zakon, in
si podati roke.*

NATV TA PRYDIGAR DERSOZH NIH

Obeyu roke ukupe ima letaku gouoriti.

*Ta Slushabnik te
Cerque, ima te
Sakonnike vnih
Sakonu poterdtii.*

Leto vayu Sakonsko fucift inu oblubo, katero fta vidua tukai pred Bugom inu pred nega Cerkouio, eden timu drugimu oblubilla inu dala, left koker en Slushabnik te Cerque vkupe dam inu poterdim, vtim Imeni Ozheta, Synu, inu S. Duha, Inu kar ie Bug vkupe fauefal, tiga oben zhlouik nema refuefati.

Potle ta Prydigar ima htim ludem rezhi, de doli
poklekneio. inu de molyo letaku fa nim.

*Ta Hudizb rad
inu zbeftu ta Sakō
refidere, Timu fe
Smolytuo vfelei
ima fubper ftiati.*

OVligamogozhi vezhni Bug inu Ozha, kir fi Mosha inu to Sheno ftuaril, inu fi nyu fteim fadum tiga Telleffa shegnal, inu kir fi tudi to skriunuft tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa, inu te nega lube Neueifte vtakim Sakonu pomenil inu fafnaminoual. Natu mi tebe pohleunu profsimo, ti hozhesh leto tuio ftuar, odlozhene, ordningo inu Poftauo milofstiiu vmei nami obdershati, inu to ifto nikomer [133b] ne puftiti refdiati inu fatreti, Skufi Iefufa Criftufa gofpudi nashiga &c.

ENA DRVGA MOLITOV.

*Dober Mosh,
Brumna Shena, fo
daruui Boshy, Sa
nee fe ima proftiti.*

OVligamogozhi vezhni Bug inu Ozha, kir fi vfe rizhy is nishter ftuaril, Inu kir fi po vfeh ftuarienih rizheh tiga Mosha, inu is tiga Mosha to Sheno ftuaril, inu fi nyu vta Sakon vkupe odlozhil inu poftauil, Inu fapouedal, de nyu, katera fi ti vkupe fuefal, nema nishzhe, refuefati. Natu tebe mi pohleunu profsimo, potehmal fi ti ta ftan tiga Sakona shegnal, inu kanimu pominenu inu fafnaminouannu, te vifoke skriunufti tiga vkupe farozhena Criftufeuga fto nega Cerkouio poftauil, Ti hozhes zhes leta dua Sakonika milofstiiu pogledati, inu nima to gnado dati, de leta Shenin po tui Ordningi inu Poftauil, lubi to fuio Neueifto do konza, koker Criftus lubi to fuio Cerkou, inu fe ie fa nee volo dal vto Smert, Inu de ta Neueifta tudi lubi fuiga Shenina, Inu de bo Bogaboyezha, faptopna inu Modra, koker ie bila Rahel, fueifta koker Rebecca, pohleuna inu pokorna koker Sara, de fe vpkoyu,¹³⁵ fposhtenem inu sbrumo dershi, koker fo fe te fuede

¹³⁵ Corr. vpkoyu.

NATOJU PRIDIGAR DRŽI ZA

obe roki in govori takole:

»Zakonsko zavezo in obljubo, ki sta jo drug drugemu obljubila in dala tu pred Bogom in pred njegovo Cerkvijo, jaz kot služabnik Cerkve sklenem in potrjujem v imenu Očeta, Sina in Svetega Duha. In kar je Bog zavezal, tega naj noben človek ne razvezuje.«

Služabnik Cerkve naj zakonca potrdi v njunem zakonu.

Potem naj pridigar ljudem reče, naj pokleknejo

in za njim molijo takole:

Ovsemogočni, večni Bog in Oče, ker si ustvaril moža in ženo in si ju blagoslovil s sadom telesa in ker si s takim zakonom zaznamoval in poimenoval tudi skrivnost svojega ljubljenega Sina Jezusa Kristusa in njegove ljubljene neveste, te ponižno prosimo, da bi to svojo stvaritev, odločitev, red in postavo milostno ohranjal med nami in je nikomur ne pustil razdirati in uničevati, po Jezusu Kristusu, našem Gospodu itd.«

Hudič z veseljem in pogosto razdira zakon. Temu se moramo vedno upreti z molitvijo.

DRUGA MOLITEV

Ovsemogočni, večni Bog Oče, ki si vse reči ustvaril iz nič in ki si po vseh ustvarjenih rečeh ustvaril moža in iz njega ženo in si ju določil in postavil skupaj v zakon in zapovedal, da ju, ker si ju zavezal, ne sme nihče razvezati. Ker si blagoslovil zakonski stan in ga postavil kot podobo in znamenje visoke skrivnosti Kristusove zaroke z njegovo Cerkvijo, te ponižno prosimo, da milostno pogledaš na ta dva zakonca in jima daš milost, da ta ženin po tvojem redu in postavi ljubi to svojo nevesto do konca, kakor Kristus ljubi svojo Cerkev, zaradi katere se je izročil v smrt; in da ta nevesta tudi ljubi svojega ženina in da bo bogaboječa, razumna in modra, kakor je bila Rahela, zvesta kakor Rebeka, ponižna in pokorna kakor Sara, da se vede v miru, s poštenjem in s pravičnostjo, kakor so se vedle te svete žene. Daj jima,

Dober mož in pobožna žena sta Božji dar. Za to je treba prositi.

Shene dershale, Dai Bug nima obema tuio Gnado inu tui Shegen na tim fucitu, inu po tim lebnu, ta vezhni. Skufi Iefufa Criftufa &c. [134a]

ENA DRVGA

PREDGVVOR OLI KRATKA PRI-
DIGA OD TIGA SAKONA, TA SE IMA, KA-
dar fta se ta Noua Sakonika ofnanila inu
ifuprashala, de hozhta vkupe vta stan
tiga S. Sakona stopyti, taku od
tiga Prydigaria vti Cerqui
gouoriti.

Obeyu Sakonikou
ime, fe ima vcerqui
poueidati, inu fa
nec molyti.

Sam Bug ie
dial, De Mosbu
famimu nei dobro
biti, Temuzh de
ima fuio Pomuzh,
tu ie, fuio lafino
Sheno imeiti.

VI Ifuoleni Boshy, tukai fta dua Sakoni vto nasho Cerkou prishla, Nemu ie N. N. Ime, Inu Ni N. N. ta hozhta tukai ozhytu nih Sakonsko oblubo fpofnati inu fe vkupe porozhyti, Inu profflyta leto Cerkou, fa eno gmain proshno, de nima knyusakonu Gofpud Bug fuio gnado inu fui shegen da, fa volo fuiga Synu Iefufa Criftufa gopfudi inu Ohranenika nashiga. Natu Molyte ta S. Ozha nash. &c.

Inu potehmal fmo mi fdai vtim Boshym Imeni vkupe prishli, hozhmo mi tukai nakuliku inu kratku od tiga Sakona is S. Pyfma gouoriti, Sa volo de ty mladi Sakoniki, od nih ftanu inu poklyzana, bodo poduuzheni, inu bodo veidili, koku fe imaio pruti Bogu fpokorszhino dershati, inu po Boshy voli na tim fucitu do nih prauiga redu ukupe shiueti. Sakai ta Sakō nei od te zhloueiske pameti oli vole oli oblafiti, shtiffita inu postaulē, Temuzh od nashiga gopfudi Boga, noter vtim S. Paradishu, Gdi ie fam dial, Onu nei dobru zhloueku famimu biti, Ieft hozho nemu eno pomozhnizo fturiti, kir fe bo knemu dershala. Inu potehmal ta shena is tiga [134b] rebra Adamouiga ie billa fturiena, inu htimu Adamu perpelana, ie Adam is S. Duha dial, letu ie ena Cuft, is muhi cofty, inu meffu is muiga meffa, ona bo po tim moshu imenouana, fatu kir ie ona od tiga mosha ufeta, inu en mosh bo fuiga ozheta inu fuio mater fapuftil, inu fe bo kfui sheni dershal, inu ona dua bota enu tellu.

Bog, obema svojo milost in blagoslov na tem svetu in po tem življenju večno življenje. Po Jezusu Kristusu itd.»

DRUGI PRED-

GOVOR ALI KRATKA PRIDIGA O ZAKONU.

PRIDIGAR NAJ JO GOVORI V CERKVI,
*ko se bosta nova zakonca oklicala
 in ko bosta potrdila, da
 želita skupaj stopiti
 v stan svetega
 zakona*

Božji izvoljenci, v našo cerkev sta prišla dva zakonca. Njemu je ime N. N. in njej N. N. Javno hočeta izpovedati zakonsko obljubo in se poročiti in prosita cerkev za skupno prošnjo, da bi jima Gospod Bog dal v zakonu svojo milost in svoj blagoslov zaradi svojega Sina Jezusa Kristusa, našega Gospoda in rešitelja. Nato molite očenaš itd.

*V cerkvi je treba
povedati ime obeh
zakoncev in zanj
moliti.*

Ker smo se zbrali v Božjem imenu, bomo na kratko spregovorili o zakonu na podlagi Svetega pisma, da bosta mlada zakonca poučena o svojem stanu in poklicanosti in bosta videla, kako naj se pokorno vedeta pred Bogom in živita skupaj na tem svetu po Božji volji in v pravem redu. Zakon namreč ni ustanovljen in postavljen po človeški pameti ali volji ali oblasti, ampak od našega Gospoda Boga v svetem raj, kjer je sam dejal: »Ni dobro za človeka, da je sam, zato mu bom naredil pomočnico, ki bo poleg njega.' In tako je bila iz Adamovega rebra naredil ženo in jo pripeljal k Adamu. Adam je iz Svetega Duha rekel: 'To je kost iz mojih kosti in meso iz mojega mesa; imenovala se bo možinja, kajti vzeta je od moža. Zaradi tega bo mož zapustil očeta in mater in se bo pridružil svoji ženi in bosta eno telo.'«

*Sam Bog je dejal,
da ni dobro, da je
mož sam, ampak
naj ima svojo
pomoč, to je, lastno
ženo.*

*Criftus, sdiuizo
Maryo inu Siogri
ie ta Sakon zheftil
inu poterdil.*

Htimu ie ta Syn Boshy, nash Gospud inu ohranenik Iefus Criftus ta ftan tiga Sakona, fa vredniga inu poshteniga shazal, kadaric on shnega Materio inu Iogri na to Ohzat bil pouablen, nekar le famuzh ta fakon shnega prihodom inu fanim velikim zaihnom inu darouanem, kir en vus vina is vode ftuaril, zheftil. Ioh. 2. Temuzh on ie tudi ta Sakon, fano lipo faftopno perpuuidio inu beffedo poterdil, kir ie dial, Kar Bug ukupe sloshi, tiga oben zhlouik nema reslozhiti.

*Sakoniki fo dolshni
shnih otruki to
Cerkou reftegniti,
ta Nebesfa polniti.*

Nu is letiga mi lahku faftopimo, de Gospud Bug tiga S. Sakona nei fa volo tiga lushta tiga nashiga Greshniga Meffa, oli fa kake shleht rizhy volo, temuzh fa drugih velikih inu dobrih inu pridnih rizhy poftauil, Nerpoprei de fe skufi ta Sakon, ta fucit inu ta nega Cerkou ima rafti, reftegniti inu gmerati, koker ie Bug htima peruima Sakonikoma dial, Raftyte, daite fad od febe, inu polnita to femlo. Obtuty otroci, kir od tih Sakonikou prydo, fe imao koyti, redyti inu vuzhiti, de otroci Boshy inu ty prau i vudi te Cerque bodo, de bodo to prauo vero fnali inu dershali, Inu potle tudi kadar oni uta Sakō ftopio, inu otroke bodo imeli, de oni nih otrozhizhe tudi fueftu rede inu vuzhe gospudi Boga fpofnati zheftyti inu nemu prou slushyti, de taku pred inu pred, od eniga Diteta do drugiga, noter do fodniga dne, ta praua Ifuelizhanska Kerfzhanska Vera bo na tim Sueitu obdershana [135a] inu reftegnena. Sakai Bug nei tiga zhloueka ftuaril de bi na tim fucitu, koker ena shiuina shiuil, inu le pofemliskih rizheh mislil, shlemal, proffal, sherl, pyanzhoual, koker ena Suina, le fpošemelskim blagum okuli hodil, denarie, shaze sbyral inu offertoual. Temuzh de ta zhlouik ima fe vuzhiti na tim Sueitu, dotle ie shiu, Gospudi Boga, Ozheta, Synu inu S. Duha, vnega ftanu inu shnega oprauillom inu volo pruti nom, prou fpofnati, vnega terdnu Verouati, bati, zheftyti, na nega klyzati, nega pomuzhi vнадлугаh fe troshtati, de skufi ta prau i nauuk Boshy, skufi pomuzh tiga fuetiga Duha enu deite inu Erbizh, fa volo Iefufa, rata inu pofthane, Inu tiga vezhniga nebeskiga veffelia, fo vfemi Ifuolenimi vekoma vshiuu. Obtuty Sakoniki kadar nee Bug ukupe fprau i, inu nim lube Otrozhizhe da, taku fo dolshni to Kerfzhansko vero inu Cerkou na nih Otruchih, pomagati obdershati, inu reftegniti, Inu koker Moifes inu S. Paul fapouiduieta, De ty Otrozhizhi fe imao to beffedo inu to volo veden inu fueiftu vuzhiti. Gen. 4. 6. Ephe. 6.

Ob tem je Božji Sin, naš Gospod in rešitelj Jezus Kristus, cenil zakonski stan kot pomemben in čist. Zakona namreč ni le počastil s svojim prihodom na svatbo, ko je bil nanjo povabljen s svojo materjo in učenci, in z velikim čudežem in darovanjem, ko je naredil voz vina iz vode (Jn 2), ampak je zakon potrdil tudi z lepim, razumljivim izrekom in besedo, ko je dejal: »Kar Bog zveže, tega naj nihče ne razveže.«²³⁶

*Kristus je z devico
Marijo in z učenci
častil in potrdil
zakon.*

Iz tega lahko razumemo, da Gospod Bog svetega zakona ni postavil zaradi užikov našega grešnega mesa ali zaradi kake slabe reči, ampak zaradi drugih velikih in dobrih in koristnih reči. Najprej, da bi po zakonu svet in Cerkev rastle in se množila, kakor je Bog dejal prvima zakoncema: »Rastita, bodita rodovitna in napolnita zemljo.«²³⁷ Zato je treba otroke, ki pridejo od zakoncev, vzgajati, rediti in učiti, da bodo Božji otroci in pravi udje Cerkve; da bodo poznali pravo vero in jo spoštovali; in da bodo, ko stopijo v zakon in bodo imeli otroke, tudi svoje otročiče neprestano vzgajali in učili spoznavati Gospoda Boga, ga slaviti in ga prav poslušati, da se bo tako na svetu venomer, od deteta do deteta, vse do sodnega dne ohranjala in se širila prava zveličavna krščanska vera. Bog namreč človeka ni ustvaril, da bi na tem svetu živel kot kaka žival in mislil le na posvetne reči, se basal, žlampal, žrl, pijančeval kot kaka svinja, hodil naokoli s pozemeljskim blagom, zbiral premoženje, se bahal, ampak da bi se učil, dokler živi, prav spoznati Gospoda Boga, Očeta, Sina in Svetega Duha v njegovem bistvu in z njegovim opraviлом in voljo glede nas, trdno verovati vanj, se ga bati, ga častiti, klicati k njemu, se nadejati njegove pomoči, da bi s pomočjo pravega Božjega nauka ob pomoči Svetega Duha postal dete in dedič zavoljo Jezusa in bi z vsemi izvoljenimi vekomaj užival večno nebeško veselje. Zato so zakonci, ko jih Bog zveže in jim da ljubljene otroke, dolžni pomagati pri otrocih ohranjati in razširjati krščansko vero in Cerkev, kakor zapovedujeta Mojzes in sveti Pavel, naj se otroci vedno in zvesto učijo Božje besede in Božje volje (1 Mz 4; 6; Ef 6).

*Zakonci so dolžni
s svojimi otroki
razširjati Cerkev
in polniti nebesa.*

²³⁶ Mt 19,6; Mr 10,9.

²³⁷ 1 Mz 1,28.

*Sakon ie ena
Arznia inu
pomuzh fubper
Nezhiftoft inu
Curbaryo.*

Hdrugimu, Gospud Bug ie tudi ta fueti Sakon poftauil, fa volo, De fe ty ludy skufi ta Sakon teim lashei vfei shlaht gardi nezhistofti, Curbary inu Preshushtuu varuio inu ubranio. Koker od tiga Sueti Paul 1. Cor. 7. gouori, kir prau: De vfaki fe pred Curbario obaruie inu ohrani, ima fuio laftno porozheno Sheno imeiti. Inu Heb. 13. prau: Bug bode Curbarie inu Preshushtnike fodil inu ferdamnal. Ampag ta Sakon ie ena poshtena, zheftna rezh, vmei vfemi ludmi, inu tih Sakonikou poftela, ie pres Madesha. Sakai Bug ie vfi Nezhiftofti, Curbary inu Preshushtuu fylnu fouurash, koker ie ta fui Serd fubper nezhistoft zheftu krat [135b] iskafal, inu she fdai iskashuie. Sa nezhistofti volo ie vus fucit potupil. Gen. 18. Ner te leipshe deshele inu meifta fognem inu shueplom feshgal. Gen. 19. Vti pushzhaui. 23. taushent Iudou pufitil prebofti inu pomoriti. Nu. 25. 1. Cor. 10. To eno Iudousko shlahto Beniamin, ie cilu pufitil fatreti. Iudi. 20. Inu fdai poufod vidimo inu slishimo, de ufi Curbary inu preshushtniki hud konez ufamo, bodo frazonshni, obushaio, fo od vfeh fouurasheni inu fauersheni, fashpotouani, hudo Smert ufamo, nakonzu aku prau pokure ne deio, bodo vekoma vpekli goreli. Koker od tiga fueti Paul inu S. Iansh zheftu gouorita Rom. 1. 1. Corin. 6. Gal. 5. Eph. 5. Apoc. 21. 22. Obtu Gospud Bug hozhe od ufakiga zhloueka mladiga inu ftariga, duhouskiga inu deshelskiga, to zhiftoft, Myr inu fuetuft imeiti, pres katere nishzhe ne bo Boga vidil. Heb. 13.

*Vim Sakonu,
Shenin mosh,
pomeni Criftufa,
shena, pomeni
to Cerkou inu
ufakiga verniga
zhloueka.*

Htretim Gospud Bug ie hotel tudi to preueliko lubefan, drufzhino inu gmaino fuiga Synu nashiga gospudi Iefufa Criftufa, katero on ima pruti tei Cerqui, koker pruti fui Neuefti, skufi ta fakonski ftan, dati nafnane, refodeti inu namalati, koker od tiga fueti Paul Eph. 5. gouori, kir prau, Tu ie ena velika Skriunuft vmei Criftufom inu vmei nega Cerkouio. De koker ie ta mosh te shene Glaua, Glih taku ie Criftus ta glaua te Cerque, inu ie ohranenik nega telleffa. Inu koker ie ta Cerkou Criftufu pokorna, glih taku te shene nih moshem fo vfo rizhio. Glih taku vi moshye lubyte vashe shene, koker Criftus lubi to fuio Cerkou, inu fe ie fa no dal vto fmert, de ie on no pofuezhil &c. Inu fueti Peter. 1. Pet. 3. prau: Vi moshye prebiuaite per uashih shenah faftopnoftio, inu daite nim, koker tei shibkeishi poffodi nih zhaft, koker tim, kir fo tudi uashi rauenerbyzhi te Gnade [136a] inu tiga vezhniga lebna, de te uashe Molitue ne bodo famuiene.

Drugič, Gospod Bog je sveti zakon postavil tudi zato, da bi se ljudje zaradi njega čim lažje varovali in ubranili pred vsakršnimi grdobijami, nečistostmi, nečistovanji in prešuštvom. Kakor o tem govori sveti Pavel (1 Kor 7), ko pravi: »Da se obvaruje in ubrani pred nečistostjo, naj ima vsak lastno zakonsko ženo.« In v pismu Hebrejcem (13) pravi: »Bog bo sodil in pogubil nečistnike in prešuštnike. Zakon pa je za vse ljudi nekaj poštenega in častnega in postelja zakoncev je brez madeža.« Bog namreč silno sovraži vsako nečistost, nečistovanje in prešuštvo, svojo jezo zaradi nečistosti pa je že velikokrat izkazal in jo še zdaj izkazuje. Zaradi nečistosti je potopil ves svet (1 Mz 18). Najlepše dežele in mesta je sežgal z ognjem in žveplom (1 Mz 19). V puščavi je pustil prebosti in pomoriti 23.000 Judov (4 Mz 25; 1 Kor 10). Judovski rod Benjaminovih²³⁸ je pustil povsem uničiti (Sod 20). In zdaj povsod vidimo in slišimo, kako vsi kurbirji in prešuštniki jemljejo hud konec, dobijo francosko bolezen,²³⁹ obubožajo, so od vseh osovraženi in zavrženi, zasmehovani, umrejo težke smrti in bodo slednjič, če se ne bodo prav spokorili, vekomaj goreli v peklu. O tem govorita sveti Pavel in sveti Janez (Rim 1; 1 Kor 6; Gal 5; Ef 5; Raz 20; 21). Zato želi Gospod Bog od vsakega človeka, mladega in starega, duhovnega in posvetnega, da ima čistost, mir in svetost, brez katere ne bo nihče videl Boga (Heb 13).

*Zakon je zdravilo
in pomoč zoper
nečistost in
nezakonske
odnose.*

Tretjič, Gospod Bog je hotel po zakonskem stanu tudi prikazati, razodeti in upodobiti nedvse veliko ljubezen, tovarštvo in pripadnost, ki jo ima njegov Sin, naš Gospod, do svoje Cerkve kakor do neveste, o čemer govori sveti Pavel (Ef 5), ko pravi: »Velika skrivnost je med Kristusom in njegovo Cerkvijo. Mož je glava žene, prav kakor je Kristus glava svoje Cerkve; in kakor je Cerkev podrejena Kristusu, prav tako naj bodo žene v vsem podrejene možem. Možje, ljubite svoje žene, kakor Kristus ljubi svojo Cerkev in se je zanjo dal v smrt, da bi jo posvetil itd.« In sveti Peter (1 Pt 3) pravi: »Možje, prebivajte pri vaših ženah z razumevanjem in imejte žensko posodo v časti kot krhkejšo, saj so tudi one dedinje milosti in življenja. Tako vaše molitve ne bodo imele ovir.«

*V zakonu pomeni
ženin mož
Kristusa, žena pa
pomeni Cerkev in
vsakega vernega
človeka.*

²³⁸ Gl. op. 120.

²³⁹ Tj. *morbus Gallicus* 'sifilis'.

*Sakoniki imao
Prau uero imeiti
radi molyti,
vcerkou bodyti,
obhayati, sicimje
Sludiu vbranio,
de nih Sakona ne
reflere.*

Inu potehmal ta Hudizh, ie ufi Boshy prau Ordningi inu poštaui fouurash, fufeb timu Sakonu, Vdushtuu inu diuizhtuu, fatu on te ftanuue zheftu na nezhistoft, ushushtuu inu preshushtuu obrazhuie inu naklane, kadar pag gofpud Bug tim Sakonikom inu vfem nega ftanum, fuio Miloft, pomuzh inu ohranene ie oblubil, inu on hozhe tako brambo guishnu na fuih vernih iskafati, koker vtim 34. Pfalmu, ftoy, Ta Angel tiga Gofpudi ie fui Camp okuli tih, kir fe nega boye, poštauil, inu on nec odreshi. Inu vtim 91. Pfalmu, ta Gofpud ie fuiem Angelô fapouedal zhes te, de tebe varuio, na vfeh tuih poteh, de tebe narokah nofsio, de fe kei na en kamen ne opotaknesh inu neudarish. Obtú kadar ta Sakon ie ena Ordninga inu poštaua Boshya, Inu ty kir po Boshy Sapuuidi vta Sakon ftopio, vboshym poklyzanu hodio, Imaio ty fakoniki vnih nadlugh inu pod teim Cryshom na Buga na nega miloftiuo oblubo fe fanefsti, inu feuupati, na nega prauo ftonouito vero klyzati, inu ne zbiulati, Bug nim ne bo dopuftil hudiga konza ufeti, temuzh nim bo miloftiuu pomagal, od nih nadlug, inu od ufiga slega odreshil. Skuli Iefufa Criftufa &c.

Sateim imao ty noui Sakoniki te Perfane inu roke
vkupe dati, koker ie poprei fapiflanu.

KOKV SE IMAIO BOLNIKI OBYS- *kati inu Troshtati.*

*Verni bolniki, inu
reuni ludy fo Bogu
lubi, Obtú vnih
bolefnah fe imao
od vfeh ludy, fufeb
od Pridigariu
obyskati,
poduuzhiti inu
potroshtati.*

TA Vligamogozhi milioftiui Bug, fe ie tih reunih bolnih inu shaloftnih ludy, kir na nega lme, prou ie terdne [136b] vere klyzheio, taku miloftiuu lotil inu poublastil, De ie on nim nekar le famuzh to nega Ozhino Brambo inu pomuzh oblubil, Temuzh on tudi pod nega Prideukom inu Titulom nega Maieftete inu gofpoftua, dershi inu pela, de ie on en Ifuelyzhar, Ohranenik, Pomozhnik inu en Ozha, vfeh reunih, vfeh bolnikou, vfeh shaloftnih resklanih ferz, Inu ie zheftu poprei, ta Naturski Tek tih Nebes inu te Semle hotel preminiti, preden ie te reune vnih nadlugh hotel fapuftiti. Pfal. 10. Iofue 10 Efai. 38. Rauen tiga fam Syn Boshy klyzhe inu vabi kfebi vfa shaloftna inu obloshena ferza, inu nim ponuie inu oblubuie fuio Miloft inu Pomuzh, kir prau Math. 11. Vi vfi kir fte obdani inu oblosheni prydite kmeni, Ieft hozho vas ohladyti, Inu od vashe Butore pomagati. Nu ty Bolniki, ty nei fo ty ner manshi reuniki inu shaloftniki,

Ker hudič sovraži pravi Božji red in postavo, posebej še zakon, vdovstvo in devištvo, te stanove pogosto obrača in vodi v nečistost in prešuštvo. Ker pa je Gospod Bog zakoncem in vsem svojim stanovom obljubil svojo milost, pomoč in rešitev in ker hoče tako varstvo jasno pokazati na svojih vernih, kakor stoji pisano v 34. psalmu: »Gospodov angel je postavil tabor okoli teh, ki se ga bojijo, in jih rešuje,« in v 91. psalmu: »Gospod je svojim angelom zapovedal, naj te varujejo na vseh tvojih potih, naj te nosijo na rokah, da ne zadeneš ob kamen in se ne udariš«; ker je torej zakon Božji red in Božja postava in ker je te, ki stopijo po Božji zapovedi v zakon, poklical Bog, naj se zakonci v svojih nesrečah in pod križi zanašajo na Boga, na njegovo milostno obljubo, mu zaupajo, kličejo k njemu v pravi in stanovitni veri in ne dvomijo. In Bog jim ne bo dopustil vzeti hudega konca, ampak jim bo milostno pomagal iz njihovih nadlog in jih bo odrešil vsega zlega. Po Jezusu Kristusu itd.

*Zakonci naj radi
molijo pravo Vero,
bodijo v cerkev
in se obhajajo, da
bodo preprečili
hudiču, da bi
razdril njihov
zakon.*

Zatem naj nova zakonca skleneta roke in si
data prstane, kakor je prej zapisano.

KAKO OBISKOVATI BOLNIKE *in jih tolažiti*

Vsemogočni, usmiljeni Bog se je tako milostno spomnil revnih, bolnih in žalostnih ljudi, ki kličejo k njegovemu imenu prav in iz trdne vere, da jim ni obljubil samo očetovskega varstva in pomoči, ampak jih tudi vodi pod svojimi vzdevki in *tituli* svoje *majestete* in gospostva, ko je njihov zveličar, rešitelj, pomočnik in Oče vseh revnih, vseh bolnikov, vseh žalostnih, razklanih src in je v preteklosti večkrat raje spremenil naravni tek nebes in zemlje, kakor da bi zapustil revne v njihovih nesrečah (Ps 10; Joz 10; Iz 38). Poleg tega kliče sam Božji Sin in vabi k sebi vsa žalostna in obtežena srca in jim ponuja in obljublja svojo milost in pomoč, ko pravi (Mt 11): »Pridite k meni vsi, ki ste obteženi in obloženi, jaz vas bom poživil in vas rešil vaših bremen.« Bolniki pa niso veliki nesrečniki samo zaradi telesne bolezni, ampak tudi zaradi grehov, smrti in prekletstva; na te težke

*Vérni bolniki in
revni ljudje so
Bogu ljubi, zato
naj jih, ko so
bolni, obiskujejo,
poučujejo in
tolažijo vsi ljudje,
posebno pridigarji.*

Nekar le fa volo te telefne bolefni, Temuzh tudi fa volo tih grehou, te Smerti inu tiga ferdamnana, Inu letih teshkih rizhy, bodo oni skufi te bolefni opominani, inu velike nadluge inu iskushnaue vfebi pozhutio inu vidio. Obtū ty Cerkouni Slushabniki, imaiō tudi tim bolnikom fueiftu slushyti, knim puiti, nec poduishati, koku fe oni vnih bolefni Imaiō dershati, inu fto beffedo Boshyo potroshtati. Inu potehmal ty bolniki fe mogu skufi to Pridigo, inu skufi ie Suefe Sacramente potroshtati, Obtū en Slushabnik te Cerque, kadar on bo kanimu bolniku poklyzan, taku ima nerpoprei famerkati inu isuprashati, koku tiga Bolnika rizhy ftoye, ie li faftopen inu vuzhen vti Boshy Beffedi, kai en ner vezh toshi, kai shaluie, kai nemu neruezh nadleshi, te telefne bolefni, oli ty Grehi. Inu aku on neruezh zhes to telefno bolefān toshi, inu nekar zhes nega Grehe, Taku ta Pridigar ima nemu is te Beffede inu Poftaue Boshye, te nega [137a] grehe, ta ferd inu to shtraifingo Boshyo, katero ie Bug na te grehe polushil, isloshiti, naprei shteti inu dershati, de ta bolnik nerpoprei, te fueie grehe, fa katerih volo vfe bolefni inu nadluge prydo, prou fpoftna, inu de natu is ferza sheli inu pegeruie, gnade inu milofti Boshye, inu sheli uti nega shalofti inu bolefni fteim fuetim Euangeliom potroshtan biti. Sa teim on ima timu bolniku to ozhyto Ifpuuid na prei gouoriti, inu nega Abfoluirati, vti vishi, koker ie od fpreda od te pokure inu Abfolutie pouceidanu.

Bolniki fe imaiō obhayati.

Inu potehmal ta fueti Sacrament, ta vezherya nashiga gofpudi Iefufa Criftufa ie neruezh htimu odlozhena inu poftaulena, de fe imaiō te Slabe, shalofne inu zagoue vifty, shno vti veri inu feuupanu pruti Bogu poterditi, Saguishati inu potroshtati, inu kadar neruezh ty bolniki, fto shybkoto te vere, bodo iskushouani inu zagoui ftureni, obtū ty pridigary imaiō te bolnike, rauē te beffede Boshye, tudi fteim fuetim Sacramentom potroshtati. Inu koker ta vezherya Criftufeua, ima neruezh vti Cerqui, gdi dofti ludy ukupe pryde, dershati, oli vfai, kadar Criftus prauī, Gdi dua oli try vnuim Imeni ukupe prydeta, vundukai iefť hozho tudi biti. Steimi beffedami Criftus daie nafnane, de kir fta dua vnega Imeni vkupe, tukai ie ena Cerkou. Obtū gdi en pridigar inu en bolnik ukupe prideta Viefufouim Imeni, vndukai ie ena Cerkou. Inu kadar ie en bolnik, kir prou vcriftufa veruie, ie tudi koker eden kir ie fdrau, en vud Criftufu inu te Cerque, Obtū on ima glih to prauizo, koker ty fdraui kuufimu blagu Criftufeuimu, kateru blagu ta Criftufeua vezherya nei tu manshe. Obtū taka vezheria Criftufeua, fe nema tim bolnikom odpoueidati. Inu ty

reči jih bo opominjala bolezen in v sebi bodo čutili in opazovali velike nadloge in preizkušnje. Zato morajo cerkveni služabniki služiti tudi bolnikom, jih obiskovati, poučevati, kako naj ravnajo v svoji bolezni in jih tolažiti z Božjo besedo. In ker lahko bolnike potolažimo s pridigo in s svetima zakramentoma,²⁴⁰ naj služabnik Cerkve, ko ga bodo poklicali h kakemu bolniku, tega najprej opazuje in se pozanima, kako je z bolnikovimi rečmi, ali je razumen in poučen v Božji besedi, zaradi česa največ toži, za čim žaluje, kaj ga najbolj teži: telesne bolezni ali grehi. Če najbolj toži zaradi telesne bolezni in ne nad grehi, naj mu pridigar iz Božje besede in postave razloži, našteje in prikaže njegove grehe, Božjo jezo in kazen, ki jo Bog naloži zaradi grehov. Tako bo bolnik najprej prav spoznal svoje grehe, iz katerih izvirajo vse bolezni in nesreče, nato pa bo iz srca zahrepenel po Božji milosti in si zaželel, da bi ga v njegovi žalosti in bolezni potolažil sveti evangelij. Potem naj bolniku vnaprej govori besedilo javne spovedi in naj ga *absolvira* tako, kakor je spredaj povedano o pokori in *absoluciji*.

Ker je sveti zakrament, večerja našega Gospoda Jezusa Kristusa, določena in postavljena predvsem zato, da bi z njo utrdili, ohranili in potolažili žalostne in obupavajoče vesti v veri in zaupanju v Boga; in ker bo bolnike nagibala v skušnjavo in obup predvsem šibkost vere, zato naj pridigarji bolnike po Božji besedi potolažijo tudi s tem svetim zakramentom. Kristusova večerja naj bi se sicer obhajala predvsem v cerkvi, kjer pride skupaj dosti ljudi, pa vendar pravi Kristus: »Kjer sta namreč dva ali so trije zbrani v mojem imenu, tam bom tudi jaz.«²⁴¹ S temi besedami daje Kristus vedeti, da je Cerkev tam, kjer sta dva zbrana v njegovem imenu. Kjer sta torej v Jezusovem imenu zbrana pridigar in bolnik, tam je Cerkev. In ker je bolnik, ki prav veruje v Kristusa, tako kot tak, ki je zdrav, ud Kristusa in Cerkve, ima zato enako pravico do vsega Kristusovega bogastva kakor zdravi – takšno bogastvo pa je tudi Kristusova večerja. Kristusove večerje bolniku torej ne smemo odreči. In

Bolniki naj se obhajajo.

²⁴⁰ Mišljen je sveti zakrament Kristusove večerje v dveh podobah. Gl. tudi op. 1.

²⁴¹ Mt 18,20.

*Per obhailu tih
Bolnikou, imao
nih periateli,
šofedi biti, inu ša
nee molyti, nee
poduuzhiti.*

Prigary imao te ludy zheftu opominati, de oni tiga obhayla ne faulazhuio, [137b] ne odlashaio do smerti, temuzh de zheftu, kadar šo fdraui, inu per celi pameti, hti Boshy Myfi peftopio. Obene prydyge ne famude, inu de fe od mladiu, inu vedan is Boshye beſſede nauuzhe prou inu dobru umreti.

Inu kadar ie ta bolnik prou poduishan, iſpouedan inu abſoluiran, fe ima nemu tu Tellu Criſtufeuu inu ta nega Krij, ſteim Kruhom inu Vinom, vti viſhi, kokerſe¹³⁶ tim fdraui, inu od ſpreda poſtaulenu, dati. Samuzh aku bi ta boleſan taku velika bila, de bi ta bolnik ne mogel te Predguuori ſaſliſhati, taku fe more ta Predguuor, tu dolgu poduiſhane iſpuſtyti, inu le molytou, te beſſede, ſkaterimi ie Criſtus to ſuio vezherio poſtauil, pred nim gouoriti. Inu potle ſlepimi ſaſtopnimi beſſedami inu Exēpli ie ſuetiga Pyſma troſhtati. Steimi iſtimi tiga bolnika na terdno vero inu ſeuupane na Criſtufa Ieſufa, inu na pohleuſzhino, pokorfzhino inu na volno terplene opominati inu viſhati. Ty Pridigary imao tudi te fdraue, ſuſeb tiga bolnika ſtryce, priatele inu ſoſſede opominati, de gredo ſhnim red htimu bolniku, inu akuſe glih ſhnim ne obhayaio, taku uſai ſhnim red fa tiga bolnika molio, inu deſe ſumnio, de nim vkratkim zhaffu, fe bode tudi taku godillu, de vmerio inu puido pred ta rihtni ſtol Boshy, &c.

EN DRVGI NAVVK KOKV

*ſe imao bolniki poduuzhiti inu
troſhtati.*

*Per bolnikih ſe ima
nerpopreij Molyti,
potle poduzhiti od
kod, ſakai boleſni
inu ta ſmert prido,
Inu na tu ga
potroſhtati.*

NEerpoprei en Pridigar, kadar on htimu bolniku pryde, ima te ludy, kir ſo tedai per tim bolniku, opominati hti molytui, fe tiga bolnika, inu letaku gouoriti. [138a]

Vi Iſuoleni, kir tukai okuli ſtoyte, vi imate veideti, de nash Goſpud Ieſus Criſtus, ie nom ſueiſtu inu riſnizhnu oblubil, de gdi kuli dua oli trye vnega Imeni bodo vkupe ſbrani, vundukai on hozhe tudi biti, Inu vſe tu, fa kar ga oni bodo proſili, nee hozhe uſliſhati. Na tako veſſelo oblubo, vkateri ie on nas miſoſtiu oblubil uſliſhati, ieſt vas ſueiſtu proſſim inu opominam, de vi ſmeno red, tiga vligamogozhiga inu miſoſtiuiga Boga, Ozgheta Nebeshkiga proſite, de on letimu nashimu bratu N. oli ſeftri. N. Kateriga ſdai tukai, pod teim Cryſhom vietiga derſhi, hozhe nemu, fa volo

¹³⁶ Sic.

pridigarji naj pogosto opominjajo ljudi, naj obhajila ne odlagajo do smrti, ampak naj, ko so še zdravi in povsem pri pameti, pogosto pristopajo k Božji mizi, ne zamudijo nobene pridige in naj se od mladih nog vselej učijo Božjega nauka, da bodo znali prav in dobro umreti.

In ko je bolnik pripravljen, izpovedan in *absolviran*, mu je treba dati Kristusovo telo in njegovo kri s kruhom in vinom kakor zdravim – kakor je opisano spredaj. Samo če bi bila bolezen tako velika, da bolnik ne bi mogel poslušati uvoda, je mogoče predgovor, daljše poučevanje izpustiti in govoriti pred njim le molitev, besede, s katerimi je Kristus postavil svojo večerjo. In potem ga je treba potolažiti z lepimi, razumljivimi izreki in *eksempli* iz Svetega pisma. S temi istimi je treba tega bolnika opominjati in usmerjati k trdni veri in k zaupanju v Kristusa Jezusa in k ponižnosti, pokorščini in voljnemu trpljenju. Pridigarji naj tudi opominjajo zdrave, posebej še bolnikove sorodnike, prijatelje in sosede, naj gredo skupaj z njim k bolniku in naj z njim molijo za bolnika, tudi če se z njim ne obhajajo, in naj se zavedajo, da se bo v kratkem tudi z njimi tako godilo, da umrjejo in pojdejo pred Božji sodni prestol itd.

Pri obhajanju bolnikov naj bodo prisotni njihovi prijatelji, sosedi in molijo zanje, jih poučujejo.

DRUGI NAUK, KAKO *je treba bolnike poučiti in potolažiti*

Najprej naj pridigar, ko pride k bolniku, opomni ljudi, ki so tedaj pri bolniku, k molitvi za tega bolnika in govori takole: »Vi, izvoljeni, ki stojite okoli bolnika, zavedajte se, da nam je naš Gospod Jezus Kristus zanesljivo in resnično obljubil, da kjer koli sta zbrana dva ali so zbrani trije v njegovem imenu, tam bo tudi on med njimi in jih bo uslišal vse, za kar ga bodo prosili. Ob taki veseli in milostni obljubi, da nas usliši, vas zvesto prosim in opominjam, da z menoj vred prosite vsemogočnega in usmiljenega Boga, nebeskega Očeta, da našemu bratu N. (ali sestri N.), ki ga zdaj drži ujetega pod križem, odpusti vse grehe zavoljo svojega ljubljenega Sina Jezusa Kristusa, mu

Pri bolnikih je treba najprej moliti, jih nato poučiti, od kod in zakaj pridejo bolni in smrt, nato pa jih je treba potolažiti.

fuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa, ufe grehe od puftiti, nega fuio Gnado, miloftio inu fuetim Duhum obdiliti, inu to nega boľefan hti fui zhefty inu Glory, inu tiga nashiga brata, htimu ifucelyzhanu inu ohranenu nega Dushi, oberniti, nemu tudi prauo pokorľzhino inu volno terplene dati inu pofoditi, de on ftonouitnu, noter do nega Konza, fe bo mogal ferzhnu upraui terdni veri, voiskouati, fteimi hudimi kunshtnimi fouurashniki inu Hudyzhi. Inu defe on volno, ſprauo vero, ſprauim klyzanem na tuie fueto Ime, vtui gnadi inu milofti, feis tiga fuita lozhi, inu potle poľľede ta vezhni leben. Skufi Iefufa Criftufa goľpudi nashiga. Amen.

Natu molyte to S. molytou ta Ozha nash &c.

KADAR TA BOLNIK SE HOZHE OBHAIATI, *ſe ima ſhnim letaku rounati.*

*Bolnikom ſe ima
nerpoprei nim nih
grebi dati naľaane.
Potle poueidati ſa
zhes volo ie Syn
Boſhy vmorien.
Hvetimu kateru
ie tu prauu
Obhaylu.*

TY Bolniki, kateri to vezherio Criftuľeuo ſhele, ſe imao nerpoprei poduuzhiti, potle potroshtati. Ta nauuk oli tu poduishane ie letu, De prou ſpofnaio te nih grehe, de ſo oni boľi, reuni veliki Greshniki, de ſo vboshy vnemilofti, [138b] inu nega ferdu poduersheni. Inu de na tu, ſa Miloft, ſa odpufzhane tih grehou, ſa Abľolucio proľľio, inu is ferza ſhele. Ta trosht pag rauen te Abľolucie ie leta, De ſe nim prou ľaľtopnu pouci inu naľnane da, ſa zhes volo ie Criftus Iefus nash goľpud inu Ohranenik tu zhľoueiftu na ſe vľel, Terpil, vmerľ, od Smerti vľtal, inu to fuio Vezherio gori naredil inu poľtauil. Per tim ie tudi potreba, de ty bolniki, fuľeb ty, kir ſo doľehmal ſe po Papeshoui ſhegi obhayali, de bodo prou poduishani, de tu prauu obhaylu ftoy, kadar ſe daye inu iemle po Criftuľeu i poľtaui inu po nega vkafanu, de ſe per tim Kruhi tu nega Tellu, Inu per tim Vinu, ta nega Kry, obuye kmali dili inu iemle, inu taku poduishane ſe more sletakimi beľľedami doperneľti.

*Bolnikom ſe
mora ľaľtopnu
derľbati naprei
inu poueidati,
od kod te boľefni
prido, Inu de ty
ľudy ne vmeryo,
koker ta ſhiuina,
kir le paro nekar*

Mui ľubi zhľouik, ti tukai sđai ľeľiľ Vboshy rokah, inu ti neucish koku Bug hozhe ľđai vti tui boľefni ľtebo ſe derľshati inu rounati, Aku on hozhe ľđai tebe ſpet htimu ľdrauiu pomagati, Oli on hozhe ľđai tebe puľtyti vmreti inu is tiga Suita vľeti. Inu aku gľih Bug tebe ſpet ľđai oľdraui, taku ie vľai guishnu inu predrokami, de moresh en krat vmreti. Kai pag tebi inu nom vľem po tei Smerti naprei ftoy, Tu sledni verni zhľouik doľru vei. Sakai ti tukai vti Veri ſpofnaľh, De Criftus Iefus fydi Bogu Ozhetu na deľnici, inu de ſpet pryde ľodyti, te ſhiue inu te mertue. De taku ti, inu vľi ľudy, nekar ľamuzh na to

podeli milost, usmiljenje in Svetega Duha ter obrne njegovo bolezen v svojo čast in *glorijo* in tega našega brata privede k zveličanju in reši njegovo dušo ter mu da pravo pokorščino in voljno trpljenje, da se bo mogel do svojega konca neprestano srčno vojskovati v pravi, trdni veri s hudobnimi, zvitiimi sovražniki in hudiči; in da se bo voljno, s pravo vero, s pravim klicanjem tvojega svetega imena, v tvoji milosti in usmiljenju ločil s tega sveta in potem prejel večno življenje. Po Jezusu Kristusu, našem Gospodu. Amen.«

Nato molite sveto molitev očenaš itd.

KO SE HOČE BOLNIK OBHAJATI, *je treba z njim takole ravnati*

Bolniki, ki želijo prejeti Kristusovo večerjo, naj se najprej poučijo, potem potolažijo. Nauk ali pouk pomeni, da prav spoznajo svoje grehe, da so ubogi, revni, veliki grešniki, da so v Božji nemilosti in da je Bog jezen nanje. In da nato prosijo za milost, za odpuščanje grehov, za *absolucijo* in si tega iz srca želijo. Tolažba pa je poleg *absolucije* ta, da se jim prav in razumljivo pove in da vedeti, zakaj je vzel Kristus Jezus, naš Gospod in rešitelj, nase človeško naravo, trpel, umrl, od smrti vstal in postavil svojo večerjo. Pri tem je treba bolnike, posebej te, ki so se dotlej obhajali po papeški šegi, prav poučiti, da je pravo obhajilo takšno, ki se daje in jemlje po Kristusovi postavi in po njegovem naročilu, da se s kruhom deli in prejema njegovo telo in z vinom njegova kri. Tak pouk lahko poteka z naslednjimi besedami:

Bolnikom je treba najprej predočiti njihove grehe. Potem jim je treba povedati, zakaj je moral umreti Božji Sin. Tretjič, katero je pravo obhajilo.

Ljubi moj človek, zdaj ležiš v Božjih rokah in ne veš, kako bo Bog ravnal s teboj v tvoji bolezni; ali ti bo spet pomagal k zdravju ali pa te bo pustil umreti in te vzel s tega sveta. In čeprav bi te Bog zdaj ozdravil, je vendar gotovo in očitno, da boš nekoč moral umreti. Kaj pa tebi in nam vsem sledi po smrti, to dobro ve sleherni verni človek. V veroizpovedi si namreč slišal, da sedi Kristus Jezus Bogu Očetu na desnici in da pride soditi žive in mrtve. Zato ti in vsi ljudje ne smejo čakati le na smrt, ampak tudi na Božjo sodbo in na sodni dan in paziti

Bolnikom je treba razumljivo povedati, od kod pridejo bolezni, da ljudje ne umrejo kakor živali, ki imajo le dlb, ne duše; da bodo ljudje spet vstali

*Dusbo imajo. De
ty ludy bodo spet
vstajeli od Smerti,
Inu pred ozhyto
Praudo Boshyo,
vpryzyho vsiga
Suita, pofitauleni.*

Smert, temuzh na to Boshyo praudio, inu na ta Sodni dan morajo zhakati, inu na vľako vřro fřezhi. Obtú ie potreba, de fe ti htaki praudi, inu fufeb fdai, kadar tebe leta boľfan htimu opomina, perprauish. Sakai en velik reslotik ie vmei to zhľoucisko boľfania inu Smertio, inu vmei to Shiuińsko. Ta Shiuińa more tudi umreti, inu terpeti mnogetero boľfan, koker tu mi na sledni [139a] Shiuińi vidimo, Oli tu ie vľe Natursku, Inu tu fe nim godi nekar od Boshyga Serda, tu ie taku ena Natura, De ta Shiuińa ne more vľeľi oftati, temuzh nee zhas pride, de more pafći, vmřeti inu cilu konez vľeti. Inu kadar vmerie, taku fo nee rizhy vľe tiakai inu fo minile, inu is shne naprei nishter vezh ne bo. Ampag ta zhľouik mora bolan biti, inu fa volo nega grehou to Smert preterpeti. Koker ie gořpud Bug timu Adamu vřim Paradishu prytil inu dial, Na kateri dan bosh ti ľeidil od ľetiga driueľľa, Ti bosh řto Smertio vmerľ. Letu ti imash dobru ľamerkati inu veiditi, de leta boľfan, katero ti fdai na febi imash, nei od ľama febe, ľabřton, ne po Naturski shegi, na te palla, temuzh ona ie zhes te pryshľa, fa volo tuih grehou, kir fi en Adomou Syn, vřih Gřehih pozhet inu royen, Inu kir fi eno gřeshno Naturo, shego inu nauado řtebo od Ozheta perneľľel, Inu fi zheřtukrat Bogu inu nega beľľedi ľubper misľil, gouuril inu řturil, inu tui shiuot vřih gřehih dokonal. Obtú ti imash tukai fdai duei rizhi fi kľerci vľeti inu prou řefmisľiti. Tu peruu řefmisľľouane, kateru ie ner ľasheishe, ľe letu, koku, skufi kai ti od lete tuie boľľni moresh pruft inu řdrau biti, Satu moresh ti te Arzate, inu Arzńyo, katero ie Bug tim ľudem hľobřimu řtuaril, nuzati, inu prořřiti Boga, de tebi skufi Arzńyo pomaga. Sakai tu ie veidezhe, de sledna ľeid inu slednu pytie, tim bolńikom ne nuza, temuzh shkodie. Spet nafai gořpud Bug dořti ľadou, korenou Seliszheu inu dřufih rizhi řtuaril, katere fo pridne timu zhľoueku. Obtú nei kriuu, de en bolńil¹³⁷ tih ludy ľueta vřřasha, koku skufi kai bi on od te ľuie boľľni mogel pryti. Oli uľai de on nerpoprei vři nega boľľni tu ľuie vupane, Vbuga, inu nekar vřto Arzńyo pořtaui. Tu drugu řefmisľľouane pag eniga [139b] Bolńika, ima biti letu, koku, skufi kai on more od grehou inu od Boshyga řerda, pruft inu fray biti. Inu de per ľetim řhtuku fe ima ľazheti, ľakai potehmal ty gřehi fo vřřřahi vľeh boľľni, obtú fe mora ta gřeh nerpoprei prozh diati inu odpěhniti, akufe hľzhe timu shiuotu pomagati, Inu neruezh aku ta shiuot inu ta dusha, hľzhe ta vezhńi shiuot inu leben vnebeľřih imeiti inu dobiti, hřimu ie potreba, de ta gřeh bo prozh dian inu odpahnen. Sakai ta boľľfan, pres tiga neha inu mini, kadar ta řmert zhes bo nika¹³⁸ pryde. Ampag ta gřeh ľatu ne mini, inu ne neha, potehmal na prei

¹³⁷ Corr. *bolńik*.

¹³⁸ Corr. *bolńika*. Čřka / ni odtisńjena.

na vsako uro. Zato se moraš pripraviti na tako sodbo, posebej zdaj, ko te na to opominja tvoja bolezen. Med človeško in živalsko boleznijo in smrtjo je namreč velika razlika. Tudi žival mora umreti in trpeti različne bolezni, kakor vidimo pri vsaki živali, a to je vse naravno in se ne godi zaradi Božje jeze. Naravno je, da žival ne more za vselej bivati, ampak pride čas, ko mora pasti, umreti in vzeti konec. In ko umre, tedaj je vse njeno proč, zaključeno, iz nje ne bo več nič. Človek pa mora biti zaradi grehov bolan in pretrpeti smrt. Kakor je Gospod Bog pretil in dejal Adamu v raju: »Na tisti dan, ko boš jedel od tega drevesa, boš umrl s smrtjo.« To si moraš dobro zapomniti in vedeti, da te bolezen, ki jo prenašaš, ni doletela sama od sebe, zastonj, ne po naravnem teku, temveč je prišla nadte zaradi tvojih grehov, ker si, Adamov sin, spočet in rojen v grehih in si prinesel s seboj grešno naravo in navade in si pogosto mislil, govoril in delal proti Bogu in njegovi besedi in si živel v grehih. Zato si moraš vzeti k srcu dve reči in ju prav premisliti. Prvi premislek, ki je najlažji, je, kako, s čim se boš osvobodil bolezni in ozdravel. Za to rabiš zdravnike in zdravila, ki jih je Bog ustvaril v dobro ljudem, Boga pa moraš prositi, da ti pomaga s pomočjo zdravnikov in zdravil. Jasno je namreč, da vsaka jed in vsaka pijača bolniku ne koristi, ampak prej škodi. Vendar pa je Gospod Bog ustvaril mnogo sadežev, korenov, zelišč in drugih reči, ki človeku koristijo. Zato ni nič napačnega, če bolnik vpraša zdravnike za nasvet, kako in s čim bi se mogel rešiti svoje bolezni – seveda pa mora v svoji bolezni upanje najprej postaviti v Boga in ne v zdravila. Drugi bolnikov premislek pa mora biti, kako, s čim se lahko reši grehov in Božje jeze, da bo prost in zdrav. In pri tem nauku je treba začeti, saj so prav grehi vzroki vseh bolezni; zato je treba najprej odstraniti greh in ga zavreči, če naj se pomaga telesu; še posebej, če hočeta telo in duša dobiti in imeti večno življenje v nebesih, je potrebno odstraniti greh in ga zavreči. Bolezen namreč mine tudi brez tega, ko pride nad bolnika smrt. Greh pa s smrtjo ne mine in ne poneha, Božja sodba in sodni dan ostaneta. Zato te vprašam: Ali priznavaš, da si grešnik? In ali bi bil rad rešen in osvobojen bolezni in svojih grehov? Vem, da bi rad bil zdrav. Kar telesu škoduje, tega smo radi prosti. Zato glej: ali v srcu obžaluješ svoje grehe in ali bi se jih rad osvobodil? Kaj mi na to odgovoriš? Ali priznavaš, da si ubog grešnik? In da si svoje žive dni storil ali imel v mislih dosti slabih stvari in hudega zoper Boga, zoper njegovo besedo in zoper svojo lastno vest? Ti je vsega tega iz srca žal?

*od smrti in bodo
postavljeni pred
javno Božjo sodbo
vpričo vsega sveta.*

ta Boshya prauda inu fodni dan oftane. Natu iest tebe uprasham, aku fe ti spofnash de fi ti en greshnik? Inu aku bi ti rad od lete bolefni inu od tuih grehou, ledig inu pruft bil? Iest ucim de bi rad fdrau bil. Sakai kar timu shiuotu teshku dei, tiga fmo radi profiti. Obtú gledai ti, fo li tebi tui grehi is ferza shal, inu aku bi tuih grehou rad pruft inu ledig bil? Kai ti meni natu odgouorish? Aku spofnash de fi en bog gresnik? Inu de fi dofti rizhy tuie shiue dni fubper Boga, fubper nega beffedo, inu fubper tuio laftno vefi, dofti hudiga fturil inu fturiti umisli imel? Ieli letu ufe tebi is ferza shal? Inu aku bi ti hotel, de biti tiga ne bil fturil, inu imash li umisli, inu taku napreiuftetie, aku Bug tebi fpet tuie fdrauie pouerne, inu dale shiuiga pufti, de ti ne hozhesh vezh taku gardu framotnu greshiti, temuzh na prei fo ufem fliffom tuio vero, ufe Boshye slushbe, tuie poklizane, dellu inu rounane, po Boshy beffedi, inu po nega voli dershati? Nu kai ti meni natu odgouorish?

Natu ta bolnik ima odgouoriti. Ia. ^[140a]

TROHST.¹³⁹

*Bolnikom fe ima
po tei Pofiaui ta
S. Euangeli lipu
fajtopnu isloshiti,
fufeb te beffede
Criftufcuc, kir ie
dial, Taku ie Bug
ta fucit lubil.
Ioh. 3 inu S. Paul
Rom 3 kir pisbe, de
is gnade, fajftion
skufi tu odreshituu
Criftufcucu bomo
brummi inu
prauizbni pred
Bugom fturieni.*

NV mui lubi brat, poslushai tedai kakouiga miloftiuiga Boga ti imash. Sa volo tuih grehou bi ti moral vekoma ferdamnan biti. Sakai nemogozhe ie vfem ludem, de bi oni fami febi is te Smerti li pomagati, inu hti Boshy Gnadi, skufi nih muzh, oblaft, brumo oli dobra della mogli priti. Obtú ie gofpud Bug fuiga diniga lubiga Synu nashiga gofpudi Iefufa Criftufa puftil, de ie en zhlouik ratal, inu na Cryshi fa nashih grehou volo umreti, inu na trety dan od fmerti uftati, de mi skufi nega od vfeh nashih grehou bomo profiti, inu de hti milofti Boshy, inu htimu vezhnimu lebnu moremo pryti, Koker od tiga fam Criftus pridiguie Ioh. 3. kir prau: Taku ie Bug ta fucit fubil, de ie fuiga diniga Synu dal, de vfi ty kir na nega veruio, ne bodo konza ufeli, temuzh imeli ta vezhni leben. Aku ti tedai veruiesh na nashiga gofpudi Iefufa Criftufa, de ie on fa tuio volo tu zhloueftuu na fe vfel, inu de ie vtim iftim tuie grehe na tim Cryshu plazhal, inu nega shiuot ofral? Veruiesh li tu, taku iest tebe faguisham, de fo tebi tui grehi odpufzheni, Inu iest tebe od tih iftih odueshem, vtim imeni tiga Ozheta, inu Synu, inu tiga fuetiga Duha. Inu na tim ti nemash zbiulati, kar iest fdai ftebo na Boshim meiftu gouorim inu tebi oblubim. Sakai Criftus fam

¹³⁹ Corr. TROHST.

Si želiš, da tega ne bi bil storil? Si odločen, da ne boš več tako grdo in sramotno grešil, če ti Bog spet povrne zdravje in te pusti živega, ampak boš vnaprej z vsemi močmi usmerjal svojo vero, Božje službe, svoj poklic, delo in ravnanja po Božji besedi in po njegovi volji? Kaj mi torej na to odgovoriš?

Bolnik naj na to odgovori: Da.

TOLAŽBA

No, moj ljubi brat, poslušaj torej, kako usmiljenega Boga imaš! Zaradi svojih grehov bi moral biti za vekomaj preklet. Ljudje namreč sami sebi ne moremo pomagati priti iz smrti v Božjo milost po svoji moči, oblasti, pravičnosti ali z dobrimi deli. Zato je Gospod Bog pustil, da je njegov edinorojeni Sin, naš Gospod Jezus Kristus, postal človek in umrl na križu zaradi naših grehov in tretji dan vstal od smrti, da bi bili po njem prosti vseh svojih grehov in da bi lahko prišli v Božjo milost in večno življenje. O tem pridiga sam Kristus (Jn 3), ko pravi: »Bog je tako ljubil svet, da je dal svojega edinega Sina, da bi se nihče, ki vanj veruje, ne pogubil, temveč bi imel večno življenje.« Ali torej veruješ, da je naš Gospod Jezus Kristus zaradi tebe vzel nase človeško naravo in je na križu plačal za tvoje grehe in daroval svoje življenje? Če to veruješ, tedaj ti zagotavljam, da so tvoji grehi odpuščeni in te od njih odvezujem v imenu Očeta in Sina in Svetega Duha. In ne imej dvoma v to, kar ti govorim in obljubljam v imenu Boga. Kristus sam namreč zapoveduje, da je treba v njegovem imenu pridigati pokoro in odpuščanje grehov (Jn 20): »Prejmite Svetega Duha. Katerim grehe

Bolnikom je treba po postavi lepo, razumljivo razložiti sveti evangelij, posebej Kristusove besede, ko je dejal: »Bog je tako ljubil ta svet...« (Jn 3), in besede svetega Pavla (Rim 3), ko piše, da bomo pred Bogom opravičeni²⁴² po milosti, zastonj, po Kristusovem odrešenju.

²⁴² Db. pravični.

taku fapoueduie, de fe ima vnega Imeni ta pokura inu tu odpufzhane tih grehou pridigouati. Inu loh. 20. prauv on, Vfamite tiga S. Duha katerim vi te grehe odpufyte, tim fo odpuszheni. Inu katerim vi nee fadershite, tim iftim fo fadershani. Obtú ti imash terdnu verouati, de fo tebi tui grehi fa volo Criftufa cilu odpufzheni. Inu po letim lebni bosh imel ta vezhni, Inu ushe [140b] fdai fe imash ti tuimu lubimu Bugu cilu ifrozhiti inu porozhiti, inu is ferza fe pod nega volo podati, nai on ftebo rouna, po nega fueti Boshy voli. Sakai aku glih ta bolefán ne neha, temuzh le vegshi inu teshkeishi perhaie, inu ta Smert le zhe dale vezh fe perblishuie, taku ufai tuia bolefán, nei vezh ena greshna bolefán, ne ena ferdita Smert, temuzh tu ufe ie le enu pomagane inu poriuane, de mi htimu prydemo, katerimu ie nom Iefus Criftus fuio Martro inu fmertio faslushil inu dobil, tu ie, htimu vezhnimu lebnu.

*Bolnikom fe ima
tudi isloshiti inu
poueidati, fakai
fo Kerszheni inu
fakai fe obhayo,
de fteim bodo
faguishani, de
fo Criftuseuiga
diana dilesbni,
de fo fufifti tiga
vezhniga lebna,
inu fa kai vobeyu
shitali fe ima
obhayati.*

De mi pag take oblube inu taciga troshta, teim bule bomo faguishani, ie Criftus te ifte fuie oblube nerpopei fteim fuetim Kerftom fapezhatil. Sakai ti fi na to fmert Criftufeuo Kerfzhen, inu fi skuli ta ifti faguishan, de fo tebi fa volo Criftufa tui grehi odpufzheni, Inu de fi od te vezhne Smerti odkuplen inu odreshen, Potle ie Criftus ufem Kerfzhenikom, to fuio vezherio kanimu nouimu Testamentu gori postauil, vkaterim on nom fuie tellu inu fuio Krij, kani shpyshi inu kanimu pytiu daie, fteim on nas faguishuie inu rifnizhnu pryzhue, de tu nega tellu, ie fa nashih grehou volo vto fmert danu, inu ta nega Krij ie htimu odpufzhanu tih nashih grehou prelyta. Kadar mi pag ftakim Criftufeuim Testamentom hozhmo prou okuli hoditi, inu rounati, taku mi tiga iftiga nemamo drigazhi dershati, famuzh koker ie Criftus ta ifti dershati fapouedal inu porozhil. Criftus nash lubi gospud nei utim nega Testamenti fapufuil inu porozhil, le famuzh per tim Kruhu tu nega Tellu Iefti, Temuzh on ie tudi rekal, de mi imamo per tim vini to nega Krij piti, kir ie dial, Pyte ufi is tiga Keliha. Obtú ieft nezho inu nemorem tebi tiga fuetiga Sacramenta drigazhi dati, Samuzh koker ie fam Criftus porozhil ufem ludem dati, Inu koker [141a] ie ta Kerfzhanska Cerkou vezh koker trynaift ftu let, tak celi Sacrament dilila inu iemala. Inu ti tak Sacrament nemash drigazhi pegerouati, ne iemati, famuzh koker ie ta ifti Criftus gori postauil, inu fapouedal dati inu iemati. Inu kadar ti taku tak Sacrament ufamesh, taku fi ti vtui veifti faguishan, de ti vtim to Iefufeuo volo doperneffesh inu prou deish. Natu ieft tebe uprasham, Hozhesh li ti uti vishi inu letaku ta fueti Sacrament pryeti, tuio vero shnim poterditi, de tu Tellu Criftufeuu, ie fa tuih grehou volo vto fmert danu, Inu ta nega Krij kodpufzhanu tuih grehou prelyta.

odпустite, jim bodo odpuščeni, in katerim jih zadržite, jim bodo zadržani.« Zato moraš trdno verovati, da so ti tvoji grehi odpuščeni zaradi Kristusa. Po tem življenju boš imel večno življenje in že zdaj se moraš svojemu ljubemu Bogu povsem izročiti in se iz srca ukloniti njegovi volji, naj s teboj ravna po svoji sveti Božji volji. Kajti četudi bi bolezen ne ponehala, ampak bi se le še večala in postajala težja in bi se smrt vse bolj približevala, tvoja bolezen ne bo več grešna bolezen, smrt ne bo več smrt zaradi Božje jeze, ampak bo vse to samo pomoč in pospešek k temu, kar nam je Jezus Kristus zaslužil in pridobil s svojim trpljenjem, to je, k večnemu življenju.

Da pa bi nam bili obljuba in tolažba tem bolje zagotovljeni, je Kristus svoje obljube najprej zapečatil s svetim krstom. Krščen si namreč v Kristusovo smrt in po njej ti je zagotovljeno, da so ti zaradi Kristusa odpuščeni tvoji grehi, da te je odkupil in odrešil večne smrti. Potem je Kristus vsem kristjanom postavil svojo večerjo k novi zavezi, v kateri nam daje jesti svoje telo in piti svojo kri. S tem nam zagotavlja in resnično izpričuje, da je bilo njegovo telo dano v smrt zaradi naših grehov in je bila njegova kri prelita v odpuščanje naših grehov. Če pa želimo njegovi zavezi prav slediti, potem se je moramo držati tako, kakor je velel in naročil Kristus. Kristus, naš ljubljeni Gospod, nam v svoji zavezi ni zapustil in naročil jesti le svojega telesa v kruhu, ampak je tudi rekel, naj z vinom pijemo njegovo kri, ko je dejal: »Pijte iz keliha vsi.« Zato ti nočem in ne morem dati tega svetega zakramenta drugače, kakor ga je Kristus sam naročil dajati vsem ljudem in kakor ga je krščanska Cerkve delila in jemala več kakor tisoč tristo let. In ti si tega zakramenta ne smeš drugače želeli in ga prejemati, kakor ga je postavil Kristus in ga zapovedal podeljevati in prejemati. Če pa ga vzameš tako, tedaj imaš v svoji vesti zagotovilo, da s tem izpolnjuješ Jezusovo voljo in delaš prav. Zato te vprašam: »Ali hočeš prejeti sveti zakrament na opisani način in tako potrditi svojo vero, da je Kristusovo telo bilo dano v smrt zaradi tvojih grehov in da je bila njegova kri prelita v odpuščanje tvojih grehov?«

Bolnikom je treba tudi razložiti in povedati, zakaj so krščeni in zakaj se obhajajo; da jim je s tem zagotovljeno, da bodo deležni Kristusovega dejanja, da se bodo zavedali večnega življenja in bodo vedeli, zakaj se je treba obhajati pod obema podobama.

Inu kadar ta bolnik prau, Ia, taku ta Pridigar ima timu bolniku to ozhyto ifpuuid naprei gouoriti inu Abfoluirati, Potle doli poklekniti, inu fteim bolnikom inu ftemi, kateri fo tedai upryzho molyti ta Ozha Nash &c. Sateim ima ftopyti hti Myfi gdi ie ta Oblat inu tu vinu perpraulenu, inu gouoriti glofno te beſſede Criftuſeue, skaterimi ie to fuio vezheryo ſhtiffal letaku.

*Vſe beſſede
Criftuſeue,
skaterimi ie tu
fuie tellu uta
S Sacrament
poſtauil.*

NASH Gofpud Ieſus Criftus, na ta vezher kadar ie fratan bil, inu fuiemi logri per tei myfi fidil, Ie vſel ta Kruh, ſahualil inu ga ie reſlomil, ga ie dal fuim logrom, inu ie rekal. VSAMYTE INV IEITE, LETV IE MVIE TELLV, KATERV BO SA VAS DANV, LETV DEITE KVMIMV SPOMINV.

Natu ta Pridigar ima dati ta Kruh timu
Bolniku inu rezhi.

Æ Vſami inu ici, letu ie tu Tellu Ieſuſeuu Criftuſeuu, kateru ie danu ſa tuih grehou volo vto ſmert, tu tebi pomagai htimu vezhnimu lebnu. Amen. [141b]

Potle ftopi on ſpet hti Myfi
inu gouori letaku.

*Stemi beſſedomi,
ie Criftus¹⁴⁰ to
fuio Kry, per tei
fuiei Vezbery, tim
Vernim iemati,
gori poſtauil.*

Glih taku ie Ieſus Criftus, uſel ta Kelih po tei vezhery, ie ſahualil, inu ga ie nim dal, rekozh, PYTE VI VSI ISSHNEGA, LETV IE MVIA KRY, TE MVIE NOVE SHAFTI, KATERA BO SA VAS INV SA NIH DOSTI PRELYTA, KODPVSHZHANV TIH GREHOV, LETV VI DEITE, KOKER ZHESTV KRAT PYETE, KVMIMV SPOMINV.

Sa teim ima ta pridigar timu Bolniku dati ta kelih inu rezhi.

Æ Vſami inu py, letu ie ta Kry Ieſuſeua Criftuſeua, katera ie ſa tuih grehou volo prelyta, ta tebi pomagai htimu vezhnimu lebnu. Amen.

¹⁴⁰ Corr. Criftus.

In ko bolnik odgovori: »Da«, naj mu pridigar naprej govori javno spoved in ga absolvira. Potem naj poklekne in z bolnikom in z vsemi, ki so tedaj zraven, moli očenaš itd. Zatem naj stopi k mizi, kjer je pripravljen oblat²⁴³ in vino, in glasno govori naslednje Kristusove besede, s katerimi je ustanovil svojo večerjo:

Naš Gospod Jezus Kristus je tisti večer, ko je bil izdan in je s svojimi učenci sedel pri mizi, vzel kruh, se zahvalil in ga razlomil, ga dal svojim učencem in rekel: »VZEMITE IN JEJTE, TO JE MOJE TELO, KI SE DAJE ZA VAS, TO DELAJTE V MOJ SPOMIN.«

Vse Kristusove besede, s katerimi je postavil sveti zakrament.

Nato naj pridigar da bolniku
kruh in reče:

☩ Vzemi in jej, to je telo Jezusa Kristusa, ki se daje zaradi tvojih grehov v smrt. Naj ti pomaga k večnemu življenju. Amen.

Potem spet stopi k mizi
in govori takole:

Prav tako je Jezus Kristus po večerji vzel kelih, se zahvalil in ga jim dal, rekoč: »PIJTE IZ NJEGA VSI, TO JE MOJA KRI MOJE NOVE ZAVEZE, KI BO ZA VAS IN ZA MNOGE PRELITA V ODPUŠČANJE GREHOV. KOLIKORKRAT BOSTE PILI, DELAJTE TO V MOJ SPOMIN.«

Stemi besedami je Kristus zapovedal vernim jemati svojo kri pri svoji večerji.

Zatem naj pridigar bolniku poda kelih in reče:

☩ Vzemi in pij, to je kri Jezusa Kristusa, ki je prelita zaradi tvojih grehov. Naj ti pomaga k večnemu življenju.

²⁴³ Tj. *hostija*.

*Bolniki jo dolsbni
Boga sabualiti, de
ie nim dopustil,
de so se obbayali,
Inu per tim cilu
je nemu ifrozbiti,
prošiti, de ga
pred tesbkimi
Iskushnauami
obaruie.*

Natu ima ta Pridigar timu Bolniku letaku naprei Molyti.

I Eft tebe vfigamogozhi Bug inu Miloštiui Ozha, višfoku fahualim, de fi ti mene fuiemi sdraumi Daruui tiga Telleffa inu te Kry, tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa gofpudi inu Ifuelyzharia nashiga miloštuiu ohladil, inu potroshtal, to muio veift obefflelil inu kueku perprauil. Natu ieft tebe miloštuiu prošim, de taki tui daruui, to muio vero pruti tebi terdno inu ftonouitno fture, de fe ieft vletih fadashnih puslednih muih nadlugah, inu vteshkih iskushnauah na tuio miloft cilu faneffem, inu skufi to pomuzh tuiga lubiga Synu inu Suetiga Duha, vfe Hudyzheue iskushnaue od febe odshenem inu premorem, inu po tui Oblubi ta vezhni leben dobim. Skufi tiga iftiga tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa Gofpudi nashiga, kir ftebo fred S. Duhum regira inu gofpoduie, sdai vfelei inu vekoma Amen. [142a]

EN DRVGI NAVVK, KOKV SE *ty Bolniki fto Prydigo inu fto vezher- yo Criftufeuo imaio troshtati.*

*Troshta, ne
pomuzhi fubper
to vezhmo Smert,
nigdar nei,
Samuzh per
Criftufu, tiga
nigdar nemamo
pofabiti.*

L VBI Brat, fpomisli prou, kakouo veliko Gnado ie gofpud Bug tebi Linu nom vfem, kir fmo Kerfzheni iskafal, naprei polushil inu dal, de fe on fuiga diniga Synu nei shonal. Temuzh ga ie fa tuio inu fa nasho vfeh volo vto Smert dal, De ti inu mi vfi skufi tu nega terplene, bomo odresheni od Grehou, od vezhne Smerti inu od tiga Pekla, Inu de prydemo htimu vezhnimu lebnu. Inu fa tako miloft inu dobruto nash lubi gofpud inu Bug, drugiga od nas ne shely, inu ne hozhe imeiti, Samuzh de mi nega ne pofabimo, Temuzh de imamo zheftu krat na ta nega Teflament fpumniti, tu ie, to nega Vezheryo obhayati, koker ie on dial, Tu deite koker zheftu krat bote leidli tu muie tellu, inu to muio Kry pyli, kmoimu fpominu, Tu ie, koker bi hotel rezhi, ne pofabite vi mene, fakai aku vi mene pofabite, taku vi nemate ne Vnebi, ne na Semli obeniga Troshta, ne Pomuzhi. Sakai nigdir nikoger nei, kir bi bil fa nas vmerl, Samuzh nash Gofpud Iefus Criftus. Nikoger nei kir bi nas od grehou, od Boshyga ferda, od Hudizha, od vezhne Smerti, od Pekla odreshil. Nikoger nei kir bi nas Vnebu perprauil, Samuzh Iefus Criftus. Obtui mi nemamo nega nigdar pofabiti, Samuzh nega Samiga faslushenie inu Pomuzhi fubper ta greh na Smerti leshozh, fe troshtati.

Nato naj pridigar bolniku takole moli naprej:

Tebi, vsemogočni Bog in usmiljeni Oče, se močno zahvaljujem, da si me s svojima zdravima darovoma telesa in krvi tvojega ljubljene Sina Jezusa Kristusa, našega Gospoda in zveličarja, milostno poživil in potolažil, razveselil mojo vest in me pripravil za večnost. Nato pa te milostno prosim, da bi tvoja darova naredila mojo vero vate trdno in stanovitno, da bi se v svojih sedanjih in poslednjih nesrečah in težkih preizkušnjah povsem zanesel na tvoje usmiljenje in bi s pomočjo tvojega ljubljene Sina in Svetega Duha odgnal od sebe vse hudičeve skušnjave, jih premagal in po tvoji obljubi dobil večno življenje. Po tvojem ljubljene Sinu Jezusu Kristusu, našem Gospodu, ki s teboj in s Svetim Duhom vlada in gospoduje, zdaj, vselej in vekomaj. Amen.

Bolniki so se dolžni Bogu zabvaliti, da jim je dopustil, da so se obhajali; in pri tem naj se mu povsem izročijo in naj ga prosijo, naj jih obvaruje pred težkimi skušnjavi.

DRUGI NAUK, KAKO S

*Kristusovo pridigo in
večerjo potolažiti
bolnike*

Ljubi brat, pomisli, kako veliko milost je izkazal in naklonil Gospod Bog tebi in nam vsem, ki smo krščeni, da svojemu edinemu Sinu ni prizanesel, ampak ga je zaradi tebe in nas vseh dal v smrt, da bi bili ti in mi vsi po njegovem trpljenju odrešeni grehov, večne smrti in pekla in da bi prišli v večno življenje. Za tako milost in dobroto naš ljubi Gospod in Bog od nas ne želi in noče imeti drugega, kakor da ga ne pozabimo in da se pogosto spominjamo njegove zaveze, to je, da obhajamo njegovo večerjo, kakor je dejal: »To delajte, kolikorkrat boste jedli moje telo in boste pili mojo kri, v moj spomin.« To je, kakor bi hotel reči: »Ne pozabite me, kajti če vi mene pozabite, tedaj v nebesih in ne na zemlji nimate nobene tolažbe ne pomoči,« saj ni nikogar, ki bi bil umrl za nas, razen našega Gospoda Jezusa Kristusa. Nikogar ni, ki nas bi odrešil grehov, Božje jeze, hudiča, večne smrti in pekla. Nikogar ni, ki bi nam tlakoval pot v nebo kakor Jezus Kristus. Zato ga nikdar ne pozabimo, ampak se tolažimo z njegovim zasluženjem in s pomočjo proti grehu in smrti.

Tolažbe in pomoči proti večni smrti ne najdemo nikjer razen pri Kristusu, tega nikoli ne smemo pozabiti.

*Tim vernim fo
te bolefni dobre
inu pridne btimu
vezhnimu lebnu,
nas opominaiio,
naganeio
bti pokuri,
hpobleuszhini inu
bpraii Molytui,*

Obtu aku mi letiga Troshta nepofabimo, Inu leto dobruto Criftufeuo Vnashim fercei terdnu ohranimo inu dershimu, Taku vfe shlaht nadluge, kir fe nom mogo na [142b] tim Sueitu pergoditi, Nom bodo lahke, inu nekar teshke. Tuia bolean tebi fdai teshku dei, inu tebi fe fdi inu menish ti bi hotel vfiga Suita blagu dati, de bi ti mogel od tuie bolefni pruft inu fdrau biti. Ti fi en Kerfzhenik, Obtumumni inu fumni fe de fi ti vfelei vtim Ozha nashu profsil Boga, De fe negavola na Semli koker Vnebi iflyde. Satu fe imash ti fdai pod to volo Boshyo volnu podati. Sakai tuia vola nei, de ti fdai tukai bolan lefish. Per tim ti tudi veish de bi ta vola Boshya ne billa, taku bi tebi obena ftuar, ne Vnebi ne na Semli, ne mogla kai shaliga oli hudiga fturiti, koker od tiga fam Criftus gouori: De oben laff ne pade is nashe glaue pres vole Boshye. Math. 10. Ti bi pag mogel taku rezhi, le li tu tedai Boshya vola, de ieft tukai taku reuen inu bolan leshim, Inu de ieft tak betesh terpim? Koku on more biti taku nemiloftiu, de on meni ne pomaga? Onu ie nemogozhe de ieft tu morem dale terpeti. Natu ti imash fe vuzhiti inu ueiditi, nekar le famuzh de leta bolean od Buga inu shnega volo ie tebi naloshena, temuzh ti fe tudi imash vuzhiti inu veiditi, kai Bug ftako Bolefania meni, inu fakai ie on no tebi nalushil. Ti fi ofgorai poprei slishal, de mi te nashe zhloueske bolefni, drigazhi, koker te Shiuinske imamo refmisлити inu fodyti. Sakai te zhloueske bolefni imaio nih fazhetik inu koren od tiga greha. Obtum nas te bolefni vfelei opominaiio, De imamo to nasho greshno Naturo fpofnati, inu na nashe grehe fpmniti. Sakai de bi ta nasha natura greshna ne billa, taku bi nom ne te Bolefni, ne ta Smert ne mogle shkoditi. Obtum nom Bug take nadluge, reue inu bolefni poshila, De mi te grehe na febi fpofnamo, inu de te ifte fouurashimo, Inu de fe poprauimo, Pokuro deimo, Hbugi oberremo, Gofpudi Boga fa pomuzh, fa trosht, inu fa [143a] volnu Terplene profsimo. Ia Gofpud Bug nom nalaga te bolefni, tudi fa tiga volo, de mi vti bolefni mane greshimo, Sakai ta Bolni mora vti Posteli fui bolefni ftrezhi, inu fteim shiuotom prafnouati. Sice kadar bi fdrau bil, Taku bi on fdai tukai, fdai drugdi, fdai fanem fdai fdrugim, fubper Boga inu fubper fuiga blishniga fazhel inu fturil. Kai fe tebi fdy, nei li tebi dobru, de tebe fdai Gofpud Bug skufi leto bolean od tuih grehou prozh vlezhe, inu koker rekozh tebe permoruie, de moresh is ferza na Buga klyzati, fa Pomuzh, fa Trosht, inu fa fdraue profsiti? Sakai kadar fmo fdraui, taku fmo nemarni, mersli inu fafpani htim Molytuom. Te bolefni pag fture, de vezh tu ferce, koker ta vufta moli. Sakai kadar fmo bolni, taku te nashe misli inu shele, fo vfelei lete kir prauio: O Bug pomagai, O Bug dai fdraue, O Bug dai en konez. Take proshne, kadar fmo fdraui, fo redke. Per tim ti tudi veish, de take proshne

Če torej ne pozabljamo na to tolažbo in trdno ohranjamo Kristusovo dobroto v svojem srcu, tedaj nam bodo najrazličnejše nesreče, ki nas lahko doletijo na svetu, lahke in ne težke. Tvoja bolezen se ti zdaj zdi težka in meniš, da bi hotel dati vse bogastvo sveta, da bi se je osvobodil in bil znova zdrav. Kristjan si, zato se spomni in spoznaj, da v očenašu neprestano prosiš Boga, naj se njegova volja zgodi na zemlji kakor v nebesih. Zato se voljno predaj Božji volji, kajti ni tvoja volja, da ležiš bolan. Ob tem pa tudi veš, da če bi ne bila taka Božja volja, ti nobena stvar ne na nebu in ne na zemlji ne bi mogla storiti nič žalega ali hudega, kakor govori o tem Kristus sam, da noben las ne pade z naše glave brez Božje volje (Mt 10). Ti pa bi mogel reči: »Ali je potem Božja volja, da ležim tukaj tako ubog in bolan in trpim takšno bolezen? Kako more biti Bog tako neusmiljen, da mi ne pomaga? Nemogoče je, da moram še naprej trpeti.« Toda moraš se poučiti in vedeti ne samo tega, da nam je bolezen naložil Bog po svoji volji, ampak tudi to, kaj Bog s tako boleznijo želi in zakaj ti jo je naložil. Zgoraj si slišal, da moramo svoje človeške bolezni premišljati in presojati drugače kakor živalske. Človeške bolezni imajo namreč svoj začetek in korenine v grehu. Zato nas bolezni vselej opominjajo, da moramo priznavati svojo grešno naravo in se spominjati svojih grehov. Če bi namreč naša narava ne bila grešna, tedaj bi nam ne mogli škoditi niti bolezen niti smrt. Zato nam Bog pošilja nesreče, rane in bolezni, da bi spoznali svoje grehe, jih zasovražili, se popravili, delali pokoro, se obrnili k Bogu, ga prosili za pomoč, za tolažbo in za voljno trpljenje. Da, Gospod Bog nam nalaga bolezni tudi zaradi tega, da bi v bolezni manj grešili, saj mora bolni v postelji streči svoji bolezni in tam prebijati svoje življenje. Če pa bi bil zdrav, bi bil zdaj tu, zdaj kje drugje, zdaj s tem, zdaj s kom drugim, ravnal bi proti Bogu in proti svojemu bližnjemu. Kaj se ti zdi, ali ni zate dobro, da te Bog s to boleznijo odmika od grehov in te tako rekoč prisiljuje, da moraš iz srca klicati k Bogu za pomoč, za tolažbo in ga prositi za zdravje? Kadar smo namreč zdravi, tedaj smo lahkomišelní, hladni in zaspani za molitve. Bolezni pa storijo, da bolj moli srce kakor usta. Ko smo namreč bolni, pravijo naše misli in želje le: »O Bog, pomagaj, o Bog, daj zdravje, o Bog, naredi temu konec!« Take prošnje so tedaj, ko smo zdravi, redke. Veš pa, da so take prošnje in vzdihí Bogu silno všeč. On nam obljublja, da nas bo uslišal v vsem, kar ga prosimo v imenu Jezusa Kristusa. Zato ne dvomi v Božjo pomoč, Bog ti bo

Za vernike je bolezen nekaj dobrega in koristnega za večno življenje; nagiba nas k pokori, k ponižnosti in pravi molitvi.

*Dotle fmo fdraui
nom ie leta
fueit, Leben inu
shiuot preuezh
lub, po Nebefsih
ne uprashamo.
Ampag ubolefni
shelimo, de bi fe
skorai is tiga fuita
lozhili.*

*Ty bolniki imaio
nih bolefni prou
po vuki S. Pyfma
pogledati refsledati
inu refsmisliiti, de
fo nim pridne,
inu nekar koker
nim nih norra*

inu ufdihane gopfudi Bogu sylnu dopado, inu nom oblubuie, kar ga mi vtim imeni Iefufa Criftufa bomo profsili, de nas hozhe uslishati. Obtū ne zbiulai na Boshy pomuzhi, Bugti¹⁴¹ hozhe guishnu pomagati, inu aku on glih tebi fdai htimu tellefnimu fdrauii ne bo pomagal, taku on bo tebi kanimu bulshimu uezhnimu fdrauii, tuie, htimu vezhnimu lebnu guishnu pomagal. Obtū bodi redle, vefsel inu mozhan vti veri inu volan vterplenu.

Hdrugimu, ti veish, de ta nash shiuot, ta fucit inu tu pošemlisku blagu inu vefselie preuezh lubimo, nai fi ie Bug tu nebu cilu lipu, inu ta drugi vezhni leben vnebefsih gopposki, vefsel, sladak inu dober fturil, taku ufai mi, kadar fmo fdraui fain ne rodimo inu neuprashamo. Mi bi raishi taku, de bi le fdraui bili, dofti lefti, pyti inu Myr imeli, na [143b] tim fuetu oftali. De pag tako nasho hudo, ifpazhenō norsko miffal mi preminimo, inu de shelymo po nebefsih, inu po tim drugim vezhnim lebnu, natu nom Bug take teshke velike bolefni poshle Sakai utih velikih beteshih, ufelei inu veden klyzhemo inu profsimo, de bi Bug skorai prishal, en konaz fturil, inu nas pouabil is tiga felfniga inu reuniga dolla inu fuita. Inu vti bolefni sledni Teden, sledni dan, sledna vrta, fe nom predolga fdy. Taciga ufdihane inu tacih shely, kadar fmo fdraui mi nemamo. Bug bi moral dolgu zhakati, dotie fmo fdraui, de bi ga profsili de bi nas ufel is tiga fuita, Ampag utih bolefnihi ga veden inu is ferza profsimo, de bi nas kfebi Pouabil. Obtū le ta tuia bolefā, ako ti no prou pogledash inu refraitash, ie tebi dobra inu nuzna, inu imash no fa en velik shaz inu fa enu prauu fnane te milofitiue Boshye vole pruti tebi, dershati inu imeti. Sakai Gopud Bug skufi to bolefā tebe perprauī htimu fpofnanu inu greuingi tuih grehou, inu perprauī tudi tebe, de is ferza shelish inu pegeruiesh tiga nebeskhiga blaga, myru, fdrauia, inu tiga vezhniga lebna. Inu de shelish po tim vezhnim shazu, kateriga ie nom Iefus Criftus shnega britko inu fuetu Martro inu fmertio dobil inu fashushil, fice kadar bi ti fdrau bil, taku bi ti po takim Nebeshkim blagei neuprashal, temuzh ti bi tui lusht, tuie vefselie na tim fuetu na grehih, na denaryh, na blagei, na icidi inu na pytiu imel &c.

Rauen tiga ti imash tudi lete beffede fuetiga Paula i. Cor. ii. prou refmsliti, kir prauī, De bi fami febe fodili, taku bi mi ne bili obfoyeni. Kadar mi pag bomo obfoieni, taku mi bomo od tiga Gopfudi cashtigani inu fuareni, de fteim fuitom ne bomo ferdamnani. Lete beffede ti imash kserci [144a] ufeti inu prou fashtopiti. Rifniza ie, de tukai fueti Paul te tellefne bolefni teshke inu grofne dela, kir nec imenuie, de fo prauide inu shtraifinge Boshye, kir prauī, De bi mi fami febe fodili oli shtraifali, tu ie, de bi mi od

¹⁴¹ Sic.

zanesljivo pomagal; če ti ne bo pomagal ravno v telesnem zdravju, ti bo pa pomagal k boljšemu, večnemu zdravju, to je k večnemu življenju. Zato bodi pošten, vesel in močan v veri in voljan v trpljenju.

Drugič, ti veš, da preveč ljubimo svoje zemeljsko življenje, ta svet in pozemeljsko bogastvo in veselje, čeprav je Bog ustvaril nebesa tako lepa in ono drugo, večno življenje v nebesih veličastno, veselo, sladko in dobro. Toda kadar smo zdravi, zanj ne skrbimo in po njem ne vprašujemo. Rajši bi bili zdravi, imeli dosti jesti, piti, uživali mir in ostali na tem svetu. Da pa bi nas naše slabo, izkrivljeno in noro razmišljanje minilo in da bi si zaželeli nebes in onega drugega, večnega življenja, pa nam Bog pošilja težke in hude bolezni, saj v velikih težavah vselej in vedno kličemo in prosimo, da bi Bog kmalu prišel, storil konec našemu trpljenju in nas povabil k sebi iz te solzne in uboge doline in sveta. In v taki bolezni se nam zdijo slednji teden, slednji dan, slednja ura predolgi. Kadar smo zdravi, nimamo takega hrepenenja in takih želja. Bog bi moral, dokler smo zdravi, dolgo čakati, da bi ga prosili, da nas bi vzel s tega sveta. A v bolezni ga vedno in iz srca prosimo, da nas bi povabil k sebi. Zato je tvoja bolezen, če nanjo prav pogledaš in jo skušaš doumeti, zate dobra in koristna in jo imej za velik zaklad in pravo spoznanje milostne Božje volje. Gospod Bog je namreč pripravil bolezen zate k spoznanju in obžalovanju tvojih grehov in tudi tebe pripravlja, da iz srca hrepeniš po nebeškem bogastvu, miru, zdravju in večnem življenju, da bi si želel večnega zaklada, ki nam ga je Jezus Kristus pridobil in zaslužil s svojim trpljenjem in smrtjo. Če bi bil zdrav, bi tako ne vpraševal po nebeškem bogastvu, ampak bi si na tem svetu želel in se veselil grehov, denarja, blaga, hrane in pijače itd.

Poleg tega moraš prav premisliti tudi besede svetega Pavla (1 Kor 11), ki pravi: »Ko bi presojali sami sebe, ne bi bili sojeni. Ker pa bomo obsojeni, nas Gospod kaznuje in svari, da ne bi bili obsojeni s svetom vred.« Te besede si moraš vzeti k srcu in jih prav razumeti. Res je, da sveti Pavel prikazuje telesne bolezni kot težke in grozne, saj jih imenuje za Božje sodbe in kazni, ko pravi, da ko bi presojali ali kaznovali same sebe, to je, ko bi se odvrnili od grehov, se popravili in delali pravo pokoro, tedaj bi Bogu ne bilo potrebno, da nas sodi,

Dokler smo zdravi, so nam ta svet, to življenje in telo preveč ljubi in ne vprašujemo po nebesih. V bolezni pa si želimo, da bi se kmalu ločili od tega sveta.

Bolniki naj gledajo na svoje bolezni prav, po nauku Svetega pisma in premišljajo o tem, da so jim bolezni v prid in ne nasprotno,

*zhloueska pamet,
od nih prauui.*

Grehou pufilli, fe poprauili inu prauo pokuro diali, taku bi potreba ne billu Bogu nas fodyti, shtraifati, inu skufi bolefni nas od tih grehou vlezhi. Tukai fuetiga Paula beffede fe glihaio fteim nashim peruim vukum, kir fimo diali, de te nashe bolefni prydo od Grehou, inu de fo shtraifinge zhes te grehe. Kateru ie strashnu inu grofnu slishati. Oli S. Paul tukai fpet nafai lipu inu troshtliuu od tih bolefni gouori, inu na bulshe obrazha, kir prauui, Rifniza ie, de te bolefni fo Praude inu shtraifinge Boshye zhes te Grehe. Oli per tim sledni verni fe ima varouati, per ifuelizhanu nega Dushe, de on vti nega bolefni na milofti inu pomuzhi Boshy ne zbiula inu ne zaga. Sakai aku fe Bug glih ferdi, taku fe on ferdi koker en Ozha, Inu nekar koker en Rabel. En Ozha vmei obuie, tu ie, ferditi inu lubiti. En Ozha fe zheftu fuim ditetom oftru ferdi, tu iftu fuari, tepe inu bye, oli per tim tu deite ne fouurashi, nemu hudu ne misli, temuzh lubi inu dobru hozhe. Glih taku ti imash fastopiti, kadar iest prauim, Bug tebe fa volo tuih grehou fto bolefni, fodi, fuari inu shtraifa. Sakai taka shtraifinga nei ena Rabelska shtraifinga, katera ednimu ta shiuot cilu ufame, temuzh ena Ozhina shtraifinga, de tu deite vezh ne krade, ne resbya, inu hudiga ne dei. Taka shtraifinga timu ditetu na ufem kdobrimu pryde, de tu deite hudiga konza ne ufame, inu uti ozhini lubefni inu perianfni¹⁴² oftane, inu de timu ozhetu nei potreba vezh fteim ditetom fe ferditi. Od tiga tukai fueti Paul lipu inu fastopnu gouori, kir prauui, Bug nas cashtiga fteimi bolesanmi, fa [144b] volo de mi fteim fuitum ne bomo ferdamnani. Lete beffede mui Brat famerkai dobru inu vuzhiffe is nih vti tui bolefni, to skriuino, zhudno inu dobro volo Boshyo pruti tebi prou fposnati. Tebi fe fdy ti fi bog, reuen inu od Buga fauershen, fa volo kir fdai vtaki teshki inu dolgi bolefni leshish. Spet nafai fe tebi fdy, de tim dobru gre, Bug ie nim periatil, inu dobru hozhe, kateri fo fdraui, Bogati, ueffeli, pres ufe reue inu nadluge shiue inu prebiuaio, koker fami hote. Tu taku ta zhloueska fastopnost inu mudroft fodi inu meni, katera tih Boshyh rizhy ne fastopi. Ampag ta fueti Duh tu fuetu pyfmu, od tiga drigazhi fodi inu gouori, de nom tedai dobru gre, inu te nashe rizhy dobru ftoye, kadar nas Bug pod te oftroge ufame, nas vte bolefni, reue, nadluge inu teshke telfefne iskushnaue vershe inu poftauui. Sakai tu on dei, de po letim lebnu ne bomo vekoma terpeli, temuzh de nom bo ufelei dobru. Koker od tiga ta exempel tiga Lazarufa Luc. 16. pryzhuie, Lazarus ie pred vfemi zhloueskimi ozhy en reuen bog fauershen zhlouik, fa volo kir nema pred teim beteshom nuzh ne dan obeniga pokoya, od ludy nema obeniga troshta ne pomuzhi, kir bi nemu bil dal le en koffez proffenika. On ie vduy veliki nadlugi bil, ie bolan

¹⁴² *Corr. periafni.*

kaznuje in nas po boleznih vleče proč od grehov. Tu so besede svetega Pavla v skladu z našim prvim naukom, ko smo dejali, da naše bolezni izvirajo iz grehov in da so kazni za grehe, kar je strašno in grozno slišati. Toda sveti Pavel hkrati govori o boleznih lepo in tolažilno in jih ima za dobre, ko pravi, da so bolezni Božje sodbe in kazni za grehe. Pri tem pa naj se slednji verni varuje zaradi zveličanja svoje duše, da v boleznih ne bi dvomil v Božjo milost in pomoč in ne bi obupoval. Čeprav se namreč Bog jezi, pa se jezi kot Oče, in ne kot rabelj. Oče zna oboje, zna se jeziti in ljubiti. Oče se pogosto ostro jezi nad svojim detetom, ga svari, tepe in bije, a pri tem deteta ne sovraži, ne misli hudega, ampak ga ljubi in mu hoče dobro. Prav tako moraš razumeti, ko ti pravim: »Bog te sodi, svari in kaznuje zaradi tvojih grehov z boleznijo.« Taka kazen namreč ni kot rabljeva kazen, ki zgolj vzame življenje, ampak je kot očetovo kaznovanje, da dete ne bi več kradlo, ne bi uničevalo in delalo hudega. Taka kazen je detetu v vsem v prid, da ne bi storil hudega konca in bi ostal v očetovi ljubezni in naklonjenosti, da se Očetu ne bi bilo treba več jeziti nad njim. O tem govori sveti Pavel lepo in razumljivo, ko pravi: »Bog nas tepe z boleznimi zato, da ne bi bili pogubljeni skupaj s svetom.« Te besede, brat moj, si dobro zapomni in se iz njih uči v svoji bolezni, da boš prav spoznal skrivnostno, čudežno in dobro Božjo voljo do tebe. Tebi se zdi, da si ubog, reven in zavržen od Boga, ker ležiš v taki težki in dolgi bolezni. Prav tako se ti zdi, da gre tem, ki so zdravi, bogati, veseli, ki živijo in bivajo brez vsakega uboštva in nesreče, kakor sami hočejo, dobro, da jim je Bog prijatelj in jim hoče dobro. Tako sodi in meni človeški razum in človeška »modrost«, ki ne razume nobene Božje reči. Sveti Duh pa, Sveto pismo sodi o tem drugače in govori, da nam gre dobro in da naše reči dobro stojе tedaj, kadar nas Bog vzame pod svoje ostroge, nas vrže in postavi v bolezen, nesrečo, nadloge in težke telesne preizkušnje. To namreč dela, da po tem življenju ne bi vekomaj trpeli, ampak da bi nam bilo vselej dobro. O tem pričuje Lazarjev *eksempel* (Lk 16). Lazar je bil za človeške oči reven, ubog, zavržen človek, saj noč in dan ni imel miru pred tegobami, nobene človeške tolažbe ali pomoči, še drobtinica kruha ne. Bil je v dvojni nesreči: bolan in lačen. Ti zdaj nisi v taki nesreči, imaš ljudi, ki ti z vsem strežejo, te prelagajo, si doma pri svojih. Lazar tega ni imel. Zato človeška pamet misli, da je bil Lazar nesrečen človek. Sveti Pavel pa pravi, da je Bog kaznoval Lazarja, da

*kakor jim pravi
nepremišljena
človeška pamet.*

bil inu lazhen. Ti fđai take reue nemash, ti imash kir tebi fo ufo rizhio ftrego, te prelagaio, fi doma per tuih, tiga ta Lazarus nei imel. Obt u ta zhloueska pamet fodi inu dershi Lazarufa fa eniga reuniga zhloueka. S. Paul pag prau, Lazarus bo od Buga shtraifan, de fteim fuitum ne bo ferdamnan. Koker ie tudi Abraam htimu bogatimu dial, mui Syn fpumni, de fi ti na fucitu dobru imel, Lazarus pag hudu, fđai on bo potroshtan, ti pag terpish. Natu pouci tada i ti meni, ne hotel bi ti raishi en zhas fteim lazarusom na ^[145a] tim fucitu terpeti, inu vekoma imeiti dobru Vnebefsih? Koker en kratig zhas fteim bogatim na tim fucitu dobru imeiti, inu podle vekoma vpeklu goreti? Kai bi ufi neuerniki, Tyranni, kir fđai vpeklu gore dali inu preterpeli na tim fucitu, debi oni mogli is Pekla pryti. Oni bi fđai radi ftu taushent krat velikurie, koker oben Prerok, Ioger oli marternik, fe puftili martrati, oli htimu ne mogo pryti. Obt u fueti Paul tukai prou inu modru gouori, de Bug nas fto bolefanio obyszhe inu shtraifa, de mi vekoma vpeklu ne bomo terpeli. Sa tiga volo, ti imash tukai fpofnati, de Bug sletu bolefanio, tebi ne hozhe hudu, temuzh dobru. Nekar de bi ti sletu bolefanio, fteim beteshom inu terplenem, ta nebefa fashushil, kratku nekar. Sakai Criftus fam shnega terplenem ie tebi ta Nebefa dobil inu fashushil, temuzh de fe vtim ta dobra miloftiua vola Boshya, inu ta nega dobru fuit pruti tebi iskashuie. Bug nas ftako nadlugo inu bolefno fodi, shtraifa, opomina hti prau Pokuri, nas vlezhe od grehou. Sice mi bi le zhedale globale vte Grehe padali inu bi fashli vta Pekal. Pred tako nefrezho nas Bug skuli te nadluge napelaua Kmolytui, hprau veri inu Hboshy beffedi.

*Sledna shtraifinga
upryzho ie grēka
inu tesbka, oli fa
no pride tu vefselie,
bolniki imao
fmisliti kai nim
naprei po bolefni
vnebefsih, fa volo
Criftusa naprei
ftoy Heb. 12.*

Hdrugimu ti imash tudi vletei tui bolefni premisliti kai drugdi S. Paul gouori, kir prau: Rom. 8. Tu terplene tiga zhaffa nei vrednu te zhefty, inu tiga Gospofiu, kateru fe bo nad nami refodellu. Inu 2. Corint. 4. prau: Te nashe nadluge, katere fo lahke inu kratik zhas terpe, nom bodo fturile enu vezhnu Gospoftuu, nom kir ne gledamo na tu vitezhe, temuzh natu neuidezhe. Sakai kar fe vidi, tu skorai mini, Ampag tu kar fe neuidi, ie vezhnu. Tukai nas S. Paul visha inu napelaua, na ta ner vegshi inu pusledni trosht, De kadar mi terpimo, de nemamo famuzh gledati ^[145b] inu fmisliti na tu fadashne nashe Terplene, temuzh mi imamo fteimi noternimi ozhy tiga nashiga ferza gledati inu fmisliti, na tu, kir nom naprei ftoy inu kir ie vezhnu, kateru ie nom Criftus dobil, inu ie guishnu inu vezhnu, inu nom ne vuyde. Sakai potehmal mi kerfzheniki, fmo skuli to vero Vcriftufa tu odpufzhane vfeh nashih grehou dobili, Obt u te nashe bolefni inu nadluge dobe inu imao na nas eno drugo maningo inu rezh, De ne fo vezh ena shtraifinga zhes te grehe, Temuzh Bug nec shaza inu ima, fa eno pokorfzhino, fa en fuet Crysh,

ne bi bil pogubljen skupaj s tem svetom. Tako je tudi Abraham dejal bogatinu: »Sin moj, spomni se, da si v življenju dobil dobro, Lazar pa húdo; zdaj je on potolažen, ti pa trpiš.« Potem pa mi povej, ali ne bi raje z Lazarjem trpel na tem svetu in imel vekomaj dobro v nebesih, kakor da bi se imel nekaj časa z bogatinom na tem svetu dobro in potem vekomaj gorel v peklu. Kaj bi dali in pretrpeli na tem svetu vsi neverniki in tirani, ki zdaj gorijo v peklu, da bi mogli priti iz pekla! Z veseljem bi prestajali še sto tisočkrat večje gorje, pustili bi se trpinčiti kakor noben prerok, apostol ali mučenec – a tega več ne morejo doseči. Zato sveti Pavel na navedenem mestu prav in modro govori, da nas Bog z boleznijo obišče in kaznuje, da ne bi vekomaj trpeli v peklu. Zato lahko spoznaš, da ti Bog z boleznijo noče hudega, ampak dobro. Noče, da bi z boleznijo, tegobo in trpljenjem zaslužil nebesa, to nikakor. Kristus sam ti je namreč s svojim trpljenjem pridobil in zaslužil nebesa, da bi se v tem izkazala dobra, milostna Božja volja in njegov dobri namen s tabo. Bog nas s tako nadlogo in boleznijo sodi, kaznuje, opominja k pravi pokori in nas odmika od grehov, sicer bi čedalje globlje padali v grehe in zašli v pekel. Pred tako nesrečo nas Bog z nesrečami napeljuje k molitvi, k pravi veri in k Božji besedi.

Drugič pa moraš v svoji bolezni pomisliti, kaj govori sveti Pavel drugje, ko pravi (Rim 8): »Trpljenje tega časa se ne da primerjati s častjo in slavo, ki se bo razodela v nas.« In (2 Kor 4): »Naša trenutna lahka stiska nam pripravlja večno veličastje, ker se ne oziramo na to, kar se vidi, ampak na to, kar se ne vidi. Kar se namreč vidi, je začasno, kar pa se ne vidi, je večno.« Tu nas sveti Pavel usmerja in napeljuje na največjo poslednjo tolažbo: ko trpimo, naj ne gledamo in mislimo na svoje sedanje trpljenje, ampak naj z notranjimi očmi svojega srca gledamo in mislimo na to, kar je pred nami in kar je večno, kar nam je Kristus pridobil in je zanesljivo in večno in nam ne uide. Ker smo namreč kristjani po veri v Kristusa dobili odpuščanje vseh svojih grehov, imajo in dobivajo naše bolezni in nadloge za nas drug pomen, niso več kazen za grehe, ampak jih Bog ceni in ima za pokorščino, za sveti križ, za pravo, dobro Božjo službo in za pravo daritev. Zato sveti Pavel govori, kako bosta imela tako trpljenje in dobro delo plačilo

Slednja kazen je najprej grenka in težka, a za njo pride veselje; bolniki naj pomislijo, kaj jih čaka po bolezni v nebesih zaradi Kristusa (Heb 12).

fa eno prauo dobro slushbo Boshyo, inu fa en prau i offer. Obt u Sueti Paul tukai gouori, de taku terplene inu dobru dellu, bo na tim drugim Sueitu, nega lon inu plazhillu imeilu. De mi fami porezhemo, Bug ie nom obylnu, tu nashe mallu kratku terplene plazhal. Sa tiga volo tu Suetu Pyfmu nekar le famuzh od tih nadlug, bolefni, Temuzh tudi od te Smerti, lipu troshdluu gouori, kir to Smert imenuie enu Spane, ta Grob eno kamro, ukateri fe pozhiua Efa. 26. 57. Inu kadar bi mi hoteli prou od nashih nadlug bolefni inu od te Smerti gouoriti, Taku bi mi nec drigazhi ne imeili imenouati, temuzh de fo te nashe Pomuzhi, katere nom is tiga hudiga greshniga Suita htimu vezhnimu Myru inu pokoyu pomagaio, po katerim imamo nuzh inu dan sheleti. Obt u mui lubi Brat, ne bodi shalofen, ne bui fe, ne ftrashiffc pred tuo bolefano inu pred to Smertio tudi nekar, fa volo tuih grehou fe nemash bati, ne Boga, ne Smerti, ne Hudyzha. Sakai Criftus ie fa nec terpil inu fturil fadofti, Inu ie tebi tu odpufzhane vfeh tuih Grehou vti nega rifnizhni beffedi inu per tei nega S. Vezhery oblubil. Ia na tu odpufzhane tuih grehou, fi ti vtim Imei Ozheta, Synu inu Suetiga Duha Kerfzhen. Vtim [146a] Kerftu fe ie ta prau Bug htebi fauefal, De tebe vuobeni nadlugi, fufeb vti Smerti, ne hozhe fapuftiti. Na tako fueifto Oblubo fe ti terdnu dershi inu fanefsi. Sakai kar ie tebi Gofpud Bug, skufi inu fa volo fuiga Synu Iefufa Criftufa oblubil, tu on bo tebi guishnu vti vezhnufiti iskafal, inu ne odpouedal. Obt u bodi ferzhan, vefel inu potroshtan, vfe tu, kar htimu vezhnimu lebnu slishi, tu gotouu imash Vieufufu Criftufu skufi to Vero vnega. Timu ie guishnu taku.

*Zhloueski pameti
fe fdy de Bug fteimi
fdraumi dershi,
Oli tu ie falsh inu
kriuu. Bug fuimu
Synuui na Crishu
nei bil fouurash.*

Sice ftuio bolefano, koker fi slishal, tebi dobru gre, ona tebi vdofth ryzheh hdobrimu slushi, Od grehou vlezhe, hti Molytui inu kuufem prauim dobrim Dellom pergane, ta Sueit omrafuie inu oftuduie, inu ta vezhni leben, Myr, Pokoi vnebefsih sladak della. Inu Bug fdai tebi tukai fto telfefno shtraifingo doma izfzhe, de fa volo Iefufa Criftufa, tei vezhni shtraifingi vuydesh, Inu skufi to ifto pridesh vtu vezhnu nebeskhu veffelie. Obt u bodi dobre vole, veffel, volan inu potroshtan, tuie rizhy, huala Bogu, dobru Sbugom ftoye. Ampag tim, katere Bug fto fuio Ozhino shybo inu shtraifingo doma ne obyshzhe, inu nec pufti vti h grehah do garla brefti inu plauati, tih iftih rizhy hudu ftoye, Bug fe tudi fmili zhes nec, de bi fe Hbugi preobernili, Pokuro diali, na Criftufa prou verouali, nih nadluge Suero inu volnu preterpeli, inu fnami red dobili ta nebeshki pokoy Amen.

*Tim bolnikom fe
ima ta logerska
vera lipu po redu
islosbity inu*

Hpuslednimu, Lubi brat, fpumni inu refmisli prou, kai inu vkoga ti veruiesh, De veruiesh fo vfemi Kerfzheniki, Suetniki inu Suetnizami, Sdyuizo Mario, De Gofpud Bug ie tui Ozha, tui Stuarunik, De ie on tebi is nega velike Milofti inu dobrute dal tu Tellu, to Dusho, inu vfe kar imash.

na drugem svetu, da bomo rekli: »Bog nam je obilno poplačal naše majhno, kratko trpljenje.« Zaradi tega Sveto pismo ne govori lepo tolažilno samo o nadlogah in boleznih, ampak tudi o smrti, saj smrt imenuje spanje, grob pa sobo, v kateri počiva (Iz 26; 57). In ko bi hoteli prav govoriti o svojih nadlogah, bolezni in smrti, tedaj bi jih morali drugače imenovati, da so namreč naše pomoči, ki nam pomagajo iz hudega, grešnega sveta k večnemu miru in pokoju, po katerem moramo hrepeneti noč in dan. Zato, moj ljubi brat, ne bodi žalosten, ne boj se, naj te ne bo strah pred tvojo boleznijo in pred smrtjo, tudi se ne smeš bati zaradi svojih grehov ne Boga ne smrti ne hudiča. Kristus je namreč zanje trpel in jim zadostil in ti je obljubil odpuščanje vseh tvojih grehov s svojo resnično besedo in pri svoji večerji. In v to odpuščanje svojih grehov si krščen v imenu Očeta, Sina in Svetega Duha. V tem krstu se je pravi Bog zavezal, da te ne bo zapustil v nobeni nesreči, tudi v smrti ne. Taki zvesti obljubi trdno veruj in se nanjo zanašaj. To namreč, kar ti je Gospod Bog po svojem Sinu Jezusu Kristusu in zaradi njega obljubil, ti bo v večnosti tudi gotovo izkazal in tega ti ne bo odrekel. Zato bodi srčen, vesel in potolažen, vse to, kar sodi k večnemu življenju, imaš zagotovljeno v Jezusu Kristusu po veri vanj. To je gotovo tako.

Sicer pa je v tem, da si bolan, veliko dobrega, v marsičem ti služi k dobremu, te vleče proč od grehov, te nagiba k molitvi in k vsem pravam, dobrim delom, ti zagnusi ta svet, osladi pa ti večno življenje, mir, pokoj v nebesih. In Bog te obiskuje s telesno kaznijo, da zaradi Jezusa Kristusa uideš večni kazni in tako prideš v večno nebeško veselje. Zato bodi dobre volje, vesel, voljan in potolažen, ker tvoje reči, hvala Bogu, stojijo z Bogom. Tem pa, ki jih Bog s svojo očetovsko šibo in kaznijo ne obišče in jim pusti bresti in plavati v grehilih do grla, tem gre v resnici slabo, naj se jih Bog usmili, da bi se spreobrnili k Bogu, delali pokoro, da bi prav verovali v Kristusa, pretrpeli svoje nadloge z vero in z nami vred dobili nebeški pokoj. Amen.

Slednjič, ljubi brat, se spomni in prav premisli, kaj in v koga veruješ, ko veruješ z vsemi kristjani, svetniki in svetnicami, devico Marijo, da je Gospod Bog tvoj Oče, tvoj Stvarnik, da ti je iz svoje velike milosti in dobrote dal telo, dušo in vse, kar imaš. Zato moraš

Človeški pameti se zdi, da je Bog na strani zdravih, a to je napak in narobe. Bog ni sovražil svojega Sina na križu.

Bolnikom je treba lepo po vrsti nazložiti apostolsko vero

*uprashati, aku oni
uše tu kar ie utaki
veri šapopadenu
terdnu veruio.
Inu poueidati, de
skufi tako vero šo
uši Preroki, logri
Diuiza Maria,
šuetniki inu
šuetnice, šice skufi
obeno drugo rezb,
vnebeša prishli.*

Obtu ti imash vnega to tuio Vero Sauupane terdnu [146b] poštauiti, inu pruti nemu vliga dobriga fe šanefi, koker pruti tuimu lubimu Ozhetu. Potle ti tudi veruiesh šo všemi Kerfzheniki, Suetniki inu Suetnizami, potehmal šmomi skufi ta Erboui inu porodni greh, od Boshye milofiti, inu od tiga vezhniga lebna, vta Boshi ferd, inu vtu vezhnu šmert palli, de nash Gofpud Iefus Criftus ie pozhet od S. Duha, royen od Marie diuice, na Cryshu terpil, vmerl, pokopan inu ie od Šmerti uftal, šteim ie te nashe Grehe plazhal, Boshy ferd utolashil, nas od Hudyzha inu pekla odreshil, inu nom dal inu šaslushil ta vezhni leben. Htretim ti veruiesh šoušemi Suetniki, Suetnizami inu Kerfzheniki, de Bug šuetiga Duha skufi to pridigo tiga S. Euangelia, tih vernih šerza refuezhuie, inu vfe te, kir Vcriftuša veruio, inu ta Euangeli prymo, pošuezhuie. Ti veruiesh tudi šo všemi Kerfzheniki inu šuetniki, de ša volo take vere, fi en prau i vud inu touarish te Kerfzhanske Cerque, Inu de imash ša Criftušeue martra volo, odpufzhane ušeh Grehou, de na šodni dan bosh od šmerti uftal, inu de bosh imel ta vezhni leben. Inu kadar ti tu is šerza veruiesh, Iefuša Criftuša lubish, ga imash, deršish inu ozhytu špofnash, de ie on tui dini ohranenik inu Isuelyzhar, taku ne imash zbiulati, temuzh ša rifnizhnu imeiti inu deršati, de tako vero inu šeuupane, ie S. Duh utebi obudil, naredil inu šturil. Natu ti dale drugiga ne zhakai inu ne vupui, šamuzh de Criftus guishnu pryde šodyti inu bo tebe inu uše ludy od šmerti obudil, tebe inu uše išuolene kšebi ušel utu šuie nebesku Kraleuštuu. Inu kar fi došehmal veroual inu uupal, tu šdai bosh pryemal inu ušiuual. Obtu ne dopušt de bi ta šmert preuezh tebe hotela šrashiti, ne buife te šmerti. Sakai tuie tellu bo špet šiiu, Dusha inu Tellu špet ukupe prydo. Koker od tiga Criftus [147a] zheftu gouori, oblubuie inu trošta, kir prau i, Kateri na me veruie, ta ifti nigdar ne umerie, Inu aku on glih umerie, taku on bo špet šiiu. Obtu mui brat, pušt ti te fe bati inu šrashiti, kir ništer od Criftuša ne veido, vnega ne veruio nega bešedo šashmahuo, šouurashio inu preganaio. Ti pag deršhi fe terdnu Criftušeue oblube, šanefišfe štonouitnu, de ša nega volo po letim lebnu pridesh vuen bulši štan, kanimu bulšimu vezhnimu lebnu. Sakai potehmal ti veruiesh, de ie Iefus Criftus ša volo tuih Grehou terpil, vmerl, inu ša volo tuie prauice (:de bosh brumen inu prauizhen pred Bugom:) od šmerti uftal, taku drugiga ne vupai inu ne zhakai, šamuzh tu koker veruiesh inu špofnash uti veri, vštanena tiga mešša, inu ta vezhni lebe: Obtu ne rodi ša ta hudi nefuefti fueit, ša ta kratki reuni leben tiga fuita, temuzh troštai fe, inu fe veššeli, de šdai pridesh htim nebeškim touarishem. Nash Gofpud Iefus Criftus, ta tebe inu nas

v svoji veri zaupati vanj in se zanašati, da ti kot ljubljeni Oče želi vse dobro. Potem boš tudi veroval z vsemi kristjani, svetniki in svetnicami, da smo po podedovanem in izvirnem grehu padli iz Božje milosti in večnega življenja v Božjo jezo in v večno smrt, da pa je Gospod Jezus Kristus, spočet od Svetega Duha in rojen od Marije device, trpel na križu, umrl, bil pokopan in vstal od smrti in s tem plačal za naše grehe, utolažil Božjo jezo, nas odrešil hudiča in pekla in nam dal in nam zaslužil večno življenje. Tretjič, veruješ z vsemi svetniki, svetnicami in kristjani, da Bog razsvetljuje srca vernih s Svetim Duhom in s pridigo evangelija in posvečuje vse, ki verujejo v Kristusa in sprejemajo evangelij. Z vsemi kristjani in svetniki veruješ tudi, da si po taki veri ud in tovariš krščanske Cerkve in da imaš zaradi Kristusovega trpljenja odpuščanje vseh grehov, da boš na sodni dan vstal od smrti in da boš imel večno življenje. In ker iz srca veruješ, ljubiš Jezusa Kristusa, ga imaš, spoštuješ in javno priznavaš, da je on tvoj edini rešitelj in zveličar, ne dvomi, ampak imej za resnično, da je tako vero in zaupanje v tebi obudil, naredil in storil Sveti Duh. Tako vnaprej ne čakaj in ne upaj na nič drugega, kakor da nas bo Kristus zagotovo prišel soditi in bo tebe in vse ljudi obudil od smrti, tebe in vse izvoljene vzel k sebi v svoje nebeško kraljestvo. In kar si dotlej veroval in upal, boš potlej prejemal in užival. Zato ne dopusti, da bi te smrt preveč strašila, ne boj se smrti. Tvoje telo bo namreč spet živo, duša in telo se znova snideta. To Kristus pogosto govori, nam daje obljube in nas glede tega tolaži, ko pravi: »Kdor vame veruje, ne bo umrl; živel bo, tudi če umre.«²⁴⁴ Zato, brat moj, naj se bojijo in živijo v strahu ti, ki o Kristusu ničesar ne vedo, vanj ne verujejo, njegovo besedo zasmehujejo, sovražijo in preganjajo. Ti pa se trdno drži Kristusove obljube, neprestano se zanašaj na to, da boš po njegovi volji po tem življenju prišel v boljši stan, k boljšemu, večnemu življenju. Kajti ker veruješ, da je Jezus Kristus zaradi tvojih grehov trpel, umrl in zaradi tvojega opravičenja²⁴⁵ (da boš dober in pravičen pred Bogom) vstal od smrti, zato ne upaj in ne čakaj na nič drugega kot na vstajenje mesa in večno življenje, v katerega veruješ in ga spoznavaš v veri. Zato se ne meni za ta hudobni, nezvesti svet, za to kratko, ubogo življenje na tem svetu, ampak se tolaži in se veseli, da boš prišel k nebeškim tovarišem. Naš Gospod Jezus Kristus naj tebe

in jih izprašati, ali trdno verujejo vse, kar je zajeto v njej. Povedati jim je treba, da so vsi preroki, apostoli, devica Marija, svetniki in svetnice prišli v nebesa po taki veri in po ničemer drugem.

²⁴⁴ Jn 11,25–26.

²⁴⁵ Db. pravice.

ufeh utakim feuppanu, inu per tei nega fueti rifnizhni beffedi inu oblubi,
ohrani inu obdershi do konza Amen.

ENA PRIDIGA INV POTROSHTA-
*ne tih ludy, kir teshke velike Hudizheue Iskushna-
ue vnih dolgih bolefnih imaio, Inu na mi-
lofti inu Pomuzhi Boshy zbi-
ulaio inu zaguio.*

*Doctor Luter ie
taku eniga bolnika
troshtal.*

K Adar ta Bolni nerpopei inu neruezh toshi, de on ima od tiga
Hudyzha velike inu teshke Iskushnaue fa volo te vere, Potehmal
ta nega bolean od dan do dne le vegshi inu tesheshi perhaie inu gori
iemle, On pag inu drugi ^[147b] ludy fueiftu klyzheio na Buga, inu profsio
fa pomuzh, inu fa fdraue, Inu nemu natu nishter bulshe, temuzh le hushe
ie. Obt u nemu naprei gre inu fe nemu fdi, Bug ie nemu nemiloftiu, Bug
nehozhe ne nega ne drugih Proshni uslishati, Sakai de bi Bug bil nemu
miloftiu, taku te nega inu drugih proshne bi on uslishal, Inu bi nega
rizhy bulshe bile, inu bi ta nega betesh nehal? &c. Na tako toshbo inu
klagouane ima ta Pridigar tiga bolnika letaku troshtati.

*Hude misli
Prideio od Sludia.*

Mui lubi Brat, Hozhmo li mi biti Kerfzheniki, Taku fe mi moramo
vuzhiti inu nauaditi, De ta Sludia vfelei na tei frani, gdi nas ner bule boly,
nas skrampli pryemle inu martra, Inu nas vfelei na tei frani popada inu
pryemle, gdi fmo ner shibkeishi. Tako fuio hudo Kunsht ie on she vtim
Paradishu iskafal. Sakai on nei nerpopei tiga Adama, temuzh to shibko
Eu o popal, De vfelei vudukai¹⁴³ Dashy inu moozhi, gdi ie poprei mokru.
Natu ti imash veiditi inu fmisliti, de kadar on vtaki vish htebi pryde, De
take misli nei fo tuie, ne vtim fercei frasle, Temuzh take misli prido od
Hudyzha, inu ti morash nee preterpeti. Sakai ta Hudyzh tebi vtu tuie ferce
daie, de fe tebi fdy inu mislish fam febo, inu prauish, Pole iefi klyzhe¹⁴⁴ na
gospudi Boga, Oli on mene ne hozhe uslishati, On fa me ne rodi, on ie
mui Souurashnik, Sice de bi on meni periatel bil, on bi meni pomagal. &c.

*Szbim inu koku
fe imamo tim
Hudizheuin*

Subper take Hudyzheue misli ie potreba de fe ti te Boshye beffede
inu oblube terdnu inu mozhnu derfish, Inu de fe ne puftish od Criftufeue
Oblube odulezhi, kir ie oblubil nas guishnu uslishati. Oli mi nemamo

¹⁴³ Corr. vundukai.

¹⁴⁴ Corr. klyzhem.

in nas vse ohrani v takem zaupanju in pri njegovi sveti, resnični besedi in obljubi in te obdrži do konca. Amen.

PRIDIGA IN TOLAŽBA

*ljudi, ki jih dolgotrajne bolezni vodijo v težke,
velike hudičeve skušnjave in v dvom
v Božjo milost in pomoč
ter v obup*

Kadar bolnik toži predvsem, da ga hudič peha v velike in težke skušnjave zaradi vere, ker postaja njegova bolezen od dne do dne le še večja in težja in se krepi, čeprav on pa in drugi ljudje zvesto kličejo k Bogu in prosijo za pomoč in za zdravje, a mu ni nič bolje, ampak le še huje; da mu zato prihaja na misel in se mu zdi, da je Bog do njega neusmiljen, da noče uslišati ne njegovih prošenj ne prošenj drugih ljudi; če bi mu bil namreč Bog milosten, tedaj bi uslišal njegove prošnje in prošnje drugih in bi bilo njegovo stanje boljše in bi njegova bolezen izzvenela itd. – na tako tožbo in jadikovanje naj pridigar bolnika takole tolaži:

*Doktor Luther
je nekega bolnika
tako tolažil.²⁴⁶*

Moj ljubi brat, če hočemo biti kristjani, se moramo naučiti in se navaditi, da nas hudič vselej prijemlje s kremplji tam, kjer smo najbolj šibki. Svojo hudobno spretnost, da vselej prinaša dež tja, kjer je že mokro, je izkazal že v raju, saj ni najprej popadel Adama, ampak šibko Evo. Zato moraš vedeti in pomisliti, ko pride na tak način k tebi, da take misli niso tvoje in niso zrastle v tvojem srcu, ampak so od hudiča in ti jih moraš pretrpeti. Hudič namreč vse to polaga v tvoje srce, da bi se ti zdelo in bi sam pri sebi mislil in pravil: »Glej, kličem h Gospodu Bogu, a on me noče uslišati, ne meni se zame, on je moj sovražnik; če bi bil moj prijatelj, bi mi namreč pomagal itd.«

*Hude misli pridejo
od hudiča.*

Proti takim hudičevim mislim koristi, da se trdno in močno držiš Božje besede in obljube in da se ne pustiš oddaljiti od Kristusove obljube, da nas zagotovo usliši. Mi pa Gospodu Bogu ne smemo postavljati časa

*S čim in kako se
moramo braniti
pred hudičevimi*

²⁴⁶ Po Dietrich (1543: n4a).

*miššaliom braniti
inu subperfiati.*

*Mi vtih
iskushnauah
imamo
špumniti, de smo
skufi ta kerst
poklyzani btimu
Isuelyzhauu.¹⁴⁵*

*Vji Kerfzheniki
moraio
iskushgnane
imenti.*

Gospudi Bogu tiga zhaffa, ne kraya, ne meifta, ne Perfone, naprei ftauiti, kadai, skufi koga inu koku, nom hozhe pomagati. Pred teim ^[148a] fe imamo fo vsem fliffom varouati. Sakai ta zhas, ta kray, ta Perfona, fo le ene Accidenciae; katere vboshyh rokah ftoye, tih mi nemamo veiditi. Ampag ta Substantia ie Boshya Gnada inu obluba, Ta ifta ie guishna inu gotoua. Obtui ti imash le na tei Boshy oblubi terdnu vifsiti, inu te ifte mozhnu fe dershati, inu ne puftiti vfeti, Aku glih tiga zhaffa, kraya, perfone, kadai inu koku Bug bo tebi pomagat ne veish.

Obtu kadar fe tebi fdy, de kadar Molysh, ftuio molytuo nishter ne oprauish, Taku fe ti femkai oberni, inu fturi en reslotik vmei to bolesanio inu vmei tuio Vero. Sakai ti špofnash de fi ti en Kerfzhenik, inu de fi na to Criftufeuo Smert kerfzhen. Na taku Poklyzane merkai raunu inu pufti, nai ta bode tui ner buli trosht. Sakai kadar ti taku delezh pridesh inu špofnash, de ie Bug fuiga Synu tebi shenkal, inu fa tuio volo vto Smert dal, Pruti taki shenkingi inu Gnadi, ta tui tellefni betesh inu bolesan nema nishter velati, Inu kadar bi moglu biti, ti bi raishi taushent krat bolneishi imel biti, koker de bi ti taciga Shaza, tu ie, te gnade inu milofti Boshye imel obrupan biti. Obtui vuzhiffa tukai dobru leta Reslotik fturiti, Inu po letei Dialectiki gouoriti, inu reci, Tu ie Boshya miffal inu vola, de iest imam na nega Synu Iefufa Criftufa Verouati. Htimu ie meni Bug fuiga S. Duha dal, inu shenkal, Sakai pres tiga fuetiga Duha, Ieft bi ne mogel tacih miffal od Criftufa imeiti, ne Verouati, de bi on meni od Buga bil shenkan, inu de bi on bil vmerl fa muio volo. Inu kanimu pryzhouanu take muie vere, fem iest Kerfzhen, inu skufi ta Kerft fem iest en vud tiga nega Duhouskiga telleffa¹⁴⁶ ratat.

Aku bi pag natu she vezh tiga Hudyzha misli tebi naprei ^[148b] shle, taku ti leta reslotik fturi inu reci, Ieft fam kerfzhen, inu veruiem na Iefufa Criftufa, obtu drigazhi ne more biti, de famuzh kar iest vtim Imeni Iefufa Criftufa profsim, de tu iftu Bug uslishi, inu meni da, koker Criftus fam gouori, iest ne prauim, de bi iest fa vas tiga Ozheta profsil, fakai on fam ta ozha vas fa lubu ima. Oli Gospud Bug per teim mene nei reshil, nefrayal, de bi iest nishter ne imel terpeti. On mene fa volo fuiga Synu Iefufa Criftufa, ima fa lubu, koker en ozha fa lubu ima tu fuie deite. Oli on zhafi to fuio lubefan pruti meni skriuva, obtu fe meni fdy, on fe ferdi fmeno, inu de ne hozhe muieh proshni vslishati. Oli tu ie nega shega, inu ena praua Boshya

¹⁴⁵ Corr. *Isuelyzhauu*. Črka *n* je v natisu obrnjena.

¹⁴⁶ Črka *a* je slabo odtisnjena.

ne kraja ne mesta ne osebe, kdaj, po kom in kako nam bo pomagal. Pred tem se moramo še posebej pozorno varovati. Čas namreč, kraj, *persona*,²⁴⁷ to so le *akcidencije*,²⁴⁸ ki so v Božjih rokah in jih mi ne moremo razumeti. A *substancija*,²⁴⁹ to je Božja milost in obljuba, ta je zagotovljena in zanesljiva. Zato se moraš trdno oklepiti Božje obljube in se je močno držati in si je ne pustiti vzeti, čeprav ne poznaš časa, kraja, *persone*, kdaj in kako ti bo Bog pomagal.

*mislimi in jim
nasprotovati.*

Kadar se ti torej zdi, da s svojo molitvijo nič ne opraviš, tedaj se ustavi in najprej presodi razliko med boleznijo in svojo vero. Spoznal boš namreč, da si kristjan in da si krščen po Kristusovi smrti. Bodi pozoren na to poklicanost in pusti, naj bo ta tvoja najboljša tolažba. Če boš namreč tako delal, boš prišel do spoznanja, da je Bog daroval svojega Sina tebi in ga zavoljo tebe dal v smrt. Proti takemu daru in milosti tvoja telesna težava in bolezen ni vredna nič. Če bi lahko, bi bil tisočkrat raje bolan, kakor da bi bil oropan tega zaklada, Božje milosti. Zato se moraš naučiti dobro razlikovati in razmišljaj v skladu s pravili *dialektike*: »Božja misel in volja je, da moram verovati v njegovega Sina Jezusa Kristusa. Poleg tega mi je Bog dal in podaril svojega Svetega Duha, saj brez Svetega Duha ne bi mogel imeti pravih misli o Kristusu in vere vanj, ne bi mogel verovati, da je bil darovan zame od Boga in da je umrl zavoljo mene. Krščen sem kot priča svoje vere in po krstu sem postal ud njegovega duhovnega telesa.«

*V skušnjavah se
moramo spomniti,
da smo po krstu
poklicani k
zveličanju.*

Če pa bi te nato obhajalo še več hudičevih misli, tedaj razlikuj in razmišljaj takole: »Krščen sem in verujem v Jezusa Kristusa, zato ne more biti drugače, kakor da Bog usliši in mi da samo tisto, kar ga prosim v imenu Jezusa Kristusa, kakor Kristus sam govori. »Ne pravim, da bom jaz prosil Očeta za vas, saj vas Oče sam ljubi.« A Gospod Bog mene ni rešil, osvobodil zato, da bi mi ne bilo treba nič trpeti. Ljubi me zavoljo svojega Sina Jezusa Kristusa, kakor oče ljubi svoje dete. A včasih svojo ljubezen do mene skriva, zato se mi zdi, da se nad menoj jezi in da noče uslišati mojih prošenj. A takšno Božje ravnanje je običajno, kakor o tem govori 79. psalm,²⁵⁰

*Vsi kristjani
morajo imeti
skušnjave.*

²⁴⁷ Lat. 'oseba'.

²⁴⁸ Slučajnosti.

²⁴⁹ Gotovost, zanesljivost.

²⁵⁰ Prav: Ps 97, 2

nauada fnami taku rounati, koker od tiga ta 79. Psalm gouori kir prau, Oblaki inu temma, ie okuli nega. Inu vtim 18. Psalmi, Nega Shottor ie okuli nega, inu vti temmi inu venim zhernim debellim oblaki ie on skriuen. Inu S. Paul 1. Cor. 13. Mi fdai skuli en Shpegel vueni tēni beffedi vidimo, tedai pag od oblyzhia do oblyzhia. Mi ga vte ozhy fdai ne moremo viditi, temuzh od fadai ta nega herbat. Obtū mui lubi brat, vuzhiffē, ti fi fdai vueni taki shuli, vkateri fe morash ta nauuk od te vere prou nauuzhiti, nekar le speculatiue, is tih Bukou, koker dofehmal, temuzh practice, tu ie fteim delom inu fteim dianem. Tebi fe fdy, Bug tebe ne hozhe, tebe fouurashi. Inu taka miffal na vfe ludy pade, kadar oni vta Greh oli vtu terplene inu ukakershno nadlugo prydo, taku vfelei fe nim fdy, inu oni menio, Bug fe ferdi shnimi. Inu htimu ta Sludi redle podnetuye inu pomaga. De kadar kuly vtui reui inu nadlugi hozhesh molyti, taku ta Hudyzh vfelei utuie ferce pishe inu prau, tuie molytue fo fabfton, Bug nee ne slishi, koker fam pozhutish inu vidish, potehmal tuia bolefān le gurshi perhaie. &c. Inu [149a] leto Iskushnau, nekar le ti fam, temuzh ieft skorai ufāg dan, inu ufi kerszheniki, moraiο terpeti. Nu koku hozhmo timu tedai diati? Taku mi imamo fmisliti, de fmo htakimu kregu inu voiskouanu poklyzani. Sakai koker fmo kerfzheniki, taku fmo fdaici od Buga na to shpizo tiga voiskouana poftauleni, oli on nas ne hozhe fa tu fapufyti, ne od nas beshati, fa kai de bi mi tacih Iskushnau inu teshkih miffal ne pozhutili, taku bi mi nigdar ne veideli, ne iskufili, kai ie Criftus. Obtū ti vuzhiffē takim iskushnauom, teshkim inu kriuium mislom fubper fti inu rezhi, muie meffu inu ta muia norska pamet, ta, ia, shaza inu prau, Bug ie meni fourash, on fa me ne rodi potehmal on mene tukai pufti reunu leshati inu tak martar inu betesh terpeti. Oli ieft fem pag en kerfzhenik, Inu veruiem Viefufa Criftufa. Leta shaz ieft imam, ter de bi fe ta Sludy imel repozhiti. Obtū ieft fe hozho letiga muiga Shaza vezh troshtati koker te muie bolesni inu reue ftrashiti.

*Vtiū nasbih
nedlugh imamo
na S. Ioba, fmisliti,
koku fe ie on zhafti
Shugom is te
meffene shibbkote
ferdil, fpet is
pomuzhi S. Duba
Boga bualil.*

De bi ta hudyzh nas taku teshku ne iskushoual, inu nas vti veri fmyrom puftil, taku bi nom te nashe bolefni inu reue teshke ne bile. Obtū vuzhife, fzhim inu koku ti timu Sludiu moresh pruti pryti, inu vtiuh nadlugh febe troshtati, inu de rezhesh, aku glih Gofpud Bug mene pufti fdai umreti fatu ieft vini ne hozho na nega milofti inu pomuzhi zbiulati ne zagati, temuzh vnega muie ferce inu ufe feuupane terdnu poftauti tiga meni ta Hudyzh ne more ubraniti. Sakai kadar ie Bug meni fuiga Synu shenkal inu dal, tuie enu guishnu fnamine, de on ne hozhe meni hudu, temuzh dobru. Leta kunsht pag, tim Sludieuim iskushnauom, redle fubper fti, fe nekar hitru, temuzh dolgu inu po zhaftu nauuzhi.

ko pravi: »Oblaki in tema ga obdajata.« In v 18. psalmu: »Njegov šotor ga obdaja, skrit je v temi in v velikem črnem oblaku.« In sveti Pavel (1 Kor 13): »Zdaj gledamo skozi ogledalo, prek nerazumljive²⁵¹ besede, takrat pa iz obličja v obličje.« Z očmi ga zdaj ne moremo videti, ampak od zadaj, v njegov hrbet. Zato, moj ljubi brat, uči se, zdaj si v šoli, v kateri se moraš prav naučiti nauka vere, ne le *speculative*,²⁵² iz knjig, kakor doslej, ampak *practice*,²⁵³ to je z delom in dejanji. Zdi se ti, da te Bog ne mara, da te sovraži. In taka misel pade na vse ljudi, kadar so dolgo v grehu ali trpljenju ali kakršni koli drugi nadlogi. Tedaj se jim vselej zdi, da je Bog jezen nanje. Vse to pa še dodatno podžiga hudič: kadar koli hočeš v svoji nesreči in nadlogi moliti, hudič vselej polaga v tvoje srce misel, da so tvoje molitve zastoj, da jih Bog ne usliši, kakor sam čutiš in vidiš, saj je tvoja bolezen le še hujša. Itd. In takih skušnjav nisi prisiljen trpeti le ti sam, ampak tudi jaz, skoraj vsak dan – in vsi kristjani. Kaj naj torej naredimo? Vedeti moramo, da smo poklicani k takemu spopadu in vojskovanju. Kot kristjani smo namreč po Božji volji takoj na čelu vojskovanja. Toda Bog nas pri tem ne bo zapustil ali bežal od nas, saj če nikoli ne bi čutili takih skušnjav in težkih misli, nikdar ne bi vedeli, ne bi izkusili, kaj je Kristus. Zato se uči, kako se upreš takim skušnjavam, težkim in krivim mislim, in reci: »Razumljivo je, da moje meso in moja nora pamet menita, da me Bog sovraži, da mu ni mar zame, da me zato pušča v nesreči, trpljenju in težavah. A jaz sem kristjan in verujem v Jezusa Kristusa. Ta zaklad imam, tudi če se hudič razpoči od besa. Zato se bom v večji meri tolažil s svojim zakladom in v manjši meri bal svoje bolezni in nesreče.«

Če bi nas hudič ne izkušal tako močno, če bi nas v veri pustil na miru, potem bi nam naše bolezni in nesreče ne bile težke. Zato se uči, s čim in kako se lahko upreš hudiču in se potolažiš v svoji nesreči. Reci: »Čeprav bi me Gospod Bog zdaj pustil umreti, ne bom dvomil v njegovo milost in pomoč in ne bom obupaval, ampak bom svoje srce in upanje trdno postavil vanj. Tega mi hudič ne more ubraniti. To, da je Bog zame daroval svojega Sina, je zanesljivo znamenje, da mi noče hudega, ampak dobro.«

V svojih nadlogah moramo pomisliti na svetega Joba, kako se je najprej zaradi svoje mesene šibkosti jezil na Boga, potem pa je s pomočjo Svetega Druha Boga spet hvalil.

²⁵¹ Db. *temni*.

²⁵² Lat. 'teoretično'.

²⁵³ Lat. 'praktično'.

Pogledai inu fmsli na S. Ioba, koku ie on peruizh uti nega [149b] teshki bolefni fubper Boga mermral, kir ie dial, Tu verfus es mihi in crudelem. Ti fife premenil meni kenimu groffouitimu. Ti iskashuiesh pruti meni tui ferd ftuio mozno roko. Tukai ie Iob dofti oftru Bogu fubper gouuril, oli on ie potle fpet fpmunil, fakai inu fa zhes volo, ie Bug nemu tako reuo nalushil. Natu ie on fazhel Gospudi Boga fpet viffoku zheftiti inu hualiti. Inu fteim Iobom nom ie potreba, de mi Kerszheniki fe fteim Sludiem tudi vedan taku kregamo. Sakai ta Sludy, hozhe te nashe telesne kratke reue inu nadluge vselei vezhne furiti. Vtakih Iskushnauah fe imamo mi nauaditi, de ufelei mi fmslimo inu rezhemo, Iefus Criftus ie shiu, inu ieft imam od nega porozhene, de imam tiga nega lebna fe troshtati koker od tiga S. Paul gouori Rom. 5. kir prau, Smo li mi Sbugom fprauleni, skufi to Smert nega Synu, she tada kadarfmo fouurashniki bili, veliku vezh bomo isuelyzhani, skufi ta nega leben. Potehmal fmo my fmyreni. Inu kadar tuie ferce taku ftoy, taku ie enu guishnu fnamine, de Criftus Iefus ie ta prau grunt utebi fazhel. polagati. Obt u ti imash en guishen trosht imeiti, de Gospud Bug tebi hudu ne hozhe, temuzh dobru. Aku pag letiga troshta gori ne ufamesh taku drugdi obeniga ne naidesh.

*Vtib nashib
Iskushnauah inu
reuah, imamo
na to naturo te
vere, katera le na
te neuidezhe inu
temne rizbi gleda,
nō napre ftuui,
gledati.*

Is letiga troshta, kateriga ti imash, De veish Bug ie fuiga Synu uto Smert, fa tuio uolo dal, inu tebi shenkal. Ti imash tudi druge Argumente inu nauuke ifprefti inu ufeti, Nerpopei fmsliti, De leta tuia bolefān, inu tu kar fe tebi fdy, Bug fe ferdi ftebo, ie ena rezh kir fe pozhuti. Ta vera ie pag ena taka rezh, kir fe ne pozhuti, inu fe ne uidi. Sakai mi te rizhy, katere nom Vnebefsih naprei ftoye, le skufi en shpegel inu uti temni beffedi uidimo. Koker od tiga S. [150a] Paul Heb. 11. 1. Corint. 13. gouori: Inu htimu nauuku inu hpoterienu te Vere slishio ta Prydiga tiga Euangelia, ta S. Kerft. Ta Sueta Vezheria Criftufeua, inu ta Sueti Duh, kateri utuiem fercei prebiua inu prau: Ieft Veruio Viefula Criftufa muiga diniga Ifuelyzharia. Sice ti bi letih miffal ne imel, ne letih beffed gouuril, de bi Bug tebi te ifte vtuiie ferce, shnega perftom, tu ie Suetim Duhum, ne bil fapiffal. Obt u mui lubi brat, vuzhiffe inu troshtai fe letiga, ti nei fi Kezar, oli en Papeshnik, ne en Neuernik, ne en Ayd, Turek oli Iud, Temuzh fe mozhnu ftuio Vero Iefufa Criftufa derfish, Inu ti bi ga ne hotel rad fgbuti, ne fatayti. Tuia vufta fpofoaio Iefufa Criftufa, tuie ferce veruie na Iefufa Criftufa, De ie on tuie grehe na tim Cryshu plazhal, shnega Martro, Smertio inu goriuftanenem, ie tebe od vezhne Smerti, od Hudizha inu Pekla odreshil. Nu letu ie enu guishnu fnamine, ter fi ti bodi fdrau, bolan oli mertou, de fi en prau Kerfzhenik, inu de slishish vtu Criftufeuu

Umetnosti, da se pošteno upreš hudičevim skušnjavam, pa se ne da naučiti hitro, ampak to vzame več časa. Poglej in pomisli na svetega Joba, kako je najprej v svoji težki bolezni mrmral zoper Boga, ko je dejal: »*Tu versus es mihi in crudelem*. Postal si okruten do mene. Jezo mi kažeš s svojo močno roko.« Tu je Job govoril precej ostro proti Bogu, a se je potem spomnil, zakaj in zavoljo česa mu je Bog naložil tako nesrečo. Zato je začel Gospoda Boga spet globoko častiti in ga hvaliti. In kakor Job se moramo kristjani vedno prepirati s hudičem. Hudič bi namreč rad naše kratkotrajne telesne nesreče in nadloge vselej storil za večne. V takih skušnjavah se moramo navaditi, da vselej pomislimo in rečemo: »Jezus Kristus je živ in imam njegovo besedo, naj se nadejam njegovega življenja,« kakor o tem govori sveti Pavel (Rim 5): »Če smo se po smrti njegovega Sina spravili z Bogom, ko smo bili še sovražniki, bomo zdaj, ko smo spravljeni, veliko bolj zveličani po njegovem življenju.« In če je s tvojim srcem tako, je to zanesljivo znamenje, da je Kristus Jezus položil vate pravi temelj. Zato naj ti bo v zanesljivo tolažbo, da ti Gospod Bog noče hudega, ampak dobro. Če te tolažbe ne sprejmeš, pa tudi nobene druge ne najdeš.

Iz tolažbe, ki izhaja iz tega, da je Bog svojega Sina dal v smrt zavoljo tebe in ti ga podaril, moraš povzeti tudi druge argumente in nauke. Najprej se moraš zavedati, da je tvoja bolezen, pri kateri se tebi zdi, da se Bog jezi nad tabo, stvar, ki jo občutiš. Vera pa je stvar, ki je ne čutiš in ne vidiš. Stvari, ki nas čakajo v nebesih, lahko namreč vidimo le v ogledalu in v nerazumljivih besedah, kakor o tem govori sveti Pavel (Heb 11; 1 Kor 13). K nauku in potrditvi vere pa sodijo pridiga evangelija, sveti krst, sveta Kristusova večerja in Sveti Duh, ki prebiva v srcu in pravi: »Verujem v Jezusa Kristusa, svojega edinega zveličarja.« Teh misli ne bi imel, teh besed ne bi govoril, ko jih Bog ne bi zapisal v tvoje srce s svojim prstom, to je s Svetim Duhom. Zato, moj ljubi brat, se uči in tolaži se s tem, da nisi krivoverec ali papežnik ali nevernik ali pogan, Turek ali Jud, ampak se trdno držiš svoje vere v Jezusa Kristusa in ga ne bi rad izgubil ali zatajil. Tvoja usta priznavajo Jezusa Kristusa, tvoje srce veruje v Jezusa Kristusa, da je on plačal tvoje grehe na križu s svojim trpljenjem, smrtjo in vstajenjem in te odrešil večne smrti, hudiča in pekla. To pa je zanesljivo znamenje, da si, pa bodi zdrav, bolan ali mrtev, pravi kristjan in da sodiš v Kristusovo kraljestvo. Zato se Bogu globoko zahvali in bodi vesel in ga prosi, naj te pri taki veri in upanju obdrži in ohrani do konca. Beremo o deklaci

*V naših
skušnjavah in
nesrečah moramo
najprej upoštevati
naravo vere,
ki temelji le na
nevidnih in
nerazumljivih
stvareh in nam jih
skuša pokazati.*

Kraleuftuu. Satu ti Boga viffoku fahuali, inu bodi veffel, inu profsi, de on tebe per taki Veri inu vupani do konza obdershi inu ohrani. Mi beremo od ene Dezhle Mekdilla, De kadar ie ona od tiga Hudyzha bila iskushouana, inu drufiga nei imela, kir bi bila mogla nemu fubper ftati inu fe ubraniti, ie pruti nemu gouuorila, Ieft fem ena Kerfzheniza, Obtuiest nezho tebe slushati. Inu ie prou gouuorila. Sakai ta beffeda, Ieft fem ena Kerfzheniza fapopade ufe Articule, kir hti Kerfzhanski Veri slishio. Glih taku imash ti tudi fdai taku diati, Ta tuia bolean le zhedale uegshi inu teshkeishi perhaie, Obene pomuzhi ne zhutish inu neuidish, Aku vezh inu zhefzheshe molish, utim ie tebi hushe inu teshkeshe. Natu ti is ferza reci, Ieft Veruiem na Iefufa Criftufa, Ieft fem Kerfzhen. ^[150b] Meni ta Euangelium dobru dopade, Ieft te Sucte Sacramente fa lubu imam, Criftufu Iefufu nei fem fouurash, temuzh Veruiem, imam inu dershim, de ie on mui dini Isuelyzhar inu Ohranenik. Inu kadar ti per taki Veri ftonouitnu oftanesh, taku ta Sludi tebe ne bode mogel nisther fturiti. Oli per tim imash ti veiditi, de ta Hudyzh ufo nega Muzh inu Kunsht fubper te fraui, koku bi on mogel tebe is tuie brambe inu is tuiga Gradu, tu ie, od te Vere na Iefufa Criftufa, perprauiti. Ampag ti oftani utaki brambi, inu fe ne pufti uunkai ifriniti, inu reci, Ieft letih beffed nei fem fam fmislil ne gouuril, temuzh fem pryel inu slishal od famiga Iefufa Criftufa, De Bug fa nega volo nas hozhe miloftiuu uslishati, Inu nas hozhe Isuelyzhati vekoma. Obtuiaku on glih shnega Pomozhio faulazhuie, tu iest hozho dopufti. Sakai taku ie ta nega shega inu nauada. On fe ne pufti fapreti, ne popafti, koker bi mi radi hoteli, Nega Prebualifzhe ie uti temmi. Obtuiakadar ta Hudizh htebi pride, inu hozhe tebe pregouoriti, Bug ne hozhe tuih Proshni uslishati, fa te ne rodi, ie tebi fouurash, Taku ti rezi, Hae funt fallaciae accidentis, per quas vult amouere subftantiam. Ta Hudyzh hozhe meni skufi tu neguishnu, tu guishnu vleti. Sakai kir iest Vcriftufa veruio, de ie on mui Odreshenik inu Ifuelizhar, tu ie ta subftantia, tu ie guishnu inu gotouu. Natu fe iest faneffem, per tim iest hozho oftati, Inu fe fgudi fto muio boleanio inu fteim neguishnim, koker ta lubi Bug hozhe, bodi htimu Shiuotu oli hti Smerti. Obtuiene rodi fa te druge Accidenciae, Inu fahuali Boga, inu oftani per tei Subftancij, tu ie, Verui de Bug fa volo fuiga Synu, vkateriga ti veruiesh, ie tebi dober, Miloftiu, On tebe ne hozhe fapuftiti, temuzh per prauim redu tebi hpomozhain ^[151a] pryti. Sakai ta nega Saftaua, katero ie nom dal, katera ie ta nega Syn, ie viffoka inu velika, On nee fa febo ne fapufti.

Mekdili,²⁵⁴ kako je hudiču, ko jo je skušal in ni imela nič drugega, s čimer bi se mu mogla upreti in se ga ubraniti, rekla: »Krščena sem, zato te ne bom poslušala.« In je prav govorila, saj stavek: »Krščena sem,« zaobjame vse člene, ki sodijo h krščanski veri. Prav tako naredi tudi ti, ko postaja tvoja bolezen čedalje večja in težja, ko več ne čutiš in ne vidiš nobene pomoči. Bolj ko moliš, huje in težje ti je. Tedaj si iz srca reci: »Verujem v Jezusa Kristusa, krščen sem. Evangelij mi je všeč, rad imam svete zakramente, Kristusu Jezusu nisem sovražen, ampak verujem in imam za resnico, da je on moj edini zveličar in rešitelj.« In kadar boš stanovitno ostajal pri taki veri, tedaj ti hudič ne bo mogel storiti nič. Pri tem pa moraš vedeti, da hudič vlaga proti tebi vse svoje moči in spretnosti, da bi te mogel spraviti iz tvoje obrambe in iz tvojega gradu, to je od vere v Jezusa Kristusa. Ti pa le ostani v taki obrambi in se ne pusti izvabiti ven in reci: »Tega, da nas bo Bog za vekomaj zveličal zaradi Jezusa Kristusa, si nisem izmislil sam, ampak sem te besede prejel in slišal od samega Jezusa Kristusa. Četudi on odlaša s svojo pomočjo, bom to sprejel, kajti takšna je njegova navada. On ne pusti, da bi ga zaprli in prijeli, kakor bi mi to hoteli, njegovo prebivališče je v nerazumljivem.«²⁵⁵ Ko pride k tebi hudič in pregovarja, kako Bog noče uslišati tvojih prošenj, kako se ne meni zate in kako nenaklonjen ti je, tedaj reci: »*Hae sunt fallaciae accidentis, per quas vult amovere substantiam.*«²⁵⁶ Hudič mi hoče s pomočjo slučajnega vzeti to, kar je gotovo. To, da verujem v Kristusa, da je on moj odrešenik in zveličar, je *substantia*, to je gotovo in zanesljivo. Na to se zanašam, pri tem hočem ostati, naj se zgodi z mojo boleznijo in s tem, kar je slučajno, kakor ljubi Bog hoče, bodisi se obrne v življenje ali v smrt. Zato se ne oziraj na druge *accidentiae*²⁵⁷ in hvali Boga in ostani pri *substanciji*, to je, veruj, da je Bog zavoljo svojega Sina, v katerega veruješ, tebi dober, milosten, on te ne bo zapustil, ampak ti bo prišel na pomoč, ko bo za to čas. Kar je zastavil za nas (to pa je njegov Sin), je namreč visoko in veliko in tega on ne bo zapustil.

²⁵⁴ Mesta nam ni uspelo razrešiti. Prevedeno po Dietrich (1543: 01b).

²⁵⁵ Db. 'v temi'.

²⁵⁶ Lat. 'To so ukane s slučajnim, s pomočjo katerega skuša (hudič) odvzeti gotovo.'

²⁵⁷ Tj. 'slučajnosti'.

*Mi ne terpimo
tih Hudyzheuib
iskushnau fami,
temuzh ufi
kerfzheniki po
všim fueitu. Oni
fnami red klyzheio
vedan na Buga
inu proffio fa
pomuzh.*

Rauen letiga troshta, kadar ta Hudyzh nas taku štakimi miffalmi inu fteim zbiulanem, na milofti inu pomuzhi Boshy, okuli nas hodi, inu iskushaua, imamo fmisliti, de mi fami tacih Sludieuih iskushnau ne terpimo, temuzh tu cellu Kerfzhanftuu, vfi verni fnami red terpee. Inu de vfi verni, kir fo ty nashi duhouski vudi, fnami red klyzheio na Buga, proffio fa pomuzh, vfi molio Ozha nash kir fi vnebefih. Tukai nei po všem Sueitu obeniga Kerfzhenika, kir bi molil inu dial, Mui ozha, temuzh le Ozha nash. Sakai ufi Kerfzheniki veido, pozhutio vidio inu iskufio, de ta Hudyzh vfelei to norsko Guglo, ta ferd Boshy, ufe nadluge inu nefrezhe nim naprei ftaiui, oli mi fe imamo vuzhiti, de vfe tu kar to vero tyzhe, ie neuidezhe. Kateri tedai take neuidezhe rizhy, hozhe videzhe fturiti, ta fam febi fturi to fuio bolefan inu nefrezho veliku vegsho, inu fgubi to Subftancio, inu ner ta vegshi trosht, od kateriga fmo mi od fpreda gouurili. Obt u vuzhife leto Theologicam Dialecticam, inu reci htimu Hudyzhu, letu, na kateru ti mene napelauash, nei ta Principal, ner ta vegshi rezh, temuzh en Accidens, kateri fe more danas oli lutri preminiti. Sakai aku bo Bug hotel, taku iest morem, taku skorai fdrau biti, koker fem bolan poftal. Ampag letu ie ta praua Subftantia, inu ta praui poglauiti Articul, de iest muiga Gofpudi Iefufa Criftufa ne fouurashim, temuzh de veruiē (:koker kuli teshku tu veruiem:) De ie on fa me terpil, inu de iest skuli nega bom guishnu imel ta vezhni leben. Inu iest ne dershim fteim Papeshom, ne fteimi Turki, ne fteimi ludy kateri [151b] ufi to beffedo Boshyo fouurashio. Vtaki vishi mora en Kerfzhenik en reslotik fturiti, inu terdnu dershati, de Iefus Criftus, ie tu nashe cillu fauupane, nash leben, nash trosht, inu nashe neruegshe vefšeliē, inu de nas bo ohranil htimu vezhnimu lebnu, ter fi timu teleffu puidi, koker Bug hozhe.

*Ty bolni ludy,
kir vtesbkib
Iskushnauah
leshe, nemoio¹⁴⁷
fami biti, temuzh
fastopnimi
Kerfzheniki fe
fgouoriti, inu
puftiti brati tu S.
pyfmu.*

Polek tiga tudi famerkai, de kadar ti pozhutish, de fi shibak, inu de fi uteskhik iskushnauah, taku tedai ne bodi inu ne oftani fam, temuzh pufti, de edan oli dua ftebo gouore od Criftufa. Oli pufti de fe tebi kai is fuetiga pyfma, is tih Pfalmou, is loba, is S. Iansha Euangelifta, is tih lyftou fuetiga Petra inu S. Paula naprei bere, de fam fe fteim Sludiem ne grifesh. Sakai ta Hudyzh ie en tak hud kunshten Dishputirar, de gdi on to Glauo mora noter perprauiti, tukai on shnega celim shiuotom noter ulefe, koker ta Kazha. Obt ne puftiffe famiga naiti, temuzh ufami vfelei eniga brata oli Pridigaria klebi, tiga pufti nai ftebo od Buga, od nega vole gouori, per takim fguuori ie Criftus, Math. 18. Sakai rifniza ie, de en fam ie timu Hudyzhu preshybak, koker fem iest fam tu zheftu iskufil. Sakai zheftu fe pergodi, de iest potribuiem, de

¹⁴⁷ Sic.

Poleg omenjene tolažbe se moramo tudi zavedati, kadar nas hudič zalezuje in skuša s takimi mislimi in z dvomi v Božjo milost in pomoč, da ne trpimo takih hudičevih skušnjav sami, ampak z nami vred trpi vse krščanstvo in vsi verni. In da vsi verni, naši duhovni udi, z nami vred kličejo k Bogu, prosijo za pomoč, molijo: »Oče naš, ki si v nebesih«. Po vsem svetu ni nobenega kristjana, ki bi molil in dejal »moj Oče«, ampak le »Oče naš«, saj vsi kristjani vedo, čutijo, vidijo in izkušajo, kako hudič vselej postavlja v ospredje norčevsko oglavnico,²⁵⁸ Božjo jezo, vse nadloge in nesreče, mi pa se moramo učiti, da je vse, kar zadeva vero, nevidno. Kdor torej hoče nevidne reči narediti vidne, ta sam sebi veča bolezen in nesrečo in izgublja *substantijo* in največjo tolažbo, o kateri smo prej govorili. Zato se učite *theologicam dialecticam*²⁵⁹ in recite hudiču: »To, na kar me napeljuješ, ni *principal*,²⁶⁰ največja reč, ampak *accidens*,²⁶¹ ki se lahko danes ali jutri spremeni. Če bo namreč Bog hotel, tedaj utegnem kmalu biti zdrav, kakor sem postal bolan. Prava *substantia* in pravi glavni *artikul* pa je, da ne sovražim svojega Gospoda Jezusa Kristusa, temveč vanj verujem (kakor koli že težko verujem), da je on zame trpel in da bom po njem zanesljivo imel večno življenje. In da ne držim s papežem ne s Turki ne z Judi, ki vsi sovražijo Božjo besedo. Na tak način naj kristjan vselej razlikuje in trdno veruje, da je Jezus Kristus vse, v kar zaupamo, naše življenje, naša tolažba in naše največje veselje in da nas bo rešil v večno življenje, pa naj gre telesu, kakor Bog hoče.

*Hudičevih
skušnjav ne trpimo
sami, ampak jih
trpijo vsi kristjani
po vsem svetu. Oni
z nami vred vedno
kličejo k Bogu
in ga prosijo za
pomoč.*

Poleg tega si tudi zapomni, kadar čutiš, kako si šibak in da si v težkih preizkušnjah, da tedaj ni dobro, da si sam – ampak pusti, da eden ali dva s teboj govorita o Kristusu. Ali pusti, da ti kdo prebere kaj iz Svetega pisma, iz psalmov, iz Joba, iz svetega Janeza evangelista, iz pisem svetega Petra in svetega Pavla, da se ne boš sam grizel s hudičem. Hudič je namreč zelo spreten *disputant*,²⁶² in kamor lahko potisne glavo, tja zleze z vsem telesom kakor kača. Zato ne bodi sam, ampak vzemi vselej k sebi brata

*Bolni ljudje, ki
ležijo v težkih
preizkušnjah,
naj ne bodo
sami, ampak naj
se pogovarjajo
z razumnimi
kristjani in naj
berejo Sveto pismo.*

²⁵⁸ Beseda *gugla* (nem. *die Gugel*), ki jo prevajamo kot 'oglavnica', označuje kapuco, ki pokriva tudi ramena. Tu gre za besedno igro, saj *gugla* v tem kontekstu označuje meniško kapuco, besedna zveza *norska gugla* pa namiguje na kapo, ki jo nosijo dvorni norci (nem. *Narrenkappe*).

²⁵⁹ Lat. 'teološko dialektiko'.

²⁶⁰ Lat. 'nekaj prvotnega', torej *substantia* 'gotovost, zanesljivost'.

²⁶¹ Lat. 'slučajnost'.

²⁶² Razpravljalec.

enu mahinu ditece fmeno gouori. Tu nash Gospud Bug dopufti, de fe mi ne preufamemo inu ne hualimo, de bi mi bili fami od febe fadofiti mozhni, temuzh de ta muzh Criftufeua, inu nega beffeda, bo noter vnas fpofnana inu hualena. Meni fe ie zheftukrat pergudilu, de en preproft neuuzhen zhloulik, ie meni fano troshliuo beffedo pomagal. Steim ie Bug meni nafnane dal, de muia muzh, modroft inu Kunft, pres Criftufa, inu nega beffede cilu nishter nei, koker ie on htimu fuetimu Paulu gouuril. 2. Cor. 12. Muia muzh ie vtih shibkih mozhna. Sakai ta Boshya muzh, ie ena taka muzh, katera nekar fuelyko [151aa] sylo okuli febe ne bye, inu ne upye, temuzh ona fem kai gre vueliki shibkoti, tihu inu krotku, de mi moramo pruti taki mozhi rezhi, Gospud iest fem en bog greshni zhloulik meni hudu gre, oli vfai iest na te veruiem inu vupam, meni puidi koker ti hozhes. Si li mene pofabil, taku bodi iest pofablen, aku fe ferdish, taku fe ferdi, ampag iest nezho fatu en neuernik biti, ne od vere pafiti, temuzh veliku vezh hozho verouati inu terdnu dershati, de Criftus Iefus tui Syn ie fa muio volo vmerl, ftebo fmyril, od Hudyzha inu Pekla odreshil, inu meni dobil ta vezhni leben. Letu mene ne more obnorriti, aku fice vfe druge rizhy mene obnorrio. Sakai Accidentia non tollunt fubftantiam. Ta ftonouiti Articul nashe vere, tu ie, ta obluba Boshya mora oftati, aku glih druge rizhy fe refdeio inu konez vfamo.

*Enu guishnu
fnamine tiga
ifuelyzhana
vfkiga zhloueka,
ie letu kateri
Criftufa inu nega
beffedo fa lubu
ima, po drugi veri
ne uprasha. Inu
takimu Bug nega
shibkoto vti veri
rad pregleda.*

Leto vero inu letu fpofnane ti imash dershati fa en velik dar Boshy, de ti nekar rad od Criftufa inu od nega Cerque bi fe hotel lozhiti ne pafiti. Inu aku glih vfebi take vere ne pozhutish, de le shelish inu umisli imash, per taki veri Vcriftufa, inu per nega Cerqui oftati. Inu taka miffal, inu take shele, fo en velik dar inu gnada Boshya. Sakai kir fo take misli, tukai ie ta vera, inu tiga zhloueka rizhi dobru ftoye, nai fi timu telleffu gre koker Bug hozhe. Sakai Bug ne bode obeniga fapuftil, kir taku veruie, ter nai fi ie ta nega vera shibka. Sakai Bug nei en Tyran, de bi on enimu to nega shibkoto ne hotel pregledati, potehmal on dobru vei, de ta Sludy, inu tu nashe laftnu hudu meffu fubper nas, fufeb kadar fmo bolni, shtrytaio. On ie S. Petru pregledal inu fanefsal, kir ga ie trykrat fatayl, fdaici koker ie fui Greh fpofnal, inu fa miloft profsil. On bode tudi taku fnami delal, na teim nemamo zbiulati. Ampag ty kir Boshyo beffedo famezhuio [151ab] inu fouurashio, ty ifti gledaite gori, nai fi fdai oni tacih iskushnau nemaio. Sakai ta Hudyzh nec pufiti fmyrom, potehmal fo poprei nega. Tebe pag inu druge, kateri bi radi prou verouali, slushili Bogu, kir fe Boga inu nega praude boye, te ifte on fmyrom ne pufiti. Sakai on nih nema

ali pridigarja in ga pusti, naj s tabo govori o Bogu, njegovi volji. Pri takem pogovoru je Kristus (Mt 18), kajti en sam je za hudiča resnično prešibek, kakor sem to sam pogosto izkusil. Pogosto se mi namreč prigodi, da moram v takem primeru govoriti majhnim otrokom. Naš Gospod to dopušča, da se ne bi prevzeli in hvalili, da smo sami po sebi dovolj močni, ampak da bi priznali in hvalili Kristusovo moč in njegovo besedo. Meni se je pogosto prigodilo, da mi je kak preprost, neuk človek pomagal s tolažilno besedo. S tem mi je Bog dal vedeti, da moja moč, modrost in vedenje brez Kristusa in njegove besede ni prav nič, kakor je o tem govoril sveti Pavel (2 Kor 12): »Moja moč je močna v šibkih.« Božja moč je namreč moč, ki ne razbija in ne vpije naokoli na ves glas, ampak prihaja v veliki šibkosti, tiho in krotko, da ji lahko rečemo: »Gospod, sem ubog grešnik, slabo mi gre, a vendar verujem in upam vate, pa naj mi gre, kakor ti hočeš. Če si me pozabil, naj bom pozabljen; če se jeziš, se jezi, a jaz zato ne bom postal nevernik, ne bom odpadel od vere, ampak bom še veliko bolj veroval in imel za gotovo, da je Kristus Jezus, tvoj Sin, umrl zavoljo mene, me pomiril s teboj, me odrešil hudiča in pekla in mi pridobil večno življenje. To me ne more zмести, tudi če bi me vse drugo zmedlo. *Accidentia* namreč *non tollunt substantiam*.²⁶³ Ta stanovitni člen naše vere, to je Božja obljuba, mora ostati, tudi če se druge reči razdro in vamejo svoj konec.

Za velik Božji dar moraš imeti vero in spoznanje, da se ne boš nikoli hotel ločiti in odpasti od Kristusa in njegove Cerkve in da boš odločen vedno ostati pri veri v Kristusa in pri njegovi Cerkvi, čeprav je v sebi ne bi čutil. Za vse, ki so takih misli, je tu vera in pri njih je vse dobro, pa naj gre telesu dobro ali slabo. Bog namreč ne bo zapustil nikogar, ki tako veruje, pa naj bo njegova vera še tako šibka. Kajti Bog ni tiran, da bi komu ne hotel spregledati njegove šibkosti, saj dobro ve, da se zoper nas bojuje hudič in naše lastno meso, zlasti kadar smo bolni. Svetemu Petru je spregledal in mu prizanesel, ko ga je trikrat zatajil, takoj ko je priznal svoj greh in prosil za milost. Tako bo storil tudi z nami, o tem ni dvoma. Ti pa, ki zametujejo in sovražijo Božjo besedo, ti naj se ozrejo navzgor, saj trenutno nimajo takšnih skušnjav. Hudič jih namreč pusti na miru, saj so že njegovi. Tebe pa in drugih, ki bi radi prav verovali, služili Bogu, ki se bojijo Boga in njegove pravičnosti, teh ne pusti v miru. Nima jih namreč pod svojo oblastjo, a bi jih rad imel. Kako in s čim pa jih dobiva? Ne

*Zanesljivo
znamenje
zveličanja vsakega
človeka je, da kdor
ljubi Kristusa in
njegovo besedo, ne
vprašuje po drugi
veri. Takemu Bog
rad spregleda
šibkost v njegovi
veri.*

²⁶³ Lat. 'slučajnosti ne odpravijo gotovega'.

pod fuio oblaftio. Ampag rad bi hotel nec imeiti. Koku inu fzhim on pag nec dobiua. Drigazhi nekar, famuzh kadar on nec fdolgimi teshkimi islkushnauami,¹⁴⁸ Bolefanmi inu fnefrezhami perprau, de zbiulao inu zaguio na milofti inu pomuzhi Boshy. Obtui mui lubi brat, refmisli dobru ufe, ftui ti timu Hudyzhu fubper, inu braniffle redle. Sakai ta kir noter vnas prebiua, ie mozhneishi, koker ta kir ie na tim fueitu, prau lohannes Euangelift i. loh. 4. Ta hudyzh, ta fubper nas vedan voiskuie inu fubper nas sylnu shtryta, shnim kregati, nas teshku ftoy. Oli on ne bo dobil, temuzh framotio bo moral od nas beshati, fakai ta nasha vera ima premagati, koker fueti lanch i. loh. 5. gouori, Vfe kar ie od Buga royenu, premaga ta fueit. Inu ta nasha vera ie ta, kir premaga ta fueit, kateri veruie, de ie Iefus Syn Boshy, ta ifti ta fueit premaga. Nu ferdiffle sludi oli ta fueit, inu fturi nas shalofstne, koker on hozhe, oli vfei nashe premagane obftoy. Sakai Criftus ie shiu, koker on fam gouori loh. 14. Ieft fem shiu, inu vi mui verni bote tudi shiui. Letu ie nash trosht, inu ima nash trosht biti inu oftati. Sice bi nishzhe ne mogel te Hudyzheue Iskushnaue premozhi inu preterpeti. Koker mi tu na tih vidimo, kir zagaio, fami febe konzhaio. Mi pag veimo, de mi eniga taciga Gofpudi imamo, kateri ie Iefus Criftus Syn Boshy, ta per nas shnega beffedo prebiua, shnim inu shnega beffedo hozhmo vfe iskushnaue tiga Hudyzha premozhi, inu [152a] od nas odegnati. Ty nenerniki:¹⁴⁹ pag ty ne hote Criftufa, ne nega beffede, tedai kadar bi oni dobru mogli, poslushati. Inu kadar Criftufa inu nega beffede potribuio, taku ne fmeio inu ne veidu na nega prou fmisliti, ne nega oblub fe troshtati. Obtui fe mi imamo per redu Gofpudi Boga bati, nega inu nega beffedo pred ozhyma inu fa lubu imeiti. Inu ti nemash zbiulati, de ti potehmal Criftufa inu nega beffedo lubish, vto Cerkou Kerfzhansko slishish, inu fi en vud tiga teleffa nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, taku dobru, koker mi. Sakai mi verni fmo ufi enu tellu, skufi to Krij nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, od vfeh nashih grehou obprani, inu skufi to nega beffedo, inu skufi te S. Sacramente, htaki gmaini poklizani inu vno fafaieni. Na takim troshtu, mui lubi brat, dershi terdnu.

Letiga Troshta, mui lubi Brat, dershi fe terdnu, troshtai fe inu vuzhifse to guishno miloftiuo Oblubo Boshy, katera ie tebi inu nom vfem, od Buga Vcriftufu Iefufu, ponuiena inu dana, De Bug Ozha, fa volo Criftufa, hozhe nom ufe nashe Grehe odpufiti, nas fa fuie lube otroke gori vfeti, vuobeni nadlugi fapufiti, Temuzh skufi to tellefno Smert, nas pelati vtui nebesku vezhnu vefelie. Obtui ne pufiti tiga Hudyzha, vto tuio kamrizo, tu ie, vtui

*Bolniki imao unib
Iskushnauab timu
Sludiu fto vero inu
Sbefedo Boshy
fiati fubper, Steim
oni tiga Hudyzha
od febe presbeno.
i. Pet. 5.
Iacob. 4.*

¹⁴⁸ Corr. *iskushnauami*.

¹⁴⁹ Corr. *neuerniki*. Črka u je v natisu obrnjena.

drugače, kakor da jih z dolgimi, težkimi preizkušnjami, boleznimi in z nesrečami pripravi, da dvomijo in obupujejo na Božji milosti in pomoči. Zato, moj ljubi brat, dobro premisli vse, upri se hudiču in se pošteno brani! »Ta namreč, ki prebiva v nas, je močnejši kakor ta, ki je na tem svetu,« pravi evangelist Janez (1 Jn 4). Hudič, ta se vedno vojskuje proti nam in se silno bojuje z nami, se z nami prepira, nas teži. Toda ne bo nas ujel, ampak bo moral sramotno bežati od nas, kajti naša vera ga bo premagala, kakor govori sveti Janez (1 Jn 5): »Vse, kar je rojeno od Boga, premaga ta svet.« Naj se hudič in ta svet jezita in nas žalostita, kakor hočeta, a naša zmaga stoji, kajti Kristus je živ, kakor pravi sam (Jn 14): »Jaz živim in živeli boste tudi vi, moji verniki.« To je naša tolažba in naj tudi ostane naša tolažba. Sicer bi nihče ne mogel premagati in pretrpeti hudičevih skušnjav, kakor lahko vidimo pri teh, ki obupajo in naredijo samomor. Mi pa vemo, da imamo Gospoda, ki je Jezus Kristus, Božji Sin, ki prebiva pri nas s svojo besedo. Z njim in z njegovo besedo bomo premagali vse hudičeve skušnjave in ga odpodili od nas. Neverniki, ki se ne menijo za Kristusa in njegovo besedo, pa tedaj, ko bi Kristusa lahko zaslišali in ko bi potrebovali njegovo besedo, nanj ne smejo in ne znajo prav pomisliti in se tolažiti z njegovimi obljubami. Zato se moramo načrtno bati Gospoda Boga in imeti njega in njegovo besedo pred očmi in ju ljubiti. Ti pa ne dvomi, saj ljubiš Kristusa in njegovo besedo, sodiš v krščansko Cerkev in si ud telesa našega Gospoda Jezusa Kristusa prav tako kakor mi. Verniki smo namreč vsi eno telo po krvi našega Gospoda Jezusa Kristusa, oprani vseh naših grehov in po njegovi besedi in po svetih zakramentih poklicani v skupnost in zasajeni vanjo. Take tolažbe, moj ljubi brat, se trdno drži!

Te tolažbe, moj ljubi brat, se trdno drži, tolaži se in se uči zanesljive, milostne Božje obljube, ki jo je Bog ponudil in dal po Kristusu Jezusu tebi in nam vsem, da nam bo Bog Oče zavoljo Kristusa odpustil vse naše grehe, nas sprejel za svoje ljubljene otroke, nas ne zapustil v nobeni nesreči, ampak nas po telesni smrti popeljal v večno nebeško veselje. Zato ne pusti hudiča v svojo kamrico, to je v svoje srce, v katerem je in prebiva beseda, obljuba in tolažba našega Gospoda Jezusa Kristusa, ampak mu naravnost reci, kakor je dejal

Bolniki naj se v svojih preizkušnjah upirajo hudiču z vero in z Božjo besedo in ga s tem odženejo od sebe (1 Pt 5; Jak 4).

ferce, vkaterim ta beffeda, obluba inu trosht nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, prebiuaio, Temuzh reci redle pruti nemu, koker ie Criftus dial, Puidi prozh ti Hudyzh, ti tukai noter vme ne slishish, Temuzh mui Gofpud Iefus Criftus, ta ifti ima tukai noter vmeni te fue Erperge inu fui ftan, Ta ifti ima tukai vmeni fto nega beffedo regirati inu gospoduati. Sakai na nega fem iest Kerfzhen, Nemu iest slishim, Per nim iest hozho oftati, inu nega fe terdnu dershati. Inu kadar [152b] ti taku bosh fturil, taku ta Hudyzh bo moral od tebe pobegniti, Inu tuie ferce myrmu inu vefelu oftati. Kadar fe pag kai zhafsi pergodi, de ti taciga troshta polabish, inu subper Boga mermrash, fi neuolan vti tui bolefni, Inu kai norskiga is ferda gouorish, taku ti ne meni, de bi fa volo taciga mermrana inu neuole bil od Buga fauershen, Potehmal ta tuia neuola, ferd inu mermrane, ne gredo is preshernofti, Temuzh is shibkote, taki grehi nei fo volni, koker od tiga Papesha, inu vfeh tih, kir Boshyo beffedo fouurashio. Temuzh eni grehi, kir fo is slabufti fturieni. Sakai de bi ti take reshke bolefni inu iskushnaue na febi ne imel, taku bi ti tukai ne mermral, inu fe ne ferdil. Kadar pag ta tui betesh ie taku uelik, ta ifti tebi teshku dei, Bug dobru vei, Inu taku tuie mermrane, aku ga profish, hozhe tebi pregledati inu fanefiti. Natu mui lubi Brat, bodi potroshtan, ferzhen inu vefel, nash Ozha nebeskhi tebe ne fapufti, Sakai ti imash deil fnami, koker en Vud tiga Criftufeuga Telleffa. Mi vfi pag imamo Deil na nashi Glaui Iefufu Criftufu, na nashim fueiftim Paftryiu tih nashih Dush. Ta ifti tebe obdershi vti prauu Veri, Inu lete tuie ufe rizhy, nadluge inu iskushnaue rounai inu uishai hti zhafiti inu huali fuiga S. Imena, inu htimu Isuelizhanu tuie Dushice Amen. Ta Myr Boshy skufi Iefufa Criftufa oftani ufelei per tebi, Amen. Amen.

OD NAKATERIH RIZHY KATERE

Je pergode per tih Bolnikih, kadar je nim ta

Vezherya Criftufeua, ima

dati. [153a]

*Tim neuernikom
kir nishter ne
Vedo, ne veideti
ne bote, kakoui
fo ty Kerfzhanski*

PER tih Bolnikih fe tudi zhafsi mnogetere fmotne rizhy pergode. Od tih fe ima tudi enu poduishane dati. Nerpoprei, Ta vezherya Criftufeua, fe nema nikomer dati, Samuzh on ie poprei ufe Articule te Kerfzhanske Vere, utim Catehismi fapopadene, ozhytu fposnal, Oli ta prauu Nauuk, od te vere Kerfzhanske gori ufel. Aku bi fe pag kei eden nashil, kir bi ne hotel te fuei vere fposnati, ne prauiga Nauuka od

Kristus: »Poberi se, hudič,«²⁶⁴ ne sodiš k meni, saj ima v meni svoje bivališče moj Gospod Jezus Kristus, on naj vlada in gospoduje v meni s svojo besedo. Kajti v njegovo ime sem krščen, njemu pripadam, pri njem bom ostal in njega se bom trdno držal. In ko boš tako storil, bo moral hudič zbežati od tebe in tvoje srce bo ostalo mirno in veselo. Kadar pa bi se prigodilo, da bi pozabil na tako tolažbo in bi godrnjal proti Bogu, bi bil nejevoljen v svoji bolezni in bi v jezi govoril kaj nerazsodnega, tedaj ne smeš misliti, da te bo zaradi takega godrnjanja in nejevolje Bog zavrgel, saj takšna nejevolja, jeza in godrnjanje ne izvirajo iz prešernosti, ampak iz šibkosti, taki grehi niso hoteni, kakor so papeževi in vseh teh, ki sovražijo Božjo besedo, ampak so to grehi, ki so storjeni iz slabosti. Če bi namreč ne preboleval težke bolezni in ne bi bil v preizkušnji, bi tudi ne godrnjal in se ne bi jezil. Ker pa je tvoja težava tako velika, te teži, Bog pa dobro ve in ti bo tako tvoje godrnjanje, če ga boš prosil, spregledal in odpustil. Zato, moj ljubi brat, bodi potolažen, srčen in vesel, naš nebeški Oče te ne bo zapustil, saj imaš kot ud Kristusovega telesa delež z nami. Mi vsi pa imamo delež v naši glavi, Jezusu Kristusu, v našem zvestem pastirju naših duš. Ta te bo obdržal v pravi veri in bo uravnaval in usmerjal k časti in hvali svojega svetega imena in v zveličanje tvoje duše vse tvoje reči, nesreče in preizkušnje. Amen. Božji mir naj bo vedno s tabo po Jezusu Kristusu. Amen.

O NEKATERIH REČEH, KI SE *dogajajo pri bolnikih, kadar jim je treba dati Kristusovo večerjo*

Pri bolnikih se včasih dogajajo tudi mnoge zmotne reči. O tem se je tudi treba poučiti. Najprej, Kristusove večerje naj se ne daje nikomur, če ni prej jasno spoznal vseh *artikulo*v krščanske vere, zajetih v katekizmu, ali če ni sprejel pravega nauka krščanske vere. Če pa bi se našel kdo, ki bi svoje vere ne hotel izpovedati in ne sprejeti pravega krščanskega

*Nevernikom, ki
nič ne vedo in
niti nočejo vedeti,
kateri so krščanski*

²⁶⁴ Mt 4,10.

*Articuli, fe nema
ta Vezheria
Criftufcua dati.*

*Ta S. Vezheria fe
ima cela dati.*

*Koku fe fteim
obhaylom fteimi,
kir nemogo vina
pyti, ima dershati.*

*Tim ne fajtopynim,
neuuzhenim
Bolnikom, fe nima
tu obhaylu cilu
odpoueidati.*

*Ne pokurni
fenemaio obhayati.*

*Koku fe fteimi, kir
bluio ima dershati.*

Kerfzhanske vere gori ufeti, Tacimu fe nema ta S. Sacrament dati, po fapuuidi Criftufcui, kir prau, Math. 7. Vi nemate to Suetyno tim Plom dati, Ne te Perlenc pred te Suyne metati.

Hdrugimu, Oben Pridigar nema to Vezherio Criftufcuelo, uti eni shtalti, tu ie polouizo, dati. Sakai tim Slushabnikom te Cerque, slishi inu fe fspodobi, De oni tu, inu taku fture, koker ie nim Criftus fam fapouedal.

Kadar bi fe pag en zhlouik nashel, kir bi od nature oli bolefni uina ne pyl, Inu bi to Vezherio Criftufcuelo shelil inu pegeroual, inu bi vti veri Kerfzhanski na obenim Articuli pomancana ne imel. Htimu ti eni fuetuio, de fe od tiga shegnaniga uina ena fraga vto vodo dei, Inu dafetimu zhloueku da, Ty eni prauio, de fe takimu ta voda shegna. Inu en tak zhlouik mora tudi pres greha, pres te Vezherie Criftufcuelo biti, inu de fe te beffede inu oblube Criftufcuelo fto vero terdnu dershi, taku on duhouSKU tu tellu inu to Krij Criftufcuelo lei inu pye, koker fam Criftus Ioh. 6. gouori, potehmal on ne more od nature oli bolefni, to cellu Vezherio Criftufcuelo ufeti inu ushiuati.

Htretim fe naideio eni nemarni, nefastopni inu neuerni ludy, kateri dofti leit fe nei fo obhayali, ne kobeni pridigi [153b] prishli, ne fnaio ifrezhi, veliku mane, fastopio ta Ozha nash, to vero, inu te Delfet fapuuidi. Taki ludy, kadar oni vnih bolefni to S. Vezherio Criftufcuelo shele inu pegeruio, fe imao oftru fuariti, inu nim is Boshye beffede, nih Grehe dati nafnane, inu nee hti celi pokuri perprauiti, de nih grehe is ferza fposnaio inu shaluio, nih vupane vtu Criftufcuelo fashushene terdnu poftauio, inu de oblubio, aku fdraui poftano, de hote fe poprauiti, Hpridigom hoditi, inu tiga Catchifma fe nauuzhiti. Potle fe imao poduuzhiti, kai ie ta vezheria Criftufcua, fakai ie poftaulena, kai nom nuza, inu koku no imamo pryeti. Natu fe ima nemu ta S. Vezheria dati. Sakai ukateri vrri ta greshnik fe prou Hbugi preoberne tiga Bug fa volo fuiga Synu, vto fuio miloft gori ufame. Obt tu slushabnik te Cerque, nema pruti takimu nemiloftiushi biti.

Hzhertetimu, tim ludem, kateri vozhitih velikih Smertnih grehah, koker vpreshustui, vshustui, vnydi, vfourashtui, vpyanftui, vgolufy &c. Inu utakih glih grehah, prebiuaio, inu vnih bolefni nemaio Greuinge, inu shalofsti zhes nih grehe, inu ne mislio, kadar fdraui poftano, od nih pufititi, takim fe nema ta vezheria Criftufcua dati.

Hpetimu, fe naido, kir fa volo te Bolefni inu vunkai metane, ne mogo to Vezherio Criftufcuelo pryeti, taki fe imao fteim bule fto beffedo Boshyo poduishati inu potroshtati taku dolgo, de tu metane neha. Inu taki aku glih vmerio, oni fatu nei fo Vboshy nemilofsti.

nauka, takemu naj se sveti zakrament ne podeli v skladu s Kristusovo zapovedjo, ko pravi (Mt 7): »Svetega ne dajate psom in biserov ne mečite svinjam.«

artikuli, naj se večerja ne daje.

Drugič, noben pridigar naj Kristusove večerje ne daje pod eno podobo, to je polovično, saj se za služabnike Cerkve spodobi, da delajo tako, kakor jim je Kristus sam zapovedal.

Sveta večerja naj se daje v celoti.

Če bi se pa našel kak človek, ki bi po naravi ali zaradi bolezni ne pil vina in bi želel prejeti Kristusovo večerjo in bi v polnosti sprejemal vse *artikule* krščanske vere, v tem primeru nekateri svetujejo, naj damo kapljico blagoslovljenega vina v vodo in to ponudimo temu človeku; drugi pa pravijo, naj takemu blagoslovimo kar vodo. In tak človek je lahko brez greha tudi brez Kristusove večerje, če se trdno drži Kristusove besede in obljube in tako duhovno uživa Kristusovo telo in pije Kristusovo kri, kakor govori sam Kristus (Jn 6), saj ne more vzeti in uživati cele Kristusove večerje po naravi ali zaradi bolezni.

Kako je treba glede obhajila ravnati s temi, ki ne morejo piti vina.

Tretjič, najdejo se nemarni, nerazumni in neverni ljudje, ki se dosti let niso obhajali in niso prišli k nobeni pridigi, ne znajo povedati očenaša, vere in desetih zapovedi in jih še manj razumejo. Kadar si taki ljudje v svoji bolezni zaželiyo svete Kristusove večerje in zahrepenijo po njej, jih moramo ostro posvariti, jim dati iz Božje besede vedeti za njihove grehe in jih pripraviti k pokori, da v srcu priznajo in obžalujejo svoje grehe, da svoje upanje trdno postavijo v Kristusovo zasluženje in da obljubijo, da se bodo popravili, hodili k pridigam in se bodo naučili katekizma, če ozdravijo. Potem jih je treba poučiti, kaj je Kristusova večerja, zakaj je postavljena, kako nam koristi in kako naj jo prejemamo. Nato mu je treba dati Sveto večerjo, saj Bog sprejme zavoljo svojega Sina v svojo milost v uri, ko se obrne k njemu, vsakega grešnika. Zato služabnik Cerkve do takih ne sme biti neusmiljen.

Nerazumnim, nepoučenim bolnikom obhajila ne bi smeli v celoti odrekati.

Četrtič, ljudem, ki prebivajo v očitnih, velikih, smrtnih grehah, kakor v prešuštvu, v zavisti, v sovraštvu, v pijanosti, v goljufiji itd., in v svoji bolezni svojih grehov ne obžalujejo in ne sklenejo, da se bodo odvrnili od njih, ko ozdravijo; takim ljudem naj se Kristusove večerje ne da.

Nespokorjeni naj se ne obhajajo.

Petič, najdejo se taki, ki zaradi bolezni in bruhanja ne morejo prejeti Kristusove večerje; take je treba še izdatneje usmerjati in tolažiti z Božjo besedo, dokler bruhanje ne poneha. Če bi kdo tak umrl, bo vseeno v Božji milosti.

Kako je treba ravnati s temi, ki bruhamo?

*Ty bolniki kir fo
pres pameti, fe
nemaio obhayati.*

*Ti Pridigary
imaio te fueie
Ouzbice zheftu
inu fueiftu
opominati, de fe
zheftu obhayaio
inu nekar do
pusledniga konza
ne odlashaio.*

Hsheftimu, fe tudi pergodi, de en bolnik na fmerti leshi, fe nefuei, ne slishi, obene pameti nema. Sa taciga ima ta pridigar fto nega Cerkouio Gofpudi Boga profsiti, de nemu fa Criftufueuo volo, nega grehe odpufiti, inu de ga isuelyzha. [154a] Inu tiga Sacramenta, dotle on hti fui pameti ne pryde, nema dati, fufeb aku on nei, kadar ie on fdrau bil, htim Pridigom hodil. Oli vfai fe ima sfliffom fa nega profsiti, de bi nemu Bug nega pamet pouernil, inu htimu fdrauiu pomogal.

Per tih bolnikih fe mnogotere rizhy pergode, vkaterih fe is letih, kir fmo tukai poueidali en ufaki Pridigar fe bo vedil dershati, oli per drugih fa fuit, uprashati, de fe obena fmota, oli nespodoba fteim fuetim Sacramentom ne fturi, temuzh vfe hpobulshanu tiga blishniga, fe oprau. Sufeb ty slushabniki te Cerque, imao te ludy zheftu vleiti fueiftu opominati, de fe zheftu inu per redu obhaycio, inu nekar fteim obhailom ne faulazhuio do pusledne potrebe, oli do nih fmertne bolefni, temuzh dotle fo fdraui, per nih prau pameti, de fe dershe inu iskasho, koker Kerfzhenikom slishi. Inu taku fo ty ftari Kerfzheniki te Ayde inu lude, kir fo hti Kerfzhanski veri hoteli ftopiti, fueiftu opominali htimu Kerftu, fufeb Sueti Bafilius, kir prau, Ozhlouik fmisli inu resgledai, ne odolazhai od eniga dne do drugiga, od eniga Meifza do drugiga. Sakai tebe more en dan popafti, kateriga fe ne fi fanefsil, de fi ufe vupane tuiga shiuota sgubil, inu velika teshkuft inu nadluga zhes te pade, vfi Arzati inu vfi tui periatili na tebi zagaio, tu dihane bo le zedale teshkeishe inu krazhishi, tu garlu od velike vrozhufti le fuheishi perhaia, ozhi temne rataio, vusheffa fe fapro, ferce gorry inu kluka, inu kadar tukai ufdihash inu shaluiesh, nishzhe fa te ne rodi, kar gouorish fe nefastopi, oni menio ti nei fi vezh per pameti du hozhe tedai tebe kerftyti, oli tebe vuzhiti, troshtati, tebi pridigouati, potehmal tukai lefish pres vuma inu pres pameti, koker ena druga shiuina. Tuia [154b] Shena inu tui periatili nemogo ftebo od shalofiti gouoriti, de taku pryde, de nikoger nei kir bi tebi kai fuetoual, troshtal, vuzhil oli pomagal. Ta fmert pag ne faulazhuie, du hozhe tebi od te Smerti pomagati? Bug, kateriga fi taku dolgu fashmahal, inu nei fi po nim vprashal, inu fa nega rodil? Bo li Bug tedai tebe inu tuie proshne uslishal? Potehmal ti fdai ne hozhesh nega slishati, kir on tebe fdai periasniuu kfebi klyzhe? Bo li Bug tuimu shiuotu od log dal? kadar ti ta dolgi tui zhas inu shiuot, fi taku hudu nalushil? Tu guishnu ne bo. Obtu ne puftiffe tuim kriiim miffaliom inu falsh beffedom fapelati. Sakai ta fmert hitru zhes eniga pade, tei fmerti oben zhlouik ne more ubeshati. &c. Vletaki vishi inu ftakimi beffedami, fe moge ty ludy tudi htimu obhaylu opominati

Šestič, prigodi se tudi, da leži na smrtni postelji kak bolnik, ki se ne zaveda, ne sliši in ni pri zavesti. Za takega naj pridigar s Cerkvijo prosi Gospoda Boga, naj mu zavoljo Kristusa odpusti njegove grehe in ga zveliča. In dokler ne pride k zavesti, naj mu ne da zakramentov, zlasti če ni hodil k pridigam, ko je bil zdrav. Vendar naj zanj pridno prosi, da bi mu Bog povrnil zavest in mu pomagal k zdravju.

Bolnikov, ki so nezavestni, naj se ne obhajajo.

Pri bolnikih se dogajajo najrazličnejše reči, ob katerih se bo iz primerov, ki smo jih obravnavali, znal vsak pridigar ustrezno znati ali vprašati druge za nasvet, da pri svetem zakramentu ne bi storil kake zmote ali nespodobnosti, ampak bi vse opravil v poboljšanje bližnjega. Posebno služabniki Cerkve naj ljudi pogosto zvesto opominjajo, naj se pogosto obhajajo in naj ne zavračajo z obhajilom do zadnjega ali do njihove smrtni bolezni, ampak naj ravnajo, kakor se za kristjane spodobi, ko so še zdravi. Tako so neprenehoma opominjali h krstu pogane in Jude, ki so hoteli pristopiti h krščanski veri, stari kristjani, še posebno sveti Bazilij,²⁶⁵ ki pravi: »Človek, pomisli in poglej, ne odlašaj od dne do dne, iz meseca v mesec. Zakaj nekega dne, ko si sploh ne boš mislil, te lahko doleti, da boš izgubil vse upanje svojega življenja in bo nadte padla velika nesreča in nadloga. Vsi zdravniki in vsi tvoji prijatelji bodo obupovali nad tabo, dihal boš vedno težavneje in krajše, grlo se ti bo sušilo od velike vročine, pred očmi se ti bo temnilo, ušesa zapirala, srce gorelo in tolklo, in ko boš tedaj vzdihoval in obžaloval, se ne bo nihče brigal zate, nihče ne bo razumel, vsi bodo mislili, da nisi več pri zdravi pameti. Kdo te bo tedaj krstil ali te učil, te tolažil, ti pridigal, ko boš ležal brez uma in nezavesten kakor kaka živina. Tvoja žena in tvoji prijatelji ne bodo mogli govoriti s tabo od žalosti in zgodilo se bo, da ne bo nikogar, ki bi ti kaj svetoval, te tolažil, učil ali ti pomagal. Smrt pa ne zavračuje. Kdo ti bo pomagal ulti smrti? Bog, ki si ga tako dolgo zasmehoval in nisi vpraševal po njem in zanj živel? Ali te bo Bog tedaj uslišal, bo uslišal tvoje prošnje, če pa ga zdaj nočeš slišati, ko te prijazno kliče k sebi? Bo Bog dal odlog tvojemu življenju, ko pa si svoj dolgi čas in življenje tako slabo naložil? Gotovo ne. Zato se ne pustite zapeljati krivim mislim in napačnim besedam. Smrt namreč pride hitro nad človeka, smrti ne more ubežati noben človek. Itd.« Tako in s takimi besedami je mogoče ljudi opominjati in pripraviti k obhajilu, da ne

Pridigarji naj svoje ovčice pogosto in neprenehoma opominjajo, naj se pogosto obhajajo in naj ne odlašajo do poslednjega konca.

²⁶⁵ Bazilij Veliki (329–379). Mesta, od koder je navedek, nam ni uspelo locirati.

inu perprauiti, de fteim obhaylom ne faulazhuio do pusledniga konza,
potehmal nei fo guishni, aku oni tiga obhayla dozhakaio oli nekar.

KOKV SE IMA STEIMI, KIR

merio inu to Dusho poyemlo,

rounati.

*Tim kir merio,
je nema veliku
vusheffa vpyti,
ne fuezhe vroke
daiaiti.*

TEdai kadar ta zhlouik merie inu to dusho poyemle, ie li on poprei prou vti veri poduishan, fe nemu nema dolgu inu veliku vta usheffa vpyti inu poleg nega shrayati, temuzh ta Pridigar, oli en drugi, kir ie per nim ima doli poklekni, inu te druge rauen febe opominati, de fpofoaio shnim red ozhytu to vero, inu de glosnu tu ifto gouore, Sa to vero de molio ta Ozha nash, natu fe more molyti letako. O GOSPVD Bug Ozha nebeski, ti fi skufi tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa Gospudi nashiga oblubil, gdi dua ^[155a] unega imeni bodeta vkupe, inu kar ga bota profsilla, tu iftu hozhe nima dati. Na tako oblubo mi tebe pohleuno profsimo, fa tiga slushabnika. N. nashiga Brata, fakai on ie vlai vtuiem Imeni Kerfzhen, inu ie tebe vezhniga Boga, inu tuiga Synu Iefufa Criftufa, inu tiga Suetiga Duha tukai fdai pred nami ozhytu fpofoal, inu fe ie taku fdusho inu fteillefom tebi cillu porrozhil. Natu ti hozhesh nega vto tuio Gnado, miloftiuu gori vfeti, nemu nega Grehe opuftyti, inu pred ufemi iskushnauami obarouati, inu vekoma isuelyzhati, Skufi tuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa Gospudi inu ohranenika nashiga Amen. Ty Pridigary inu Farmoshtri nemaio dopuftiti, de bi fe tim kir merio, te fuezhe vroke daiale. Ty eni hote, de ftako fuezho ty, kir merio, to vero Vcriftufa, inu de hote koker Kerfzheniki vmreti, fpofoaio. Mi pag verimo, de drugiga prauiga fpofoane nei, famuzh kadar ta zhlouik per nega vumu inu pameti, ozhytu is ferza, shnega Iesykom fpofoa inu prau, De ta dini Syn Boshy Iefus Criftus ie nega ohranenk inu isuelyzhar.

bi z njim zavlačevali do poslednjega konca, saj potem ne morejo biti gotovi, ali bodo obhajilo dočakali ali ne.

KAKO RAVNATI S TEMI, KI

umirajo in jim pojema duša

Ko človek umira in njegova duša pojema, naj se mu ne vpije po dolgem in počez na ušesa in naj se poleg njega ne kriči, če je bil prej prav poučen, ampak naj pridigar ali kdo drug, ki je pri njem, poklekne in opomni druge okoli sebe, naj z njim vred jasno priznajo vero in jo glasno izpovejo. Za vero naj molijo očenaš, nato pa lahko molijo takole: »O, Gospod Bog, Oče nebeški, ti si po svojem ljubljenem Sinu Jezusu Kristusu, našem Gospodu, obljubil, da bo, kjer bosta dva skupaj v njegovem imenu in ga bosta kaj prosila, to njima tudi dano. Glede na to obljubo te ponižno prosimo za tvojega služabnika N., našega brata, saj je krščen v tvojem imenu in je pred nami javno priznal tebe, večnega Boga in tvojega Sina Jezusa Kristusa in Svetega Duha, in se ti je izročil v celoti z dušo in telesom. Zato ga boš usmiljeno sprejel v svojo milost, mu odpustil njegove grehe in ga obvaroval pred vsemi skušnjavami in ga za vekomaj zveličal. Po tvojem ljubljenem Sinu Jezusu Kristusu, našem Gospodu in rešitelju. Amen.

Nekateri hočejo, da bi umirajoči s svečo izpovedali vero in to, da hočejo umreti kot kristjani. Mi pa vemo, da je mogoče priznavanje vere le na tak način, da človek pri svojem umu in zavesti, javno, iz srca, s svojim jezikom prizna in reče, da je njegov Rešitelj in Zveličar edini Božji Sin Jezus Kristus.

*Umirajočim naj se
ne vpije veliko na
ušesa in ne daje
sveče v roke.*

*Pridigarji in
dubovmiki naj ne
dopustijo, da bi
umirajočim dajali
v roke sveče.²⁶⁶*

²⁶⁶ Kot je razvidno iz diplomatičnega prepisa, je pri stavljenju na tem mestu prišlo do napake in je robna opomba stavljena kot navadno besedilo.

KOKV SE TY SHKODLIVI LVDY,
kir Vyezhi fa shiuot syde, inu fo spraudo hti
Smerti obsoyeni, imaiio
troshtati.

Prydigary,
kadar hote
ufakiga ietnika
po nega potrebi
poduuzh ti inu
troshtati, moraiio
is nih nerpoprei
ifuprashati, kai
fo pregresbili, inu
famerkati, koku
ufakiga ferce inu
veist ftoy.

NErpoprei en Pridigar, kadar on htim Ietnikom, tatum oli Rasbuinikom oli hdrugim shkodliuim ludem pryde, Ima nee vprashati, kaifo pregresbili, fa zhes volo vyezhi fede. Inu na nih odguuori, fe bo fdaici merkallu, koku nih ferze inu misli ftoye. Sakai ty eni bodo molzhali, nishter fpofnali, oli fe bodo isgouoriali, de fo po kriuiini viezho [155b] pofaieni &c. Ty eni pag bodo fpofnali nih hudu diane, oli ufai ne bodo hoteli kriui biti, inu bodo tim, kir fo ne vyeli prytili inu truzalli. Tij eni pag bodo fpofnali nih hudu inu kriuu diane, Inu fe bode na nih beffedah merkallu, de fe boye martre inu te Smerti, inu de fo polni britke shalofti. In fumma is nih beffed, pogleda inu odguuori, sledni Pridigar lahku more fpofnati inu veideti, koku fanem ufakim fufeb ima gouoriti inu rounati. Sakai oni odgouore, koker hote, taku nih ryzhy na leteyu duyru rizheh ftoy. Ty eni fo strashni, zagoui inu fe te martre inu fmerti sylnu boye, ty ifti fe imaiio Sboshyo miloftio inu dobruto troshtati. Ty eni pag fo dyuy, fe grofe, pryte inu hote prauizhni biti, tim istim fe ima ta greh refodeti, inu nih hudobo inu kriuu diane nafnane dati, de skufi taku fpofnane ta ferd Boshy inu to vezhno Paklensko shtraifingo vnih vifty pozhutio, shaloftni rataio, hprauu Greuingi prydo. Koku pag leta dua shuka per takih ludeh fe imata rounati, hozhmo tukai preproftu poucidati. Sakai ftakimi ludmy fe ima shleht preproftu inu fastopnu gouoriti.

KOKV INV SZIM TY NEPOKVRNI
inu drugi Ietniki fe imaiio hpokuri per-
prauiti.

Tim presbernim,
Nepokurnim
gresnikom
inu yetnikom,

POtehmal ty grehi, kateri bodo od te Deshelske Gofpofzhine, fteim Mezhom oli fto Smertio shtraifani, fo cilu inu ozhytu fubper tim Deffet Sapuuidom. Obtu ftakimi ludy, fe ima od tih Deffet Sapuuid fazheti gouoriti, te ifte nim prou refodeti inu islagati, de fe skufi te ifte htimu Boshymu Strahu inu hspofnanu nih grehou perprauio. Natu [156a] ima en Pridigar shnimi

KAKO JE TREBA TOLAŽITI ŠKODLJIVE

*ljudi, ki sedijo v dosmrtni ječi in so
po pravici obsojeni
na smrt*

Ko pride pridigar k jetnikom, razbojnikom ali drugim škodljivim ljudem, naj jih najprej vpraša, kaj so zagrešili, zaradi česa sedijo v ječi. In pri njihovih odgovorih se bo kmalu pokazalo, kako je z njihovim srcem in mislimi. Nekateri bodo namreč molčali, ne bodo nič priznali ali se bodo izgovarjali, da so jih po krivici zaprli v ječo itd. Drugi bodo priznali svoje hudo dejanje, a ne bodo hoteli biti krivi in bodo pretili in grozili tem, ki so jih ujeli. Tretji pa bodo priznali svoje hudo in napačno dejanje in se bo po njihovih besedah videlo, da se bojijo trpljenja in smrti in da so polni bridke žalosti. *In summa*,²⁶⁷ iz njihovih besed, pogledov in odgovorov lahko slednji pridigar spozna in ve, kako naj govori in ravna z vsakim posebej. Odgovarjajo namreč, kakor hočejo, in njihova ravnanja lahko razdelimo v dve skupini. Nekateri so prestrašeni, obupani in se silno bojijo trpljenja in smrti; te je treba potolažiti z Božjo milostjo in dobroto. Drugi pa so divji, grozijo, pretijo in hočejo biti pravični; tem je treba razodeti greh in jim predočiti njihova huda dejanja, da po takem spoznanju začutijo v svoji vesti Božjo jezo in večno peklensko kazen, da se užalostijo in začnejo resnično obžalovati svoje grehe. Kako je treba ravnati z vsako od teh skupin, bomo tu preprosto povedali. S takimi ljudmi je treba namreč govoriti preprosto in razumljivo.

*Ce hočejo
pridigarji
jetnika poučiti
in potolažiti po
njegovi potrebi,
ga morajo najprej
izprašati, kaj
je zagrešil in
presoditi, kako je
s srcem in vestjo
vsakega med njimi.*

KAKO IN S ČIM JE TREBA NESPOKORJENE

*in druge jetnike pripraviti do
pokore*

Grehi, ki jih deželna gosposka kaznuje z mečem ali s smrtjo, so razvidno v nasprotju z desetimi zapovedmi. Zato je treba s takimi ljudmi govoriti o desetih zapovedih, jim jih prav razodeti in

*Objestne,
nespokorjene
grešnike in
jetnike je treba*

²⁶⁷ Gl. op. 78.

*Je ima dershati
naiprei is tih
Defset Sapuuidi,
katere nekar le
famuzh utu S.
Pyfmu, temuzh
tudi vřakiga
zbloueka veřti inu
ferce fo řapřfane,
De fo oni řubper
Boga, řupper
Gořpořzhino,
řubper bľishniga,
řubper uře ludy,
řubper nih lařmo
veřti inu řubper
to naturo (:Sakai
oni bi řadi ne
bili okrađeni ne
ubyeni:) greshili.*

letaku gouoriti, inu nerpoprei uprashati inu rezhi. Ti Periatil, ři ři kadai htim Pridigom hodil, inu nauuzhil ře kai fo te Defset Sapuuidi? Od koga, řakai inu řzhemu řo nam dane. Aku on porezhe de htim pridigom nei hodil, inu de ne umei te Defset Sapuuidi. Natu ima ta Pridigar knemu rezhi, Ne zhudiře, inu ne imei řa řlu Bogu, kir ie on tebe vtake Grehe puřtil pařti, inu uleto řezho pryti. Sakai Gořpud Bug take ludy, kir po nim ne uprařhao, řa nega beřřede ne rodio, ne more puřtiti pres řhtraifinge, Temuzh on dopuřti, de oni utake Grehe inu utako framoto pado. Aku oni pag odgouore, Oni fo hřridigom hodili, inu umeio te Defset Sapuuidi. Natu ře ima nim naprei poloshiti, de ty nih grehi fo tim vegřhi pred Bugom, potehmal fo oni veidezhe inu řubper nih veřti diali, Inu tiga nauuka Boshyga nei fo řlushali. Hřrugimu de ty nih grehi nei fo ře řamuzh Bogu inu nega beřředi řubper, temuzh tudi fo řubper řei Gořpořzhini, Inu timu nashimu bľishnimu. Obtu fo oni řkmalu řubper Boga, řubper Gořpořzhino, inu řubper uře ludy greshili. Natu ta Pridigar more nee uprashati, kai bi oni řanem řitetom oli Hlapcem řturili, kir bi ne řotelu po nih voli inu Sapuuidi diati. Rauen tiga en Pridigar ima nim naprei dershati, řakai fo oni taku zheřtu Bogu, Gořpořzhini inu vřem ľudem řs preshernořti řubper bili, Potehmal fo oni veidili, de ie tu Bug prepouedal, Inu fo zheřtu krat řlshali inu uidili, koku ře řtakimi Lotri gođi inu řřfyde, de bodo vřlei pouřod řefodiueni inu grořřouitu řhtraifani. řs tiga ře ui imate nauuzhiti, koku tu vashe řerce ie řillu řerdu, oterpnemu,¹⁵⁰ Inu koku ta Hudyřh ie uas řillu uřui Oblařti imel, De ře nei řte Bogu porořzhili, inu nei řte nega prořřili, de bi ře bili po nega voli [156b] dershali, Inu tim grehom řubper řtali, řa de ui nei řte na to ozyřto Praudo inu řodbo Boshy, ne na to grořřouito řhtraifingo, ne na Gořpořzhino, katera uřo lotryo řhtraifa, řřmishľili, Temuzh řte utake velike grehe řalli, unih prebiuřali Inu vashimu Bľishnimu, kateri uom nei nigdar řhaliga řturil, tako řhkodo na nega řlagei inu na nega řhiuotu řturili. Sakai ty řaty, ty krado ře tim, Inu ty řasbuniki ubyřao ře ře, kateri nim nei fo řudu řlřili, ne řobeno beřředo řeřerđili, temuzh tu deio ře řa řenariu volo. řetu uře Bug veř inu uidi. Inu kadar ui nei řte niřter rođyli ne uprařhali řa nega beřředo, pryřesh inu řa nega řhtraifingo, katero řte ui zheřtu na drugih ľudeh uidili. Obtu ie Gořpud Bug řđai řas uto řuiou Praudo uřel, Inu uas ie taku pryel inu řauelřal, de nemorete vezh ubeshati, temuzh morete to řmert, katero řte řařlřhili, preterpeti. De taku morate řypati, de Bug ře řuami řerđi, Inu de ne řozhe ře uashe řudobe vom odpuřtiti, ne na no řľeđati, řice de bi ře ui bili Boga bali, grehou uarouřali, ne řkřali inu ne ubyřali, Temuzh uas řruh řuashim řellom inu řuashimi řokami dobiuřali, řaku bi ui pres řramote řuasho

¹⁵⁰ Corr. oterpnenu.

razložiti, da bodo dobili strah pred Bogom in spoznanje svojih grehov. Nato naj pridigar z njimi govori takole in jih najprej vpraša in reče: »Priatelj, si kdaj hodil k pridigam in se učil, kaj je deset zapovedi, od koga, zakaj in čemu so nam dane?« Če poreče, da k pridigam ni hodil in da ne doume desetih zapovedi, naj mu pridigar reče: »Ne čudi se in ne obtožuj Boga, da te je pustil pasti v take grehe in ti priti v ječo. Gospod Bog namreč take ljudi, ki po njem ne vprašujejo, se ne brigajo za njegove besede, ne more pustiti brez kazni, ampak dopusti, da padejo v take grehe in sramoto. Če pa odgovorijo, da so hodili k pridigam in razumejo deset zapovedi, jim je treba pokazati, da so njihovi grehi pred Bogom potem toliko večji, ker so zavestno delali proti svoji vesti in niso poslušali Božjega nauka. Drugič pa ti njihovi grehi niso samo proti Bogu in njegovi besedi, ampak tudi proti gosposki in bližnjemu. Zato so hkrati grešili proti Bogu, proti gosposki in proti vsem ljudem. Nato naj jih pridigar vpraša, kaj bi storili z detetom ali dečkom, ki ne bi hotel delati po njihovi zapovedi. Poleg tega naj jim pridigar pokaže, kako so pogosto iz objestnosti nasprotovali Bogu, gosposki in vsem ljudem, čeprav so vedeli, da je Bog to prepovedal in so pogosto slišali in videli, kako se godi in konča s takimi zlikovci, da jih vselej najdejo in strašno kaznujejo. »Iz tega se morate naučiti, kako otrdelo in otrplo je vaše srce in kako vas je imel hudič docela v oblasti, ker se niste izročili Bogu in ga niste prosili, da bi se držali njegove volje in se upirali grehu. Da, še pomislili niste ne na jasno Božjo pravico in sodbo ne na strašno kazen ne na gosposko, ki kaznuje vsako razbojništvo, ampak ste padli v tako velike grehe, v njih prebivali in svojemu bližnjemu, ki vam ni nikdar storil nič žalega, storili škodo na njegovem premoženju in telesu. Tatje namreč kradejo samo tem in razbojnik ubijajo samo te, ki jim nočejo nič hudega, ki jih ne razjezijo z nobeno besedo, ampak to delajo le zaradi denarja. Vse to Bog ve in vidi. In ker se niste brigali za njegovo besedo, sodbo in kazen, ki ste jo pogosto videli na drugih ljudeh, in se glede njih niste nič spraševali, vas je Gospod Bog zdaj sodil sam in vas tako prijel in zavezal, da ne morete več ubežati, ampak morate pretrpeti smrt, ki ste jo zaslužili; da morate tako trpeti, ker se Bog jezi na vas, da vam noče odpustiti vaše hudobije. Če pa bi se Boga bali, se varovali grehov, ne bi kradli in ne ubijali, ampak si služili kruh s svojim delom in s svojimi rokami, bi brez sramote pošteno umrli naravne smrti. Zato sta vas vaša zloba in razbojništvo

soočiti z desetimi zapovedmi, ki niso zapisane samo v Svetem pismu, ampak tudi v vesti in srcu vsakega človeka, da so grešili proti Bogu, proti gosposki, proti bližnjemu, proti vsem ljudem, proti svoji lastni vesti in proti naravi (saj si oni ne bi želeli, da bi jih kdo okradel ali ubil).

natursko Smertio, poshtenu umerli. Obtū leta uasha huda hudoba inu lotria ie uas htimu perprauila, de morate uiditi inu pozhutiti de fte Sboshym ferdom obdani, inu de vas hozhe pufititi fdai shtraifati. &c.

*Spreproftimi
hudimi fe ima
debellu gouoriti.*

Vtaki uishi inu letaku debellu inu faftopnu fe imaio tim letnikom nih grehi refodeti, de pozhutio inu tipaio de fo kriui, Boga referdili, inu de fo shtraifinge vredni. Inu aku oni nih grehe fpofoaio, nih ferza fe omezhe, de shelio po Boshy milofti, Natu fe oni imaio troshtati fto Boshyo dobruto inu miloftio. Aku oni pag tak nauuk od Grehou famezhuio, truzαιο inu ne hote fpofoati, de fo ueliki greshniki, [157a] inu kriuu fturili, Taku drigazhi fe nemore shnimi rounati, Temuzh de fe nim ta Telleffna inu vezhna Martra inu shtraifinga naprei poloshi.

*Koku fe fteimi. kir
fo terdiga dyuuiga
nepokurniga ferza
ima rounati.*

Nerpoprei de fe nim pouci, De fo oni fdai vgoftposkih rokah, inu Shtraifingi, Ici oni ne vuydo, inu bodo poftauleni pred to Praudo. Potle oni tudi Pred Praudo Boshyo bodo morali ftati. Tu drigazhi nebo. Inu aku oni nih grehe ne fpofoaio, ne shaluio, Gofpudi Boga ne profsio fa miloft inu fa odpufzhane tih grehou, taku fa to fadashno telleffno martro inu fmertio, guishnu ta uezhna martra inu fmert na nec pryde. Katera vezhna martra inu fmert, fo ueliku teshkeshi inu groffouitishi, koker ta telleffna Smert. Sakai tu ie ena vezhna rezh, nigdar ne mini. Aku tebe ta telleffna fmert taku ftrashi, inu teshku ftoy, Sakai hozhesh ti tedai ta vezhni Marter inu to vezhno fmert na fe naloshiti? Inu na fe bi vekoma pufititi leshati? Letu ieft tebi, mui periatel, fem hotel poucidati, Aku ti oftanesh taku terd, uti nepokuri, taku bosh vekoma Vpeklu gorel. Aku pag tuie grehe fpofoash, shaluiesh inu fe Hbugi oberneish, Taku ta fadashna telleffna fmert, koker ena shtraifinga tuiga pregreshena, gori neha, inu bo hitru minila, inu potle puidesh utu vezhnu nebishku vefselie. Sakai Bug ie tim greshnikom Miloftiu, nim rad nih grehe odpufti, Aku oni fcelim fercem fe knemu oberneio inu nih grehe shaluio. &c. Drigazhi fe ftakimi ludy ne more rounati, Temuzh per tacih beffedah nec en zhas pufititi, de nec prou refmislio, Inu profsiti fa nec Boga, de on nim nih ferza omezhi, refueti inu tiga Hudyzha odnih odshene. [157b]

pripravila k temu, da morate izkusiti in občutiti, da vas obdaja Božja jeza in da vas bo Bog zdaj pustil kaznovati. Itd.»

Na tak način in tako grobo in razumno je treba jetnikom razodeti njihove grehe, da začutijo in se zavejo, da so krivi za svoje grehe, da so razjezili Boga in so si zaslužili kazen. In če priznajo svoje grehe, če se njihovo srce omehča, da zahrepenijo po Božji milosti, potem jih je treba tolažiti z Božjo dobroto in milostjo. Če pa nauk o grehah zametujejo, pri tem vztrajajo in nočejo priznati, da so veliki grešniki in so storili krivico, potem se z njimi ne more ravnati drugače, kakor da se jim naloži telesno in zatem še večno trpljenje in kazen.

Najprej naj se jim pove, da so zdaj v rokah gosposke in kazni ne uidejo in bodo postavljeni pred sodbo. Potem bodo prišli tudi pred Božjo sodbo. Tu ne bo drugače. In če ne bodo priznali in obžalovali svojih grehov, prosili Gospoda Boga za milost in za odpuščanje grehov, tedaj jih bo zagotovo doletelo najprej telesno trpljenje in smrt in nato večno trpljenje in večna smrt. Večno trpljenje in smrt pa sta veliko težja in bolj strašna kakor telesna smrt, saj je to nekaj večnega, nekaj, kar nikdar ne mine. »Če te že telesna smrt tako straši in te teži, zakaj si hočeš torej naložiti večno trpljenje in večno smrt, ki te bosta težila vekomaj? To sem ti hotel povedati, prijatelj moj, da če ostaneš tako trd v nespokornosti, tedaj boš vekomaj gorel v peklu. Če pa svoje grehe priznaš, jih obžaluješ in se obrneš k Bogu, tedaj se bo sedanja telesna smrt kot kazen za tvoje grehe v nebesih nehala in bo hitro minila, potem pa boš šel v večno nebeško veselje. Bog je namreč do grešnikov milosten in rad odpusti grehe, če se z vsem srcem obrnejo k njemu in jih obžalujejo. Itd.« Drugače se s takimi ljudmi ne more ravnati, kakor da jih po takih besedah nekaj časa pustimo, da jih prav premislijo, in da prosimo zanje Boga, da bi jim omehčal srce, jih razsvetlil in da bi od njih odgnal hudiča.

*Spreprostim
hudobnežim je treba
grobo govoriti.*

*Kako navnati
s temi, ki so
trdega, divjega,
nespokorjenega
srca.*

KOKV PAG TY SLABI SHA

*loſtni zagoui Ietniki imaio ſe
troſhtati.*

*Tim ſhaloſnim
preſnaſhenim
inu boiezhim
letnikom, ſe
ima poueidati,
de ie Bug nim
hdozbrimu
inu nib duſh
iſueyſzhanu, nee
puſtil vtako ieſho
inu ſhtraifingo
pryti, de hprau
pokuri. ſpoſuanu
nib grebou inu
hti Kerszhanski
veri prido, de bodo
isuelizhani.*

K Adar ſo pag ty Ietniki cillu preſtraſheni, ſe te ſmerti ſylnu boye, nih grehe ſhaluio, takim ſliſhi duy troſht. Ta perui troſht ie te viſty, de ſe ta veift tim Hudyzheum teſhkim ſtraſhnim iſkushnauom Sboshyo Gnado, dobruto inu miloſtio terdnu inu ſtonouitu brani inu troſhta. Ta drugi troſht pag ima biti ſubper to telleſno ſmert, de ſe te ie ne ſtraſhio, potehmal oni ſkufi to iſto gredo vuen bulſhi inu vezhni leben. Ta perui troſht te veſty, ſe more le taku faſhetti. De koker ſe ie nim ſkufi to lezho inu telleſno ſhtraifingo, ta Serd Boshy naprei poſtauil inu refodil, de glih taku ſe nim ſpet ſkufi to lezho inu ſhtraifingo ta gnada, miloſt inu dobruta Boshya refodei inu prou da naſnane: Guishnu letaku, de oni prou reſmislio, de sledni zhloulik mora en krat vmreti, inu de po tei ſmerti, ie en dober inu en hud vezhni ftran inu leben. Inu kateri vnepokuri vmerie, timu bode vekoma hudu. Kateri pag upraui pokuri vmerie, timu bode vekoma dobru. Obtui oni imaio Goſpudi Boga viſſoku ſahualiti, de ie nim tako Gnado dall, de oni bodo ſdai ſkufi tako lezho, telleſno martro inu ſmerti, hti prau pokuri permorani, inu tiakai napellal inu perprauil, gdi oni bodo prou vti veri poduuzheni inu napellani, de vprau veri inu pokuri vmerio. Sakai de bi Goſpud Bug nim hudu miſlil, taku bi on bil dopuſtil, de bi tedai, kadar ſo krali oli reſbyali, bili vmorieneni inu vbyeni, inu bi taku unih Grehih, vti nepokuri bili hud konez vſeli, inu bi vtim Peklu vekoma [158a] morali gorreti. Sakai na ta greh inu na to nepokuro, ſliſhi tu vezhnu pogublene. Goſpud Bug ie pag tukai to fuio miloſt nad vami iſkaſal, de on nei oftru inu po nega prauici ſuami rounal, temuzh po nega dobruti, nai ſi vi tiga nei ſte ſaſluſhili, ie on vini vom to Gnado iſkaſal, de ſe prou pokurite, vaſhe Grehe ſhaluiete, natu on vom hozhe odpuſtiti te vaſhe Grehe, vaſ gori vſeti ſa fuie otroke, Inu vom dati tu vezhnu veſſelie. Kuliku ie nih, kir tacih grehou, koker vi, na ſebi nemaio, inu vinu naglu vmerio oli ubyeni bodo? Vaſ pag Goſpud Bug nei hotel prenagliti, temuzh on ie vom te fuie Prididgarie poſlal, ti vaſ troſhtaio, inu ſkufi nega beſſedo tim vaſhim Duſhem pomagao vnebeſſa. Taku miloſt inu dobruto Boshyo imate vi tukai ſdai ſpoſnati, inu ſa tu nega ſahualiti, de on ſuami boſymi Greſhniki taku miloſtiuu rouna.

KAKO PA JE TREBA TOLAŽITI

*slabe, žalostne, obupane
jetnike*

Kadar pa so jetniki prestrašeni, če se silno bojijo smrti in obžalujejo svoje grehe, jih moramo potolažiti. Prva tolažba je namenjena vesti, da se bo lahko trdno in stanovitno branila pred težkimi hudičevimi skušnjavami in se tolažila z Božjo milostjo, dobroto in usmiljenjem. Druga tolažba pa mora biti namenjena telesni smrti, da se je ne bojijo, saj bodo prek nje prišli do boljšega, večnega življenja. Prvo tolažbo, tolažbo vesti začnemo takole: Kakor se jim je po ječi in telesni kazni razjasnila in razodela Božja jeza, se jim bo po njiju prav tako razodela in dala spoznati Božja milost in dobrot. Sleherni človek mora zagotovo enkrat umreti in po tej smrti prejme dobro ali slabo večno življenje in stan. In kdor umre nespokorjen, temu bo vekomaj hudo. Kdor pa umre v pravi pokori, temu bo vekomaj dobro. Zato se morajo Gospodu Bogu globoko zahvaliti, da jim je dal milost, da se bodo zaradi ječe, telesnega trpljenja in smrti primorani spokoriti, in jih je pripeljal do tega, da se bodo prav poučili v veri in bodo lahko umrli v pravi veri in pokori. Če bi jim namreč Gospod Bog hotel slabo, bi dopustil, da bi jih umorili in ubili, ko so kradli ali ropali, in bi tako vzeli hud konec polni grehov in nespokorjenosti in bi morali vekomaj goreti v peklu. Grehu in nespokorjenosti namreč sledi večno pogubljenje. »Gospod Bog pa je izkazal svojo milost nad vami, saj ni ravnal z vami ostro po svoji pravičnosti, ampak po svoji dobroti. Tudi če si tega niste zaslužili, vam je izkazal milost, da se prav spokorite, obžalujete svoje grehe, nato pa vam jih bo odpustil, vas sprejel za svoje otroke in vam dal večno veselje. Koliko jih je, ki nimajo na sebi takih grehov kakor vi in naglo umrejo in bodo ubiti! Pri vas pa se Gospod Bog ni hotel prenamagati, ampak vam je poslal svoje pridigarje, ki vas tolažijo in pomagajo vašim dušam v nebesa po njegovi besedi. Tako Božjo milost in dobroto morate spoznati in se mu zahvaliti, da ravna tako usmiljeno z vami, ubogimi grešniki.

*Žalostnim,
prestrašenim in
boječim jetnikom
je treba povedati,
da jih je Bog
pustil priti v
ječo in dopustil
njihovo kazen v
dobro njih samih
in k zveličanju
njihovih duš,
da se bodo prav
spokorili, priznali
svoje grehe in
krščansko vero in
da bodo zveličani.*

*Veliko milofti inu
dobruto Bug lude
iskasbe, kadar
on nim suejfe
rifnizbne inu
fastopne pridigarie,
da inu knim
poshle, sakai ty ifi
tim lude dado nih
grebe na fiane,
inu nim prauio
inu kasheio, kei,
koku, skufi kai
milost dobo per
Bugi, inu ubesho
timu Hudyzhu, de
prido vnebeffa bti
uezhni dobruti.*

Rauen tiga vi imate tudi fpofnati, to veliko dobruto inu miloft Boshyo, inu nega fahualiti fa volo kir vas fto nega prauo nei prenaglif, inu de ie tu vashe ferce fuiem S. Duhum obdeilil inu doteknif, de vi vashe grehe prou fpofnate, inu zhes te ifte prauo greuingo inu shaloft imate, Sakai dofti ludy fo shiher, prebiuaio vnepokuri, nim kferci ne gre ne vezhna Smert ne Pekal, inu vflamo hud konez, inu gospud Bug nekar le famuzh take dobrute vom ne iskashuie, de bi vi imeli vashe grehe fpofnati, inu enu hudo teshko veift imeiti, temuzh on hozhe vom od vashih grehou inu od shalofti te vashe vifty pomagati. Obtu ie Bug mene Pridigaria vom odlozhil inu kuom poslal, de bote od mene poduishani inu poduuzheni, koku inu fzhim vi tim grehom, vashi hudi vifty morete fubper ftati, braniti inu fe troshtati, de na milofti inu pomuzhi Boshy ne zagate. [158b] Natu vi gledaite, de vi tako Gnado inu Nauuk hualeshnu inu fterdno vero od Buga primete. Sakai vi bote tukai fdai skufi mene prou poduuzheni, na kakouih rizheh vash trosht inu isuelyzhane ftoye. Vi fdai tukai fpofnate, de fte vi eni greshniki, Natu fe ui fdai vuzhite, kai Bug hozhe fteimi greshniki fazheti. Vom fe fdi inu ufi ludy menio, Bug ie te misli inu shege, koker fo ty ludy. Ty ludy imaio to shego, kateri nim dobru fture, tim iftim, fpet nafai dobru deio, kateri pag nim hudu fture, tim iftim fpet fteim hudim vrazhuio, koker vi tukaie fdai na febi vidite. De bi ui ne bili resbyali inu krali, taku bi ui fdai ne bili vyezhi, ne timu Rabellnu ifdani, ne ukulu pleteni, ne obesheni. Letu ie ta shega, nauada, praua, vola inu miffal tiga Suita &c. Ampag vi imate Boshyo miffal, volo inu shego drigazhi fpofnati. Rifniza ie, da kateri brumski inu po Boshy voli fe dershi inu shiui, ta ifti tiga ushiua. Kateri pag tiga nei fturil, temuzh zheftu inu ueliku pregreshil, taku vini ta ifti nema na Boshy milofti inu pomuzhi zagati. Sakai Gospud Bug nema obeniga lushta, dopadena ne vefelia na fmerti tih Greshnikou, temuzh on hozhe tim Greshnikom nih Grehe odpuftiti, inu vekoma isuelyzhati. Obtu ie on nega diniga lubiga Synu Iefufa Criftufa is Nebes na ta fueit poslal, de ie on zhlouik ratal, tiga iftiga ie pufil fa nashih grehou volo terpeti inu vmreti, de mi skufi tu nega terplene inu fmert imamo imeiti odpufzhane vfeh nashih Grehou inu ta vezhni leben.

*Koker kuli velik
greshuik, bodi tat
oli Rasbuinik,
aku le terdnu*

Obtu kadar vom ty vashi grehi naprei gredo inu ftrashio, to vasho veift shaloftno delaio, taku imate vi fmsliti, kai ie Criftus Syn Boshy fa vasho volo preterpil inu odftal, Od tiga S. Iansh Kerftnik lipu fastopnu gouori, kir prau, [159a] Letu ie tu lagne Boshye, kateru te Greke tiga fuita nofsi. Steli vi eni zhloueki, taku fte vi tudi en deil oli Koff tiga Suita. Steli

Poleg tega morate uvideti tudi veliko Božjo dobroto in milost in se mu zahvaliti, ker se s svojo pravičnostjo glede vas ni prenažil in je vaše srce obdelil s svojim Svetim Duhom in se ga dotaknil, da bi prav spoznali svoje grehe, jih obžalovali in se žalostili nad njimi. Dosti ljudi je namreč brez vsake skrbi, prebivajo nespokorjeni, do srca jim ne sežeta ne večna smrt ne pekel, dočakajo pa hud konec. In Gospod Bog vam ne izkazuje samo dobrote, da lahko spoznate svoje grehe in imate slabo vest, ampak vam hoče tudi pomagati iz vaših grehov in iz žalosti vaše vesti. Zato me je Bog določil in k vam poslal kot pridigarja, da vas usmerim in poučim, kako in s čim se lahko uprete grehom, svoji slabi vesti, se branite pred njimi in se tolažite, da ne boste obupali nad Božjo milostjo in pomočjo. Zato glejte, da boste takšno milost in nauk hvaležno in s trdno vero prejeli od Boga. Poučil vas bom, na čem temeljita vaša tolažba in zveličanje. Spoznali ste, da ste grešniki: zdaj pa se poučite, kaj hoče Bog z grešniki narediti. Vam se zdi in vsi ljudje menijo, da ima Bog enako mišljenje in navade kakor ljudje. Ljudje pa imajo navado, da tem, ki jim naredijo kaj dobrega, vrnejo z dobrimi deli, tistim pa, ki jim storijo zlo, vračajo s hudim, kakor zdaj vidite na sebi. Če ne bi ropali in kradli, potem zdaj ne bi bili v ječi, ne bi vas izročili rablju, ne bi vas trli na kolesu,²⁶⁸ ne bi vas obesili. To je običaj, navada, sodba, volja in razmišljanje tega sveta itd. Vi pa spoznajte drugačno, Božje razmišljanje, voljo in navado. Res je, da tisti, ki živi pravično in po Božji volji, dobi tudi plačilo za to. Tisti, ki ne živi tako, ampak pogosto in veliko greši, pa naj tudi ne obupa nad Božjo milostjo in pomočjo, kajti Gospod Bog nima nobenega veselja nad smrtjo grešnikov, ampak jim želi odpustiti njihove grehe in jih za vekomaj zveličati. Zato je poslal iz nebes na ta svet svojega edinorojenega ljubljene Sina Jezusa Kristusa, da je postal človek, in ga pustil zaradi naših grehov trpeti in umreti, da bi imeli po njegovem trpljenju in smrti odpuščanje vseh naših grehov in večno življenje.

Bog izkazuje ljudem veliko milost in dobroto, ko jim pošilja zveste, resnične in razumne pridigarje, saj ti omogočijo ljudem, da spoznajo svoje grehe, in jim razložijo in pokažejo, kje, kako in s čim dobijo milost pri Bogu in ubežijo hudiču, da pridejo v nebesa k večni dobroti.

Ko se pred vami vrtijo vaši grehi in vas strašijo ter žalostijo vašo vest, tedaj pomislite, kaj je Kristus, Božji Sin, pretrpel in preстал zaradi vas. O tem lepo in razumljivo govori sveti Janez Krstnik: »To je jagnje Božje, ki odjemlje grehe tega sveta.«²⁶⁹ Ker ste ljudje,

Najsi bo kdo še tako velik grešnik, bodisi tat ali razbojnik, če bo

²⁶⁸ Usmrtitev na kolesu je bila tedaj najhujša oblika smrtne kazni (prim. Studen 2004).

²⁶⁹ Jn 1,29.

*veruie Viefufa
Criftufa inu tim
nega oblubom. De
Bug ozha fa nega
volo hozhe nemu
biti miloftiu, ufe
grehe odpufiti,
ta pride fionouitu
vnebefa, koker ta
Rasbuinik kir ie
Criftufu na ftrani
na Cryshu uifil
ie tudi prishal
vnebefa.*

en kos tida¹⁵¹ fuita, kam inu na koga ie Bug te vashe grehe polushil? Pred teim fuitom leshe oni nauas, fa nih volo vi morete tudi umreti. Tu ie tiga fuita fodba inu prauda. Kakoua ie pag Boshya fodba inu prauda? Guishnu leta, de Criftus Iefus ie te vashe Grehe od vas vfel, inu ie na fe polushil inu te ifte nofsil, fa nee fturil fadofti inu populnoma plazhal, de fe vi te Boshye fodbe inu prauide, aku fe vi te Criftufeuue martre fto vero dileszni fturite, prufiti odresheni od vfeh Grehou, inu eni otroci Boshy oftanete vekoma. Sakai Criftus fam taku gouori, Ioh. 3. Bug ie ta Sueit taku lubil, de ie fuiga laftniga Synu tiakai dal, de vfi kir na nega veruio, ne bodo fgubleni, temuzh imeili ta vezhni leben. Tukai vi slishite, de bi Criftus ne bil umerl, mi bi morali fa nashih grehou volo ufi fgubleni biti. Kadar ie pag Criftus fa nashih Grehou volo umerl, taku vi inu ieft, inu ufi ty, kir na nega veruio, fmo od tih grehou, od te vezhne Smerti, od hudyzha inu pekla odresheni, obtu mi ne bomo fgubleni, temuzh bomo imeili po letim lebnu ta vezhni. Natu gledaite de tu Saslushene Criftufeuu vtu vashe ferce dobru inu terdnu perprauite, de na zbiulate, de ie Criftus fa te vashe Grehe fadofti fturil. Vi fdai bote timu fuitu fto vasho fmertio fadofti fturili, potehmal fte vi fubper to Gofpofzhino inu fubper nashiga blishniga greshili. Ampag vi fteim uashim terplenem inu fto Smerio Bogu fadofti ne fturite, Temuzh fam Criftus ie te nashe grehe platil inu fa nee fturil fadofti, taciga Criftufeuiga fashushena, fe vi terdnu prymite, inu na Criftufa fe cillu fanefsite, troshtaite shnim to vasho shaloftno veift, inu fe te fmerti ne buite, potehmal ta [159b] vasha fmert, fa volo Criftufa, nei fo ena vrata htimu peklu, temuzh vta Nebefa. Sakai vi fte skufi Criftufa pred Bugom brumni, prauizhni inu fueti ratali. Pred teim fuitom fte vi tudi brumni, fakai kar fte fashushili, tu vi fdai prymete, inu morate fatu terpeti. Pred Bugom fte vi tudi prauizhni, Sakai Criftus ie fa vas inu fa vashih grehou volo terpil inu vmerl, na tako fmert Criftufeuu imate vezh, koker na to vasho fmert misliti. Sakai ta fmert Criftufeuua, ta vom pomaga htimu vezhnimu lebnu. Ta vasha fmert pag, ta vas obrupa le tiga pofuitniga lebna oli shiuota. Obtu mui periateli, ne bodite teshke misli, ne shaloftni, ne ftrashite fe taku slu pred to fmertio, potehmal vi tukai slishite inu ie rifniza, tu ieft vam prauim is Boshyh vuft, inu is tiga prauiga Boshyga fuetiga Pyfma, is vuft famiga Iefufa inu vfeh Prerokou inu Iogrou, inu is te pridige te Diuice Marie, de Gofpud Bug Ozha nebeskhi, fa volo fuiga diniga Synu Iefufa Criftufa vom hozhe biti dober, Gnadliu inu miloftiu,

¹⁵¹ Corr. tiga.

ste tudi del ali kos tega sveta. Kam in na koga je torej Bog položil vaše grehe, če ste del tega sveta? Pred tem svetom ležijo vaši grehi na vas, zaradi njih morate tudi umreti. To je sodba sveta. Kakšna pa je Božja sodba? Zagotovo ta, da je Jezus Kristus vzel vaše grehe, jih položil nase in jih nosil, zanje zadostil in jih v celoti poplačal, da bi bili odrešeni Božje sodbe in pravde in bi vam bili odpuščeni vsi grehi, če boste z vero udeleženi v Kristusovem trpljenju in boste za vekomaj postali Božji otroci. Kristus sam nam govori (Jn 3): »Bog je tako ljubil svet, da je dal svojega edinega Sina, da bi se nihče, ki vanj veruje, ne pogubil, temveč bi imel večno življenje.« Zato glejte, da boste Kristusovo zasluženje dobro shranili v svoje srce, da ne boste dvomili, da je Kristus zadostil za vaše grehe. Zdaj boste zadostili svetu s svojo smrtjo za to, kar ste zagrešili zoper gosposko in zoper svojega bližnjega. S svojim trpljenjem in smrtjo pa ne boste zadostili Bogu, saj je samo Kristus plačal za naše grehe in zadostil zanje. Trdno se oprimate takega Kristusovega zasluženja in se v celoti zanesite na Kristusa, z njim potolažite svojo žalostno vest in se ne bojte smrti, saj vaša smrt zavoljo Kristusa ne odpira vrat v pekel, ampak v nebesa. Po Kristusu ste namreč pred Bogom postali opravičeni²⁷⁰ in sveti. Pred tem svetom ste pravični, saj boste prejeli, kar ste zaslužili, in boste morali za to trpeti. Pred Bogom ste opravičeni,²⁷¹ saj je Kristus trpel in umrl za vas in zaradi vaših grehov. Na Kristusovo smrt morate bolj misliti kakor na svojo smrt, kajti Kristusova smrt vam pomaga k večnemu življenju. Vaša smrt vas oropa le posvetnega življenja ali telesa. Zato, prijatelji moji, ne imejte težkih misli, ne bodite žalostni, ne bojte se smrti, saj poslušate resnično sporočilo: iz Božjih ust in iz pravega Božjega Svetega pisma, iz ust samega Jezusa in vseh prerokov in apostolov in iz pridige device Marije vam pravim, da želi biti Gospod Bog, nebeški Oče, zavoljo svojega edinorojenega Sina Jezusa Kristusa dober, milosten in usmiljen do vas, vas vzeti k sebi v

trdno veroval v Jezusa Kristusa in v njegove obljube, da mu bo Bog Oče zavoljo njega milosten in mu bo odpustil vse grehe, bo zagotovo prišel v nebesa kakor razbojnik, ki je visel Kristusu ob strani in je tudi prišel v nebesa.

²⁷⁰ Db. pravični.

²⁷¹ Db. pravični.

*Tim ietnikom se
ima faſtopnimi
beſſedami inu
preproſtu pridigati
inu perglibe naprei
ſtauiti, koker od
Dauida, Marie
Magdalene, od
ſgubleniga Synu.
Lu. 15.*

vas uſeti kſebi vta fueta Nebefſa, Potehmal ie Criſtus te vashe grehe na ſe vſel, te iſte ſam noſil inu fa nec fuimu Ozhetu ſturil ſadoſti.

En Pridigar oli en Kerſzhenik more poleg letiga troſhta ſhe vezh troſhtliuſih beſſed is S. Pyſma tim ietnikom naprei derſhati, koker kir Criſtus prau ioh. 11. Kateri na me veruie, aku on glih umerie, taku on bo vini ſhiu. Inu 1. Ioh. 2. Criſtus nei le ſamuzh fa naſih grehou volo umerl, temuzh fa volo tih grehou ufiga fuita. Inu Math. 11. Prydite vi vſi kmeni, kir ſte ſhaloſtni, reuni, trudni, inu obloſheni, leſt hozho vas ohladiti, vſamite na vas mui larem inu vuzhite ſe od mene, ſakai ieſt ſem krotak inu pohleuinga ferza, taku vi bote neſhli pokoi tim vaſhim Duſhizom. Per [160a] takih inu per tim glih kratkih beſſedah, ima en Pridigar oſtati, inu tim boſim ludem zheſtu inu faſtopnu naprei gouoriti, de ie dobru ſamerkaio, ſice kadar ſe nim preueliku beſſed naprei derſhi, inu ſe veden preminuio, ſteim oni bodo ſblafneni. Inu kadar taki boſi ludy bodo potroſhtani, inu tak troſht vnih viſty ſkufi dar tiga ſuetiga Duha pozhutio, Sakai nemogozhe ie, da bi oni ſkufi take beſſede Boſhye tiga troſhta ne pozhutili, potehmal ie S. Duh uſelei per Boſhy beſſedi, inu ſkufi to iſto tu fuie per tih vernih oprau, Natu more ta Pridigar ſhe pag dale inu vezh te letnike ſubper to framoto ſhpot inu ſmert letaku troſhtati.

TROŠHT SVBPER TA

shpot inu framoto.

*Shpot inu framota
inu uſe nadluge
inu terplene tiga
Suita, nemaio
obene perglibe
ſeim vezhnim
veſſeliem
Vnebeſſih. Sakai
take nadluge
kratku terpe, bytru
konez uſamo, Tu
nebeſhku veſſelie, ie
veliku, dragu inu
vezhnu.*

TIM letnikom ſe ima tudi naprei derſhati, de oni to teſhko miſſal inu iſkushnauo, kir nim fa volo tiga ſhpota, framote tiga Suita, Inu fa volo te Smerti naprei pryde, de to iſto miſſal od ſebe gonio. Inu de ſe tiga velikiga guishniga Troſhta, kateri oni imao na Criſtufeum Sasluſhenu mozhnu derſhe, Sakai ta Sueit ſhnimi dei, kar on hozhe, Taku oni puido ſkufi tako framoto inu Smert, fa volo Criſtufa, uta Nebefſa. Obt u muy Peryateli, Vuzhite ſe to ſhkodo inu ta dobitak pruti enimu drugimu ſtauiti inu prou reſgledati. Vi inu uſi ludy, derſhe inu ſhazaio ſdai fano ſhkodo, de ui poprei pred uaſhim zhaffom, inu kir ſte ſhe mozhni inu ſdraui morate vmreti. Nu dopuſtyte nai bo ena taku ſhkoda. Nu pomislite ui pag, kokou velik dobitak, ui ſdai tukai bote pryeli, kir ui is tiga hudiga reuniga fuita puidete Vnebeſſa, Inu bote uſhuali tiga vezhniga veſſelia? [160b] Ia ui ſdai ſkufi tako Smert greſte hti vezhni dobruti, Obt u tak ſhpot inu tako ſmert imate fa

sveta nebesa, saj je vzel Kristus nase vaše grehe, jih sam nosil in za njih zadostil pri svojem Očetu.«

Pridigar ali kristjan lahko poleg gornje tolažbe nameni jetnikom še več tolažilnih besed iz Svetega pisma, na primer ko Kristus pravi (Jn 11): »Kdor vame veruje, bo živel, tudi če umre.« In (1 Jn 2): »Kristus ni umrl le zaradi naših grehov, ampak zaradi grehov vsega sveta.« In (Mt 11): »Pridite k meni vsi, ki ste žalostni, ubogi, utrujeni in obloženi, jaz vas bom poživil, vzemite nase moj jarem in učite se od mene, ker sem krotak in ponižen v srcu in našli boste počitek svojim dušam.« Pri takih in podobnih kratkih besedah naj ostaja pridigar in jih pogosto in razumljivo govori ubogim ljudem, da bi si jih dobro zapomnili. Če se jim namreč pove preveč besed in se te vedno spreminjajo, jih to samo zmede. In ko bodo ti ubogi ljudje potolaženi in bodo začutili v svoji vesti tolažbo kot dar Svetega Duha, saj je nemogoče, da bi ob takih Božjih besedah ne začutili tolažbe, ker Sveti Duh vselej z Božjo besedo in po njej opravi svoje pri vernih, potem lahko pridigar še naprej in še bolj tolaži jetnike glede njihove sramote, zasmehovanja in smrti.

Jetnikom je treba pridigati z razumljivimi besedami in preprosto in jim naštevati primere, kot so na primer David, Marija Magdalena, izgubljeni sin (Lk 15).

TOLAŽBA GLEDE *zasmehovanja in sramote*

Jetnike je tudi treba opozoriti in jim predočiti, naj odženejo od sebe težke misli in skušnjave, ki se jim pojavljajo zaradi zasmehovanja, sramote tega sveta in zaradi smrti. In naj se močno držijo velike, zanesljive tolažbe, ki jo imajo v Kristusovem zasluženju, saj bo ta svet delal z njimi, kar hoče. Tako bodo šli prek sramotenja in smrti zavoljo Kristusa v nebesa. »Zato, prijatelji moji, učite se primerjati škodo in dobiček in ju prav videti. Vi in vsi ljudje ocenjujejo kot nekaj slabega, ker morate umreti pred svojim časom, saj ste še močni in zdravi. Toda – takšno škodo morate dopustiti. Pomislite pa, kako veliko nagrado boste prejeli, ko boste šli s tega revnega sveta v nebesa in boste uživali večno veselje! Skozi vašo smrt boste prišli k večni dobroti, zato glejte na zasmehovanje in smrt kot na velik dobiček in ne kot na škodo. Umreti je grozno in strašno, a le tem, ki

Zasmehovanje in sramota in vse nesreče in trpljenje tega sveta se ne morejo primerjati z večnim veseljem v nebesih, saj so take nesreče kratkotrajne, se hitro končajo, nebesko veselje pa je veliko, dragoceno in večno.

en velik dobitak, inu nekar fa eno shkodo, dershati inu shazati. Vmreti ie ia groffouitu inu ftrashnu, Oli le tim kir obeniga Troshta inu vupana tiga vezhniga lebna nemaio. Vi pag tu vupane imate, Sakai fe tedai ui te Smerti taku boyte? Vi ia lahku Deffet oli Duafifeti leit tiga vashiga pofuitniga shiuota fgbute, de bi ui dale mogli shiui biti, Du pag vei koku bi fe fteim vashim shiuotom inu fuasho Dusho billu godillu? Sdai pag ui veifte, de skufi leto vasho Smert bote odresheni od vfe nefrezhe inu od vfiga slega, inu bote perprauleni vtu vezhnu nebishku veffelie. Sakai letu ie tu vashe fauupane, inu na tu fte ui Kerfzhenni, de skufi to Smert Criftufeuo imate pryti uta vezhni leben. Letu ie tu vashe fauupane, kateru ie vtim S. Sacramenti vom danu inu faguishanu, de ui nemate zbiulati, de tu tellu Criftufeuu, kateru ie vö per tim Kruhu danu, ie fa uasho volo danu vto Smert, Inu ta nega Kry, katero fte ui per tim Vini pyli, ie fa vashih grehou volo prelyta. Koku tedai inu fzhim bi fe ta vezhni leben mogel vom gotouishe inu guishnishe naprei nefi inu dati? Obtü ne ftrashite fe, pred to Smertio telfefno, Temuzh troshtaite fe fteim vezhnim lebnom, kateri vezhni leben ie vom Criftus dobil inu vom ftonouitnu oblubil dati, Nekar le famuzh vtim fazhetku, tedai kadar fte Kerfzhenni, temuzh tudi fdai per tei nega S. Vezhery. Inu leto Smert imate prou fpofnati, De ta Smert ie enu taku Dellu inu opprauillu, de mi skufi no tim Grehom cilu vmeriemo, Kateri grehi fo nom skufi Criftufa odpufzhenni.

Vi pag prauite tu ie en shpot inu framota, de mi taku ozhytu inu framotnu pred ufemi ludy moramo vmreti? Tu [161a] ie rifniza, oli ui pag nei fte druge Smerti fashushili, Obtü ui volnu terpite, kar fo vom vashi Grehi nalushili inu febo pernesli. Oli per tim ne pofabyte te zhefty inu veffelia, kateru vom fa to Smertio duide, Inu per tim pomislite, de ui fdai ne umeriete koker ty Tatyte oli Rasbuiniki, nai fi fte Tatyte inu Rasbuiniki bili, Temuzh koker eni praui Kerfzheniki, Sakai ui tukai obuie, koker Bug hozhe od ufeh vernih imeiti, inu koker ufi Kerfzheniki deio, pred Bugom inu pred ludmi fpofnate, Nerpopei de fte ui eni bofi veliki greshniki, skaterimi fte ui to Smert fashushili. Potle ui fpofnate tudi inu terdnu veruiete, De ui imate is gnade Boshye fabfton, fa volo Criftufeuiga fashushena, Odpufzhane uashih Grehou inu ta vezhni leben. Inu taku fpofnane inu taka vera ie ta praua Kerfzhanska Vera, katera fama ufakiga kir taku veruie, ifuelizha inu zheftniga pred Bugom vezh fturi, koker ta pofuitna framota premore eniga faframouati. Hdrukimu ie letu tudi ena zhafit inu huale vrednu, katero ui uti vashi Smerti fe imate nauuzhiti prou fpofnati, de leta uasha Smert, katera ie uom od Boshyga odlozhena fa uashih Grehou volo naloshena, ie enu Dellu, skaterim ui gofpudi Bogu,

*Tib ludy Praude
od tib Boshyb,
fe imao delez
lozyti. En Tat oli
Rasbuinik, oftane
inu bo shazan
inu umorien,
Pred Bugom pag
nekar taku. Sakai
koker bitru en
Tat, Rasbuinik
oli greshnik
prauo pokuro dei,
Verifuja Veruie, ie
naprei Bogu uolan
inu pokora, Ta
ifiti ie pred Bugom
brumen inu en
Suetnik.*

nimajo nobene tolažbe in upanja v večno življenje. Vi pa to upanje imate, zakaj bi se tedaj bali smrti? Lahko da boste res izgubili deset ali dvajset let svojega posvetnega življenja, ko bi še lahko živeli, a kdo ve, kako bi bilo z vašim življenjem in dušo. Zdaj pa veste, da boste po svoji smrti odrešeni vse nesreče in vsega zlega in boste pripravljeni za večno nebeško veselje. V to namreč zaupate in za to ste krščeni, da boste po Kristusovi smrti prišli v večno življenje. Sveti zakrament vas navdaja z gotovostjo in zaupanjem, da se Kristusovo telo, ki se vam daje s kruhom, brez vsakega dvoma daje v smrt zaradi vas, in da se njegova kri, ki jo pijete z vinom, preliva zaradi vaših grehov. Kako tedaj in s čim bi se vam moglo večno življenje predstaviti in dati z večjo gotovostjo in bolj zanesljivo? Zato se ne bojte telesne smrti, ampak se tolažite z večnim življenjem, ki vam ga je pridobil Kristus in vam ga je neprenehoma obljubljal dati: ne le na začetku, ko ste bili krščeni, ampak tudi zdaj, pri njegovi Sveti večerji. In spoznati morate, da je smrt delo in opravilo, po katerem mi scela umremo za grehe, ki so nam odpuščeni po Kristusu.

Vi pa pravite: v posmeh in sramoto nam je, da moramo umreti javno in sramotno pred vsemi ljudmi. To je res, a drugačne smrti si niste zaslužili, zato voljno trpite, kar so vam prinesli vaši grehi. Pri tem pa ne pozabite na čast in veselje, ki sledi smrti, in pomislite, da zdaj ne boste umrli kot tatje ali razbojniki, tudi če ste bili tatje in razbojniki, ampak kot pravi kristjani, saj priznavate pred Bogom in ljudmi oboje, kar želi Bog od vseh vernih in kar priznavajo vsi kristjani: Najprej, da ste ubogi, veliki grešniki, s čimer ste si zaslužili smrt. Potem pa priznavate in trdno verujete, da ste prejeli odpusčanje vseh grehov in večno življenje zastoj, iz Božje milosti, zavoljo Kristusovega zasluženja. Tako priznanje in taka vera je prava krščanska vera, kakršna sama zveliča vsakega, ki tako veruje, in mu prinese večjo čast, kakor mu posvetno sramotenje lahko prinese sramote. Drugič, časti in hvale vredno je, da se boste naučili prav spoznati, da je vaša smrt, ki vam jo je določil Bog in ki so vam jo naložili zaradi vaših grehov, delo, s katerim Gospodu Bogu kot svojemu Gospodu izkažete poslednjo pokorščino. Ker ste bili namreč doslej nepokorni Gospodu Bogu, da niste bežali pred grehi in se jih niste sramovali, morate biti zato

Človeške sodbje je treba ostro ločevati od Božjih. Tat ali razbojnik to tudi ostane, je obsojen in usmrčen. Pred Bogom pa ni tako. Kakor bitro namreč tat, razbojnik ali grešnik naredi pravo pokoro, veruje v Kristusa, je odlejl Bogu poslušen in pokoren, je pred Bogom pravičen²⁶⁴ in svetnik.

²⁷² Db. pobožen.

koker uashimu Gofpudi to pusledno Pokorfzhino iscashete. Sakai kadar fte ui dofehmal Gofpudi Bogu bili nepokorni, de nei fte pred grehi beshali ne fe framouali. Obtui imate fdai Bogu biti pokorni, inu leto faslusheno prauizhno shtraifingo volnu nolsiti inu preterpeti, Stako pokorfzhino ui slushite Bogu. Inu kadar ui nikomer tudi tim kir fo uas uto lezho perprauili nei fte fouurash, temuzh nim radi volnu inu is ferza odpufite, fteim ui tudi iscashete Bogu to vasho slushbo. Vi pag ueifte de slushiti Bogu, nei shpot ne framota, temuzh poshtenu inu dopadezhe [161b] Bogu. Inu kadar ie Boshya vola de ui fa uashih grehou volo taku ozhytu bote obfoyeni inu od shiuota diani. Obtui imate tako martro inu fmert volnu preterpeti, inu Bogu to Pokorfzhino iskafati, Inu vom ima is ferza shal biti, de poprei Bogu neifte pokorni bili. Inu taka Pokorfzhina, Potehmal ie ena slushba inu Dellu, kir dopade Bogu, bode tudi nec faad inu prid pernesla, vletim, de koker fte ui skufi te vashe grehe, nih dofti sblafnili inu fmotyli, glih taku fdai nih dofti skufi to vasho Smert bodo pobulshani inu brumnishi ratali. Sice kadar bi na uas take shtraifinge ne uidili, bi oni mogli tudi utake grehe pafiti, Tatyie inu Rafbuiniki ratati. Obtui kadar na tei vashi Smerti take rizhy vifsio, Nerpoprei kir ui imate tu prauu Snane tih uashih grehou, potle kir vasho vero ozhytu fpofnate, Htretimu, de fte volni inu pokorni tei Smerti. Hzheterimu de od te vashe fmerti velik pryd pride, de drugi gledaiozh na ta vash marter inu na to vasho fmert, fe bodo Grehou varouali. Obtui fe ui te vashe fmerti nemate framouati, ne ftrashiti, per kateri fmerti fo take dobre ofgorai imenouane rizhy perdrushene. Inu aku glih ta fueit, inu vi famito vasho fmert fa en shpot inn framoto dershite, taku ufai Bug inu ty nega fueti Angeli tako vasho pokorfzhino, fpofnane, fa veliku, fa poshtenu inu fa zheftnu dershe. Obtui bodite ferzhni inu vefeli, leta uasha framota inu shpot, fe hozhe hitru na eno veliko zhaft inu hualo preminiti, aku glih tu vashe tellu ushpotu inu uframoti na tei galgi vifsi oli na kulefsi, oli vti femli leshi, Taku ufai ty Angeli Boshy te vashe dushice fueliko zhaftio inu fuefeliem Gofpudi Bogu naprei ponefo, koker Criftus fam od te Lafarufoue dushe gouori. Leta trosht dershite vi terdnu inu fa guishnu, inu pufite fdai to [162a] Smert, shpot, framoto inu fueit unega ftanu ftati, koker fo dofehmal ftali. Vi pag zhefitye inu fahualyte Gofpudi Boga, fa volo te gnade inu dobrute, de ie vas htimu prauimu fpofnanu tih vashih Grehou, inu hti praui veri Vcriftufa poklyzal inu perprauil, inu recite fteim Shahariem oli Rasbuinikom, kateri ie Criftufu na ftrani vifsil, inu molyte is ferza rekozh, O Iefu Crifte Gofpud inu odreshenik vfeh pokurnih greshnikou, fmilife

zdaj Bogu pokorni in voljno nositi in pretrpeti zaslužen, pravično kazen. S tako pokorščino služite Bogu. Prav tako Bogu izkazujete svojo službo, ko ne sovražite nikogar, tudi teh ne, ki so vas privedli v ječo, ampak jim radi in iz srca odpustite. Vi pa veste, da služiti Bogu ni niti nekaj, čemur bi se posmehovali, niti nekaj, kar bi sramotili, ampak je nekaj poštenega in Bogu dopadljivega. In ker je Božja volja, da boste zaradi svojih grehov obsojeni in usmrčeni, morate voljno prestati trpljenje in smrt in izkazati pokorščino Bogu; srčno vam mora biti žal, da Bogu prej niste bili pokorni. In taka pokorščina je potemtakem služba in delo, ki je Bogu všeč in bo tudi prinesla svoj sad in prid s tem, da kakor ste po svojih grehih mnoge zavedli in jih spravili v zmote, jih bo zdaj z vašo smrtjo prav tako dosti poboljšanih in bolj pravičnih. Če bi namreč videli, da niste kaznovani, bi prav tako mogli pasti v take grehe, postati tatje in razbojniki. Ker vašo smrt tako spremljajo naslednje reči: najprej, da imate pravo spoznanje svojih grehov, potem, da odkrito priznavate svojo vero, tretjič, da ste voljni in pokorni smrti, četrtič, da bo imela vaša smrt veliko korist, da se bodo drugi, ko bodo gledali vaše trpljenje in vašo smrt, varovali grehov – zato se vam svoje smrti, ki so ji pridružene tako dobre, prej imenovane reči, ni treba sramovati in se je ne bati. In čeprav bi ta svet in vi sami menili, da vam je takšna smrt v zasmeh, pa imajo Bog in njegovi sveti angeli takšno vašo pokorščino, priznanje za veliko, pošteno in častno stvar. Zato bodite srčni in veseli, vaša sramota in zasmeh se bosta hitro spremenila v veliko čast in hvalo, tudi če bo vaše telo v zasmeh in sramoto viselo na vislicah ali na kolesu ali ležalo v zemlji. Božji angeli bodo vaše dušice z veliko častjo in z veseljem ponesli h Gospodu Bogu, kakor Kristus sam govori o Lazarjevi duši. To tolažbo imejte za utemeljeno in gotovo in pustite, da smrt, zasmeh, sramota in svet ostanejo, kakor so stali doslej. Vi pa slavite in hvalite Gospoda Boga zaradi milosti in dobrote, da vas je poklical in pripravil k pravemu spoznanju vaših grehov in k pravi veri v Kristusa, in recite skupaj z razbojnikom, ki je visel na Kristusovi strani, in molite iz srca, rekoč: 'O, Jezus Kristus, Gospod in odrešenik vseh spokorjenih grešnikov, usmili se nas, v tvoje svete roke izročamo svoje duše. Amen.' In pri taki prošnji morate trdno verovati, da vam bo odgovoril Kristus Jezus, Božji Sin, prav tako zdaj kakor nekdanjemu razbojniku in vam zagotovil, da boste že danes pri njem v svetem raju. Kristusova beseda namreč in obljuba je večna. Kakor je tedaj na križu odgovoril razbojniku, ko ga je ta prosil za milost in za nebeško kraljestvo, prav tako odgovarja zdaj vam in vsem, ki se priznavajo za grešnike, obžalujejo svoje grehe in

zhes nas, vtuie S. Roke mi ifrozhimu te nashe dushice Amen. Inu na tako proshno vi Imate terdnu verouati, de Criftus Iefus Syn Boshy glih taku fdai koker tedai pruti timu Shahariu vom odgouaria inu vas faguishuie, de donas bote per nim utim fuetim Rayu. Sakai Criftufeua beſſeda inu obluba ie vezhna. Koker ie tedai na Cryshu pruti Shaharyu, kadar ga ie fa miloft inu fa nebishku Kraleuftuu proſſil, odguuoril, Glih taku fdai pruti vom inu pruti vſem, kir fe fa Greshnike ſpofnaio, nih grehe shaluio inu ga proſſio fa miloft inu fa vezhni leben, odgouaria. Obtū fteute terdnu vti veri Vcriftufa, Criftus vas ne obnorri inu vom ne lashe. Koker vi fdai tukai veruiete, taku fe bo vom godillu na vunim fuetu. Natu porrozहितſſe Gospudi Bogu, Ozhetu Nebeshkimu, inu nega lubimu Synuui Iefufu Criftufu inu Suetimu Duhu, tim tryem Imenom enimu ſamimu Bogu, Ta uas obari pred vſem ſlegom Amen. [162b]

ORDNINGA OD TIGA POGREBA.

*Kerſzheniki
mertu¹⁵² ſe imao
poſtenu ispremiti
inu pocopati, ſa
zolo periaſni inu
Pryzhbouana, de
ſpet goriuſtano,
inu nekar de
bi ſteim hoteli
nih dushizom
pomagati.*

R lfniza ie, de tim ludem, kateri ſo fe vti veri na Iefufa Criftufa is tiga Suita lozhlyi, te nashe slushbe na femli niſhter ne nuzao, ſakai potehmal Criftus prauī loh. 11. inu 5. Ieft ſem tu Goriuſtanene inu ta leben, kateri na me veruie, aku on glih umerie, ta bode shiu, inu kateri ie shiu inu na me veruie, ta nigdar ne umerie. Inu miſmo ſadoſti faguishani is prauiga ſaſtopniga S. pyſma, de kateri vti veri inu vtīm vupani na nashiga Gospudi inu diniga Iſuelyzharia Iefufa Chriſtufa is tiga ſuita fe lozhi, ta iſti ſdaici pres nashih proshni, shely, pomuzhi inu diana, ta pokoi tiga vezhniga lebna poſſede. Inu tu nega tellu, nai ſi konez uſame, bodi uſemli, vuodi oli uluffti, na ſodni dan bode tu Nebeshku Goſpoftuu imeilu ſkufi Criftufa Iefufa Goſpudi nashiga. Oli niſhter mane imamo mi Kerſzheniki te nashe brate inu ſeſtre, kadar umerio poſhtenu inu zheftnu pokopati. Inu na nih telleſſih to nasho vero inu vupane, kir veruiemo, de ty mertui bodo od ſmerti uſtaieli, naſnane dati inu ſpryzhati. Rauen tiga fe imao ty Kerſzheniki pred teimi Aydouskimi zhudnimi inu norskimi slushbami, koker ſteim kadylom, Kropylom, Obhaylom, Mashouanem,

¹⁵² Izvod V je na tem mestu poſkodovan. Prim. ſpremnō ſtudijo.

ga prosijo milosti in večnega življenja. Zato stojte trdno v veri v Kristusa, Kristus vas ne zavaja in vam ne laže. Kakor verujete zdaj, tako se vam bo godilo na onem svetu. Zato se izročite Gospodu Bogu, nebeškemu Očetu, in njegovemu ljubljenu Sinu Jezusu Kristusu in Svetemu Duhu, trem imenom edinega Boga, naj vas obvaruje pred vsem zlim. Amen.«

RED O POGREBU

Ljudem, ki so se ločili od tega sveta v veri v Jezusa Kristusa, naše zemeljske službe resnično nič ne koristijo, kakor pravi Kristus (Jn 11 in 5): »Jaz sem vstajenje in življenje; kdor vame veruje, bo živel, tudi če umre; in kdor je živ in vame veruje, ne bo nikdar umrl.« Pravo, razumljivo Sveto pismo nam jasno zagotavlja, da bo vsak, ki se loči od tega sveta v veri in v upanju v našega Gospoda in edinega zveličarja Jezusa Kristusa, dobil pokoj večnega življenja brez naših prošenj, želja, pomoči in dejanj. In njegovo telo bo imelo na sodni dan nebeško veličastje po Kristusu Jezusu, našem Gospodu, pa naj vzame konec bodisi v zemlji, v vodi ali v zraku. Seveda pa moramo kristjani dostojno in častno pokopati svoje brate in sestre, ko umrejo, in z njihovimi telesi oznaniti in izpričati našo vero in upanje, da bodo mrtvi vstali od smrti. Poleg tega naj se kristjani varujejo čudnih poganskih in krivoverskih služb, ki so v neskladju z

*Kristjane je treba
pošteno pospremiti
in pokopati zaradi
naklonjenosti do
njih in pričevanja,
da bodo spet
vstali, ne pa zato,
da bi pomagali
njihovim dušam.*

*Exequia
mortuorum,
funt folatia
viuorum, pravi S.
Augustin, kar se
per tih mertuih dei,
pridiguie oli poye,
tu se tim shiuim
htroshtu dei, nekar
tim mertuim, kir
ne vidio inu ne
slishio.¹⁵³*

fa te mertue, katere fo Boshy beffedi fubper, varouati inu sdershati, katere tim Mertuim ne nom shiuim nishter ne nuzaio.

De fe pag ta Pogrebŷzhina prou inu nom nuznu dershi inu dopernasha, taku fe more fa teimi mertuimi ŷgoniti, fa [163a] volo, de ty ludy, kir hote tiga merlza htimu pogrebu iŷpreimiti, skufi taku ŷgonene mogo veideti, kadai imaio per tim merlzu fe vkupe ŷnyti. Potle kadar ie ta merlz htimu grobu perneŷŷen, taku ta Pridigar ima tim ludem en Capitul is S. Pyfma, od tiga vezhniga lebna inu goriuŷtanena od te ŷmerti na prei brati inu isloshiti, koker ta htim Tefŷalonihieriem i. Theŷ. 4. Koku fe bode godillu ŷteimi mertuimi na ŷodni dan. Inu Ioh. 11. Od tiga Lazarufa, oli en drugi, kir ie tim glih, ŷletakim predgouorom. MVI Bratie inu Seftre, mi ŷmo ŷdai tukai, koker mi vupamo en vud nashiga Goŷpudi Ieŷufa Criŷtufa htimu pogrebu perneŷli. De mi pag pres nauuka inu troŷhta od ŷod od tiga pogreba negremo, hozhmo mi tukai ta Nauuk S. Paula oli ŷuetiga Ianŷha od tih mertuih, ŷaŷliŷhati, kateri nauk leta glaŷs ima i. Theŷ. 4. Mi ne hozmo vom lubi Bratie ŷatayti &c. Oli Ioh. 11. Marta ie diala Kieŷufu &c. Oli i. Cor 15. Criŷtus ie gori uŷtal od tih mertuih, inu ie eden tih peruizhnihi, umei teimi kir ŷpee ratal &c. Is takih beŷŷed ima en pridigar od te ŷmerti inu od tiga Goriuŷtanena eno kratko Pridigo ŷturiti, htroshtu tim, kir fo fa volo tiga mertuiga ŷhaloŷtni. Na konz u ima tiga Mertuiga tei miloŷti Boshy iŷrozhyti, inu te ludy, kir fo per tim pogrebu, opominati hpokuri, hpobulŷhanu nih lebna, de tudi kadar nih zhaŷ pryde, upraui veri fe is tiga Suita lozhio inu ŷueŷŷeliem na ŷodni dan gori uŷtano. Natu ima molyti en Ozha Naŷ &c. [163b]

ENA KRATKA PRIDIGA *per tih Mertuih.*

*Satu ti Fary
htim Merlzom
ŷo poklyzani,
de imaio te
ŷhaloŷne¹⁵⁴
ŷboŷhyo beŷedo
troŷhati, nekar
bleti, kaditi oli
kropyti.*

MIlmo fe ŷdai Vboŷhym Imeni kletimu nashimu mertuimu bratu (:oli kleti Seftri:) vkupe s brali, de hozhmo nemu to puŷledno zhaŷt inu periaŷen na tim ŷueitu ŷteim pogrebom iŷkaŷati. Inu potehmal ty Kerŷzheniki le fa volo bulŷhiga ukupe priti imaio. Natu hozhmo mi ŷdai tukai to Pridigo ŷuetiga Paula, katero ie on od tih Mertuih Kerŷzhenikou ŷturil ŷaŷliŷhati, de mi skufi tako Pridigo bomo poduuzheni, koku tih

¹⁵³ Izvod V je na tem mestu poŷkodovan. Prim. spremno ŷtudijo.

¹⁵⁴ Izvod V je na tem mestu poŷkodovan. Prim. spremno ŷtudijo.

Božjo besedo, saj ne koristijo niti mrtvim niti živim, na primer služb s kadilom, kropljenjem, obhajilom, maševanjem za mrtve.

Da pa se bo pogreb opravilo prav in koristno, naj se mrtvim zvoni zato, da bodo ljudje, ki hočejo mrliča pospremiti k pogrebu, po takem zvonjenju vedeli, kdaj naj se zberejo pri mrliču. Ko mrliča prinesejo h grobu, naj pridigar ljudem prebere poglavje iz Svetega pisma o večnem življenju in vstajenju od smrti in razloži (npr. 1 Tes 4), kako se bo godilo mrtvim na sodni dan, iz Janeza (11) pa o Lazarju ali kak drug odlomek, ki je temu podoben, prej pa naj naredi naslednji uvod: »Bratje in sestre, zbrali smo se tu, da prinesemo k pogrebu, kakor upamo, ud našega Gospoda Jezusa Kristusa. Da pa ne bi šli od tega pogreba brez nauka in tolažbe, bomo poslušali nauk svetega Pavla ali svetega Janeza o mrtvih, ki se glasi takole (1 Tes 4): »Nočemo pa, bratje, da bi ničesar ne vedeli itd.« Ali (Jn 11): »Marta je dejala Kristusu itd.« Ali (1 Kor 15): »Kristus je vstal od mrtvih in je postal prvenec med temi, ki so zaspali itd.« Iz takih besed naj pridigar naredi kratko pridigo o smrti in vstajenju v tolažbo tem, ki žalujejo zaradi mrtvega. Na koncu naj izroči mrtvega Božji milosti in opomni ljudi, ki so pri pogrebu, k pokori, k poboljšanju njihovega življenja, da se bodo tudi oni, ko pride njihov čas, v pravi veri ločili s tega sveta in z veseljem vstali na sodni dan. Nato naj moli očenaš itd.

Exequiae mortuorum, sunt solatia vivorum,²⁷³ pravi sveti Avguštin.²⁷⁴ Kar se pri mrtvih govori, pridiga ali poje, to se govori v tolažbo živim in ne mrtvim, ki ne vidijo in ne slišijo.

KRATKA PRIDIGA *pri mrtvih*

V Božjem imenu smo se zbrali tukaj pri našem mrtvem bratu (ali sestri), da bi mu izkazali poslednjo čast in ljubezen na tem svetu s pogrebom. In ker se kristjani snidemo le zaradi boljšega, bomo poslušali pridigo svetega Pavla, ki jo je govoril o mrtvih kristjanih, da bi se s tako pridigo poučili, kako je z mrtvimi, in da bi bili po milosti Svetega Duha

Duhovnike kličejo k umrlim, da bi tolažili žalujoče z Božjo besedo, ne pa, da bi momljali, kadili ali kropili.

²⁷³ Pogreb mrtvih je tolažba živih.

²⁷⁴ Gl. op. 68.

*Velik, troshtiliu,
fastopen inu
rifuzhin nauuk
od tih mertuih,
vtim nishter od
vyz ne praiu.*

*Ta smert tih
neuernikou inu
nepokurnih nei
en konez nih
slega, temuzh ta
fazhetik, fa tu ie
nim grofna inu
strashna¹⁵⁵*

mertuih rizhi ftoye, Inu is Gnade tiga S. Duha na fmerti leshozh bomo potroshtani. Inu S. Paul. 1. Thes. 4. letaku pishe.

Lubi Bratie, mi ne hozhmo vom fatayti ne fadershati, od tih kir spee, de vi ne shaluite, koker ti kir obeniga vupana nemaio. Sakai aku mi veruiemo, de Iefus Criftus ie umerl inu gori uftal, taku Bug bo te tudi, kir fo faspali, skufi Iefufa, febo pelal. Sakai tu mi vom Prauimo, koker eno beffedo tiga gospudi, de mi kir fmo shiui, inu kir ofstanemo, vtim prihodu tiga Gospudi naprei ne pridemo, tim kir fo faspali. Sakai on fam ta Gospud pride doli is nebes, fanem velykim vpytiem, inu fto shtymo tiga velikiga Angela, inu fto Trobento Boshyo, Inu ty mertuy, kateri fo Vcriftufu, bodo nerpoprei gori uftaiei, potle mi kir fmo shiui inu prebyli, bomo shnimi red tiakai makneni utih oblakih, htimu Gospudi pruti ute Luffte. Inu taku ufelei bomo per tim gospudi. Obtushtaita eden tiga drugiga fteimi beffedami. [164a]

Letu ie ta Pridiga S. Paula od tih mertuih Kerfzhenikou, Katero pridigo mi nemamo koker ene zhloueske fanne oli marine, temuzh koker to prauo beffedo Boshyo, ukateri fo nom zhudne inu skriune rizhy refodiue, gori vfeti, Inu sleto pridigo nekar le famuzh te nashe periatele, kateri fo tukai fdai, fa volo nih lubih mertuih periatilou, shalofni, temuzh tudi fami febe, kadar bomo na fmerti leshali, fe imamo troshtati. Sakai koker ty modry, fastopni inu vuzheni ludy inu Aydi, fo mnogetere rizhy inu troshte fmislili inu ifneshli is shnih fastopnofti, skaterimi fo fe hoteli vti fmerti troshtati, kir fo diali, Ta fmert ie en Gmain dolg te zhloueske nature inu enu Odreshituu od vfiga della, reue inu muye tiga fuita. Oli taku Aydousku troshtane, enimu kir na fmerti leshi, mallu oli nishter ne pomaga. Inu fe naide de en zhloulik kadar ie fdrau, de on lipe dobre misli ima, oli vti praiu nadlugi, inu uti fmerti ne obftoye. Sakai kateri to fmert prou pogleda, ta bo neshil, de ta fmert, koker S. Paul Rom. 6. gouori, Ie en shold oli lon tiga greha. Inu koker Moifes Pfalm. 90. gouori, tui ferd della, de mi taku doli iemlemo, inu tuia slobuft, de mi taku naglu moramo prozh puiti, fakai ti fi to nasho hudobo pred fe poftauil, inu nashe skriune grehe pred to luzh tuiga oblyzhia, obtu ty nashi dneui pred tuiem fedom tiakai gredo, inu mi ta nasha Leita doperneffemo, koker ene marine oli bafne, Gospud Bug ie timu Grehu taku fouurash, de ga nekar le famuzh pofuitnu inu en zhas, temuzh fto vezhnuftio hozhe shtraifati. Obtushtaita on is prauizhniga ferda timu zhloueku to fmert kani shtraifingi nalushil, de ta zhloulik skufi to fmert, nekar le famuzh ta tellefni pofuetni leben oli

¹⁵⁵ Izvod V je na tem mestu poškodovan. Prim. spremno študijo.

potolaženi, ko bomo sami ležali na smrtni postelji. Sveti Pavel (1 Tes 4) piše takole:

Ljubi bratje, nočemo, da ne bi ničesar vedeli o teh, ki so zaspali, da ne bi žalovali kakor ti, ki nimajo upanja. Če namreč verujemo, da je Jezus Kristus umrl in vstal, bo Bog tudi tiste, ki so zaspali v Kristusu, privedel skupaj z njim. To vam namreč pravimo kakor Gospodovo besedo: mi, ki smo živi in ki bomo ostali do Gospodovega prihoda, ne bomo prehiteli teh, ki so zaspali. Kajti sam Gospod bo stopil iz nebes z velikim vpitjem in z glasom velikega angela in z Božjo trobento. Najprej bodo vstali tisti, ki so umrli v Kristusu. Potem pa bomo mi, ki živimo in bomo ostali, z njimi odneseni na oblakih v zrak, naproti Gospodu. In tako bomo za vselej pri Gospodu. Zato se tolažite med seboj s temi besedami.

Pomemben, tolažljiv, razumljiv in resničen nauk o mrtvih, kjer se nič ne govori o vicah.

To je pridiga svetega Pavla o mrtvih kristjanih, ki je ne smemo razumeti kot kake človeške sanje ali govorce, ampak kot pravo Božjo besedo, v kateri so nam razodete čudežne in skrivne reči. In s to pridigo ne tolažimo le svojih prijateljev, ki zdaj žalujejo z nami zaradi svojih ljubljenih mrtvih prijateljev, ampak tudi sami sebe, ko bomo ležali na smrti. Tudi modri, razumni in učeni ljudje in pogani so si po svojem preudarku izmislili in iznašli najrazličnejše načine tolažbe, s katerimi so se hoteli tolažiti ob smrti, ko so dejali: »Smrt je splošna nuja človeške narave in odrešitev od vsega dela, uboštva in truda tega sveta.« A taka poganska tolažba temu, ki leži na smrtni postelji, pomaga le malo ali nič. In najde se tudi kak človek, ki ima lepe in dobre misli, ko je zdrav, v pravi nesreči in ob smrti pa se ne obdrži, kajti kdor si smrt prav ogleda, ta bo ugotovil, da je smrt, kakor govori sveti Pavel (Rim 6), »plačilo za greh«. In kakor govori Mojzes (Ps 90): »Zaradi tvoje jeze ginevamo, zaradi tvoje srditosti moramo tako naglo oditi, kajti našo krivdo si postavil predse in naše skrivne grehe v luč svojega obličja. Zato naši dnevi minevajo v tvojem srdcu in leta končujemo kakor govorca.« Gospod Bog greh tako sovraži, da ga noče kaznovati le posvetno in v času, ampak za vso večnost. Zato je iz pravične jeze človeku naložil smrt kot kazen, da človek po smrti ne izgubi le telesnega, posvetnega življenja,

Smrt nevernikom in nepokornim ne predstavlja konca zla, ampak njegov začetek, zato jim je grozna in strašna.

*Obeni ludy
na fueitu,
samuzh ty prau
Kerfzheniki¹⁵⁶
veido is S. Pyfma,
kam tib mertuib
dushize gredo,
de nib telleffa
bodo fpet lepa
goriufaiela, de
bodo vnebefsa
ufeta. Obtu oni
imaio ta prau
troshi na smerti
lefozh.*

shiuot, ne fġubi, temuzh de ga vtu vezhnu pogublene inu ferdamnane [164b] perprau. Polle is tiga ufaki faftopi, de ta fmert nei enu odreshituu od tiga slega inu od te reue tiga fuita, koker ty eni is te zhloueske faftopnofti gouore, inu fami febi naprei malaio, temuzh veliku vezh ta fmert, fa volo tih grehou, ie ena cefta inu vrata htimu vezhnimu slegu inu terplenu.

Mi pag letu kir fmo fdai gouurili od te fmerti imamo fnati inu veideti, nekar fa tiga volo, de bi mi hoteli te fmerti fe ftrashiti, oli zagati na fmerti leshozh, koker ty neuerniki Aydi inu nepokurni hudi kerfzheniki zaguio, temuzh de mi skufi taku refmishlouane od te fmerti, bomo pelani inu permorani tiga Iefufa Criftufa nashiga Gofpudi inu Ifuelyzharia, vtim nega S. Euangeliju, skufi to vero iskati, inu na nim famim tu odreshituu od te fmerti pryeti. Sakai rifniza ie, de ta fmert vřakimu zhloueku, kateri Vcriftufa ne veruie, perneffe guishnu fa volo tiga greha, tu vezhnu ferdamnane, oli ufai potehmal Criftus Iefus Syn Boshy, nei nigdar eniga greha fturil, inu ie vini to fmert na fe vřel, inu ta fmert fe ga ie po kriiuci lotylla, obtu kadar ta fmert knemu obene prauide inu prauice nei imeila, fatu ta fmert nei mogla nega obdershati, ne konzhati, temuzh ga ie moralla fpet fray inu profstiga od febe dati. Sakai kadar ie on na Cryshu umerl, inu potle pokopan bil, ie on na trety dan od te fmerti fuelyko zhaftio inu fuelikim Gofpoftuum gori uftal. Inu on ie tu fuie Goriufanene od te fmerti taku fpryzhal, nekar famuzh fteimi Angeli, fteimi nega mnogeterimi prykafni inu shnega Iogri, temuzh tudi tu nega goriufanene, inu de ta Smert, Na nim obene Oblafti ne Mozhy nei imeila, ie poterdil inu ie vře verne řaguishal, fteim Ozhytim Gorihojenem uta Nebeffa, inu poſhilane tiga S. Duha zhes te Iogre, inu fteimi zaihani, katere řo ty Iogri utim nega Imeni [165a] delali, ie řadoſti řpryzhal. Inu rauen tiga ima sledni prau i Kerfzhenik veiditi, prou faftopyti inu ſliſſom řamerkati, De Criftus Iefus nei le famuzh fa fuio volo od fmerti gori uftal, Temuzh potehmal ie on řto nega Nedolshnoftio inu Smertio ta nash dolg inu te nashe Grehe puřal, plazhal inu řadoſti fturil. Obtu ie Bug Ozha Nebeshki vřem teim, kateri na Criftufa veruio, taku Dober inu milořtiu ratal, de on tim vernim fa volo Criftufa, nekar famuzh te grehe odpuřzha. Temuzh on te iřte tudi od te Smerti gori obuia. Inu nee pod to oblařtio te Smerti ne puřti, inu nim da ta vezhni Leben. Sakai kateri zhlouik na nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa veruie inu řeuupa, ta iřti bode Vcriftufa Iefufa, skufi to vero řařayen inu pelzan. de en prau i vud, zhlen inu mladyza Criftufeuiga Telleffa rata, koker od tiga Sueti Paul i. Cor. 6. Ephe. i. gouori, kir prau i: Vasha Telleffa řo vudi Criftufeu i. Inu drugdi, Bug ie vře

¹⁵⁶ Izvod V je na tem mestu pořkodovan. Prim. spremno řtudijo.

ampak preide v večno pogubljenje in prekletstvo. Glej, iz tega vsak razume, da smrt ni odrešitev od zlega in od nesreče tega sveta, kakor nekateri govorijo po človeškem razumu in kakor si sami slikajo, ampak predstavlja smrt – zaradi grehov – predvsem cesto in vrata k večnemu zlu in trpljenju.

Mi pa si moramo to, kar smo zgoraj povedali o smrti, dobro zapomniti: ne ker bi se hoteli bati smrti ali obupovati na svoji smrtni postelji, kakor obupujejo neverniki, pogani in nespokorjeni kristjani, ampak ker smo po takem premišljevanju o smrti primorani, da z vero iščemo Jezusa Kristusa, našega Gospoda in zveličarja, v njegovem svetem evangeliju in da po njem samem prejmemo odrešitev od smrti. Smrt namreč resnično vsakemu, ki ne veruje v Kristusa, prinese zaradi greha brez dvoma prekletstvo. Kristus Jezus, Božji Sin, pa ni nikoli storil nobenega greha, a je vendar vzel nase smrt – in ta smrt se ga je lotila po krivici. Ker torej smrt nad njim ni imela nobene pravice, ga ni mogla obdržati in pokončati, ampak ga je morala spet dati prostega od sebe. Ko je namreč umrl na križu in bil potem pokopan, je tretji dan z veliko slavo in veličastjem vstal od smrti. In svoje vstajenje od smrti je izpričal ne samo z angeloma, z mnogimi prikazovanji in s svojimi učenci, ampak je svoje vstajenje in to, da smrt nad njim nima nobene oblasti, potrdil in izpričal vsem vernim tudi z javnim vnebohodom in s tem, da je učencem poslal Svetega Duha, in z znamenji, ki so jih učenci delali v njegovem imenu. In prav to mora slednji pravi kristjan vedeti, prav razumeti in si prizadevno zapomniti, da Kristus Jezus ni vstal od smrti le zaradi sebe, ampak je s svojo nedolžnostjo in smrtjo plačal naš dolg in naše grehe in zadostil zanje. Zato je Bog nebeški Oče postal tako dober in usmiljen do vseh, ki verujejo v Kristusa, da vernim zaradi Kristusa ne le odpušča grehe, ampak jih tudi obuja od smrti in jih ne pusti priti pod oblast smrti in jim da večno življenje. Kdor namreč veruje v našega Gospoda Jezusa Kristusa in vanj zaupa, ta bo z vero v Kristusa Jezusa posajen, da bi postal pravi ud, člen in mladika Kristusovega telesa, kakor o tem govori sveti Pavel (1 Kor 6; Ef 1), ko pravi: »Vaša telesa so Kristusovi udi.« In: »Bog je vse podvrget Kristus, njega pa postavil čez vse

Od vseh ljudi na svetu vedo samo kristjani iz Svetega pisma, kam gredo duše mrtvih; da bodo njihova telesa spet vstala lepa; da bodo vzeta v nebesa. Zato imajo kristjani pravo tolažbo, ko ležijo na smrtni postelji.

rizhy Criftufu poduergal, inu ie nega poštaul kani Glaui te Cerque inu zhes vfe, katera ie tu nega Tellu, Inu tu dopolnene tige, kateri ufe rizhy vufch napolni. Obtu kadar ie ta glaua te Cerque Iefus Criftus, tei Smerti skufi tu Goriuftanene uta prauu vezhni leben inu utu Ifuelyzhane vushla, Obtu nei mogozhe, de bi ta Criftufeu vud, kateri ie unemu skufi to vero falfaien od fadai oftall, nai fi on vmerie, bo pokopan fegnje inu ftrohni, Taku on vfei per nega zhaffu, skufi tu Goriuftanene, na fodni dan, Scriftufom red, bo poffedil ta vezhni leben. Sa tige volo ta Smert tih prauih vernih pokurnih Kerfzhenikou, ne bode ena Smert, Temuzh enu fpofnane imenouanu. Sakai aku mi veruemo, prauu udanashni Pridigi Sueti Paul, De ie Iefus vmerl inu Goriuftal, Taku Bug bo tudi te, kir fo falfali, skufi Criftufa, febo pelal. Inu htim Filiperiem [165b] 3. prauu: Nash prauifta inu prebiuane ie vnebefsih, od tod mi tudi zhakamo na nashiga Gofpudi inu Isuelyzharia Iefufa Criftufa, kateri bo tu nashe neprydnu Tellu premenil inu drigazhi fturil, de bode podobnu nega zheftnimu Telleffu, po tei mozhy, skatero on premore ufe rizhy febi podurezhi. Inu S. Paul tukai fa uolo rifnizhniga Pryzhouana, de ty Mertui bodo gori uftayeli inu vnebefsih vezhniga vefselia ushualu, tudi prauu, ukakoui shtalti inu malfi, inu ukakoui zhefty, ty Mertui na fodni dan bodo gori uftayeli kir on prauu, Letu mi vom prauimo, koker eno beffedo tige gofpudi. Tu ie, koker bi hotel rezhi, kar iest vom fdoi pishem oli prauim od Mertuih, koku fe shnimi na fodni dan bode godyllu, tu nei fo ene zhloueske Saine oli fmishleni marini, Temuzh tu fo beffede Boshye. Tu fe bode fteimi Mertuimi taku guishnu godillu, de mi kir fmo shiui, inu kir fmo utim Shiuotu oftali, tedai kadar ta Gofpud pryde, tim kir fo falfalli, naprei neprydemo, Sakai ta Gofpud fam pryde doli na ta fucit fanem velikim vpytiem, inu fto shtymo tige vigshiga Angela, inu fto Trobento Boshyo. Tu ie, fano veliko Oblaftio inu Glorio, katera fe nei nigdar vidilla inu shishala, Inu ty Mertui Vcriftufi, bodo nerpopei gori uftali, inu potle mi kir fmo shiui inu zhes oftanemo, bomu shnimi red tiakai makneni ute oblake timu Gofpudi pruti uta Lufft, Inu taku bomu ufelei per tim gofpudi prebiuali.

Inu potehmal leta nash lubi Periatil, kateriga Tellu fmo mi femkaie ispreimilli, ie na Iefufa Criftufa Kerfzhen, ie ta nega S. Euangelium lubil inu rad poslufhal, inu ie to fuio vero Vcriftufa, skufi tu iemlene te nega S. Vezherye potroshtal inu fpofnal. Inu ie upraui veri inu fprauim klyzanem [166a] na gofpudi Boga fe is tige fuita lozhil. Obtu fmo mi fa nega volo, faguishani inu potroshtani, de Gofpud Bug ie nemu, fa volo Criftufa nega

Tu ie Risniza inu gishnu¹⁵⁷, kateri zhlouik fe upraui veri inu klyzanu ne¹⁵⁸ Criftufa is tige fuita lozhi,

¹⁵⁷ Corr. *guishnu*.

¹⁵⁸ Sic.

kot glavo Cerkvi, ki je njegovo telo in izpolnitev njega, ki napolnjuje vse v vsem. » Ker je šel Jezus Kristus kot glava Cerkve z vstajenjem v resnično večno življenje in poveličanje, ni mogoče, da bi Kristusov ud, ki je v njem zasajen po veri, zaostal, tudi če umre, je pokopan, zgrije in strohni, saj bo imel ob njegovem času po vstajenju na sodni dan s Kristusom vred večno življenje. Zaradi tega smrt pravih, vernih, pokornih kristjanov ne bo smrt, ampak se bo imenovala spoznanje. Kajti če verujemo, pravi v današnji pridigi sveti Pavel, da je Jezus umrl in vstal, tako bo Bog tudi te, ki so zaspali, po Kristusu popeljal s seboj. In (Flp 3): »Naše pravo bivališče, od koder tudi pričakujemo svojega Gospoda in zveličarja, Jezusa Kristusa. Ta bo z močjo, s katero si lahko podvrže vse, spremenil in preobrazil naše ničvredno telo, da bo podobno njegovemu veličastnemu telesu.« In sveti Pavel zaradi resničnega pričevanja, da bodo mrtvi vstajali in v nebesih uživali večno veselje, v naslednjem odlomku²⁷⁵ razlaga, v kakšni obliki in v kakšnem veličastju bodo vstali mrtvi: »Tole vam rečemo kot Gospodovo besedo,« to je, kakor bi hotel reči, kar vam zdaj pišem ali pravim o mrtvih, kako se bo z njimi godilo na sodni dan, to niso človeške sanje ali izmišljene govorice, ampak Božja beseda. »Tu se bo z mrtvimi zanesljivo godilo tako, da mi, ki še živimo in ki bomo ostali v telesu do Gospodovega prihoda, ne bomo prehiteli zaspalih, kajti sam Gospod bo prišel z neba ob hrupu in glasu nadangela in z Božjo trobento,« to je, z veliko oblastjo in *glorijo*, kakršne nismo še nikdar videli in slišali. »In najprej bodo vstali umrli v Kristusu, potem pa bomo mi, ki živimo in bomo ostali, skupaj z njimi premaknjeni v oblake, v zrak, naproti Gospodu: tako bomo zmeraj z Gospodom.«

Ker je naš ljubi prijatelj, katerega telo smo pospremili sem, krščen v Kristusa, ker je ljubil njegov sveti evangelij in ga rad poslušal in je svojo vero v Kristusa izpričal in priznal z jemanjem njegove Svete večerje in se je ločil s tega sveta v pravi veri in s pravim klicanjem h Gospodu Bogu, zato smo zaradi njega gotovi in potolaženi, da mu

*Zanesljiva resnica
je: duša človeka,
ki se loči od tega
sveta v pravi veri
in v klicanju h
Kristusu, gre takoj*

²⁷⁵ 1 Tes 4,15–17.

*Tiga iftiga Dusha
Jdaici gre Vnebesla.
Tib drugih
Vpekali.¹⁵⁹*

Synu ufe nega grehe odpustil, ufuio Gnado ufe!, inu ga ie uto Criftufeuo Smert inu utu nega goriuftanene pouill. Obtu on bode, kadar ta Trobenta Boshya na fodni dan fe bode slishalla, fuelikim vefseliem is tiga groba uftaial, inu puiide Criftufu pruti, Inu bode fo ufeimi brumnimi Suetniki inu Kerfzheniki pryel inu ushiual tu vezhnu vefselie vnebesih. Natu imamo mifdai fa nega volo Gofpudi Boga uiffoku fahualiti inu profsiti, de on tudi nom tu prauu fposnane Criftufeuu skufi Suetiga Duha da inu poffodi, de mi tudi fprauo vero, to Smert premoremo, Inu de bomo uti Smerti ohraneni htimu vezhnimu Lebnu. Skufi Iefufa Criftufa Gofpudi nashiga Amen.

Natu molyte en Ozha nash. &c.

ENA DRVGA MERTVA- zbka Prydiga.

*Kerfzheniki per
pocopanu fe imaio
vuzhiti dobru
vmreti.*

P Otehmal ta vfigamogozhi Bug ie she pag eniga nashiga Lubiga Periatela, fto fuio Gnado is tiga Suita pouabil inu kfebi ufe!, Inu fmo my knega Pogrebu, Vboshym Imeni, is Kerfzhanske Lubefni ukupe pryshli, Taku mi hozhmo knashimu troшту inu Isuelyzhanu, ta S. Euangelium od Lazarufa, kateriga ie Criftus od te Smerti obudil, fashishati, Inu ta Euangelift Iohannes na 11. Capituli letaku pishe.

*Vletim Euangeliiu
Criftus ozhyitu
prauu, kam ty
verni mertui
Prydo.¹⁶⁰*

M Arta ie rekla Kiefufu, gofpud de bi ti tukai bil, mui Brat bi ne bil vmerl, Oli Ieft pag veim, kar kuli Boga [166b] ti profsish, tu bo tebi dal. Iefus prauu kni, Tui Brat bo gori uftal. Marta prauu knemu: Ieft dobru veim de on gori uftane utim Goriuftanenu na fodni dan. Iefus prauu kni: Ieft fem tu Goriuftanene inu ta Leben, Kateri na me veruie, aku glih umerie, taku on bo shiu. Inu kateri ie shiu, inu na me veruie, ta nigdar ne umerie. Veruiesh li ti tu? Ona prauu knemu: Ia Gofpud Ieft veruie, de fi ti ta Criftus, ta Syn Boshy, kir ima pryti na ta Sueit.

¹⁵⁹ Izvod V je na tem mestu poškodovan. Prim. spremno študijo.

¹⁶⁰ Izvod V je na tem mestu poškodovan. Prim. spremno študijo.

je Gospod Bog zavoljo Kristusa, svojega Sina, odpustil vse grehe, ga sprejel v svojo milost in ga povil v Kristusovo smrt in v njegovo vstajenje. Zato bo, ko se bo na sodni dan zaslila Božja trobenta, z velikim veseljem vstal iz groba in šel Kristusu naproti in bo z vsemi pravičnimi svetniki in kristjani prejel in užival večno veselje v nebesih. Zato se moramo zdaj zaradi njega globoko zahvaliti Gospodu in ga prositi, naj tudi nam dá in posodi pravo Kristusovo spoznanje po Svetem Duhu, da bomo s pravo vero premagali smrt in bomo s smrtjo rešeni za večno življenje. Po Jezusu Kristusu, našem Gospodu. Amen.

*v nebesa; duše
preostalih gredo
v pekel.*

Nato molite očenaš. Itd.

DRUGA MRTVAŠKA

pridiga

Ker je vsemogočni Bog vzel našega ljubega prijatelja s svojo milostjo s tega sveta, ga povabil in vzel k sebi, mi pa smo se zbrali k njegovemu pogrebu v Božjem imenu, iz krščanske ljubezni, bomo v svojo tolažbo in zveličanje poslušali sveti evangelij o Lazarju, ki ga je Kristus obudil od smrti. Evangelist Janez v 11. poglavju piše takole:

*Kristjani naj se
pri pogrebu učijo
pravilno umreti.*

Marta je rekla Kristusu: »Gospod, ko bi bil ti tukaj, bi moj brat ne umrl, jaz pa vem, da ti bo Bog dal, kar koli ga zaprosiš. Jezus ji je rekel: »Tvoj brat bo vstal.« Marta mu je dejala: »Dobro vem, da bo vstal ob vstajenju na sodni dan.« Jezus ji pravi: »Jaz sem vstajenje in življenje; kdor vame veruje, bo živ, tudi če umre. In kdor živi in vame veruje, ne bo nikdar umrl. Veruješ v to?« Ona mu pravi: »Da, Gospod, verujem, da si ti Kristus, Sin Božji, ki prihaja na svet.«

*V tem evangeliju
Kristus jasno
pravi, kam pridejo
mrtvi verniki.*

*Gospud Bug skufi
te zaibne nega
Synu, Prerokou
inu logrou,
ie lete beſſede
Criftuſeue nega
Prerokou od tiga
Vezhniga lebna,
od Goriuſtanena
tih Mertuib
poterional, Obtu
na tih beſſedah
Criftuſeub inu S.
Paula kar gouorita
od Goriuſtanena,
niſzhe nema
zbiulati.*

VLeitem Euangeliu Criftus ozhytu inu faſtopnu tei Shenj Marti oblubuie, de nec Brat bode ſpet od te Smerti uftal. Inu natu ga ie on fdaici, nai fi ie on ushe ſhtyri dni mertou utim Grobu leſhal, gori obudil. Criftus pag ſleteim velikim zhudeſſom nei naſnane dal, de bi on hotel uſakiga Mertueza na zheterti dan, koker tiga Lazarufa, od te telleſne Smerti gori obudyti, Temuzh Criftus ſleteim zaihnom ie hotel uſe verne ſaguishati, inu poterditi ta fui Euangelium, te fuei beſſede inu oblube, katere ie on tukai pruti tei Marti gouuril, kir ie dial, leſt ſem tu Goriuſtanene inu ta leben, Kateri na me veruie, aku glih umerie, taku on bo shiu. Inu kateri ie shiu, inu veruie na me, ta nigdar ne umerie. Sakai koker ta Smert ſa volo tih grehou, ie ena garda ſtraſhna rezh, inu po nec Naturi inu shegi ona ſebo perneſſe tu vezhnu ferdamnane. Oli kadar ie Criftus te grehe plazhal, inu ie tei Smerti, skufi tu nega Goriuſtanene ubeshal, Steim ie on tei Smerti nec Oblaſt inu Muzh taku cillu uſel inu no obrupal, de en uſakateri zhlouik, kateri na nega veruie, inu tu nega Tellu skufi to vero Hcriftuſeuimu vudu ſturi inu perdrushi, Tiga iftiga ta Smert ne bode mogla obdershati ne ſakleniti, Temuzh on gre skufi to Smert [167a] vta vezhni Leben. Sueti Paul prau i. Corint. 25. Criftus ie Goriuſtal od te Smerti, inu ie en Peruizhnik ratal umci teimi kir ſo ſaſpali. Potehmal ie ta Smert skufi eniga zhloueka, inu skufi eniga zhloueka tu Goriuſtanene ie priſhlu, Sakai koker uſi ludy utim Adamu umeriemo, Taku uſi Ludy Vcriftuſu shiui rataio. En uſakateri pag uti fui laſtni Ordningi, Nerpoprei ta Peruizhnik Criftus, Potle ty kir Criftuſu ſliſhio, kadar on pryde. Obtu ta ſmert tih ludy, kateri ſo skufi to vero Vcriftuſeuu Tellu ſaſayeni inu ſapopadeni, nei ena taka ſmert, kir bi ona konzhalia inu ferdamnalla, Temuzh taka ſmert ie pred Bugom ena ſhlahtna dobra rezh. Sakai ona ie od Criftuſa shegnana inu poſuizhena, kanim daurom oli vratom htimu vezhnimu lebnu. Sakai nai fi tu Tellu uti Semli pred nashimi ozhy fegnye, ſtrohni inu pogine, Taku uſai ta Vligamogozhi Bug, ta shiuot inu Leben obdershi inu ohrani. Koker tu ſhitnu ſernu, kadar ie uſianu, taku onu poprei uti Semli vmerie. Oli onu potle ſpomlad ſpet oſhiui inu ſad perneſſe, Glih taku ie Gospud Bug odlozhil, inu fi ie terdnu naprei uſel, de tu ſtrohnenu Tellu tiga zhloueka ima ſpet cillu ratati inu shiui biti. Inu Riſniza ie, de uſakiga zhloueka tu nega prauu laſtnu Tellu, skufi to muzh Boſhyo gori uftane, Oli uſai ta nasha Telleſſa, ne bodo vezh ſadashniga Telleſniga pomancana oli shibkote imeila, Tu ie, ne bodo vezh lazhna, sheina, trudna bolna ne Mertuazhka, Temuzh bodo ſueliko zhaſtio, ſuitdobo obdani, katere zhaſty obena zhloueska faſtopnoſt ne more ſapopafiti. S. Paul prau: Tu naſhe tellu bode uſianu vnezhaſty, Oli onu gori uftane uti zhaſty. Onu

V tem evangeliju Kristus jasno in razumljivo obljublja ženi Marti, da bo njen brat spet vstal od smrti. Zato ga je takoj obudil od mrtvih, čeprav je ležal že štiri dni mrtev v grobu. Kristus pa s tem velikim čudežem ni pokazal, da bi hotel kakor Lazarja na četrti dan obuditi iz telesne smrti vsakega mrtveca, ampak je hotel s tem znamenjem vsem vernim dati zagotovilo in potrdilo svojega evangelija, svojih besed in obljub, ki jih je govoril Marti, ko je dejal: »Jaz sem vstajenje in življenje; kdor vame veruje, bo živel, tudi če umre. In kdor živi in vame veruje, ne bo nikdar umrl.« Smrt je namreč zaradi grehov grda, strašna reč in po svoji naravi prinese s sabo večno prekletstvo. A ker je Kristus plačal za grehe in je po svojem vstajenju ubežal smrti, je s tem smrt oropal njene oblasti in moči, tako da ne bo mogla obdržati in ukleniti nikogar, ki vanj veruje in se njegovo telo po veri spremeni v Kristusov ud, ampak bo šel skozi smrt v večno življenje. Sveti Pavel pravi (1 Kor 15): »Kristus je vstal od mrtvih in je postal prvenec med temi, ki so zaspali. Če je namreč po človeku smrt, je po človeku tudi vstajenje. Kakor namreč vsi ljudje v Adamu umirajo, tako bodo v Kristusu vsi oživljeni. Vendar vsak po vrsti: najprej prvenec Kristus, potem pa ti, ki so Kristusovi, ko pride.« Zato smrt ljudi, ki so po veri zasajeni in zaobjeti v Kristusovo telo, ni smrt, ki bi pokončala in preklela, ampak je pred Bogom nekaj plemenitega in dobrega, saj je blagoslovljena in posvečena po Kristusu, da bi bila vrata in duri k večnemu življenju. Čeprav namreč telo v zemlji pred našimi očmi zgine, strohni in razpade, pa vsemogočni Bog to telo in življenje vendarle ohrani in reši. Kakor žitno zrno, ko je posejano, najprej v zemlji umre, potem pa spomladi spet oživi in prinese sad, prav tako je Gospod Bog določil in se trdno nameril, da bo strohnjeno človekovo telo spet celo in bo oživel. In res je, da bo skozi Božjo moč vstalo pravo lastno telo vsakega človeka, vendar pa naša telesa ne bodo več imela sedanjih telesnih pomankljivosti in šibkosti, to je, ne bodo več lačna, žejna, utrujena, bolna in umrljiva, ampak bodo obdana z veliko slavo in svetlobo, ki je ne more dojeti noben človeški razum. Sveti Pavel pravi: »Naše telo se seje v nečasti, a vstaja v časti. Seje se v šibkosti, a vstaja v moči. Seje se naravno telo in vstaja duhovno telo. Prvi človek²⁷⁶ je iz prsti in je zemeljski. Drugi človek je Gospod iz nebes. Kakršen je bil zemeljski, taki so zemeljski. In kakršen je nebeški, taki so nebeški. In kakor smo nosili zemeljsko

Gospod Bog je potrjeval Kristusove besede in besede svojih prerokov o večnem življenju, o vstajenju mrtvih po znamenjih svojega Sina, prerokov in apostolov, zato naj nihče ne dvomi o Kristusovih besedah in besedah svetega Pavla, ki govorijo o vstajenju.

²⁷⁶ Tj. Adam. Trubar Pavlovo besedilo nekoliko krajša.

bode ufianu ushibkoti, Oli onu gori uftane vtim ozhy. Onu bode ufianu enu Natursku Tellu, inu gori uftane enu [167b] Duhousku tellu. Ta perui zhlouik ie is femle, inu ie femilski. Ta drugi zhlouik ie ta gospud is nebes. Kakershni ie ta femilski, taki fo tudi ty femilski. Inu kakershni ie ta nebeshki, taki fo ty nebeshki. Inu koker fmo ta pofemilski pild oli shtalt nofsili, taku bomo tudi ta nebeshki pild inu shtalt nofsili. Inu S. Iansh. 1. Ioh. 3. tudi taku pishe, kir prau, Mi fmo ushe fdai otrocy Boshy, oli she fe nei iskafalu tu kar bomo. Ampag mi veimo, de tedai kadar fe Criftus bo iskafal, taku mi bomo nemuglih inu podobni. Sakai mi ga bomo vidili koker ie on. Inu potehmal ie nom Vcriftufu Iefufu taka velika zhaft perpraulena, inu nai fi mi tiga per Bugi ne fmo faslushili, taku ufai mi fa volo Iefufa Criftufa, na kateriga mi veruemo nemamo nishter gotouishiga inu guishnishiga, koker tu odreshituu od te vezhne smerti, od Hudyzha inu pekla, inu tu Goriuftanene od te smerti htimu vezhnimu lebnu, obtu mi imamo tukai tudi na tim fucitu, taku zheftnu, hualeshnu Goriuftanene na nashim shiuoti, vdianu inu vlebnu na tim fucitu, skuli pomuzh tiga fuetiga Duha iskafati, dober faad pernefti, od tih grehou gori uftati, en poshten brumen pres tadla leben inu ftan pelati inu dershati, de nekar koker ty neuerniki inu nepokurniki steim zagouanem inu trepetanem, temuzh fueffeliem, fdobro viftio na ta prihod nashiga Gospudi Iefufa Criftufa zhakamo.

*Vfi ty kir Vcriftufa,
skufi to Vero inu
Kerst, fo fajaeni,
bodo Veffelu od
smerti ustaicli.*

Inu potehmal leta nash periatil, kateriga tellu tukai pred nami leshi, ie tudi vieufu Criftufu Kerfzhen, Inu ie Iefufa Criftufa fa fuiga diniga prauiga Ifuelyzharia fpoenal, obtu mi vupamo, on ie tudi vto smert inu vtu Goriuftanene Iefufeuu Criftufeuu falfaiem¹⁶¹ inu fa popaden, de on ima Vieufu Criftufu odpufzhane vfeh nega Grehou, Inu de bo pryel fo vfemi Suetniki to Erbszhino inu veffelie tiga vezhniga lebna. [168a] Obt u mi imamo fa nega volo nashiga Gospudi Boga fahualiti, de on nom tudi to Gnado da, de fe mi upraui veri is tiga fuita lozhymo, inu de ta Criftuftua smert inu tu nega Goriuftanene vtim nashim lebni inu uti smerti fe na nas mozhnu iskashe. Amen. Molyte en Ozha Nash.

¹⁶¹ Sic.

podobo, tako bomo nosili nebeško podobo.« In sveti Janez (1 Jn 3) prav tako piše: »Zdaj smo vsi Božji otroci, a se še ni razodelo, kaj bomo. Vemo pa, da bomo podobni in enaki Kristusu, ko se bo prikazal. Gledali ga bomo namreč takšnega, kakršen je.« In ker nam je po veri v Kristusa Jezusa pripravljena velika slava in ker je, čeprav si tega pri Bogu nismo zaslužili, zavoljo Jezusa Kristusa, v katerega verujemo, na svetu najzanesljivejša in najbolj gotova stvar odrešitev od večne smrti, hudiča in pekla ter vstajenje od smrti v večno življenje, zato moramo tudi na tem svetu z dejanji in z življenjem ob pomoči Svetega Duha izkazovati častno in hvalevredno vstajenje s svojim telesom, dejanji in življenjem, prinašati dober sad, vstati iz grehov, živeti pošteno in brezgrajno življenje, da ne čakamo na prihod našega Gospoda Jezusa Kristusa kakor neverniki in nespokorniki s svojim obupovanjem in trepetom, ampak z veseljem, z dobro vestjo.

In ker je tudi ta naš prijatelj, katerega telo leži pred nami, krščen v Kristusu in je priznal Jezusa Kristusa kot svojega edinega pravega zveličarja, upamo, da je tudi zasajen in zaobjet v njegovo smrt in vstajenje, da ima v Jezusu Kristusu odpuščanje vseh svojih grehov in da bo z vsemi svetniki prejel dediščino in veselje večnega življenja. Zato se moramo zaradi njega zahvaljevati našemu Gospodu Bogu, da bi tudi nam naklonil milost, da bi se ločili s tega sveta v pravi veri in da bi se Kristusova smrt in njegovo vstajenje močno izkazovala v našem življenju in smrti. Amen. Molite očenaš.

Vsi, ki so zasajeni v Kristusa po veri in krstu, bodo veselo vstali od smrti.

ENA DRVGA PRIDIGA PER ENIM

mladim Moshkim Merlyzbu.

*Vcerqui per
pogrebŷzhin¹⁶²
inu drugdi, gdi
Kerŷbeniki ukupe
prido, fe ima le od
Buga inu vezhniga
lebna gouori ti.*

MI lmo fe fdai htimu pogrebu eniga mladiga Hlapzhyzha, utim Boshym lmeni is Kerŷzhanske lubefni inu poterplena volo vkupe sbralli, inu potehmal mi nishter pridnishiga ne troshliuishiga fdai tukai ne moremo oprauiti, famuzh de mi to beŷŷedo Boshyo ŷaslishimo, inu ta nauuk inu te zaihne nashiga Gospudi Iefuŷa Criftuŷa prou resmislmo, obtu mi hozhmo ŷaslishati ta S. Euangelium, kateriga ie S. Lucas vtim 7. Cap. ŷapiffal, ta ifti leta glaŷs ima.

*Criftus ŷuo
muzb Oblaŷt inu
lubefan tudi na tih
mertuih iskashuie,
inu ŷaguiŷhuie,
kar gouori od
goriuŷtiana de bo
timu taku.*

PErgudilu fe ie, de ie Iefus ŷhal vueni Meiftu, timu ie bilu Ime Nain, inu nega mlaishih ie veliko ŷhlu shnim, inu doŷti ludy. Inu kadar on blifi tih vrat tiga meifta pryde, polle, tukai neŷŷo vunkai eniga mertueza, kateri ie bil en dini Syn nega matere. Inu ona ie billa ena vduua. Inu doŷti ludy is tiga meifta ie ŷhlu shno, inu kadar ie Iefus no ŷagledal, fe ie zhes no uŷmilil, inu ie dial kni, ne plazhi fe, Inu on perŷtopi inu fe dotakne tih Paar, Inu ty kir ŷo ga nesli, ŷo ŷtalli, inu on prau, Hlapzhyzh Ieŷt tebi prauim vŷtani gori. Inu ta kir ie mertou bil, fe gori uŷdigne inu ŷazhne gouoriti. Inu on ga de nega Materi. [168b]

Ieli pag ena mlada Hzhy, taku fe leta Euangelium more
brati. kateriga ie ŷueti Matheush na 9.
Capituli ŷapiffal.¹⁶³

*Neuermiki
ne Veruo, de
bi ty mertui
Goriuŷtielei, ŷieim
oni Boshyo Muzb,
Riŷnizo inu zhaŷi
ŷaŷhpotuio¹⁶⁴*

IE bil priŷhal en viŷhi te Shule Kieufu, inu ie pall doli pred nim, rekozh, Gospud, muia Hzhy ie fdai vmerla, oli pridi inu poloshi na no tuie roke, taku bode ŷhiua. Iefus uftane gori, gre ŷa nim inu nega logri. Kadar on pag vto Hyŷho tiga viŷhiga pryde, inu ŷagleda te Piŷzhice inu ta ŷhum tih ludy, prau on knim, odŷtopyte, ŷakai ta Deklyza nei mertua, temuzh ona ŷpy. Inu oni ŷo fe nemu ŷhpotali. Kadar ie pag ta Folk vunkai iŷpahnen bil, gre on noter inu prime no ŷa roke, inu ta deklyza uftane gori. Inu tu fe reŷglaŷi po vŷi Deŷheli &c.

¹⁶² Izvod V je na tem mestu poŷkodovan. Prim. spremno ŷtudijo.

¹⁶³ V izvodu V manjkajo oznake strani 169, 170 in 171.

¹⁶⁴ Izvod V je na tem mestu poŷkodovan. Prim. spremno ŷtudijo.

DRUGA PRIDIGA PRI *mladem moškem mrliču*

Iz krščanske ljubezni in potrpljenja smo se v Božjem imenu zbrali k pogrebu mladeniča. Ker pri tem ne moremo opraviti nič bolj koristnega in tolažilnega, kakor da poslušamo Božjo besedo in prav premislimo nauk in znamenja našega Gospoda Jezusa Kristusa, bomo poslušali sveti evangelij, ki ga je zapisal sveti Luka (Lk 7) in se glasi takole:

V cerkvi, pri pogrebu in drugje, kjer se zberejo kristjani, moramo govoriti le o Bogu in večnem življenju.

Prigodilo se je, da je šel Jezus v mesto z imenom Nain. Z njim je šlo veliko učencev in z njim dosti ljudi. Ko se je približal mestnim vratom, glej, so nesli ven mrliča, edinega sina matere, ki je bila vdova. Spremljalo jo je dosti ljudi iz tega mesta. In ko jo je Jezus zagledal, se je je usmilil in ji je rekel: 'Ne joči!' In pristopil je in se dotaknil nosil. Tisti, ki so ga nesli, so se ustavili, on pa je rekel: 'Mladenič, rečem ti, vstani!' Mrtvi se je vzdignil in začel govoriti. In Jezus ga je dal njegovi materi.

Kristus izkazuje svojo moč, oblast in ljubezen tudi na umrlih in zagotavlja, da bo tako, kakor govori o vstajenju.

Če pa gre za mlado hčer, je mogoče brati
evangelij, ki ga je zapisal sveti
Matej (Mt 9).

K Jezusu je prišel načelnik šole in padel predenj, rekoč: 'Gospod, moja hči je pravkar umrla, a pridi in položi svoje roke nanjo in bo živel.' Jezus je vstal, šel za njim in z njim njegovi učenci. Ko pa pride v načelnikovo hišo in zagleda piskače in hrumeče ljudi, jim pravi: 'Stopite proč, kajti deklica ni mrtva, ampak spi.' In oni so se mu posmehovali. Ko so odstranili množico, je vstopil in jo prijel za roke in deklica je vstala. In glas o tem je šel po vsej deželi itd. »

Neverniki ne verujejo, da mrtvi vstanejo. S tem zasmehujejo Božjo moč, resnico in slavo.

*Sa volo tiga
porodniga greba,
moraio tudi, ty
Otroci umreti,
oli Kadar fo skufi
kerst Vcrifusa
fafaieni. Obtu
bodo spet goriusfali
btimu vezbnimu
lebnu Amen.*

V Letim Euangeliju nom bode enu veliku inu Gofposku zhudu naprei dershanu, kir ie Criftus eniga mladiga zhloueka od te fmerti obudil. Criftus pag ftakim zaihnom ne daie nafnane inu ne faguishuie, de ty mertui ufelei, pred inu pred, predan bodo pocopani, de bi oni imeili spet kletimu pofemelskimu reunimu lebnu inu shiuotu, od te fmerti uftati, temuzh on hozhe ftakim zaihnom to rifnizo fuiga Euangelia poterdyti, inu rauen tiga vfem ludem dati nafnane, de nekar le famuzh ty ftari, temuzh tudi ty mladi ludy, tiga nega Euangelia, inu uezhniga Nebeshkiga lebna bodo dileszni. Inu potehmal ty mladi, rauen tih ftarih vmeryo, is tiga faftopimo, de fe tu Sboshyo volo inu shnega fucitom godi inu fturi. Sakai Gofpud Bug hozhe fteim to neguishno vuro nashiga lebna inu nashe fmerti, nom naprei pred vuzhi postauti, inu nas opominati, de mi [169a] te nashe pokure ne odlashamo, inu de per redu hti prau i veri ftopimo inu fe perprauimo ufako vuro hti fmerti. Potle ftako fmertio tih mladih ludy nom Bug daie nafnane, koku ta porodni Erbou i greh ie velik inu teshak. Sakai koker na tei fmerti tih mladih ludy, kir neifo tulikain, koker ti ftari ifuuna greshili, ie vegghe vupane od nih Ifuelyzhana, oli vfai ty mlady, po Boshy Sodbi, nei fo fa volo nih nedolshnofi ifuelyzhani, fakai kadar ty mladi glih taku, koker ty ftari vmeryo, inu ta Smert ie tiga greha lon inu shold, is tiga ufaki faftopi, de fo oni tudi fteimi grehi obdani inu oblosheni, koker od tiga S. Paul Rom. 5. pryzhuie, kir prau i, Skufi eniga zhloueka ie ta greh prishal na ta fuiet, Inu ta fmert skufi ta greh, inu ta fmert ie taku zhes ufe ludy prishla, inu ta greh vmnogeteri vishi fe pufi viditi inu merkati na tih mladih ludeh. Is tiga en ufakateri zhloulik vidi inu faftopi, de ty mlady ludy, fa volo nih nedolshnofi inu brume, kir fe pred ludmi vidi, ne bodo tiga ifuelyzhana nebeshkiga, temuzh koker ty ftari, le skufi to nedolshnofi nashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, katero fo oni skufi to vero unega na fe perprauili bodo isuelyzhani. Sakai pres Criftufa, koker S. Peter Act. 4. gouori, oben zhloulik ne bo ifuelyzhan. Inu potehmal ty mladi ludy, fo skufi ta Kerft vnashiga Gofpudi Iefufa Criftufa, falfaieni inu upelzani, de fo Criftufeu i vudi ratali, inu to nega prauizo inu ufe nega blagu dobilli inu na fe perprauili, Koker od tiga S. Paul Gal. 3. gouori, kuliku ie vas kerfzhenih, ty fo Criftufa oblekli. Inu koker Vcriftufu obeniga Reslotka tih ludy nei, fakai pred nim ie ta Hlapez inu ta Gofpud, ta mosh inu ta shena, ufe enu, eden tulikain koker ta drugi vela. Glih ta ku¹⁶⁵ vmei teimi mladimi inu umei teimi ftarimi Vcriftufu nei obeniga reslotka. Temuzh [169b] fo vfi enu Vcriftufu. Criftus pag ie skufi to nega fmert inu goriusfanene, ufem

¹⁶⁵ Corr. taku.

V evangeliju smo spremljali velik, gosposki čudež, ko je Kristus obudil od smrti mladega človeka. Kristus pa s takim znamenjem ne daje vedeti in ne zagotavlja, da bi mrtvi neprestano, preden bodo pokopani, vstajali od smrti v ubogo zemeljsko življenje, ampak hoče s takim znamenjem potrditi resničnost evangelija in dati vedeti vsem ljudem, da ne bodo deležni njegovega evangelija in večnega nebeškega življenja samo stari, ampak tudi mladi. In ker poleg starih umirajo tudi mladi, lahko zato razumemo, da se to godi po Božji volji in po njegovim premisleku. Gospod Bog nam namreč hoče s tem postaviti pred oči negotovo uro našega življenja in smrti in nas opomniti, naj ne odlašamo s svojo pokoro in naj pravilno stopamo k pravi veri in se vsako uro pripravljamo za smrt. Potem nam Bog daje s smrtjo mladih ljudi vedeti, kako velik in težak je izvirni in podedovani greh. Kakor je namreč ob smrti teh mladih ljudi, ki še niso na zunaj toliko grešili kakor stari, upanje v njihovo zveličanje večje, pa mladi vendar po Božji sodbi niso zveličani zaradi svoje nedolžnosti. Ker namreč umrejo mladi prav tako kakor stari in ker je smrt plačilo greha, lahko vsakdo razume, da so tudi oni obdani in obloženi z grehi, kakor o tem pričuje sveti Pavel (Rim 5), ko pravi: »Po enem človeku je greh prišel na svet in po grehu smrt in je tako smrt prišla na vse ljudi.« Greh lahko pri mladih vidimo in opazimo na različne načine. Zato lahko vsak človek vidi in razume, da mladi ne bodo deležni nebeškega zveličanja zaradi svoje zunanje nedolžnosti in pravičnosti, ampak bodo kakor stari zveličani le po nedolžnosti našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki so jo pridobili z vero vanj. »Brez Kristusa namreč ne bo nihče zveličan,« kakor govori sveti Peter (Apd 4). In ker so mladi po krstu zasajeni v našega Gospoda Jezusa Kristusa in tako postanejo Kristusovi udje in s tem pridobijo njegovo opravičenje in vse njegovo bogastvo, kakor govori o tem sveti Pavel (Gal 3): »Vsi, ki ste bili krščeni, ste oblekli Kristusa.« In ker kakor v Kristusu ni nobene razlike med ljudmi, kajti pred njim sta hlapec in gospod, mož in žena enaka, eden velja toliko kakor drugi, prav tako med mladimi in med starimi v Kristusu ni nobene razlike, ampak so v Kristusu vsi eno. Kristus pa je po svoji smrti in vstajenju vsem ljudem, ki vanj verujejo in so krščeni, pridobil odpuščanje vseh grehov in opravičenje,²⁷⁷ s katerim bodo lahko obstali pred Bogom. – Zato je gotovo, da imajo mladi, ki so krščeni v Jezusu Kristusu, odpuščanje vseh grehov in opravičenje,²⁷⁸ ki velja pred

Zaradi izvirnega greha morajo tudi otroci umirati, a če so po krstu vsajeni v Kristusa, bodo spet vstali v večno življenje. Amen.

²⁷⁷ Db. pravico.

²⁷⁸ Db. pravico.

*Otrozhizhy
je imajo fdaici
opominati, de
je nauuzhe tiga
Catebisma inu
dobru vmreti,
Sakai ta Shiuot na
tim Suitu kratku
terpy.*

ludem kir vnega ueruiou inu bodo Kerfzheni, ie dobil tu odpufzhane vfeh grehou inu to prauizo, skatero bodo mogli pred Bugom obftati, obtu ie guishnu de ty mladi ludy, kateri fo Vieufufu Criftufu Kerfzheni, imajo tu odpufzhane nih grehou inu to prauizo, kir pred Bugom vela. Obtut oni vti Smerti konza ne vřamo, temuzh bodo od te řmerti htimu vezhnimu lebnu Vieufufu Criftufu gori uřtali. koker S. Paul gouori. Rom. 6. Smo li mi řciftufom skufi ta Kerfť vto řmert pocopani, inu řhnim glih vto řmert řařaieni inu upelzani, taku řhnim red bomo řpet od řmerti gori uřtayali.

Inu potehmal leta mladi Hlapzhizh, (:Oli leta mlada Dekliza:) skateriga telleřlom řmo mi řdai řemkaie Hpogrebu prishli, ie tudi utim imeni Ieřufu Criftufa Kerfzhni, inu ie utim Kerfzhanskim Nauuku gori skoyen inu reien, on ie tudi Ieřufu Criftufa řa řuiga diniga řsueřyzharia inu Ohranenika řpofnal. Inu ie to řuio vero, řuufť inu řteim řemlenem inu priřmenem tih S. Sacramentou ozhytu řskafal. Obtut řmo mi řaguřřani, De ta nega řadashna řmert, nei nemu ena řmert, řemuzh en řen inu enu řařpane Vieufufu Criftufu, kateri Ieřus Criftus na řodni dan ga bo gori obudil htimu vezhnimu lebnu, Inu ga bo uřel fo uřeni řsuolenimi utu řuie vezhnu veřřelu Kraleuřtuu. řatu imamo mi řořpudi Boga, řa tako nega řeliko řobruto viřřoku řahualiti inu ga řprořiti, De on nař nauuzhi de řmiřlimo, Koker Mořřes gouori: řřal. 90. De ta nař řhiuot inu ty nař řdneuř fo řillu kratki, řitru tiakai teko inu řitru mino, koker ta uzherařni dan, inu koker ena nozhna řahta, koker ena řloha deřia, koker ene řaine, koker ena traua, kir ie řitru^[170a] řelenna, řuezher řřahne, bo pořřecana inu pořřuřřena, De ře mi řer prauim řhaffu skufi to prauo řokuro inu řterdno řero, řerprauimo hti doři řsueřyzhanski řmerti, de skufi to řmert řremo uta vezhni leben, řyr inu řokoi, řa volo tiga řařluřřena inu řdreshitua nařřiga řořpudi Ieřufu Criftufa, katerimu řhnega řzhom inu S. řuhum bodi uřa řhaff inu huala řdai inu veřkoma dana. Amen. řatu molyte en řzha nař.

Na konzu te řridige more ta řridigar
letaku rezhi.

*řrořřna řa
prauo řero inu řa
řřueřyzhane.*

Ta řřigamogozhi řilořtiui řug, ta poterdi noter unas to nařřo řero, De mi nařrei vti nega řokorřzhini řhiuimo, inu ta konez te nařře řere, kateri ie tu řřueřyzhane tih nařřih řuř řrimemo inu pořředemo, řkufi Criftufa Ieřufa Amen.

Bogom. Zato ti s smrtjo ne vzamejo konca, ampak bodo od smrti vstali k večnemu življenju v Jezusu Kristusu, kakor govori sveti Pavel (Rim 6): »Ker smo s Kristusom po krstu pokopani v smrt in z njim v smrt tudi zasajeni, bomo z njim vred spet vstali od smrti.«

Ker je ta mladenič (ali to mlado dekle), s čigar telesom smo prišli k pogrebu, krščen v imenu Jezusa Kristusa in vzgojen in vzrejen v krščanskem nauku, je tudi priznal Jezusa Kristusa za svojega edinega zveličarja in rešitelja in ga s svojo vero, z usti in z jemanjem in prejetjem svetih zakramentov javno izpričal, smo gotovi, da njegova sedanja smrt zanj ni smrt, ampak sen in spanje v Jezusu Kristusu, ki ga bo na sodni dan obudil k večnemu življenju in ga bo z vsemi izvoljenimi vzel v svoje večno kraljestvo. Zato se moramo Gospodu Bogu globoko zahvaliti za tako veliko dobroto in ga prositi, naj nas nauči, da premislimo, kakor govori Mojzes (Ps 90), da je naše življenje in so naši dnevi zelo kratki, hitro minejo kakor včerajšnji dan in kakor nočna straža, kakor ploha dežja, kakor sanje, kakor trava, ki je zjutraj zelena, zvečer usahne, jo pokosijo in ovne, da se bomo pravočasno s pokoro in trdno vero pripravili za dobro zveličavno smrt, da bomo šli po smrti v večno življenje, mir in pokoj po zasluženju in odrešitvi našega Gospoda Jezusa Kristusa, ki mu bodi z njegovim Očetom in Svetim Duhom vsa čast in hvala zdaj in vekomaj. Amen. Nato molite očenaš.

Otroke je treba na tem mestu opomniti, naj se naučijo katekizma in naj se naučijo dobro umreti, kajti življenje na tem svetu je kratkotrajno.

Na koncu pridige lahko pridigar reče takole:

Vsemogočni, usmiljeni Bog naj utrdi v nas našo vero, da bomo še naprej živeli v pokornosti do njega in bomo prejeli sad naše vere, ki je zveličanje naših duš, po Kristusu Jezusu. Amen.

Prošnja za pravo vero in zveličanje.

Natu fdai puidyte fmyrom.

Oli letaku.

*Proshna fa veffelu
Goriufjanene od
te Smerti na fodni
dan.*

Potehmal fmo mi fdai nashiga Gofpudi Boga, fa tu kar ie on nom skufi Iefufa Criftufa rekal, profsili, inu oblubil nas uslishati. Natu hozhmo mi tukai fdai tiga nashiga lubiga Mertuiga Periatila tei milofti Boshy ifrozhyti, ta nom dai ta fui Myr na tim Sueitu, inu potle na vunim ta vezhni leben, Inu de bi mi na fodni dan fo ufemi Mertuimi Suetniki veffelu gori uftali htimu vezhnimu Nebeshkimu Kraleuftuu. Skufi Iefufa Criftufa Gofpudi nashiga, kateri fuiem Ozhetom inu S. Duhum kraluie inu regira vfelei inu vekoma Amen. [170b]

Oli letaku.

*Tib Vernih
Proshne,
bodo guishnu
uslishane.¹⁶⁶*

Mi fmo po Boshym vkanu fa te rizhy, katere slishio htimu Ifuelyzhanu nashih Dush profsili, Inu potehmal ie nom Criftus oblubil, De fa kar kuli vnega Imeni tiga Ozheta nebeskiga bomo profflyi, tiga bomo uslishani. Natu fmo mi faguishani de nō bode doshlu tu Isuelyzhane nebeshku. Skufi Gofpudi inu Ohranenika nashiga Iefufa Criftufa Amen.

Nu puidyte fmyrom.

PREDGVVOR INV SAZHE- *tig vſake Pridige.*

*Pres Gnade
Boshye inu
Pomuzhi S.
Duha, ſe ſabſton
Pridiguie.*

GOſpud Bug Ozha Nebeshki, bodi nom Dober inu miloftiu, fa volo fuiga lubiga Synu Iefufa Criftufa, goſpudi inu Ohranenika nashiga Amen. Ta ifti nom dai tudi fuio gnado inu fuiga S. Duha, De bi mi Prydigary letukai fdai inu vfelei uletei nashi Cerqui inu puoſod¹⁶⁷ to nega S. Beſſedo prou riſnizhnu inu ſaſtopnu vſem ludem taku Pridigouali inu iſlagali, De bi no vſi ſhlaht ludy prou ſaſtopyli, to ifto ſi kſerci uſeli,

¹⁶⁶ Izvod V je na tem mestu poškodovan. Manjka celotno robno besedilo. Prim. spremno študijo.

¹⁶⁷ Corr. *pouſod*.

In zdaj pojdite v miru.

Ali pa takole:

Potem ko smo prosili našega Gospoda Boga, kar nam je naročil po Jezusu Kristusu in obljubil, da nas usliši, bomo zdaj izročili našega mrtvega prijatelja Božji milosti, ki naj nam da na svetu svoj mir in zatem na onem svetu večno življenje, da bomo na sodni dan z vsemi mrtvimi svetniki veselo vstali v večno nebeško kraljestvo. Po Jezusu Kristusu, našem Gospodu, ki z Očetom in Svetim Duhom kraljuje in vlada vselej in vekomaj. Amen.

*Prošnja za veselo
vstajenje od smrti
na sodni dan.*

Ali takole:

Po Božjem naročilu smo prosili za reči, ki sodijo k zveličanju naših duš, in ker nam je Kristus obljubil, da bomo uslišani, kar koli bomo v njegovem imenu prosili nebeškega Očeta, imamo zagotovilo, da nam bo dano nebeško zveličanje. Po Gospodu in našem rešitelju Jezusu Kristusu. Amen.

*Prošnje vernikov
bodo zagotovo
uslišane.*

Pojdite torej v miru.

UVOD IN ZAČETEK VSAKE

pridige

Gospod Bog, Oče nebeški, bodi nam dober in milosten zavoljo svojega ljubljenega Sina Jezusa Kristusa, našega Gospoda in rešitelja. Amen. Ta nam naj tudi nakloni svojo milost in svojega Svetega Duha, da bi mi pridigarji tu, zdaj in vselej v naši Cerkvi in povsod prav, resnično in razumljivo razlagali in pridigali njegovo sveto besedo vsem ljudem, da bi jo ljudje vseh vrst prav razumeli, si jo vzeli k srcu, da bi po njej prav poznali, častili in hvalili Gospoda Boga z njegovim bistvom v Sveti Trojici in z njegovo voljo do nas in da bi po tej isti besedi uravnavali in vodili svojo vero, vse naše Božje službe,

*Brez Božje milosti
in pomoči Svetega
Duha se zastoj
pridiga.*

de bi skufi no Gospudi Boga shnego Stanum uti S. Troyci, inu shnega volo pruti nom prou fnali, zheftyli inu hualyli, inu de bi po tei ifti beffedi, nasho vero, vŕe nashe Boshye slushbe Poklyzane, Diane inu rounane dershali inu pelali, de bi vŕelei dopali Gospudi Bogu, Inu unega milofti prebiuali, Inu na konzu nashiga Lebna naideni bili, Inu po letim reunim kratkim Lebnu Skufi Criftufa Iefufa dobili ta vezhni. De mi pag take Proshne bomo uslishani, obtu en ufakateri moli ſprauo Andahtio utim Imeni Iefufa Criftufa to Sucto Molytou, tu ie, ta Ozha Nash. Ozha nash &c. [171a]

ENA DRVGA

Predguuor.

*Sa uŕe dobre
pridne rizhy,
hozbe Bug prashen
biti.¹⁶⁸*

V I Isuoleni Boshy, De mi ſdai uti nashi Cerqui to Boshyo Beffedo, prou inu ſnuzom pridiguiemo, inu poslushamo, de skufi to ifto bode Gospud Bug od nas prou ſpofnan, zheftzhen inu hualen, Inu de mi uti prauu Veri bomo poduuzheni inu poterieni, inu ta nash ſtan inu leben bo pobulshan. Natu molyte ſmeno red to molytou ta Ozha nash. Ozha Nash &c.

KONEZ TE CERKOVNE

ORDNINGE. [171b]

¹⁶⁸ Izvod V je na tem mestu poškodovan. Manjka celotno robno besedilo. Prim. spremno ſtudijo.

poklicanost, dela in ravnanja, da bi bili Gospodu Bogu vselej všeč in bi prebivali v njegovi milosti, da bi nas njegova milost našla na koncu našega življenja in bi po tem kratkem življenju dobili večno življenje po Kristusu Jezusu. Da bomo uslišani v takih prošnjah, naj vsakdo moli s pravo pobožnostjo v imenu Jezusa Kristusa sveto molitev očenaš. Oče naš itd.

DRUGI

uvod

Božji izvoljenci! V naši Cerkvi pridigamo in poslušamo Božjo besedo prav in s pridom, da boste po njej prav spoznali, častili in hvalili Gospoda Boga, da bomo poučeni in potrjeni v pravi veri in bomo živeli boljše življenje. Zato molite skupaj z mano molitev očenaš. Oče naš itd.

*Bog želi, da ga
prosimo za vse
dobre, koristne
stvari.*

KONEC CERKVENEGA REDA

REGISHTER¹⁶⁹

ZHES LETO CERKOVNO ORDNINGO, od ufeh Shtukou inu Articoulou, kir vletih Bukuah ftoye.

K Vliku ¹⁷⁰ Shtukou oli rizhy slishio, kani prai celi Cerkouni Ordningi inu naredbi.	fol.	1.
Prai nauuk is S. Pyfma, slishi nerpoprei hti Cerkouni Ordningi.	fol.	2.
Kakou Reslotik ie vmei Kerfzhanskim Nauukom inu vero, Inu vmei teimi drugimi		
Iudouskimi, Turskimi inu kriuiimi nauuki inu vero.	fol.	4.
Koku, skufi kai, fe more Bug prou fpofnati.	fol.	4.
Koku fe imaio te perfone vtim dinim Bogaftui reslozhiti.	fol.	5.
Sakai fe imaio vtim Bogaftui, le ta try Imena oli Perfone fpofnati, zheftyti, inu nekar vezh		
ne mane.	fol.	5.
Katera Perfona ie tu zhloueftuu perufela.	fol.	6.
Szhim fe ty Verni od tih Neuernih fto Molytuo lozhio.	fol.	7.
Od ftuariena vfeh rizhy.	fol.	7.
Od padza tih peruih zhlouekou.	fol.	8.
Kai fo ty porodni, erbou inu fturieni grehi, kakoue shtraifinge ie Bug na te grehe polushil.		
	fol.	9.
Od te vezhne Boshye poftaue, inu od reslotka tih Delfet Sapuuid, Inu od tih drugih		
Moife fouih Ceremoniskih, Leuitiskih inu Purgarskih poftau.	fol.	10.
Od Reslotka vmei to poftauo inu Euangeliom:	fol.	12.
Od odpufzhane tih grehou, Inu koku, skufi kai, ta zhloulik prauizhin rata pred Bugom.		
	fol.	15. [Xx2a]
Aku prou vuzhimo, kir prauimo, skufi vero famo bomo prauizhni.	fol.	16.
Nakatere Subper gouoriene, de nekar ta vera fama, temuzh druge rizhy inu dobra della,		
zhloueka pred Bugom fture brumniga. Inu na te ifte odguuori.	fol.	17.
Kai lozhi ta nash prai vuk od tiga prauizhniga fturiena pred Bugom, od tiga kriuiiga		
Papeshouiga.	fol.	21.
Le li ta Papeshou vuk prou, de en zhloulik ima zbiulati, ima li odpufzhane tih Grehou, le li		
Vboshy Milofti?	fol.	22.
Sakai fe mora leta beffeda, Gratis, fabfton, oli le skufi famo vero bomo ifuelyzhani, vti		
Pridigi S. Euangelia obdershati.	fol.	25.

¹⁶⁹ Izvod V je na tem mestu poškodovan. Prim. spremno študijo.

¹⁷⁰ V izvodu V je drugačen (še nepopravljen) natis: *KKuliku*.

Od dobrih Dell, kakoua della oli kakoue Boshye slushbe, fe imao vuzhiti inu fturiti.	fol.	25.
Koku inu fakai ta nasha dobra della dopado Bogu, potchmal she dofti grehou inu pomancana na nas pozhutimo.	fol.	26.
Aku vti Suetnikih na tim Sueitu grehi oftano.	fol.	27.
Od S. Kerfta.	fol.	27.
Aku fe ty mladi otroci imao Kerfzhouati	fol.	28.
Od te S. Vezherie Criftufeue.	fol.	28.
Sakai inu fzhemu ie ta Vezheria Criftufeua poftaulena.	fol.	29.
Od kriiuga, greshniga Papeshouiga Mashouana.	fol.	30.
Sakai fe imao te Papeshoue Mashe doli diati.	fol.	30.
Od reslotka vmei prauim Mashouanem inu umei Papeshouim, vmei prauimi inu kriuiimi Boshymi Slushbami.	fol.	31.
Od te prauue Euangeliske Pokure.	fol.	32.
Od te Ifpuuidi inu Abfolucie.	fol.	32. [Xx2b]
Kakoue rizhy fo vti Papeshoui Pokuri kriue, falsh, Malikouske inu nespodobne.	fol.	35.
Kai ie ta Kerfzhanska Cerkou, kei ie, skufi kakoua fnamina fe more ta praua Cerkou fpolnati.	fol.	37.
Sakai ta praua Cerkou vezh koker drugi ludy morao terpeti, fzhim inu koku fe ima troshtati.	fol.	38.
Od Molytue.	fol.	45.
Od klyzana na te mertue fuetnike.	fol.	50.
Od tih Ceremonieu, vunanih Boshyh slushbi, kir fo od ludy vtu Kerfzhanftuu perpraulene.	fol.	51.
Od Kerfzhanske Fraynge oli slobudnofti.	fol.	54.
Od tih trieh deilou vti Moifefoui Poftau.	fol.	54.
Vprashane, kadar fo te Moifefoue poftaue pale inu minile, fakai tedai te rizhy, kir fo Vdeftetih Sapuuidah prepouedane, fo Grehi?	fol.	56.
Od Sakona.	fol.	58.
Od Deshelske Gofpofzhine inu od pridigarftua.	fol.	60.
Od Pridigarftua, de ie tiga sylnu potreba, inu de fe yma fa veliku dershati.	fol.	66.
Od koga fe imao ty Prydigary, Farmoshtri, Shkoffi, isuolyti, poklyzati inu ftauiti htimu Pridigarftuu.	fol.	68.
Koku fe ty noui Pridigary imao vprashati, poduuzhiti, inu kai naprei dershati.	fol.	71.

Koku inu skakouimi Ceremoniami, fe ty noui Pridigary, ozhytu vti Cerqui, fe imaio shegnati inu ftauiti.	fol.	75.
De poufeh meiftih, Tergih inu Farah, fe imaio, Latinske, Nemshke inu Slouenske Shule gori narediti.	fol.	78.
De prauim Pridigariem, Shulmoiftrom, Shulariem, fo ty Kerfzheniki dolshni, dati nih tellefno potrebo.	fol.	79.
Sakai fe ima ta Papeshoua Masha, po ufem Kerfzhanftui	[Xx3a]	
doli ¹⁷¹ diati inu perprauiti, Inu ta praua Criftufeua Masha fpet gori poftauiti.	fol.	81.
Od S. Kerfta.	fol.	86.
Forma koku fe ima kerfzhouati, po Shegi inu poftauiti te VVirtembershke Cerque.	fol.	88.
Od nagliga Kerfta.	fol.	93.
De fe ta Catchifmus Vcerqui inu doma pred inu pred sfliffom vuzhi.	fol.	95.
Nauuk is Suetiga pyfma, koku vľaki vnega ftanu inu poklyzanu, fe ima dershati.	fol.	96.
Sledni Farmoshter, pridigar ima ľam, oli skufi fuiga podrushnika, Shulmoiftra oli Meshnaria te otrozhyzhe nauuzhiti ta Catchifmus, de ga Vcerqui ifuuna ľnaio vľako Nedello poucidati.	fol.	100.
Ta kratki VVirtemberski Catchifmus.	fol.	100.
Od Pokure, od ozhyte Ifpuuidi, od Odreshitua oli od odpufťkou tih grehou, od te prauae Abfolucie.	fol.	106.
Enu ľaftopnu Opominane hti Ozhyti Ifpuuidi.	fol.	109.
Ozhyta Ifpuuid.	fol.	109.
Forma te Abfolucie.	fol.	110.
Koku fe ta Vezherniza ima dershati.	fol.	111.
Koku fe viutro, ob nedelah inu Prafnikih, vti Cerqui, kadar fe pridiguie inu obhaye ima dershati.	fol.	112.
Od Criftufeue Vezherie, od te ftare prauae Mashe		112.
Opominane, Predguor, inu Pridiga pred teim obhaylom.	fol.	112.
Ena molytou pred Vezherio Criftufeuo.	fol.	116.
Te beľľede oli shtiffane od te Criftufeue Vezherie	fol.	116.
Ordninga inu naredba, koku fe ima ta Litania, gmain proshne vti Cerqui dopernashati.	fol.	117. [Xx3b]
Enu fueiftu opominane hti ozhyti gmain molitui.	fol.	118.

¹⁷¹ Izvod V je na tem mestu poľkodovan. Prim. spremno ťtudijo.

Duei Collecti, duei gmain proshni, fa vfo Cerkou inu fa nec Slushabnike.	fol.	118.
Ena Collecta, proshna, fa Celfarie, Krale, Vyude, fa vus Raih inu fa vfo Gospofzhino.	fol.	119. ¹⁷²
Deuet Collect, Gmain proshni, fa Duhousko inu Deshelsko Gospofzhino, fa vfe nadluge, fa Myr, fa Sourashnike, fa Noffezhe Shene, fa faad te Semle.	fol.	120.
Shtyrinaift Collect oli proshni, katere fo fe na tih velikih prafnikih uleitu vti Cerqui Latinski molile.	fol.	122.
Koku fe ima kratku po vfeh Pridigah molyti.	fol.	124.
Ta Litanya.	fol.	125.
Shtyri Collecte oli Proshne po Litanij.	fol.	126.
Vezh nekatere Cелlecte ¹⁷³ oli Proshne, utim zhaffu tiga Pomora, inu Dragyne.	fol.	127.
Subper te Turke.	fol.	128.
Od Cerkouniga Petya.	fol.	128.
Od Mashniga inu drugiga guanta uti Cerqui	fol.	129.
Od Prafnikou.	fol.	129.
Kakoua Della ty Kerfzheniki ob Prafniku imαιο dellati.	fol.	130.
Koku fety ¹⁷⁴ Sakoniki imαιο oklyzati inu porozhiti	fol.	130.
Duei Collecti oli proshne zhes Noue Sakonike.	fol.	133.
Ena kratka pridiga od S. Sakona.	fol.	134.
Koku fe bolniki imαιο obyskati inu troshtati.	fol.	136.
En drugi nauuk koku fe imαιο ty Bolniki poduuzhyti inu troshtati.	fol.	138.
En drugi Nauuk, koku ty Bolniki, Spridigo inu Suezherio Criftufeuo imαιο biti potroshrani.	fol.	143.
Ena leipa Troshtliua Pridiga, tim bolnikom, katere ta Sludi [x4a] nagane, de bi ¹⁷⁵ na milofti inu Pomuzhi Boshy zagali.	fol.	147.
Od nekaterih rizhy, kir fe fa volo tiga Obhayla per bolnikih mogo pergoditi.	fol.	153.
Koku fe ima fteimi, kir merio inu to Dusho poiemlo, rounati.	fol.	155.
Koku fe ty Taty, Rasboiniki Vyezhi fydezhi, inu ty kir fo hti Smerti obfoyeni imαιο poduuzhiti inu Troshtati.	fol.	155.

¹⁷² Izvod V je na tem mestu poškodovan. Manjka več besed. Prim. spremno študijo.

¹⁷³ Corr. *Collecte*.

¹⁷⁴ Sic.

¹⁷⁵ Izvod V je na tem mestu poškodovan. Manjka več besed. Prim. spremno študijo.

Koku ty Neuerni, Nepokurni, obterpneli letniki inu drugi Greshniki, fe htimu fpolnanu inu greuingi nih Grehou imαιο napelati inu perprauiti.	fol.	156.
Koku fe ty prefrasheni shaloftni Greshniki inu letniki imαιο vuzhiti inu troshtati.	fol.	158.
Ena Troshtliua Pridiga fubper ta shpot inu framoto tiga Suita inu fubper ta strah te Smerti.	fol.	160.
Ordninga od tiga pokopana.	fol.	163.
Ena kratka pridiga per tih Mertuih.	fol.	164.
Ena druga Mertuazhka pridiga.	fol.	166.
Vezh ena Pridiga, kadar en Hlapzhizh oli Deklyza umerie.	fol.	168.
Molytue per tih Mertuih.	fol.	170.
Skakouimi beffedami inu Sproshno fe ima sledna Pridiga fazheti.	fol.	171.

KONEZ. [Xx4b]

KAZALO

CERKVENEGA REDA,

vsi členi in *artikuli*, ki jih obravnavamo
v tej knjigi²⁷⁹

Uvod	9
I. Nauk	15
O členu, ki je v Cerkvenem redu prvi in najpomembnejši: o nauku	15
Kako, s čim in po čem moremo in moramo prav spoznati Boga	21
Kako je treba razlikovati osebe ali imena v božanstvu	23
Zakaj, kako in v čem se pravi kristjani ne morejo zediniti in pomiriti z Judi, Turki, pogani in napačnimi kristjani glede molitve, klicanja k Bogu in glede vere	27
O stvarjenju vseh stvari	29
O padcu in grehu prvih ljudi	31
Kaj so izvirni ali podedovani in kaj storjeni grehi	33
O večni Božji postavi in o razliki med desetimi zapovedmi in drugimi Mojzesovimi levitskimi obrednimi in civilnimi postavami in zapovedmi	39
Razlika med postavo in evangelijem	41
O odpuščanju grehov in kako doseže človek opravičenje pred Bogom le zavoljo Kristusa, po veri	49
O dobrih delih	81
Ali imajo v tem življenju grehe tudi svetniki, to je pravi kristjani?	85
O zakramentih	87
O svetem krstu	87
O Kristusovi večerji	89
O pravi spreobrnitvi k Bogu, to je o pravi pokori	99
V katerih rečeh in naukih o pokori papežniki ne učijo in ne verujejo prav	107
Kaj je krščanska cerkev, kje je, po katerih znamenjih je mogoče spoznati pravo Cerkev	113
Zakaj je krščanska cerkev vselej pod križem, da morajo resnično verni na tem svetu trpeti več kakor drugi ljudje	117

²⁷⁹ Kazalo diplomatičnega prepisa ustreza izvirniku. To kazalo ustreza dejanskemu stanju v tej izdaji in je tudi vsebinsko posodobljeno ter okrajšano, da bi imel bralec boljši vpogled v osnovno strukturo poglavij.

O molitvi	135
O klicanju k svetnikom	145
O obredih, o zunanjih Božjih službah, ki so jih v Cerkev uvedli ljudje	149
O krščanski prostosti ali svobodi	155
O treh delih v Mojzesovi postavi	157
O zakonu	167
O deželni oblasti in gosposki	173

II. O pridigarstvu 191

Kateri pridigarji, pastirji in duhovniki naj bodo blagoslovljeni ter določeni in postavljeni za pridiganje – in kako	191
Kdo naj pridigarje voli, kliče in postavlja za pridigarstvo	195
Kako naj pravi škofje, stari duhovniki in pridigarji izprašujejo, eksaminirajo in poučujejo ljudi, bodisi mlade ali stare, ki so izbrani za pridigarje ali se za to sami ponujajo, kako naj v svoji službi in pridigarstvu ravnaajo v skladu z naukom in kakšno življenje naj živijo	205
Kako in s kakšnimi obredi, pridigami in molitvami je treba novoizvoljenega in izprašanega pridigarja v cerkvi javno blagosloviti, ga izročiti faranom in jim ga priporočiti	213
Povsod, v mestih in trgih in po farah, se morajo ustanoviti latinske, nemške in slovenske šole	221
Služabnikom cerkve, pravim pridigarjem, dobrim učiteljem, pobožnim šolarjem in zvestim cerkvenikom je Cerkev dolžna dati plačo, plačilo in vse potrebno	225

III. O obredih 213

Zakaj, zaradi česa in iz kakšnih razlogov naj se povsod v krščanskem svetu odpravi popačena papeška maša in namesto nje postavi Kristusova večerja, pravo obhajilo	231
O svetem krstu	243
O katekizmu	269
Kratki württemberski katekizem	283
O pokori, o javni spovedi, o odpuščanju ali absoluciji	301
Kako je treba obhajati večernice	315
Kako naj poteka jutro ob praznikih, ko se pridiga in obhaja	317
O Kristusovi večerji, to je, kako naj se obhaja prava, stara maša	319
Red, kako naj opravljamo skupne litanije, to je molitve in prošnje, ko je zbrana cerkev	335
O cerkvenem petju	373
O cerkvenem oblačilu	373

O praznikih	375
Red, kako naj se zakonci okličejo in poročijo	379
Kako obiskovati bolnike in jih tolažiti	395
Kako je treba tolažiti škodljive ljudi, ki sedijo v dosmrtni ječi in so po pravici obsojeni na smrt	449
Red o pogrebu	467
Uvod in začetek vsake pridige	489

Kozma Ahačič

VELIKI SLOVENSKI CERKVENI RED

Cerkovna ordninga (Cerkveni red) je eno od kulturno najpomembnejših del slovenskega protestantskega pisca Primoža Trubarja (ok. 1508–1586). Najprej zato, ker gre v njem za Trubarjevo vizijo pravne, organizacijske in duhovne ureditve slovenske cerkve, obenem pa zato, ker predstavlja prvo v slovenščini napisano delo, ki je namenjeno zgolj izobraženemu elitnemu bralcu in ki tudi praktično vzpostavlja slovenščino kot jezik vseh cerkvenih obredov.

Cerkovna ordninga je napisana v jeziku, ki mu lahko rečemo visoka knjižna slovenščina, v jeziku, ki je bil namenjen slovenski protestantski eliti,¹ v jeziku, ki je poln latinskih tujk in citatov, v jeziku, ki po zapletenosti in dovršenosti dosega tedanja besedila vseh drugih evropskih narodov.

Poleg tega in v največji meri pa je Trubarjev *Cerkveni red* tudi pomembno teološko besedilo, iz katerega lahko razberemo Trubarjevo popolno predanost krščanskemu nauku in ostro grajo vseh, ki krščanskega nauka ne sprejemajo ali ga ne sprejemajo prav. Trubar je v *Cerkovni ordningi* brezkompromisen: kdor veruje, naj vero ohranja, kdor ne veruje ali veruje narobe, naj si vero pridobi. Poleg tega je *Cerkovna ordninga* tudi uporniško besedilo: v pravnem pomenu je namreč predstavljala neposreden upor proti zakoniti deželni in državni oblasti. Trubarjeva *Cerkovna ordninga* je izšla leta 1564, najverjetneje v Tübingenu pri tiskarju Morhartu.

Cerkvene rede poznamo že iz zgodnjega krščanstva. Najstarejši ohranjeni izmed njih je *Didache: nauk dvanajsterih apostolov* iz druge

¹ O razmeroma ozkem krogu naslovnikov pričata tako zapletena vsebina dela kakor tudi naklada (400 izvodov), ki je bila najnižja med vsemi slovenskimi knjigami, izdanimi v 16. stoletju (Ahačič 2007: 64–65). Očitno je bilo delo namenjeno predvsem predikantom s superintendentom na čelu.

polovice 1. ali najpozneje začetka 2. stoletja,² glavnina starih cerkvenih redov pa je nastala v 3. in 4. stoletju po Kr. na območju Sirije in Egipta. V Katoliški cerkvi so cerkvene rede že kmalu nadomestile zbirke cerkvenega prava, mašne knjige, obredniki in druga normativna besedila. Vrnitev cerkvenih redov v evropski kulturni prostor leta 1528³ je bila zato neločljivo povezana s pojavom protestantizma v 16. stoletju. Nastajali so t. i. mali cerkveni redi, ki so urejali posamezna področja cerkvenega življenja, poleg njih pa tudi t. i. veliki cerkveni redi, ki so si prizadevali čim bolj celovito zajeti vsa področja verskega življenja in so se ukvarjali tako z vprašanji verskega nauka kakor s splošno organizacijo posamezne Cerkve, prinašali pa so tudi temeljna obredna besedila.

Primož Trubar je že poleti leta 1553 sestavil v nemščini **mali cerkveni red** za Kempten, ki je ohranjen v prepisu iz leta 1630.⁴ Kot je razvidno iz besedila, je Trubarjev mali cerkveni red služil predvsem kot praktično dopolnilo k württemberškemu cerkvenemu redu iz leta 1553, na katerega se večkrat sklicuje.⁵ Že tu, le nekaj let po izdaji prvih slovenskih knjig, lahko opazujemo Trubarjevo nagnjenost k samostojnemu preudarku: najočitnejša je v njegovi povsem jasno izraženi želji, da bi večkrat obhajali Gospodovo večerjo (po memmingenskem cerkvenem redu, ki je sicer veljal v Kemptnu, so jo obhajali le štirikrat letno). Ker nam besedilo jasno kaže, kako dolgo je v Trubarju zorel razmislek in premislek o cerkvenem redu, ga navajamo v celoti v slovenskem prevodu.

»Gospoda Primoža Trubarja, pastorja in župnika v Kemptnu, tukajšnjemu častitemu svetu izročeni cerkveni red, ki se v glavnih točkah in členih glasi, kakor sledi

O nauku

Naša pridiga ali nauk, namreč o Božjem bistvu in volji, o postavi, grehu, veri, našem opravičenju pred Bogom, o dobrih delih, molitvi in pravi prošnji, o križu, pravi rabi in uživanju svetih zakramentov, o prihodnjem večnem življenju itd., naj se jemlje iz Svetega Božjega pisma in izpričuje z jasnimi, razumljivimi izreki Kristusa, našega Go-

² Za zgodovino cerkvenih redov prim. besedilo Lilijane Žnidaršič Golec za razstavo v NUK-u septembra 2014.

³ Prvi protestantski cerkveni red je bil *Pouk vizitatorjem* (*Unterricht der Visitatoren*) iz leta 1528, katerega glavni avtor je Filip Melanchthon (1497–1560).

⁴ Prevod in stvarni podatki so povzeti po Rajhmanovi izdaji Trubarjevih rokopisov (1986: 303–308, 359). Prevod je deloma prirejen in posodobljen.

⁵ Za besedilo gl. Brenz (1553).

spoda, prerokov in apostolov, a v smislu, kakor so jo razumeli in učili prva stara krščanska cerkev pred papeštvom in prvi štirje koncili, tudi po izkazu in vsebini augsburške, prav tako saške in württemberške veroizpovedi, ki so bile izročene najprej državnemu zboru v Augsburgu, nato pa zadnjemu koncilu v Tridentu. Od tega nauka in izpovedi naj vas, če Bog hoče, ne odvrnejo ne nesreče ne ubošтво ne preganjanje, tudi peklena vrata ne.

O zakramentu in drugih obredih

Pri krstu, Gospodovi večerji, ob praznikih, kako zakonce oklicevati in blagoslavlјati, bolnike obiskovati in mrliče pokopavati se je treba ravnati povsem in v obliki, kakor je določeno v zgoraj omenjenem württemberškem redu. V vseh teh členih se precej ujemajo tudi redi drugih Cerkva.

Kako ravnati ob nedeljah in praznikih zjutraj, opoldne in pri večernicah
V nedeljo zjutraj, kadar ni obhajancev, naj se ljudstvo ob navadnem času zbere v župnijski cerkvi in naj začne peti po nemško vero ali očenaš ali kak psalm. Takoj nato naj dva ali trije šolarji razumljivo naprej pojejo nemške litanije, drugi šolarji z vsem ljudstvom pa naj odgovarјajo. Po končanih litanijah naj pomočnik moli kratko molitev ter naznani praznike, novoporočence ali kar je drugega, kar sodi na prižnico.

Opoldne naj se s petjem in pridigo ravna, kakor je bilo v navadi doslej.

Branje o različnih poklicih

Prav tako naj tudi eden izmed pridigarjev vsak mesec enkrat jasno in razumljivo prebere, kako se morajo vsi stanovi, vsak v svojem poklicu, ravnati po ukazu Boga in njegovih apostolov, kakor je v zgoraj omenjenem württemberškem redu prav in dobro sestavljeno. Nato naj se poje *Pridi Sveti Duh* in naj sledita običajna pridiga in sklep.

Večernice

Večernice je treba začeti z nemškim ali latinskim psalmom in nato prebrati ljudstvu poglavje ali odlomek iz Stare zaveze s kratko razlago ali s povzetki. Nato naj sledi katekizem z izpraševanjem otrok. Po katekizmu naj se poje *Magnificat* po nemško ali latinsko ali kaka druga krščanska pesem; sklene pa naj se s kratko molitvijo in blagoslovom.

Ob delavnikih

Med tednom naj se v torek in četrtek pridiga po redu, kakor je bilo doslej.

V ponedeljek, sredo, petek in soboto zjutraj naj se najprej poje psalm, nato naj se moli za vse stanove in za vse zadeve vse krščanske cerkve ter se prebere poglavje ali odlomek iz pisem in eno iz

evangelistov z njihovimi kratkimi razlagami ter sklene z molitvijo in blagoslovom.

Tudi večernice je treba začeti z nemškim ali latinskim psalmom, nato prebrati poglavje ali odlomek iz Stare zaveze s povzetki ter skleniti s petjem in *Milostno nam mir nakloni*, z molitvijo in blagoslovom.

ln pri tem naj vaša častita modrost ve, da bo redno branje poglavja za poglavjem iz Biblije v cerkvi pri preprostem človeku, ki ne zna brati, in pri marljivih poslušalcih gotovo rodilo in zbudilo veliko razumevanje Svetega pisma, korist in sad, kakor bom to ob času z več besedami obrazložil. Zato so stari kristjani to dobro navado začeli in se je do nas ohranila, toda papež ji je vzel dober sloves s svojim brevirjem in mašno knjigo, ker je iz branja napravil zaslužno dejanje, s katerim naj bi se doseglo odpuščanje grehov itd.

Kadar so prisotni obhajanci

Kadar je sveta večerja Gospoda Kristusa (kar naj bi se, če bo Bog hotel, v prihodnje pogostejše dogajalo), naj pridejo vsi, ki hočejo pristopiti h Gospodovi mizi, v soboto zvečer k fari k večernicam; tu se bo namesto poglavja prebral in na kratko razložil nauk svetega Pavla o večerji.

ln čeprav bi bilo dobro in koristno, ko bi po rabi starih in mnogih sedanjih Cerkev vsakega posebej izprašali, poučili in od grehov odvezali, vendar se tukajšnji ljudje, kakor so mi povedali in deloma sam opažam, brez razprtije ne bi tako kmalu mogli pripraviti do tega; zato naj vsi obhajanci takoj po večernicah stopijo pred oltar ali v kor. Poleg njih morajo biti cerkveni služabniki, učitelji, cerkveni starešine in drugi pobožni, vrli možje, ki so jim delno znani vera, življenje, vedenje in poklic obhajancev. Le-ti naj obhajance drugega za drugim skrbno pregledajo in preštejejo, in če bi bile med njimi mlade neprimerne osebe, o katerih je dvom, ali znajo in razumejo katekizem, ali če bi bil morda eden ali več takih, ki bi jim bili očitalni in dokazani hudi grehi, kakor bogokletje, čarovnija, dolgotrajno sovraštvo ali zavist proti bližnjemu, nečistovanje, prešuštvo, oderuštvo, požrešnost in podobne javne grehote, naj te skupaj z mladino cerkveni služabnik posebej izpraša, pouči in opomni k pravi pokori, pa naj jih glede na primer pripusti ali za nekaj časa izključi.

Tudi starše, vse gospodarje in gospodinje moramo pridigarji večkrat zvesto opominjati, naj dobro pazijo na svoje otroke in posle ter se prepričajo, ali znajo in prav razumejo katekizem, to je najimennitnejše nauke naše prave krščanske vere, in ali opravljajo svoj poklic zvesto in marljivo. Če pa starši vidijo in opazijo, da njih mladi domači v veri niso prav poučeni ali se sicer nekrščansko vedejo proti Bogu

in ljudem, tedaj naj jih pošljejo nam, cerkvenim služabnikom, dan ali dva, preden gredo k zakramentu. Te naj bi mi, kakor se spodobi, po potrebi poučili. Če pa so starši pri tem zanikrni, bodo o tem dali račun na sodni dan.

In ko so obhajanci pregledani, prešteti in tisti, ki so potrebni, posebej poučeni, jih je treba skupno zvesto opomniti na resen sklep, naj svoje življenje poslej poboljšajo, na javno priznanje prave vere, na krščansko ljubezen in potrpežljivost in moliti javno spoved ter jih odvezati od grehov.

V nedeljo zjutraj po pridigi naj se opravi večerja po württemberškem redu pri oltarju in naj jo najprej prejmejo moški, nato za njimi ženske. Dalje naj se tudi cerkovniku in zvonarjem dá navodilo, zlasti v primeru, če je tu mrlič, in zvonil naj bi z majhnim zvonom v nedeljo po litanijah, da bo lahko vsakdo v mestu vedel, kdaj se pridiga začne, da bi tudi tisti, ki so obloženi z opravki ali prej ne vstajajo ali sicer niso radi dolgo v cerkvi in pri Božji službi, vendar o pravem času mogli priti k pridigi.

Konec cerkvenega reda

Takšen ali podoben cerkveni red, kakor je zgoraj oznanjen (vendar pa, da se vse sestavi po nadaljnjem premisleku vaše častite modrosti in drugih pobožnih, razumnih kristjanov), naj se čez nekaj tednov le-tu uveljavi do sporazuma evangeličanskih teologov, knezov in mest, kot povedano; po mojih mislih ne more proti njemu upravičeno govoriti noben razumni, dobrsročni kristjan.«

Trubar tako ni bil nepripravljen na izziv, pred katerega so ga postavili kranjski deželni stanovi: leta 1560 so mu namreč v svoji prošnji, naj se vrne na Kranjsko kot superintendent Protestantske cerkve, svetovali, »kakšen cerkveni red naj napravi tam na Kranjskem pod papeštvom«. ⁶

Ko se je Trubar po dolgi odsotnosti leta 1561 oziroma 1562 vrnil v domovino, je bil v najboljših letih: imel je malo čez petdeset. Imel je dovolj znanja in praktičnih izkušenj za **pripravo cerkvenega reda**, hkrati pa je bil tudi dovolj pretkan, da se je bil pripravljen spopasti z najtežjo nalogo, ki je na Slovenskem spremljala izdajo cerkvenega reda: izdati ga je bilo treba ilegalno, brez uradne potrditve deželnega kneza. ⁷ Vsak cerkveni red je moral namreč pred njegovo uveljavitvijo

⁶ Pismo Primoža Trubarja vojvodi Krištofu Württemberškemu 13. julija 1560 (Rajhman 1986: 65).

⁷ Če ni navedeno drugače, se pri zgodovinskih okoliščinah naslanjamo predvsem na naslednja dela (po vrstnem redu glede na našo rabo): Kidrič 1919, Žnidaršič Golec 2009, Grdina 1999, 1999b, Šega 1975, Rupel 1962, Vinkler 2005. Za viře, na katerih temeljijo posamezni sklepi, gl. predvsem Kidriča in Žnidaršič Golec.

potrditi deželni knez, kranjski deželni knez in hkrati cesar. Ferdinand I. pa je bil katolik. Zato je nameraval superintendent Trubar knjigo izdati kot zasebno delo, med predikante in druge odgovorne za cerkveno organizacijo pa je želel delo lansirati s politično pomočjo in podporo deželnih stanov, ob čemer je računal na tiho podporo Ferdinandovega najstarejšega sina in prestolonaslednika Maksimilijana, ki se je osebno nagibal k luteranstvu. Delo je bilo dokončano že julija 1563 in načrt za njegovo tiskanje in uveljavitev je bil resnici na ljubo odličen. Trubar je nameraval delo natisniti v Urachu in ga pripeljati v Ljubljano ter nato razdeliti naprej kot zasebno delo (ne kot uradni cerkveni red). A praktičnega Primoža Trubarja je čakalo v Urachu veliko razočaranje. Splet, osebnih zamer in slabe volje je bilo tam ravno prav, da so zadrževale tisk na praktični ravni, še preden je bila knjiga sploh napisana. Najprej zaradi posredovanja užaljenega Matije Klombnerja (Trubar je namreč malo prej brez zadržkov napadel njegovo izdajo pesmarice iz leta 1563) in lastnih pomislov Ivan Ungnad, vodja Biblijskega zavoda v Urachu, ni želel sam sprejeti odločitve, naj gre *Cerkovna ordninga* v tisk. Tisk je moral tako dovoliti sam vojvoda Krištof, ki je to tudi storil. Ko je šla knjiga novembra 1563 v tisk in je bila v mesecu dni natisnjena do polovice, pa je nastal nov zaplet. Trubar je namreč v nekem pismu malce neprevidno formuliral svoj pogled na obhajilo; njegovo pismo je zaokrožilo med württemberškimi in tübingenskimimi uradniki in teologi, ki so začeli razpravo o Trubarjevem razumevanju obhajila, o čemer je Jakob Andreæ obvestil tudi vojvodo Krištofa. Ivan Ungnad je zato tisk ustavil ter naložil Štefanu Konzulu in Antonu Dalmati, naj vse dele *Cerkovne ordninge*, ki se nanašajo na Gospodovo večerjo, prevedeta iz slovenščine v nemščino, da bi dvome potrdili ali ovrgli. To se je čez pol leta tudi zgodilo, obtožbe pa so se izkazale kot neutemeljene. Vmes je vojvoda Krištof na podlagi kazala, ki ga je Trubar prevedel v nemščino, iz besedila *Cerkovne ordninge* izločil štiri od petih nagovorov pred Gospodovo večerjo, poleg tega pa je ukazal, naj Trubar opusti tudi nemški uvod oziroma posvetilo, saj naj bi bilo preostro, ter ga nadomesti z novim predgovorom Jakoba Andreæ. Ker Andreæjev predgovor ni bil sprejemljiv za deželne stanove, so ti vztrajali pri ostrejšem, Trubarjevem nemškem predgovoru.

Trubarjev smisel za praktične rešitve se je pokazal v končnem razpletu: *Cerkovna ordninga* je izšla brez naslovnega lista, brez kakršnega koli predgovora ali posvetila ter brez omenjenih štirih nagovorov pred Gospodovo večerjo. Naslovni list in predgovor ali posvetilo se nam ni sta ohranila – morda prinaša Trubarjev rokopis iz avgusta 1564 zaključek tega predgovora:⁸

»In jaz prav nič ne dvomim, da bo večno dobri Bog zaradi svojega Sina po tej moji preprosti službi sebi tudi tukaj in v tej deželi ter drugod, Bogu hvala, zbiral in ustanavljal pravo bogaboječo Cerkev, ki bo njega in njegovega ljubega Sina prav spoznala in mu služila z dobro in radostno vestjo v svetosti in pravičnosti, ga hvalila in klicala; in bo rimskemu cesarskemu veličanstvu in njemu podrejenim oblastem izpričala in dokazala zvesto in vdano vso pokorščino itd. Za to naj nam dá in podeli naš ljubi Gospod in odrešenik Jezus Kristus svojo milost, duha in blagoslov. Amen.«

Ohranili pa so se štirje nagovori pred Gospodovo večerjo, ki jih je Trubar natisnil leta 1575 v delu *Catechismus sdveima islagama* (*Katekizem z dvema razlagama*), ter natančni podatki o Trubarjevi prvotni zasnovi knjige. Razberemo jih lahko iz opisa v navodilih za tisk *Cerkovne ordninge*, ki jih je Trubar dodal pismu baronu Ivanu Ungnadu 9. decembra 1563:⁹

»Navodilo, kako naj tiskajo naslov, dolgi nemški in kratki slovenski predgovor pa tudi kazalo Slovenskega cerkvenega reda

Naslov naj bo postavljen povsem v obliki, kot je v pisanem izvodu, vendar bolj urejeno in odsekano, ker pač veliki naslovi knjig ne olepšajo. Zato je treba tu in tam rabiti po velikih male črke, da bo vsaka knjiga imela njej ustrezen in potreben naslov.

Drugič, naj bo nemški predgovor natisnjen z dobrimi srednjimi nemškimi črkami in naj za to uporabijo vedno dobrega izkušenega stavca, ki zna sam popravljati in izboljšati nemške spise, gotovo pa mojega prijatelja gospoda Oswalda Gruppenbacha, kajti jaz ali moj pisar sva se lahko zmotila v črkah, to je v pravopisu.

Tretjič, po nemškem predgovoru naj postavijo kratkega slovenskega s črkami, kot je postavljen in tiskan *Cerkveni red*.

Četrtrič, kazalo *Slovenskega cerkvenega reda* v slovenskem jeziku, ki je bilo poslano ob nemškem, tudi s črkami, kot bo tiskan cerkveni red, in naj korektorja gospod Anton in gospod Štefan pridno nad-

⁸ Za identifikacijo rokopisa gl. Rupel (1959–1960: 266), za prevod gl. Rajhman (1986: 321).

⁹ Prevod navajamo z manjšimi popravki po Rajhmanu (1986: 177–178).

zorujeta, da bodo številke v kazalu prav postavljene glede na posamezni člen v tiskanem izvodu, kakor je bilo nakazano in povedano v prejšnjem navodilu.

Petič, na koncu celotnega tiskanega izvida naj bo prostor ali poseben prazen list, kjer bodo natisnili *errata* itd.«

Vsi zapleti pa so mnogo manj posegli v notranji ustroj same *Cerkovne ordninge* kot v njeno »**zunanjo**« **usodo**. Konec julija 1564 je namreč umrl nemški cesar Ferdinand, notranjeavstrijske dežele, ki so obsegale tako rekoč celotno slovensko ozemlje, pa so pripadle njegovemu izrazito katoliško usmerjenemu sinu Karlu. Ta je odločno nastopil proti *Cerkovni ordningi*. Najprej je 6. septembra 1564 prepovedal njeno nadaljnje tiskanje. Toda knjiga je bila že natisnjena – v predvidoma 400 izvodih brez naslovnice in predgovora – in tako so takoj poslali v slovenske dežele. Zato je Karel 15. decembra 1564 ukazal *Cerkveni red* zapleniti in Trubarja izgnati iz notranjeavstrijskih dežel. Izid in uporaba *Cerkvenega reda* mimo njegove volje sta bila za Karla nedopusten poseg v deželnoknežjo oblast, čemur je navsezadnje pritrjeval *Augsburški verski mir*. Cerkveni redi so bili izključno v njegovi pristojnosti po naravnem, cerkvenem in »svetnem« pravu.

Zaplenili pa so verjetno¹⁰ samo 300 izvodov, ki so prispeli na Kranjsko, ne pa tudi ostalih 100, ki so bili verjetno poslani na Koroško in Štajersko oziroma so prišli v roke posameznikom mimo dveh sodov, ki so ju ob zaplembi deželni stanovi zapečateni poslali deželnemu glavarju.

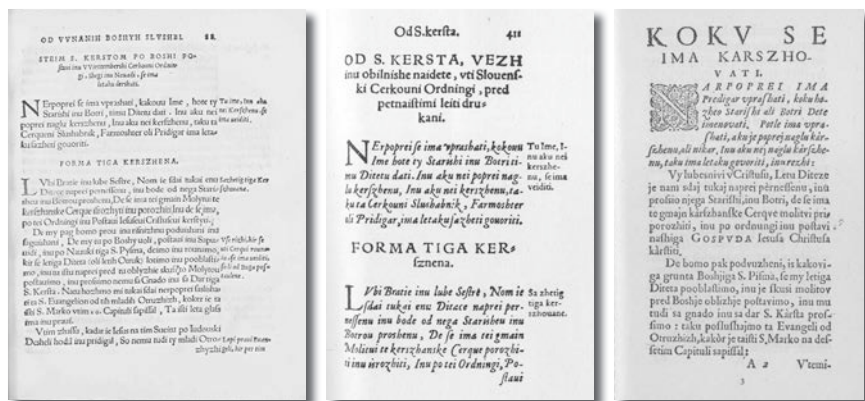
Cerkovna ordninga je tako kljub vsemu ostala v rabi vsaj pri nekaterih protestantskih pridigarjih, in to ne samo na Kranjskem, ampak tudi na Štajerskem in Koroškem.¹¹ Odmev je imela tudi v delu Primoža Trubarja *Catechismus sdveima islagama* iz leta 1575. V njem je – kot smo že omenili – Trubar objavil štiri molitve, ki jih ni smel v *Cerkovni ordningi*, iz nje pa je ponatisnil tudi strani 88a–92b, 116a–117b in 134a–136b.

V slovenščini izdana *Agenda* (*Obrednik*) Jurija Dalmatina iz leta 1585 ne navaja (sicer mnogo obsežnejše) Trubarjeve *Cerkovne ordninge* dobesedno, prevaja pa iz württemberškega cerkvenega reda tako rekoč

¹⁰ Če je bilo natisnjenih res 400 in ne 300 izvodov – viri, ki jih imamo o tem na razpolago (gl. op. 7), so namreč nejasni.

¹¹ Njegovo uporabo na Koroškem potrjuje Trubarjevo besedilo v delu *Catechismus sdveima islagama* (1575: 410), na Goriškem pa seznam jeseni 1597 v Devinu sežganih »prepovedanih in heretičnih knjig«, med njimi tudi *Cerkovne ordninge* (Žnidaršič Golec 2009: 235).

iste odlomke, kot jih je v *Cerkovni ordnini* prevajal Trubar, pri tem pa na nekaterih mestih upošteva Trubarjeve formulacije – podobno je Dalmatin na novo, a z upoštevanjem Trubarja, prevajal tudi *Biblijo* (1584).

Odlomek o krstu iz *Cerkovne ordnina* (1564), *Catehisma sdveima islagama* (1575) in *Agende* (1585)

Usodo slovenskega cerkvenega reda je dokončno zapečatil izgon predikantov in učiteljev augsburške veroizpovedi iz Notranje Avstrije na prelomu iz 16. v 17. stoletje.

Trubar je svoj cerkveni red **sestavil kot kompilacijo** petih tedanjih cerkvenih redov (würtemberškega, mecklenburškega, hallškega, branderburško-nürnberškega, kurbranderburškega) in obrednika Veita Dietricha (1506–1549),¹² prevodu tako sestavljenih besedil pa je na številnih mestih dodal svoje krajše dostavke, pojasnila in robne naslove, na nekaj mestih tudi daljše dodatke, kjer je na podlagi podobnih nemških besedil oblikoval svoje povsem izvirno besedilo. Tako je nastal nov *Cerkveni red*, besedilo, ki deluje kot povsem nova celota.

Dejstvo, da je *Cerkovna ordnina* večinoma prevod delov drugih nemških cerkvenih redov, v ničemer ne zmanjšuje dejstva, da je kot celota izvirno Trubarjevo delo. Tudi če primerjamo druge cerkvene rede tistega časa, lahko vidimo, da je bilo zgledovanje po drugih predhodnih cerkvenih redih prej pravilo kot izjema.

¹² Za natančne naslove gl. seznam literature.

Iz razpredelnice¹³ lahko vidimo, da je Trubar pri prvih dveh delih sledil predvsem mecklenburškemu cerkvenemu redu, v zadnjem delu predvsem württemberškemu, od ostalih del pa je opazneje zastopan še obrednik Veita Dietricha (1543).¹⁴

Cerkovno ordningo sestavljajo naslednji deli:

- uvod (3 strani) napoveduje vsebino knjige, večinoma pa je preveden po mecklenburškemu cerkvenemu redu¹⁵ – tudi zato se napovedani členi po vrstnem redu ne pokrivajo z dejansko vsebino Trubarjevega dela;
- prvi del (131 strani) podrobno razlaga protestantski krščanski nauk in je skoraj v celoti preveden po mecklenburškemu cerkvenemu redu;
- drugi del (30 strani) razlaga naloge pridigarjev oziroma duhovnikov ter govori o njihovi vzgoji, izobraževanju, imenovanju pa tudi o volitvah in imenovanju škofov – ta del je večinoma Trubarjev avtorski;
- tretji del (185 strani) govori izključno o verskih obredih in opraviilih, preveden je po več virih z mnogimi manjšimi in večjimi Trubarjevimi dostavki, v največji meri pa sledi württemberškemu cerkvenemu redu.

¹³ Pregled virov je narejen po Kidriču (1919: 63–80).

¹⁴ Na to delo se je Trubar naslanjal že pri pisanju določenih delov Katekizma (1550). Prim. Ahačič (2009: 241, 244, 246).

¹⁵ Ta vsebuje *Examen ordinandorum* (izpraševanje novih pridigarjev pred potrditvijo) Filipa Melanchthona.

Trubarjeva Cerkovna ordninga	Vir
1. del: O NAUKU (1a–66a) Nauk o Sveti Trojici, o padcu prvih ljudi in opravičenju, o razliki med postavo in evangelijem, o razliki med katoliškim in protestantskim naukom, o dobrih delih, o zakramentih krsta in Gospodove večerje, o molitvi, o Božjih službah, o vlogi deželne gosposke itd.	• Mecklenburški cerkveni red (1552: 5a–64b) • Krajši Trubarjevi dodatki
2. del: O PRIDIGARSTVU (66b–81a) Kdo je lahko pridigar in duhovnik, kdo lahko voli in nastavlja pridigarje in škofo, kako je treba izprašati kandidate za pridigarsko službo, kako je treba vzpostaviti osnovne šole, zakaj je treba pridigarjem in duhovnikom zagotoviti dostojno plačilo itd.	• Mecklenburški cerkveni red (1552: 65a–67a) • Daljše izvorno Trubarjevo besedilo (68a–81a), napisano verjetno po neidentificiranem viru, najverjetnejša posredna vira pa sta: • Mecklenburški cerkveni red (1552: 68–69) • Württemberški cerkveni red (1559: 98b–99b, 103a–109a)
3. del: O OBREDIH (81a–171b)	
Papeška maša in Kristusova večerja (81a–86a)	• V. Dietrich: Agendbüchlein (1543: a3a–b3b) • Krajši Trubarjevi dodatki
Krst (86a–95b)	• Württemberški cerkveni red (1559: 52b–59b) • Krajši Trubarjevi dodatki
Katekizem (95b–106b)	• Württemberški cerkveni red (1559: 60a–67b) • Krajši Trubarjevi dodatki
Spoved (106a–111a)	• Württemberški cerkveni red (1559: 68a–72a) • Krajši Trubarjevi dodatki
Večernice in jutranji obredi (111b–112b)	• Daljše Trubarjevo besedilo, najverjetnejša posredna vira sta: • Hallški cerkveni red (1543: 65b, 58a) • Württemberški cerkveni red (1559: 89a–89b)
Kristusova večerja (112b–117b)	• Daljši Trubarjev uvod (112b–113b) po württemberškem cerkvenem redu • Württemberški cerkveni red (1559: 72a–76b)

Skupne molitve in litanije (117b–128b)	• Württemberški cerkveni red (1559: 76b–85b) • Mecklenburški cerkveni red (1552: 95a) • Hallški cerkveni red (1543: 44b, 50b–51b, 54a–54b) • Branderburško-nürnberški cerkveni red (1533: M2a–M3a) • Krajši Trubarjevi dodatki
Cerkveno petje in oblačila (128b–129b)	• Württemberški cerkveni red (1559: 85b–86b) • Krajši Trubarjevi dodatki
Nedelje in prazniki (129b–130b)	• Württemberški cerkveni red (1559: 86b–88b) • Krajši Trubarjevi dodatki
Zakon (130a–136b)	• Trubarjeva izvirna priredba besedil spodnjih virov (130b–134a, 138a–138b) • Württemberški cerkveni red (1559: 90a–94b) • Hallški cerkveni red (1543: 56a–60a) • Kurbrandenburški cerkveni red (1540: 13a)
Bolniki (136b–155b)	• Daljše Trubarjevo, verjetno prirejeno besedilo (138a–138b) • Württemberški cerkveni red (1559: 93a) • V. Dietrich: Agendbüchlein (1543: l1a–q3b)
Na dosmrtno ječo in na smrt obsojeni (155b–162b)	• V. Dietrich: Agendbüchlein (1543: v1b–y1a)
Pogreb (163a–171b)	• Daljši Trubarjevi izvirni besedili (171a–171b) • Württemberški cerkveni red (1559: 95a–96a) • Hallški cerkveni red (1543: 79a–95b)

- Način Trubarjevega dela pri **prevajanju** navedenih prevodnih predlog najlepše vidimo z vzporedno primerjavo odlomka o za-doščevanju za grehe v mecklenburškem cerkvenem redu (1552: 36a–36b) in Trubarjevi *Cerkovni ordningi* (36b–37a), ki vsebuje vse tipične primere Trubarjevega prirejanja prevodne predloge.

Trubar je dosledno dodajal svoje robne povzetke besedila, če jih v izvirnem delu ni bilo (oznaka ^A).

Dosledno je vztrajal tudi pri rabi dvojne ali trojne formule:¹⁶ kjer je izvirno besedilo ni imelo, je en nemški izraz prevajal z dvema slovenskima (oznaka ^B). Poleg tega je večkrat pojasnjeval manj znane izraze (oznaka ^C) ali dodajal pojasnjevalne primere iz Svetega pisma oziroma iz vsakdanjega življenja (oznaka ^D).

V zgornji vrstici je navedeno besedilo mecklenburškega, v spodnji pa besedilo Trubarjevega cerkvenega reda. Trubarjevi dodatki so označeni z ležečim tiskom.

Criftus lam ie tu dokonane inu dopolnene te Poftaue Vlakimu kir unega Veruie. Rom: 10.

On ie tu lagne inu Offer fa Grehe uliga Suita. loh. 1.^A

Das dritte ftück/ bey den Bepftlichen/ ift genent Satisfactio,
Ta trety deil te Papeshke Pokure, ie ta Satisfactio, tu ie, *Tu fadoftidiane fa te grehe.^C*

Daraus viel groffer blindheit/ vnd abgötterey gefolget ift. Vnd heiffen bey jnen/
Is tiga ie velika slipota inu grofnu Malykouane prishlu. Inu per tih Papeshnikih

Satisfactio oder Gnugthuung/ Werck die Gott nicht
ta Satisfactio, tu fadoftidiane *oli Pokura,^B fe imenuio ta dobra della, katera nei Bug*

geboten hat/ Sondern welche den Leuten vffgelegt werden/
rekal, ne poftauil, ne fapouedal,^B temuzh ta della katera ta Ifpuuidnik ta Far od lam febe,

auffer Gottes geboten/ durch die Perfonen/ welche die beicht hören/
timu kir fe nemu Ifpoueda, nalaga *inu fturiti fapoueda.^B*

Als vnterfchied der fpeiße/
Koker kir fyra, masla, iayz, mleka, melsa vpetik, Vloboto, Ob Quatrih, vpoftu, inu
vdrugih dneih ieifti prepuoueda,^D

etlich jar nicht ehelich pflicht thun/ walfarten/
per fui porozheni Sheni *nakuliko kednou leshati, rumati po Rymu, po Rakonatu, inu po drugih dolnih Cerquah hoditi, Roshenkrance, tulikain Ozhanashou, Auemary,^D*

¹⁶ Gl. str. 527.

anrufung der geftorbnen Heiligen/ Mefs beftellen etc.

tim Suetnikom molyti, tulikain Mash neyeti inu plazhati.^B &c.

Vnd aus diefen jrthumen/

find ernach

Inu is lete *slipote*, *fmote inu is nefaltopa tih Faryeu inu Menihou*,^D fo potle ty

gefolget die Indulgentien, *wie fie es nennen/*

Welche nicht anders gewefen find/

Papeshoui, Cardinalski inu Shcoffoui^D Odpuftki prishli, Kateri peruizh drufiga ne fo bili,

denn nachlaffung der Satisfaction.

famuzh enu Odpuszhane te Pokure *inu tiga fadofti diane fa te Grehe*.^{B,C}

Daraus man ernach einen Jarmarckt gemacht hat. Vnd ift in Summa

Inu is taciga Odpufzhane ie potle ena kupzhya ratala. In Summa, *kratku gouorezh*,^C

die Bepftliche lere/ von der gnuthuung/ voll lügen vnd Abgöterey.

Ta Papeshki Nauuk od tiga Sadoftidiane, fo fgul lashe, *fepeplane inu tu prauu cilu*^B

Malykouane.

Vnd ift dagegen der einig Spruch zu halten/

Matth. 15. Vergeblich

Subper tak Vuk imamo mi te beffede *Criftufeue* dershati, *kir prauu* Math. 15. Sabfton

ehren fie mich mit menfchen geboten. Denn fie bekennen felb/ *vnd willen*

meni slushio fteimi zhloueskimi poftauami. Sakai oni moraoio fpofnati,

das diese Satisfaction, werck find/ von Gott nicht

geboten etc.

de te *rizhi kir oni vti* Pokuri ne fo rizhi od Buga *tim ludem nalagaio*,^C fapouedane.

Weiter/ fo find fie ein groffe verblendung

des Euangelij.

Rauen tiga inu per tim oni tudi tizhee vueliki slipoti *inu tiga* S. Euangelia,

vnfaltopnofti^B

Denn fie weifen den Menfchen/ vff eigne befondere werck/

Sakai oni te ludy uishaio le na nih laftna della *inu faslushene*,^B

vnd nicht vff die vergebung/ vmb des HErrn Chrifti willen/ one verdienft/ zugefagt.

inu nekar ne *Criftufeuu oprauilu inu*^B faslushene, *kateru famu ie vsem Vernim*

faslushillu inu dobilu Odpufzhane vfeh nashih Grehou.^B

Trubarjevi **izvirni deli** *Cerkovne ordninge* so večinoma krajši ter obsegajo največ eno stran, velikokrat tudi samo posamezno besedo ali vrstico. Kažejo nam Trubarja, kot ga lahko spoznavamo na primer v njegovem delu *Catehismus sdveima islagama* (1575). V lastnih dodatkih Trubar razširja misel, podano v izvirniku, dodaja nove citate iz Svetega

pisma in jih komentira, v polnem žaru polemizira s katoliško vero in z ravnanji tedanje Katoliške cerkve, še posebej glede spovedi, dobrih del, odpustkov in namena maš, dosledno pa dodaja tudi dostavke o rabi slovenskega jezika v celotnem življenju slovenske Protestantske cerkve.

Najdaljša izvirna odstavka sta odlomek o postavljanju in potrjevanju duhovnikov ter odlomek o slovenskih osnovnih šolah. Oba odlomka se sicer zgledujeta po tedanjih podobnih nemških besedilih,¹⁷ a sta izvirno Trubarjevo delo.

Odlomek o **postavljanju in potrjevanju duhovnikov** (68a–78a) je gotovo eden od odločilnejših v *Cerkvenem redu*, saj predstavlja enega od glavnih praktičnih vzrokov za prepoved dela. Čeprav vodstvene strukture in mehanizmi delovanja v njem niso konkretizirani, odlomek potencialno ruši obstoječo katoliško cerkveno organizacijo, katere prvi zaščitnik naj bi bil prav deželni knez. Odločen je predvsem naslednji odlomek (70b–71b), iz katerega lahko povsem jasno razberemo Trubarjev osebni slog:

»Iz vsega tega je jasno, očitno in razumljivo, da ima krščanska skupnost in Cerkev od Boga dano moč in oblast, da pravične in pripravne ljudi voli, postavlja in potrjuje za pridigarstvo, za pravo škofovsko delo in da jim izroča cerkveno službo, v okviru katere bodo pridigali in delili svete zakramente. [...] Ker je taka služba potrebna in jo je treba ohranjati, ima Cerkev oblast in dolžnost, da voli in postavlja prave, primerne pridigarje, kadar koli je to potrebno, še posebej tedaj, ko so škofje in tisti, ki so na njihovi strani, sovražniki in preganjalci evangelija in ko nočejo dati cerkvam pravih, pobožnih in primernih pridigarjev. Razlogi za to, da ima Cerkev sama oblast, da voli, blagoslovlja in potrjuje cerkvene služabnike in pridigarje, kadar so škofje in njihovi pristaši škofje le po imenu in so sovražniki Božje besede, so jasni, dovolj utemeljeni in trdni. Zato ravnamo prav in po Božji volji, kadar sami, brez vedenja in volje škofov, izbiramo, postavljamo in potrjujemo svoje pridigarje. Naša izbira, blagoslovitev in potrditev so krščanske, pravilne in v skladu z Božjo voljo.«

Odlomek o **vzpostavljanju osnovnih šol** (78a–79a) je najbolj znan in največkrat narobe interpretiran odlomek iz Trubarjeve *Cerkovne ordnina*. V njem Trubar navaja svojo vizijo šolanja mladih na osnovni

¹⁷ Za vire za celotno poglavje prim. Kidrič (1919: 70–71, 99–100, 104–106, 118–120) in Žnidaršič Golec (2009: 231–239; 2009b: 349–352).

stopnji. Trubarjevo besedilo pri tem sledi splošnim določbam v drugih nemških cerkvenih redih, a jih povsem izvirno in z lastnimi formulacijami prenaša v slovenski prostor.

Trubarjeva ideja jezikovnega oblikovanja slovenskega osnovnega šolstva je bila, da naj bo vloga maternega jezika tem manjša, čim višjo stopnjo ali izobraževalne cilje bo imela.¹⁸ Trubar naslovi svoje poglavje:

»Povsod, v mestih in trgih in po farah se morajo uvesti latinske, nemške in slovenske šole.«

Zaporedje v naslovu ni naključno, saj v nadaljevanju najprej pravi, da ne more biti

»nobena dežela ne mesto ne občina [...] brez šol, brez šolarjev in brez učenih ljudi; brez njih ne more prav urejati in ohranjati ne deželnih ne duhovnih reči«

in da so dolžni

»cesarji, kralji, vojvode in vseh vrst oblasti in gosposke [...] postaviti dobre, učene učitelje in sposobne mlade ljudi v samostane in kano-niške ustanove«.

Tu je mišljena predvsem latinska šola, namenjena sposobnejšim učencem, v kateri naj bi se izobraževal naraščaj za posvetne poklice. Nato Trubar ponovi misel iz naslova in jo razširi:

»V vsakem mestu, trgu in pri slednji fari je treba imeti učitelje in šolarje: v mestih in trgih, da se učijo latinsko in nemško, pri farah pa, da se od duhovnikov, kaplanov in cerkovnikov učijo slovenskega črkopisa, branja in pisanja.«

Osnovne šole v mestih in trgih naj bi se torej jezikovno razlikovale od osnovnih šol na vasi. Da pa bi bile lahko poleg poklicnih latinskih ali nemških v mestih tudi župnijske priložnostne šole, v katerih bi se rabila slovenščina in ki bi imele predvsem verski namen, bi nam lahko potrjeval naslednji odlomek, ki ga zasledimo v poglavju o katekizmu (100a–b):

»Poleg tega naj ima vsak pridigar in duhovnik pri svoji fari učitelja ali cerkovnika, ki naj uči dečke in deklice, meščanske in kmečke otroke slovensko brati in pisati ter na pamet povedati katekizem s kratko razlago. Taki dečki in deklice naj pridejo vsako nedeljo

¹⁸ To se sklada tudi z določili o rabi slovenščine v poznejših šolskih redih stanovske šole v Ljubljani (prim. Ahačič 2007: 50–53).

opoldne ali ob večernicah v cerkev skupaj s farani in na pamet ter razumljivo povedo katekizem v vprašanjih in odgovorih, kakor je zapisan v nadaljevanju.«

Otroci, ki bi se v nemških mestnih osnovnih šolah naučili brati in pisati, bi se torej v župnijah naučili brati in pisati še slovensko.

Težko se izognemo sodbi, da je Vlado Schmidt vedel, da so njegovi sklepi napačni, ko je v svoji sicer odlični monografiji o slovenskem šolstvu postavil na podlagi navedenih odlomkov in različnih pisnih virov rojstvo organizirane osnovne šole na Slovenskem v čas protestantizma, propad elementarne šole pa v čas protireformacije¹⁹ in da je bil prisiljen plačevati svojo ceno trenutnim političnim interesom. Čeprav je imel razmeroma dober vpogled v vire, je namreč svojo tezo gradil na nekaterih predpostavkah, ki jih danes znane raziskave virov (tistih, ki so bili na voljo Schmidtu, in novih) zavračajo. Organizirane slovenske osnovne šole, kakor jo opisuje Trubar v svojem vizionarskem odlomku, v času protestantizma namreč ni bilo. Za uresničitev teh idej žal ni bilo ugodnih okoliščin – predvsem je verjetno manjkalo dovolj ustreznega kadra ter natančneje razdelana infrastruktura. Posamezne (lahko rečemo: naključno organizirane) šole, v katerih se je rabila slovenščina, so na Slovenskem v tem času skoraj gotovo bile, vendar tu ne moremo govoriti o organizirani verigi šol z materinščino kot predpisanim učnim jezikom in s splošno dostopnostjo – torej ne moremo govoriti o slovenskih osnovnih šolah, kakor jih definira Schmidt in kakor jih po njem v tem času iščejo mnogi nadaljnji komentatorji Trubarjevega dela.²⁰ Zbrani podatki za Kranjsko kažejo, da se je pouk, za katerega so poskrbeli (protestantski) stanovi, meščani ali tržani, odvijal v mestih Ljubljana, Kranj, Škofja Loka, Kamnik, Krško, Metlika, Črnomelj, Višnja Gora in Lož ter v trgih Žužemberk in Radeče, poleg tega tudi v (Zgornji) Idriji in še kje. Že za te šole nam noben vir ne priča, da bi bile v kakršni koli povezavi s *Cerkovno ordningo*, prav tako nič ne vemo o učnem je-

¹⁹ Prim. Schmidt (1963: 42–46, 97–106).

²⁰ To seveda ni nikakršen Trubarjev neuspeh, ampak zgolj odraz splošnih evropskih razmer. Žnidaršič Golec (2009b: 349–351), ki navaja raziskavo za vojvodino Württemberg, meni, da bi bilo tudi v evropskem merilu nadvse presenetljivo, če bi se ta sistem lahko v tako kratkem času vzpostavil – in to celo v tistih delih slovenskega prostora, kjer so bile okoliščine najugodnejše. V vojvodini Württemberg je bilo kljub vladarjevemu (!) odloku iz leta 1649 izvajanje pouka precej neredno, izrazitejši napredek pa je opaziti šele v drugi polovici 18. stoletja.

ziku.²¹ Poleg tega te šole Schmidtovemu konceptu elementarne šole ne ustrezajo. Za šole v župnijah pa podatkov ni. Tudi če so bile, lahko predvidevamo, da je šlo pri njih za neorganizirano (oziroma nenačrtno organizirano) in od volje ter sposobnosti »mežnarja« odvisno aktivnost. Podobno so bile poljubno organizirane tudi druge šole. Drugače ni moglo biti, saj natančnejših navodil za takšne šole ni bilo, prav tako ni ohranjen noben vir, ki bi pričal o namenu, da bi se vzpostavljale takšne šole.

S teološkega vidika je *Cerkovna ordninga* pravi »dešifrant« preostalih Trubarjevih besedil. Po eni strani nam omogoča, da prek predlog, po katerih je Trubar prevajal večino besedila, ugotavljamo pomen posameznih slovenskih teoloških izrazov, po drugi strani pa nam z natančnim opisom krščanskega nauka podaja celovit nabor osnovnih teoloških izrazov, ki jih je Trubar rabil tudi v svojih drugih delih.

Trubar v *Cerkovni ordningi* ločuje dva zakramenta (sveti krst in sveto Kristusovo večerjo), za katera drugače kot v zgodnejših del večinoma prevzema tujko *zakrament*, le redko pa rabi izraz *svetinja*, ki je bil v njegovih zgodnjih delih pogostejši. Ker so predloge, po katerih je Trubar prevajal, napisane v nemščini, je bil Trubar postavljen pred težavno nalogo, kako v tem primeru ravnati s slovensko dvojino. Lahko ugotovimo, da se ji je iz povsem praktičnih razlogov odpovedal in namesto nje rabil množino, kakor je bilo tedaj v navadi tudi pri mnogih drugih običajnejših besedah, na primer pri zaimkih. Vprašanje ločevanja med zakramentoma in zakramenti bi bilo enostavno prezapleteno, saj bi moral prevodne predloge Trubar interpretirati izdatneje, kot si je želel. Raba množine mu je omogočala večjo splošnost. Ko pri Kristusovi večerji delimo Kristusovo telo in kri, moramo namreč govoriti o enem *zakramentu*, ki ga sestavljata dva; ker ga/ju delimo več ljudem, pa delimo *zakramente*.

Za 'pravičnost' in 'opravičenje' ('pravičen' in 'opravičen') Trubar dosledno rabi en sam izraz: *pravica* (*pravičen*). S tem pojmom se sem in tja prekriva tudi *bruma* (*brumen*). Kristjani smo torej *pravični*, ko verujemo, da nas je Kristus s svojo pokoro in trpljenjem *naredil, storil za pravične*

²¹ V mestih, kjer je izrazito prevladovalo slovensko prebivalstvo, lahko rabo slovenščine od srednjega veka naprej predvidevamo vsaj v smislu pogovornega jezika, če je učitelj seveda znal slovensko.

('opravičil'), da torej lahko *ratamo* in *smo pravični* ('opravičeni'), osvojenjeni greha samo po veri in samo zaradi Kristusa, ne pa zaradi svojih del ali zaradi spoštovanja zemeljske *postave* same po sebi. Sama *grevinga* čez grehe ('obžalovanje grehov') ter njihova *izpoved* ('spoved') in *absolucija* ('odveza') pri tem nimajo druge moči kakor to, da ponujata priložnost za *pridigo* ('oznanjevanje') evangelija, da smo lahko opravičeni samo zaradi Kristusa. Tudi ni dovolj verovati v Jezusa kot v *istorijo* ('zgodbo'), saj je takšno verovanje v resnici *nevera*. *Vera* ni samo *védenje* ali *spoznanje*, ampak je poleg poznavanja njenih *členov*, *artikulov* ('naukov') tudi *stanovito zaupanje in zanesenje* v oznanilo evangelija. *Vera* tudi ni *delo*, ampak *milost*, ki nam omogoča spoznanje evangelija. Edino Jezus je torej lahko naš *srednik* in *odvetnik* pred Bogom, *dobra dela* z opravičenjem niso povezana, nasprotno, misel, da smo lahko opravičeni zaradi dobrih del, nas lahko vodi v večno *cbivlanje* ('dvom'), ali smo naredili dovolj dobrih del, da bi takšno opravičenje dosegli. To *cbivlanje* pa je prava poganska *slepota* in ne lastnost pravega vernika. Celoten *odpustek* nam je torej dan iz Božje *milosti* ('usmiljenja') zaradi Kristusa. To pa nam daje *krščansko frajingo* ali *slobodnost* ('prostost' ali 'svobodo'), da imamo brez našega *zaslužnja* odpuščanje grehov in *smo brumni* in *pravični* pred Bogom. Vse to nas nato vodi v *večni leben* ('večno življenje').

Trubar dosledno ločuje (katoliški) *falš krščanski nauk* od (protestantskega) *pravega krščanskega nauka*, v okviru tega pa tudi (katoliško) *mašo* od (protestantske) *Gospodove oziroma Kristusove večerje*. (*Papeška*) *maša* ne more doseči odpuščanja grehov *ex opere operato* ('zaradi samega opravljenega dejanja') in ne more biti *ofer* ('daritev') za grehe živih in mrtvih, pač pa vsak doseže Božjo milost in usmiljenje ter odpuščanje grehov pri sprejemanju zakramenta *Kristusove večerje* le po svoji lastni veri zaradi Kristusa, ki je edini storil *ofer* za naše grehe.

Prav tako nimajo nobene veljave več starozavezne *iudiciales et ceremoniales leges*, *pravdne postave in postave vunanjih Božjih služb* 'pravdni zakoni in zakoni zunanjih Božjih služb', pač pa samo še *lex moralis* ('nravni zakon'), torej deset zapovedi.

Sveto Trojico označuje kot *bogastvo* ('božanstvo'), ki jo sestavljajo tri *persone* ('osebe').

Človek se rodi obtežen s *porodnimi, dednimi ali erbovimi grehi* ('z izvirnim grehom'), ko greši sam, pa dela *storjene* oziroma *doprinesene* grehe. *Svetnik* in *sveti* je vsak, ki na tem svetu veruje ter je posvečen po Jezusu Kristusu. Poleg tega Trubar tako kot drugi reformatorji 16. stoletja v svojih spisih praviloma ohranja tudi uveljavljene svetniške oznake (npr. *sveti Peter*, *sveti Pavel*) – podobno dvojnost rabe pa izpričuje tudi izraz *svetnik*.

Do 20. stoletja so se, kakor nam je znano od oktobra 2013 dalje, ohranili **trije izvodi Cerkovne ordninge**.

Za edini izvod je dolgo veljal izvod, ki ga je našel v Kraljevski javni knjižnici v **Dresdnu** v Nemčiji Theodor Elze (1894, 1896). Izvod je bil verjetno namenjen saškemu volilnemu knezu kot nekakšen »obvezni« izvod, ki mu ga je Trubar poslal v zahvalo za njegovo podporo. Na podlagi tega izvoda, ki je bil zelo dobro ohranjen in glede na stanje skoraj zagotovo ni bil v osebni rabi, je France Kidrič leta 1919 izdal že večkrat omenjeno obsežno in izčrpno študijo o slovenskih protestantskih cerkvenih redih v 16. stoletju, kjer je natančno popisal ohranjeni izvod, zgodovinske okoliščine nastanka *Cerkovne ordninge*, razpoznal vse Trubarjeve vire zanj, poskrbel za komentirani seznam vseh Trubarjevih izvirnih delov *Cerkovne ordninge* in manjših dodatkov k prevedenim besedilom ter dodal krajši pregled jezikovnih značilnosti tega dela. Kidričeva monografija je še vedno ključna za razumevanje *Cerkovne ordninge*, večina poznejših študij pa jo dopolnjuje le v posameznih poudarkih.

Čeprav je bil dresdenski izvod izvrstno popisán, pa ni bil fotografiran. Ko je bil ob bombardiranju Dresdna v 2. svetovni vojni uničen ali izgubljen, *Cerkovna ordninga* raziskovalcem ni bila več na razpolago.

Leta 1971 je bil v **Vatikanski apostolski knjižnici** končno odkrit nov izvod *Cerkovne ordninge*²². Na podlagi vpisa na prvi strani lahko sklepamo, da je pripadal Krištofu Spindlerju, ki je bil superintendent v Ljubljani od leta 1569.

Okrog tega izvoda se je odvijala (in se sem in tja še vedno odvija) razprava o tem, kdo ga je v resnici našel. Prva, ki je imela Trubarjevo *Cerkovno ordningo* v rokah že pred letom 1971, je bila raziskovalka knjižnih oprem Ilse Schunke. V delu *Bucheinbände der Palatina Bibliothek* je že leta 1962 popisala tudi *Cerkovno ordningo*, in sicer pod imenom

22 V opombah v diplomatičnem prepisu izvod V.

Windische Kirchenordnung. Navedla je tudi pravilno signaturo. Žal na to delo ni bil nihče od naših raziskovalcev pozoren.

Nato se je najverjetneje zgodilo, da sta na knjigo v istem letu v Vatikanski apostolski knjižnici v Rimu (signatura: Pal. IV 1215) po naključju naletela dva raziskovalca, Jože Markuža in Christoph Weismann. Prvi verjetno maja 1971, drugi septembra 1971. Da je šlo za vzporedni najdbi, lahko sklepamo na podlagi primerjave izjav obeh raziskovalcev v znanstvenem tisku in v časopisni polemiki. Čeprav je Jože Markuža *Cerkovno ordningo* nedvomno odkril prvi, pa je prispevek Christopha Weismanna o najdenem izvodu v *Gutenberg-Jahrbuch* precej kvalitetnejši od Markuževega v *Bogoslovnem vestniku*.²³

Odkritje izvoda je omogočilo izdajo faksimilirane izdaje (Trofenik in Weismann 1973), transkribirane izdaje izbranih odlomkov (Šega in Drolc 1975) in kritičnega prepisa s številnimi opombami (predvsem z lokacijami svetopisemskih navedkov) v *Zbranih delih Primoža Trubarja III* (Vinkler in Grdina 2005). Izvod pa žal ni bil ohranjen v celoti. Zadnji del zvezka se je poškodoval zaradi vlage in mišjih obgrizkov.

Oktobra 2013 je bil zato na veliko veselje vseh zainteresiranih raziskovalcev in splošne javnosti v Mestnem arhivu v Memmingenu v Nemčiji odkrit nov, v celoti ohranjen **memmingski izvod** *Cerkovne ordninge*.²⁴

Delo je našel Ulrich D. Oppitz, ki je doktoriral iz zgodovine prava, zdaj pa se ukvarja z raziskovanjem fragmentov iz srednjeveških rokopisov in inkunabul, ki so bili uporabljani za vezavo knjig v 16. stoletju. Tako je našel knjigo, ki je bila zvezana s pomočjo lista iz dela Johana Balba (Johannes Balbus) *Catholicon* iz leta 1460. Izkazalo se je, da je to *Cerkovna ordninga*. Čeprav je bilo delo ves čas evidentirano v katalogu knjižnice,²⁵ je

²³ Za celotno polemiko o odkritju gl. Weismann (1972), Markuža (1972, 1979) in posamezne članke v časopisu *Delo: Trubar znova odkrit* (26. 9. 1972), *Münchenski slovenski založnik s spretnimi pobudami* (23. 4. 1987), *Resnica o odkritju Cerkovne ordninge* (4. 6. 1987), *Odkritje Trubarjeve Cerkovne ordninge* (30. 7. 1987); tedniku *Družina: Cerkovna ordninga je bila na »napačnem«* mestu, med knjigami, kjer *Trubarja ni nihče iskal* (23. 3. 2008 <<http://www.druzina.eu/ICD/spletnastran.nsf/clanek/57-12-VeralnKultura-3>>) itd. Za komentar prvih člankov o odkritem izvodu gl. Simoniti (1978: 35, op. 3).

²⁴ V opombah v diplomatičnem prepisu izvod M. V spletni obliki je izvod v celoti dostopen na naslovu: <<http://stadtarchiv.memmingen.de/fileadmin/flash/Stadtarchiv/Trubar-Cerkovna-Ordninga/blaetterkatalog/index.html>>.

²⁵ *Cerkovna ordninga* Primoža Trubarja iz leta 1564 je namreč v katalogu skrbno popisana. Najdemo jo lahko v razdelku 16.7: *Practische Theologie: 2. Liturgik*. V polju, kjer je običajno zapisan avtor, je zapis: »Cerkouna«, v polju z naslovom pa: »Ordninga; Slavisch [s. titul.], 4*«, sledi zaporedna številka kot del signature: »13«. Celotna signatura se torej glasi: 16.7.13.

posumil, da gre za redko delo, zato se je obrnil na Igorja Grdino na *Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti* v Ljubljani kot na urednika Trubarjevih zbranih del, on pa mi je prijazno prepustil nadaljnji »projekt«. Po potrditvi pristnosti dela, ki sem jo opravil urednik te knjige, je Ulrich D. Oppitz skupaj s Christophom Weismannom pripravil članek s podrobnim opisom knjige, ki je bil letos (2014) objavljen v *Gutenberg-Jahrbuch* ter v *Stati inu obstatu*.²⁶

Knjiga je del knjižnice fundacije družine Seyfried in je v zelo dobrem stanju. Na podlagi vpisa na notranjem veznem listu lahko sklepamo, da je bila sprva v lasti Bernarda Steinerja.²⁷ Po njegovi smrti je verjetno že zelo kmalu prešla v fond knjižnice navedene fundacije (ustanovljena je bila v letih 1630–1632). Ker so na tem območju vsaj od druge polovice 17. stoletja dalje slovensko govoreči uporabniki knjige malo verjetni, so za nas toliko bolj zanimivi rokopisni vpisi neznane roke, morda prav prvotnega (edinega?) lastnika Bernarda Steinerja. Gre za prilagoditev nekaj obrednih besedil, namenjenih duhovniku in vernikom, tako da namesto množine vernikov, ki jih predvideva originalna Trubarjeva predloga, besedilo ustreza eni sami ženski vernici. Ker gre za prvo takšno besedilo v zgodovini slovenskega jezika (če je seveda naše predvidevanje, da gre za glose, nastale v 16. stoletju ali na začetku 17. stoletja, pravilno), si ga velja pobliže ogledati. Navedeni vpisi namreč ponovno²⁸ kažejo, kako pomemben segment uporabnikov del slovenskih protestantskih piscev so bile ženske.

Razmerje med Trubarjevim besedilom in popravki z roko je naslednje. V levem stolpcu je podano natisnjeno besedilo, kjer so označene tudi morebitne prečrtane črke. V desnem stolpcu je označeno besedilo, kot ga predvidevajo popravki; vpisi z roko so okrepļeni. V tretjem stolpcu sledi oznaka strani, kjer se besedilo nahaja v knjigi.

²⁶ V nadaljevanju zato kot pri predhodnih dveh izvodih izpuščamo fizični opis knjige in opozarjamo le na nekatere zanimivejše podrobnosti.

²⁷ Lastnik knjige je naveden z vpisom *M[agistro] Bernardino Stainero tradatur* (»[ta knjiga] naj se izroči magistru Bernard(in)u Steinerju«) na notranjem veznem listu. Bernard Steiner je postal magister šele 10. avgusta 1569 (Oppitz in Weismann 2014), kar znova dokazuje, da je bila *Cerkovna ordninga* v rabi tudi v letih po zaplembi.

²⁸ Prim. tudi Ahačič (2007: 37).

dileshni inu faguishani. Inu de mi ushe naprei ufe nashe dni, en nou zhift, fuet leben, tebi na zhaft inu kufimu Kerszhanftuu hdozbrimu inu hpobolshanu, dershimo inu pelamo, inu tebi fuegshim ftrahum inu fuolnesho pokorszino shiuimo inu slushimo.	dileshna inu faguishana. Inu de iest ushe naprei ufe moie dni, en nou zhift, fuet leben, tebi na zhaft inu kufimu Kerszhanftuu hdozbrimu inu hpobolshanu, dershim inu pelam, inu tebi fuegshim ftrahum inu fuolnesho pokorszino shiuim inu slushim.	
ENA DRVGA MOLYTOV PO OBHAYLI. MI tebi nash Gofpud inu ohranenik lefu Crifte, ufo zhaft inu vifsoko hualo damo, kir fi nas fteimi tuimi daruui tuiga telleffa inu tuie Krij, ohladil, inu fpethti duhouski mozhy uti veri perprauil, natu mi tuie milofti pohleuno is ferza profsimo, de lety tui daruui nom inu noter vnas rataio kani mozhni terdni inu ftonouiti veri pruti tebi, inu kani prau ferzhni lubefni umei nami ufemi, de fe naprei taku dershimo, de fo ufem nashim dianem inu rounanem, tebi ufelei dopademo, inu po tui voli fueffelem slushimo.	ENA DRVGA MOLYTOV PO OBHAYLI. Jest tebi nash Gofpud inu ohranenik lefu Crifte, ufo zhaft inu vifsoko hualo dam, kir fi mene fteimi tuimi daruui tuiga telleffa inu tuie Krij, ohladil, inu fpethti duhouski mozhy uti veri perprauil, natu iest tuie milofti pohleuno is ferza profsim, de lety tui daruui nom inu noter v meni rataio kani mozhni terdni inu ftonouiti veri pruti tebi, inu kani prau ferzhni lubefni umei nami ufemi, de fe naprei taku dershimo, de fo ufem moim dianem inu rounanem, tebi ufelei dopadem, inu po tui voli fueffelem slushim.	117a

Memmingenski izvod *Cerkovne ordninge* je brezhibno ohranjen z izjemo lista 7a–7b, ki je poškodovan, tako da manjka glede na vati­kan­ski izvod naslednje (prečrtano) besedilo: »De ta vligamogozhi, rif nizhni Bug, le ta vezhni Ozha, ta dini Syn lefus Chriftus« (7a), »OD TIGA STVA-RIENA ufeh ftuari« (7b). Slabše je odtisnjen tudi zgornji desni rob strani 128a, ki pa je vseeno berljiv.

Memmingenski izvod vati­kan­skega na mnogih mestih dopolnjuje. Poleg mest, ki so v faksimilirani izdaji vati­kan­skega izvoda (Trofenik in Weismann 1973) slabo vidna, lahko pa sklepamo, da so v originalu berljiva,²⁹ so lepo ohranjena mesta, kjer je v vati­kan­skem izvodu list strgan ali zapognjen. Tako lahko beremo:

²⁹ Npr. bra=ti (robna opomba, 72a), offral (predzadnja vrstica, 84a), leshozh (drugi odstavek, 88b; v faksimilu vati­kan­skega izvoda beremo: ieszozh), uuzhiti (zgornja robna opomba, 138b), nafnane (spodnja robna opomba, 138b), Bolnikom (robna opomba, 141a), ne=ma (prva vrstice zgornje robne opombe, 154a), Aku (prva vrstica, Xx2b), Malykouske (prva vrstica, Xx 3a), doli diati (prva vrstica, Xx3b).

- »Inu de fe ty S. Sacramenti, ta S. Kerft, ta S. Vezheria Criftufeua, prou dile inu iemio. Inu [...]« (1a).
- »Inu skufi nih Preprofto Pridigo tiga Euangelia febi eno vezhnu Cerkou sbrati. Glih taku SuetiPaul od tiga gouori Ephe: 4. kir prau, Criftus ie vnebefsa gori shel« (1b).
- »Steim fe ty mladi inu preprofty ludi, to Summo ufeh shtukou, te prau Vere Krszhanske navuzhe« (4a).
- »kateri ie en Ozha nashiga Gofpudi lefufa Criftufa, inu kir fe ie unega Syna nom dal nafnane, inu kir ie rekal« (4b).
- »Rauen tiga ie tudi potreba veiditi, De Bug vtih fuih ftuarih to fuio Ordningo dershi« (8a).
- »Ampag Adam inu Eua« (8b).
- »nashih Grehou ozhiszheni, Sbugom fmireni« (115a).
- »Kerfzheniki imaio nih nadluge uolno terpeti« (115b).
- »ufe nashe Boshye slushbe, nash ftan, nashe poklyzane, dellu inu rounane dershimo inu pelamo, de fo ufem, inu ufelei tebi dopademo, dai tuimu S. Kerfzhanftuu tuiga S. Duha« (119a).
- »Natu mi tebe pohleunu inu is ferza profsimo, gledai miloftiuu na te tuei slushabnike, na tiga Rymskiga Celfaria inu Kralla« (119b).

Najdragocenejša pa so mesta, kjer je vatikanski izvod poškodovan do te mere, da nam memmingenski izvod prinaša povsem novo besedilo robnih opomb. Gre za naslednja mesta (besedilo, ki ga v vatikanskem izvodu ni, je pa v memmingenskem, je označeno s krepkim tiskom):

- »Exequia mortuorum, funt folatia viuorum, pravi **S. Auguftin**, kar **fe per tih** meruih **dei**, **pridiguie** oli **poye**, **tu** fe tim **shiuim** htroshtu **dei**, nekar tim mertuim« (163a–b).
- »Satu ti Fary **htim** Merlzom fo poklyzani, de **imaio** te shalofrne [...] troshtati« (164a).
- »**Ta smert tih neuernikou** inu nepokurnih nei en **konez** nih slega, **temuzh** ta fazhetik, **fa** tu ie nim **grofna** inu ftrashna« (164b).
- »Obeni **ludy na** fueitu, samuzh **ty** prau Kerfzheniki« (165a).
- »kateri zhlouik fe upraui veri inu klyzanu ne [!] Criftufa is tiga **fuita lozhi**, **Tiga iftiga Dusha** fdaici **gre Vnebefsa**. Tih **drugih** Vpekal« (166a–b).
- »Criftus ozhyitu prau, **kam ty verni** mertui **Prydo**« (167a).
- »**Vcerqui** per pogrebfzhini« (168a).
- »Neuerniki **ne Veruio**, de bi ty mertui Goriuftaieli, fteim oni **Boshyo Muzh**, Rifnizo inu zhaft **fashpotuio**« (169a).
- »**Tih Vernih Proshne**, **bodo guishnu uslishane**« (opomba desno zgoraj, 171a).

»**Sa ufe dobre pridne rizhy, hozhe Bug proshen biti**« (opomba levo zgoraj, 171b).

»REGISTER« (Xx2a).

»Enu fueiftu opominane hti ozhyti gmain molitui. fol. **118**. Duei Collecti, duei gmain proshni, fa vfo Cerkou inu **fa nee** Slushabnike. fol. **118**. Ena Collecta, proshna, fa Ceffarie, Krale, Vyude, **fa vus** Raih inu fa vfo Gofpofzhino. fol. **119**.« (Xx4a).

»katere ta **Sludi** nagane, de bi na milofti inu Pomuzhi Boshy zagali. [beseda *gori* je v faksimile vatikanskega izvoda prišla iz predhodnega folija] fol. 147. Od **nekaterih** rizhy, kir fe fa volo tiga Obhayla per bolnikih [beseda *Forma* je v faksimile prišla iz predhodnega folija] **mogo** pergoditi. fol. 153. **Koku** fe ima fteimi, kir merio inu to Dusho poiemlo, rounati. fol. 155.« (Xx4b).

Poleg tega prva stran kazala v memmingenskem izvodu vsebuje edino mesto (Xx2a), ki se razlikuje od vatikanskega izvoda do takšne mere, da gre za tiskarjev popravek. Prva vrstica navedb vsebinskih razdelkov se namreč v vatikanskem izvodu glasi: »**KK**uliku Shtukou slishio [...]«, v memmingenskem pa »**KV**liku Shtukou slishio [...]«. Očitno je torej, da gre za popravek, ki je nastal med tiskom. Ohranjene so tudi oznake strani 169, 170 in 171, ki jih v vatikanskem izvodu ni.

Kakor izdaji *Abecednika* in *Katekizma* tudi izdaja *Cerkovne ordninge* kot tretja v naši zbirki na prvem mestu prinaša **diplomatični prepis** Trubarjevega besedila. Deljene besede so zaradi razvezave besedila združene. Napake v izvirniku so ustrezno označene v opombah. Abreviature so razvezane, izvirni zapis pa je pojasnjen v opombi. V oglatih oklepajih so navedene oznake strani (1a, 1b, 2a, 2b, 3a, 3b),³⁰ pri čemer naj bralec upošteva, da je med folijema 224 in 225 ostal en folij neoštevilčen, da sta dva zaporedna folija označena s številko 151 ter da si v poli Oo sledijo strani po naslednjem zaporedju: 144, 146 [= 145], 146, 147. Oznake pol so v diplomatičnem prepisu izpuščene, za lažjo orientacijo naj služi naslednji seznam nekaterih strani in njim ustreznih oznak pol:

³⁰ »a« je oznaka za recto in »b« za verso stran folija.

1a	A1a	100a	Bb3a
10a	C2a	110a	Ee2a
20a	E4a	120a	Gg3a
30a	H2a	130a	Kk3a
40a	K4a	140a	Nn1a
50a	N2a	150a	Pp3a
60a	P4a	160a	Ss2°
70a	S2a	170a	Vu4a
80a	V4a	[174b]	Xx4b
90a	Z2a		

Diplomatičnemu prepisu sledi **znotrajjezikovni prevod** slovenskega besedila v sodobno knjižno slovenščino. Tujke, ki jih je tem v delu veliko, so postavljene ležeče, kar bralca opozarja na to, da gre za Trubarjevo zavestno rabo tuje besede, s katero viša raven svojega jezika v očeh tedanjega bralca.

Pri prevajanju smo skušali obdržati čim večje število Trubarjevih retoričnih značilnosti, vendar ne za vsako ceno. Da bi lahko prav razumeli nekatere rešitve v prevodu, je treba opozoriti na nekaj značilnosti Trubarjevega jezika, ki močno zaznamujejo besedilo *Cerkovne ordninge*.

Trubar pogosto rabi tako imenovano **dvojno (ali trojno) formulo**:³¹ zvezo dveh (ali treh) besed z vmesnim veznikom *in* oziroma *ali*. Takšno zvezo, ki se imenuje dvojna formula ali dvojnična vezniška prirednost, moramo razumeti kot opis enega samega pojma ali stvari s pomočjo dveh izrazov. Dvojne formule, ki jih srečamo pri Trubarju, so lahko sopomenske (*govori in pravi*), protipomenske (*dobri in slabi*), med seboj neodvisne (*misli in vpraša*), dopolnjevalne (*milost in usmiljenje*) ter prevajalske, takšne, ki pojasnjujejo kako tujko (*artikuli in členi*). V izvirnih besedilih, po katerih je Trubar prevajal, so dvojne formule ponekod prisotne, drugje pa ne, kljub temu pa jih Trubar dosledno rabi. V prevodu smo skušali dvojne formule obdržati v čim več primerih. Kadar to ni bilo mogoče, na določeno besedo nismo pozabili, kakor bi utegnil pomisliti kak skrben bralec, ampak smo dve ali tri besede prevedli z eno samo.

³¹ Prim. Ahačič (2007: 302–303).

Trubar večkrat uporablja tudi retorični postopek **kopičenja**:³² »kopiči« (= niza) posamezne dele povedi, od samostalnikov ali pridevnikov do besednih zvez ali stavkov.³³

Poleg tega so pogosti Trubarjevi postopki še *definitio*, razlaga pojma z uvodno zvezo »to je«³⁴ ter **raba latinskih izrazov** *item* ter *in summa*.³⁵

Navajanje svetopisemskih mest sledi slovenskemu standardnemu prevodu Biblije, odločitev, da ne navajamo številčnic, pa je povezana z vsebino samega dela.

Takšen prevod skuša Trubarja v čim večji meri približati sodobnemu bralcu, pri čemer je bilo treba glede pomena določenih besed in zvez sem in tja skleniti tudi kak kompromis.³⁶ Prav zato bo bralec najboljši vtis o Trubarjevem delu dobil, če bo hkrati spremljal izvirno besedilo in prevod.

Prevajanje in priprava znanstvenokritične izdaje sta bila omejena na relativno kratek čas od začetka februarja leta 2014 do oddaje v tisk avgusta 2014. Zalogaj, ki sva si ga zadala predvsem s soprevajalcem Vinkom Ošlakom, je bil dobesečno »nor« (prim. 1 Kor 1,21.27), a tega se na srečo ob začetku dela nisva dovolj zavedala. Naj se mu na tem mestu še posebej zahvalim za njegovo poglobljeno delo z besedilom

³² Prim. Ahačič (2007: 303–305).

³³ Npr.: »Da pa bi ob nedeljskih in drugih praznikih v cerkvi brali in pridigali Kristusove zgodbe, dejanja in dela lepo po vrsti – kakor na božični dan, ko je treba pridigati o Kristusovem rojstvu; na novo leto o njegovi obrezi; ob svečnici, kako je bil Kristus darovan, kaj se je tedaj zgodilo z njim; na dan device Marije v postnem času, kako je angel Mariji oznanil, da bo spočela Jezusa; na veliki petek o Kristusovem trpljenju; na veliko noč o Kristusovem vstajenju; na križevu, kako je šel v nebesa; na binkoštni dan o Svetem Duhu; na nedeljo Svete Trojice o Sveti Trojici; ob praznikih apostolov pa o tem, kako so bili apostoli poklicani, o njihovem nauku in veri – moramo v krščanstvu te praznike ohranjati in jih upoštevati.«

³⁴ Npr.: »Tretji del papeške pokore je *satisfactio*, to je zadoščanje za grehe.«

³⁵ Npr.: »Tretjič, menijo in pravijo, da zmore človek v tem življenju popolnoma ohraniti Božjo postavo, se je držati in jo uresničiti. *Item* ti nič ne vedo, ne uče in ne pravijo, kako mora in more biti človek v drugo rojen po evangeliju in Svetem Duhu.« – »*In summa*, kratka, prava, razumna molitev in klicanje k Bogu v srčni veri je velika reč in modrost pred Bogom.«

³⁶ V veliko pomoč pri prevajanju sta nam bila popolni izpisi vseh protestantskih del v *Sekciji za zgodovino slovenskega jezika* Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU ter *Besedje slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja*, ki je nastalo v isti sekciji (Merše et al. 2008).

in vztrajno oranje ledine. Izkušnja srečevanja s Trubarjevim besedilom ni bil samo znanstven, ampak tudi duhovni izziv. Nemogoče je namreč, da se bralca, kaj šele prevajalca, Trubarjevo besedilo ne bi dotaknilo in da ga ne bi prisililo k premisleku o temeljnih verskih, duhovnih in filozofskih vprašanjih. Zato menimo, da predajamo bralcem knjigo, ki ostaja aktualna tudi danes. Ob tem se s soprevajalcem zahvaljujema vsem članom uredniškega odbora, recenzentoma in drugim sodelavcem za izdatno pomoč. Odgovornost za morebitne napake pa seveda nosim urednik sam.

Viri in literatura za komentar in spremno besedo

- Kozma Ahačič, 2007: *Zgodovina misli o jeziku in književnosti na Slovenskem: protestantizem*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Kozma Ahačič, 2009: Prva slovenska knjiga. *Primož Trubar: Katekizem (1550): v sodobni knjižni slovenščini*. Slovenj Gradec: Združenje Trubarjev forum. 239–260.
- Anon., 1543: *Ordnung der Kirchen/ inn eins Erbarn Raths zu Schwäbischen Hall/ Oberkeit vnd gepiet gelegen*. Schwäbisch Hall: Pankratius Queck. [Hallški cerkveni red.]
- Anon., 1552: *Kirchenordnung: Wie es mit Christlicher Lere reichung der Sacrament Ordination der Diener des Euangelij ordenlichen Ceremonien in den Kirchen Visitation Consistorio vnd Schulen Im Hertzogthumb zu Meckelnburg etc. gehalten wird*. Witteberg: Luftt. [Mecklenburški cerkveni red.]
- Branko Berčič, 1968: Das slowenische Wort in den Drucken des 16. Jahrhunderts. *Abhandlungen über die slowenische Reformation*. München: Rudolf Trofenik. 152–268.
- Brandenburško-nürnberški cerkveni red gl. Georg, Markgraf von Brandenburg-Ansbach 1533.
- Johannes Brenz, 1553: *Kirchen ordnung, wie es mit der Leere vnd Ceremonien, im Fürstenthumb Wirtemberg angericht vnd gehalten werden soll*. Tübingen: Ulrich Morhart. [Württembergški cerkveni red.]
- Veit Dietrich, 1543: *Agend-Büchlein für die Pfar-Herren auff dem Land*. Nürnberg: [s. t.].
- Theodor Elze, 1894: Die slovenischen protestantischen Ritual-, Streit-, Lehr- und Bekenntniss-Schriften des XVI. Jahrhunderts. *Jahrbuch der Gesellschaft für die Geschichte des Protestantismus in Österreich*. 15/3–4. 135–151.
- Theodor Elze, 1896: *Die slowenischen protestantischen Druckschriften des XVI. Jahrhunderts*. Venedig: Dr. Köhler, Hamburger.
- Markgraf Georg von Brandenburg-Ansbach, 1533: *Kirchen Ordnung In meiner gnedigen herrn der Marggrauen zu Brandenburg Vnd eins Erbern Rats der Stat Nürnberg Oberkeyt vnd gepieten Wie man sich bayde mit der Leer vnd Ceremonien halten solle*. Nürnberg: Gutknecht. [Branderburško-nürnberški cerkveni red.]

- Mihael Glavan, 2008: *Trubarjev album: romanje s Trubarjem*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Igor Grdina, 1999: *Od Brižinskih spomenikov do razsvetljenstva*. Maribor: Obzorja.
- Igor Grdina, 1999b: Trubar, Primož. *Enciklopedija Slovenije* 13. Ljubljana: Mladinska knjiga. 372–378.
- Igor Grdina in Jonatan Vinkler (ur.), 2005: *Zbrana dela Primoža Trubarja III*. Ljubljana: Rokus.
- Hallški cerkveni red gl. Anon. 1543.
- France Kidrič, 1919: *Die protestantische Kirchenordnung der Slowenen im XVI. Jahrhundert: Eine literarisch-kulturhistorisch-philologische Untersuchung*. Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung.
- Kurbranderburški cerkveni red gl. Osiander 1540.
- Andreja Legan Ravnikar, 2008: *Slovenska krščanska terminologija: od Brižinskih spomenikov do srede 19. stoletja*. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.
- *Listkovno gradivo za Slovar slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja* v Sekciji za zgodovino slovenskega jezika na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša, ZRC SAZU.
- Jože Aleksij Markuža, 1972: Trubarjeva slovenska Cerkovna ordninga v Vatikanski apostolski knjižnici. *Bogoslovni vestnik* 32/4. 203–212.
- Jože Markuža, 1979: Zapis o najdbi Trubarjeve slovenske Cerkovne ordninge. *Slovenik* 3. 11–12.
- Mecklenburški cerkveni red gl. Anon. 1552.
- Majda Merše et al., 2008: *Besedje slovenskega knjižnega jezika 16. stoletja*. Ljubljana. Založba ZRC, ZRC SAZU.
- Majda Merše (ur.), 2009: *Trubarjeva številka, SR 56–57/4–1*. Ljubljana: Slavistično društvo Slovenije.
- Ulrich-Dieter Oppitz in Christoph Weismann, 2014: Die Slowenische Kirchenordnung von 1564 – ein neu gefundenes Exemplar. *Gutenberg-Jahrbuch* 89. 185–188.
- Andreas Osiander, 1540: *Kirchen-Ordnung im Churfurstenthum der Marcken zu Brandenburg, wie man sich beide mit der Leer und Ceremonien halten sol*. Berlin: Weiß. [Kurbranderburški cerkveni red.]
- Jože Rajhman, 1977: *Prva slovenska knjiga v luči teoloških, literarno-zgodovinskih, jezikovnih in zgodovinskih raziskav*. Ljubljana: Partizanska knjiga.

- Jože Rajhman, 1986: *Pisma Primoža Trubarja*. Ljubljana: Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Razred za filološke in literarne vede. (Korespondence pomembnih Slovencev 7.)
- Mirko Rupel, 1959–1960: Dva nova rokopisna odlomka Primoža Trubarja. *Slavistična revija* XII. 265–268.
- Mirko Rupel, 1962: *Primož Trubar: življenje in delo*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Vlado Schmidt, 1952: *Pedagoško delo protestantov na Slovenskem v XVI. stoletju*. (Pedagoški tisk, zvezek 6.) Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Vlado Schmidt, 1963: *Zgodovina šolstva in pedagogike na Slovenskem*, 1. del. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Christian Friedrich Schnurrer, 1989 [=1799]: *Slavischer Bücherdruck in Württemberg im 16. Jahrhundert: ein literarischer Bericht*. Unveränderter Nachdruck mit einem Nachwort von Peter Bartl. (Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen, 20.) München: R. Trofenik.
- Ilse Schunke, 1962: *Die Einbände der Palatina in der Vatikanischen Bibliothek*. (Studi e testi: 217–218.) Città del Vaticano: Biblioteca Apostolica Vaticana.
- Primož Simoniti, 1978: Trubarjev izvod Prvega dela Novega Testamenta (1557–1558) ter druga slovenska in hrvaška protestantika v Vatikanski biblioteki. *Zbornik Narodne in univerzitetne knjižnice* 2. Ljubljana: NUK. 35–77.
- Drago Šega in Franc Drolc (ur.), 1975: *Primož Trubar: Cerkovna ordninga: Izbor*. (Kondor 153.) Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Rudolf Trofenik in Christoph Weismann (ur.), 1973: *Primož Trubar: Cerkovna ordninga = Slowenische Kirchenordnung: Tübingen 1564. Teil 1: Text*. (Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen, 10.) München: R. Trofenik.
- Primož Trubar, 1550: *Catechismus*. Schwäbisch Hall: Peter Frentz.
- Primož Trubar, 1575: *CATEHISMVS SDVEIMA ISLAGAMA*. Tübingen: Ulrich Morhart.
- Primož Trubar, 1564: *CERKOVNA ORDNINGA*. Tübingen. Ulrich Morhart.
- Tadej Vidmar, 2005: *Nastajanje novoveške stopenjske šolske strukture*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Vinkler 2005 gl. Grdina in Vinkler 2005.
- Christoph Weismann, 1972: Die Slowenische Kirchenordnung Primus Trubers von 1564: ein Beitrag zur Bibliographie der südslawischen Reformationsdrucke. *Gutenberg-Jahrbuch* 47. Wiesbaden: Harrasowitz. 197–210.

- Württemberški cerkveni red gl. Brenz 1553.
- Lilijana Žnidaršič Golec, 2009: Trubarjeva »Cerkovna ordninga« med želenim in živetim. *Vera in hotenja: Študije o Primožu Trubarju in njegovem času*. Ljubljana: Slovenska matica. 224–242.
- Lilijana Žnidaršič Golec, 2009b: Šolska določila Trubarjeve Cerkovne ordninge. *Šolska kronika* 18/2. 347–355.
- Lilijana Žnidaršič Golec, 2011: Die 'Slowenische Kirchenordnung' von 1564 zwischen Wunsch und Wirklichkeit. *Primus Truber 1508–1586*. Stuttgart: W. Kohlhammer. 103–115.

Slikovne priloge

CERKOVNA

ORDNINGA.

EN A praua cela Ordninga oli Naredba pousoi per Kerse
Cerkouma, stoy neruezh vshtyrh rizheh zhenikh, usevi
oli shtukih. Nerpoprei, de se ta cela Bozhy fiseb uti Cer
shia besseda, tu ie, ta Postaua, te Sapuz quise imao prou
uidi inu ta Euangeli, tim ludem vti Cer- poshtenu inu per
qui ozhytu, prou inu fastopnu prydiguie redu rounati inu
Inu de se ty S. Sacramenti, ta S. Kerst, ta S. Vezheria dershati.
Cristuseva, prou dile inu iemlo. Inu de se tu prauu Pry- 1. Cor. 14.
digane, sa ueliku shaza, dershi inu ohrani, po usem Kerse
zhanstui. Sakai Bug ie od sazhetka, to suoio shego inu
volo, uti nega Postau inu vtim Euangeliu tei Cerqui,
daial nasnane. Inu hozhe taku skusi inu stakim Pridi-
ganem, po nega veliki dobruti inu milosti, sa volo sui
ga lubiga Synu Iesusa Cristusa, sebi eno Cerkou, is vseh
shlaht ludi, ukupe sbrati inu perprauiti, de nega prou
sposna, zhefty, huali, na nega klizhe, moli, inu de ne-
mu upraui pokorszhini sueistu slusi. Satu Bug hozhe ta-
ku ozhytu poshtenu ukupe hoyene inu sbrane tih ludi ne-
tim sueitu imeiti, inu de ty eni, tim ludem imao to ces-
lo bessedo Boshyo, to Postauo inu ta Euangeli, ozhi-
tu prydigati, Inu te S. Sacramente diliti, koker od ti-
ga sam Cristus Math: 23. gouori, kir prauu htim lo-
grom, Puidite ui tiakai inu vuzhite use ludi, inu nee
Kerstite, vtim imeni tiga Ozheta, Synu inu S. Duha,
Inu vuzhite nee dershati use tu, kar sem iest uom sapoue-
dal. Inu Mar: 16. prauu, Prydiguite ta Euangeli use

A stuari

CERKOVNA

uez inu slushabnik te Cerque, ie vreden suigalona . Inu obluuie velik lon vsem tim , kir le en trunk vode enimu Prydigariu podade . Inu S. Paul fastopnu sadostimi bes sedami prizhuie , De Cristus ie taku naredil inu postauil, De ty kir ta Euangeli ofnanutio , Ty isti imao tudi od tisa ga Euangelia shiureti. 1. Cor. 9.

OD TIGA PERVIGA SHTVKA, KIR HTI

*Cerkouni Ordningi nerpoprei slishi , kateriga ie ner
bule potreba , tu ie , od tiga uuka.*

*Eniga, usakimu
zhloueku btimu
Isuelyzhanu , ie
potreba, pravi
Cristus, Luc. 10.*

TA vsigamogozhi , risnizhni Bug, ie te Angele inu tiga zhloueka , po nega zhudnim , modrim fueitu sa tiga volo stuaril , De on ima te fueie stutare , katerim on od te fueie modrusti inu dobrute daie inu dili , Inu de bo on od nih prou sposnan , zhestzhen inu hualen . Inu on ie tudi , po tim Padzu tiga Adama inu te Eue , is nega prezuelike Milosti , sa volo suiga Synu , te ludy spet vto suio Gnado inu Milost gori vfel inu pryel , De hozhe taku vse lei is te zhloueske shlahte , sebi eno vezhno Cerkou vkupe sbrati inu perprauti . Obtu se ie on tim ludem sozhitnimi , guishnimi , bes sedami , spryzhami , szaitni inu zhudeksi , refodel inu dal nashane . On ie poslal suiga Synu na ta fueit , le dal tim ludem en risnizhni guishin vuk , inu to suio bes sedo , de skufi tu , ty ludy ga imao prou sposnati , prou na nega klyzati inu nega prou is serza lubiti , zhestyti inu hualiti inu nemu so vsem biti volni inu pokorni .

*Gdi se prou Pry-
diguie , neruie le
tei Boshy bes sedis*

Inu Bug tako suio bes sedo , inu ta nega Vuk , ie skufi te Proroke inu logre pustil vtu Pyfmu postauti inu sapissati , Inu taku Pyfmu ie suelikimi zadni saprizhal inu poterdil ,
Inu

OD TIGA NAVVKA. 66.

tuuka poslushati, ne gori vseti, Samuzh ta sami dñi Nas
 uuk kateri ie Gospud Bug rei fuy Cerquiskusi suiga dñis
 ga Synu refodil inu dal, kateri ie vñim Pylini tih Prero-
 kou inu logrou sapopaden, Inu vñim fastopu, koker ie
 vñih Symbolis, vti Veri tih logrou S. Atanalia, inu vñim
 Nicenskim Concilij postaulen inu na Dan dan. Skaterim
 fastopom se gliha ta Confessio, ta Vera, katera ie od tiga
 Rayha nashimu rancimu Gospudi C. Il'ryu Carolu V. nas
 prei poloshena inu dana vñim 1530. letu. Inu katera Ve-
 ra se sdai skorai po vseh Nembshkih inu drugih dostih
 Kraleustuah inu Deshelah, prydiguie, Veruie inu ders-
 shi.

Natu inu tukai na konzu, mi pohleunu inu fueistu prof-
 simo Iesusa Cristusa Gospudi nashiga, de nas fucem S. Du-
 hum milostiuu regira, visha inu pela, de mi Pridigary inu
 vñi verni bomo vñim Enu, ene misli, shege inu vole inu

Vere, kti nega zhesty, inu nom htimu vezhnimu

Iluelyzhanu, koker ie on sam sa nas

vti nega Martri profsil.

Iohan. 17.

AMEN.

VSA ZHAST INV HVALA

bodi samimu Bogu.

R ij TA

ETA DR VGI

DEIL TE CERKOVNE ORDNINGE,
OD TIGA PRIDIGARSTVA, KATERI INU KO-

ku ty Pridigary, Pastyri inu Farmostri, se imajo Sbegnati
inu hitmu Pridigarstuu odlozhiti
inu postauti.

pres Pridige tiga
S. Euangelia nis =
zhe hpravi Veri
ne pride, Oben
zhlouk od sam se-
be ne zna inu ne
fastopi, kai ie Bug
uti S. Troyci; sa
zhes volo Bug te
ludy hozhe Vne =
bessa useti.

I bosi shibki zhloueki, mi ne moremo
sto nasho iskasheno temno fastopnost =
io inu modrustio, isgruntati, ta stan Bo-
shy vti S. Troyci, ne te nega vole inu
napreiusetia, Koku ie Bug tiga zhloue-
ka stvaril, inu sto nega suidobo, luzhio,
modrustio inu prauizo obdeilil. Inu de ga ie po tim pad =
zu spet, sa volo suiga Synu, vto suio Milost gori vsel,
Inu de nom Bug, sa volo suiga Sinu, kateriga ie kanimu
Sredniku inu Spraulauzu odlozhil, daie to suio Milost,
Prauizo inu ta Vezhni leben &c. Ia tiga mi drigazhi ne
moremo veiditi, isgruntati inu fastopiti, Samuzh vti
Boshy bessedi, (:vtih pravih Boshyh Pridigah:) vkateri
se ie Bug shnega stanum vti S. Troyci, inu sto nega
zhudno modro volo, koku inu sakai nas hozhe Isuelizha-
ti, nom milostiuv refodel. Inu onu ie Rishiza, Gospud
Bug bi dobru premogel, pres Pridige te ludy Isuelyzhati,
Oli Bug po nega modrim Sueitu, ie taku odlozhil, de
skufi to suio bessedo, vkateri ie on mozhnan, inu tu suie
Napreiusetye oprauil, hozhe sebi tukai na semli vmei ludy
mi eno Cerkou, ene ludy vkupe sbrati inu perprauiti, ka-
teri bodo nega prou snali zhestili inu hualili. Obtu ta Bo-
shya besseda, tu pridigarstuu inu tanebeski Nauuk, nei
od zhlouekou naidenu inu postaulenu, Temuzk Bug sam
ie tu

DV IMA STAVITI TE PRIDIGARI.

*Sadashni Papeshi
inu Shcoffi prou
inu prauib Fary-
eu ne shegnuio.*

POtechmal ty sadashni Shcoffi, so souurashniki tiga S. Euangelia, inu te nashe prauue vuzhene brumne Pri- digarie **pregano**, louee inu moree, Inu obeniga fastop- niga Shtudenta, kir misli prou ta S. Euangeli pridigouati, ne hote shegnati &c. Obtu ty eni sdai dishputiraio inu zbiulaio, od tih enih nashih Pridigarieu kir ne so od tih Shcoffou shegnani, Inu kir pres Visti, oblatti inu dopu- shena tih Shcoffou, ia nim inu nih voli, Sapuuidi subper pridiguio, Aku ty nashi Pridigary, prou Shoshyo volo inu oblattio, nih Pridigarstuu pelaio dershe, inu te S. Sa- cramente prou inu risnizhnu dile inu daio &c. Od tiga ie potreba tukai fastopnu gouoriti, inu to Cerkou poduuzhiti.

*Noui Pridigary
Farmoshtri se
imaio od te Cer-
que inu starih
Pridigarieu isuo-
liti inu staviti.*

Tu Ime tih Shcoffou, inu tu Shegnouane tih Faryeu, ima per tih Gimain preprostih ludeh, enu veliku Ime, inu bo sa veliku shazanu inu dershanu. Oli vti Risnici, pred Bugom, inu pred fastopnimi inu vuzhenimi Kerszheniki, nishter nei vrednu. Sakai ty Shcoffi inu Fary, kir so Cris- tuseuimu, tih Prerokou inu Iogrou Vuku, inu timu Euangelieu souurash, inu kir prauue Predigarie inu Kerszhe- nike, fratuio, obreko, oblasheio, preganeio, loue inu more, Ty isti ne so Shcoffi ne Fary, temuzh ty Vulki, Anticristi inu Prekleti ludy, Math. 7. Acto. 20. 2. Thes. 2. Daniel. 7. 1. Thi. 4. Gal. 1. Potle rauen tiga te Ceremo- nie, strishene, briuene, masane, oblazhillu, selube, ob- lube, nalage, Mashouane, sa shiue inu mertue &c. kir so kriue spazhene, Malikouske, inu norske rizhi. Temuzh letaku se imaio ty Shcoffi, Fary inu Pridigary isuoliti, po- klyzati, shegnati, tu ie, vum Pridigarstui poterditi, ko- ker

DV IMA STAVITI TE PRIDIGARIE

Vrsahifo guishni fadosti spryzhani inu obstonouiti, De
ta Cerkou tama ima Oblast te Cerkoune Slushabnike inu
Prydigarie isuoliti, shegnati inu poterditi, kadar ty Shco-
ffi inu ty kir shnimi dershe, so le steim Imenom Shcoffi
inu so souurahniki te Boshye besede. Obtumi prou inu
po Boshy voli deimo, kadar mi sami, pres visty inu vo-
le tih Shcoffou, te nashe Pridigarie isuolimo stavimo inu
poteriuemo, Inu de taku nashe Isuolene, shegnouane i-
nu poetriene, ie Kerfzhansku prou inu Boshye.

KOKV TY LVDY. BODI MLADI OLI STARI,
kir hitimu Pridigarstuu so Isuoleni, soli kir se sami knemu ponueio, od
tih prauib Shcoffou, Starib Farmoshtrou inu Pridigaricu, se ima-
io isuprashati, Exemimirati, inu potuzhiti, koku se
Vnih stanu inu Pridigarstuu, steim Vukom
inu slebnom dershati imaio.

Koku, odhakouib
rizhy se ty Noui
Pridigary inu
Shkoffi imaio is-
uprashati, kakou
stan inu Lebenim
a o pelati inu der-
shati (Sakona ne
prepoduiduo:) Od
tigata Carthagi-
nense Conilium=
inu Isidorus lipu i-
nu prou pisheio
Distin. 23. Cap,
Qui Episcopus.

TY pravi Bogaboyezhi vuzheni inu fastopni, Shcoffi,
Pridigary inu farmoshtri, kadar knim bo en student
oli en shulmoister, od ene Cerque oli Gmaine Kerfzhans-
ke, bodi is eniga Meista, oli Terga, oli Vassi, poslan,
oli on sam od sebe pride inu prosfi, de bi ga imeili hitimu
Pridigarstuu, inu hti Cerkouni Boshy slushbi shegnati po-
staviti inu poterditi &c. Taku oni imaio nerpopei od ne-
ga isuprashati, inu fadosti pryzhouane viditi inu faslishati,
kei inu od koga ie on royen. le li se od Mladiu pruti Bogu
inu pruti nega shtarishom, Pridigariem, shulmoistrom inu
pruti Gospozhini vpravi Kerfzhanski pokorfzhini inu
vpohleufzhini dershal, le li en brumen poshten Leben
pelal, kei se ie vuzhil, Kakoue Pridigarie prydigu-
iozh slushal, Du inu kai ga hitimu Pridigarstuu napelaua,
inu

TIH NOVIH PRIDIGARJEV.

78.

Po tīm ima ta noui Pridigar od klezhane gori
vstati. Htīmū ta Superintendens
ima gouoriti.

NV fdaī puidi inu pāsī tu kardelce Crīstuscuu, nekar ve tīmū, kir ne-
is permorane, temuzh volnu, Nekar sa volo garz pridiguit, ta kir
diga dobīzhka, temuzh is dobriga ferza, Inu nekar ko pridiguit bo uelik
ker bi ti hotel zhes ludy Gospodouati, Temuzh bodi en lon imel vnebes-
Exempel, inu en Pīld tīga Boshyga kardelza, po Vuki s. b. 1. Cor. 9.
tīga S. Petra. 1. Pet. 5. Kadar tu bosh sturil, taku kadar ta
vishi Pastyr Iesus Crīstus na sodni Dan pride, bosh ti pry-
el to Crono oli Shapel, kir nigdar ne vuene. Benedicat
tibi Dominus, vt facias multum fructum. Gospud Bug
dai tibi sui Shegen de došti Sadu pernefesh, Amen.

Po leteim se ima ta noui Pridigar prou inu Andohltiz Ty Pridigary ima
uu obyti. Inu sa teim na konzu, se ima peiti, Te Dcum io zhištu se obha-
laudamus. Oli fice kaka druga hualeshna Peifin. yatis, vedan brati

Tīmū nouīmū Pridigariū ima ta Superintendens lyfti inu molyti.
Spezhati dati inu pryzhouati, de ie on en prauī iſuoleni, Pridigary imao
iſuprashani, Shegnani inu poterēni Pridigar, de bo prou od nih Pohlizana
vuzhil inu pridigoual. Pryzhouane imeiti.

DE POVSOD VMEISTIH VTERGIH

inu per Farab se imao Latinske Nembske inu
Slouenske Shule gori narediti.

OBena Deshe'a, ne meisto ne Gmaina, ne mogo sledna Cerkou inn
pres Shul, pres Shularieu inu pres vuzhenih ludy Gmaina ima suie
biti, ne Deshelskih ne Duhouskih rizhy prou rounati ne lastne shulmo fire
obdershati. Tu vsaki fastopni zhlouik more lahku fasto inu Shularie imei

V ij pii.

OD SHVLL SHVLLARIEV.

si, uih se imajo te piti. Obtu nekar le samuzh, ty verni Boshy ludy, Tee
nuzne potrebne muzh tudi ty Modri Aydi, so poufod vnih Meistih inu
mladice inu flance Deshelah male inu velike Shule, inu vtih istih Vuzhene
mladi ludy gori Modre ludy dereshali. Ty Egyptary inu Palestini, so
redyti, koyti inu meli nih Farye .Gen. 47. 1. Reg: 6. Ty Caldei Persiso
muzhit.

imeili nih Magos, nih modre . Daniel . 1. 2. Ty ludi te
Gymnosofiste, Ty Gerki vtim Meistu Ateni inu drug
di, velike Shule inu dosti Filosofou, velikih vuzhenih
lidy, Ty Rimlaninih Collegia . Inu Gospud ie vti Stari
Iraelski Cerqui po vseh Meistih rekal Shule dereshati. Nu.
35. Ty veliki Preroki koker samuel, Elias inu Elizeus
so sami Shulmoistri bili, nih Shulary so se imenouali Naza
rei inu Otroci tih Prerokou . 1. Reg: 10. 4. Keg. 6 Amos
2. Treno. 4. Vtim zhassu kadar so Kristus inu ty Iogri po
Iudouski Desheli hodili so po vseh Iudouskih inu Gers
kih Meistih, Synagoge, tu ie, Shule bile, Vierusalemu
ie ena velika Shula bila, Luc. 4. 8. 21. Ioh. 9. 12. 16. 18.
Act: 6. 9. 13. 14. 15. 17. Ty Iogri. S. Paul, so tudi shule
in shulmoistre naredili. Act: 13. 1. Cor: 14. Sa Iogri pot
le so te Shule sdaici inu poufod vtim Kerfzhanstu nareie
ne, inu vtih istih visoki brumni vuzheni Shulmoistri po
stauleni, koker so bili, Pantænus, Clemens, Origenes,
Eracles, Dionisius. Poule ty Kerfzhanski Cessary, Krali
inu Vyudi, ty so poufod Collegia, Clostire, Shule inu
Corarye, sa volo de se vnih vuzheni inu dobre pameti
Hlapzhizhi imajo koyti rediti, inu tu S. Pysmu prou vu
zhiti fastopiti, isloshiti inu pridigati, De so to Cerkou,
Gosposke inu Purgarske rizhy, snali inu vmeli rounati,
vishati inu pelati. Obtu ie sylnu potreba tudi per sadashu
nim zhassu de se te Shule poufod gori dershe, de tei Cer
qui

SHVLLMOISTROV

79.

qui dobra Seimena od mladih Vuzhenih ludy, Bogu na
 zhašt, inu timu Kerfzhanstuu dobrimu, sa sebo puštimo,
 Cefary, Krali, Vyudi, inu vsa shlaht Oblašt inu Gospos
 fzhina, so dolshni Dobre vuzhene Shulmoishtre, inu
 vmeitelne mlade ludy, vte Closhtrre inu Vcorarye posta
 uiti, inu te lence, nemarne posfeshne nezhiste inu Malis
 kouske Farye inu Menihe, is nih isfurezhi inu ispoditi.
 Vslednim Meistu, Vtergu inu per sledni Fari Shulmois
 tre inu Shularie dershati, Vmeistuh inu Tergih, de se La
 tinsku inu Nemshku, per tih Farah od Farmoshtrou,
 Podrushnikou inu Meshnarieu tu Slouensku Pyfimu, bra
 ne inu pifšine vuzhi. Stakim se špetta Stara praua Vera
 gori perprau, inu poufen Sueitu reftegne, praua Bogu
 dopadezhe Boshye slushbe inu Moliue, bruma, poshte
 ne, lubesā pruti Bogu inu umei ludmi narede, malikouane
 doli satare. Inu steim hozhmo tudi te nashe Deshele pred
 Turki, pred nashimi Sourashniki vbrani, inu pred dragie
 no, hudim vremenō, pred Moryo, obarouati ino ohraniti,
 Inu na konzu tiga nashiga, lebna dobiti tu nebesku ve
 selie, skufi Iesufa Cristufa. Htimu inu kufakimu dobrimu,
 dai Bug tei nashi Gosposfzhini suo Milost S. Duha, do
 bro missal inu napreiusetie inu dokonane, Amen.

DE TIM SLVSHABNIKOM TE CERQVE, PRA-

uim Pridigariem, dobrim Shulmoistrom, brunnim Shulariem inu
 fuishtnim Meshneriem, ie ta Cerkou dolshna dati
 nih shold, lon inu potrebo.

S Ledni Delouiz prau sam Cristus, Math: 10. ie vres Oben šten inu
 dan širiga Iona, Obu kateri tei Gmaini olitei Cerqui slushabnih taku
 slushi, Ta isti ina tudi od te Gmaine oli od te Cerkue re-ozhytu sasto pnu

V iij yen bis

OD CEREMONIIS,

uuzhiti, Na tako Odgnuor ta Pridigar nema vezh vprašati ne dishputirati, Temuzh tu Deite ima cilu isnou, koker bi ne billu Kerszhenu, popolnoma, koker od spređda postaulenu, kerštyti.

OD TIGA KATEHISMA.

Vsleđni Cerqui se
ima rauen dru-
gih Pridig ta Ca-
techismus pred inu
pred pridigati inu
vuzhiti.

CATEHISMVS vti Kerzhanski Veri-
ie en suseb kratik pravi celi Nauuk, od tih ner-
vegshih potrebnih Stukou oli Articolou te
nashe stare prave Kerzhanske Vere, Inu ta
Catechismus per tei stari perui Kerzhanski Cerqui, tedai
kadar so ty Stari ludy, inu ty kir so nih celo pamet imešli,
is Aydou inu ludou, Kerzheniki postalli, Taku so po-
prei pred so se Kerstili, so morali ta Catechismus isuuna va-
meiti inu fastopyti, Inu oblubiti, de po nim hote do kona-
za Verouati, slushiti Bogu, molyti inu se obhayati.
Kadar pag sdai per nashim zhasli skorale mladi Otro-
zhyzhi, kir nemaio she te cele fastopnosti, se Kerzhauo,
inu se ne mogo pred teim kerstom tiga Catechisma nauuzhi-
ti. Obtu ta Catechismus, ukaterim so ty nerpotrebnishi iz-
nu pridnishi Articuli te Vere Kerzhanske vnim sapopas-
deni, se ima sdaici tim Otrozhižhem, koker fazhno go-
uoriti, inu nih pamet vnih raste, se vuzhiti. Ty Pridiga-
ry inu Farmostri imaio tudi vřako Nedelo, pred oli po
Pridigi to Vero, ta Ozha nash, te Desset Sapuuidi ispy-
řna, vselei vueni vishi, de besřed ne preminuio, napred
rezhi inu molyti.

V catechismi so vsi
Articuli te nashe

Inu koker ta Catechismus, se mnogo eterimur, en shleht
preprořti Nauuk vidi inu řdy, taku ima vřaki Pridigar reř-
misliti

OD VVNANIH BOSHYPH SLVSHBI. 102.

OD MOLYTVE.

VPRASHANE.

Koku inu skakouimi besšedami ti Sbugom vſeh tuih
nadlugh gouorish, molish inu na nega klyzhesh?

ODGVVOR.

Ist Sbugom taku gouorim inu molim, koker ie Iesus *Math. 6.*
Cristus Syn Boshyſam, vſe ſuie Verne vuzhil, inu nim *Luc. 11.*
rekal Sbugom gouoriti inu molyti.

VPRASHANE.

Pouei tedai tukai, koku inu skakouimi besšedami ie
Cristus rekal vſe verni vnih vſagdanih nadlugh molyti?

ODGVVOR.

Ozha nash kir ſi Vnebeſih.
Poſuizhenu bodi tuie Ime.
Prydi tuie Kraleuſtuu.
Iſydiſſe tuia vola, koker Vnebi, taku tudi na Semli.
Dai nom danas nash vſagdani Kruh.
Inu nom odpuſti naſhe Dolge, koker mi odpufzhemo
nashim Dolshnikom.
Inu nas neupelai vto iſkuſhno.
Temuzh naſſ reſhi od Slega.
Sakai tuie ie tu Kraleuſtuu, inu ta Muzh, inu ta Zhaſt,
vſelei inu vekoma, Amen.

Vim Ozhanashu
ſo uſch Suetnikou
Proshne ſapopas
dene.

OD TIH BOSHYPH

deſſet Sapuuid.

Cc ij VPRASH

OD CEREMONIIS.

KOKVSEIMA

TA VEZHERNIZA

Dershati.

Per Vezhernici se
more tudi Latin =
shi peiti inu Pri =
digati.

KADAR ta Cerkou ob dueyu oli ob tryeh po poldneui, ob Soboti inu ob Nedeli oli ob drugih Prafniskih Vezherih, vkupe pryde. Inu gdi so Shule inu Shulary, Taku imaio ty Shulary fazheti peiti, Deus in Adiutorium &c. Sanim ta Cor tu kar sa teingre, eno Antifono de tempore. Po tle en Psalm, en Cor Latinski en Vers, ta drugi Cor Nembski oli Slouenski, Inu per vsaki Vezhernici se en drugi Psalm koker po Versi gredo, se poye, leli pag en Psalm cillu kratig, taku nai dua oli try poyo. Po Psalmi ima ta Pridigar en cel Capitul is tiga stariga, inu en cel is tiga Nouiga Testamenta, shnega kratko Summarsko Isago, Slouenski oli Nembski brati. Natu imaio ty O troci ta Catechismus poueidati inu isuprashouati, inu mo lyti, koker ie od spreda postaulenu. Sa teim se ima ta Hymnus, po tle ta Magnificat Latinski inu Slouenski peiti. Inu sauershiti se sano Slouensko Collecto de tempore, inu na konzuz ta Shegen Boshy tim Vernim Ludem osna niti.

Ty kir se obhayo
se imaio poprei
poduuzhiti.

Kmetishki Otroci
se imaio tudi ta ce

Kadar so pag ludy, kateri se hote Viutro obhayati, tim se ima Pridigati, po tle se sashishati, ispoueidati inu Absoluirati, koker ie od spreda praulenu.

Vuh Vassh pag gdi Shularicu nei, Ima ta Farmoster sulemi Farmani, en Psalm, Duhousko Peisen, en Shruk is tiga

OD VVNANIH BOSHYN SLVSHBI.

225.

Kirie Eleyfon.
 Crifte Eleyfon.
 Kirie Eleifon.
 Crifte Vslishi ti nas.

sandohtio sa po
 muzh na Buga so
 ufo Cerkovno kly
 zheio.

O gospud Bug ti Ozha nash.
 O Gospud Bug ti Boshi Syn.
 O Gospud Bug ti Sueti Duh.
 Ta try Imena en fam Bug.

Smilise zhes nat.

Bodi nom milostiu.
 Bodi nom milostiu.

Senefsi nom lubi gospud Bug.
 Pomagai nom lubi gospud Bug.

Pred usemi Grehu.
 Pred smotno vero.
 Pred ufo nesrezho.
 Pred to Duhousko slupoto.
 Pred to hynausko ofiertio.

Obari nas lubi
 Gospud Bug.

Pred iskushno Hudizheuo.
 Pred to hudo naglo Smercio.
 Pred slesho inu dragino.
 Pred to sylno Turshko roko.
 Pred hudo nepokorszhino.
 Pred tozho inuslo rossu.
 Pred teim vezhnim pogublenem.

Obari nas lubi
 Gospud Bug.

Sa volo tuigaS. Roystua.
 Sa tuiga slapotu keruauiga.
 Sa tuiga sla na Cryshi terplena.
 Sa tuiga od te Smerci vstanena.
 Sa tuiga gori vnebu hoyena.
 Kadar nom bo yt is tigasuita.

Pomagai nam lubi gospud
 Bug.

I i u Kadar

OD CEREMONIJS

ie ta Kerzhanska Cerkou vezh koker trynaist stu let, tak celi Sacrament dilila inu iemala. Inu ti tak Sacrament nemash drigazhi pegerouati, ne iemati, samuzh koker ie ta isti Kristus gori postauil, inu sapouedal dati inu iemati. Inu kadar ti taku tak Sacrament ufamesh, taku si ti vtui veisti saguishan, de ti vtim to Iesuseuo volo doperneffesh inu proudeish. Natu iest tebe uprasham, Hozhesh liti uti vishi inu letaku ta sueti Sacrament pryeti, tuio vero shnim poterditi, de tu Tellu Cristuseuu, ie sa tuih grehou volo vto smert danu, Inu ta nega Krij kodpuzhanu tuih grehou prelyta.

Inu kadar ta bolnik prauis ta, taku ta Pridigar ima timu bolniku to ozhyto spuuid naprei gouoriti inu Absoluiratis. Potle do li poklekniti, inu steim bolnikom inu stemi, kateri so tedai upryazho molyti ta Ozha Nash etc. Sateim ima stopytihti Myfigdi ie ta Oblat inu tu vinu perpraulenu, inu gouoriti glosnu te beffede Cristuseue, skaterimi ie to suo vezheryo shtiffital letaku.

Vse beffede Cristuseue, skaterimi ie tu suie tellu uta S. Sacrament postauil.

NASH Gospud Iesus Kristus, na ta vezher kadar ie fratan bil, inu suiemi logri per tei myfi fidil, le vfel ta Kruh, sabualil inu ga ie reslomil, ga ie dal suim logrom, inu ie rekal. VSAMYTE INV IEITE, LETV IE MVIE TELLV, KATERV BO SA VAS DANV, LETV DEITE KVMIMV SPOMINV.

Natu ta Pridigar ima dati ta Kruh timu Bolniku inu rezhi.

☩ V sami inu ici, letu ie tu Tellu Iesuseuu Cristuseuu, kateru ie danu sa tuih grehou volo vto smert, tu tebi pomagai suimu vezhnimu lebnu. Amen.

Potle

OD VVNANIH BOSHYYH SLVSHBI. 163.

ORDNINGA OD
TIGA POGREBA.

RIsniza ie, de tim ludem, kateri so se vti veri na Kerzheniki me-
Iesusa Cristusa is tiga Suita lozhlyi, te nashe sluz tui se imaio posh-
shbe na semlinishter ne nuzαιο, sakai potehmal tenu ispremiti inu
Cristus pravi loh. 11. inu 5. Iest sem tu Goriustaz pocopati, sa vo'a
nene inu ta leben, kateri na me veruie, aku on glih umerie, periasni inu
ta bode shiu, inu kateri ie shiu inu na me veruie, ta nigdar Pryzhouana, de
ne umerie. Inu misimo sadosti saguishani is prauiga fastopz spet gorustano,
niga S. pyfma, de kateri vti veri inu vtim vupani na nashig inu nekar de bi
ga Gospudi inu diniga Isuelyzharia Iesusa Christusa is tiga sui steim hoteli nih
ta se lozhi, ta isti sdaici pres nashih proshni, shely, pomuz dushizom poma-
zhi inu diana, ta pokoi tiga vezhniga lebna possede. Inu tu gati.
nega tellu, nai li konez usame, bodi usemli, vuodi oli u-
luffti, na sodni dan bode tu Nebeshku Gospostuu imeilu sku-
fi Cristusa Iesusa Gospudi nashiga. Oli nishter mane imamo
mi Kerzheniki te nashe brate inu sestre, kadar umerio po-
shtenu inu zhestnu pokopati. Inu na nih tellesih to nasho
vero inu vupane, kir veruemo, de ty mertui bodo od smer-
ti ustaieli, nashane dati inu spryzhati. Rauen tiga se imaio ty
Kerzheniki pred teimi Aydouskimi zhudnimi inu norski-
mi slushbami, koker steim kadylom, Kropylom, Obha-
ylom, Mashouanem, sa te mertue, katere so Boshy bessedi
subper, varouati inu sdershati, katere tim Mertuim ne nom
shiuim nishter ne nuzαιο.

De se pag ta Pogrebszhina prou inu nom nuznu dershi Exequie mortuo-
inu dopernasha, taku se more sa teimi mertuimi sgoniti, sa rum, sunt solatia

T t volo viuorum, pravi

OD CEREMONIJ

*S. Augustin, kar
se per tih mertuih
dei, pridiguie oli
poye, tu se tim
shiuim htroshtu
dei, nekar
tim mertuim, kir
ne vidio inu ne
elishio.*

volo, de ty ludy, kir hote tiga mertza htumu pogrebu isprei
miti, skuli taku sgonene mogo veideti, kadar imaio per tim
mertzu se vkupe inyti. Pogle kadar ie ta mertz htumu gro
bu perneffen, taku ta Pridigar imatim ludem en Capitul is
S. Pyfina, od tiga vezhniga lebna inu goriustanena od te
smerti na preibrati inu isloshiti, koker ta htim Teflalonih
riem 1. Thef. 4. Koku se bode godillu steimi mertuimi na
sodni dan. Inu loh. 11. Od tiga Lazarusa, oli en drugi, kir ie
tim glih, sletakim predgouorom. M VI Bratie inu Se
stre, mi smo sdaitukai, koker mi vupamo en vud nashiga
Gospudi Iesusa Cristusa htumu pogrebu pernefli. De mi pag
pres nauuka inu trosha od sod od tiga pogreba negremo,
hozhmo mi tukai ta Nauuk S. Paula oli fuetiga lansa od tih
mertuih, faslishati, kateri nauk leta glafs ima 1. Thef. 4. Mi
ne hozmo vom lubi Bratie fatayti &c. Oli loh. 11. Marta ie
diala Kiefusu &c. Oli 1. Cor 15. Cristus ie gori ustal od tih
mertuih, inu ie eden tih peruizhnih, umei teimi kir spee ra
tal &c. Is takih besled ima en pridigar od te smerti inu od ti
ga Goriustanena eno kratko Pridigo sturiti, htroshtu tim,
kir so sa volo tiga mertuiga shalofni. Na konzu ima tiga
Mertuiga tei milofni Boshy isrozhyti, inu te ludy, kir so
per tim pogrebu, opominati hpokuri, hpobulshanu nih leb
na, de tudi kadar nih zhas pryde, upraui veri se is tiga

Suita lozhio inu fuesfeliem na sodni dan gori

ustano. Natu ima molyti en O

zha Nash &c.

ENA

O D C E R E M O N I I S,

Ta smert tih ne-
uernikon inu ne-
pokurnih nei en
konez nih slega-
temuzh ta sazhe-
tik, sa tu ie nim
grosna inu strash-
na.

Letu ie ta Pridiga S. Paula od tih mertuih Kerfzheni-
kou, Katero pridigo mi nemamo koker ene zhloueske fan-
ne oli marine, temuzh koker to prauo bessedo Boshyo, u-
kateri so nom zhudne inu skriune rizhy refodiue, gori
vseti, Inu sleto pridigo nekar le samuzh te nashe periatele,
kateri so tukai sdai, sa volo nih lubih mertuih periatilou, sha-
lostni, temuzh tudi sami sebe, kadar homo na smerti leshali,
se imamo troshtati. Sakai koker ty modry, fastopni inu vu-
zheni ludy inu Aydi, so mnogetere rizhy inu troshte smis-
lili inu ifneshti is shnih fastopnosti, skaterimi so se hoteli vti
smerti troshtati, kir so diali, Ta smert ie en Gmain dolg te
zhloueske nature inu enu Odreshituu od vsiga della, reue
inu muye tiga suita. Olitaku Aydousku troshtane, enimu
kir na smerti leshi, mallu oli nishter ne pomaga. Inu se
naide de en zhlouik kadar ie sdrau, de on lipe dobre misli is
ma, oli vti prau nadlugi, inu uti smerti ne obstoye. Sakai
kateri to smert prou pogleda, ta bo neshil, de ta smert, ko-
ker S. Paul Rom. 6. gouori, Ie en shold oli lon tiga greha.
Inu koker Moises Psalm. 90. gouori, tui serd della, de mi ta-
ku doli iemlemo, inu tuia slobust, de mi taku naglu moramo
prozh puiti, sakai ti si to nasho hudobo pred se postauil, inu
nashe skriune grehe pred to luzh tuiga oblyzhia, obtu ty
nashi dneui pred tuiem serdom tiakai gredo, inu mi ta nasha
Leita doperneffemo, koker ene marine oli basne, Gospud
Bug ie timu Grehu taku souurash, de ga nekar le samuzh
posuitnu inu en zhas, temuzh sto vezhnustio hozhe shtrai-
fati. Obtu ie on is prauizhniga serda timu zhloueku to
smert kani shtraifingi nalushil, de ta zhlouik skusi to smert,
nekar le samuzh ta tellesni posuetni leben oli shiuot, ne sgu-
bi, temuzh de ga vtu vezhnu pogublene inu serdamnane
perpras

OD VVNANIH BOSHYP SLVSHBI. 167.

ga ti prośiš, tu bo tebi dal. Ieſus pravi kni, Tui Brat bo go-
ri uſtal. Marta pravi knemu: leſt dobru veim de on gori
uſtane utim Goriuſtanenu na ſodni dan. Ieſus pravi kni: leſt
ſem tu Goriuſtanene inu ta Leben, Kateri na me veruie, aku
glih umerie, taku on bo ſhiu. Inu kateri ie ſhiu, inu na me
veruie, ta nigdar ne umerie. Veruieſh li ti tu: Ona pravi
knemu: Ia Goſpud leſt veruie, de ſi ti ta Criſtus, ta Syn
Boſhy, kir ima pryti na ta Sueie.

*Criſtus ozhytu
pravi, kam ty ver-
ni mertui Prydo.*

V Leteim Euangeliu Criſtus ozhytu inu ſaſtopnu tei
Sheni Marti oblubuie, de nee Brat bode ſper od te
Smerti uſtal. Inu natu ga ie on ſdaici, nai ſi ie on uſhe ſhtyri
dni mertou utim Grobu leſhal, gori obudil. Criſtus pag
ſleteim velikim zhudeſſom nei nainane dal, de bi on hotel
uſakiga Mertueza na zheterti dan, koker tiga Lazarufa, od
te telleſne Smerti gori obudyti, Temuzh Criſtus ſleteim
zaihnom ie hotel uſe verne ſaguſhati, inu poterditi ta ſui
Euangelium, te ſue beſſede inu oblube, katere ie on tukai
pruti tei Marti gouuril, kir ie dial, leſt ſem tu Goriuſtanene
inu ta leben, Kateri na me veruie, aku glih umerie, taku on
bo ſhiu. Inu kateri ie ſhiu, inu veruie na me, ta nigdar ne
umerie. Sakai koker ta Smert ſa volo tih grehou, ie ena gar-
da ſtraſhna rezh, inu po nee Naturi inu ſhegi ona ſebo per-
neſſe tu vezhnu ferdamnane. Oli kadar ie Criſtus te grehe
plazhal, inu ie tei Smerti, ſkufi tu nega Goriuſtanene ube-
shal, Steim ie on tei Smerti nee Oblaſt inu Muzh taku cil-
lu uſel inu no obrupal, de enuſakateri zhlouik, kateri na ne-
ga veruie, inu tu nega Tellu ſkufi to vero Hcriſtufeimnu
vudu ſturi inu perdruſhi, Tiga iſtiga ta Smert ne bode mo-
gla obdershati ne ſakleniti, Temuzh on gre ſkufi to Smert

*Goſpud Bug ſkufi
te zaihne nega Sy-
nu, Prerokou inu
logrou, ie lete beſ-
ſede Criſtufe ne-
ga Prerokou od ti
ga Vezhniga le-
bna, od Goriuſta-
nena tih Mertuih
poterional, Obtu
na tih beſſedab
Criſtufeim inu S.
Paula kar gouori-
ta od Goriuſtane-
na, niſzhe nema
zbiulati.*

V u vta

OD VVNANIH BOSHYN SLVSHBI.

171.

Oli letaku.

Misimo po Boshym vkasanu fa te rizhy, katere slishio htis *Tib Vernih Pro-*
 mu Isrelyzhanu nashih Dush proslili, Inu potehmal ie nom *shne, bode guishnu*
 Cristus oblubil, De fa kar kuli vnega lmeni tiga Ozhera ne *uslishane.*
 beskiga bomo prossyli, tiga bomo uslishani. Natu smo mi fa
 guishani de no bode doshlu tu Isrelyzhane nebesku. Skusi
 Gospudi inu Ohranenika nashiga Iesufa Cristufa Amen.

Nu puidyte smyrom.

PREDGVVOR INV SAZHE

tig vfake Pridige.

Gospud Bug Ozha Nebeshki, bodi nom Dober inu *Pres Gnade Bosh-*
 milosti, fa volo suiga lubiga Synu Iesufa Cristufa, go *ye inu Pomuzhi S.*
 spudi inu Ohranenika nashiga Amen. Ta isti nom dai tu *Duha, se sabstou*
 di suio gnado inu suiga S. Duha, De bi mi Prydigary letu *Pridiguit.*
 kai sdai inu vselei uletei nashi Cerqui inu puosod to nega S.
 Bessedo prou risnizhnu inu fastopnu vsem ludem taku Pri-
 digouali inu islagali, De bi no vfi shlaht ludy prou fastopyli,
 to isto si kferci ufeli, de bi skusi no Gospudi Boga shnego
 Stanum uti S. Troyci, inu shnega volo pruti nom prou inas-
 li, zheftyli inu hualyli, inu de bi po tei isti bessedi, nasho
 vero, vse nashe Boshye slushbe Poklyzane, Diane inu rou-
 nane dershalti inu pelali, de bi vselei dopali Gospudi Bogu,
 Inu unega milosti prebiuali, Inu na konzhu nashiga Lebna
 naideni bili, Inu po letim reunim kratkim Lebnu Skusi Cri-
 stufa Iesufa dobilita vezhni. De mi pag take Proshne bomo
 uslishani, obtu en usakateri moli sprauo Andahtio utim I-
 meni Iesufa Cristufa to Sueto Molytou, tu ie, ta Ozha Nash.
 Ozha nash &c. **Xx** **ENA**

OD CEREMONIIS.
ENADRUGA
Predgovor.

*Sa use dobre pri-
dne rizhy, hozhe
Bug proshen biti.*

VI Isuolent Boshy, De mi sdat uti nashi Cerqui to Bo-
shyo Bessedo, prou inu inuzom pridiguemo, inu
poslushamo, de skufi to isto bode Gospud Bug od nas prou
iposhan, zhestzhen inu hualen, Inu de mi uti pravi Veribo-
mo poduzzheni inu poterieni, inu ta nash stan inu
leben bopobulshan. Natu molyte sineno
red to molytou ta Ozha nash.
Ozha Nash &c.

KONEZ TE CERKOVNE
ORDNINGE.

REGIS

REGISHTER

ZHES LETO CERKOVNO ORDNINGO, od vseh Shukou inu Articulu, kir vletih Bukuah floye.

K Vliku Shukou olí rízhý slíshío, kani prauí celi Cerkouni Ordningí inu naredbí.	fol.	1.
Praui nauuk is S. Pyfma, slíshi nerpoprei hti Cerkouni Ordningí.	fol.	2.
Kakou Reslotik ie vmei Kerzhanskim Nauukom inu vezro, Inu vmei teimi drugimi ludouskimi, Turskimi inu kriutimi nauuki inu vero.	fol.	4.
Koku, skufi kai, se more Bug prou spofnati.	fol.	4.
Koku se ímaio te perfone vtím diním Bogastui reslozhiti.	fol.	5.
Sakai se ímaio vtím Bogastui, leta try Imena olí Perfone spofnati, zheftyti, inu nekar vezh ne mane.	fol.	5.
Katera Perfona ie tu zhlouestuu perufela.	fol.	6.
Szhím se ty Verni od tih Neuernih sto Molytuo lozhío.	fol.	7.
Od stuariena vseh rízhý.	fol.	7.
Od padza tih peruhi zhlouekou.	fol.	8.
Kai so ty porodni, erboui inu sturieni grehi, kakoue shtrais finge ie Bug na te grehe polushil.	fol.	9.
Od te vezhne Boshye postaue, inu od reslotka tih Deset Sapuuíd, Inu od tih drugih Moisefouih Ceremoniskih, Leuitiskih inu Purgarskih postau.	fol.	10.
Od Reslotka vmei to postauo inu Euangeliom.	fol.	12.
Od odpufzhane tih grehou, Inu koku, skufi kai, ta zhlouik p. auizhín rata pred Bugom.	fol.	15.

Xx ij Akij

REGISTER.

di nagane , de bi na milosti inu Pomuzhi Boshy zagali.	fol.	147.
Od nekaterih rizhy, kir se sa volo tiga Obhayla per bolnikih mogo pergoditi.	fol.	153.
Koku se ima lteimi , kir merio inu to Dusho poiemlo, rounati.	fol.	155.
Koku se ty Tarye , Rasboiniki Vyezhi sydezhi , inu ty kir fohti Smerti obfoyeni imao poduuzhiti inu Troshitati .	fol.	155.
Koku ty Neuerni, Nepokurni , obterpneli Ietniki inu drugi Greshniki , se htimu sposnanu inu greuingi nih Grehou ie maio napelati inu perpraviti.	fol.	156.
Koku se ty prestrasheni shaloftni Greshniki inu Ietniki imao vuzhiti inu troshitati.	fol.	158.
Ena Troshitiua Pridiga subper ta shpot inu framoto tiga Suita inu subper ta strah te Smerti.	fol.	160.
Ordninga od tiga pokopana.	fol.	163.
Ena kratka pridiga per tih Mertuih.	fol.	164.
Ena druga Mertuazhka pridiga.	fol.	166.
Vezh ena Pridiga, kadar en Hlapzhizh oli Deklyza umerie.	fol.	168.
Molytue per tih Mertuih.	fol.	170.
Skakouimi besledami inu Sproshno se ima sledna Pridiga fazhetti.	fol.	171.

KONEZ.

ISBN 978-961-254-721-9

Cena: 39,00 €

ZDRUŽENJE
TRUBARJEV
FORUM

zalozba.zrc-sazu.si
primoztrubar.si

Trubar v sodobnem jeziku

Jem tejt vóm porozhnu/ Vje tu taz jem tejt vóm porozhnu/ Vje tu taz jem tejt vóm por
S. Marco pishe xvi, glih taku S. Marco pishe xvi, glih taku S. Marco pishe
o vsim sueidtu inu priu Pudyte po vsim sueidtu inu priu Pudyte po vsim sueidtu in
Evangelion vfi stazi/ diqniteta Evangelion vfi stazi/ diqniteta Evangelion vfi